Constantin Augustus Bărbulescu

Relaţii daco-romane la Dunărea de Jos în lumina cercetărilor arheologice (sec. I a. Chr. – I p. Chr.)

Constantin Augustus Bărbulescu

Relații daco-romane la Dunărea de Jos în lumina cercetărilor arheologice
(sec. I a. Chr. – I p. Chr.)

EDITURA MEGA ▪ Cluj-Napoca ▪ 2014

This work was supported by a grant of the Ministry of National Education, CNCS – UEFISCDI, project number PN–II–ID-PCE–2012–4-0210.

Referent științific:
Dr. Sorin COCIȘ

Corectură:
Prof. univ. dr. Ștefan GĂITĂNARU

Tehnoredactare:
Petru URECHE

Pe copertă:
Cană din bronz – *oenochoe* de la Ocnița – Dealul Cosotei, antica Buridava, păstrată la Muzeul Județean Vâlcea, nr. inv. 1412D.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României

BĂRBULESCU, CONSTANTIN AUGUSTUS
Relaţii daco-romane la Dunărea de Jos în lumina cercetărilor arheologice (sec. I a. Chr. – I p. Chr.) / Constantin Augustus Bărbulescu. - Cluj-Napoca : Mega, 2014
Bibliogr.
ISBN 978-606-543-531-5

94(398.2:37)"-00/00"
904(398.2)"-00/00"

Editura MEGA | www.edituramega.ro
e-mail: mega@edituramega.ro

CUPRINS

CONTENTS

CUVÂNT ÎNAINTE

Volumul de față este rezultatul unui efort început în anul 2003 și la capătul căruia, în anul 2010, am susținut, sub îndrumarea profesorului Mircea Radu Babeș, teza de doctorat *Relații daco-romane la Dunărea de Jos în lumina cercetărilor arheologice (sec. I a. Chr. – I p. Chr.)*, în cadrul Facultății de Istorie a Universității din București.

Lucrarea are probabil multe neajunsuri, unele sunt din motive personale, altele sunt datorate stadiului actual al cercetării. Oricum ar fi, cred și sper că volumul de astăzi va naște critici, discuții și controverse. Acesta este scopul final al demersului meu.

Mulțumesc domnului profesor Mircea Babeș pentru că m-a îndrumat și îndurat ca masterand și doctorand al Domniei sale. Totodată, toată recunoștința mea pentru că fără ajutorul dumnealui nu puteam duce la bun sfârșit cercetarea, iar mai presus de toate pentru că mi-a deschis drumul spre ceea ce înseamnă să ajungi într-o zi un profesionist în arheologie. Oricât de departe ar fi acest obiectiv, este important să ai un reper și să înveți mereu.

M-am bucurat de oportunitatea și șansa de a găsi sprijin și ajutor în realizarea acestui volum și nu numai, din partea unor profesori și cercetători excepționali, cărora le păstrez cea mai mare recunoștință: Liviu Petculescu, Constantin C. Petolescu, Sorin Cociș, George Trohani, Corneliu Beldiman, Ion Stângă, Zoe Petre, Ilie Șandru, Dragoș Măndescu, Florian Matei-Popescu, Gelu Florea, Cristi Găzdac, Vitalie Bârcă, Ștefan Găitănaru.

Gratitudinea mea lui Liviu Petculescu și Sorin Cociș, care mi-au fost alături mereu, susținându-mă chiar și când am greșit.

Astăzi practic această meserie nu doar din pasiune, ci și pentru că atunci când am fost student au existat oameni care mi-au dat șansa de a învăța mai mult și de a deveni într-o zi eu însumi profesor și arheolog. Cea mai mare satisfacție pe care o am este de a-i promova, atât cât pot, pe cei în care cred că pot fi cu mult mai buni ca mine. Tocmai de aceea le mulțumesc foștilor studenți, unii profesioniști deja, prieteni adevărați, care au fost alături de mine pe toate șantierele arheologice din ultimii opt ani: Andrei Robert, Alina Nedelea, Radu Adriana, Florea Codruț, Florin Olteanu, Adrian Stănilă, Roberto Popa, Andi Pițigoi, Ion Dumitrescu, Alis Ștefănescu, George Liță, Eduard Fâscă, Andrei Stamate, Ovidiu Udrescu.

Reluarea cercetărilor în situl de la Ocnița-Buridava reprezintă un punct esențial în clarificarea unor aspecte legate de istoria Daciei preromane. Lucrarea de față nu este decât o construcție imaginată, limitată de cunoașterea și experiența autorului.

Mulțumesc doamnei Mariana Josifaru pentru sprijin și profesionalism, Primarului orașului Ocnele Mari, domnului Petre Iordache, pentru că, la inițiativa noastră, a făcut efortul de a pune bazele unui muzeu local dedicat anticei Buridava. Nu în ultimul rând, tuturor celor care au găsit în ultimii ani resurse financiare pentru a ne susține cercetarea arheologică de la Ocnița-Buridava și în special bunului meu prieten Cristi Budescu.

Nimic din toate acestea nu ar fi fost posibil fără susținerea familiei. Le mulțumesc părinților pentru că au fost alături de mine în toate. Îi mulțumesc Ramonei, soția mea, care m-a înțeles, încurajat și susținut și lui Octavian, fiul meu, care la cei 4 ani ascultă cu răbdare poveștile mele despre daci și romani.

Apariția volumului de față se datorează proiectului de cercetare *Roman versus barbarian identity – the phenomenology of acculturation. The case of Roman Dacia and the adjacent barbarian world, PN-II-ID-PCE-2012-4-0210*.

Constantin Augustus Bărbulescu

I. INTRODUCERE

1. Argument

Izvoarele arheologice constituie una dintre cele mai importante surse de informare şi de reevaluare a informaţiei istorice. Istoriografia românească a cunoscut de-a lungul ultimului secol şi jumătate o reconfigurare a ideilor şi a percepţiei unor evenimente, inclusiv prin contribuția surselor arheologice.

Istoria preromană a spaţialităţii getice şi dacice rămâne încă săracă atât din perspectiva izvoarelor scrise, cât și din aceea a cercetărilor arheologice. Făcând apel la teza de doctorat a lui Grigore Tocilescu, *Dacia înainte de romani*, dar reamintind aici mai cu seama opera lui Vasile Pârvan, *Getica. O protoistorie a Daciei*, putem afirma că într-un secol şi jumătate de arheologie românească, problemele legate de civilizaţiile antice din spaţiul românesc sunt complexe.

Rămân sub semnul alterităţii o serie de probleme legate de civilizaţia dacică. Obiectul acestei lucrări îl constituie *forma, modalitatea prezenţei şi implicării romane la nordul Dunării până la cucerirea şi transformarea în provincie a Daciei;* totodată, *reliefarea a ceea ce putem numi relaţii daco-romane la Dunărea de Jos, sub toate aspectele subînţelese şi derivate acestei sintagme*. Nu avem pretenția de a epuiza sau de a reuși să acoperim subiectul, dar considerăm că prin analiza propusă oferim o imagine a lumii dacice. În definitiv, lucrarea de faţă este o construcție imaginată a unei lumi dacice și reliefează cel mai probabil experiența și limitele de cunoaștere ale autorului.

Realizăm aici o perspectivă a contextului politic, economic, militar, social şi etnic de la Dunărea de Jos și în fapt din spațiul nord-danubian, în secolele I a. Chr. – I p. Chr. În ultimele decenii, o încercare de coroborare a izvoarelor scrise şi a celor arheologice nu s-a mai realizat. Nu putem considera că lucrarea de faţă va reuşi să sistematizeze şi să obiectiveze informaţia existentă.

Lucrarea are drept cadru geografic principal descoperirile arheologice aparţinând entităţilor regional-istorice contemporane Oltenia şi Muntenia. O analiză a situaţiei Dunării de Jos impune însă şi un aport semnificativ din partea celorlalte regiuni istorice româneşti sau bulgare, aici fiind vorba de Dobrogea şi de zona din imediata vecinătate a fluviului. Tot geografic, trebuie clarificată această sintagmă *Dunărea de Jos*, care presupune o zonă cuprinsă între clisura Dunării şi gurile de vărsare ale acesteia. O spaţialitate controversată istoric, dacă ţinem cont de multitudinea etnică existentă aici, din antichitate până în zilele noastre.

Trebuie făcută menţiunea că Dunărea nu a fost decât o trecătoare şi mai puţin o frontieră, indiferent de etapa istorică, o cale de comerţ, de conflict şi pace, ceea ce presupune cunoaştere şi nu izolare.

Orice demers care îşi propune să schiţeze istoria unei zone, ca aceasta a Daciei Meridionale, nu poate fi decât limitat în timp. Secolele I a. Chr. – I p. Chr. constituie, conform teoriilor istoriografice, perioada clasică a civilizaţiei getice şi dacice. Cu alte cuvinte, momentul în care aceste două *ethos*-uri, aparţinând fondului nord-tracic, se impun definitiv în conştiinţa politică şi socială a antichităţii clasice greco-romane. Dovadă numărul impresionant al surselor scrise care fac referire la aceste populaţii, dar şi mulţimea descoperirilor arheologice care atestă o interdependenţă istorică, geopolitică şi socială cu *orbis*-ul greco-roman. Vorbim de o civilizaţie şi o cultură care gravitează în jurul unui centru, aici fiind vorba, începând cu secolul I a. Chr., de Roma.

Se impune reluarea problematicii relaţiilor dintre lumea geto-dacică şi cea romană, cu accent pe descoperirile arheologice, având în vedere numărul mare al cercetărilor de teren rămase în faza de studii şi articole şi nevalorificate în cadrul unei lucrări generale.

Există două excepţii, pe care le vom relua şi în capitolul dedicat istoricului problemei. Pe de-o parte, este vorba de lucrarea lui Ioan Glodariu din 1974[1], dedicată în special descoperirilor greceşti şi elenistice, dar şi unei analize care pune accentul pe latura economică, iar pe de altă parte, de volumul *Dacia şi Imperiul roman*[2] al profesorului C. C. Petolescu. Ultima lucrare amintită are meritul de a fi analizat şi ordonat în special descoperirile epigrafice şi izvoarele narative.

Este cunoscut faptul că istoriografia românească a abordat problema raporturilor daco-romane,înainte de războaiele din 101–102 şi 105–106, bazându-se în principal pe textele autorilor antici şi pe descoperirile arheologice din zona Orăştie, reducând astfel cu mult cadrul discuţiilor. Nu trebuie lăsată de o parte nici ideea romanizării şi a continuităţii, atât de dragă istoriografiei și polemicii moderne şi contemporane.

Rămânând în sfera aceasta de argumentare a cercetării, nu putem să nu reluăm în discuţie posibila pătrundere romană la nordul fluviului înainte de cucerire şi stabilirea unor capete de pod, care să fi asigurat limesul danubian în a doua jumătate a secolului I p. Chr. Studiile şi lucrările monografice apărute în ultimele trei decenii ale secolului al XX-lea, având un caracter arheologic pronunţat, impun valorificarea lor într-o lucrare de ansamblu. Amintim aici cercetările de la Sprâncenata, Ocniţa-Buridava, Pietroasele, dar şi pe cele din Dobrogea, de la Orlovsca sau Barboși. Valorificarea studiilor, articolelor şi comunicărilor privind aşezările şi cetăţile dacice din Muntenia şi Oltenia permit o rediscutare a cadrului general al dezvoltării societăţii geto-dacice.

Cronologia unor situri din zona Daciei Meridionale poate releva o situaţie cu totul specială, dacă vom ţine cont şi de eventualele discuţii cu privire la valurile de pământ de aici, Brazda lui Novac de Nord şi Brazda lui Novac de Sud.

Demersul iniţiat prin lucrarea dedicată importurilor romane în Dacia Meridională (susținută ca lucrare de disertație), amintită mai sus, conducea la ideea, afirmată de numeroşi cercetători în ultimul deceniu, că numeroasele descoperiri romane din Dacia nu se datorează exclusiv relaţiilor economice şi se va putea observa şi un interes strategic pronunţat din partea Imperiului.

Iată numai câteva argumente în favoarea acestei lucrări şi a redefinirii contextului politic, economic, militar şi relaţional al contactelor dintre Dacia şi lumea romană în secolele I a. Chr. – I p. Chr., dintr-o perspectivă care să coroboreze datele arheologice cu cele ale izvoarelor narative.

2. Cadrul geografic

Nu putem să nu includem în geopolitica spaţialităţii Dunării de Jos în secolele I a. Chr. – I p. Chr. un element constitutiv fundamental: geografia fizică și economică (resursele).

Actualmente, spaţiul geografic denumit în antichitate Dacia implică o arie care corespunde în mare României[3]. În ceea ce priveşte zona Daciei Meridionale, aceasta cuprinde ţinuturile istorice Oltenia şi Muntenia.

Dacia Meridională se întinde între defileul Dunării, respectiv culoarul Timiş-Cerna la vest cursul de jos al Dunării, care desparte Câmpia Română de Podişul Dobrogei. Dacă limita nordică a Daciei Meridionale o reprezintă Carpaţii de Curbură, Carpaţii Meridionali şi bazinul inferior al Siretului, limita sudică este formată de râpa Dunării.

Acest spaţiu etalează de la nord la sud aproape toate formele de relief, într-o succesiune care favorizează apariţia şi dezvoltarea comunităţilor umane.

Carpaţii de Curbură, extinşi între valea Oituz şi valea Prahovei pe direcţia nord-sud-vest, cuprind grupele de munţi: Vrancei, Buzăului şi Ciucaş-Baiu[4].

---

[1] I. Glodariu, *Relaţii comerciale ale Daciei cu lumea elenistică și romană*, Cluj, 1974.

[2] C. C. Petolescu, *Dacia și Imperiul Roman*, Bucureşti, 2001.

[3] În izvoarele antice latine din sec. I p. Chr., apare și termenul de Dacia, folosit probabil pentru spațialitatea nord-dunăreană încă din secolul I a. Chr; Al. Vulpe, *Geto-dacii ca unitate etno-istorică în lumea tracă*, SCIVA, 31, 1980, 1, p. 7; *Istoria românilor*, vol I, Bucureşti, 2001, p. 421–423.

[4] *Enciclopedia Geografică a României*, Bucureşti, 1982, p. 41.

Carpaţii Meridionali, se desfăşoară între culoarul Timiş-Cerna, la vest, şi Valea Prahovei în est, formaţi din trei grupe: grupa munţilor Bucegi şi culoarul Rucăr-Bran, grupa Centrală, cuprinzând munţii Făgăraş, Lotru, Parâng, valea Oltului şi depresiunea Petroşani, și grupa munţilor Vâlcan, Cerna, Mehedinţi[5].

Zona montană descrisă mai sus se desfăşoară de la est la vest şi se remarcă printr-o masivitate pronunţată, cu creste abrupte, pajişti alpine, lacuri glaciare, mai cu seamă în sectorul apusean, cu văi transversale şi depresiuni care fac legătura cu spaţiul intracarpatic. Este vorba de culoarul Rucăr-Bran, de valea Oltului, depresiunea Petroşani şi valea Jiului. Un sector alpin cu înălţimi care depăşesc frecvent 1500 m altitudine în partea centrală şi cu o reţea de văi şi cursuri de apă, care constituie legătura structurală cu zona deluroasă, dar mai ales cu Câmpia Română şi cu Dunărea[6].

Următoarea treaptă de relief o formează Subcarpaţii, cu altitudini cuprinse între 400 şi 1000 m, bogată în cursuri de apă torenţiale, datorate cu precădere topirii zăpezilor de pe versanţii munţilor.

Subcarpaţii reprezintă una dintre cele mai originale subunităţi pericarpice, cuprinzând, pentru zona noastră de interes, următoarele grupe de la est la vest: Subcarpaţii de Curbură şi Subcarpaţii Getici[7].

La rândul lor, aceste grupe cunosc o serie de subunităţi, determinate de văi şi cursuri de apă, cum ar fi: subcarpaţii Buzăului, Teleajănului, Ialomiţei, Muscelele Argeşului, Muşcelele Vâlcei, subcarpaţii Olteniei. Datorită solurilor brune şi acide, dar şi a climei puternic influenţată de imediata vecinătate a munţilor, de alternanţa dealurilor şi depresiunilor, de influenţa mediteraneeană în apus şi de climatul alpin în răsărit, agricultura a cunoscut o dezvoltare precară, fiind favorizată creşterea animalelor[8]. Ca ultimă caracteristică a zonei, trebuie menţionate pădurile de foioase şi conifere.

Următoarea treaptă de relief o reprezintă podişurile, cu altitudini cuprinse între 300 şi 750 m. Două subunităţi pot fi luate în considerare pentru zona Olteniei şi Munteniei: Podişul Getic şi Podişul Mehedinţi.

Podişul Getic este delimitat de valea Dâmboviţei, în est, şi valea Motrului, în vest, cu numeroase culmi deluroase, majoritatea împădurite, înclinate spre sud, cu o reţea densă de râuri şi pâraie cu debite medii şi mari primăvara şi toamna, transformate vara în cursuri intermitente. În sectorul vestic, cursurile Oltului, Olteţului, Amaradiei, Gilortului, Jiului sau Motrului colectează o reţea discontinuă şi abundentă de pâraie, ceea ce a permis apariţia şi dezvoltarea unui număr impresionant de aşezări omeneşti. În est, între Olt şi Dâmboviţa, Podişul Piemontan argeşean cunoaşte altitudini maxime între 300 şi 750 m, cu o fragmentare puternică, datorată râurilor: Vâlsan, Doamnei, Târgului, Argeşel, Plapcea, Vedea, Vediţa, Cotmeana[9].

Podişul Mehedinţi, desfăşurat între Dunăre şi valea Motrului, unitate de tranziţie spre zona deluroasă, cu suprafeţe interfluviale netede, cu altitudini între 300 şi 500 m, beneficiază de un climat cu influenţe mediteraneene[10].

Ultima treaptă de relief o constituie Câmpia Română, cu două subregiuni: Câmpia Română de Est şi Câmpia Română de Vest şi Centrală.

Câmpia Română de Est este considerată o regiune de silvostepă şi stepă, care are în componenţă următoarele subunităţi: Câmpia Mostiştei, Săratei, Bărăganului, Râmnicului, Siretului Inferior, Tecuciului şi Covurluiului[11].

Câmpia Română de Vest şi Centrală, subunitate de pădure şi silvostepă este formată din: Câmpia Olteniei (cu Câmpiile Blahniţei, Desnăţuiului, Romanaţiului), Câmpia Munteniei de Vest şi Centrală (cu Câmpiile Piteştiului, Boianului, Găvanu-Burdea, Burnaşului, Vlăsiei, Titu-Gherghiţa şi Târgovişte – Ploieşti)[12].

---

[5] *Geografia României*, vol. I, Bucureşti, 1983, p. 607–608.

[6] *Ibidem*, p. 607.

[7] V. Tufescu, Cl. Giurcăneanu, I. Mierlă, *Geografia României*, Bucureşti, 1986, p. 108–127.

[8] Gr. Posea, N. Popescu, M. Ielenich, *Relieful României*, Bucureşti, 1974, p. 344–345.

[9] *Geografia României, op. cit*., p. 636–638.

[10] *Ibidem*, p. 634–635.

[11] *Enciclopedia Geografică a României*, *op. cit*., p. 42.

[12] *Geografia României*, *op. cit*., p. 643.

Un ultim sector integrabil Câmpiei Române este format de lunca şi bălţile Dunării.

Clima se caracterizează actualmente printr-o interferenţă a particularităţilor temperat-continentale, cu nuanţe moderate în partea de vest. Acest tip de climat este determinat atât de repartizarea etajată de la nord la sud a reliefului, cât şi de desfăşurarea teritoriului pe o suprafaţă întinsă, de la est la vest[13].

La rândul lor, reţeaua hidrografică şi fragmentarea accentuată a reliefului determină diferenţe mari de temperatură între zonele montane, depresionare, colinare şi de câmpie.

Din Preistorie şi până acum, zona nord-dunăreană şi implicit a Daciei Meridionale a cunoscut o încălzire accentuată, care a determinat şi o modificare a alcătuirii vegetaţiei. Izvoarele antice confirmă faptul că, în urmă cu aproximativ 2000 de ani, clima nord-dunăreană era mult mai umedă şi rece, aşa cum reiese din operele lui Vergiliu, Ovidiu sau Pliniu cel Bătrân[14].

În ceea ce priveşte reţeaua hidrografică, aceasta este deosebit de densă în zona Olteniei şi Munteniei, alături de cursurile marilor râuri: Jiu, Olt, Argeş, Ialomiţa şi ale principalilor afluenţi ale acestora, Motru, Gilort, Amaradia, Olteţ, Teleorman, Vâlsan, Doamnei, Dâmboviţa, Prahova, Teleajăn, Călmăţui, Buzău[15], se înregistrează o serie de pâraie şi cursuri de apă secundare.

Condiţiile prielnice de temperatură şi mediu au determinat apariţia şi dezvoltarea pe văile acestor râuri şi pâraie a unei reţele dense de aşezări omeneşti. Pe lângă factorul climatic, aceste aşezări au fost favorizate şi de legăturile comerciale, întreţinute pe cursurile de apă, care legau Dunărea şi Marea cu zonele deluroase ale Munteniei şi Olteniei, dar şi cu regiunile intracarpatice.

Dunărea reprezintă un factor determinant, nu doar climateric, ci şi geo-politic şi economic, constituindu-se, de-a lungul istoriei, într-un drum de legătură cu spaţiul Balcanic şi nu într-o graniţă care să despartă cele două zone. Cu un parcurs de peste 1075 km pe teritoriul actual al României[16], fluviul a determinat un schimb permanent de populaţii şi mărfuri din preistorie şi până astăzi.

La rândul ei, Marea Neagră a legat zonele egeene şi mediteraneene de cele central europene, mai întâi prin intermediul coloniilor greceşti şi apoi prin prezenţa negustorilor italieni, în evul mediu.

Resursele solului şi ale subsolului au determinat, în diferite epoci istorice, dezvoltarea aşezărilor omeneşti din această regiune, bogată în zăcăminte feroase şi neferoase, în sare, izvoare minerale, păduri de foioase şi conifere. În Dacia Meridională se vor dezvolta o serie de aşezări, cetăţi, târguri şi oraşe, corespunzătoare atât preistoriei, cât şi antichităţii dacice şi greco-romane, iar mai târziu evului mediu românesc.

Agricultura s-a dezvoltat cu precădere în regiunile de câmpie, unde în antichitate se înregistrează un număr impresionant de aşezări omeneşti, situate, cum remarcam şi mai sus, pe cursul principalelor râuri şi pe afluenţii acestora.

Administrativ, Oltenia şi Muntenia, două dintre ţinuturile istorice ale României, corespund judeţelor: Gorj, Mehedinţi, Dolj, Vâlcea, Argeş, Olt, Dâmboviţa, Teleorman, Prahova, Ilfov, Giurgiu, Buzău, Ialomiţa, Călăraşi, Brăila şi municipiului Bucureşti.

3. Câteva probleme de geografie antică

Dacia[17], ca entitate geografică și politică, este prezentată diferit în operele autorilor antici, lucru ce se datorează cel puțin următorilor trei factori:

- cunoașterea, directă sau indirectă, a realităților geografice și istorice ale autorilor;
- interesul manifestat de istoriograf față de această entitate, din perspectiva relațiilor politice, economice sau strategice;
- etapa istorică în care se plasează autorul;

13 Gr. Posea, N. Popescu, M. Ielenich, *op. cit.*, p. 347–350; V. Tufescu, Cl. Giurcăneanu, I. Mierlă, *op. cit.*, p. 190–198, 202–206.

14 *Istoria Românilor… (n. 7)*, p. 16–17.

15 V. Tufescu, Cl. Giurcăneanu, I. Mierlă, *op. cit.*, p. 207–208, 236–243.

16 *Enciclopedia Geografică a României*, p. 59.

17 C. C. Petolescu, *Imaginea Daciei în spațiul geografic antic*, în *Contribuții la istoria Daciei romane*, București, 2007, p. 268–279.

Prima menţiune din secolul I p. Chr. provine din scrierile lui Pliniu cel Bătrân (*Naturalis Historia I, 47*) şi ale lui Tacitus (*Agricola, 41, 2*), prin care se înţelegea exclusiv teritoriul de la nord de Istru[18]. În comentariile lui Agrippa se păstrează un fragment cu descrierea în mare a fruntariilor pe care le ocupau dacii la finele secolului I a. Chr. *Dacia, Getica, sunt mărginite la răsărit de pustiul Sarmatiei, la apus de fluviul Vistula, la miazănoapte de ocean (Marea Baltică), la miazăzi de fluviul Istru* (*Dimensuratio Prouinciarum, 8*).

Informaţii importante ne oferă Strabon (*VII, 13*), făcând referire probabil la acea *arhe* realizată de Burebista, având în vedere că geţii se învecinau cu suebii, la nord cu Pădurea Hercinica, iar la vest cu Dunărea, în răsărit ajungând până la Bug. Caesar confirmă, în mare, această întindere a dacilor (*De bello Gallico, VI, 25,2*) până la culmile nordice ale Alpilor.

Cele mai importante şi complete două descrieri ale Daciei, aparţin lui Claudius Ptolemaios şi lui Iordanes. Prima dintre acestea, ar fi o preluare după Marinos din Tyr, datând astfel din secolul II, şi corespunzând Daciei sfârşitului de secol I p. Chr. Limitele ar fi: la răsărit Siretul, la apus Tisa, în sud Dunărea, iar la nord Carpaţii Păduroşi.

O descriere apropiată o regăsim şi la Iordanes, care îl citează, cel mai probabil, pe Dion Chrysostomos, călător în Dacia la sfârşitul secolului I, cu puţin timp înaintea conflictelor daco-romane: *Dacia se mărgineşte la răsărit cu roxolanii, la apus cu iazigii, la nord cu sarmaţii şi bastarnii, iar la sud cu fluviul Dunărea. Această ţară, aşezată în faţa Moesiei, dincolo de Dunăre, este încinsă de o cunună de munţi, având numai două intrări – una pe la Boutae, alta pe la Tapae* (*Getica, 74*).

În ceea ce priveşte întinderea Daciei atât ca entitate geografică, cât şi politică, putem observa că teritoriul stăpânit de geto-daci pierde din consistenţă în ultimele două secole de până la cucerirea romană, lucru normal prin pătrunderea în zonă a sarmaţilor şi presiunea tot mai accentuată a bastarnilor. Totodată, Dacia apare ca fiind redusă politic la spaţiul transilvan, ceea ce ne face să credem că regatul lui Decebal are într-adevăr controlul doar la nord de Carpaţi.

Un aspect relevant îl constituie multitudinea aşezărilor existente. Ptolemeu menţionează în lucrarea sa un număr de 44, la acestea adăugându-se şi cele situate dincolo de Siret şi Nistru, care iniţial sunt trecute la Moesia Inferior[19], dar şi cele pe care le regăsim într-o serie de alte surse, precum Tabula Peutingeriana[20].

Iată descrierea geografului din Alexandria (III, 8, 1): *Dacia se mărgineşte la miazănoapte cu acea parte a Sarmatiei europene care se întinde de la muntele Carpathos până la cotitura pomenită a fluviului Tyras (…); la apus cu iazigii metanaşti de lângă râul Tibiscos, iar la miazăzi cu acea parte a fluviului Dunărea care merge de la vărsarea râului Tibiscos până la Axiopolis, de unde, până în Pont şi la gurile sale, Danubius se numeşte Istros*. Această menţiune se referă probabil la teritoriile înglobate Imperiului după cucerirea traiană.

4. Istoricul cercetărilor

De la folosirea pentru prima dată a termenului de geto-daci şi de la întocmirea primei hărţi arheologice româneşti de către Grigore Tocilescu, cercetarea istoriografică din ţara noastră privind Dacia înainte de romani a cunoscut un salt considerabil. Afirmarea prezenţei romane în Dacia s-a dovedit a fi, în secolele XVIII şi XIX, ideea de căpătâi a literaţilor şi a precursorilor şcolii româneşti de arheologie. Începând cu studiile lui Grigore Tocilescu, pe care-l aminteam mai sus, *Dacia înainte de romani* şi *Fouilles et recherches archeologiques en Roumanie*, cercetarea arheologică românească începe să pună în evidenţă civilizaţia geto-dacică. Se va renunţa treptat, la *goana* după inscripţii şi tezaure monetare romane, trecându-se la o fază a comparării studiului izvoarelor scrise cu cercetările de teren.

---

18 *Istoria Românilor… (n. 7)*, p. 421.

19 *Ibidem*, p. 427; I. Bogdan Cătăniciu, *Ptolemeu şi provincia Dacia*, AMN 24–25, 1987–1988, p. 145–162.

20 C. C. Petolescu, *Dacia în Tabula Peutingeriana*, în *Contribuţii la istoria Daciei romane*, Bucureşti, 2007, p. 276–279.

De altfel, cercetările de teren debutaseră, într-o serie de situri geto-dacice ca cele de la Tinosu, Zimnicea sau Piscul Crăsani, sub conducerea lui Cezar Bolliac, încă din primele decenii ale celei de-a doua jumătăţi a secolului al XIX-lea.

Sub egida MNA şi a lui Vasile Pârvan şi Ioan Andrieşescu, cercetările arheologice vor continua, în primele decenii ale secolului al XX-lea, la Tinosu şi Picul Crăsani, ultima beneficiind chiar de un prim volum dedicat de către Ioan Andrieşescu cercetărilor de până în 1924.

Vasile Pârvan elabora între 1920 şi 1927 o serie de studii şi lucrări dedicate civilizaţiei geto-dacice şi legăturilor cu civilizaţiile grecească şi romană, insistându-se mai cu seamă pe factorul elen, mai bine cunoscut datorită unui număr mai mare de descoperiri arheologice provenite din spaţiul Dobrogei şi nu numai.

Şcoala românească de istorie veche şi arheologie de după 1950 s-a axat în special pe cercetarea şi *exaltarea* civilizaţiei dacice, ceea ce a condus între altele la apariţia unui număr mare de studii şi articole pe aceasta temă. În acest sens naţionalismul românesc al anilor '70 a fost puternic alimentat de cercetarea arheologică şi istoriografică pentru perioada traco-dacică, realizându-se o punte de legătură între cele două. Dincolo de această alterare a fenomenului istoric, trebuie făcută precizarea că numărul crescând de volume monografice, studii, articole, comunicări şi cercetări de teren a permis şi permite abordări diferite ale problemelor de cronologie şi civilizaţie a dacilor.

Trebuie remarcat faptul că în literatura de specialitate lipsesc volumele dedicate unei istorii a Daciei preromane, excepţie fiind lucrările lui Constantin şi Hadrian Daicoviciu, dar şi aceea a lui Constantin C. Petolescu. Ca şi în cazul lui Grigore Tocilescu şi a lui Vasile Pârvan, volumele se axează exclusiv pe interpretarea izvoarelor antice cunoscute sau pornesc de la discuţia câtorva situri, cercetate parţial şi fără a beneficia de monografii complete, dezvoltând în acest context istoria unei societăţi şi lumi cu mult mai complexe decât lasă să se întrevadă sursele scrise păstrate până la noi.

O lucrare generală care să cuprindă raporturile daco-romane, de orice natură ar fi fost acestea, nu se regăseşte în bibliografia academică. Dacă Vasile Pârvan vedea ca principală sursă a romanizării infuzia de negustori romani în lumea barbară, Ioan Glodariu, prin volumul dedicat comerţului dacilor cu lumea elenistică şi romană, nu face decât să completeze cele spuse de întemeietorul şcolii româneşti de arheologie. Ideea comerţului, ca modalitate exclusivă a prezenţei romane la nordul Dunării, în secolele I a. Chr. – I p. Chr., nu mai corespunde realităţii. Termenul, uzitat cu atâta intensitate în literatura dedicată relaţiilor daco-romane, merită o reevaluare.

Cercetătorii români de după 1950 s-au axat pe punerea în evidenţă a complexului cetăţilor dacice din Munţii Orăştie, ca singura dovadă concretă a gradului de dezvoltare a societăţii dacice şi, deşi nici chiar în acest caz, nu beneficiem încă de cercetări şi monografii arheologice ale principalelor situri.

Cu toate acestea, volumul *Dacia. Civilizaţiile antice din ţările carpato-danubiene*[21] conţine un capitol dedicat în întregime raporturilor cu Roma şi prezenţei acesteia la Dunărea de Jos. Şi în *Getica. O protoistorie a Daciei*, capitolul dedicat Laten-ului, evidenţiază prezenţa romană până la cucerire, punându-se accent, de data aceasta, şi pe descoperirile arheologice de la Tinosu şi Crăsani, unde o serie de obiecte aflate în săpătură au putut fi identificate ca *importuri* romane[22]. Este abordată în ambele volume, în premieră de către Pârvan, problema pătrunderii comerţului roman în Dacia. Ceea ce considera acesta ca fiind localizabil doar pentru zona de vest, lucru datorat transformării vremelnice a Dalmaţiei în provincie romană, se dovedeşte astăzi a fi generalizat pentru întreg spaţiul carpato-danubian.

Ulterior, problema *importurilor* nu va fi abordată decât în cadrul unor studii şi articole, axate în special pe produsele greceşti şi elenistice. Până în deceniul VII al secolului al XX-lea, când Ion Horaţiu Crişan va publica în lucrarea sa dedicată ceramicii geto-dacice şi referiri la ceramica romană de import, cercetarea românească se va concentra pe raporturile cu cetăţile greceşti din Pont şi Egeea.

---

21 V. Pârvan, *Dacia. Civilizațiile antice din țările carpato-danubiene*, București, 1972, p. 129–158.

22 Idem, *Getica. O protoistorie a Daciei*, București, 1982, p. 265–370.

Cercetările de teren vor continua şi în restul ţării prin intermediul lui Gh. Ştefan, Ecaterina şi Radu Vulpe, Vladimir Dumitrescu, C. S. Nicolăescu-Plopşor, Constantin Daicoviciu, care vor publica articole şi volume dedicate civilizaţiei geto-dacice[23].

Problema importurilor şi a relaţiilor comerciale dintre lumea greco-romană şi cea geto-dacică a fost abordată mai ales de către: Irina Casan-Faranga[24], V. Christescu[25], D. Tudor[26], D. Berciu[27], C. Daicoviciu[28] şi H. Daicoviciu[29], R. Vulpe[30], Fl. Preda[31], Em. Condurachi[32], B. Mitrea[33], I. Winkler[34]. Până la mijlocul deceniului VIII al secolului al XX-lea, o singură lucrare de sinteză privind importurile şi relaţiile comerciale dintre cele două lumii a mai apărut, aparţinând lui Ioan Glodariu[35]. Pentru prima dată este prezentat un catalog al descoperirilor şi se face apel la bibliografia românească şi internaţională, la majoritatea studiilor şi articolelor referitoare la acest subiect. Se insistă pe aportul civilizaţiei elenistice, iar o serie de obiecte, care aparţin secolului I a. Chr., sunt catalogate ca importuri elenistice, deşi Roma controla la aceea dată întreaga Mediterană şi Peninsula Balcanică, iar influenţele romane nu pot fi puse la îndoială. Din nefericire, până la această dată, nici o altă lucrare nu a mai abordat pe larg problematica importurilor romane în secolele I a. Chr. – I p. Chr.

O parte a cercetătorilor români, între care Mircea Babeş[36], Alexandru Barnea[37], C. C. Petolescu, Maria Chiţescu[38], A. Rustoiu[39], S. Cociş[40], au reluat în cadrul unor articole şi studii problema prezenţei militare, economice şi culturale romane la nordul Dunării în perioada premergătoare cuceririi[41]. După 1980 se vor publica primele patru monografii arheologice dedicate siturile de la Ocniţa-Buridava[42], Sprâncenata[43] şi Pietroasele-Gruiul Dării[44], Poiana-

---

[23] Amintim aici contribuţiile lui R. Vulpe, *Les Gétes de la rive gauche… (n. 23),* Dacia N.S, 4, 1960, p. 309–332; Idem, *La Valachie et la Basse-Moldavie… (n. 23)*, Dacia N.S, 5, 1961, p. 365–393; D. M. Pippidi, *Contribuții la istoria veche a României*, București, 1967, p. 287–385; R. Syme, *Danubian Papers… (n. 23)*, p. 122–159, importante pentru subiectul prezenţei romane la nordul Dunării.

[24] I. Casan-Faranga, *Contribuții la cunoașterea ceramicii geto-dacice. Cupele „deliene" getice de pe teritoriul României*, ArhMold, V, 1967, p. 7–35.

[25] V. Christescu, *Viața economică a Daciei romane*, Pitești, 1929.

[26] Va publica o primă lucrare dedicată amforelor grecești, *Amfore elenistice descoperite în adâncul teritoriului RPR*, StRefIstRom, I, 1954, p. 81–88, aceasta va fi urmată de alte articole dedicate aceluiaşi subiect, *Ein in Suden Daciens gefundenes hellenistich-romisches Silbergefass*, Germania, 37, 1959, p. 232–242.

[27] D. Berciu, *Un import roman dintr-o așezare geto-dacă din Câmpia Munteniei*, Apulum, X, 1972, p. 661–668, urmată în 1981 de monografia arheologică a aşezării de Ocniţa-Buridava şi de o serie întreagă de articole privind piese de import grecești sau romane.

[28] C. Daicoviciu, *Sistemi e tecnica di construzione militare e civile presso i Daci nella Transilvania*, Alti del sett. Congr. Intern. Di Arch. Class., III, Roma, 1961.

[29] H. Daicoviciu, *Dacia de la Burebista la cucerirea romană*, Cluj, 1972.

[30] R. Vulpe, *La pénétration hellenistique dans la plaines getes*, Ber. Uber den V. Intern. Kongr. Fur Vor- und Fruhgeschichte, Hamburg, 1958.

[31] Fl. Preda, *Răspândirea produselor grecești în Dacia extracarpatică (sec. VI–I a. Chr.)*, AUB, XV, 1966, p. 15–34.

[32] Em. Condurachi, *Influences greques et romaines dans la Balkans, en Hongrie et en Pologne*, VIIIe Congr. Int. d'Arch. Class, Paris, 1963.

[33] B. Mitrea, *Moneda romană republicană și unitatea lumii geto-dace*, UnitContIstRom, Bucureşti, 1968, p. 53–64.

[34] I. Winkler, *Contribuţii numismatice la istoria Daciei*, SCŞCluj, VI, 1–2, 1955, p. 13–180.

[35] I. Glodariu, *Relațiile comerciale ale Daciei cu lumea elenistică și romană*. Cluj, 1974.

[36] M. Babeş, *Puncte de vedere relative la o istorie a Daciei preromane*, SCIVA, 25, 1974, 2, p. 217–244; Idem, *Problèmes de la chronologie de la culture geto-dace à la lumiere de fouilles de Cârlomenești*, Dacia N.S., 19, 1975, p. 125–140.

[37] Al. Suceveanu, Al. Barnea, *La Dobroudja romaine*, Bucureşti, 1991.

[38] M. Chiţescu, *Numismatic Aspects of the History of the Dacian State. The Roman Republican Coinage in Dacia and Geto-Dacian Coins of Roman Type*, BAR Int. Ser. 112, Oxford, 1981

[39] A. Rustoiu, *Fibule din Dacia preromană (sec. II a. Chr. – I p. Chr.)*, Bucureşti, 1997.

[40] S. Cociş, *Fibule romane în Dacia preromană,* AMP, 8, 1984, p. 149–157; Idem, *Fibulele din Dacia,* Cluj, 2004.

[41] Am amintit aici doar câteva din lucrările care fac referire la prezenţa romană la nordul Dunării, numărul studiilor şi articolelor dedicate acestui aspect fiind cu mult mai mare.

[42] D. Berciu, *Buridava dacică*, Bucureşti, 1981.

[43] C. Preda, *Geto-dacii din bazinul Oltului Inferior. Dava de la Sprâncenata*, Bucureşti, 1986.

[44] V. Dupoi, V. Sârbu, *Incinta dacică fortificată de la Pietroasele Gruiu Dării (I)*, Buzău, 2001.

Piroboridava[45], dar şi o serie de volume dedicate aşezărilor geto-dacice din Câmpia Munteniei şi din Oltenia.

Literatura de specialitate face tot mai des trimitere la modelele şi metodologia de lucru internaţională, într-o încercare de sincronizare a cercetării arheologice româneşti cu cea străină[46].

Catalogarea tuturor obiectelor şi pieselor romane din Dacia Meridională în secolele I a. Chr. – I p. Chr., va permite nu doar punerea în evidenţă a unor piese şi a prezenţei romane timpurii la nordul Dunării, ci şi reinterpretarea situaţiei geo-politice de la Dunărea de Jos. Lucrarea de faţă, beneficiind de o vastă bibliografie, dar şi de experienţa lucrării lui Ioan Glodariu, şi-a propus realizarea unui tablou general al descoperirilor arheologice romane din zona Daciei Meridionale. Lipsa unor standarde şi a unei metodologii în prezentarea materialelor descoperite în situri a îngreunat cu mult catalogarea acestor obiecte, de asemenea, diversitatea de abordări ori nepublicarea unor materiale face de multe ori imposibilă comunicare lor în prezentul catalog al lucrării.

Baza documentară folosită reuneşte un număr de peste 250 de studii şi articole şi o listă de peste 200 de situri arheologice, care au pus în evidenţă obiecte de provenienţă romană (inclusiv descoperiri monetare).

Alături de studiile şi articolele folosite, care pot fi regăsite la bibliografie, s-a încercat şi o inventariere a pieselor aflate în muzee, dar, din păcate, acest demers a rămas fără finalitate, cel puţin temporar. Catalogul prezentat se află într-o fază de completare și redimensionare, dar constituie un punct de plecare util oricărui cercetător pasionat. Există un mare număr de obiecte nepublicate, care pot fi regăsite în depozitele muzeelor sau în colecţii private.

Termenul de *importuri*, des uzitat de noi în această lucrare, nu presupune o abordare strict comercială a provenienţei obiectelor romane la nordul Dunării. În acest sens, trebuie luate în considerare o serie de aspecte care reies din izvoarele antice, dar şi din cercetările arheologice. Referirile autorilor antici la incursiunile de jaf ale diferiţilor dinaşti geto-daci la sudul Dunării ne permite să abordăm ipoteza conform căreia o serie de produse, obiecte şi tezaure sunt aduse pe această cale în Dacia.

O a doua ipoteză de lucru face referire la prezenţa vremelnică, la nordul fluviului, a Republicii şi ulterior a Imperiului Roman, prin incursiunile lui Aelius Catus sau Ti. Plautius Silvanus Aelianus, dar şi prin intermediul flotei romane care circula pe Dunăre, din timpul dinastiei Flaviilor. Vasile Pârvan scria chiar de spaţiul de siguranţă pe care Roma şi l-ar fi asigurat în Câmpia Munteniei cu mult înainte de cucerire, iar Iordanes amintește distrugerea punctelor romane de pe ambele maluri ale fluviului în cursul anului 85.

Un alt aspect, esenţial, îl constituie eventualele alianţe, *foedus*, încheiate de Roma cu dinaştii geto-daci, în urma cărora aceştia primeau stipendii în schimbul stabilității pe limesul danubian, aşa cum a fost şi cazul păcii din 89, dintre Decebal şi Domitian.

Relaţiile comerciale dintre lumea geto-dacică şi cea romană debutează de timpuriu, de la începutul secolului I a. Chr., când Roma se instalează definitiv la Dunărea Mijlocie şi de Jos, în timpul lui Octavian fluviul devenind graniţa de nord a Imperiului. Oricare ar fi fost raporturile politice şi militare dintre cele două civilizaţii, devine certă mai cu seamă în secolul I p. Chr., prezenţa comercială şi politică romană la nordul Dunării, nu numai prin intermediul acelor *mercantores*, *cives Romani*.

Oricum am definii termenul de *importuri*[47], reiese foarte clar că prezenţa romană la nordul Dunării datează din secolul I a. Chr., iar aceasta nu se referă doar la cumpărarea unor produse de uz casnic, a podoabelor şi tezaurelor monetare, ci şi la o prezenţă culturală – cele câteva descoperiri de inscripţii cu litere latine de la Sarmizegetusa, Cetăţeni, Crăsani sau Ocniţa, demonstrează acest lucru.

[45] R. Vulpe, S. Teodor, *Piroboridava. Așezarea geto-dacică de la Poiana*, București, 2003.

[46] H. J. Eggers, *Der römische Import in freien Germanien*, Hamburg, 1951; C. Isings, *Roman glass from dated finds*, Groningen-Djakarta, 1957.

[47] A se vedea și studiul lui G. Florea, *Comerț și societate la începuturile celei de-a doua epoci a fierului în Dacia,* în *Comerț și Civilizație. Transilvania în contextul schimburilor comerciale și culturale în antichitate*, Cluj-Napoca, 2005, p. 46, 48.

Pentru o cât mai clară evidențiere a situaţiei relaţiilor dintre lumea geto-dacă şi cea romană, în baza descoperirilor arheologice coroborate cu izvoarele antice, lucrarea de față beneficiază de o serie de *anexe*, fără de care și-ar pierde consistența și susținerea:

- anexele 1, 2 și 3 – cuprind *Catalogul importurilor romane din spaţiul Daciei Meridionale*; după modelul *Corpus der römischen Funde im europäischen Barbaricum*.
- anexa 4, descoperiri dacice din zona Subcarpaților Getici – rolul acestei anexe este de a pune în evidență situația demografică din acea perioadă;
- anexele 5–15 reprezintă statistici referitoare la numărul, proveniența, cronologia și repartiția geografică a obiectelor romane din Dacia Meridională;
- lucrarea beneficiază și de un număr mare de hărți cu repartiția geografică a descoperirilor (Pl. LVIX–LXXIII) și ilustrații (Pl. I–LVIII).

O parte a *importurilor* se regăsește în ilustraţie. În cea mai mare parte, obiectele prezente în ilustrație au fost redesenate, sunt cazuri în care nu am putut decât să folosim desenul sau fotografia din studiul unde au fost publicate.

S-a urmărit uşurarea muncii de cercetare şi standardizarea rubricației catalogului. În acest sens, piesa inventariată beneficiază de informaţii precum: situl, descriere, analogii, datare, cronologia sitului, bibliografia minimală.

Credem că prezenta lucrare este, dincolo de orice tip de critică, un instrument de lucru, de cunoaștere. Admitem că acest corpus de *importuri* este incomplet și perfectibil, având în vedere că accesul la mare parte din material a fost imposibil de realizat. Există și piese publicate a căror existență nu o putem certifica într-o colecţie sau într-un inventar.

II. CADRUL CRONOLOGIC ȘI ISTORICO-POLITIC

1. Argument

De la *Getica* lui Pârvan si până astăzi, lumea geților și dacilor și-a conturat cadrul istoric, social, politic și cultural mai ales datorită abundenței descoperirilor arheologice. Pe de altă parte, istoriografia românească a fost interesată tot mai mult să dezvolte imaginea acestei societăți, fie din considerente ideologice, fie datorită tăcerii și dispariției izvoarelor scrise.

Perit-au dacii?[48] Astăzi întrebarea este retorică. Nici pe de parte nu se poate vorbi de așa ceva, asamblând izvoarele de toate felurile, istoriografia a dat naștere, unei lumi, care pe bună dreptate a fost parte componentă, activă a vieții politice și a structurilor de putere ale antichității. Civilizația geto-dacică, în perioada ei clasică, și-a pus amprenta istorică asupra evoluției celui mai amplu imperiu al antichității clasice: Roma.

Secolele I a. Chr. – I p. Chr. marchează definitiv istoria spațialității și civilizației greco-romane prin prezența geto-dacilor, populație despre ale cărei origini indoeuropene ne vorbesc autorii antici. Făcând parte din fondul tracic, geții și dacii pătrund adânc în conștiința grecilor și latinilor în secolele I a. Chr. – I p. Chr., într-un moment în care lumea romană ajunge la maxima sa expansiune.

Dacă reprezentanții Școlii Ardelene își construieseră propria filosofie istorică tocmai prin prisma unei alte realităti istorice, aceea a românilor transilvăneni ai secolelor XVIII–XIX, Grigore Tocilescu sau Vasile Pârvan au judecat sursele beneficiind de o altă realitate și descoperind o civilizație pierdută, ale cărei elemente constitutive erau încă neclare, în lipsa cercetărilor arheologice sistematice.

După mai bine de o jumătate de secol, școala românească de istorie veche și arheologie, prin reprezentanții săi, dintre care amintim pe Constantin și Hadrian Daicoviciu, Radu Vulpe, Ioan Glodariu, Alexandru Suceveanu, Dumitru Berciu, Emil Condurachi, Nicolae Gostar, Silviu Sanie, Mihăilescu-Bîrliba, Gelu Florea, Florea Costea, Valeriu Sârbu, Viorica Crișan, Constantin Petolescu, Zoe Petre, Alexandru Barnea sau Mircea Babeș, bazându-se pe multitudinea descoperirilor arheologice, ne prezintă o imagine cu totul nouă.

În locul unei lumi neclare și *barbare*, apare o civilizație geto-dacică *clasică*, ce lasă în spate Latène-ul european (celtic – dacă este permis un astfel de joc de cuvinte), legându-şi istoria de aceea a Romei.

Sintagma care definește astăzi, în mod direct, ultimele două secolele de dinaintea transformării spațialității nord-dunărene în provincie a Imperiului Roman, epoca *clasică,* se sprijină pe elemente de civilizație materială si spirituală avansată, unice și perfect compatibile cu realitățile generale ale clasicismului greco-roman.

Elementele protourbane de la Sarmizegetusa Regia și Fețele Albe, davele de la Bâtca Doamnei, Cârlomenești, Ocnița-Buridava sau ansamblul unitar din Muntii Șureanu, cu stilul arhitectural consacrat în literatura de specialitate sub denumirea de *murus dacicus*[49]*,* sunt argumente în favoarea complexității lumii geto-dacice.

Pledează pentru afirmațiile noastre de mai sus și dezvoltarea metalurgiei fierului, argintului și aurului, existența atelierelor meşteşugăreşti, precum și preluarea monedei romane ca mijloc de schimb, alături de imitațiile locale și de mai cunoscuta monedă de tip Koson.

---

[48] Este vorba de studiul lui Bogdan Petriceicu Haşdeu, prin care se argumenta persistența dacilor după cucerirea romană, acesta a fost publicat în *Foița de istoria și literatura*, nr. 2, 3, 4, 5, anul 1860.

[49] H. Daicoviciu, *Dacia de la Burebista… (n. 29)*, p. 130; *Istoria Românilor… (n. 7)*, p. 73.

Apariţia *statului* și existența unor structuri de putere coezive și capabile să desfășoare o politică externă proprie, să negocieze, să încheie acorduri politico-militare cu Roma şi nu numai, reprezintă elementul definitiv care argumentează ideea că societatea dacică ajunsese într-o fază clasică în secolele I a. Chr. – înc. sec. II p. Chr.

Este important de înţeles, în acest cadru extrem de complex și sumar prezentat de noi, mentalitatea și structura lumii geto-dacice în etapa maximei expansiuni politice şi culturale a acestei populații.

Pentru două secole şi jumătate, geto-dacii apar în izvoarele greco-romane ca fiind o societate pe cât de evoluată, pe atât de greu înţeles, însă corespunzătoare veleităţilor războinice ale arealului roman (*Dion Chrysostomos, Orationes, XII, 16*)[50].

Pentru Ioan Glodariu şi Eugen Iaroslavschi, societatea geto-dacică are un element fundamental, care o marchează şi integrează în lumea greco-romană, *fierul*[51]. Nu este aici locul reluării unor probleme controversate precum împărţirea pe clase sociale, nivelul cunoştinţelor de ordin ştiinţific, a modificărilor ce intervin în structura religioasă şi a ritului şi ritualului funerar sau a elementelor culturii materiale, dar toate acestea sunt argumente ce-l îndreptățesc pe profesorul și cercetărorul Mircea Babeș să vorbească de *clasicismul*[52] acestei culturi.

Însuși faptul că societatea geto-dacică este deschisă și că a permis pătrunderea unor *importuri* de natură lingvistică, culturală, religioasă și materială dinspre lumea greco-romană, o clasează ca fiind integrată şi integrabilă romanităţii, cu cel puţin un secol si jumătate înainte de cucerirea propriu-zisă. Analiza noastră se oprește asupra acestor două veacuri, pentru că ele ne conferă, eminamente, materialul științific fundamental pentru reluare și extinderea unei teme majore din istoria nord-dunăreană, relațiile daco-romane.

2. Prezenţe etnice active la Dunăre

Etnografia şi geopolitica arealului Dunării de Jos în perioada ultimelor două secole de dinaintea cuceririi romane rămâne încă un subiect major al istoriografiei româneşti. O situaţie etnico-culturală a zonei cuprinse între Istru, Pont şi Carpaţi, făcând aici referire, aşa cum arătam în capitolul precedent, doar la provinciile istorice româneşti, Oltenia şi Muntenia, apare cu atât mai complicată, cu cât numărul descoperirilor arheologice sporeşte.

Cu mai bine de două milenii în urmă, spaţiul în discuţie era locuit de geto-daci, termen generic atribuit populaţiei nord-tracice de la miazănoapte de Istru[53]. Enunţul de mai sus elimină încă de la început prezenţa în zonă a unor populaţii, care, pătrund şi convieţuiesc cu geţii şi dacii începând chiar cu secolul II a. Chr. Sunt necesare aceste precizări având în vedere că, odată cu pătrunderea romană în Pont şi transformarea regilor traci în *clienţi* ai Republicii, și ulterior ai Imperiului, situaţia structurilor de putere de la Dunărea de Jos se modifică semnificativ. Controlul regiunii gurilor Istrului suferă mutaţii politice majore în secolele I a. Chr. – I p. Chr. Dacă vom considera că vremelnica instalare a stăpânirii acelei *arché* creată de Burebista în prima jumătate a secolului I a. Chr., în zonele limitrofe cetăţilor greceşti, presupune prezența exclusivă a unui factor etnic getic, am face eroarea des întâlnită în istoriografie de a exclude din context o serie de structuri care vor juca un rol primordial în viitorul apropiat. Istoriografia românească prezintă situaţia etnică a zonei într-o încercare permanentă de asumare a continuităţii.

---

[50] Vl. Iliescu, V. C. Popescu, Gh. Ştefan (colegiu de redacţie), *Izvoare privind istoria României I*, București, 1964, p. 449–453.

[51] I. Glodariu, E. Iaroslavschi, *Civilizația fierului la daci* (*sec. II î. e.n. – I e.n.*), Cluj, 1979.

[52] M. Babeş, *Le stade actuel des recherches sur la culture geto-dace à son époque de developpement maximum (IIe siècle av. n.e. – I^e siècle de n.e.)*, în Dacia, 23, 1979, p. 5–19; Idem, *Die Beziehungen der Geto-Daker zu dem Römischen Reich vor Trajans Eroberung*, ArhMold., 17, 1994, p. 49–56; Idem, *Descoperirile funerare și semnificația lor în contextul culturii geto-dace clasice*, SCIVA 39, 1988, p. 3–32.

[53] Gr. Tocilescu este primul care foloseşte sintagma de geto-daci, anticipând astfel faptul că în secolele I a. Chr. – I p. Chr., datorită uniformizării culturii spirituale și materiale, cele două ethos-uri nord-tracice își pierd individualitate geografică şi istorică, uniformizându-se și dând naştere unei *civilizații clasice*.

Fără a minimaliza prezența getică în zonă, trebuie reconsiderată şi prezența celtă, bastarnă si sarmatică, fără de care am priva istoria acestor secole de o înţelegere, inclusiv a pătrunderii romane la nordul fluviului. Tabloul etnic pe care vom încerca să-l reconstruim prin contribuția arheologică ar trebui să evidențieze faptul că avem de-a face cu o lume getică și dacică cosmopolită. Structurile etnice corespundeau însă, din punct de vedere al culturii materiale și umane, lumii geto-dacice. Elementele celtice sau sarmate prezente nu fac decât să întărească ideea că spaţialitatea nord-danubiană se integrase unui *orbis romanum* prin care ar trebui să înțelegem o unitate de o diversitate a cărei realitate o vom regăsi exclusiv în ideea de toleranţă. O lume în care graniţele aparţin doar imaginarului, iar complexele etnice nu se constituie, asemeni secolelor XIX și XX, în state. Fără doar și poate, aceste structuri etnice tindeau spre ideea de stăpânire a unui areal, dar nu într-atât încât să se identifice exclusiv cu ideea unității de neam și limbă.

Celții pătrund în spațiul central european și balcanic încă din secolul IV a. Chr., reușind să creeze structuri politice puternice, cum este cazul vremelnicului *stat* de la Tylis, undeva în zona centrală a Bulgariei de azi[54]. Înaintarea lor spre bazinul Dunării de Jos întâlnește ceea ce Herodot recunoștea fi *cel mai numeros neam după inzi*, tracii, o entitate etnică destul de omogenă, care dă naștere în peninsula Balcanică și la Nordul Istrului, în mai puțin de patru secole la cel puțin trei mari regate. Acestea vor lua parte la întreaga frământare a lumii greco-romane și la apariția romanității orientale. Pe de-o parte, regatele sud-danubiene ale odrisilor și tribalilor, iar pe de altă parte, regatele dacice.

O lume sud și nord danubaiană care s-a aflat permanent în calea intereselor persane, macedonene şi romane, în funcţie de etapa istorică pe care a traversat-o. Acestei tumultuoase lumi tracice i se integrează, prin asimilare, influenţa scitică, celtică și sarmatică, definitivând o structură etnică destul de greu de reconstruit în imaginarul contemporan.

Din punct de vedere al surselor scrise, populația celtică se impune ca realitate încă din secolul al VI-lea a. Chr. (Hecateu din Milet și Herodot II, 33; IV, 49), pentru ca în perioada următoare să fie mentionați și de către Trogus Pompeius (*apud* Iustinus XXIV, 4), Titus Livius (V, 34). Cea mai cunoscută relatare rămâne aceea a lui Caesar (*De bello Gallico* V, 25), care îi situează ca vecini ai dacilor în secolul I a. Chr. Arheologic, influenţa celtică în spaţiul dunărean se resimte în linii mari în spațiul Transilvaniei și în zona de sud-vest a Olteniei[55].

Cronologia prezenţei celtice la nordul Istrului a fost în linii mari definitivată[56], așa cum susține și Mircea Babeş[57]. Este cert că, odată cu evenimentele militare și politice care îl au în prim plan pe Burebista, puterea celtică în Transilvania și în Vestul Oteniei va lua sfârșit, iar marea masă a grupului celtic se va integra culturii și civilizaţiei dacice *clasice*[58]. Acest fenomen se va fi petrecut în decursul secolului I a. Chr., cu toate că regăsim descoperiri de factură celtică până în mijlocul secolului I p. Chr., în zona bazinului râului Jiu și a depresiunii Bumbești.

Așa cum reiese din *Pl. L* și *Anexa 10* (repartiția geografică a descoperirilor de podoabe – mărgelele sunt de proveniență celtică), descoperiri celtice de secol I p. Chr. sunt atestate la Albeşti, Alimpeşti, Rovinari–Vârţ, Socu-Bărbăteşti, Turburea-Spahii, Teleşti în judeţul Gorj[59]. Aceste descoperiri constau în special în obiecte de podoabă, tipul de mărgele din sticlă *ochi de păun*, caracteristice secolelor I a. Chr. – I p. Chr. O parte din acestea pot fi încadrate sigur secolului I p. Chr. şi pe baza unei monede

---

54 *Istoria Românilor… (n. 7)*, p. 415.

55 I. H. Crişan, *Materiale dacice din necropola și așezarea de la Ciumești și problema raporturilor dintre daci și celți în Transilvania*, Baia Mare, 1966; *Istoria Românilor*… (n. 7), p. 511–521; V. Zirra, *Beiträge zur Kenntnis des keltischen Latène in Rumänien*, *Dacia*, 15, 1971, p. 171–238; V. Zirra, *Stand der Forschung der keltischen Spätlatènezeit in Rumänien,* in ArchRozhledy, XXIII, 1971, 5, p. 536; D. Berciu, *Lumea celților*, București, 1970; V. Pârvan, *Dacia… (n. 21)*, p. 103–128; M. Babeş, *Descoperirile funerare și semnificația lor în contextul culturii geto-dacice clasice,* SCIVA, 39, 1, 1998, pp. 23–28.

56 *Istoria Românilor… (n. 7)*, p. 521.

57 M. Babeș, SCIVA, 39, 1988, p. 4.

58 *Istoria Românilor… (n. 7)*, p. 521.

59 Gh. Calotoiu, I. Mocioi, V. Marinoiu, Mărturii arheologice în Gorj, Târgu Jiu, 1987, pp. 76, 83, 119; D. Berciu, în AO, 1939, p. 5, pl. 120/7–8.

de la Octavian din intervalul 19–15 a. Chr. Fără a insista pe o prezență celtică pronunțată, mai ales în intervalul amintit mai sus, nu rămâne decât să remarcăm că, în etapa *clasică,* grupurile celtice se pierduseră în masa autohtonilor sau cel puțin îi regăsim doar sporadic și fără o influență pronunțată politic sau militar.

În ceea ce îi priveşte pe bastarni, populaţie de sorginte germanică, aveau să fie consideraţi o adevărată forţă militară, aliaţi fideli ai regelui Pontului, Mitrhidates VI Eupator (Apian, *Mithridates* 71, 304)[60]. Prezenţa bastarnă puternică este confirmată arheologic în zona de nord a Moldovei şi Basarabiei, iar incursiunile acestei populaţii la sudul fluviului (Cassius Dio, LI, 24–26), (IDRE, I, 102), în alianţă cu alte neamuri, vor fi tot mai vizibile în secolul I a. Chr. – I p. Chr.[61]. Chiar dacă nu putem vorbi de o prezență etnică stabilă în spațiul dintre Carpații Meridionali și Dunăre, totuși prezența acestui neam germanic devine relevantă în contextul situației politice a lumii dacice în preajma confruntării decisive cu Roma. Nu putem să nu amintim alinațele daco-bastarne menționate de Titus Livius (134–135), Florus (II, 26) sau Cassius Dio (LI, 23, 2–5).

Ca şi în zona Dobrogei, Istrul nu reprezenta o frontieră, ci doar o punte de legătură, dovadă acest grup format din daci, celţi şi illyri, care ocupau un areal ce cuprindea ambele maluri ale fluviului, până la Singidunum şi Sirmium[62].

Prezenţa neamurilor sarmate în bazinul Dunării de Jos rămâne o problemă încă disputată în istoriografia românească. Pătrunderea sarmată în Mutenia cunoaşte cel puţin două abordări distincte. Pe de-o parte, se consideră că aceste neamuri de origine iraniană ajung în zona amintită după venirea pe tronul Imperiul Roman a împăratului Hadrian, anii 117–118 fiind perioada acreditată[63], ţinându-se cont şi de reevaluarea situaţiei strategice pentru frontiera răsăriteană a provinciei Dacia, petrecută în acest moment[64]. Pe de altă parte, nu este exclusă ideea pătrunderii acestora în ultimele decenii ale secolului I p. Chr., atunci când se desfăşoară conflictul dacilor cu Domitian[65].

Liana Oţa se situează pe o poziţie conciliantă în unul dintre studii, vorbind practic de o pătrundere în Muntenia în două sau chiar în mai multe etape, coincizând domniei împăraţilor Domitian, Traian, Hadrian şi Marcus Aurelius[66]. Descoperirile arheologice din Muntenia ilustrează pentru secolul I p. Chr. o prezenţă sarmată redusă şi aici facem referire doar la descoperiri de morminte. Din acest tip de monument arheologic, regăsim un singur mormânt tumular, acela de la Vităneşti[67] şi un număr de 18 complexe plane, în care apar şi piese de armament şi echipament militar, la Chiscani[68], Vedea[69], Olteniţa[70], Lişcoteanca[71] etc. O evidenţă completă a descoperirilor arheologice sarmatice de secol I p. Chr. în Muntenia regăsim la Liana Oța, în Anexa 2 şi Planşa 2. Autorii antici îi menţionează pe sarmaţi în alianţă cu dacii sau bastarnii în secolul I p. Chr. În cadrul atacurilor la sudul Danubiului

---

60 Pentru o detaliere a prezenţei bastarne în zonă şi a specificităţii culturii lor materiale a se vedea M. Babeş, *Die Poienești-Lukaševka-Kultur. Ein Beitrag zur Kulturgeschichte im raum östlich der Karpaten in den letzten Jahrhunderten vor Christi Geburt*, Bonn, 1993 şi *Istoria Românilor… (n. 7)*, p. 522, cu bibliografia aferentă.

61 *Ibidem*, p. 525–528.

62 *Ibidem,* p. 416.

63 Gh. Bichir, *Les sarmates au Bas-Danube*, Dacia, 21, 1977, p. 167–198 (191); Idem, *Date noi cu privire la pătrunderea sarmaților în teritoriul geto-dacic,* SCIVA, 1996, 47, 3, p.297–312; C. Opreanu, *Dacia romană și Barbaricum,* Timișoara, 1998, p. 63–64; V. Bârcă, *Pătrunderea sarmaților la Dunărea de Jos și de Mijloc și relațiile cu geto-dacii (sec. I a. Chr. – sec. I p. Chr.)*, în Ephemeris Napocensis, XII, 2002, p. 45–97.

64 C. C. Petolescu, *Dacia și Imperiul… (n. 2)*, 323.

65 R. Harhoiu, *Tezaurul de la Buzău – 1941*. SCIVA 44, 1993, 1, p. 41–51.

66 L. Oţa, *Relations between the Roman Empire and Sarmatians on the Lower Danubian limes*, în (Gudea, N.), *Proceedings of the XVIIth International Congress of Roman Frontier Studies*, Zalău (1999), 885- 894; Idem, *Sarmații din Muntenia și Imperiul* Roman, Analele Banatului, XV, 2007, p. 51.

67 V. Leahu, G. Trohani, *Săpăturile arheologice de la Vităneşti, jud. Teleorman*, în CAMNI, III (1979), 127–141, 1979, 134–139.

68 *Istoria României*, vol. I, Bucureşti, 1960, p. 671–682.

69 Gh. Bichir, *op. cit.,* p. 168, 169.

70 S. Morintz, M. M.Ionescu, *Cercetări arheologice în împrejurimile orașului Oltenița (1958–1967),* SCIVA 19, 1, 1968, p. 95–128.

71 N. Harţuche, *Descoperiri sarmatice din zona Brăilei,* Istros, 1980, I, p. 191–251.

din anii 67–70 (Tacitus, *Hist*. I, 79; Josephus Flavius, *Bell. Iud*., 7. 90–95), precum şi în iarna lui 101–102 (Iordanes, *Getica*, 101)[72] în cunoscuta *diversiune Moesiana*[73].

Pătrunderea sarmată ar fi putut debuta odată cu depopulările realizate în cadrul operaţiunilor lui Aelius Catus şi Ti. Plautius Silvanus Aelianus, în spaţiul muntean[74]. În mod clar, sarmaţii devin o prezenţă stabilă şi coezivă abia după anii 117–118, când Hadrian le permite şi o adevărată colonizare pe sectorul muntean al Istrului[75], în plus descoperirile arheologice conferă culturii materiale sarmate un rol important în formarea complexului cultural Chilia-Militari[76]. Limesul Transalutan devine o adevărată linie de frontieră între spaţiul provincial roman şi teritoriul Munteniei, aflat, începând cu Hadrian, în limesului imperial.

O prezenţă sarmată puternică în spaţiul Munteniei în secolul I p. Chr. rămâne incertă şi greu de definit. Cu toate acestea, trebuie remarcată ipoteza că această populaţie se afla sub controlul direct al Imperiului[77], cel puţin în etapa de după cucerire şi abandonare a Munteniei, dar că exista o relaţie bună şi cu populaţia alogenă. Politica activă romană, de supraveghere a spaţiului din imediata vecinătate a Dunării de Jos, care debutează cu Octavian şi continuă pe tot parcursul secolului I p. Chr., confirmă faptul că Imperiul avea relaţii privilegiate atât cu comunităţile sarmate, cât şi cu cele dacice din zona amintită.

3. Pătrunderea romană

Prezenţa romană în Balcani debutează la sfârşitul secolului III a. Chr. şi se datorează războaielor illirice şi celor macedonene, care vor conduce la transformarea Dalmaţiei, Macedoniei şi Greciei în provincii romane, în anii 167–145, 148, 146 a. Chr.[78]. Concomitent cu pătrunderea armată a Republicii Romane în Balcani, se înregistrează în secolul II a. Chr. şi o penetraţie comercială şi implicit culturală, amintită şi comentată pe larg de Vasile Pârvan[79]. Înainte de a face referiri mai ample la aceste aspecte, trebuie evidenţiat faptul că, pe parcursul următoarelor două secole, Roma înaintează încet şi sigur spre stabilizarea unei graniţe naturale pe Dunăre, lucru definitivat sub Augustus, singurul teritoriu balcanic încorporat Imperiului după Octavian fiind Thracia, în anul 46 p. Chr.[80].

După transformarea Macedoniei şi Greciei în provincii, romanii se vor confrunta pentru prima dată în mod direct cu geto-dacii, dacă facem abstractie de relatările lui Apian despre geţii care se aflau ca mercenari în armata regelui macedonean Perseu, în luptele din 168 a. Chr. (Apian, IV, 15) în anii 109–106 a. Chr., când proconsulul Macedoniei, M. Minucius Rufus este nevoit să respingă atacurile comune ale scordiscilor şi dacilor (Frontinus, Stratagemata, II, 4,3).

Transformarea Danubiului în graniţă a lumii romane devenise, la începutul secolului I a. Chr., o prioritate a Senatului.

După primele confruntări din 109–106 dintre daco-scordisci şi romani, urmează acţiunile sistematice de cucerire a Dardaniei, sub comandamentul guvernatorului Appius Claudius Pulcher, prin anul 97 a. Chr., acţiuni continuate de către generalul C. Stribonius Curio. Acesta îi va înfrânge definitiv pe dardani, ajungând până la Dunăre, dar neîndrăznind să treacă mai departe de teama

---

72 Scena XXXII de pe columna; CIL III, 14214 [*devicto exrc]itu D[acorum et Rhoxolano]rum ori [devicto exerc]itu D[ecebali regis Daco]rum*; C. C. Petolescu, *Dacia și Imperiul.… (n. 2)*, p. 115, 129, 153; Idem, *La victoire de Trajan en Mésie Inférieure,* TD, 16, 1995, p. 223–226.

73 R. Vulpe, I. Barnea, *Din istoria Dobrogei*, vol. II, București, 1968, p. 86.

74 R. Harhoiu, *op. cit*., p. 41–52; Gh. Bichir, *Date noi cu privire la pătrunderea sarmaților în teritoriul geto-dacic,* SCIVA, 47, 3, 1996, p. 297–312; C.C. Petolescu, *Dacia și Imperiul.… (n. 2)*, p. 154.

75 *Istoria Românilor*, vol. II, București, 2001, p. 419.

76 Gh. Bichir, *Geto-dacii din Muntenia…,* p. 132.

77 C. C. Petolescu, *Dacia și Imperiul ....(n. 2)*, p. 324.

78 V. Pârvan, *Dacia… (n. 21)*, p. 131; Al. Suceveanu, Al. Barnea, *La Dobroudja romaine… (n. 37)*, p. 22–30.

79 Asupra comentariilor lui V. Pârvan și a aspectelor legate de relațiile comerciale la Dunărea de Jos vom reveni. Este necesar de revăzut textul și notele din volumul amintit mai sus, respectiv, paginile 132–134.

80 C. C. Petolescu, *Dacia și Imperiul… (n. 2)*, p. 29, cu bibliografia aferentă, recomandată de autor; vezi nota 7.

codrilor întunecoşi – *Curio dacia tenus venit, sed tenebras saltuum expavit* (Florus I, 39,6). În urma victoriilor repurtate, guvernatorul va găsi triumful în jurul anilor 75–73 a. Chr., o perioadă în care la nordul fluviului începea să se afirme puterea *getului* Burebista. Romanii vor continua politica de expansiunea în Balcani, iar în anii 72–71 a. Chr., proconsulul Macedoniei, Terentius Varro Lucullus, încearcă o nouă tentativă de pacificare a zonei[81].

Cert este că Roma se va vedea nevoită temporar să se concentreze asupra crizei interne declanşate de instabilitatea instituţiilor republicane, de acum perimate și înlocuite treptat cu cele imperiale. Cu toate acestea, la finele anilor 30 a. Chr., datorită generalilor Antonius Hybrida, L. Calpurnius Piso, Marcus Antonius, M. Licinius Crassus (30–28 a. Chr.), Dardania este cucerită definitiv, ea fiind foarte probabil transformată într-o *praefectura*.[82]

Un fragment din *Res gestae Divi Augusti* proclamă următoarele *neamurile panonice, pe care niciodată înainte de domnia mea nu le înfruntase vreo armată romană – fiind definitiv supuse de Tiberius Nero, care atunci îmi era fiu adoptiv şi locţiitor – le-am supus stăpânirii romane şi am împins hotarele Illyricumului până la Dunăre*. Textul consacră în fond noua situaţie de la Dunărea Mijlocie şi confirmă că anii domnei lui Octavian aduc la graniţele de nord şi răsărit ale Romei celebra *Pax romana*. Răscoalele din anii 12–9 a. Chr. şi 6–9 p. Chr. ale dalmaţilor şi panonilor, conduse de Bato şi Pinnes, nu au fost decât ultimele răbufniri ale unor populaţii supuse[83].

În anii 29–28 a. Chr., un atac al dacilor şi bastarnilor contra tracilor dentheliţi conduce la reacţia proconsulului Macedoniei, M. Licinius Crassus (Titus Livius 134–135; Florus II, 26; Cassius Dio LI, 23, 2–5). Crassus îi va urmări pe invadatori şi va cuceri o aşezare din ţinutul moesilor, aflată lângă râul Kebros, unde se refugiaseră bastarnii. Totodată va primi şi ajutorul regelui get Rholes (Cassius Dio LI 24, 1–7)[84].

Conflictul va continua în anul imediat următor, când bastarnii reiau incursiunile militare, iar Rholes *amicus et socius populi romani* este atacat de către un alt dinast local get, Dapyx, care va sfârşi în cele din urmă zidit împreună cu ultimii apărători, în peştera Keiris. O inscripţie (CIL, I, 178) arată că M. Licinius Crassus şi-a continuat campania celebrându-şi victoria *ex Traechia et Geteis*, asediindu-l pe regele get Zyraxes în cetatea Genuncla, pe care cucerind-o, a descoperit aici stindardele romane pierdute de către Antonius Hybrida[85].

Retragerea romană din ţinuturile abia pacificate nu va conduce decât la reluarea invaziilor sarmaților scordiscii şi ale denthelеţilor, care vor devasta, în anii următori, provincia Macedonia. Acestora li se adaugă atacurile dacilor, care, sub conducerea regelui Cotiso, vor invada teritoriile romane, ceea ce va conduce la un răspuns rapid din partea Imperiului. C. Lentulus, guvernatorul Illyricumului, îi va respinge şi chiar obliga pe daci să treacă la nordul fluviului, undeva între anii 6 a. C.hr. – 4 p. Chr, reuşind chiar să stabilească o serie de garnizoane aici (Florus II, 29) .

Moesia reprezintă ca entitate geografică spaţiul cuprins între Dunăre, Timoc şi Isker (înglobând aici şi terioriul stăpânit de tribali). Acest teritoriu, până în 46, a fost înglobat unui *praefectus civitatium Moesiae et Treballiae* aflat sub autoritatea proconsulilor Macedoniei, dar constituit ca un comandament militar separat[86].

Cassius Dio (LV 29, 3; 30, 4) menţionează atacurile breucilor, populaţie din Panonia care ataca Sirmium, dar şi invazia dacilor şi sarmaţilor, respinsă de către *lagatul* Moesiei A. Caecina Severus. Comandamentul special al Moesiei va fi încredinţat ulterior consulului C. Poppaeus Sabinus, care va avea sub ascultare şi garnizoanele romane din Achaia şi Macedonia (Tacitus I, 80, 1). Acestuia îi urmează Latinius Pandusa şi L. Pomponius Flacus, numit *pro praetor Moesiae* în anii 18–19 (Tacitus II, 66, 1–2). Problema datei constituirii provinciei Moesia este încă în discuţie. Chiar dacă majoritatea

[81] Al. Suceveanu, Al. Barnea, *La Dobroudja romaine… (n. 37)*, p. 23.

[82] C. C. Petolescu, *Dacia și Imperiul… (n. 2)*, p. 27.

[83] *Ibidem*, p. 27.

[84] *Ibidem,* p. 28.

[85] R. Vulpe, I. Barnea, *Din istoria Dobrogei… (n. 73)*, p. 34.

[86] *Ibidem*, p. 43, a se vedea nota 82; C. C. Petolescu, *Dacia și Imperiul… (n. 2)* , p. 29.

cercetătorilor admit că, juridic, acest spaţiu intră sub autoritatea romană înanul 46 p. Chr., există şi păreri care indică o dată din timpul domniei împăratului Tiberius[87].

Pătrunderea romană în Balcani şi stabilirea graniţei Imperiului pe linia Dunării este legată şi de relaţiile cu regatul odrys, acolo unde încă din timpul războiului civil dintre Caesar şi Pompei, se formase un curent filoroman puternic. Astfel, atât Rhescuporis din tribul sapeilor, cât şi Cotys din cel al astilor, oferiseră ajutor militar la Pharsalos lui Pompei, ulterior primul şi urmaşa celui de al doilea, Polemocrateia, vor fi alături de Brutus şi Cassius. Regatul odrys va intra definitiv în sfera de influenţă romană, Octavian unind Thracia sub sceptrul regelui Rhomethalces I, prin anii 13 p. Chr., pentru ca, la moartea acestuia, să împartă regatul între Cotys şi Rhescuporis II. Aceştia din urmă vor intra în conflict, intervenţia lui Augustus conducând la exilarea lui Rhescuporis şi în cele din urmă la asasinarea lui. În timpul lui Tiberius regatul va fi din nou împărţit între Cotys şi Rhoemetalces II, fiii primului vor fi duşi la Roma şi vor deveni prieteni ai viitorului împărat Caius (Caligula), care-i va face regi. Astfel, Rhoemetacles III va deveni rege al reunificatului stat al Thraciei Polemon rege al Pontului şi al regatului Bosporan, iar Cotys al Armeniei Mici[88].

Dobrogea intră sub autoritate romană în jurul anului 9 p. Chr., afirmaţie susţinută de Ovidius, exilat aici, care scria, într- una dintre epistolele sale, că acest teritoriu intrase recent sub stăpânirea Imperiului. Cert este că cetăţile greceşti de aici beneficiaseră în ultimii ani ai secolului I a. Chr. de un statut aparte, *civitates foederatae* sau *civitates liberae et immunes*, ceea ce denotă că erau cel puţin aliate ale statului roman[89]. Incursiunile getice sau dacice la sudul Dunării şi în spaţiul Dobrogei vor continua cu o intensitate din ce în ce mai mare. Aşa se explică atacul geţilor contra cetăţii Aegyssus, din anul 12, amintit de Ovidius și respins cu greu de garnizoanele romane, sosite în ajutorul regelui trac.

În anul 15 are loc un nou atac al geţilor, fiind cucerită cetatea Troesmis. Doar intervenţia consulului L. Pomponius Flaccus reuşeşte să ducă la eliberarea cetăţii şi respingerea acestora[90]. Pentru scurtă vreme, râpa Dunării devine mai sigură şi datorită aducerii în zonă a unor noi legiuni şi pacificării definitive a Pannoniei. Concomitent cu aceste acţiuni, Roma organizează o prefectură militară separată, care cuprindea spaţiul vechiului regat al tribalilor, al cărui comandament este încredinţat legatului legiunii V Macedonica, primul fiind C. Baebius Atticus. Între Danubiu şi Pont, Roma creează un alt spaţiu de siguranţă, supus controlului unui *praefectus orae maritimae*, între primii numărându-se Vestalis, Pomponius Flaccus, Asiaticus şi Arruntius Flamma. La răsărit de confluenţa Iskerului cu Dunărea, Roma va instaura o altă prefectură militară *Ripa Danuvi*, iar pe fluviu va circula încă din primii ani ai secolului I p. Chr. o flotă romană, aflată sub autoritatea acestui comandament[91].

În anul 26, în teritoriile muntoase ale regatului Thraciei stăpânite de Rhoemetalces II, va izbucni o răscoală antiromană, greu suprimată de către generalii romani C. Poppaeus Sabinus şi Pomponius Labeo. Împăratul Claudius se va vedea nevoit ca, după moartea regelui trac amintit mai sus şi după asasinarea moştenitorului acestuia, să desfiinţeze regatul Traciei, încorporându-l provinciei romane cu acelaşi nume, în anul 46. Detaşamente ale legiunilor V Macedonica, VIII Augusta, IIII Scythica şi VII Claudia vor fi stabilite în Moesia pentru perioade mai scurte sau mai îndelungate, în funcţie de siguranţa graniţei[92].

Conform *Horothesiei Histriei,* cetăţile pontice, în special Histria, s-au bucurat în intervalul 46–100 de o serie de privilegii şi drepturi din partea autorităţii romane, reprezentate în zonă prin legaţii provinciei Moesia, începând cu Tulius Geminus (47–50), Flavius Sabinus (50–57), Tiberius Plautius Silvanus Aelianus (57–67), Pomponius Pius (67–68), terminând cu Laberius Maximus (100–?)[93]. Cetăţile

[87] R. Vulpe, I. Barnea, *Din istoria Dobrogei… (n. 73)*, p. 48.

[88] C. C. Petolescu, *Dacia și Imperiul… (n. 2)*, p. 31, 32, 35.

[89] R. Vulpe, I. Barnea, *Din istoria Dobrogei… (n. 73),* p. 65–67.

[90] *Ibidem*, p. 44–45.

[91] Al. Suceveanu, Al. Barnea, *La Dobroudja romaine… (n. 37)*, p. 67.

[92] *Ibidem*, p. 44–61.

[93] A se vedea în acest sens discuțiile pe marginea unui document descoperit în 1914 de către V. Pârvan și cunoscut sub numele de *Horothesia Histriei*; D. M. Pippidi, *Contribuții la istoria…*, p. 349–385; R. Vulpe, I. Barnea, *Din istoria Dobrogei ... (n. 73),*p. 49–55.

pontice vor fi fost integrate autorităţii romane spre sfârşitul secolului, chiar dacă ele se aflau, în virtutea foedusurilor încheiate, sub protectorat imperial încă de la pătrunderea romană la nord de Haemus.

Pe fondul instabilităţii de la Roma din anii 67 şi 68 şi a războiului civil, provincia Moesia va fi atacată de către roxolani, care trecând fluviul în iarna anilor amintiţi, vor măcelări două cohorte ale trupelor auxiliare şi vor invada nordul Dobrogei. Marcus Aponius va reuşi cu greu să respingă atacurile sarmatice cu ajutorul trupelor aduse din Orient. În iarna anilor 69–70 *s-a mişcat şi neamul niciodată de bună credinţă al dacilor. Ei observaseră liniştiţi aceste evenimente, dar când aflară că Italia arde în focul războiului şi că toţi se duşmănesc între ei, luară cu asalt taberele de iarnă ale cohortelor şi cavaleriei auxiliare şi se făcură stăpâni pe ambele maluri ale Dunării. Tocmai se pregăteau să distrugă taberele legiunilor, când Mucianus le-a opus Legiunea a VI-a (…)* (Tacitus III, 46, 2). Atacul dacilor avea să fie dublat de cel al sarmaţilor. Guvernatorul Moesiei, Fonteius Agrippa, fiind ucis, noul guvernator Rubrius Gallus reuşeşte în cele din urmă să restabilească pacea[94].

După victoria lui Vespasian în războiul civil, la Dunăre vor fi aduse legiunea VII Claudia la Viminacium, V Macedonica la Oescus, V Alaude şi I Italica. În anul 86, în preajma războiului cu dacii, va fi adusă şi legiunea IV Flavia Felix. Tot în perioada dinastiei Flaviilor va fi organizată şi flota dunăreană *Classis Flavia Moesica*[95]. În anii 85 şi 86, datorită conflictului cu dacii, împăratul Domitian va proceda la reorganizarea limesului danubian, și, implicit a provinciilor riverane, Pannonia şi Moesia, lucru făcut şi în anii 99–100 de către împăratul Traian.[96]

4. Geții și dacii

De la întemeierea coloniilor greceşti în pontul stâng şi până la transformarea spaţiului nord-dunărean în provincie romană, ramura nordică a tracilor îşi definitivează fondul etnico-social şi cultural, ceea ce permite detaşarea acestor populaţii în cadrul mentalităţilor lumii greco-romane. Două elemente des disputate de istoriografia contemporană, geografia şi etnografia geţilor şi dacilor, lasă să se întrevadă configuraţia etnică şi politică de la Dunărea de Jos[97].

Cu mai bine de două milenii în urmă, spaţiul descris mai sus era locuit de geto-daci, termen generic atribuit populaţiei nord-tracice de la miază-noapte de Dunăre în secolele I a. Chr. – I p. Chr., de către specialiştii care consideră că în această etapă istorică avem de-a face cu o uniformizare culturală a celor două ethosuri nord-tracice, geţi şi daci[98]. Totodată, trebuie remarcat faptul că în izvoarele antice latine, din sec. I p. Chr. apare şi termenul de *Dacia*, folosit probabil pentru zona nord-dunăreană încă din secolul I a. Chr.[99]. Ca o ultimă remarcă de ordin cronologic şi cultural, cu riscul de a ne repeta, trebuie făcută menţiunea că în continuare se va folosi termenul de cultură geto-dacică clasică, pentru secolele I a. Chr. – I p. Chr., în locul termenului de Latene geto-dacic, ţinând cont că nu avem de-a face cu un mediu celtic[100].

Pentru prima dată, cea mai mare parte a spaţiului nord-danubian este unită sub ascultarea unui singur basileus în secolul I a. Chr. Probabil acea *incrementa dacorum per Rubobostem regem*, făcea referire directă la Burebista[101], „cel dintâi şi cel mai mare rege din Thracia, stăpânitor al ţinuturilor de dincoace şi de dincolo de Dunăre"[102]. Pe fondul instabilităţii politice de la Roma şi al creşterii fără

[94] C. C. Petolescu, *Dacia și Imperiul… (n. 2)*, p. 39.
[95] Al. Suceveanu, Al. Barnea, *La Dobroudja romaine… (n. 37)*, p. 66–67.
[96] *Ibidem*, p. 122–123.
[97] Em. Condurachi, *Dunărea în orizontul geografic antic*, SCIVA, 20, 1969, 4, p. 533–54; K. Strobel, *Despre complexitatea mărimilor etnice, politice și culturale ale istoriei spațiului Dunării de Jos*, SCIVA, 49, 1998, 1, p. 61–96; 2. p. 207–228.
[98] M. Babeş, *Unitatea și răspândirea geto-dacilor în lumina dovezilor arheologice*, SCIVA, 30, 1979, 3, p. 329.
[99] Al. Vulpe, *Geto-dacii ca unitate etno-istorică în lumea tracă*, SCIVA, 31, 1980, 1, p. 7.
[100] M. Babeş, *op. cit.*, p 328.
[101] Vl. Iliescu, *Rubobostes oder Burobostes? Zu Trogus Pomp. Prol. XXXII*, St. Cl, 10, 1968, p. 115–122.
[102] I. H. Crişan, *Burebista și epoca sa*, Bucureşti, 1977, p. 92–94. Aici regăsim tradus şi comentat pe larg decretul în cinstea lui Acornion din Dionysopolis.

precedent a puterii dacice, după cum arată Strabon (VII, 3, 11), Burebista organizează expediţii militare care să destabilizeze prezenţa romană în Balcani, trecând Dunărea şi jefuind Tracia, Macedonia şi Illyria (Strabon, VII, 3, 11). După succesele militare din vest, contra celţilor, Burebista şi-a îndreptat atenţia spre Pontul Euxin, zonă disputată până în deceniul VI al secolului I a. Chr. de Roma şi de regele Pontului, Mithridates VI Eupator (Strabon, VII, 3, 17).

Aşa cum aminteam mai sus, M. Tertentius Varro Lucullus va instala garnizoanele romane pe ţărmurile Pontului, supunând astfel Mesembria, Odesos, Dionysopolis, Callatis, Tomis, Histria, între anii 72–71 a. Chr., cetăţile greceşti intră sub autoritatea Romei, probabil în virtutea unor foedus, ca cel încheiat cu Callatisul, datat cel mai devreme în 72–71 a. Chr. şi cel mai târziu în 29–27 a. Chr.[103].

Indiferent de existenţa sau nu a unui astfel de foedus, este clar că Roma controla armat cetăţile pontice. Un deceniu mai târziu, guvernatorul M. Antonius Hybrida suferă o primă înfrângere, ceea ce îl determină să se retragă.

Majoritatea specialiştilor insistă asupra anului 55 a. Chr., moment in care Burebista îşi începea campaniile pontice, finalizate prin încorporarea cetăţilor greceşti[104] stăpânirii sale (Dion Chrysostomos, *Orationes*, XXXVI, 4; Suetonius XLIV, 1). Nu s-a exclus ipoteza conform căreia chiar dinastul get contribuie la înfrângerea guvernatorului roman[105], totuşi faptul că o parte a steagurilor luate de la generalul roman vor fi găsite de Crassus în cetatea Genucla (Dio Cassius LI, 26, 5), ar putea exclude posibilitatea participării regelui get la bătălie[106].

Nu există încă un punct de vedere unitar în ceea ce privește etapa domniei lui Burebista, aici fiind vorba de cronologie, întinderea stăpânirii, politica externă, caracterul *imperiului*. Cu toate acestea, putem remarca că cea mai importantă informație legată de dinastul get, ramâne aceea referitoare la politica externă activă și susținută, amestecul in problemele politice interne ale Romei.

Astfel, anul 44 a. Chr. coincide atât pentru Dacia, cât şi pentru Roma, cu finalul unei prime etape, care aducea Dacia în conştiinţa lumii romane, episodul relatat de Strabon, în care Burebista se amestecă în războiul civil dintre Pompei şi Caesar, de partea primului[107], mențiunile lui Caesar despre daci, în *De bello Gallico*, confirmând acea *incrementa Dacorum per Rubobostem regem*.

Asasinarea lui Burebista (Strabon, VII; 3, 11)[108] consacra fărâmițarea politică și interesele partizane ale diferitelor centre de putere dinastice locale. Viziunea politică a lui Burebista nu o mai putem regăsi la nici unul dintre dinaţtii daci, nici chiar la Decebal, oricât încearcă istoriografia românească să vadă în acest ultim suveran de la Sarmizegetusa un continuator. Lipsa de unitate va conduce rapid și sistematic la impunerea controlului roman asupra gurilor Istrului și a întregii Peninsule Balcanice.

Autorii antici menţionează după moartea lui Burebista pe urmaşii acestuia, Deceneu, Comosicus, Coryllos în zona munţilor Orăştie (Iordanes, 67, 71,73), *iar după ce Deceneu a murit, l-au avut aproape în aceeaşi veneraţie pe Comosicus, deoarece acesta nu-i era mai prejos în iscusinţă. El era socotit datorită priceperii sale, şi rege pentru dânşii şi preot, şi judeca poporul ca judecător suprem. Şi după ce el a lăsat cele omeneşti, a venit la domnie Coryllus, regele goţilor, şi tip de patruzeci de ani a stăpânt peste neamurile din Dacia*. În ceea ce-l priveşte pe Coryllos, acesta ar putea fi identic cu Scorilo amintit şi în *Stratagemata* lui Frontinius (I, 10, 4), contemporan cu sfârşitul domniei lui Nero, deci în jurul anilor 67–68. Cert este că acestuia i-a urmat la tron Diurpaneus, contemporan cu Domitian (Orosius, *Adversum paganos* VII, 10, 3–4; Iordanes, 76), identic probabil cu Duras, ultimul dinast de la Sarmizegetusa înainte de Decebal.

---

[103] Al. Suceveanu, *Două note privind istoria Moesiei în secolul I î. e. n*, Pontice, 2, 1969, p. 269–274.

[104] I. H. Crişan, *op. cit.*, p. 257.

[105] V. Pârvan, *Getica… (n. 22)*, p. 50.

[106] În acest sens, probabilitatea ca steagurile capturate de Burebista de la Hybrida, să fi rămas în Dobrogea şi să nu fi fost luate de acesta pare minimă, în plus Cassius Dio vorbeşte de o captură a bastarnilor şi nu a geţilor, în aceste condiţii steagurile puteau ajunge la geţii din cetatea respectivă pe orice alte căi.

[107] H. Daicoviciu, *Dacia de la Burebista… (n. 29)*, p. 74.

[108] *Istoria Românilor… (n. 7)*, p. 668.

O serie de dinaşti locali, precum Cotiso (Florus, II, 28, 18–19; Sutonius, LXIII, 4), Coson[109], Dicomes (Plutarh, Marcus Antonius, 63)[110], sunt localizaţi fie în Muntenia, fie în sudul Moldovei (Strabon, VII, 3, 11; Iordanes, Getica, 73)[111].

Una dintre problemele importante legate de situaţia politică a spaţiului nord danubian de la sfârșitul secolului I a. Chr. și începutul secolului I p. Chr. o constituie numărul, localizarea și forța centrelor de putere getice și dacice existente.

De curând, când Caesar Augustus a trimis o armată împotriva lor, puterea era împărțită în cinci părți. Atunci stăpânirea se împărțise în patru. (Strabon VII, 3, 11). Cele patru sau cinci formațiuni de putere aveau să joace, așa cum vom arăta în capitolul IV și la Concluzii, un rol fundamental în procesul de cucerire și romanizare a lumii nord-tracice. Cea mai disputată problemă rămâne aceea a localizării acestor mici regate. La o prima vedere, după citarea numerosului fond bibliografic aferent problemei, regăsim un centru de putere la Sarmizegetusa cu stăpânirea celei mai mari părți a Transilvaniei, dar la sudul Carpaţilor situaţia apare cu mult mai complicată.

Stăpânirea lui Cotiso ar putea fi identificată, în opinia noastră, în zona sud-vestică a Olteniei. Potrivit informațiilor lui Florus (II 28, 18–19) *dacii trăiesc nedezlipiți de munti. De acolo, sub conducerea regelui Cotiso, obișnuiau să coboare și să pustiască ținuturile vecine, ori de câte ori Dunărea, înghețată de ger, își unea malurile. Augustus a hotărât să îndepărteze această populație de care era greu să te apropii. Astfel a trimis pe Lentulus și i-a alungat pe malul de dincolo: dincoace au fost așezate garnizoane. Astfel, atunci dacii nu au fost înfrânți, ci doar respinși și împrăștiați.* Același dinast apare și în relatările lui Suetonius despre viața lui Octavian (LXIII 4)[112], vorbindu-se chiar de o eventuală alianță matrimonială între cei doi. Totodată numeroși istorici consideră că acest rege ar putea fi identic cu Coson, rege caruia ii sunt atribuite celebrele monede de aur[113]. Asupra identificării geografice a formațiunii lui Cotiso vom reveni în finalul lucrării.

Un alt dinast geto-dac, contemporan cu războiul civil dintre Octavian și Marcus Antonius, menționat de Plutarh (Antonius, 63) si Cassius Dio (LI, 24), poate fi localizat de această dată în Muntenia sau în Moldova[114].

Un ultim rege prezent cu certitudine la Ocnița-Buridava (județul Vâlcea) este Thiamarcus[115]. În ceea ce priveste centrul de la Ocnița, probabil cea mai importantă davă cunoscută la sud de Carpați, care reușește să se mențină până în timpul războaielor dacice din 101–102, ne permitem să lansăm ipoteza, pe care o vom dezvolta ulterior, că ar fi și centrul politic al lui Dicomes. Aşezată într-o zonă strategică, ea controla comerţul cu zona intracarpatică, după dispariţia așezării de la Cetăţeni (undeva în prima jumătate a secolului I, probabil datorită expediţiilor romane sau a unui conflict local), totodată deţinând relaţii privilegiate cu stăpânirea romană, datorită salinelor. Aşezarea este printre puţinele care rămân să vieţuiască până în jurul anilor 101–102, descoperirile arheologice neindicând, ca în cazul celorlalte dave, distrugeri marcate de conflictul daco-roman[116].

Celelalte două centre de putere getice le putem plasa în zona Carpaţilor de Curbură şi a Moldovei centrale și de nord.

Către a doua jumătate a secolului I a. Chr., Marcus Licinius Crassus, proconsul al Macedoniei, va fi angrenat într-o serie de conflicte cu bastarnii şi geţii, care îi atacaseră pe dentheleţi, aliaţi ai romanilor. Crassus reuşeşte să-i respingă pe bastarni, lângă râul Cerbatis, în Dobrogea. Victoria se datorează

109 *Ibidem*, p. 109.

110 *Ibidem*, p. 111; V. Pârvan, *Getica… (n. 22)*, p. 52.

111 C. C. Petolescu, *Dacia și Imperiul… (n. 2),* p. 59–63 (a se vedea și bibliografia aferentă).

112 Marcus Antonius scrie că Octavianus a făgăduit-o pe Iulia mai întâi fiului său Antonius, apoi lui Cotiso, regelui geţilor, şi că tot atunci a cerut în schimb în căsătorie chiar pentru el, pe fiica regelui.

113 H. Daicoviciu, *Coson sau Cotiso?*, AMN, 2, 1965, p. 107–110.

114 M. Chițescu, *Unele aspect ale relațiilor dintre Dicomes si Marcus Antonius în lumina descoperirilor numismatice (o problemă de geografie istorică),* SCIVA, 19, 1968, 4, p. 655–664: D. Protase, *Unde a fost regatul lui Dicomes?*, SCIVA, 21, 1970, 1, p. 150–151.

115 D. Berciu, *Regele Thiamarcus și tradiția statală geto-dacică*, SCIVA, 30, 3, 1979, p. 347–358; *Istoria Românilor… (n. 7)*, p. 670, 779.

116 *Ibidem*, 157.

probabil şi unui rege get aliat al romanilor, Rholes, cel care se va afla şi în următoarea confruntare alături de aceştia şi va obţine chiar titlul de *amicus et socius populi romani*. Datorită alianţei cu Roma, Rholes, va fi atacat de către un alt dinast local, Dapyx: Cassius Dio (LI, 26, 2–3) *Pe când înfăptuia acestea îl chemă în ajutor pe Rholes, care se afla în luptă cu Dapyx, regele unor geţi. Crassus porni să-l ajute. El aruncă cavaleria vrăjmaşilor peste pedestrimea lor*. (…) *Crassus s-a îndreptat apoi spre peştera Keiris. Geţii refugiaţi acolo au fost zidiţi de vii.* Episodul relatat mai sus vorbeşte şi de reşedinţa regelui Dapix, aflată undeva în Dobrogea, acolo de unde au fugit spre peşteră ultimii soldaţi ai regelui.

Al treilea suveran dogrogean învins de generalul roman este Zyraxes[117], asediat în cetatea Genucla *Crassus a pornit apoi împotriva Genuclei, cea mai puternică întăritură a lui Zyraxes, căci auzise că se aflau acolo steagurile luate de bastarni de la Antonius Hybrida, lângă cetatea histrienilor. Asediind Genucla în acelaşi timp de pe uscat şi de pe Istru, deoarece era durată lângă apă, în scurtă vreme o cuceri, dar cu multă osteneală, deşi Ziraxes nu era de faţă*, Cassius Dio (LI, 26,5). Anii 29–28 a.Chr. reprezintă momentul în care Dobrogea intră definitiv sub influenţa factorului roman.

Ar trebui luate în considerare și opiniile Ioanei Bogdan Cataniciu, în privința repartiției geografice a celor trei dinaști Rholes, Dapyx si Zyraxes, amintiți și mai sus[118].

Cucerirea spaţiului dintre Dunăre şi Pont nu a făcut decât să reorienteze atacurile dacice spre vest şi sud-vest. Cert este că domniei lui Octavian îi corespund o serie întreagă de raiduri militare la sudul fluviului, în special în Dalmaţia, Moesia şi Panonia. În jurul anului 35 a.Chr., Octavian pregătea o expediţie militară contra dacillor, cel puţin aşa reiese din informaţiile lui Appian (Illyrica, 22, 65–66), care afirmă că imperatorul avea nevoie de oraşul Segeste, ca bază de aprovizionare în războiul ce se pregătea contra dacilor şi bastarnilor, informaţia este confirmată şi de Strabon (IV; 6, 10). Pe acest fond se realizează alianţa dintre Antonius şi probabil Dicomes, Dio Cassius (LI, 22), iar Horațius menţionează posibila invazie a dacilor chiar în nordul peninsulei italice (*Satire*, II; 6, 51–53; Ode, III, 6, 13–16). Acestor evenimente le urmează expediţiile lui Crassus în Dobrogea, amintite mai sus.

La scurt timp după pacificare a Dobrogei, sunt menţionate două expediţii militare ale dacilor şi aliaţilor acestora, astfel în anul 16 a.Chr. are loc invazia din Dalmaţia, iar în anul 13 a.Chr., o altă expediţie în Pannonia, respinsă cu greu de Agrippa. Această ultimă invazie vine pe fondul răscoalei panonilor din 13–11 a.Chr.[119].

Roma reacţionează rapid şi, în cursul aceluiaşi an, are loc expediţia consulului Marcus Vinicius, care îi înfrânge pe atacatori şi înaintează pe râul Mureş, până spre inima Daciei (Cassius Dio, LIV, 36). Câţiva ani mai târziu, Roma îşi întăreşte poziţia pe linia fluviului, în anul 6 instituindu-se un comandament militar unic al Moesiei, undeva în faţa Banatului şi a Olteniei. Totodată, va fi numit un legatus Augusti pro praetore exercitus, în persoana lui A. Caecina Severus, care respinge un prim atac al dacilor la sudul fluviului (Cassius Dio, LV, 30)[120].

În anii 11–12 vor avea loc expediţiile militare ale lui Cn. Cornelius Lentulus, guvernatorul Panoniei, urmate de cele ale lui Sextus Aelius Catus, general şi comandant al districtului militar moesic[121]. Cele două expediţii ar putea fi concomitente sau cel puţin apropiate cronologic, pentru că una pustieşte Banatul şi Oltenia (Florus, II, 28, 18), iar cealaltă se concentrează pe zona câmpiei muntene, de unde strămută 50 000 de autohtoni (Strabon, VII, 3, 10). Aceste expediţii pot fi coroborate şi cu datele arheologice, care arată că aşezările de la Sprâcenata, Zimnicea, Popeşti, Piscul Crăsani sfârşesc în această perioadă[122].

---

[117] Pe marginea originii geografice a formațiunii politice a lui Zyraxes, considerăm că din punct de vedere strategic amplasarea capitalei regelui pe malul fluviului ar presupune și întinderea stăpânirii pe ambele maluri ale Dunării, nu doar în spațiul Dobrogei, ci și în Muntenia.

[118] I. Bogdan Cătăniciu, *Muntenia în sistemul defensiv al Imperiului Roman*, Alexandria, 1997, p. 16–17.

[119] *Istoria Românilor… (n. 7)*, p. 657.

[120] *Ibidem*, p. 658.

[121] V. Pârvan, *Dacia… (n. 21)*, p. 146.

[122] C. Preda, *Geto-dacii din bazinul Oltului Inferior… (n. 43)*, p. 39; A. D. Alexandrescu, *Autour des fouilles de Zimnicea,* în Thracia, III, p. 64–47; Idem, *Le nécropole Getes de Zimnicea,* în Dacia, 24, 1980, p. 19–126; R. Vulpe, *Așezări getice din Muntenia*, București, 1966, p. 27–38; N. Conovici, *Așezări geto-dacice din Muntenia,* Istros, V, 1985, p. 76–77.

Aşa cum arătam mai sus textul din *Res gestae Divi Augusti* (V 30, 47–49), indică faptul că cele două maluri ale fluviului intră cu această ocazie sub stăpânirea romană: *Sub comanda mea supremă, oştirea dacilor, care trecuse dincoace de fluviu, a fost învinsă şi alungată, iar apoi armata mea a trecut dincolo de Dunăre şi a silit neamurile dacilor să îndure stăpânirea romană*. Odată cu L. Pomponius Flacus, prefectul litoralului, care respinge o invazie getică asupra cetăţii Troesmis, datată în anul 15 p. Chr., râpa Dunării devine sigură, iar Dobrogea va fi pentru mai bine de o jumătate de secol ferită de alte incursiuni geto-dacice (Rufus Festus VIII, 1)[123].

O serie de alţi autori antici fac referire la continuarea conflictelor dintre daci şi romani. Vergilius (*Georgice*, II, 497; *Eneida*, VII, 604) spune că *dacii care coboară de la Istrul ce conspiră împotriva noastră* şi *războiul aducător de lacrimi geţilor*, Suetonius (*Aug*, XXI, 2) menţionează că Augustus a reuşit să reprime incursiunile dacilor, care au pierdut trei dintre căpeteniile lor, iar în *Lexiconul* Suidas, ni se vorbeşte de 3000 de geţi care se supun generalilor romani. Şi opera lui Ovidius, exilat la Tomis între anii 9–17, abundă în menţiuni despre atacurile geţilor şi dacilor, alături de cucerirea cetăţilor Troesmis şi Aegysus, aceştia treceau frecvent fluviul îngheţat, atacând garnizoanele romane[124].

La finele domniei lui Augustus, forța militară a dacilor și geților slăbise, generalii Imperiului reușind să strângă ca într-un cleşte populaţiile nord-danubiene și să impună fărâmițarea politică. Atacurile romane s-au corelat și structurat pe două direcţii: Dobrogea, Muntenia Centrală, Sudul Moldovei și Banatul până pe cursul Mijlociu al Mureșului. În zona Panoniei, Roma, reușește să interpună puterea sarmată, stopând totodată eventualele atacuri dacice.

Domnia împăratului Tiberius (14–34) este considerată una de acalmie, dacă excludem pătrunderea sarmaţilor iazigi în câmpia Tisei, în jurul anilor 18–20, considerată ca fiind de importanţă strategică pentru romani, având în vedere că în acest fel se bara spre vest pătrunderea dacică. Dacii vor continua expediţiile militare sud-dunărene, potrivit lui Seneca (*Quaest Naturales* 9), ceea ce va conduce la o nouă expediţie militară romană la nordul Danubiului, în timpul împăratului Nero, condusă de către generalul Tiberius Plautius Silvanus Aelianus, între anii 62–66. *A adus regi până atunci necunoscuţi, ori duşmani ai poporului roman, pe malul Dunării, pe care-l păzea, spre a-i pune să se închine stagurilor romane; a trimis regilor bastarnilor şi roxolanilor pe fiii lor prinşi ori luaţi înapoi de la duşmanii lor, iar regilor dacilor pe fraţii lor; de la unii dintre dânşii a luat în schimb ostatici* (inscripţia funebră de la Tibur, CIL, XIV, 3608). Acesta va reuşi pacificarea zonei şi strămutarea a 100 000 de geţi, bastarni şi sarmaţi din zona Munteniei răsăritene[125].

La expediţie participă detaşamente ale legiunilor VII Claudia şi VIII Augusta. Imperiul realiza astfel o extindere a spaţiului de siguranţă la nordul fluviului.

Imperiul devenea arbitru al situației politice din sudul Modovei și Muntenia, Tiberius Plautius Silvanus impunând *Pax romana*, prin forță și stipendii, roxolanilor, bastarnilor și geților.

Cu toate acestea, Tacitus spune că în timpul lui Vespasian dacii ajung vestiţi datorită biruinţelor, dar şi a înfrângerilor suferite (Hist, I, 2,1; III, 46): *se puseră în mişcare şi dacii, un neam nicicând cu credinţă, iar atunci fără nici o teamă, căci oastea din Moesia plecase. Ei luau aminte liniştiţi la întâmplările noastre cele dintâi; când au aflat că Italia era cuprinsă de vâlvătaia războiului şi că întreg imperiul era sfâşiat de duşmănie, cucerind iernaticele cohortelor şi alaelor, dacii deveniră stăpâni pe ambele maluri ale Dunării. Şi de acum se pregăteau să distrugă castrele legiunilor, de n-ar fi trimis Mucianus împotriva lor legiunea a VI-a; aflând de victoria de la Cremona, el se temea că seminţiile din afară vor strâmtora Imperiul din două părţi, dacă dacii şi germanii se vor năpusti asupra lui, fiecare din altă parte. Au fost alături de noi, ca şi altădată, norocul poporului roman, care a adus pe Mucianus cu oştile din Orient şi împrejurarea că în acest timp noi am biruit la Cremona*. O serie a aşezărilor dacice din zona sudului Moldovei şi a Munteniei sfâşesc în timpul lui Vespasian, aşa cum este cazul cetăţii de la Poiana[126], ceea ce indică

---

123 I. Bogdan Cătăniciu, *op.* cit., p. 33.

124 *Istoria Românilor… (n. 7)*, p. 658–663, a se vedea informațiile transmise de Ovidiu.

125 D. M. Pippidi, *Tiberius Plautius Silvanus Aelianus și frontiera Dunării de Jos în secolul I al erei noastre*, SCIVA, VI, 3–4, 1955, p. 366–374.

126 R.Vulpe, *Piroboridava*… (n. 45), p. 100.

că romanii răspundeau relativ rapid incursiunilor dacice sud-dunărene, în plus este vremea instalării definitive a flotei romane pe Dunăre.

În plan militar, încă din anii 33–34 şi 43 Ripa Thracie intra în raza de acţiune a comandamentului provinciei Moesia, aici activând detaşamente detaşate ale legiunilor IV Scythica şi V Macedonica. Este clar că Roma nu va include în Moesia regiunea dobrogeană până spre anul 70, având în vedere că între 50–56 avem prefecţi separaţi de cei ai Moesiei. Până în anul 86, când Moesia este împărţită în două, *limesul danubian* a fost întărit sistematic prin detaşarea în zonă a legiunilor I Italica la Novae, V Macedonica la Oescus, a unor trupe auxiliare cohors II Galorum la Sucidava, cohors II Flavia Brittonum la Durostorum, ala II Hispanorum la Arrubium, ala I Pannoniorum şi cohors I Galorum la Salsovia[127] etc.

Cel mai important conflict al geto-dacilor cu Imperiul se va naşte, tocmai, în urma ruperii unui astfel de foedus (Iordanes, *Getica*, 76), şi devastării sudului Dunării, în anul 85. Domitian este nevoit să vină personal la Dunăre, unde împarte provincia Moesia în două şi pune trupele romane sub conducerea lui Cornelius Fuscus. În urma declanşării conflictului, Legiunea V Alaude este distrusă, iar generalul roman îşi pierde viaţa, ceea ce va determina Imperiul la o nouă replică, de data aceasta trupele fiind puse sub comanda lui Tettius Iulianus. Acesta obţine victoria în faţa armatei lui Decebal, la Tapae, în anul 88, dar nu a putut să înainteze spre Sarmizegetusa, probabil din cauza înfrângerii împăratului în faţa quazilor şi marcomanilor (Cassius Dio, LXVII, 7, 1–3), ceea ce determină încheierea unei înţelegeri. În urma păcii din anul 89, Dacia intră într-un nou foedus cu Imperiul Roman, situaţie tranzitorie, atât din punctul de vedere dacic, dar mai ales din cel roman[128].

Ultimul eveniment care marchează perioada clasică a civilizaţiei geto-dacice este războiul din anii 101–102 şi 105–106 cu Imperiul Roman, război care va conduce la organizarea unei provincii romane la nordul limesului danubian. Nu în ultimul rând, între argumentele şi cauzele declanşării unui astfel de război s-au numărat umilitoarea pace din anul 89 şi distrugerea legiunii V Alaude (Cassius Dio, LXVII, 6, 1).

Nu putem vorbi doar de o politică revanşardă din partea romană, necesitatea unui pretext de acest gen nu exclude interesul Romei şi pentru partea economică. Dacia nu era un ţinut exclusiv sterp, împădurit sau mlăştinos, cum era cazul zonei dintre Rin şi Elba, pierdută după bătălia din pădurile Teutoburgice, din anul 9. Fără a mai relata desfăşurarea celor două campanii, trebuie amintit doar faptul că statul geto-dacic al lui Decebal, chiar dacă mult mai avansat economic şi militar, era mult redus ca teritoriu şi forţă, faţă de cel al lui Burebista. Tendinţele centrifuge[129] ale nobililor geto-daci se afirmaseră încă din timpul lui Burebista, Cassius Dio vorbeşte la rându-i de trădarea unor aliaţi şi nobili locali (Cassius Dio, LXVIII, 10, 3–4)[130]. La sfârşitul celor două războaie, cea mai mare parte a teritoriilor nord-dunărene întră în componenţa Imperiului Roman.

---

127 Al. Suceveanu, Al. Barnea, *La Dobroudja romaine… (n. 37)*, p. 61–66, Capitolul *Les troupes auxiliaires*.

128 *Ibidem*, p. 71–79. Ne mărginim doar la o descriere sumară a evenimentului, considerând că lucrarea lui C. C. Petolescu, face o trecere completă în revistă atât a bibliografiei existente, cât și a momentului.

129 În acest sens, C. C. Petolescu consideră că tendinţele centrifuge sunt „mult reduse", totuşi o aşezare ca cea de la Ocniţa-Buridava, centru economic și politic, nu dovedeşte că a fost distrusă în urma unui atac roman, ci mai degrabă ne îndeamnă să credem că a avut relaţii privilegiate cu Imperiul.

130 Discuţii asupra trădării unor nobili daci se regăsesc, atât la H. Daicoviciu, *Dacia de la Burebista… (n. 29)*, p. 330, cât și în C. C. Petolescu, *Dacia și Imperiul ...(n. 2)*, p. 144.

III. LIMESUL DANUBIAN ÎN SECOLELE I A. CHR. – I P. CHR. PE BAZA IZVOARELOR ANTICE ŞI A CERCETĂRILOR ARHEOLOGICE[131]

1. Pătrunderea romană pe fluviu, conflicte militare, fărâmiţarea politică a lumii dacice şi înfiinţarea provinciei Moesia

Peninsula Balcanică a devenit în secolul I a. Chr. teatrul de război preferat al Romei. Aici îşi vor fi disputat puterea Iulius Caesar şi Pompeius Magnus, Octavian şi Marcus Antonius. În ambele conflicte au fost implicaţi dinasti locali geto-daci, ceea ce implică înţelegerea perfectă a noilor realităţi politice, dar și economice.

De la pătrunderea romană în zonă, din secolul II a. Chr. şi până la mijlocul secolului I a. Chr., situaţia politică se schimbă cu rapiditate. Vremelnicele regate elenistice dispăruseră rând pe rând, ultimul dinast Mitridate VI Eupator fiind învins şi Pontul devenind un punct strategic pentru Roma. Afirmarea *stăpânirii* lui Burebista, după anul 82 a. Chr., nu era decât o răbufnire de orgoliu a neamurilor nord-tracice, care se vedeau tot mai amenințate de prezența romană. Regatele tracice sud-danubiene aveau să fie transformate rapid în cliente ale Romei, iar, începând cu Octavian, a devenit indiscutabil că noul limes va fi Danubiul.

Politica frontierelor naturale inițiată de Augustus a fost și aici atinsă, cel puțin declarativ, asa cum reiese din *Res Gestae Divi Augusti*, neamurile dacice, sarmatice sau bastarne devenind sub o formă sau alta tributare politicii imperiului.

Odată cu anul 44 a. Chr., cu destrămarea *imperiului* lui Burebista, geto-dacii adoptă prin suveranii locali trei direcții în politica externa: devin aliați ai Romei *amicus et socius populi romani*, asa cum este cazul lui Ziraxes si Dicomes; trec la o politică de forță și încearcă pe toate căile să contracareze politica de pătrundere a Romei la Dunăre; și nu în ultimul rând adoptă o politică de neutralitate și izolare așa cum pare să fie cazul dinaștilor de la Sarmizegetusa, cel puțin până spre jumătatea secolului I p. Chr.

Politica inaugurată de Octavian la Dunărea Mijlocie și de Jos, nu este nici pe departe una pacifistă, *Pax romana* seamană aici mai repede cu sintagma *dezbină și cucerește*, atât de potrivită Romei încă de la începuturile pătrunderii în Balcani.

În politica romană de transformare a Dunării în graniță a Imperiului și de *temperare* a presiunii neamurilor *barbare* de la nord de fluviu, putem distinge câteva etape care confirmă afirmațiile de mai sus.

O prima etapă debutează la începutul secolului I a. Chr., când o alinață daco-scordică este înfrântă de către armatele romane, iar câțiva ani mai târziu guvernatorul Appius Claudius Pulcher, prin anul 97 a. Chr., încearcă să pacifice și să cucerească Dardania.

Până spre jumătatea secolului I a. Chr., înregistrăm și expediția proconsulului Macedoniei C. Stribonius Curio, care ajunge până la Dunăre, probabil în zona Porţilor de Fier, fără a înainta mai departe *de teama codrilor întunecoși*.

Un prim conflict cu geţii are loc în urma încercărilor de supunere a litoralului Pontic de către generalul M. Terentius Varro Luculus, acțiune din cadrul războiului cu regele Pontului, care va fi și încununată de succes (Sallustius IV, 18) și va aduce Callatisul într-o alianța cu Republica[132].

---

131 Acest capitol nu este decât o trecere în revistă, clar structurată, a etapelor pătrunderii romane la Dunăre, fāra a relua cu lux de amănunte o serie de conflicte și incursiui romane sau dacice.

132 R. Vulpe, I. Barnea, *Din istoria Dobrogei… (n. 73)*, p. 26 ; Al. Suceveanu, Al. Barnea, *La Dobroudja Romaine… (n. 37)*, p. 23.

A treia acțiune la care vom face referire și care se încadrează acestei prime etape a pătrunderii romane pe fluviu, o reprezintă înfrângerea proconsulului Macedoniei, C. Antonius Hybrida, de către cetățile grecești în alianță cu un dinast get[133]. O serie de istorici consideră că în conflictul din 62–61 a. Chr., aliatul cetăților Pontice a fost chiar Burebista, acest lucru putând fi susținut de o serie de izvoare antice, precum *decretul în cinstea lui Acornion din Dionyspolis.*[134]

Se încheia o primă etapă din pătrunderea romană la Dunăre, care ar trebui privită și din perspectiva ascensiunii *stăpânirii* conduse de Burebista, dar și din cea a problemelor interne ale Republicii romane.

Etapa a doua debutează cu încercările de alianță ale regelui Burebista cu Pompeius, noua politică a suveranului get arătând ca acesta înțelege pe deplin situația geopolitică din Balcani și că stăpânirea gurilor Dunării și implicit a cetăților pontice, sursă importantă de venit, depinde de acum și de modul în care va fi gestionată relația cu Roma.

Destrămarea *stăpânirii* lui Burebista creează posibilitatea slăbirii forței geților și dacilor, dar și o fărâmițare politică ce nu face decât să completeze acţiunile militare şi politice ale Romei la Dunărea de Jos.

Dicomes şi Cotiso sunt doi dintre suveranii care se vor implica în războiul civil dintre Octavian şi Marcus Antonius. Primul este menţionat de către Plutarh (*Biografia lui Marcus Antonius 63*) *Dicomes regele geţilor îi făgăduise că-l va ajuta cu armată numeroasă* menţiunea o regăsim şi la Cassius Dio.

Stăpânirea aliatului lui Marcus Antonius a fost rând pe rând plasată în Muntenia sau în Moldova, pe valea Siretului[135]. De partea cealaltă, se poziţionează Cotiso, o posibilă înţelegere cu Octavian fiind pecetluită prin intermediul unei alianţe matrimoniale, după cum relatează Suetonius (*Augustus LXIII, 4*).

Aşa cum arătam în capitolul II, menţiunile despre Cotiso sunt numeroase, dar lasă să se întrevadă o situaţie politică interesantă. Florus (II, 28, 18–19), făcând referire la daci, spune că aceștia *trăiau nedezlipiți de munți. De acolo sub conducerea regelui Cotiso, obișnuiau să coboare și să pustiască ținuturile vecine, ori de câte ori Dunărea, înghețată de ger, își unea malurile. Augustus a hotărât să îndepărteze această populație, de care era foarte greu să te apropii. Astfel a trimis pe Lentulus și i-a alungat pe malul de dincolo, dincoace au fost așezate garnizoanele* (…). Textul este relevant, pe de-o parte, pentru că îl plasează clar în epocă pe Cotiso și, din punctul nostru de vedere, îl localizează și geografic, undeva în zona de V a Olteniei, în apropierea Porților de Fier ale Dunării sau în zona subcarpatică a Olteniei[136].

Cercetătorii de până acum plasează regatul lui Cotiso fie în Câmpia Munteniei, fie chiar la sudul Dunării[137], iar eventuala identificarea a lui Cotiso cu Coson, un alt dinast dac, trezește încă controverse în istoriografie[138].

Ultima informație despre Cotiso o avem de la Horatius și datează din anul 29 a. Chr, acesta amintind că armata regelui a pierit (*Ode III, 8, 18*). Dispariția armatei lui Cotiso nu conduce și la suprimarea sa sau a regatului. Horatius nu menționează dacă acesta a ieșit din alianța cu Roma sau a existat un conflict intern. Oricum ar fi, nici Cotiso și nici Dicomes nu pot fi plasați decât în zona Munteniei și a Olteniei.

Trebuie remarcat faptul că invazia bastarnă, care va conduce la intervenția din anul 29 a. Chr., a fost dublată de un atac la sudul Dunării condus de regele get Dicomes[139], atac explicabil dacă ținem cont că acest dinast fusese în alianță cu Marcus Antonius.

---

133 I. H. Crișan, *Burebista și epoca sa*, București, 1977, p. 156.

134 *Ibidem*, p. 94; Al. Suceveanu, Al. Barnea, *La Dobroudja Romaine… (n. 37)*, p. 24.

135 M. Chițescu *Unele aspecte ale relațiilor dintre Dicomes și Marcus Antonius în lumina descoperirilor numismatice (o problemă de geografie istorică)*, SCIVA, 19, 1968, 4, p. 655–664; D. Protase, *Unde a fost regatul lui Dicomes?*, SCIVA, 21, 1970, 1, p. 150–151; N. Gostar, *Cetățile dacice din Moldova și cucerirea romană la nordul Dunării de Jos*, Apulum, V, 1964, p. 143.

136 V. Pârvan, *Getica… (n. 22)*, p. 53; Vezi în acest sens și discuția noastră din capitolul anterior cu bibliografia respectivă.

137 H. Daicoviciu, *Dacia de la Burebista… (n. 29)*, p. 107;

138 *Ibidem,* p. 84; H. Daicoviciu, *Dacia de la Burebista… (n. 29)*, p. 108–109.

139 R. Vulpe, I. Barnea, *Din istoria Dobrogei… (n. 73),* p. 32.

Crassus este acela care reia ofensiva la Dunăre, stopează invazia bastarnă din 29 a. Chr. și alături de Roles, declarat *amicus et socius populi Romani*, trece la pacificarea Dobrogei. Sunt înfrânți pe rând, Dapix și Zyraxes, în urma cuceririi cetății acestuia, Genucla, situată undeva în nordul Dobrogei, pe malul fluviului, regăsind și stindardele romane pierdute de catre Hybrida. În majoritatea analizelor istorice, excepţie aceea a Ioanei Bogdan Cătăniciu[140], toți cei trei dinaști amintiți sunt asimilați teritoriului Dobrogei[141].

În sprijinul ipotezei conform căreia atât Zyraxes, a cărui cetate este amplasată pe malul Istrului, cât și Roles pot fi la fel de bine integrați zonei sudice și centrale a Munteniei. Un prim argument este de natură strategică: capitala lui Zyraxes este situată pe fluviu, acest lucru confirmă că regele stăpânea teritorii și dincolo și dincoace de Istru. Indiferent cât de bine apărată ar fi de apele Dunării, ne este greu să credem ca acesta avea sub ascultare exclusiv teritorii la est de fluviu, zona Câmpiei Muntene fiind lăsată în afara influenţei sale politice.

În ceea ce îl privește pe Roles, al cărui regat fusese cotropit de către bastarni în trecerea lor spre sudul Dunării, acesta îl putem asocia zonei din sudul Moldovei și nu aceluiași spațiu dobrogean. De altfel, așa cum arată și realitatea, Dobrogea intră acum sub stăpânire romană, ne referim aici la cetățile pontice, iar restul teritoriului fiind atribuit spre *supraveghere* regatului tracic al odrisilor, chiar dacă iniţial ar fi fost lăsat în grija lui Roles[142].

O informație de la Cassius Dio (LIV, 36) arată că dacii invadează Panonia undeva în jurul anilor 13–11 a. Chr., atacul a fost însă respins de către generalul Marcus Vinicius, care ajunge până pe cursul Mijlociu al Mureșului în urmărirea dacilor[143].

Între anii 6 a. Chr. – 4 p. Chr., are loc expediția militară a lui Aelius Catus. Părerile sunt aproape unanime[144] în a considera că acțiunile consulului roman au fost întreprinse în spațiul Munteniei[145]. Transferul a 50 000 de geţi la sudul Dunării, în Moesia, demonstrează, așa cum arată C. C. Petolescu, că acest ținut se afla deja sub control roman[146]. Golirea de populație a zonei muntene a deschis drumul unor noi atacuri ale dacilor și sarmaților, așa cum ne informează autorii antici (Cassius Dio LV, 30, 4), iar Caecina Severus, guvernatorul provinciei Moesia, a fost nevoit să ajungă în mare grabă la Dunăre pentru a-i respinge.

Expediția lui C. Lentulus, pe care o aminteam mai devreme, poate fi plasată acum[147] ca o modalitate de pacificare a geților și sarmaților. Relatările lui Tacitus (Ann., IV, 44) și Florus (IV, 12, 19–20) indică faptul că acțiunile acestuia au fost concentrate spre zona sudului Moldovei, oprind accesul sarmaților la fluviu[148].

Doar câțiva ani mai târziu, geţii atacă și cuceresc cetatea Aegyssus, cu greu fiind respinși de romani și de regele odris Rhoemetalces (Ovidiu, *Pontica*, I, 8, 11–20 și IV, 7, 19–54).

Așa cum arată din aserțiunea noastră, la finele domniei lui Octavian, Dunărea devenise frontiera Imperiului. Suetonius, Strabon și *Res gestae divi Augusti* (V, 30, 47–49) prezintă cu destulă precizie situația de la Istru: *sub comanda mea supremă, oștirea dacilor, care trecuse dincoace de fluviu, a fost învinsă și alungată, iar apoi armata mea a trecut dincolo de Dunăre și a silit nemurile dacilor să îndure*

---

140 I. Bogdan Cătăniciu, *Muntenia în sistemul defensiv al Imperiului…* , p. 17–18.

141 *Istoria Românilor… (n. 7)*, p. 656–657. Cu bibliografia aferentă.

142 R.Vulpe, *Din istoria Dobrogei… (n. 73),* p. 36; D. M. Pippidi, *Din istoria Dobrogei*, I, p. 301; C. Patsch, *Beitrage*, V, 1, 81–82.

143 H. Daicoviciu, *Dacia de la Burebista… (n. 29)*, p. 116; A se vedea în acest sens atât articolul lui Istvan Ferenczi, cât şi discuţiile pe marginea acestuia despre plasarea atacului în Câmpia Română, pe unul din braţele de vărsare ale Argeşului în Dunăre, avânḍ în vedere și identificarea pe malul celălalt al localității Transmarisca.

144 D. Benea, *Contribuții la istoria relațiilor politice dintre Imperiu Roman și geto-daci (Expedițai lui Aelius Catus)*, Apulum, XXVI, 1989, p. 147–158.

145 H. Daicoviciu, *Dacia de la Burebista… (n. 29)*, p. 42; R. Vulpe, *Les Getes de la rive gauche du Bas-Danube… (n. 23),* p. 316; Idem, *La Valachie et la Basse Moldavie sous les romains*, Dacia, V, 1961, p. 366; H. Daicoviciu, *Dacia de la Burebista… (n. 29)*, p. 116; I. Bogdan Cătăniciu, *op. cit*., p. 19; C. C. Petolescu, *Dacia și Imperiul...(n. 2)*, p. 29.

146 C. C. Petolescu, *Dacia și Imperiul...*, p. 28.

147 *Ibidem*, p. 30.

148 R. Vulpe, I. Barnea, *Din istoria Dobrogei… (n. 73),* p. 40.

stăpânirea poporului roman. De la Suetonius aflăm că, de asemenea, odată ce au fost reprimate incursiunile dacilor, au fost omorâți și trei căpetenii cu armata lor (XXI, 2).

Această a două etapă a pătrunderii romane la Dunăre s-a sfârșit odată cu înființarea provinciei Moesia și cu stabilirea garnizoanelor romane pe malurile fluviului.

Acum debutează o ultimă etapă a pătrunderii romane pe Dunăre. Odată cu înființarea unor comandamente militare și a provinciei Moesia, Imperiul putea să treacă la pacificarea zonei și la stabilirea unei granițe sigure.

Atacul asupra cetății Troesmis, din anul 15, îl aduce la Dunăre pe L. Pomponius Flaccus, cel care a reușit să *pacifice cumplita râpă a Istrului*, așa cum remarcă Ovidiu (Pontice, IV, 9, 76), devenind din anul 18 legat al Moesiei[149].

2. Câteva consideraţii privind armata şi fortificaţiile romane pe fluviu până în preajma războaielor cu Traian

Domniile împăraților Claudius, Nero și Vespasian vor deschide o nouă etapă în consolidarea pozițiilor Romei la Istru, aşa cum anul 46 aduce încorporarea Dobrogei în provincia Moesia[150].

Limesul danubian beneficiază în prima jumătate a secolului I p. Chr. de prezenţa legiunilor IV Scythica cantonată la Viminacium, V Macedonica la Oescus[151], VIII Augusta la Novae și VII Claudia adusă din Dalmația[152].

Fără a se cunoaşte cu precizie data construirii unor fortificaţii pe Dunăre, ştim cu oarecare precizie că în prima jumătate a secolului I p. Chr. erau ocupate şi construite castrele de le Singidunum (Belgrad), Viminacium (Kostolac), Novae (Cezava), Smyrna (Boljetin), Taliata (Donji Milanovac), Malo Golubinje, unele dintre acestea suferind grave distrugeri în cursul atacurilor dacice[153].

Consolidarea frontierei danubiene este continuată de către guvernatorul Moesiei, Tiberius Plautius Silvanus Aelianus[154], care, undeva între 57–67, cum reiese din inscripția descoperită la Tibur, a mutat la sudul fluviului 100 000 de transdanubieni.

Problema ridicată de strămutarea celor 100 000 de transdanubieni a fost amplu discutată și pusă în legătură cu una dintre cele mai mari linii fortificate, Brazda lui Novac de Nord,[155] dar și cu revenirea stăpânirii romane la nordul fluviului în secolul IV[156].

Populația strămutată la sudul Dunării nu putea să provină decât din nordul Câmpiei Române, sudul Moldovei și litoralul nord pontic, așa cum reiese din analizele unor specialiști, fiind totodată un amestec între sarmați, bastarni și daci[157]. Există încă un element care completează *ofensiva* romană la nordul Dunării, guvernatorul Panoniei, Lucius Tampius Flavianus, a obligat la rându-i *neamurile de peste Dunăre să predea ostateci romanilor*[158].

Din inscripția de la Tibur, reiese și faptul că *a adus regi, până atunci necunoscuţi ori duşmani poporului roman, pe malul Dunării, pe care-l păzea, spre a-i pune să se închine steagurilor romane; a trimis înapoi regilor bastarnilor și roxolanilor pe fiii lor prinși ori luați înapoi de la dușmanii lor, iar regilor*

---

149 C. C. Petolescu, *Dacia și Imperiul… (n. 2)*, p. 32–33.

150 *Ibidem*, p. 35.

151 *Ibidem*, p. 33; Cele două legiuni aflate în Moesia contribuie și la construirea drumului roman de la Cazane, în anul 34, și la o serie de alte contrucții pe malul fluviului în timpul domniei împăratului Claudiu.

152 *Ibidem*¸ p. 36; O. Bounegru, *Comerț și navigatori la Pontul Stâng și Dunărea de Jos (sec. I–III p. Chr.)*, Iași, 2002, p. 41–49.

153 D. Benea, *Din istoria militară a Moesiei Superior și a Daciei. Legiunea VII Claudia și Legiunea IIII Flavia*, Cluj, 1983, p. 13–32.

154 Em.Condurachi, *Tiberio Plauzio e il transferimento de 100 000 Transdanubieni ne la Mesia*, Epigraphica, 19, 1959, p. 49–65.

155 V. Pârvan, *Getica… (n. 22)*, p. 72; D. M. Pippidi, *Contribuții la istoria...*, p. 287–328; R. Vulpe, *Les getes de la rive gauche du… (n. 23)*, p. 137.

156 D. Tudor, *Oltenia Romană,* București, 1958, p. 201; D. M. Pippidi, *op. cit.*, p. 319.

157 V. Pârvan, *Getica… (n. 22)*, p. 61; C. Patsch, *Der Kampf um den Donauraum Unter Domitian und Trajan* (Beiträge zur Völkerkunde von Südosteuropa, v/2), Wien und Leipzig: Hölder-Pichler-Tempsky A.-G., 1937, V/1, p. 165.

158 *Istoria Românilor… (n. 7)*, p. 671.

dacilor pe frații lor; de la unii dintre dânșii a luat în schimb ostatici (CIL, XIV, 3608)[159]. Acest pasaj a fost interpretat și tradus în mod diferit[160]. Oricum Roma își extinde controlul asupra Olbiei[161].

Acțiunile lui Aelianus nu vor rămâne fără urmări. Între anii 67–68, Dunărea este trecută de către catafractarii roxolani, care vor distruge garnizoanele romane, jefuind Dobrogea, fiind cu greu respinși de către M. Aponius Saturninus, care conducea legiunea III Galica (Tacitus, Historia, I, 79). Același autor povestește că *s-a mişcat și neamul niciodată de bună credință al dacilor, iar atunci fără frică, deoarece, fusese luată armata din Moesia. Ei observară liniștiți aceste evenimente, dar când aflară că Italia arde în focul războiului și că toți se dușmănesc între ei, luară cu asalt taberele de iarnă ale cohortelor și cavaleriei auxiliare şi se făcură stăpâni pe ambele maluri ale Dunării. Tocmai se pregăteau să distrugă taberele legiunilor, când Mucianus le opuse legiunea a VI-a (…)*, evenimentele având loc în 69, când Roma era în plin război civil.

Vespasian va întări întreg frontul danubian, aducând noi trupe, legiunea V Alaude, I Italica cu sediul la Novae, iar inscripțiile arată existența unei flote romane pe fluviu *classis Flavia Moesica* cu sediul la Noviodunum[162]. Sectorul dobrogean avea să beneficieze până la finele secolului de o structură de apărare formată din castrele de la Sucidava (Celei), Altinum (Oltina), Flaviana (Rasova), Axiopolis (Cernavodă), Capidava, Sacidava (Muzait), Carsium (Hârșova), Cius (Gârliciu), Beroe (Piatra Frecăței), Troesmis (Iglița), Arrubium (Măcin), Dinogeția (Garvăn), Noviodunum (Isaccea), Aegysus (Tulcea), Salsovia (Mahmudia)[163] (Pl. LXXII)

O parte dintre castrele amintite sunt construite în epoca Flaviilor și în anii imediat următori[164], iar dintre trupele auxiliare aparţinând acestei epoci şi cantonate pe limes amintim: Cohortes III, IV, VII Gallorum, II Lucensium, I Claudia Sugambrorum Veterana, Ala I Vespasiana Dardanorum, Ala I Flavia Gaetulorum, Ala Gallorum Flauiana, Cohors II Flavia Bessorum, Cohors II Flavia Brittonum, Cohors I Flavia Commagenorum etc[165].

Sistemul de fortificare al limesului danubian a fost refăcut şi întărit odată cu declanşarea conflictului daco-roman din 85–86[166]. Împăratul Domitian va împărţi Moesia în două, Moesia Superior şi Inferior. Moesia Superior cuprindea Dardania şi ţinuturile locuite anterior de către moesi şi tribali, ea începea la vest de confluenţa Savei cu Dunărea şi merge până în apropierea râului Ciabrus[167].

Moesia Inferior cuprindea o parte din ţinutul locuit de tribali cu Oescus, ripa Thraciae şi Scythia Minor cu oraşele greceşti (Histria, Tomis, Callatis, Dionysopolis, Odessos, Messambria), limita cu Thracia fiind la jumătatea distanţei dintre fluviu şi Munţii Haemus, iar din secolul II, incluzând şi oraşele Nicopolis ad Istrum şi Marcianopolis[168].

Moesia Inferior era guvernată de un *legatus augusti pro praetore*, fiind o provincie de rang imperial, datorită celor trei legiuni care erau cantonate aici. Odată cu reorganizarea din timpul lui

---

[159] V. Pârvan, *Getica… (n. 22)*, p. 61; V. Bârcă, Pătrunderea sarmaților la Dunărea de Jos…, p. 61.

[160] *Istoria Românilor… (n. 7)*, p. 671; N. Gostar, *Dinaștii daci de la Burebista la Decebal*, SCIVA, 35, 1984, 1, p. 45–53; C. C. Petolescu, *Dacia și Imperiul… (n. 2)*, p. 37–38.

[161] *Ibidem*, p. 51

[162] M. Ionescu, Gh. Papuc, *Sistemul de apărare a litoralului Dobrogei romane (sec. I –VII p. Chr.)*, Constanţa, 2005, p. 35–45.

[163] L. Petculescu, *The Roman Army as a Factor of Romanisation in the North-Eastern Part of Moesia Inferior*, in *Rome and The Black Sea Region Domination, Romanisation, Resistance*, edited by Tonnes Bekker-Nielsen, p. 31–41; C. C. Petolescu, *Dacia și Imperiul… (n. 2)*, p. 47.

[164] A. Aricescu, *Armata în Dobrogea romană*, Bucureşti, 1977, p. 78–87; M. Zahariade, T. Dvorski, *The lover Moesian Army in northern Wallachia (A.D. 101–118). An epigraphical and historical study on the brick and tile stamps found in the Drajna de Sus Roman fort*, București, 1997, fig. 28.

[165] *Ibidem*, p. 79; Fl. Matei-Popescu, *Trupele auxiliare romane din Moesia Inferior*, SCIVA, 52–53, p. 173–242; Fl. Matei-Popescu, O.Ţentea, *Participation of the Auxiliary Troops from Moesia Superior in Trajan's Dacian Wars*; Dacia, L, 2006, p. 127–140; C. C. Petolescu, *Auxilia Daciae*, București, 2002, p. 21–37; L. Petculescu, *op. cit.*, p. 32

[166] A. Mócsy, *Pannonia and upper Moesia. A History of the Middle Danube Provinces of the Roman Empire*, Londra-Boston, 1974, capitolele *Conquest of the Danube Region and Augustan frontier policy,* p. 31–52 şi *The Danube frontier from Vespasian to Marcus Aurelius*, p. 80–111; autorul prezintă o situaţie destul de clară asupra pătrunderii romane la Dunărea Mijlocie şi de Jos din epoca lui Augustus, până la Marcus Aurelius.

[167] C. C. Petolescu, *Dacia și Imperiul… (n. 2)*, p. 40.

[168] *Ibidem*, p. 45.

Traian, la Novae va fi adusă legiunea I Italica, la Durustorum legiunea XI Claudia şi legio V Macedonica la Troesmis. Principalele puncte fortificate ale provinciei erau cele de la: Sucidava, Altinum, Flaviana, Axiopolis, Capidava, Sacidava, Carsium, Cius, Arrubium, Dinogetia, Noviodunum, Aegysus, Salsovia. La acestea se adaugă flota dunăreană, având comandamentul la Noviodunum[169].

Putem observa si din Planşele LXXI şi LXXII că sistemul de apărare roman s-a întărit în a doua jumătate a secolului I, stabilizându-se pe Dunăre[170]. Totodată acţiunile militare întreprinse la nordul fluviului au reușit să transforme Dacia Meridonală într-o zonă de securitate, desființând regatele geto-dacice sau transformându-le în cliente.

Marile dave getice sud-carpatice sunt în jurul anului 70 complet distruse, excepție cele din zonaa Olteniei şi subcarpaţilor de Curbură. Aici este singurul semn de întrebare referitor la continuitatea unor dinaşti geţi și la posibilele lor relații privilegiate cu Imperiul. Cu toate acestea, vom putea observa că, în zona subcarpatică a Munteniei și Olteniei, rămân să viețuiască pe tot parcursul secolului I p. Chr. așezări de mici dimensiuni, iar depopulările realizate de Aelius Catus și Tiberius Plautius Silvanus au privit în mare doar zona sudică și centrală a Munteniei, Olteniei și probabil sud-estul Moldovei.

3. Unele aspecte privind cronologia unor fortificaţii liniare romane în stânga Dunării. Brazda lui Novac de Sud, Brazda lui Novac de Nord şi valurile din sudul Moldovei

Un subiect controversat încă în literatura de specialitate rămâne cronologia celor două valuri de pământ, Brazda lui Novac de Sud și Brazda lui Novac de Nord.

Prima dintre acestea are o lungime de aproximativ 170 km, pornind din localitatea Viespeşti, aflată pe râul Olt și ajungând până la Băneasa, în județul Giurgiu. Cronologia valului este disputată intens. Vasile Pârvan consideră ca acesta datează din epoca lui Augustus, fiind realizat în urma depopulărilor realizate de către generalul Aelius Catus[171]. In a doua jumătate a secolului al XX-lea, Dumitru Tudor[172], Radu Vulpe[173] sau Gheorghe Bichir[174] atribuiau ridicarea Brazdei epocii Antoninilor, respectiv secolului II, aceasta având rolul de a securiza zona cetăților Novae şi Turis, în prima fiind dislocată în epocă Legiunea VIII Augusta, ulterior Legio I Italica. Nu se exclude nici ipoteza construirii în urma expedițiilor militare ale lui Tiberius Plautius Silvanus[175]. Nu în ultimul rând trebuie precizat că există specialiști care consideră că Brazda lui Novac de Sud se întinde și dincolo de Olt, mergând până la Calafat sau chiar la Drobeta[176].

O analiză mai recentă, realizată de către Costin Croitoru, prezintă principalele ipoteze vehiculate, menționând totodată și principalele fortificații identificate pe Brazdă cu elementele cronologice aferente. Acesta consideră că Brazda nu poate fi datată în afara cronologiei fortificațiilor de la Reca-Pietrosani (jud. Teleorman), Turnu Măgurele, Sucidava, Bechet, Căciulesti, Zavalul, Bistreț sau Desa, adică a secolelor II–IV[177].

Brazda lui Novac de Nord rămâne de departe una dintre liniile de apărare cele mai controversate din istoriografia noastră. Valul de pământ, al cărui şanţ este situat pe latura de nord[178], pornește de

---

[169] *Ibidem*, p. 45–46. Pentru situația limesului danubian pe sectorul dobrogean a se vedea și I. C. Opriş, *Fortificarea limesului dobrogean de la Dunărea de Jos în preajma războaielor daco-romane*, în DACIA AVGVSTI PROVINCIA. Crearea provinciei, Actele simpozionului desfășurat în 13–14 octombrie 2006 la Muzeul Național de Istorie a României, Bucuresti, 2006, p. 237–248; L. Petculescu, *op. cit.*, p. 38–40.

[170] Josip Klemenc, *Der Pannonische Limes in Jugoslawien*, Arheoloski Radovi I Rasprave, III, Zagreb, 1963, p. 55–67.

[171] V. Pârvan, *Getica.… (n. 22)*, p. 72.

[172] D. Tudor, *Oltenia romană…*, p. 256.

[173] R. Vulpe, *Les Valla de la Valachie, de la Basse-Moldavie et du Boudjak*, dans *Actes du IXee Congrès International d'Études sur les Frontières Romaines, Mamaia 6–13 septembre 1972*, Bucarest – Cologne – Vienne 1974*,* p. 267–276.

[174] Gh. Bichir, *Geto-dacii din Muntenia în epoca romană*, București, 1984, p. 99.

[175] *Istoria Românilor… (n. 75)*, p. 410.

[176] Gr. Tocilescu, *Fouilles et recherche archeologique en Roumanie*, București, 1900, p. 118.

[177] C. Croitoru, *Fortificații liniare romane în stânga Dunării de Jos (secolele I–IV p. Chr.)*, Galați, 2004, p. 33–35; V. Lica, *Relațiile Imperiului cu dacii în timpul flavienilor*, EN, VI, 1996, p. 118.

[178] D. Berciu, *Cercetări și sondagii în lungul valului de pământ numit Brazda lui Novac între satele Bălcita și Terpezita, reg. Dolj,* SCIVA, III, 1952, p. 172–174.

la Drobeta Turnu Severin, traversează întreaga Oltenie și Muntenie ajungând până la Mizil (județul Prahova)[179]. Limita răsăriteană este încă în discuție, cercetătorii considerând ca valul continuă până la Barboși (județul Galați)[180] sau până în sudul Moldovei, fiind integrat sistemului de apărare al Brazdei și valurilor Traian-Tulucești și Vadul lui Isac-Lacul Sasac[181].

Cronologic, valul este încadrat, pe de-o parte, secolului I și acțiunilor de pacificare a zonei, întreprinse de către Ti. Palutius Silvanus Aelianus[182] sau secolului IV și reluării în stăpânire de către Imperiu a unor teritorii la nordul Dunării[183], iar, pe de altă parte, secolelor VII–IX, ceea ce ar presupune că este un element de fortificație bulgară[184].

Acțiunile lui Aelius Catus și Ti. Plautius Silvanus Aelianus ar fi permis ridicarea acestui val, dacă ținem cont de faptul că majoritatea cetăților dacice din sudul, centrul și chiar nordul Olteniei și Munteniei își încetează existența până în a doua jumătate a secolului I. În sprijinul acestei ipoteze vin și studiile arheologice, dar și izvoarele scrise[185]. Nu în ultimul rând, amplasarea șanțului pe latura de nord și orientarea valului par să corespundă ideii că adversarul se afla în zona Transilvaniei, iar singurul adversar pentru Roma aflat acolo corespunde secolului I și nu secolului IV. Cu toate acestea, adepții teroriei *constantiniene* consideră ca sigură ipoteza lor[186].

În urma unor cercetări de salvare efecutate la Drobeta, au fost descoperite chiar în Brazdă două morminte romane încadrate secolelor II–III[187], ceea ce ar data Brazda anterior acestor secole. Costin Croitoru nu excludea ipoteza ca ridicarea Brazdei să nu fi deranjat mormintele și nu apreciază ca sigură cronologia acestora, fără o situație stratigrafică clară[188].

Nici valurile din sudul Moldovei nu pot fi încadrate prea sigur unei etape istorice, cronologia lor merge din nou pe o perioadă de mai bine de patru secole. Valul Traian-Tulucești este pus în legătură cu castrul de la Barboși, secolele II–IV[189]. Al doilea val din Moldova, Vadul lui Isac-Lacul Sasac, cu o lungime de peste 125 km, a fost pe rând încadrat secolului I[190] și unor etape succesive, una datând din secolul IV[191]. Numeroasele descoperiri romane ar indica însă o încadrare a lui poate chiar în timpul guvernământului lui Ti. Aelianus[192].

---

179 D. Tudor, *op. cit.*, p. 248, C. M. Vlădescu, *Traseul Brazdei lui Novac în județele Olt, Argeș, Dâmbovița*, SMMIM, 12, 1979, p. 160.

180 *Istoria Românilor… (n. 75),* p. 472.

181 Al. Barnea, *Valurile de pământ de la Nistru la Tisa*, în Timpul istoriei (I). Memorie și patrimoniu (in honorem emeritae Ligia Bârzu), București, 1997, p. 162; D. Gh. Teodor, *Romanitatea carpato-dunăreană și Bizanțul în veacurile V–XI e.n.*, Iași, 1981, p. 11; Nelu Zugravu, *Istoria romanității nord-dunărene (secolele II–VIII). Contribuții la etnogeneza românilor*, Iași, 1994, p. 132.

182 V. Pârvan, *Getica… (n. 22)*, p. 72–73; K. Horedt, *Unele probleme privind răspândirea culturii Sântana de Mureș–Cerneahov în România*, SCIVA, XVIII, 4, 1967, p. 575–589; C. H. Opreanu, *Dacia romană și Barbaricum*, Timișoara, 1998, p. 22–23.

183 D. Tudor, *op. cit.*, p. 250–251; D. M. Pippidi, *Contribuții la istoria…,* p. 319; Al. Suceveanu, Al. Barnea, *La Dobroudja Romaine… (n. 37)*, p. 162.

184 T. Sarnowski, U. Fiedler, *Studien zu Graberfeldern des 6. Bis. 9. Jahrhunderts an der unteren Donau*, Archeologia, ZLV, 1994, p. 118–119. Ipoteza este susținută și de către profesorul Liviu Petculescu.

185 D. M. Pippidi, *op. cit.*, p. 287–329; N. Conovici, *op. cit.*, p. 71–89; Radu Vulpe, *Așezări getice… (n. 122)*, p. 16; V. Sârbu, *Dava getica de la Grădiștea…*, p. 105; E. Condurachi, *Tiberius Palutius Aelianus și strămutarea transdanubienilor în Moesia*, SCIVA, I, 1958, p. 119–130; C. C. Petolescu, *Dacia. Un mileniu de istorie*, București, 2010, p. 73,74, 76, 79–80 .

186 D. Tudor, *op. cit.*, p. 250–251; I. Barnea, Oc. Iliescu, *Constantin cel Mare*, București, 1982, p. 107; Gh. Diaconu, *L'ensemble archéologique de Pietroasele*, Dacia, XXI,1977, p. 199–200; L. Bârzu, *Continuitatea creației materiale și spirituale a poporului român pe teritoriul fostei Dacii*, București, 1979, p. 54–55; C. Croitoru, *op. cit..*, p. 55.

187 G. Crăciunescu, *Morminte romane în zona Drobeta,* Drobeta, I, 3–4, 1994, p. 1–3.

188 C. Croitoru, *op. cit.*, p. 48.

189 I. Ioniță*, Din istoria și civilizația dacilor liberi. Dacii din spațiul est-carpatic în secolele II–IV e. n.*, Iași, 1982, p. 20; C. Matei, *Considerații privind raportul dintre Classis Flavia Moesica și fortificațiile limesului roman la Dunărea de Jos (sec. I–IV)*, Pontica, XXIV, 1991, p. 154; C. Croitoru, *Sudul Moldovei în cadrul sistemului defensiv roman. Contribuții la cunoașterea valurilor de pământ,* în Acta Terrae Septemcastrenssis, I, p. 107–120, nota 17, citându-l pe V. M Bîrliba, cu teza de doctorat în manuscris (Biblioteca Universității București), *Legăturile dintre lumea romană și populațiile barbare de la est și nord de Carpații Răsăriteni în prima jumătate a mileniului I e.n.*

190 V. Pârvan, *Getica… (n. 22)*, p. 420.

191 R. Vulpe, *Les Valla…*, p. 275.

192 C. Croitoru, *op. cit.*, p. 106–107.

În secolul I p. Chr., Imperiul Roman își consolidase poziția pe linia Dunării, stabilind în mod cert și o serie de capete de pod la nordul fluviului[193]. Lipsa unor descoperiri arheologice certe romane nu exclude însă posibilitatea ca Imperiul să dețină controlul spațiului Munteniei, Olteniei și sudului Moldovei.

Anul 2009 a permis subsemnatului să efectueze o primă săpătură arheologică pe Brazda lui Novac de Nord. În urma unor periegheze efectuate în zona din sudul județului Argeș, la Urluieni, acolo unde Brazda ar trebui să se intersescteze cu Limesul Transalutan, dar și la Negrași, am putut observa că valul se poate identifica încă în bune condiții.

Pe baza acestor periegheze și a informațiilor oferite de către dr. Dragoș Măndescu, am decis efectuarea unor cercetări. Secțiunea a fost trasată la nord de Poiana Narciselor, paralel cu drumul de la Negrași la Mozacu, pe direcția NE-SV, având o lungime de 30 m și aflându-se pe un teren proprietate privată. Punctul a fost ales datorită unei bune vizibilități a văii Dâmbovnicului pe o distanță de peste 10 km.

Secțiunea trasată a reușit să taie perpendicular valul de pământ, permițând observarea în detaliu a situației arheologice. Chiar dacă mult aplatizat de trecerea timpului și de lucrările agricole, totuși punctul ales a pus în evidență structura completă a valului.

Stratul vegetal a avut o grosime de circa 30 cm, terenul este amplasat în pantă. Sub acest strat am putut identifica pe toată lungimea secțiunii, un strat compact de pietriș și bolovani, care s-a dovedit că provine din distrugerea Brazdei.

Brazda propriu-zisă are o lățime de circa 8 m, coborând ușor în trepte pe partea de SE, pe o lungime de 4,5 m și adâncindu-se apoi brusc în solul viu. Pe latura de NE, Brazda coboară odată cu terenul pe o lungime de 12 m, până la o adâncime de 1,43 m față de nivelul solului și de 2,04 m față de nivelul de la care pornește. Aici a fost surprinsă fosa în formă de V, acum plină cu aluviuni. Din nefericire, lungimea secțiunii nu ne-a permis să obținem și lățimea fosei, ea fiind surpinsă doar parțial. În ceea ce privește structura valului, am putut constata că avem de-a face cu un bloc din piatră de râu spartă, pietriș, humă, puternic arsă. Valul are o duritate ridicată.

Arderea acestei structuri este vizibilă. În al doilea rând, valul pare să fi fost realizat prin tasarea succesivă a straturilor de piatră de rău, pământ, bolovani sparți, această structură compactă fiind, ulterior sau chiar succesiv, arsă. Nu am putut identifica urmele nici unei construcții, eventual turn de apărare sau a inventarului arheologic. Tehnica folosită în construirea valului amintește de sistemul Holz-Erde-Mauer așa cum arată și fortificațiile de la Cezava, Donji Milanovac (Taliata), Boljetin (Smyrna)[194] .

Cercetările întreprinse în anul 2009 nu ne-au edificat asupra cronologiei valului și nici a structurii sale. Urmează ca în anii următori să ne continuăm studiul și în alte puncte de pe Brazda lui Novac de Nord. Ridicarea valului a presupus un efort considerabil din punct de vedere al forței de muncă, iar dimensiunile acestuia ne indică o posibilă construcţie în etape şi într-un spaţiu controlabil militar, ferit de atacurile populaţiilor barbare. Dimensiunile sale sunt diferite în ceea ce privește lățimea valului sau adâncimea șanțului, după cum arată o serie de periegheze și cercetări[195]. Un singur lucru a devenit cert, faptul că fosa este amplasată pe latura de NE, ceea ce constataseră cu multă vreme în urmă și alți specialiștii.

Plasarea Brazdei în epoca constantiniană nu poate fi exclusă, dar traiectul său, pornind de la Drobeta (castrul de la Hinova) și până undeva pe malul Dunării sau al Siretului, corespunde strategiei romane, ambele puncte fiind controlabile și în secolul I.

Așa cum arătam și mai sus, Dunărea era frontieră a Imperiului, iar linia ei fusese întărită prin construirea unor castre sau cetăți la Sucidava, Axiopolis, Arrubium, Troesmis, Noviodunum, Aegysus, Salsovia, Tomis, toate puse sub comanda legiunilor I Italica aflată la Novae și V Macedonica la Oescus,

---

193 C. C. Petolescu, *Dacia și Imperiul… (n. 2)*, p. 48.

194 *Ibidem*, p. 41.

195 C. M. Vlădescu, O. Stoica, N. Moghior, *Brazda lui Novac pe teritoriul județului Dolj*, SMMIM, 11, 1978, p. 153–165; C. M. Vlădescu, *Traseul Brazdei lui Novac în județele Olt, Argeș și Dâmbovița*, SMMIM, 12, 1979, p. 146–161.

ambele stabilite aici sub Octavian și Tiberiu[196]. Acestora li se vor adăuga o serie de cohorte și alae aduse în epoca Flaviilor, concomitent cu flota romană *Classis Flavia Moesica*.

Cu sau fără existența *Brazdei lui Novac de Nord*, în secolul I Roma deținea controlul *geopolitic* la nordul fluviului, cel puțin pentru populațiile din Muntenia, Oltenia și sudul Moldovei, iar acestea se angrenau din ce în ce mai rar în expediții contra garnizoanelor romane.

Cronologia unor castre romane din Dacia rămâne încă incert,ă între acestea numărîndu-se și Drajna de Sus unde au fost descoperite monede romane, începând cu Nero și Domitian[197], castru aflat în zona Subcarpaților, în punctul Grădiștea. Acesta prezintă două faze de construcție, materialul epigrafic arătând prezența aici a unor trupe ale legiunilor I Italica, V Macedonica, XI Claudia sau ale Cohors I Flavia Commagenorum. Castrul este în general asociat cu războaiele de cucerire ale Daciei întreprinse de către Traian[198].

Al doilea castru pe care îl vom aminti este cel de la Stolniceni-Buridava, situat în apropierea așezării dacice de la Ocnița. Castrul este amplasat pe malul drept al Oltului, în apropiere aflându-se și o puternică așezare civilă romană. Monedele descoperite aici merg de la Tiberius la Vespasian, Domitian, Nerva și continuă apoi după 105–106[199]. În legătură cu acest castru sunt și informațiile din amintitul Papir Hunt, a cărui cronologie a fost în mare stabilită[200].

Nu în ultimul rând, de rediscutat ar putea fi și situația castrelor de la Bumbeștiși[201], Pleșa-Porceni și Vârtopu, dar şi a fortificaţiei de la Barboşi[202], a căror cronologie nu a putu fi stabilită. Acestea sunt încadrate în general etapei 101–106, dar nu a fost exclusă nici perioada conflictelor lui Domitian cu dacii[203].

Ne vom mărgini doar la a ridica problema existenței temporare a acestor castre în etapa războaielor lui Domitian sau poate chiar prezența unor garnizoane romane la nordul fluviului în ultimul sfert al secolului I p. Chr., ipoteză care nu ar trebui exclusă în totalitate.

Politica externă romană, atât la Dunăre, cât și în restul fruntariilor Imperiului, poate fi caracterizată, începând cu epoca lui Octavian, de trei direcții: cucerirea unor noi teritorii care să beneficieze de granițe naturale sigure, crearea unor spații de siguranță prin transferul de populație și subordonarea unor dinaștii prin intermediul stipendiilor[204].

---

196 *Istoria Românilor… (n. 7)*, p. 667.

197 Gh. Ștefan, *Le camp romain de Drajna de Sus*, Dacia, XI–XII, 1945–1947, p. 115–144.

198 Gr. Florescu, *Problema castrelor romane de la Mălăiești, Drajna de Sus și Pietroasele*, în *Omagiu lui Constantin Daicoviciu*, București, 1960, p. 225–231; *Istoria Românilor… (n. 75),* p. 135.

199 Gh. Bichir, P. Bardașu, *Șantierul arheologic Stolniceni-Buridava (jud. Vâlcea)*, MCA, XV, 1983, p. 336–343.

200 *Istoria Românilor… (n. 75)*, p. 374.

201 Gr. Florescu, *Săpăturile de salvare de la Bumbești*, MCA, IV, 1957, p. 103–118; C. C. Petolescu, *Contribuții la... (n. 17)*, p. 37.

202 L. Petculescu, *Despre cronologia fortificaţiilor romane de la Barboși*, Pontica, XV, 1982, p. 250–253.

203 C. C. Petolescu, *Dacia și Imperiul …(n. 2)*, p. 76–77; Idem, *Dacia. Un mileniu… (n. 185),* p. 103 –104, cu precizări și bibliografie relevantă la notele 142,143. În privința castrului de la Răcari, s-au descoperit monede de la Vespasian, cu efigia lui Domitian (E. S. Teodor, C. G. Alexandrescu, C. Nicolae, în Cronica Cercetărilor Arheologice, campania 2008, p. 183).

204 Gh. Ceaușescu, *Concepțiile lui Tacit asupra politicii externe romane*, St. Cl., 11, 1969, p. 145–155; Gr. Woolf, *Provincial Perspectives*, în *Age of Augustus*, editată de Karl Galinsky, Cambridge Universitty Press, 2005, p. 106–129.

IV. SITURILE DIN SPAŢIUL DACIEI MERIDIONALE ŞI STADIUL DEZVOLTĂRII ACESTORA ÎNAINTEA CUCERIRII ROMANE[205]

1. Aspecte generale

Afirmarea puterii dacilor corespunde în mare momentului *revoluției romane*, adică secolului I a. Chr., atunci când Roma alunecă încet spre *Principat*, o monarhie militară bazată pe regimul personal[206]. Din această perspectivă, nimic nu deosebeşte lumea romană de cea dacică, unde regăsim *incrementa dacorum per Rubobostem regem*. Un secol al războaielor civile la Roma şi al consolidării civilizaţiei dacice.

Între Istru, Pont şi Carpaţi dinaştii geto-daci se vor afirma fie în disputele interne, fie în contact direct cu Roma. Strabon vorbea de acea *arhé*, vremelnică stăpânire pe care *cel dintâi şi cel mai mare dintre regii din Tracia* reuşea să o înfăptuiască. După aproape două secole, în izvoarele antice, abia dacă mai sunt menţionaţi geto-dacii, la nordul Danubiului, ca o civilizaţie uniformă şi conectată la realităţile politice mediteraneene[207]. Un argument pentru interconectarea dintre civilizația dacică și cea romană este bogăția inventarului material din așezările getice și dacice, inventar de proveniență elenistică și ulterior romană (în unele cazuri imitații după modele elenistice și romane). Participarea dinaştilor geto-daci la confurntările interne din lumea romană demonstrează un interes politic şi chiar strategic, amintim aici doar expedițiile lui Marcus Licinius Crassus[208]. Expresia *cel dintâi și cel mai mare dintre regii din Tracia*, referitoare la Burebista, subliniază încă o dată această apartenență a lumii nord dunărene la realitățiile unei lumi tracice care își are rădăcinile în Peninsula Balcanică și, implicit, care era și fusese legată de toate schimbările intervenite în acest spațiu[209].

205 Prezentul capitol beneficiază și de Anexa 4. *Descoperiri dacice din zona Subcarpaților Getici*, cuprinzând peste 60 de puncte de interes arheologic. Rolul *Anexei* este de a sublinia existența în arealul Subcarpaților Getici a unui număr foarte mare de așezări geto-dacice, cu caracter rural, de mici dimensiuni, mare parte necercetate sau doar localizate. Fără a exista o cronologie clară a acestor așezări, majoritatea așa cum se va putea observa, sunt documentate monetar sau cu piese de port și podoabă, într-un interval de timp larg secolele II a. Chr. – I p. Chr. Credem că ele rămân să viețuiască indiferent de situția politică din această spațialitate. Lipsa unui studiu demografic pentru lumea dacică, dar și a unei cronologii ceva mai clare ne îndreptățesc, temporar, să facem speculații. Aceste mici așezări gravitau în jurul *marilor centre*.

206 W. Eder, *Augustus and the Power of the Tradition*, în *Age of Augustus*, editată de Karl Galinsky, Cambridge Universitty Press, 2005, p. 31–32.

207 Această uniformitate este confirmată de ceea ce profesorul Mircea Babeș numește *civilizația geto-dacică clasică*. Prezența regilor daci în conflictele interne ale Romei, menționarea frecventă a acestora în izvoarele latine ale vremii ne îndreptățesc, credem, să vorbim de această *conectare* la realitățiile romane. Interesul pentru ceea ce se întâmplă la sud de Istru, dar și la Roma, vine din însăși politica romană, de atragere a dinaștilor străini în sistemul clientelar.

208 Către a doua jumătate a secolului I a. Chr., Marcus Licinius Crassus proconsul al Macedoniei, va fi angrenat într-o serie de conflicte cu bastarnii şi geţii, care îi atacaseră pe dentheleţi aliaţi ai romanilor. Victoria se datorează probabil şi unui rege get aliat al romanilor, Rholes, cel care se va afla şi în următoarea confruntare alături de aceştia şi va obţine chiar titlul de *amicus et socius populi romani*. Datorită alianţei cu Roma, Rholes, va fi atacat de către un alt dinast local, Dapyx. Cassius Dio (LI, 26, 2–3) *Pe când înfăptuia acestea îl chemă în ajutor pe Rholes, care se afla în luptă cu Dapyx, regele unor geţi. Crassus porni să-l ajute. El aruncă cavaleria vrăjmașilor peste pedestrimea lor*. (…) *Crassus s-a îndreptat apoi spre peștera Keiris. Geţii refugiaţi acolo au fost zidiţi de vii.* Al treilea suveran dobrogean învins de generalul roman este Zyraxes, asediat în cetatea Genucla *Crassus a pornit apoi împotriva Genuclei, cea mai puternică întăritură a lui Zyraxes, căci auzise că se aflau acolo steagurile luate de bastarni de la Antonius Hybrida, lângă cetatea histrienilor. Asediind Genucla în același timp de pe uscat și de pe Istru, deoarece era durată lângă apă, în scurtă vreme o cuceri, dar cu multă osteneală, deși Ziraxes nu era de față*. Cassius Dio (LI, 26,5).

209 Izvoarele grecești sunt cele care menționează aproape ciclic prezența neamurilor tracice, ulterior a geților, în cadrul tuturor conflictelor majore ce se disputaseră în Balcani și nu numai: a se vedea tracii din Iliada, tracii participanți la războaiele greco-

Fără a încerca rediscutarea cronologiei, întinderii sau structurii *stăpânirii* lui Burebista şi mărginindu-ne doar la a puncta principalele repere bibliografice, vom insista în lămurirea aspectelor legate de existenţa şi cronologia siturilor dacice de la sud de Carpaţi până la cucerirea romană.

În secolul I a. Chr., Caesar vorbeşte despre gali care se întind *ad fines Dacorum et Anartium* (*De bello Gallico*, VI, 25, 2). La acea dată dacii se întindeau până în cadrilaterul Boemiei, lucru datorat probabil expediţiilor întreprinse de Burebista[210]. Un aspect reliefat ulterior, în secolul II, de către L. Annaeus Florus, se referă la faptul că *daci montibus inhaerent* (II, 28, IV, 12, 18), lucru confirmat atât de bine de *munţii întăriţi*, dar şi de complexul cetăţilor dacice din zona Orăştie[211].

Cercetările arheologice din ultimul veac au confirmat existenţa unui număr mare de aşezări şi descoperiri geto-dacice, aparţinând secolelor I a. Chr. – I p. Chr. În Dacia Meridională regăsim o situaţie diferită faţă de Transilvania şi Moldova, unde aşezările dacice continuă să existe pe tot parcursul ultimelor două secole de dinaintea cuceririi romane.

Între Istru şi Carpaţi situaţia este diferită, lucru datorat probabil ciocnirilor existente între Roma şi dinaştii daci, dar şi neînţelegerilor interne. Pentru a ne putea edifica asupra cronologiei şi repartiţiei geografice a principalelor dave getice sud carpatice, este nevoie de o trecere în revistă a acestora.

Există însă o serie de probleme legate de cronologia siturilor. Acestea se datorează, pe de-o parte, modului în care au fost realizate cercetările sau publicării deficitare a materialului descoperit, iar, pe de alta, inexistenţei unor monografii arheologice detaliate. Lipsa unor informaţii de acest gen, îngreunează coroborarea exactă cu izvoarele scrise și nu permite decât parţial formarea unei viziuni de ansamblu asupra modului în care a evoluat viaţa politică și socială în spaţiul nord danubian.

Problemele de geografie antică nu vor fi reluate aici, ele fiind tratate pe scurt și în *Capitolul I*. Principalele izvoare scrise de Marinos din Tyr, Ptolemeu din Alexandria[212] şi *Tabula Peutingeriana*[213] ne oferă o serie de informaţii, care lasă să se întrevadă, într-o anumită măsură, imaginea cartografică a Daciei preromane.

Arheologic, zona meridională a Daciei ne relevă un cadru cu totul aparte. Trecerea în revistă a principalelor cetăţi dacice, cercetate într-o măsură care să ne confere date cronologice și materiale suficiente, ne prezintă o lume geto-dacică aflată într-o permanentă instabilitate și mișcare. Numeroasele conflicte interne, dar și externe, sunt edificatoare pentru această instabilitate.

Înainte de o analiză cronologică, ar fi necesară o prezentare a principalelor populaţii care ocupă acest spaţiu dinspre Carpaţi și Istru, raportându-ne la Ptolemeu din Alexandria. De la nord la sud, în dreapta Oltului îi regăsim pe *Buridavensi, Potulatensi*, iar în stânga Oltului pe *Cotensi, Sensi, Ceiagisi* și *Piefigi*[214].

Din nefericire, izvoarele antice coroborate cu datele arheologice nu ne permit o clarificare a toponimiei aşezărilor de la sud de Carpaţi. Cu toate acestea au putut fi identificate o serie de localităţi precum: *Drubetis* – Drobeta, *Pelendava* – Craiova?, *Buridava* – Ocniţa, *Sucidava* – Corabia, *Zusidava* – Grădiștea, *Piroboridava* – Poiana, *Argedava* – Popeşti, *Dionogetia* – Garvăn, *Ramidava* – Drajna[215].

---

persane, la războaiele peloponesiace. Descoperirile din spaţiul Bulgariei de astăzi confirmă că regii traci sunt parte componentă a spaţiului cultural al elenismului, pentru ca ulterior să devină *clienţi* ai lumii romane. Nu ne putem închipui că dinaştii de la nord de fluviu au fost izolaţi de prefacerile geopolitice ale Penisnului, în condiţiile în care fluviul nu era decât o trecătoare.

210 I. H. Crișan, *op. cit.*, p. 277; H. Daicoviciu, *Dacia de la Burebista… (n. 29)*, p. 69.

211 Pentru o descriere mai amănunţită a complexului cetăţilor dacice din Munţii Orăştie a se vedea: I. Glodariu, E. Jaroslavschi, A. Rusu-Pescaru, Fl. Stănescu, *Sarmizegetusa Regia. Capitala Daciei preromane*, Deva, 1996; *Istoria Românilor… (n. 7)*, p. 725–789.

212 *Izvoare privind…* I, p. 753; Opera lui Ptolemeu nu face decât să reproducă harta lui Marynos din Tyr, precum și date din *Forma Imperii Romani*, harta făcută la iniţiativa lui Agrippa în timpul lui Octavian.

213 K. Miller, *Die Peutingersche Tafel oder Weltkarte des Castorius*, Stuttgart, 1929; M. Popescu Spineni, *România în izvoare geografice și cartografice. Din antichitate până în pragul veacului nostru*, Bucureşti, 1978, p. 79–84; *Izvoare privind*… I, p. 741.

214 Această dispunere corespunde interpretărilor lui Vasile Pârvan, *Getica.*… (n. 22), p. 147–155; H. Daicoviciu, *Dacia Dacia de la Burebista… (n. 29)*, p. 64, Pl. 1; I. Bogdan Cătăniciu, *Muntenia în sistemul…*, Pl. II.

215 Asupra localizării aşezărilor dacice din Tabula Peutingeriană sau din alte surse antice s-au emis opinii diverse; în acest sens amintim aici doar câţiva dintre autorii consacraţi: V. Pârvan, *Getica… (n. 22)*, p.148–155; R. Vulpe, *Studia Thracologica*, p. 69–80; I. Bogdan Cătăniciu, *Ptolemeu și provincia Dacia*, AMN, 24–25, 1987–1988, p. 145–162; vezi și notele anterioare și *Capitolul I*.

2. Principalele așezari dacice din spațiul Daciei Meridonale și stadiul cercetării lor

În paginile următoare vom face o scurtă trecere în revistă a cronologiei celor mai importante situri dacice din Muntenia și Oltenia, ținând cont de actualul stadiu al cercetărilor. Datele devin relevante pentru ceea ce înseamnă relațiile daco-romane în secolele I a. Chr. – I p. Chr.

Polovragi[216] – cetate dacică cu două fortificaţii, este amplasată pe muntele Padeşul, la circa 900 m altitudine, pe malul stâng al Olteţului, la ieşirea din chei. Aceasta controla strategic drumul care lega Oltenia de complexul cetăţilor dacice din zona Orăştie. Prima dintre cele două fortificaţii se află pe platou în punctul La Crucea lui Ursachi, având formă dreptunghiulară.

Pe laturile de nord şi est este apărată de un val de pământ, dublat de un zid din piatră de calcar. În interiorul fortificaţiei au fost descoperite urme de la un turn locuinţă şi resturi ale unor amenajări de suprafaţă. Cea de-a doua fortificaţie este legată de prima printr-o şa şi se află pe un mamelon cu 30 m mai înalt. Aceasta corespunde unei cetăţi de tip dava, şi prezintă o amenajare pe 8 terase, a căror protecţie este asigurată de un şant cu val din piatră şi un zid de incintă înalt de circa 2 m. Pe valea Olteţului, la poalele celor două fortificaţii, s-au descoperit urme ale unei aşezări civile.

Au fost descoperite o serie de monede emise de oraşele Dyrrachium şi Apollonia, monede romane republicane, un pandantiv din bronz în basorelief, înfăţişând un călăreţ cu barbă, cu o mantie pe umeri şi o bonetă răsfrântă, iar la dreapta şi la stânga două personaje cu mâinile ridicate, îmbrăcate în haine de provenineţă greco-romană. Pe revers o ansă lunată, iar în centru un Kantharos încadrat de două păsări. Pandantivul este probabil de provenință locală şi, prin analogie, regăsim ca tematică un obiect asemănător în descoperirile de la Buridava şi de la Letniţa (Bulgaria)[217]. Totodată, regăsim un fragment ceramic având incizate literele D E E E B (sau A).

Cercetările arheologice au condus la identificarea a două straturi de locuire, corespunzătoare cronologic sfârşitului sec. II a. Chr. şi celei de-a doua jumătăţi a secolului I p. Chr.

Fortificaţiile de la Polovragi se integrau unei formaţiuni politice locale, al cărei centru politic s-ar fi putut afla în Munţii Orăştiei sau la Ocniţa – Buridava. O discuţie mai amplă în privinţa raporturilor de forţe din Dacia secolelor I a. Chr. – I p. Chr. vom realiza după punerea în evidenţă a siturilor acestui spaţiu. Oricum ar fi, situl de la Polovragi trebuie integrat unui ansamblu strategic, neputând să rămână în afara unei astfel de concepţii.

În ceea ce priveşte faza finală a foritificaţiilor, ea corespunde în general unor ample mişcări de forţe ale lumii romane, pe linia fluviului, şi nu poate decât să se integreze acestora.

Sprâncenata (jud. Olt) – aşezarea dacică de aici este situată în punctul La Gâlme, ocupând o terasă superioară pe malul stâng al Oltului. Fortificaţia este formată dintr-un şanţ şi val de pământ. Cronologic cunoaşte patru faze de locuire, ultimul nivel integrându-se etapei secolului I a. Chr. până către mijlocul secolului I p. Chr.[218].

Cernele-Craiova (jud. Dolj) – aşezarea este situată pe o terasă inferioară a Jiului, în punctul Poianca. Sondajele efectuate au evidenţiat mai multe niveluri de locuire, începând cu secolul IV a. Chr. şi terminând cu începutul secolului I p. Chr. [219]. Nu există elemente de fortificare, excepţie amplasamentul natural.

Bâzdâna (com. Calopăr, jud. Dolj) – în cele două puncte unde au putut fi identificate urme ale existenţei unei fortificaţii dacice, Cucuiova respectiv Cetate, s-a constatat că locuirea se întinde pe o perioadă mai lungă de timp, cu o întrerupere în secolul I a. Chr., dar cu reluarea vieţii şi refacerea

[216] Fl. Marinescu, *Date noi cu privire la cetatea dacică de la Polovragi*, SMMIM, 4–5, 1971–1972, p. 8–12; Idem, *Cercetările de la Polovragi 1969–1971*, Crisia, 1972, p. 79–87; Idem, *Cetatea dacică de la Polovragi (Gorj)*, SMMIM, 10, 1977, p. 24–35; C. Preda, *Monedele geto-dacilor*, Bucureşti, 1973, p. 146; C. Beldiman, *Noi piese ceramice de plastică din Dacia preromană*, Cumidava, XV–XIX, 1990–1994, p. 20–28.

[217] D. Berciu, *Asupra celor două opere de artă descoperite în 1983 la Ocnița-Buridava*, TD, V, 1984, p. 84–87.

[218] C. Preda, M. Butoi, *Așezarea getică de la Sprâncenata (județul Olt)*, MCA, XIII, Oradea, 1979, p. 115–117; N. Conovici, *Așezări fortificate și centre tribale geto-dacice din Muntenia (sec. IV î. Hr. – I d. Hr.)*, Istros, V, 1985, p. 77; C. Preda, *Geto-dacii din bazinul Oltului Inferior… (n. 43)*, p. 65, 98.

[219] P. Gherghe, *Așezarea geto-dacică de la Cernele-Craiova,* Arhivele Olteniei, 6, 1989, p. 43.

valului şi a şanţului de apărare din punctul Cetate în secolul I a. Chr. Aşezarea din punctul Cetate a încetat să existe, aşa cum arată autorii cercetărilor, în secolul I p. Chr.[220]

Coţofenii din Dos (jud. Dolj) – cetatea dacică, amplasată pe un promontoriu care se termină în lunca din apropierea Jiului, cunoscut și sub numele de *Cetățeaua* sau *Cetatea Jidovilor*, rămâne ca punct de reper mai ales pentru perioada secolelor V/IV a. Chr și III – II a. Chr.[221], fiind mai puţin asociată intervalului ultimelor două secole de dinaintea cuceriirii romane.

Fortificaţia cunoaşte mai multe orizonturi de locuire, aşa cum arătam şi mai sus, descoperirile din secolele I a. Chr. – I p. Chr. fiind sărace, ceea ce a permis lui Vlad Zirra să considere că acest orizont de timp este discontinuu[222]. Cu toate acestea, prezența unei fibule timpurii romane în extremitatea răsăriteană a așezării, dar și a fragmentelor cermice de factură locală[223], au permis o datare în primele decenii ale secolului I p. Chr.

Sucidava-Celei[224] (Corabia, jud. Olt) – este una dintre cele mai cunoscute aşezări din bazinul Oltului, lucru datorat suprapunerii aşezării dacice cu una romană de mari dimensiuni, cunoscută încă din antichitate, datorită lui Ptolemeu. Aşezarea fortificată de la Sucidava este una dintre cele mai mari şi mai importante din Dacia preromană, fiind amplasată strategic pe malul Dunării, în apropiere de vărsarea Iskerului în fluviu şi de castrul roman de la Oescus. Dava dacică este apărată, pe de-o parte, natural, iar pe altă parte, a beneficiat de un val de pământ cu şanţ. Cetatea a fost fortificată astfel la începutul celui de al doilea nivel de locuire, care debutează în secolul I a. Chr. şi sfârşeşte la începutul secolului I p. Chr.[225].

Ocniţa-Buridava (jud. Vâlcea) – cea mai importantă aşezare şi fortificaţie dacică de la sudul Carpaţilor, pentru secolele I a. Chr. – I p. Chr. Complexul de la Ocniţa este format din trei cetăţi fortificate şi o aşezare civilă, amplasate în dreapta pârâului Sărat şi la nord de pârâul Cosotei, în imediata vecinătate a ocnelor de sare. Descoperirile arheologice de aici au pus în evidenţă statutul aparte ocupat de aşezarea dacică, atât în comerţul cu lumea romană, cât şi datorită existenţei aici a unui posibil centru de putere dinastică. Inscripţiile cu litere latine, numeroasele obiecte de provenienţă romană, dar şi cronologia sunt elemente care conferă Buridavei un statut aparte chiar pe tot parcursul secolului I p. Chr.[226]. Situl

---

220 C. M. Tătulea, *Sondajul arheologic în cetatea geto-dacică de la Bâzdâna, jud. Dolj*, MCA, XV, 1983, p. 218–225; P. Gherghe, *Așezări și cetăți geto-dacice din Oltenia*, Craiova, 1997, p. 62–63.

221 M. Babeş, *Despre fortificațiile Cetății Jidovilor de la Coțofenii din Dos*, SCIVA, 48, 3, 1977, p. 199–236.

222 V. Zirra, N. Conovici, G. Trohani, P. Gherghe, P. Alexandrescu, Gh. Gâță, V. V. Zirra, *La station getique fortifiee de Cetatea Jidovilor (Coțofenii din Dos, dep. Dolj)*, Dacia N.S., XXXVII, Bucureşti, 1993, p. 79–157; Dumitru Berciu, *Arheologia preistorică a Olteniei (urmare și sfârșit)*, în AO, 17, 104–106, 1939, p. 354 .

223 V. Zirra, *Câteva date privind așezarea getică fortificată, de la Coțofenii din Dos (jud. Dolj)*, Thraco-Dacica, IV, 1–2, 1983, p. 135, 139.

224 D. Tudor, *Oltenia Romană*, București, 1942, p. 86–87.

225 D. Tudor, O. Toropu, C. Tătulea, M. Nica, F. Bîciu, *Șantierul arheologic Sucidava-Celei*, în MCA, XVI, 1986, p. 160; Idem, *Șantierul arheologic Sucidava-Celei. Campania din anul 1980*, în MCA, XIV, 1980, p. 164.

226 D. Berciu, *Buridava dacică… (n. 42)*; Idem, *Un import roman dintr-o așezare geto-dacă din Câmpia Munteniei*, Apulum, X, 1972, p. 661–668; Idem, *Scriere cu litere latine și grecești descoperită la Buridava (Ocnița, jud. Vâlcea)*, SCIVA, 1979, 30, 4, p. 481–499; Idem, *Un vase romain d'importation à Ocnitza, département de Vâlcea,* RRH, 1981, 20, 4, p. 615–618; Idem, *O descoperire arheologică rară de la Ocnița (Vâlcea),* SCIVA, 33, 1–4, 1982, p. 25–29; Idem, *Un glaive romain (gladius) decouvert dans la Buridava dace (Ocnița, dep. Vâlcea)*, TD, 1982, 3, p. 147–152; Idem, *Nouvelles decouvertes archeologiques concernant les Daces à l'epoque d'Auguste*, în Nouvelle etudes d'histoire, vol. V, București, p. 7–20; Idem, *Asupra celor două opere de artă descoperite în 1983 la Ocnița – Burdava*, TD, 1984, 5, 1–2, p. 84–91; D. Berciu, M, Iosifaru, *Săpăturile arheologice de la Ocnița*, MCA, XIV, 1980, p. 183–185; Idem, *Săpăturile arheologice de la Ocnița*, MCA, XV, 1983, p. 226–227; D. Berciu, M. Iosifaru, S. Purice, Gh. Andreescu, *Descoperiri și însemnări de la Buridava dacică. I*, TD, IV, 1–2, 1983, p. 109–113; Idem, *Descoperiri și însemnări de la Buridava dacică. II*, TD, V, 1–2, 1984, p. 177–186; Idem, *Descoperiri și însemnări de la Buridava dacică, III*, TD, VII, 1–2, 1985, p. 140–143; Idem, *Descoperiri și însemnări de la Buridava dacică. IV*, TD, IV, 1–2, 1986, p. 139–143; D. Berciu, M. Iosifaru, S. Purice, Gh. Andreescu, B. Mitrea, *Descoperiri și însemnări de la Buridava dacică*, *V*, TD, VIII, 1–2, 1987, p. 154–161; D, Berciu, M. Iosifaru, S. Purice, P. Gherghe, *Descoperiri și însemnări de la Buridava dacică, VI*, TD, IX, 1–2, 1988, p. 171–179; D. Berciu, M. Iosifaru, S. Purice, P. Gherghe, *Descoperiri și însemnări de la Buridava dacică, VII*, TD, X, 1–2, 1989, p. 205–214; D, Berciu, M. Iosifaru, S. Purice, *Descoperiri și însemnări de la Buridava dacică. VIII*, TD, XI, 1–2, 1990, p. 135–138; D, Berciu, M. Iosifaru, S. Purice, M. Diaconescu, *Descoperiri și însemnări de la Buridava dacică. IX*, TD, XII, 1–2, 1991, p. 105–115; D. Berciu, M. Iosifaru, M. Diaconescu, *Descoperiri și însemnări de la Buridava dacică. XI*, TD, XIV, 1–2, 1993, p. 149–156.

este printre puţinele care nu prezintă urme majore de distrugere, ci are mai degrabă un sfârşit datorat părăsirii aşezării la sfârşitul secolului I p. Chr. începutul secolului II p. Chr. Cercetările efectuate în ultimii trei ani (2012, 2013 și 2014) ne-au confirmat importanța sitului, dar și faptul că așezarea de la Ocnița este departe de a ne fi relevat întreaga sa informație relevantă pentru istoria Daciei preromane. Descoperirirle din zona *civilă,* cum o denumește Dumitru Berciu, sunt bogate în *importuri*, fibulele şi sticla descoperite în campania din 2012 și 2013 oferindu-ne și o certificare a faptului că avem un bogat material de secol I p. Chr.[227].

Un element în plus l-a constituit descoperirea la circa 350 m de așezarea dacică, pe o terasă de pe malul stâng al Pârâului Sărat, a unei *așezări* romane[228], aceasta a fost identificată în urma lucrărilor de amenajare a barajului din acest punct, în anul 2009. Cercetările de salvare au relevat existența unor locuințe, ateliere de fierărie, dar și a unor clădiri cu fundații de piatră[229], din păcate cercetările nu au fost continuate, iar publicarea unui material mai amplu nu s-a realizat încă, oricum situl este plasat cronologic în perioada cuprinsă între al doilea război de cucerire a Daciei și domnia lui Comodus[230]. O încercare de inventariere a descoperirilor din cele 6 luni de campaniei arheologică de la *punctul* Baraj, Ocnele Mari, a realizat Claudiu Tulugea, dar aceasta nu ne-a permis inițial să avem o certificare a cronologiei sitului, având în vedere că se menține încadrarea acestuia doar pe baze numismatice[231].

Cetăţeni (jud. Argeş) – situl de aici este situat pe malul stâng al râului Dâmboviţa, pe un teren greu accesibil şi stâncos, dar beneficiind de avantajele naturii. Aşezarea civilă şi cetatea, ultima amplasată la o altitudine de peste 700 m, au cunoscut mai multe faze de locuire, aşa cum reiese din cronologia descoperirilor arheologice. Cert este că Bucur Mitrea şi Ioan Glodariu vedeau în aşezarea de la Cetăţeni un adevărat *emporium*, centru important pentru comerţul cu cetăţile pontice şi cu lumea mediteraneeană. Numeroasele importuri elenistice şi romane nu au făcut decât să confirme acest fapt. Recenta monografie arheologică dedicată sitului a creionat cronologia şi a pus în evidenţă întregul ansamblu al descoperirilor.

Situl regăseşte cel puţin două faze de dezvoltare, prima în secolele II a. Chr. până spre anul 88 a. Chr., şi o a doua din secolele I a. Chr. până în a doua jumătate a secolului I p. Chr. Problemele de cronologie sunt însă controversate.[232]

Homorîci (județul Prahova), amplasată pe Valea Teleajanului, în apropierea castrului roman de la Drajna de Sus. Cercetările au evidențiat existența unui val cu nucleu din piatră și trei terase amenajate. N. Conovici o include în categoria așezărilor geto-dacice fortificate artificial[233].

Piscul Crăsani (județul Ialomița), fortificația de aici este situată pe un promontoriu al râului Ialomița, beneficiind în acest fel și de o poziție strategică dominantă. Pe panta nordică au fost amenajate trei terase de locuire, pentru ca, în sud, să fie săpat un șanț de apărare adânc de până la 10 m. Cetatea a beneficiat de un val de apărare, iar în zona de nord-est au fost identificate patru așezări deschise[234]. Cronologic așezarea de la Piscul Crăsani își găsește sfârșitul în ultimul sfert al secolului I a. Chr[235].

[227] C. Bărbulescu, M. Iosifaru, *Cercetările arheologice preventive din așezarea civilă de la Ocnița–Buridava (jud. Vâlcea), campania august 2012***,** Sesiunea Națională de Rapoarte Arheologice Ediția XLVII Craiova, 27–30 mai 2013.

[228] M. Iosifaru, *Situri arheologice din orașul Ocnele Mari, județul Vâlcea,* în Buridava, IX, 2011, p. 88–89.

[229] *Ibidem,* p. 88.

[230] *Ibidem*, p. 89.

[231] Cl. Tulugea, *Cronica cercetărilor arheologice pe anii 2009–2010 în județul Vâlcea*, în Buridava, X, 2012, p. 98, 99.

[232] M. Babeş, *Stațiunea geto-dacă de la Cetățeni: Descoperiri și informații* recuperate, SCIVA, 50, 1999, 1–2, p. 29; D. V. Rosetti, *Șantierul arheologic Cetățeni*, MCA, VIII, 1962, p. 77; D.V. Rosetti, L. Chițescu, *Cetatea geto-dacică de la Cetățeni, jud. Argeș*, BMI, 42, 1973, p. 55–57; D. Măndescu, *Cetățeni. Stațiunea geto-dacică de pe alea Dâmboviței superioare*, Brăila, 2006, p. 115.

[233] Gh. Petrescu Sava, I. Nestor, *Două localități preistorice pe Teleajen; Cetățuia de la Homorâci și Movila de la Gura Vitioarei (jud. Prahova)*, Revista de preistorie și antichități naționale, II–IV, iulie, 1940, p. 71–88; N. Conovici, *Așezări fortificate și centre tribale geto-dacice din Muntenia (sec. IV î.e.n. – I e.n.)*, Istros, V, 1985, pp. 75, 76.

[234] I. Andrieşecu, *Piscul Crăsani*, AARMSI, III, 1924, 3; R. Vulpe, *Așezări getice… (n. 122)*, p. 42–45; N. Conovici, *Monedele din așezarea getică de la Piscu Crăsani*, SCN, VII, 1980, p. 139–143; Idem, *Piese ceramice de interes deosebit descoperite la Piscu Crăsani,* SCIVA, 32, 1981, 4, p. 571–579; Idem, *Cercetările arheologice de la Piscu Crăsani și aprecierile lui Vasile Pârvan*, TD, IV, 1985, p. 105–108; Idem, *Noi descoperiri monetare în perimetrul davei getice de la Piscu Crăsani,* Cercetări Numismatice, V, 1983, p. 39–50.

[235] N. Conovici, M. Neagu, *Șantierul arheologic Piscu Crăsani*, MCA, XV, p. 193, 195; N. Conovici, *Așezări geto-dacice din Muntenia,* Istros, V, 1985, p. 76–77.

Pietroasele – Gruiu Dării (județul Buzău)[236], se încadrează în categoria așezărilor fortificate cu val de pământ și piatră. După opinia cercetătorilo, pot fi identificate două nivele de locuire din care ultimul datează până în secolul I p. Chr.[237] Situl este amplasat pe un promontoriu de formă ovală, primele descoperiri aparţinâd neoliticului și epocii bronzului. Așezarea dacică se încadrează perioadei clasice. Complexele de locuire de aici au permis identificarea unui număr mare de importuri provenind din lumea romană, vase de sticlă și bronz, precum și câteva fibule de tipul cu balama și aripioare sau în formă de disc[238], ceea ce împinge cronologia așezării până spre anii 80 ai secolului I p. Chr.

Radovanu (judeţul Călăraşi)[239], cetatea este amplasată în punctul *Gorgana a doua*, pe un martor de eroziune al terasei râului Argeș, la circa 35 m altitudine față de luncă. Are pantele greu accesibile, putând fi considerată o adevărată cetate naturală. Forficaţia este prevăzută însă cu un şanţ de apărare, care a suferit, împreună cu locuințele, un puternic incendiu. Situl se află la circa 45 km de aşezarea de la Popești. Sunt identificate două nivele de locuire, din care ultimul se încadrează între secolul II a. Chr. şi sfârşitul secolului I a. Chr., cu menţiunea că cercetarea ar evidenţia o prelungire a aşezării neîntărite până la începutul secolului I p. Chr.[240]

Popești (județul Giurgiu), așezarea este considerată de majoritatea specialiștilor ca fiind una dintre cele mai importante dave getice sud-carpatice, având în vedere complexitatea fortificaţiei, dar mai ales inventarul arheologic bogat. Situată pe malul drept al râului Argeș, pe un promontoriu care domnia întreaga vale a râului, așezarea are trei segmente distincte, *Acropola* (A) și așezările (B și C). Aceasta a beneficiat de un sistem de apărare format din șanțuri și valuri, din care valul aflat în sectorul, Nucet (*Acropola*) după specialiști, acropola așezării fiind făcut din pământ ars și turte arse[241].

Cercetările arheologice au identificat aici existența unui bogat inventar material, importuri provenind din lumea elenistică, cetățile grecești, dar și din lumea romană. Structura și bogăția sitului denotă că dava de aici reprezenta în epocă cea mai importantă așezare getică, identificabilă cu Argedava, cetate menționată și în decretul în cinstea lui Acornion din Dyonisopolis. Din punct de vedere al cronologiei, situl cunoaște mai multe etape, aceea din epoca clasică încadrându-se între mijlocul secolului II a. Chr. și primii ani ai secolului I p. Chr.[242].

Bordușani (jud. Ialomița), așezarea geto-dacică este amplasată la doar 2,5 km nord față de brațul Borcea al Dunării, în Balta Ialomiței. Cercetările arheologice au surprins existența a 9 orizonturi de locuire cuprinse între mijlocul secolului II a. Chr. și mijlocul secolului I p. Chr. Cronologia sitului a fost stabilită, pe de-o parte, de existența numeroaselor fragmente de amfore provenind din lumea elenistică și datând din secolul II a. Chr., cât și pe baza unor fragmente ceramice romane aparținând secolului I p. Chr. [243].

---

[236] Fl. Preda, V. Dupoi, *Figurine de lut antropomorfe geto-dacice descoperite în așezarea de la Pietroasele Gruiu (jud. Buzău),* Crisia, IX, 1979, p. 77–87; Idem, *Monede descoperite în așezarea getică de la Pietroasele (jud. Buzău)*, SCN, VII, 1980, p. 145–147.

[237] V. Dupoi, *Cetatea getică de la Pietroasele*, SCIVA, 31, 1980, 2, p. 321; N. Conovici, *op. cit.*, p. 76.

[238] V. Dupoi, V. Sârbu, *Incinta dacică fortificată de la Pietroasele… (n. 44)*, p. 37, 38, fig. 57/4, 56/9.

[239] G. Trohani, D. Șerbănescu, *Noi cercetări arheologice privind cultura materială a geto-dacilor din zona est-centrală a Munteniei*, MN, II, 1975, p. 273–286.

[240] S. Morinz, D. Şerbănescu, *Rezultatele cercetărilor de la Radovanu punctul Gorgana a doua (județul Călărași) I. Așezarea din epoca bronzului. II. Așezarea geto-dacică*, în TD, VI, 1–2, 1985, p. 5, 27, 28; N. Conovici, *op. cit.*, p. 77.

[241] R.Vulpe, *Şantierul arheologic Popești*, SCIVA, VI, 1955, 1–2, p. 239–269; Idem, MCA, III, 1957, p. 227–246; MCA, V, 1959, p. 307–324; MCA, VI, 1959, p. 307–324; MCA, VII, 1961, p. 323–338; MCA, VIII, 1962, p. 457–461; Idem, *Așezări getice… (n. 122)*, p. 27–38; Al. Vulpe, *50 years of systematic archaeological excavation at the pre- and protohistoric site at Popești*, în Dacia NS, 48–49, 2004–2005, p. 19–37.

[242] Al. Vulpe, M. Gheorghiță, *Șantierul arheologic Popești, com. Mihăiești, jud. Ilfov. Raport preliminar asupra rezultatelor din Campania anilor 1976–1977*, Cercetări Arheologice, III, 1979, p. 95–104; G. Trohani, *Așezarea de la Popești, județul Giurgiu. Campaniile 1988–1991. Secțiunea II. Raport preliminar,* în Cercetări Arheologice Muzeul Național de Istorie a României*,* 10, 1997, p. 193–230.

[243] S. Marinescu-Bâlcu, D. Popovici, G. Trohani, R. Andreescu, A. Bălășescu, A. C. Bâlteanu, C. Bem, Erik a Gal, C. Haită, B. Kessler, D. Moise, V. Radu, M. Tomescu, M. Venczel, Fl. Vlad,V. Volnea, *Archaeological researches at Bordușani – Popină (Ialomița county) preliminar y report' 1993–1994,* CA, X, 1997, p. 44; G. Trohani, *Locuirea getică din partea de nord a Popinei Bordușani*, vol. II, Târgoviște, 2006, p. 78, 91.

Cârlomenești (județul Buzău)[244], dava este situată în punctul *Cetate*, pe o terasă înaltă din imediata apropiere a râurilor Nișcov și Buzău, având o suprafață de circa 7500 m², beneficiind atât de elemente de fortificare artificială, cât și de un amplasament natural greu accesibil în caz de conflict[245]. Inventarul arheologic bogat în reprezentări antropomorfe și zoomorfe, dar și în materiale ceramice, piese de port și podoabă, o recomandă ca fiind un centru politic amplasat în zona de curbură a Carpaților. Cronologic, se încadrează etapei secolelor II – I a. Chr., cu posibilitatea de prelungire a existentei până în primii ani ai secolului I p. Chr.[246]. Mircea Babeș consideră că sfârșitul davei de la Cârlomenești aparține cel mai probabil mijlocului secolului I a. Chr. și evenimentelor care au avut loc în aceea perioadă[247].

Zimnicea (județul Călărași)[248], așezarea este situată pe o terasă din apropierea luncii Dunării, beneficiind de o poziție strategică, care îi conferă o vizibilitate mare și având în față pe malul celălalt al fluviului castrul roman de la Novae. Stratul de locuire de aici permite încadrarea viețuirii între secolele IV–I a. Chr., când, după informațiile din literatura de specialitate, așezarea este incendiată, eventualele urme materiale putând continua până la începutul secolului I p. Chr.[249].

Din secolul IV –I a. Chr. datează câteva fragmente de amforă ștampilată provenind din Herakleia Pontică, Thasos și Kos, precum și ceramică autohtonă fabricată cu mâna sau la roată[250]. Totodată, tezaurul monetar format din drahme din Dyrrachium și denari romani republicani se încadrează etapei 148 a. Chr. – 84/83 a. Chr.[251].

Vlădiceasca (județul Călărași)[252], așezarea dacică este amplasată pe insula *Ghergălăul Mare*, aflată pe lacul Frăsinet. Apărată natural, cetatea beneficiază de un inventar arhelogic bogat, remarcându-se și pentru obiectele de import descoperite aici. Așezarea este contemporană cu cele de la Chirnogi, Popești, Cățelul Nou, Radovanu, integrându-se secolelor III–I a Chr.[253]. Cercetările efectuate au demonstrat că urmele de locuire continuă și în primele decenii ale secolului I p. Chr., dovadă stau o serie de fragmente ceramice descoperite în campania anului 1972[254]. Așezarea de la Vlădiceasca se integrează siturilor al căror sfârșit poate fi împins probabil până în timpul războaielor lui Domitian cu dacii[255].

---

[244] M. Babeș, *Problemes de la chronologie de la culture geto-dace à la lumière des fouilles de Cârlomenești*, Dacia, 19, 1975, p. 125–139; Idem, *Geto-dacii din valea Buzăului*, Magazin istoric, IX, iunie 1975, p. 30–32; Idem, *Statuetele geto-dace de la Cârlomenești (jud. Buzau)*, SCIVA, 28, 1977, 3, p. 319–352; Idem, *Paftale Latene târzii din sud-estul Europei*, SCIVA, 34, 1983, 3, p. 196–221.

[245] M. Babeș, I. Motzoi Chicideanu, D. Măgureanu, Th. Isvoranu, E. M. Constantinescu, D. Sârbu, S. Matei, *Cârlomenești, com. Vernești, județul Buzău*, în Cronica Cercetărilor Arheologice (CCA), 2003 (2004), p. 76, 77; C. C. Petolescu, *Cronica epigrafică a României (XXI–XXIV, 2001–2004),* SCIVA, 54–54, 2003–2005, p. 382 (nr. 1071); M. Babeș, *Stațiunea geto-dacă de la Cârlomenești: Davă sau centru religios?,* în Mousaios, XV, Buzău, 2010, p. 130–131.

[246] N. Conovici, *op. cit.*, p. 80.

[247] M. Babeș, *op. cit.,* p. 135, a se vedea și nota 51. Ceea ce este foarte important de reținut aici, ar fi faptul că se consideră că sfâritul davei de la Cârlomenești poate corespunde acțiunilor lui Burebista. Totodată, afirmă profesorul Mircea Babeș, și așezările de la Zimnicea, Piscu Crăsani, Radovanu sau cele de la Cățelu Nou și Căscioarele pot fi integrabile aceluiași moment.

[248] I. Nestor, *Săpăturile arheologice de la Zimnicea*, Studii, II, 1949, 1, p. 116–125; Idem, *Raport sumar asupra campaniei de săpturi de la Zimnicea*, SCIVA, II, 1950, 1, p. 93–102; R. Vulpe, *Așezări getice... (n. 122)*, p. 19–27.

[249] A. D. Alexandrescu, *Autour des fouilles de la Zimnicea*, Thracia, III, Sofia, 1974, p. 47–64. Idem, *La necropole gete de Zimnicea*, Dacia, 24, 1980, p. 19–126.

[250] I. Nestor, *op. cit.*, p. 119.

[251] A. Popescu, *Monede grecești și romane republicane dintr-un tezaur găsit la Zimnicea, jud. Teleorman*, în BSNR, 85–86, 1992–1993, (1996), p. 305–307.

[252] G. Trohani, *Raport asupra săpăturilor arheologice efectuate în așezarea geto-dacică de la Vlădiceasca, jud. Ilfov, în anul 1973*, CA, I, 1975, p. 151–175; Idem, *Săpaturile din așezarea geto-dacică de la Vlădiceasca,* C A, II, 1976, p. 87–134; D. Șerbănescu, G. Trohani, *Actes…*, II, 1980, p. 57

[253] G. Trohani, în C A, I, 1975, p. 173; N. Conovici, *op. cit*., p. 80.

[254] G. Trohani, *Contributions a l'étude de l'importations de la ceramique romaine dans les établissements geto-daces d'entre e Danube et les Carpates,* Dritter Internationales Thrakologischer Kongress, 2–6 Juni 1980, Wien, Sofia, 1984, p. 174; Idem, *Autour de la fin des établissements gètes de la Muntenie*, în *Important Sites from the Pre-Roman and Roman Time on the Lower Danube Valley (4th century BC – 4th century AD)*, Brăila, 2007, p. 214.

[255] *Ibidem,* p. 216.

Grădiștea (județul Brăila)[256], așezarea geto-dacică este situată în punctul *Movila Crestată*, în stânga răului Buzău, pe o zonă supraînălțată care i-a conferit avantajul apărării naturale. De altfel, cercetările nu au pus în evidență existența unor fortificații artificiale[257].

Săpăturile întreprinse la Grădiștea au permis încadrarea așezării între secolele II a. Chr. și sfârșitul secolului I a. Chr., unul din elementele fundamentale fiind o fibulă de tip Jezerine, care datează din epoca lui Octavian, precum și o serie de fragmente provenind de la vase din sticlă. Oricum, V. Sârbu avansează ipoteza că așezarea și-a continuat viețuirea până în primii ani ai secolului I p. Chr, dar fără să insiste pe această afirmație[258].

Tinosu (județul Prahova), dava este amplasată pe malul stâng al râului Prahova, la marginea satului Pișculești, pe o înălțime care domină valea. Așezarea getică a fost cercetată încă din 1869 de către Cezar Bolliac, pentru ca după 1924 Vasile Pârvan să folosească cercetările întreprinse de Radu și Ecaterina Vulpe, în *Getica*[259].

Cercetările de la Tinosu au pus în evidență existența unei puternice dave, cu bogate vestigii, care permit avensarea unei date de debut în secolele III/II a. Chr. și a unei date terminus la începutul secolului I p. Chr. În acest sens o piesă descoperită într-o gropă de provizii datează din timpul împăratului Claudiu[260]. Radu Vulpe, ca și Vasile Pârvan, considera că sfârșitul stațiunii getice de aici ar putea fi pus pe seama expediiților militare întreprinse de către Aelius Catus, în primii ani ai secolului I p. Chr.[261].

Pleașov (județul Teleorman**),** așezarea dacică este amplasată în punctul *La Cetate*, pe o terasă superioară a Oltului. Din punct de vedere stratigrafic și cronologic, aceasta se încadrează secolelor IV–II a. Chr., cu o posibilă prelungire până la începutul secolului I a. Chr., așa cum susține Constantin Preda, bazându-se în special pe materialul arheologic de proveniență locală și elenistică, cât și pe baza tipului de construcție a fortificației[262].

Poiana-Piroboridava (județul Galați), stațiunea arheologică se află situată pe o terasă din stânga Siretului, oferind prin amplasare o vizibilitate foarte bună asupra văii Siretului și Trotușului, până spre munții Vrancei.

Săpăturile arheologice, valorificate într-o lucrare monografică de valoare[263], au pus în evidență un număr impresionant de obiecte ce aparțin la cinci niveluri de locuire, din care ultimul se întinde între secolele I a. Chr. și jumătatea secolului II p. Chr.[264]. Dava de la Poiana, a fost identificată cu antica *Piroboridava* menționată de către Ptolemeu din Alexandria[265].

Descoperirile monetare, unele dintre cele mai bogate dintr-o așezare dacică în perioada amintită, suprapun în cea mai mare parte ultimul nivel de locuire, și formează o masă compactă, așa cum arată autorii. Este vorba de două tezaure, unul dintre acestea fiind format din monede romane emise începând cu secolul II a. Chr. și până în epoca împăratului Vespasian (75 p. Chr.)[266]. Au mai fost descoperite și monede de la Traian, Marcus Aurelius și Antoninius Pius[267]. Nu în ultimul rând, trebuie menționate numeroasele *importuri* provenite din lumea greco-romană.

---

256 V. Sârbu, Fl. Atanasiu, *Raport preliminar de cercetare arheologică în stațiunea de la Grădiștea (județul Brăila) – campania 1978*, MCA, XIII, 1979, p. 101–103; Idem, *Cercetările arheologice de la Grădiștea, județul Brăila*, MCA, XIV, 1980, p. 209–218; Idem, *Cercetările arheologice din așezarea geto-dacă de la Grădiștea, județul Brăila*, MCA, XV, 1983, p. 235–241; Idem, *Cercetările din așezarea geto-dacă de la Grădiștea, județul Brăila, campania 1979–1981*, Istros, II–III, Braila, 1983, p. 165–189.

257 V. Sârbu, *Dava getică de la Grădiștea, județul Brăila*, Brăila, 1996, p. 4.

258 *Ibidem*, p. 53–54; Idem, *Un atelier de prelucrare a podoabelor din bronz descoperit în dava de la Grădiștea, jud. Brăila*, Istros, VI, 1992, p. 36.

259 R. Vulpe, *Așezări getice… (n. 122)*, p. 47.

260 *Ibidem*, p. 49.

261 Radu și Ecaterina Vulpe, *Les fouilles de Tinosu,* Dacia, I, 1924, p. 173–216; V. Pârvan, *Getica… (n. 22)*, p. 82, 83, 87.

262 C. Preda, *Săpăturile arheologice din așezarea getică de la Pleașov (jud. Teleorman)*, SCIVA, 44, 2, 1993, p. 194, 195, 196; M. Babeș, *Despre fotificațiile Cetății Jidovilor de la Coțofenii din Dos*, SCIVA, 48, 3, 1997, p. 214–215.

263 R.Vulpe, S. Teodor, *Piroboridava… (n. 45).*

264 *Ibidem*, p. 20.

265 *Ibidem,* p. 15.

266 *Ibidem*, p. 100–101.

267 *Ibidem*, p. 100.

Chiar dacă geografic dava de la Poiana se integrează Moldovei[268], am ales să o menționăm în acest context datorită faptului că prin situația cronologică și istorică se va situa într-un context al relațiilor daco-romane care ne permite să considerăm că avem de-a face cu un capăt de pod important pentru pătrunderea romană la nordul fluviului. Unul dintre elementele fundamentale, care situează dava de aici în centrul atenției cercetătorilor îl constituie informația din *Papirul Hunt*, conform căreia – cohorta *I Hispanorum veterana quingenaria equitata* se afla cantonată la Piroboridava, în Moesia Inferior[269]. Asupra acestor probleme vom reveni însă în capitolul final, pentru o mai clară prezentare a situației geopolitice de la Dunărea de Jos, în preajma războaielor de la începutul secolului II p. Chr.

3. Etape şi orizonturi culturale în cronologia siturilor din Dacia Meridională

Beneficiind de prezentarea de mai sus, evident succintă, a celor 21 de situri din spațiul Daciei Meridionale avem posibilitatea realizării unei analize cronologice, dar și de natură politică și demografică.

Numărul așezărilor dacice din spaţiul Daciei Meridionale este probabil mai mare decât cel prezentat. Ținând cont însă că davele luate în discuție au relevat un material bogat și de cele mai multe ori încărcat de informație istorică inedită, ne-am permis să ne oprim cu analiza asupra acestora. Nu în ultimul rând, trebuie precizat că acesta este actualmente stadiul cercetărilor arheologice. În volumul dedicat de Mioara Turcu civilizaţiei dacice din Câmpia Munteniei erau prezentate o serie de situri pe care le-am considerat că se află în contexte neclare şi care nu ne pot oferi informaţii sigure pentru studiul civilizaţiei din această etapă istorică, a secolelor II a. Chr. – I p. Chr.

Discuția pe baza cronologiei și stadiului dezvoltării așezărilor geto-dacice ne oferă actualmente cel puțin două direcții clare, este vorba de opiniile lui Mircea Babeş[270] și de cele ale lui Constantin Preda[271]. La acestea se adaugă și contribuţiile altor cercetători[272].

O atentă cercetare a materialului descoperit în cele 21 de aşezări dacice de mari dimensiuni de la sud de Carpaţi, dar şi siturile a căror cercetare a fost sumară (Anexa 1), ne-au permis enunţarea unui punct de vedere. Este cunoscut faptul că printre elementele fundamentale de stabilire a unei date de început sau de sfârșit a unui sit se află fibulele[273], ceramica, vasele din bronz[274], dar şi monedele, chiar dacă, în ceea ce priveşte acest ultim criteriu, există numeroase rezerve cu privire la data de pătrundere a tipului monetar respectiv[275].

În ceea ce privește fibulele, cele peste 260 de descoperiri de proveniență romană din Dacia Meridională (*Anexa 2; Anexele 9a și 9b*), ne prezintă o situație extrem de interesantă, permițându-ne, în anumite situri, o cronologie exactă. Așa este cazul la Pietroasele-Gruiu Dării, unde fibulele din bronz de tipul cu balama și aripioare corespund cronologic anilor 20–60/80 p. Chr. sau, în cazul celei de tipul în formă de disc, se încadrează anilor 30/40–60/70[276]. Astfel, așezarea de la Pietroasele ar putea fi împinsă cronologic până în timpul domniei împăraților Vespasian și Domitian.

---

268 S. Teodor, *Relations entre les Geto-daces de l'est des Carpates et les civilizations voisines*, Interacademica, II–III, 2001, p. 109–122.

269 R.Vulpe, *Muntenia și Moldova de Jos în timpul lui Traian, în lumina unei noi lecturi a papirului Hunt*, St. Cl., II, 1960, p. 337–357; Idem, *La civilisation geto-dace et ses problemes à la lumière des dernieres fouilles de Poiana, en Basse Moldavie*, Studia Thracologica, p. 121.

270 M. Babeş, *Problemes de la chronologie de la culture geto-dace,* Dacia, XIX, 1975, p. 125–139; Idem, *Les stade actuel des recherches sur le culture geto-dace à son epoque de developpement maximum*, Dacia, XXIII, 1979, p. 5–19.

271 C. Preda, *Cu privire la data și cauzele dispariției unor dave geto-dace sud-carpatice*, TD, VI, 1–2, 1985, p. 86–92.

272 R.Vulpe, *Studia Thracologica,* Bucureşti, 1976, p. 103–180; N. Conovici, M. Neagu, *Şantierul arheologic Piscul Crăsani,* MCA, Bucureşti, 1983, p. 193–195.

273 S. Cociş, *Fibule romane în Dacia preromană… (n. 40),* p. 149–154; Idem, *Fibulele din Dacia romană*, Cluj-Napoca, 2004; A. Rustoiu, *Fibulele din Dacia preromană… (n. 39)*.

274 J. Eggers, *Der römische Import in freien Germanien*, Hamburg, 1951.

275 C. Preda, *Istoria monedei în Dacia preromană*, Bucureşti, 1998, p. 286–287; M. Crawford, SCN, 7, 1980, p. 52; Delia Moisil, Georges Depeyrot, *Les trésor de deniers antérieurs à Traian en Roumanie*, Moneto, Wetteren, 2003, p. 5–17.

276 V. Dupoi, V. Sârbu, *Incinta dacică fortificată de la Pietroasele… (n. 44),* p. 37, 38, fig. 56/9, 57/4.

Pe baza cronologiei observate în analiza siturilor dacice sud-carpatice, considerăm că sfârșitul acestor dave este în legătură cu politica romană la Dunărea de Jos din secolele I a. Chr. – I p. Chr. Ideea nu este una nouă, putem face aici referire la lucrările lui Vasile Pârvan[277], Radu Vulpe[278], D. M. Pippidi[279], Hadrian Daicoviciu[280], Mircea Babeș[281] specialiști care s-au ocupat de studiul problemei și au pus în evidență o serie de concordanțe între datele arheologice și cele care provin din izvoarele scrise.

Numărul mare al descoperirilor indică şi o densitate a populației, iar acţiunile lui Aelius Catus şi Ti. Plautius Silvanus Aelianus devin credibile şi justificabile şi din această perspectivă a creării unui *no man's land*. Ca o completare necesară, subliniem că sfârşitul unor dave dacice nu trebuie pus exclusiv pe seama acţiunilor acestor doi generali romani, putându-se rememora şi alte conflicte între dinaştii daci şi forţele Imperiului. Fiecărei incursiuni dacice la sudul Dunării i-a corespuns un contraatac roman. Acestora li se adaugă, în mod sigur, conflictele interne inerente, care au condus la încetarea existenței unor așezări.

Înainte de a recreea această imagine a locuirii dacice din spațiul dintre Dunăre și Carpați, se impune precizarea că este aproape imposibil de stabilit o dată exactă a sfârșitului unei astfel de așezări, indiferent de materialul la care ne vom raporta: fibule, ceramică, vase de argint sau bronz, monede. Ar fi cu mult mai corect să discutăm despre intervale cronologice, acestea fiind punctate, conform izvoarelor scrise, de evenimentele prea bine-cunoscute de cercetători.

*

La mijlocul secolului I a. Chr., Caesar îi amintea în *De Bello Gallico* (VI, 25) pe daci, a căror stăpânire ajungea până la Dunărea Mijlocie, lucru demonstrat și de o serie de cercetări arheologice. Politica lui Burebista impusese, pe cale militară și diplomatică, controlul asupra tuturor teritoriilor locuite de geți, daci și de celelalte seminții apropiate.

Cetăție pontice erau într-un protectorat al regelui get, ceea ce permitea controlul comerțului cu sudul peninsulei, principala direcţie pe care circulau produsele spre și dinspre Dacia. Așa se explică de ce în această primă jumătate a secolului I a. Chr., întreaga zonă a Daciei Meridionale este împânzită de așezări dacice, de mari sau mici dimensiuni, bogate în produse de factură elenistico-romană.

Nu trebuie uitat însă că vorbim de o lume geto-dacică dominată de instituția războiului și fărâmițată de interesele dinaștilor geto-daci. Stăpânirea lui Burebista are un caracter unitar, cel puțin în ceea ce privește cultura materială și spirituală, așa cum ne apare ea astăzi. Această *stăpânire* realizată de Burebista s-a concretizat în numeroase cazuri folosindu-se *instituția războiului*, ceea ce a și condus la dispariția unor centre de putere locală geto-dacică[282].

Forțele centrifuge nu vor întârzia să dezmembreze această *unitate politică*, iar sfârșitul secolului I a. Chr. ne demonstrează din plin ruptura puternică din rândul micilor dinaști locali. Davele dacice dintre Dunăre și Carpați își încetează existența succesiv, demonstrând că lumea dacică se scindează în fața celui mai important adversar, Roma, dar ruptura principală pornește din interior, acolo unde suverani precum Dicomes, Cotiso, Rholes sunt atrași, rând pe rând, în sfera de influență a Romei.

Cercetările arheologice susţin astăzi această mișcare aparent nesemnificativă de scindare din interiorul neamurilor geto-dacice de la nord de Istru.

Fără a putea susține cu claritate localizarea unor centre de putere dinastică între Carpați și Dunăre, și fără a putea identifica numele suveranilor locali din davele de la Ocnița, Cârlomenești, Poiana, Popești, Tinosu sau din alte puncte omise în enumerarea noastră, considerăm că avem de-a face, începând cu a doua jumătate a secolului I a. Chr., pentru aproape o jumătate de veac, cu dispariția celei mai mari părți a davelor și a centrelor de putere geto-dacice din zona amintită.

---

277 V. Pârvan, *Getica… (n. 22)*, p. 72, 73; Idem, *Dacia… (n. 21)*, p. 146–147 şi urm.

278 R. Vulpe, *Studia Thracologica…*, p. 133.

279 D. M. Pippidi, *Contribuții…*, p. 306.

280 H. Daicoviciu, *Dacia de la Burebista… (n. 29)*, p. 285.

281 M. Babeş, *op. cit.*, p. 126–137.

282 M. Babeş, *Stațiunea geto-dacă de la Cârlomenești: Davă sau centru religios?…*, p. 135.

Ne exprimăm o dată în plus îndoiala că regatul Daciei condus de către Decebal ar fi cuprins întreaga zonă a Olteniei, Munteniei și sudului Moldovei[283]. În acest sens, există cel puțin trei argumente de natură geo-istorică și arheologică:

- davele dacice sud-carpatice își încetează existența în etape succesive, pe parcusul intervalului Augustus-Domitian, fără a antrena un conflict major cu regatul Daciei cu centrul la Sarmizegetusa. Acest conflict debutează abia în anii 85/86, atunci când se pare că dinastul de la Orăștie rupe *tratatul* cu Roma, până atunci suveranii din Munţii Şureanu, Comosicus sau Scorilo, au domnit fără a fi amintiți ca fiind într-un conflict cu Imperiul.
- sursele antice amintesc o serie de *suverani* locali (Florus II, 28, 18–19; Cassius Dio, 51, 24, 7), iar cercetările arheologice ne permit, pentru situri precum Popești, Ocnița, Cârlomenești, Tinosu sau Poiana, să emitem ipoteza existenței acolo a unui centru de putere dinastic. În plus, odată cu dispariția majorității davelor din Muntenia și Oltenia și a depopulării zonelor, viața de zi cu zi nu pare să mai continuie acolo, regatul Daciei stăpânind practic teritorii depopulate sau aflate într-un spaţiu supus intereselor romane.
- nu în ultimul rând, amintim aici opiniile lui C. Daicoviciu și C. C. Petolescu primul susține și în baza textului lui Cassius Dio (LXVIII, 12, 2) că provincia Dacia reprezintă chiar fostul regat al lui Decebal, ceea ce ar presupune că regele de la Sarmizegetusa avea controlul Transilvaniei (fără partea de sud-est?), Banatului și cel mult al unei părți din vestul Olteniei[284]. Și în privința stăpânirii întregii Transilvanii, ar fi necesare unele mențiuni. Cercetările de la Racoș – Tipia Ormenișului sunt de natură să evidențieze acolo un posibil centru dinastic și militar anterior anului 82 a. Chr.[285], care s-a desprins din stăpânirea lui Burebista odată cu dispariția acesteia. Cercetările afectuate acolo au permis identificarea unei etape aparte de dezvoltare, între mijlocul secolului I a. Chr. și anul 106[286].

La finele domniei lui Burebista, *stăpânirea* sa se împarte în patru, iar mai apoi în cinci formațiuni politice (Strabon, VII,3). Una dintre aceste formațiuni rămâne să aibă centrul la Sarmizegetusa Regia, lucru neîndoielnic. În ceea ce privește întinderea și geografia acestei formațiuni, lucrurile nu sunt pe deplin lămurite.

După o serie de cercetători, izvoarele antice lasă să se întrevadă o linie dinastică continuă la Sarmizegetusa (Iordanes, *Getica*, 73). În restul teritoriului, odată cu avansarea cercetărilor arheologice, diverse dave au fost identificate după *Tabula Peutingeriană* și, totodată, s-au emis ipoteze privind localizarea micilor regate.

Cel puţin patru mari centre de putere de la sud de Carpaţi pot fi considerate reședințe ale unor dinaști locali, Ocnița[287], Crăsani[288], Popești[289], Poiana[290], Cârlomenești[291], fără a mai lua în discuție problema localizării dinașilor amplasaţi în Dobrogea și cunoscuți datorită textului în care se redă expediția lui Crassus[292].

---

283 În acest sens a se vedea și opinia lui C. C. Petolescu, *Dacia și Imperiul… (n. 2)*, p. 103–104. Credem că regatul Daciei în timpul lui Decebal era cu mult redus, iar zone precum Banatul, S-E Transilvaniei sau Oltenia nu făceau parte din acesta. Descoperirile sarmate din Banat și centrele de la Ocnița-Buridava și Tipia Ormenișului sugerează această stare de fapt.

284 C. Daicoviciu, în *Istoria României*, vol. I, p. 779; Idem, *Romanizarea Daciei*, în Apulum, VII, 1968, p. 261–271 (p. 263).

285 Fl. Costea, în *Les Celte set les Thraco-Daces du Basin des Carpates*, Cluj, 2000, p. 160–162.

286 Idem, *Augustin – Tipia Ormenișului…*, p. 296.

287 D. Berciu, *Buridava dacică… (n. 42)*, p. 156 .

288 V. Pârvan, *Getica… (n. 22)*, p. 106–133; R. Vulpe, *Așezări getice… (n. 122)*, p. 45. Așezarea de la Crăsani a fost pe rând identificată cu Helis și cu Netindava.

289 V. Pârvan, *op. cit.*, p. 154; Idem, *Dacia… (n. 21)*, p. 190; R. Vulpe, în Dacia, IV, 1960, p. 310–312; Idem, *Așezări getice… (n. 122)*, p. 38. Popeștiul este asociat în genere cu Argedava, iar cercetările au pus în evidență un adevărat centru politic și dinastic.

290 Ne vom rezuma să amintim doar monografia arheologică dedicată acestei așezări de către Radu Vulpe și Silvia Teodor, subliniind că aici ar putea fi identificată Piroboridava; R. Vulpe, S. Teodor, *Piroboridava… (n. 45)*, p. 107.

291 M. Babeş, *Statuetele geto-dace de la Cârlomenești…*, p 319, 320.

292 În privința amplasării acestor regate exclusiv în spaţiul Dobrogei, a se vedea și opiniile I. Bogdan Cătăniciu, *op. cit.*, p. 15–19.

Ca o ultimă remarcă de natură geopolitică, considerăm că în genere davele getice corespund individual unor structuri de putere locală, conduse de adevăraţi nobili locali, singuri decidenţi politici la nivelul formaţiunilor dinastice.

Harta lui Marinos din Tyr, din secolul I p. Chr. prezintă o situaţie demografică aparte, fiiind menţionate acolo o serie de cetăţi şi aşezări dacice care ulterior vor dispărea sub presiunea romană, în plus există şi aşezări care nu au putut fi încă identificate pe teren.

În 1975, Mircea Babeş împărţea siturile dacice în patru orizonturi cronologice, în funcţie de descoperirile arheologice existente la aceea dată[293]. În plus, analiza de astăzi ne permite şi includerea cercetărilor de la Ocniţa, Cetăţeni, Sprâncenata, Grădiştea, Pietroasele, Polovragi, Cernele, Burduşani, Vlădiceasca, dar şi să beneficiem de o serie de date relevante pentru celelalte situri.

Credem că trebuie să pornim în analiza cronologică şi în reliefarea situaţiei lumii geto-dacice sud-carpatice de la elementele de dată certă atestate prin izvoare.

Începând cu anul 44 a. Chr. pot fi identificate cel puţin cinci repere cronologice majore:

- expediţiile militare ale lui M. Licinius Crassus 29–28 a. Chr.;
- expediţia de pacificare şi depopulare ale lui Cn. Cornelius Lentulus şi Aelius Catus 6 a. Chr. – 4 p. Chr., respectiv 11–12 p. Chr. (acum are loc depopularea Câmpiei Munteniei cu circa 50 000 de geţi – Strabon VII, 3, 10); represaliile romane în faţa incursiunilor dacice, din primele decenii ale secolului I;
- expediţiile lui Ti. Plautius Silvanus Aelianus dintre anii 57–67 p. Chr. (sunt mutaţi în provincia Moesia 100 000 de transdanubieni, expediţia a avut loc în anul 62); atacul dacic din iarna anului 68 şi expediţia punitivă romană;
- Campaniile militare ale lui Domitian (expediţiile dacice la sudul Istrului şi ofensiva romană condusă de Cornelius Fuscus, Tetius Iulianus în etapa 86–89);
- Războiul de cucerire a Daciei din 101/102 şi 105/106.

În concordanţă cu limitele cronologice ale evenimentelor respective şi cu conturarea unei cronologii relative, putem vorbi de trei mari etape cronologice corespunzătoare, după cum urmeză:

Etapa I, expediţiile lui Crassus, Lentulus şi Aelius Catus – în care Roma iniţiază pătrunderea militară şi politică din Pont şi de la gurile Dunării – asociată domniei lui Octavian Augustus şi sfârşitului secolului I a. Chr. – începutului secolului I p. Chr., cu două *Orizonturi,* aşa cum le vom delimita mai departe.

Etapa II aparţine politicii claudiene şi neroniene şi organizării provinciilor sud-dunprene, adică mijlocului secolului I p. Chr. Aceasta cuprinde un singur *Orizont* cronologic.

Etapa III. Integrabilă războaielor lui Domitian şi Traian, cele care marchează definitiv expansionismul roman dincolo de frontierele *tradiţionale* ale politicii augustane, se subîmparte în două *Orizonturi.* Din punct de vedere arheologic, putem racorda celor trei *Etape* prezentate cinci orizonturi *cultural-cronologice*, corespunzătoare celor mai importante evenimente politico-militare.

Pentru această repartiţie a se consulta şi *Anexa 5*, respectiv *Pl. LXIX*.

Etapa I. Orizontul 1. Încetarea existenţei aşezărilor de la Radovanu (ceramică), Zimnicea (fibulă puternic profilată), Piscul Crăsani (fibulă cu port-agrafă lamelară; candelabru bronz de provenienţă elenistico-romană) şi Cârlomeneşti (fibulă linguriţă)[294], beneficiază de elemente de datare care le integrează orizontului I, adică ultimelor decenii ale secolului I a. Chr.

Se impune amintit în acest context şi un alt reper istoriografic controversat din perspectiva plasării geografice, expediţia lui Marcus Vinicius din anii 10–9 a. Chr., contra dacilor şi bastarnilor[295].

---

293 M. Babeş, *Problemes de la chronologie de...*, p. 136–137.

294 A se vedea Catalogul importurilor romane, Anexa 2, cu bibliografia aferentă.

295 Pentru o discuţie mai largă asupra subiectului a se vedea: A. Mócsy, *s.v. Pannonia*, în RE Supplbd., IX, Stuttgart, 1962, col. 516; A. Dobó, *Inscriptiones extra fines Panonniae-Daciaeque repertae a dres earundem provinciarum pertinentes,* Budapesta, 1975, p. 92, nr. 489; R. Syme, *M. Vinicius*, în Classical Quarterly, 27, 1933, p. 142–144; Idem, *Danubian Paper*, Bucureşti, 1971, p. 26–39; H. Daicoviciu, *Dacia de la Burebista… (n. 29)*, p. 116.

Nu se exclude ideea că expediţia lui Vinicius ar fi putut avea loc în spaţiul Câmpiei Munteniei, ţinându-se cont că în antichitate unul din braţele râului Argeş se numea Marisos[296]. La aceasta se adaugă identificarea așezării Transmariscum pe malul sudic al Istrului, acolo unde se află astăzi localitatea Tutrakan (Bulgaria), ceea ce susţine ipoteza că Marisos-ul se varsă în Istru (Strabon VII, 3, 12–13)[297]. În apropiere se află şi aşezarea getică de la Radovanu, jud. Călăraşi, al cărei sfârşit corespunde, în linii mari, sfârşitului de secol I a. Chr.[298]. Amintim în acest context expediţia lui M. L. Crassus şi desfiinţarea formaţiunilor lui Dapyx şi Zyraxes, precum și alianţa cu Rholes.

Probabil acţiunea de pacificare a lui Crassus nu s-a desfăşurat exclusiv pe malul sudic al Istrului, el fiind nevoit să acţioneze şi la nord, ceea ce a implicat şi o serie de aşezări geto-dacice de aici şi încheierea unor acorduri de tip foedus cu dinaştii locali, după modelul celui cu Roles. Asociem astfel această expediţie militară a lui Crassus, cu rezervele de rigoare, ca şi pe aceea a lui Vinicius cu un moment de contact important între dinaştii geto-daci sud-carpatici şi puterea romană.

Dispariţia aşezărilor de la Zimnicea aflată la vărsarea râului Vedea în fluviu, a celei de la Radovanu, situată tot într-un punct de acest fel, la vărsarea Argeşului şi, nu în ultimul rând, a marelui centru de la Crăsani situat pe Ialomiţa pot fi plasate într-un context conflictual mai larg.

Din **Orizontul II** fac parte aşezările de la Sucidava – Celei (Olt), Coțofenii din Dos (Dolj), Sprâncenata (Olt), București, Popești (Giurgiu), Bordușani (Ialomița). Elementele cele mai clare de cronologie le oferă descoperirile din așezările de la Sprâncenta, fibule din tipul Norico-Pannonic și Aucissa, denar roman republican (16 a. Chr.) [299] și de la Popești (Giurgiu), fibule din tipologia Unguiform, Jezerine, Alesia, Aucissa, precum și un denar roman de la Augustus (23–12 a. Chr.)[300].

Geografic, putem considera că avem de-a face cu două zone distincte, în care așezările dacice suferă distrugeri semnificative Oltenia sudică pe linia Dunării și centrul Câmpiei Olteniei, iar, pe de altă parte, zona central-răsăriteană a Munteniei.

Probabila înaintare romană ajunge în primele decenii ale secolului I p. Chr. pe linia centrală a Câmpiei Române, cu intenția clară de pacificare a râpei Dunării. Se pot observa ușor cele două linii paralele pe care armata romană le *creează:* Sucidava – Zimnicea – Radovanu – Bordușani și Coțofenii din Dos – Sprâncenata – Popești – București – Piscul Crăsani. Singura dava care pare să rămână ușor în afara celor două linii de demarcație ar fi aceea de la Cârlomenești[301], situată mult prea departe de zona de acțiune romană (Pl. LXX).

Expedițiile lui Aelius Catus și Cornelius Lentulus, pot fi considerate ca punctele de reper majore pentru constituirea acestei prime zone romane, de control strategic. Acestea pot fi puse în legătură cu consituirea în spațiul dintre Istru și Pont, a unei *praefectura orae maritimae*[302], la comanda căreia se afla cel care se va implica în conflictele de la Aegyssus și Troesmis, orașe asediate de geți și aliații acestora[303].

Distrugerea așezării de la Popești a condus și la dispariția unuia dintre centrele de putere majore ale geților din Muntenia, ce deschidea drumul spre regiunea subcarpatică, acolo de unde se simțea adevărata amenințare dacică, așa cum ne susțineau și Florus (II, 28), Strabon (*Geografia* VII, 3, 13) sau Suetonius (*Augustus* 21). Ne mărginim în a menționa, cu oarecece rezerve, că expedițiile regelui Cotiso și contraatacul roman s-au desfășurat undeva în zona Olteniei și în regiunea Porților de Fier.

---

296 N. Gostar, *Sur la residances du roi dace Burebista,* în Analele Ştiiţifice ale Univ. AL. Ioan Cuza, Istorie, XVI, 1970, fasc. 1, p. 62, nota 31.

297 I. Ferenczi, *Valea Mureșului și expediția militară a lui Marcus Vinicius*, Ziridava, XVIII, Arad, 1993, p. 39–51.

298 G. Trohani, D. Șerbănescu, *op. cit.*, MN, II, 1975, p. 273–286.

299 A se vedea Anexa 2, intr. nr. 11.1 şi 11. 2 li Anexa 3, nr. 149.

300 Anexa 3, intr. 30, 31 şi Anexa 2, intr. 2.1. şi 2.2.

301 În legătură cu dava de la Cârlomeneşti, menţionăm punctul de vedere al profesorului Mircea Babeş, care consideră că acest centru sfârşeşte undeva la mijlocul secolului I a. Chr., iar odată cu aceasta au loc distrugeri şi în aşezările de la Zimnicea, Piscu Crăsani, Radovanu, Căţelu Nou şi Căscioarele – M. Babeş, *Staţiunea geto-dacă de la Cârlomeneşti: Davă…*, p. 135.

302 R. Vulpe, *Histoire ancienne…*, p. 122–124; C. C. Petolescu, *Dacia și Imperiul… (n. 2)*, p. 36 ; I. Bogdan-Cătănciu, *Muntenia în sistemul…*, p. 26.

303 *Istoria Românilor… (n. 7)*, p. 663; C. C. Petolescu, *Dacia și Imperiul… (n. 2)*, p. 32.

Strategic și geografic, dacă luăm în considerare că pentru Muntenia și sudul Moldovei centrele de putere de la sfârșitul secolului I a. Chr. se aflau la Popești și Poiana, atunci pentru Oltenia înclinăm să credem că avem de-a face cu un singur centru de putere, undeva în zona subcarpatică, la Ocnița – Buridava. Argumentele noastre în situarea lui Cotis în Oltenia nu se bazează pe date clare, ci doar pe supozițiile amintite şi într-un capitol anterior, dar și pe dispariția unor așezări mai importante precum Coțofenii din Dos și Sprâncenata. Suetonius vorbește despre dispariția a trei șefi geto-daci, în urma expedițiilor de pedepsire a acestora (XXI, 2).

Această **Etapă** primă poate să corespundă și citatului din *Res gestae divi Augusti* (V 30, 47–49): *sub comanda mea supremă, oștirea dacilor, care trecuse dincoace de fluviu, a fost învinsă și alungată, iar apoi armata mea a trecut dincolo de Dunăre și a silit neamurile dacilor să îndure stăpânirea poporului roman*. Se impune o clarificare, nu putem vorbi decât de realizarea unui *cordon de siguranţă* pe Dunăre, prin disturgerea cetăților amintite și prin politica depopulării și strămutării la sudul Istrului a geților, iar ca o ultimă măsură, angrenarea altor dinaști geto-daci în *alianțe,* cu plata unor *stipendii*. Ideea unui spaţiu de siguranţă a fost lansată de Vasile Pârvan în Getica şi reluată ulterior de alţi cercetători[304].

Etapa II are ca axă cronologică principală expediația lui Tiberius Plautius Silvanu Aelianus, care nu ar putea fi considerată o reușită fără consolidarea stăpânirii romane la sudul Dunării, prin crearea provinciei Moesia în urma încorporării Dobrogei[305] și prin detașarea legiunilor IV Scythica cantonată la Viminacium, V Macedonica la Oescus[306], VIII Augusta la Novae și VII Claudia adusă din Dalmația[307].

Din așezările geto-dacice de mari dimensiuni, care au ca punct terminus etapa aceasta putem preciza cu exactitate pe aceea de la Tinosu, jud. Prahova (fibulă puternic profilată, fibulă în formă de disc, monedă romană imperială 41 p. Chr.)[308]. Nu excludem însă și dispariția davelor de la Grădiștea, jud. Brăila (fibule de tipul Jezerine și Alesia), Barboși, jud. Galați, Homorici (Prahova), un tezaur monetar de la Claudiu a fost descoperit la Oltenița, jud. Ilfov (datare 41–54 p. Chr.)[309].

Unul dintre punctele strategice importante ocupate de Imperiu și amintite aici este cel de la Barboși, unde probabil chiar în epoca neroniană a fost contruită o fortificație militară romană pe un promontoriu care domină valea Siretului, unde anterior se afla o așezare dacică[310]. Fortificația romană poate fi astfel inclusă în punctele strategice pe care Imperiul le stabilește la nordul Dunării, odată cu expedițiile militare ale lui Ti. Plautius Silvanus Aelianus[311], care va muta la sudul fluviului alți 100 000 de transdanubieni.

De această dată, înaintarea romană dincolo de fluviu ajunge până în zona subcarpatică și se concentrează mai mult pe zona Muntenia și sudul Moldovei. Sfârșitul marelui centru de la Tinosu ne demonstrează că Imperiul a căutat să elimine și ultimii opozanți din spațialitatea Munteniei.

Fără a beneficia de elemente clare de cronologie, am așezat în acest context și sfârșitul davelor de la Grădiștea (jud. Brăila) și Homorâci (jud. Prahova), situate în apropierea celor două centre mai importante: Barboși și Tinosu.

Ulterior expediției militare din anul 62[312] a lui Ti. Pl. Silvanus Aelianu, vor avea loc puternice mişcări de trupe și întărirea limesului dogrogean pe linia Durustorum, Sucidava, Flaviana, Carsium,

304 *Istoria României… (n. 68),* p. 289.

305 D. M. Pippidi, *op. cit.*, p. 323; Al. Suceveanu, *op. cit.*, p. 25–27.

306 C. C. Petolescu, *Dacia și Imperiul… (n. 2),* p. 33.

307 *Ibidem*¸ p. 36; O. Bounegru, *op. cit.*, p. 41–49.

308 Anexa 2, intr. 12.1–12.5 şi Anexa 3, nr. 166.

309 B. Mitrea, C. Deculescu, *Unele descoperiri arheologice de la Curcani (r. Oltenița),* SCIVA, 17, 3, 1966, p. 587 (538–548).

310 S. Sanie, *Civilizația la est de Carpați și romanitatea pe teritoriul Moldovei (sec. II î.e.n – III e.n.)*, Iași, 1981, p. 75–111, 128–224; L. Petculescu, *Despre cronologia fortificațiilor romane de la Barboși*, Pontica, 1982, XV, p. 29–253.

311 N. Gostar, *Săpăturile și sondajele arheologice de la Șendreni–Barboși,* în Materiale, VIII, 1962, p. 505–511; Idem, *Unitățile militare din casellum roman de la Barboși*, în Danubius I, 1967, p. 107–113; N. Gostar, I. T. Dragomir, S. Sanie, *Castellum* şi castrul roman de la Barboşi, în Sesiunea de Comunicări Științifice a Muzeelor de Istorie, Bucureşti, 1964, p. 418–424; N. Gostar, *Cetățile dacice din Moldova și cucerirea romană la nordul Dunării de Jos*, în Apulum, V, 1964, p. 137–149; L. Petculescu, *op. cit.*, p. 250–251, nota 6; I. Bogdan Cătăniciu, *op. cit.*, p. 50–51. Sunt aduse în discuţie o serie de monede romane aparţinând etapei Vespasian – Traian descoperite în cercetările de la Barboși.

312 D. M. Pippidi, *op. cit.*, p. 311.

Troesmis, Salsovia. Tot acum fost înființată flota *Classis Flavia Moesica*[313], având comandamentul la Noviodunum.

Toate aceste mișcări de trupe și acțiuni romane au fost cauzate și au avut ca efect un răspuns clar din partea populației geto-dacice. Aașa se explică și atacul din anul 68, într-un moment considerat ca fiind de *instabilitate* pentru Imperiu.

După acest moment de cotitură, probabil că ultimele două formațiuni politice care rămân la sudul Carpaților sunt cele de la Ocnița-Buridava (jud. Vâlcea) și Poiana-Piroboridava (jud. Galați). Ambele se aflau în mod sigur angrenate într-o serie de alianțe cu Roma, ceea ce a permis și prelungirea existenței lor până în primul deceniu al secolului II.

Siturile dacice situate sub linia *imaginară* Drobeta (jud. Mehedinți), Coțofenii din Dos (jud. Olt), Sprâncenta (jud. Olt), Tinosu (jud. Prahova), Barboși (jud. Galați), fie sunt extrem de sărace și fără o importanță militară sau economică majoră, fie au dispărut, populația fiind probabil strămutată așa cum reiese și din sursele antice (Pl. LXX).

Imperiul realizase în această **Etapă II**, ***Orizontul 3***, un cordon de siguranță clar pe linia fluviului, cu o arie de *depopulare* amplă, prin eliminarea principalelor centre de putere locală sau prin aservirea celor rămase. (*Anexa 5*)

Etapa III are ca punct de plecare domnia împăratului Domitian şi, ca sfârşit, anul 106. Am considerat necesară împărţirea în două orizonturi cronologice, ţinând cont de datele obţinute şi puse în valoare de cercetări arheologice.

Orizontul 4 cuprinde în principal războaiele lui Domitian cu dacii şi permite integrarea aici a datei terminus a siturilor din Subcarpaţii Getici, Polovragi şi Poiana, ambele situate în judeţul Gorj, unde regăsim descoperiri monetare datând din anul 81 p. Chr.[314]. În dava de la Cetăţeni, încheietoarea de *lorica segmentata*[315] ne situează în același orizont cronologic. Și descoperirile de la Pietroasele, jud. Buzău, fibulele din bronz cu balama și aripioare sau cea în formă de disc (80 p. Chr.)[316] corespund afirmației de mai sus. Ultimul sit care face parte din acest orizont este acela de la Vlădiceasca, jud. Călăraşi, care a putut fi datat cu exactitate datorită ceramicii romane, încadrată anului 80[317].

Odată cu încetarea existenței acestor așezări, harta Daciei sud-carpatice apare ca un adevărat *no man's land*, în care rămân să existe doar cetăţile de la Ocniţa pe valea Oltului şi Poiana pe Siret, probabil parte, în continuare, a unui *foedus* cu Imperiul.

Considerăm conflictul care debuta în 85, prin atacul dacic la sud de Dunăre, că angrena pentru prima dată, după mulţi ani, şi regatul dac de la Sarmizegetusa Regia. Oricum, războiul apare mai amplu decât oricare din istoria Daciei. Neimplicarea dinaştilor de Buridava şi Piroboridava este dovedită de continuarea vieţuirii acestor situri şi de distrugerea altora, coloanele romane ajung de această dată până în inima Daciei, și prin pasul Rucăr-Bran până în S–E Transilvaniei[318].

Nu vom intra în problemele legate de numele suveranilor daci[319], Diurpaneus (Iordanes, *Getica 76*), Douras (*Excerpta Valesiana*) sau Decebal (Cassius Dio *Istoria romană* LXVII, 6, 1–6). Subliniem în

---

313 Pentru o mai clară viziune asupra prezenţei romane în Moesia a se vedea şi Liviu Petculescu, *The Roman Army as a Factor of Romanisation in the North-Eastern Part of Moesia Inferior*, în *Rome and The Black Sea Region Domination, Romanization, Resistance*, edited by Tonnes Beckker-Nielsen, p. 31–41.

314 H. Metaxa, în Dacia, 7–8, 1937–1940, p. 216. A se vedea şi Anexa 4, nr. 95.

315 L. Petculescu, *Roman military equipment in Dacia in the first Century AD*, Marburger Kolloquium, 1994, p. 261–285; Idem, *Roman military equipment in the Dacien hill-fort at Ocnița*, The Thracian World at the crossroads of Civilization II, Proceedings of the Seventh International Congress of Thracology, Constanţa – Mangalia – Tulcea, 20–26 May 1996, 1998, p. 61–77.

316 Anexa 2, nr. 6a-c.

317 G. Trohani, *Contributions à l'étude de l'importations de la céramique romaine dans les établisements geto-daces d'entre le Danube et les Carpates,* Dritter Internationales Thrakologischer Kongress, 2–6 Juni 1980, Wieen, Sofia, 1984, p. 173–179.

318 Descoperirea unor monede aparţinând lui Vespasian (anul 71) şi Domitian în castrul de la Rucăr poate ridica problema pătrunderii romane pe acest culoar, spre regatele dacice din Transilvania. I. Bogdan Cătăniciu, *op. cit.*, p. 47, nota 78.

319 Vezi în acest sens *Istoria României… (n. 68)*, p. 295; V. Lica, *Scripta Dacica*, Brăila, 1999, p. 114–115; C. C. Petolescu, *Dacia. Un mileniu… (n. 185)*, p. 110–114; *Istoria Românilor… (n. 7)*, p. 671, 767.

acest context că nu putem fi de acord cu ideea unui singur regat dacic[320]. Pe baza stadiului actual al descoperirilor arheologice putându-se vorbi, la finele secolului I, de cel puţin patru formaţiuni dacice, şi reluăm ideea susţinută mai sus, ţinând cont de cele patru mari centre de putere de la Sarmizegetusa, Racoş, Poiana şi Ocniţa[321].

Campaniile militare iniţiate de Domitian, ca răspuns la atacul dacilor, se vor desfăşura pe mai multe direcţii, aşa reiese cel puţin din încetarea aşezărilor dacice sud-carpatice, amintite mai sus. Pe de-o parte este vizată Oltenia de vest şi subcarpatică, înaintarea prin culoarele Cerna şi Jiu spre Sarmizegetusa, iar, pe de altă parte, culoarul Bran şi Carpaţii de Curbură, cu cetăţile de pe valea Buzăului. Izolarea regatelor transilvane era astfel definitivă, dacă luăm în considerare că valea Oltului era sub controlul centrului de la Ocniţa, iar valea Siretului sub dominaţia centrului de la Poiana.

Orizontul 5. Cronologic, apare ca marcând etapa finală a existenței siturilor dacice sud-carpatice, din 89 până în 106. Este momentul din care Ocnița și Poiana devin inutile pentru politica romană la nordul fluviului.

În 1910, Teohari Antonescu nu excludea posibilitatea ca așezarea de la Poiana să fi intrat în atenția Romei în timpul domniei lui Vespasian, când guvernatorul Rubrius Gallus să fi întreprins o serie de mișcări armate cu rolul de a securiza granița Imperiului[322]. Descoperirile arheologice arată că, într-o primă fază, așezarea de la Piroboridava a suferit unele distrugeri în epoca mai sus amintită, dar și-a continuat viețuirea până în secolul II. Acest lucru denotă că centrul odată intrat sub controlul Romei și-a putut continua viețuirea.

Dava de la Poiana ne relevă o stare de fapt comparabilă întrucâtva cu aceea de la Ocnița, unde viețuirea continuă pe tot parcursul secolului I p. Chr. Descoperirea de curând a unei așezări romane la doar 350 m de cetățile dacice are rolul de a susține chiar coexistența celor două situri la începutul secolului II. Numeroasele elemente de civilizație romană din situl nou descoperit se încadrează foarte bine sfârșitului de secol I și începutului de secol II. Această stare de fapt ridică numeroase semne de întrebare asupra relațiilor cu cele două așezări, în contextul politic în care Roma integrează aceste spații teritoriilor Moesiei Inferior după 105/106, după cum cred majoritatea specialiștilor[323].

Tabloul militar și strategic al zonei este completat de siturile de la Barboși (Galați), Orlovka (Cartal), ambele situate pe malul de nord al Dunării, descoperirile de aici evidențiind prezența unor trupe ale legiunilor I Italica și V Macedonica, precum și a unor unităţi de auxiliari[324].

Doina Benea și Ion Stângă pun în legătură o primă fază a castrului de la Drobeta cu conflictul dintre Domitan și Decebal[325], aducând în sprijinul afirmației lor numeroasele monede de secol I, descoperite pe suprafața orașului, cât și ideea strategică, necesitatea unui capăt de pod care să apere flota danubiană, dar și castrele și armata aflate pe malul celălalt. Ion Stângă nu exclude ipoteza existenței unui capăt de pod roman și la Pojejena și Dierna, dovezile arheologice din ultimul castru amintit fiind grăitoare în acest sens[326].

Lipsa unor cercetări amănunțite pe linia Dunării, dar și pe cele două brazde de pământ ce străbat Muntenia și Oltenia, lasă numeroase semne de întrebare asupra cronologiei pătrunderii romane la nordul fluviului.

---

320 N. Gostar, *Dinaștii daci de la Burebista la Decebal*, în SCIVA, 35, 1, 1984, p. 45–33; *Istoria Românilor… (n. 7)*, p. 671–672.

321 Demonstraţia noastră se bazează pe date pur arheologice care relevă chiar o colaboare a unora dintre aceste centre de putere, atât în cazul conflictului cu Domitian, cât şi în cazul războielor traiane. Relaţia privilegiată a dinaştilor de la Buridava şi Piroboridava credem că se poate sprijini şi pe indicaţiile din Papirul Hunt, unde se vorbeşte de trupele romane aflate în misiune militară, cu menţionarea celor două situri. Altfel, este de neînţeles de ce un atac roman nu ar fi eliminat iniţial centrele fortificate dacice de la Poiana şi Ocniţa, fără a lăsa în spate eventuali adversari.

322 T. Antonescu, *Columna traiană studiată din punct de vedere arheologic, geografic și artistic*, I, Iaşi, 1910, p. 112–114.

323 *Istoria Românilor… (n. 75)*, p. 41.

324 L. Petculescu, *Despre cronologia fortificațiilor…*, p. 251–252; C. C. Petolescu, *Dacia și Imperiul… (n. 2)*, p. 48; Fl. Matei Popescu, *Armata romană în Moesia Inferior*, în SCIVA, 61. 1–2, 2010, p. 189–197.

325 D. Benea, *Din istoria militară a Moesiei Superior și a Daciei*, Cluj, 1983, p. 84; I. Stângă, *Despre evoluția Drobetei civile*, Drobeta, 3–4, 1994, p. 5.

326 M. Chițescu, Gh. Poenaru Bordea, *Contribuții la istoria Diernei în lumina descoperirilor monetare din săpăturile arheologice din 1967*, BSNR, 129–130, 1983, p. 183.

Existența unor puncte fortificate romane la nordul Dunării, datând din secolul I p. Chr., a putut fi verificată prin descoperiri arheologice, așa cum afirmă și Radu Vulpe[327], ceea ce confirmă existența capetelor de pod romane cu rolul de a controla acest spațiu.

Descoperirea unor tezaure monetare la Butoiești, la circa 53 km de Drobeta, la Gruia pe malul Dunării, km fluvial 860, a căror componență începe cu Nero, respectiv Vespasian și are drept punct terminus secolul III[328], reprezintă elemente de luat în seamă. Există şi alte tezaure care debutează cu Vespasian, descoperite în alte așezări din Dacia Meridională (*Anexa 3, nr. 9, 10, 22, 64, 107 …*).

Exceptând marile așezări dacice și davele trecute în revistă mai sus, în urma unei încercări de stabilire clară a situației demografice a Munteniei și Olteniei în secolul I a. Chr. – I p. Chr., am încercat realizarea unui repertoriu al descoperirilor arheologice ce acoperă secolele I a. Chr. – I p. Chr. Din păcate nu am putut reda situația completă a Olteniei și Munteniei din motive întemeiate, cu toate acestea dispunem de un cadru general. Siturile de dimensiuni mici își continuă viețuirea; inclusiv în perioada războaielor dacice, acestea nu au făcut obiectul distrugerii de către romani, în secolul I p. Chr., incursiunile Imperiului limitându-se la o depopulare și o distrugere (a centrelor de putere) în zona de Câmpie, dar nu și la distrugerea așezărilor din Subcarpați.

Imperiul s-a limitat pe tot parcursul secolului I p. Chr. să elimine principalele centre de putere dacice din Muntenia și Oltenia, fără a avea interesul de a distruge marea masă a așezărilor.

Descoperirile arheologice de la Ocnița, Tinosu, Crăsani, Grădiștea, Pietroasele, dar și din celelalte situri ne edifică asupra stadiului dezvoltării culturii dacice. Numeroasele obiecte de *lux*, ustensile de uz casnic sau tezaurizarea unor ustensile, vase din argint și bronz, ne redă o lume în care prestigiul este dat de tezaurizare și război.

Am insistat mai sus pe o prezentare cronologică și de structură a așezărilor dacice din Muntenia și Oltenia, tocmai pentru a sublinia că majoritatea sunt construite după criteriul militar și strategic. Lumea dacică apare, din prisma datelor arheologice din aceste situri, ca fiind dominată de două elemente: religia și războiul.

Elementele de civilizaţie materială greco-romană pătrund în Dacia datorită valorii lor intrinseci și nu, obligatoriu, a utilității lor – facem aici referire la vasele din bronz, sticlă etc. *Darul* este parte a prestigiului în acest tip de societate.

Marile așezări dacice dispar în etape succesive, care pot fi destul de clar observate și reconfirmate de către cercetările arheologice. Continuă să existe așezările de mici dimensiuni din zona subcarpatică şi de câmpie, care nu se fac remarcate prin materialele arheologice deosebite, ele devenind importante doar prin prisma continuității. Probabil că odată ce vom avea date și din așezările mai mici, vom putea să regândim această analiză și din siturile mari.

Nu trebuie neglijat modul în care Traian, respectiv Hadrian organizeză administrativ spațiul cucerit la nordul Dunării. Provincia Dacia cuprindea la 10 august 106 cea mai mare parte a Transilvaniei, fără colțul de sud-est, mai precis bazinul Ciuc-Gheorghieni și o fâșie din vestul Olteniei până pe Jiu, o stare de fapt care poate ridica întrebări. Sud-Estul Transilvanei, Oltenia până la Jiu, Muntenia și o fâșie din sudul Moldovei sunt incluse provinciei Moesia Inferior.

Dacă vom încerca să privim datele prezentate mai sus în concordanță cu situația de dinainte de 106, atunci nu putem să nu remarcăm o serie de asemănări din punct de vedere politico-strategic.

În opinia noastră, susținută pe parcursul acestui capitol și al acestei lucrări, teritoriile care intră în componența Moesiei Inferior aparţin la trei formațiuni politice dacice existente la finele secolului I p. Chr. Regatele cu centrele la Ocnița-Buridava pentru Oltenia răsăriteană și subcarpatică, Poiana-Piroboridava pentru Moldova sudică și Subcarpații de Curbură și Racoș-Tipia Ormenișului pentru Transilvania de sud-est.

Practic, regatul de la Sarmizegetusa era redus ca întindere la bazinul central și apusean al Transilvaniei. Teritoriile care vor intra în componența Moesiei Inferior se aflaseră încă de la Vespasian și Domitian sub directa supraveghere a garnizoanelor militare ale Moesiei.

---

[327] R. Vulpe, I. Barnea, *Din istoria Dobrogei…* (n. 73) p. 59, vezi nota 153.

[328] I. Stângă, *Villa rustica de la Gârla Mare, județul Mehedinți*, Craiova, 2005, p. 14–16.

În 117–118, Hadrian nu face decât să revină într-un fel pe niște linii strategice clare, renunțând la Muntenia până pe limesul Transalutan (?) și la sudul Moldovei, teritorii care strategic fuseseră depopulate și controlate militar pentru mai bine de trei sferturi de veac. A menținut în granițele nou createlor Dacia Superior, Inferior și Porolisensis, teritorii aparţinând exclusiv ultimelor regate dacice care opuseseră rezistență, excepţie Oltenia răsăriteană, zonă strategică prin resurse şi căi de acces spre Transilvania.

Efectele prezenţei romane la nordul fluviului prin *depopulări*, *foedera* sau prin luarea efectiv în stăpânire a malului nordic al Dunării, pot fi argumentate și prin prezența unor daci în armata Imperiului, încă din timpul dinastiei Flaviilor, cum este cazul lui *Zurasis, Decebali f(ilius), Dacus*, menționat într-o diplomă militară din 7 martie anul 70, ca făcând parte din legiunea II Adiutrix[329].

Situația siturilor dacice de la nordul Dunării în secolul I p. Chr. demonstrează, așa cum am văzut, că avem de-a face, începând cu Augustus, cu o înaintare sistematică și cu formarea unui *spațiu de siguranță*, aflat sub controlul trupelor romane amplasate în castrele de pe linia Dunării.

Gradual, dinaștii locali geto-daci au fost eliminați sau atrași în clientela Imperiului, a se vedea în acest sens prezența unui tribun al *cohors I Aelia Dacorum*, L. Funisulanus Vettonianus, *urmaș al unui nobil dac, dăruit cu cetățenie de guvernatorul Moesiei Superior, participant la războiul lui Domitian cu dacii*[330].

Am putea afirma, forțând întrucâtva, că *romanizarea* debutase în ținuturile getice și dacice încă de la mijlocul secolului I a. Chr. prin intermediul relațiilor clientelare ale dinaștilor locali sau în confruntarea directă dintre părți, soldată cu dispariția regatelor dacice.

---

[329] N. Sharankov, *A Military of 7 March 70 AD for Legio II Adiutrix*, Archaeologia Bulgarica, X, 2, Sofia, 2006, p. 37–46.

[330] C. C. Petolescu, *Dacia. Un mileniu .....(n. 185)*, p. 107, nota 160.

V. *IMPORTURILE* ROMANE ÎN DACIA MERIDIONALĂ ÎN PERIOADA SECOLELOR I A. CHR. – I P. CHR. ANALIZA DESCOPERIRILOR[331]

1. Considerații generale

Prima precizare care trebuie făcută, înainte de a discuta şi realiza orice analiză legată de *importuri,* este legată de stadiul actual al cercetărilor, cu mult mai avansat decât acum un secol, când Pârvan îşi scria opera fundamentală – *Getica*, dar încă cu mari lacune şi disproporţionat în ceea ce privește cercetarea sistematică a siturilor mari.

În acest sens, a se vedea situaţia de la Poiana (jud. Galaţi) şi Ocniţa (jud. Vâlcea), probabil cele mai importante două situri ale Daciei sud-carpatice, din punct de vedere al materialului descoperit. Dacă cercetările de la Poiana au debutat cu un sondaj efectuat de Pârvan, în 1913, şi au continuat cu unele întreruperi până în prezent, la Ocniţa, acestea debutează abia în anii 70, iar din 1993 au fost stopate, fiind reluate începând cu 2012, de subsemnatul împreună cu colegii de la Muzeul Județean Vâlcea. Exemplele de acest fel pot continua. În plus, o altă lacună este dată de numeroasele neclarităţi cronologice, lipsa unei tipologii şi a unei stratigrafii exacte în cazul majorităţii pieselor publicate.

Într-o proporţie covârşitoare, nu cunoaştem contextul şi complexul descoperirilor, iar lipsa unor analogii şi a unor precizări de ordin metodologic lasă loc interpretărilor. În analiza noastră apare, astfel, incertitudinea. Demersul de astăzi este complicat, cu toate acestea am reuşit să identificăm şi să prezentăm un număr de circa 800 de obiecte, fără a lua în considerare cele 200 de descoperiri monetare.

Pornind de la aceste premize, atragem atenţia că o analiză mai clară a importurilor romane din Dacia presupune şi o cercetare a cauzelor şi condiţiilor în care aceste obiecte ajung în aşezările geto-dacice. Totodată, am realizat o clasificare pe tipuri de obiecte, o cronologie a pătrunderii acestora în spațiul dacic și o încercare de stabilire a condițiilor în care ajung în siturile nord-danubiene.

Într-un capitol anterior, realizam o schiţă a situaţiei politice şi militare de la Dunărea de Jos în secolele I a. Chr. – I p. Chr., dar fără a face apel la *importuri*, categorie de obiecte care devin importante tocmai prin cronologia lor şi modul de pătrundere.

Societatea dacică din secolele I a. Chr. – I p. Chr. s-a confruntat cu o multitudine de schimbări de ordin politic, economic, social şi religios, sau cel puţin aşa lasă să se întrevadă izvoarele antice păstrate până astăzi. În doar două secole, teritoriul nord-danubian se afirmă politic şi militar, prin confruntările cu Roma, iar religios prin schimbările profunde din sectorul ritului şi ritualului funerar, precum şi prin construcţia sanctuarelor.

Cercetările arheologice coroborate cu izvoarele antice confirmă faptul că, undeva de la mijlocul secolului I a. Chr. şi până la mijlocul secolului I p. Chr., o serie de aşezări geto-dacice din Câmpia Munteniei sfârşesc în urma unor distrugeri care trebuie puse în legătură cu neînțelerile interne, expediţiile romane de la nordul fluviului şi cu crearea unui spaţiu de siguranţă. Este cazul aşezărilor de la Crăsani, Grădiştea, Popeşti, Radovanu (?), Sprâncenata, Tinosu[332], pentru a aminti doar câteva dave care, în urma investigaţiilor arheologice, au confirmat că sfârşesc cel mai târziu în a doua parte a secolului I p. Chr.

---

[331] Analiza descoperirilor s-a făcut atât în baza bibliografiei aferente, cât şi a *Catalogului descoperirilor (Anexele 1, 2, 3* şi planşelor, în acest sens este necesară şi consultarea Anexelor 1–15, şi a Planşelor I–LXXIII.

[332] A se vedea în acest sens Anexa 5 cu situaţia cronologică a siturilor dacice.

Înainte de a realiza o analiză propriu zisă a principalelor tipuri de *importuri*, se impun câteva menţiuni pe marginea modului în care pătrund la nordul Dunării diferitele tipuri de obiecte.

Termenul de *importuri* desemnează în mod tradițional acele obiecte care provin dintr-o activitate pur comercială. La începutul secolului al XX-lea, Vasile Pârvan avansa ideea existenței în Dacia, încă din secolul II a. Chr., a unor adevărate factorii comerciale[333], ceea ce ar fi explicat totodată numărul mare de piese romane din teritoriile nord-dunărene.

La aproape un secol de la teza lui Pârvan, putem conchide că acesta enunţa un principiu greşit, având în vedere că schimburile comerciale între cele două părţi au început cel mai devreme abia pe la mijlocul secolului I a. Chr., iar afluxul monetar roman se poate datora şi altor factori. În plus afirmaţia următoare (…) *şi ca atare explică şi împrejurarea de ce nucleele de* cives Romani negotiandi causa in Dacia consistentes *au trebuit să fie mai numeroase în Banat, în Oltenia şi în Transilvania, decât în Muntenia şi Moldova*[334], se dovedeşte astăzi inexactă, după cum arată actualul stadiu al cercetărilor.

Astăzi termenul de *importuri* capătă valențe și conotații diferite, ținându-se cont de stadiul cercetărilor, obiectele putând proveni din:

- incursiunile militare dacice, de jaf, în teritoriile sud-dunărene;
- plata unor stipendii dinaștilor locali aflați în alianță cu Imperiul;
- daruri;
- achiziţionare de la negustori a produselor de factură greco-romană.

Până la sfârşitul secolului I a. Chr., aşezările din Câmpia Munteniei au jucat rolul cel mai important din punct de vedere al schimburilor economice, acestora alăturându-li-se centrul de la Cetăţeni, în secolul I p. Chr. Odată cu dispariţia acestora, aşezarea de la Ocniţa-Buridava şi aceea de la Poiana devin punctul central al comerţului. Afirmaţia de mai sus este susţinută chiar de raportul importurilor romane din Dacia Meridională, aproximativ trei sferturi din acestea provenind de la Poiana şi de la Ocniţa. În plus, obiectele de acolo aparţin cronologic secolului I p. Chr.[335]. Astfel din cele aproape 800 de obiecte, 461 provin de la Poiana şi 141 de la Ocniţa, adică 75,91% din totalul obiectelor de import din cele circa 30 de aşezări dacice luate în analiză[336].

Nu trebuie neglijat nici raportul cronologic din cele două mari dave. La Poiana, 389 de obiecte aparţin secolului I şi începutului de secol II şi doar 16 secolului I a. Chr., restul având o datare incertă. Şi în dava de la Ocniţa situaţia este aproximativ aceiaşi, 87,23% din piese sunt de secol I p. Chr., iar 3,54% sunt de secol I a. Chr., cele rămase situându-se într-o categorie intermediară.

Nu acelaşi lucru se poate spune despre siturile de la Popeşti, Tinosu sau Crăsani[337]. În ultima dintre aşezările amintite, aceea de la Piscul Crăsani, nu am putut identifica nici măcar un obiect de secol I p. Chr. (Anexa 1, nr. 9.1–9.10). De altfel, descoperirile de aici confirmă şi sfârşitul acestei dave, cel mai târziu în primii ani ai secolului I p. Chr., dacă nu cumva în ultimele decenii ale secolului I a. Chr.

La Popeşti, situaţia este diferită. Din cele 34 de piese identificate ca fiind de provenienţă romană, 25 sunt de secol I a. Chr. (Anexa 1, nr. 18.1–18.24; Anexa 32, nr. 9.1–9.6), iar restul se încadrează sfârşitului de secol I a. Chr. şi primei jumătăţi a secolului I p. Chr. Cu toate acestea, nu putem prelungi vieţuirea sitului de la Popeşti mai târziu de expediţiile lui Aelius Catus, probabil.

În așezarea de la Tinosu, jud. Prahova, din cele 13 obiecte romane, un număr de 8 sunt de secol I a. Chr., restul, mai ales fibulele de tipul *puternic profilat* şi *în formă de disc*, precum şi o monedă romană imperială (41p. Chr.) aparţinân secolului I p. Chr. (Anexa 1, nr. 22.1–22.8 şi Anexa 2, nr. 12.1 –12.5).

---

333 V. Pârvan, *Getica… (n. 22)*, p. 402.

334 *Ibidem*, p. 402.

335 Anexa 1, 2 şi Anexa 15.

336 Suntem conştienţi că analiza noastră se bazează pe date cunoscute la acest moment, în primul rând din ceea ce a fost publicat, pentru că există, aşa cum personal am constatat, numeroase materiale care se află în depozitele unor muzee, iar valorificarea lor nu a fost posibilă.

337 Anexa 15.

Situaţia prezentată până acum face referire la cele mai importante cinci aşezări dacice, ca număr de obiecte de *import,* şi demonstrează că Ocniţa şi Poiana, au traversat tot secolul I p. Chr., impunându-se la nordul fluviului ca două centre politice , militare şi *economice* (?) majore.

Aşezarea de la Ocniţa se dezvoltă într-o proporţie mare și datorită *comerţului cu sare* şi aşezării geografice, punct de legătură cu zona intracarpatică. Tot mai mult, înclinăm să credem că acel statut de *emporium,* atribuit unor așezări dacice, este departe de realitate, cel puţin pentru etapa clasică a civilizaţiei dacice.

Situl de la Cetăţeni, al cărei sfârşit este plasat spre mijlocul secolului I p. Chr., pierde tot mai mult din statutul de *emporium,* căpătat mai ales prin numărul impresionant de produse greceşti, şi datorită prăbuşirii celorlalte așezări din Câmpia Munteniei, cele mai târzii monede de aici fiind din anul 13 a. Chr. (Anexa 3, nr. 30). Numărul mare de amfore din cetăţile greceşti, confirmă faptul că aceasta era axată pe comerţul cu lumea elenistică, iar prezenţa romană la Dunăre a bulversat şi schimburile economice. Probabil, că dava de la Cetăţeni trebuie integrată unui organism politic şi dinastic al cărui centru era situat undeva în Câmpia Română, la Popeşti sau Tinosu.

Repartiţia geografică a importurilor şi a cronologiei siturilor dacice nord-danubiene (Pl. LXIX şi Pl. LXX) confirmă într-un fel modul în care s-a produs pătrunderea romană la nordul fluviului. Punctele marcate cu verde aparţin sfârşitului de secol I a. Chr. şi primelor decenii ale secolului I p. Chr. În rândul acestora pot fi identificate trei linii de pătrundere. Prima linie cuprinde situri amplasate pe limanul Dunării: Calafat, Sucidava-Celei, Dunăreni, Ţigăneşti, Zimnicea, Ulmeni, Vedea, Radovanu.

Linia a doua cuprinde situri amplasate în Câmpia Română, pe un aliniament format din situri precum: Coţofenii din Dos, Sprâncenata, Cernele-Craiova, Bucureşti, Căscioarele, Popeşti, Borduşani.

O ultimă linie de pătrundere ar demarca siturile de la Crăsani şi Cârlomeneşti. Remarcăm că aceste două așezări se alătură celor de la Zimnicea, Radovanu și Căscioarele și că dispariția lor poate fi la fel de bine legată și de conflictele interne din societatea dacică de la jumătatea secolului I a. Chr. O continuitate a viețuirii acestor așezări dincolo de mijlocul secolului I a. Chr., dar într-o formă mai puțin dezvoltată, este posibilă și chiar relevată de unele descoperiri.

Vasile Pârvan considera că Brazda lui Novac de Nord a devenit în secolul I p. Chr. noua linie de demarcaţie romană, dincolo de limesul danubian[338]. Pe de altă parte D. Tudor încerca să demonstreze contrariul[339]. Cu toate acestea vom putea observa că ideea transformării celei mai mari părţi a Munteniei în spaţiu de siguranţă a Imperiului, cu câteva decenii înainte de cucerire, merită reevaluată.

Observând cu atenţie linia de demarcaţie a siturilor din Câmpia Română, al căror sfârşit corespunde mijlocului de secol I, atunci vom putea găsi unele analogii cu *Brazda lui Novac de Nord*, fără a transforma această fortificaţie liniară într-un argument în favoarea pătrunderii romane la nordul Dunării în secolul I p. Chr.

Analiza pieselor de la Grădiştea sau Tinosu, fibulele de tip Jezerine, Alesia sau în formă de disc (Anexa 2, nr. 4.1–4.3; 12.1–12.5) împing cronologia aceste două situri până la mijlocul secolului I p. Chr. şi ne conduc la ideea că sfârşitul lor poate fi pus în legătură cu acţiunile lui Ti. Plautius Silvanus Aelianus.

Nu în ultimul rând, descoperirile din davele de la Barboşi şi Orlovka ar putea fi asociate cu aceste campanii militare. Acţiunile generalului sunt îndreptate pe aliniamentul subcarpatic răsăritean, adică de la Orlovka şi Barboşi spre curbura Carpaţilor (Pl. LXX, LXXI şi LXXII).

De la sfârşitul domniei lui Burebista şi până la războaiele lui Domitian cu dacii, zona danubiană şi pontică va traversa una dintre cele mai zbuciumate perioade din istoria sa. Dinaştii locali vor trece frecvent la sudul Dunării, atacând garnizoanele romane, iar Imperiul va lua, în cele din urmă, în stăpânire ambele maluri ale fluviului. Secolului I p. Chr. îi corespunde o adevărată explozie de produse romane la nordul Dunării, cauzele acestei abundenţe se regăsesc în argumentaţia de mai sus.

Siturile dacice în care regăsim *importuri* romane *târzii*, de sfârşit de secol I p. Chr., sunt reprezentate de aşezările de la Socu-Bărbăteşti, Polovragi, Cetăţeni, Vlădiceasca şi Pietroasele (Anexa 1, nr. 21.1 –

338 V. Pârvan, *Getica… (n. 22)*, p. 73.
339 *Istoria românilor… (n. 75)*, p. 585.

21.3, 26.1). În mod aproape surprinzător, sfârşitul acestor aşezări corespunde acestui final de secol I, dar nu putem pune sfârşitul lor în legătură cu acţiunile lui Traian, atâta timp cât davele de la Poiana şi Ocniţa continuă să prospere, ci mai degrabă cu războiul lui Domitian şi campaniile acestuia.

În secolul I a. Chr., în Dacia Meridională ajung un număr mai mare de vase din sticlă şi vase din argint.

În ceea ce priveşte ultima categorie, vasele din argint, acestea sunt descoperite în cadrul unor tezaure şi provin mai ales din zona Câmpiei Române, din aşezările de la Calafat, Vedea şi Bucureşti (Anexa 1, nr. 3.4, 4.1, 25.1), distruse probabil la începutul secolului I p. Chr. (Anexa 7a şi 7b; Pl. LXI). De altfel, tezaurele monetare sau obiectele de port şi podoabă descoperite alături confirmă o datare care corespunde mijlocului de secol I a. Chr. sau cel târziu anul 32/31 a. Chr.

Acest lucru presupune că respectivele piese au fost îngropate le sfârşitul secolului I a. Chr., de teama incursiunilor romane la nordul fluviului sau din cauza instabilității interne. Credem că respectivele vase de argint nu au fost neapărat cadouri oferite de guvernatorii romani dinaştilor locali geto-daci, ci pot să provină şi din schimburi economice şi incursiuni de jaf. Vasele de argint descoperite confirmă, în plus, o apropiere de modele elenistice şi de faptul că cel puţin cetăţile dacice din spaţiul sud-carpatic şi danubian se conduc după modelul elenistic.

Dacă vom face abstracţie de descoperirile de la Poiana şi Ocniţa, vom observa, statistic, că aşezările de la Popeşti, Pietroasele, Crăsani şi Tinosu sunt cele mai bogate în importuri romane, dar cu o cronologie ce corespunde secolului I a. Chr. (Anexa 15). Produsele cel mai des întâlnite aici sunt vasele din sticlă, piesele de port şi podoabă, ceramica. Situl de la Popeşti, controla probabil economic Câmpia Română şi alimenta inclusiv centrul de la Cetăţeni, făcând legătura cu Transilvania (?). Controlul cetăților pontice de către Burebista, până în sud la Dionysopolis, a permis cetăților getice din Câmpie să abunde în produse de factură greco-elenistică pe tot parcursul primei jumătăţi a secolului I a. Chr.

Pentru secolul I p. Chr., condiţiile politice sunt determinante pentru tot ceea ce înseamnă acumulare de produse romane.

Davele de la Ocniţa şi Poiana sunt privilegiate, iar descoperirile de acolo confirmă că produse precum piesele de echipament militar sau podoabele (fibule mai ales) nu sunt altceva decât parte a unor înţelegeri politico-militare între dinaştii locali şi Roma. În plus, abundenţa ceramicii, a produselor de sticlă sau a uneltelor şi ustensilelor romane, indică integrarea acestor situri în lumea romană cu mai bine de o jumătate de secol înainte de înfiinţarea provinciei Dacia.

Aşezarea de la Buridava se dezvoltă datorită ocnelor de sare, dar şi poziţiei geografice şi strategice pe valea Oltului, zonă de legătură cu Dacia intracarpatică. Singurele aşezări în care s-au descoperit obiecte romane de secol I p. Chr., în afară de Ocniţa, şi care şi arheologic confirmă cronologia pieselor sunt la Polovragi, Socu-Bărbăteşti, Pietroasele şi Cetăţeni (Anexa 1, nr. 8, 14, 17, 21). Obiectele descoperite în aşezările amintite sunt în mare parte vase din bronz, piese de echipament militar, vase din sticlă şi podoabe (Anexa 7a şi 7b; 9a şi 11). O astfel de repartiţie a pieselor ar confirma o provenienţă extraeconomică.

Revenind la aşezarea de la Ocniţa, menţionam mai sus că aceasta deţine aproape jumătate din piesele de import roman din Dacia Meridională (dacă nu vom lua în considerare situl de la Poiana-Piroboridava), iar cronologic, statistica se menţine în favoarea secolului I p. Chr. (Anexa 15). Oare putem vorbi în acest context de un comerţ roman dirijat spre Ocniţa în secolul I p. Chr. ? La Buridava întâlnim toate categoriile de obiecte romane importate în Dacia. Dacă până în 1974, Grădiştea Muncelului deţinea singura trusă medicală romană descoperită în Dacia, acum şi la Ocniţa întâlnim un astfel de import (Anexa 1, nr. 13.48 şi 13.49) şi exemplele pot continua. Jumătate din ceramica romană de import se află la Ocniţa, 80% din piesele de echipament militar provin tot de acolo, numărul vaselor din bronz şi sticlă depăşeşte 30%, iar cel al inscripţiilor cu litere latine este cu mult peste cel al descoperirilor din întreaga Dacie.

La Ocniţa, descoperirile monetare au fost întâmplătoare (un singur tezaur), dar monedele descoperite aici se întind pe tot parcursul secolului I p. Chr., cea mai târzie monedă fiind de la Domitian (Anexa 3, nr. 97). Dacă Ocniţa-Buridava a fost nu doar un centru economic, ci şi unul politic, aşa cum

susţinea şi Dumitru Berciu, care a fost situaţia acesteia în perioada dintre războaiele lui Domitian şi Traian cu dacii? Cât şi cum controla Decebal din Dacia, înainte de anul 101? Sunt întrebări la care am încercat un răspuns în capitolul dedicat cronologiei siturilor romane din Dacia Meridională.

Putem realiza o analogie interesantă cu centrul de la Magdalensberg (Austria), așezare galică devenită ulterior parte a provinciei romane Noricum., un adevărat *emporium roman*[340] înainte de cucerirea propriu-zisă, dar și centru important pentru produsele din fier, bronz și alamă[341]. O astfel de relație apropiată între Roma și *regatul Noricum*, comercială și nu numai, pentru o perioadă de timp extrem de lungă, ne apare ca fiind similară cu aceea dintre Roma și centrul economico-politic de la Ocnița.

Poiana – Piroboridava constituie la rândul ei un punct esenţial de control al zonei subcarpatice şi al podişului central al Moldovei. Ca şi Ocniţa, s-a bucurat de o atenţie deosebită din perspectiva romană, dacă evaluăm numărul descoperirilor de această factură de acolo. Piroboridava este cel mai important sit arheologic al Daciei Meridionale, iar relaţia cu Imperiul Roman nu a fost nicidecum una tensionată, altfel, ar fi dispărut asemenea davelor de la Popeşti sau Tinosu.

Poiana şi Ocniţa corespund politici romane *Pax romana*, bazată pe alianţe, stipendii şi spaţii de siguranţă. La finele secolului I p.Chr., dinaştii de aici sunt, în opinia noastră, nu doar *amici şi prieteni ai Imperiului Roman*, ci adevăraţi *reprezentanţi în barbaricum*, ai orbisului roman. Situația este similară cu aceea de la Magdalensberg, credem noi. Noile descoperiri romane din vecinătatea centrului de la Ocnița, odată ce vor fi puse în evidență, vor putea confirma, credem, afirmațiile noastre. Graniţa Imperiului era linia Dunării, dar adevărata linie de demarcaţie era situată pe arcul carpatic.

Papirul Hunt vorbeşte de cantonarea la Piroboridava şi Buridava, a Cohors I Hispanorum veterana, înainte de anul 101, cronologia respectivului text apare sub semnul întrebării în literatura de specialitate[342]. O astfel de ipoteză nu poate fi total neglijată şi chiar ar presupune, o eventuală legătură între centrul economic şi politic de la Ocniţa şi Imperiu. Monedele descoperite în așezarea romană de la Poiana încep cu Vespasian, în timp ce la Stolniceni-Buridava, provin din timpul împăraţilor Domitian şi Nerva[343]. Descoperirea așezării romane din imediata vecinătate a cetăților dacice, dar și numeroasele fibule și monede identificate de curând în colecții private din Ocnele Mari[344] sunt relevante pentru contextul mai larg al viitoarelor cercetări arheologice ce trebuie efectuate la Buridava.

Cartarea descoperirilor reliefează geografic o cantonare în trei regiuni a aşezărilor în care s-au descoperit importuri: Subcarpaţii Olteniei, linia Dunării şi partea centrală şi de est a Câmpiei Munteniei. De asemenea, se poate observa (Pl. LXIX) că majoritatea aşezărilor sunt amplasate pe cursurile râurilor, controlând strategic şi economic zonele adiacente. Cazul aşezărilor de la Polovragi

340 http://wwwg.uni-klu.ac.at/archeo/archeost/magdalen/58magdal2.htm#deutsch – după cum o numește profesorul Gernot Piccottini; G. Piccottini, *Bauen und Wohnen in der Stadt auf dem Magdalensberg.* Dsch. ÖAkadWiss., phil.hist. Kl. 208 (1989); Fr. Tasaux, *Les importationa de l'Adriatique et de l'Italie du Nord vers les Provinces danubiennes de Cezar aux Severs*, Atti de Fondazione Canussio, 2003, p. 176, 177, 178; *L'ancienne capitale du royaume du Norique reste non seulement le principal marché de consommation des produits italiens au nord des Alpes – produits qu'elle diffuse également dans le sud du Norique par la vallée de la Drave –, mais elle est aussi un important centre métallurgique où l'on élabore des objets de fer, de bronze et de laiton (nota 73- H.* Dolenz, *Eisenfunde aus der Stadt auf dem Magdalensberg*, Verlag des Landesmuseums für Karnten, Klagenfurt, 1998*)* (http://www.fondazionecanussio.org/atti2003/tassaux.pdf); Marjeta Šašel Kos, *The early urbanization of Noricum and Pannonia*, în Roma e le Province del Danubio. Atti del I Convegno Internazionale Ferrara – Cento, 15–17 Ottobre, 2009, p. 209–230 (http://iza.zrc-sazu.si/pdf/Sasel_Kos_Early_urbanization_2010.pdf).

341 A se vedea în acest sens modul în care au evoluat relațiile dintre lumea romană și *Regnum Noricum* până la cucerire – G. Alföldi, *Noricum,* Routledge & K. Paul, 1974, Chapter 3: *The Rise of Regnum Noricum, Chapter 4 :The Regnum Noricum in the I century BC, Chapter 5: The Roman annexetion*; L. Spezialgebiet, *Römische Frühzeit und frühe Kaiserzeit in Österreich*, Maurer Jakob, 8N, BORG Linz, 2006 (http://www.unet.univie.ac.at/~a0605641/wp-content/uploads/downloads/2011/01/2006-Spezialgebiet-R%C3%B6mer-in-%C3%96sterreich.pdf) .

342 R. Vulpe, *Les getes de la rives gauche… (n. 23)*, Dacia, N.S, V, 1960, p. 324–331.

343 Gh. Bichir, P. Bardașu, *Șantierul arheologic Stolniceni-Buridava*, MCA, XIII, 1983, p. 336–343.

344 În vara anului 2014, în timpul campaniei arheologice de la Buridava, cu ajutorul primarului Petre Iordache din Ocnele Mari, am inițiat realizarea unui *Muzeu* al localității în vechea școală gimnazială. Această initiațivă a beneficat de numeroase donații ale unor cetățeni. S-au putut strânge un număr de 430 de piese, dintre acestea am identificat 20 de fibule și 9 monede, toate aparținând cronologic secolelor III a.Chr. – II p.Chr. Acestea urmează să facă obiectul a două studii.

pe Jiu, Ocniţa şi Sprâncenata pe Olt, Cetăţeni pe Dâmboviţa, Popeşti pe Argeş, Borduşani, Tinosu şi Crăsani pe Prahova, Ialomiţa, Grădiştea pentru bazinul Buzăului sau Pietroasele pentru zona de curbură a Carpaţilor, Poiana pe Siret, confirmă această stare de fapt. Aşezările din zona de câmpie se încadrează cronologic secolului I a. Chr., iar cele din zona subcarpatică cunosc o dezvoltare mai accentuată în secolul I p. Chr.

Indiferent dacă afirmaţiile lui Pârvan, despre prezenţa negustorilor romani la nordul Dunării încă din secolul II a. Chr. sau prezenţa armatei romane în Muntenia, odată cu incursiunile lui Silvanus, pot fi interpretate într-un sens sau altul, este cert că lumea geto-dacică este parte activă a tuturor prefacerilor din spaţiul roman, înainte de cucerire. Prezenţa unui număr atât de mare de obiecte romane în spaţiul Daciei Meridionale confirmă *sincronismul* pe care dinaştii de la nordul Dunării îl realizează cu lumea romană.

Dacă Muntenia sau o parte din Oltenia, au aparținut sau nu unei structuri de graniţă controlată de Imperiu în cea de-a doua parte a secolului I p. Chr., rămâne de demonstrat, în aceeaşi măsură în care consideram că aşezările Poiana-Piroboridava şi de la Ocniţa-Buridava sunt centre puternice ale *romanizării* și *influenței romane* la nordul fluviului. Acest rol privilegiat se poate datora mai ales geopoliticii romane, bazată pe deţinerea unor centre cu funcţii multiple: economică (interesul pentru ocnele de sare) şi militară, prin care dinaştii de aici erau *clienţi*[345] fideli ai Imperiului.

2. Ceramica (Pl. I–XIV)

O primă categorie de produse romane care se regăseşte în aşezările geto-dace este reprezentată de ceramică[346].

Catalogul importurilor cuprinde un număr de 226 de obiecte ceramice (Anexa 1, Anexa 6a–b), identificate în 18 aşezări, Pl. I–XIV și Pl. LVIX), între care amintim Spâncenata (jud. Olt), Celei (jud. Olt), Ipoteşti (jud. Olt), Ocniţa (jud. Vâlcea), Zimnicea (jud. Teleorman), Borduşani (jud. Ialomiţa), Căscioarele (Ilfov), Bucureşti, Popeşti (jud. Giurgiu), Crăsani (jud. Ialomiţa), Radovanu (jud. Călăraşi), Tinosu (jud. Prahova), Grădiştea (jud. Brăila), Poiana (jud. Galaţi).

Tipologia descoperirilor nord-danubiene lasă să se întrevadă în secolele I a. Chr. – I p. Chr. o diversitate de forme, de la amfore şi opaiţe, până la străchini, urcioare, amforete şi farfurii[347].

Până la începutul secolului I a. Chr., numărul cel mai mare de obiecte ceramice descoperite în spaţiul românesc era deţinut de amfore, provenite mai ales din cetăţile greceşti şi ajunse aici datorită comerţului cu vinuri, ulei sau grâne[348]. Acum primatul formelor pare a fi deţinut de vasele de strictă utilitate. În acest sens se remarcă o preponderenţă a străchinilor, urcioarelor, amforetelor, cănilor, cupelor, castroanelor dar mai ales a farfuriilor – patella.

Totodată, tipologia descoperirilor permite o clasificare a ceramici pe trei mari grupe: o ceramică de culoare roşie – obişnuită, ceramică cu glazură şi terra sigillata. Cea de-a doua categorie, a ceramicii glazurate, se regăseşte statistic în mai toate aşezările, ceea ce demonstrează că are cea mai mare arie de răspândire.

Acest lucru s-ar datora probabil nu doar unui preţ mai scăzut faţă de ceramica de lux, ci şi unei atracţii spre acest tip de ceramică cu decor în relief, adusă în secolele anterioare din cetăţile greceşti. Ținând cont de repartiţia formelor, vom observa că pe locul secund apar opaiţele, urmate de amfore şi de terra sigillata, ultima categorie fiind identificată doar în siturile de la Ocniţa şi Poiana (Anexa 1, nr. 13.4).

345 Idee susținută și de A. Rustoiu în *Dacia și Italia în sec. I a. Chr. …*, p. 83.

346 Pentru o privire clară asupra tipologiei unei mari părți a cermicii din siturile dacice a se consulta volumul – M. C. Popescu, *Hellenistic and Roman Pottery in pre-Roman Dacia (2nd century B.C. – 1st century A.D.)*, București, 2013.

347 Anexa 6a.

348 D. Tudor, *Răspândirea amforelor grecești ștampilate în Moldova, Muntenia, și Oltenia*, Arh.Mold, 5, 1967, p. 37–80; Idem, *Amfore elenistice descoperite în adâncul teritoriului RPR*, StRefIstRom, I, 1954, p. 81–88; M. C. Popescu, *Hellenistic and Roman Pottery in pre-Roman Dacia (2nd century B.C. – 1st century A.D.)*, București, 2013.

Dacia Meridională oferă, până la această dată, un număr de 18 aşezări geto-dacice în care s-a descoperit ceramică romană. Geografic, cele mai numeroase descoperiri sunt semnalate în zona de răsărit a Câmpiei Munteniei şi în apropierea cursului Dunării. Aşa cum precizasem și mai sus, aşezările geto-dacice care deţin primatul economic sunt amplasate pe cursurile principalelor râuri: Olt, Teleorman, Vedea, Argeş, Dâmboviţa, Prahova, Ialomiţa, Buzău. O repartiţie pe situri demonstrează că în așezările de la Poiana (jud. Galaţi), Ocniţa-Buridava și Bordușani (jud. Ialomiţa) s-au descoperit cele mai numeroase vase ceramice, acestea fiind urmate de aşezările de la Crăsani şi Popeşti[349].

Probabil că în ceea ce priveşte procentajul descoperirilor ceramice pe situri, trebuie ţinut cont şi de modul în care au fost publicate informaţiile şi de importanţa acordată de cercetători acestui tip de import.

Cronologic, ceramica descoperită în siturile dacice acoperă întreaga perioadă clasică, secolele I a. Chr. – I p. Chr., iar tipologia ne demonstrează că avem de-a face atât cu produse *elenistice* târzii, venite pe filieră romană, cât şi cu produse italice sau provincial orientale. Situaţia cea mai complexă este aceea de la Poiana-Piroboridava, unde ceramica romană poate fi datată până în secolul II (Ex. Anexa 1, nr. 16.5, 16.7, 16.8, 16.10). În ceea ce priveşte siturile din Câmpia Română, Popeşti, Crăsani sau Borduşani, regăsim un tip de ceramică a cărei datare este deseori de secol I a. Chr., fiind mai degrabă un produs *elenistic* târziu (Ex. Anexa 1, nr. 2.1 şi 2.2, 9.1–9.6 sau 18.1, 18.2).

Această ierarhizare confirmă şi cronologia siturilor. La Ocniţa şi Poiana majoritatea descoperirilor sunt de secol I p. Chr., în timp ce pentru celelalte aşezări avem produse datate în secolul I a. Chr. (Anexa 15). Aşezările de la Crăsani sau Popeşti au deţinut primatul economic şi politic pe tot parcursul secolului I a. Chr., probabil până la instalarea definitivă a Romei la Dunăre, ceea ce a dus şi la o cădere a comerţului cu cetăţile pontice spre sfârşitul secolului I a. Chr., iar în urma incursiunilor romane la nordul fluviului chiar şi la încetarea existenţei acestor situri.

Peste 80% din ceramica descoperită se încadrează secolului I p. Chr., lucru datorat descoperirilor de la Poiana şi Ocniţa (Anexa 6b), dar şi unor descoperiri reduse ca număr, cum este cazul de la Vlădiceasca, aşezare al cărei sfârşit poate fi împins, datorită ceramicii descoperite aici, până în a doua jumătate a secolului I p. Chr.[350] (Anexa 1, nr. 26.1).

În ceea ce priveşte descoperirile de la Ocniţa, Dumitru Berciu clasifica în 1981[351] un număr impresionant de fragmente ceramice romane. În cea mai mare parte a fost vorba de o ceramică locală pictată, de o calitate superioară, descoperită şi în alte aşezări geto-dacice şi căreia i s-a dedicat un volum aparte în 1998[352].

Ceramica rămâne categoria cu cele mai multe descoperiri. Chiar dacă conform Anexei 15a, este situată pe locul secund, după produsele de port şi podoabă, considerăm că, atât modul de inventariere al descoperirilor de către cercetători, cât şi eventualele noastre omisiuni ar putea permite o reevaluare, impunerea acestei categorii de importuri ca fiind cea mai răspândită şi mai bogată. Farfuriile, castroanele, cănile, unguentariile sau amforele inventariate în acest catalog nu provin doar din zona nord-italică, ci mai ales din cea provincială: galică, egeeană, nord-pontică sau orientală. Aceleaşi tipuri şi forme le putem regăsi în siturile de la Ocniţa, Poiana, Borduşani, Popeşti, dar şi de la Răcătău, Brad, Bâtca-Doamnei sau Sarmizegetusa.

Ca o ultimă remarcă de ordin metodologic, se impune menţionarea numeroaselor *imitaţii*, imitaţii care de multe ori s-au impus ca fiind originale. Meşterii de la nordul Dunării reuşeau să imite la perfecţie numeroase tipuri ceramice romane.

---

349 În acest sens poate fi consultată Anexa 6a şi 15 a.

350 A se vedea capitolul precedent precum şi G. Trohani, *Autour de la fin des etablissements getes de la Muntenie*, în *Important Sites from the Pre-Roman and Roman Time on the Lower Danube Valley (4th century BC – 4 th century AD)*, Brăila, 2007, p. 214.

351 Este vorba de volumul *Buridava dacică*, Bucureşti, 1981, dar şi de o serie de articole de după 1982.

352 G. Florea, *Ceramica pictată. Artă, meșteșug și societate în Dacia preromană (sec. I a. Chr. – I p. Chr.)*, Cluj, 1998.

3. Vasele din bronz și argint (Pl. XV–XXI)

Comparativ cu descoperirile ceramice, numărul vaselor din bronz şi argint este mai mic, cu toate acestea, de la volumul lui Ioan Glodariu şi până astăzi numărul descoperirilor s-a dublat[353]. Majoritatea formelor corespund tipologiei întocmite de Eggers, modelelor 122, 125, 129, 140, 141 şi 144[354], acestea provenind cu preponderenţă din atelierele italice şi galice, dar şi din alte zone ale Imperiului[355].

Se înregistrează o diversitate a formelor: caserole, căni, amforete, talere, oenochoe, simpulum sau cazane. Ordinea prezentată mai sus corespunde în mare şi repartiţiei numerice a acestora[356]. Cronologic, majoritatea descoperirilor sunt de secol I p. Chr. (peste 60%) şi provin din aşezarea de la Ocniţa-Buridava.

În dava de la Poiana numărul descoperirilor este de 6, adică 17,14% (se remarcă un opaiţ cu corn lunar, publicat de Pârvan, în *Getica*, cu analogii la Pompei (Anexa 1, nr. 16.35). La Ocniţa sunt identificate 15 vase, circa 42, 85% din totalul obiectelor de acest fel. Pe locul trei se situează dava de la Popeşti cu 4 descoperiri, în procente 11,42%. (Anexa 7b). Într-o repartiție geografică, din cele 12 situri unde s-au descoperit vase din bronz, două le regăsim în Oltenia, la Dunăreni (jud. Dolj) şi la Ocniţa (jud. Vâlcea), celelalte aparținând zonei Munteniei, cu siturile de la Bucureşti, Călăraşi, Grădiştea, Pietroasele, Popeşti, Tinosu, Ţigăneşti, Ulmeni sau Vlădiceasca.

O mare parte a descoperirilor de acest gen aparţin secolului I a. Chr., circa 50%, lucru datorat numeroaselor situri dacice din Câmpia Munteniei (Popeşti – Anexa 1, nr. 18.4, 18.5 sau 18.6), dar şi cronologiei unor vase de la Ocniţa (nr. Anexa 1, nr. 13.33) şi Poiana (Anexa 1, nr. 16.36).

Spre deosebire de ceramică, numărul descoperirilor este cu mult mai mic. Vasele din bronz, ca şi cele din argint, provin mai ales din incursiuni de jaf, daruri sau stipendii şi mai puţin din activităţi de natură economică.

În ceea ce priveşte vasele din argint, acestea se regăsesc într-un număr foarte mic doar şase astfel de vase se cunosc pentru teritoriul Daciei Meridionale. Trei din aceste descoperiri sunt parte a unor depozite sau tezaure, aşa cum este cazul la Bucureşti-Herăstrău sau Vedea (Anexa 1, nr. 3.4 şi 25.1). Alături de vasele din argint au fost descoperite tezaure monetare sau podoabe, ceea ce implică nu doar o tezaurizare, ci şi o îngropare intenţionată. Vasul de la Vlădiceasca a fost descoperit într-o locuinţă şi aparţine la rându-i secolului I a. Chr. (Anexa 1, nr. 26.3) fără să facă parte dintr-un tezaur.

Vasele aparţin secolului I a. Chr., de altfel şi celelalte elemente componente ale tezaurelor corespund acestei cronologii, cu o singură excepţie: vasul de la Calafat, jud. Dolj (nr. 4.1), acesta putând fi datat în secolul I p. Chr. Şi geografic cronologia ar putea fi confirmată, o singură descoperire în Oltenia, celelalte în Câmpia Munteniei, zonă controlată probabil de romani, în secolul I p. Chr. (Pl. LXI).

Vasele de argint, ca şi cele de bronz, evidenţiază un statut social, o formă de prosperitate, avere. Acestea pot proveni mai ales din plata unor stipendii sau din incursiuni de jaf. În secolul I a. Chr., incursiunile dacice la sudul fluviului erau cu mult mai numeroase, iar instabilitatea politică din ultimele cinci decenii ale secolului I a. Chr. a permis dinaştilor daci acumularea acestui tip de obiecte.

Tipologia vaselor confirmă că acestea au fost confecţionate în ateliere italice, vasul de la Calafat corespunde modelelor din peninsulă, iar cele sub formă de bol se apropie de modele mai vechi elenistice (Anexa 1, nr. 4.1).

Numărul redus al vaselor din argint poate fi pus pe seama prăzilor luate de romani în timpul războaielor dacice, o serie de scene de pe Columnă reliefând acestă supoziție, dar şi pe seama numărului mic de cercetări arheologice.

353 În 1974, Ioan Glodariu identifica pentru zona Daciei Meridionale șapte situri unde s-au descoperit obiecte din bronz, astăzi numărul lor este de 10, iar numărul descoperirilor este dublu. Anexa 7a și 7b, respectiv 15a.

354 H. J. Eggers, *Der römische Import in freien Germanien*, Hamburg, 1951.

355 O analiză pe larg a formelor și a provenienței vaselor de bronz regăsim în studiul lui A. Rustoiu, *Dacia și Italia în secolul I a. Chr. Comerțul cu vase de bronz în perioada republicană târzie*, în *Comerț și Civilizație. Transilvania în contextul schimburilor comerciale și culturale în antichitate*, Cluj-Napoca, 2005, p. 53–90.

356 Pentru repartiția numerică, geografică și cronologie a se vedea Anexele 7a și 7b, respectiv Pl. LX și LXI.

4. Vasele şi recipientele din sticlă (Pl. XXII–XXXIII)

Importul produselor din sticlă în Dacia Meridională este relativ mare, dar nu permite decât o evaluare cantitativă, mai mult decât una tipologică. Lucrul acesta se datorează perisabilităţii obiectelor, dar şi unei lipse de interes pentru sticla din Dacia în perioada preromană. Nu există, la această dată, o evaluare reală şi clară a descoperirilor de sticlă din spaţiul nostru.

Primele informaţii despre recipientele de sticlă descoperite în Dacia le regăsim la Vasile Pârvan[357], care aprecia că atât obiectele din sticlă, cât şi vasele din argint sau bronz aparţin aristocraţiei. Doar un număr de 9 situri au pus în evidenţă vase din sticlă, probabil că numărul localităţilor este cu mult mai mare, dar în timpul cercetărilor fragmentele se pot foarte uşor deteriora. (Anexa 7a şi 7b, Anexa 15a şi Pl. LXII)

Primatul descoperirilor îl deţine aşezarea de la Poiana[358], cu un număr de 86 descoperiri, urmată de aşezările de la Popeşti – 9 descoperiri, Pietroasele – 7 obiecte, şi abia apoi Ocniţa (6 obiecte)[359], Bucureşti (4 descoperiri amplasate în diferite puncte, Tei, Herăstrău) şi Tinosu – 3 obiecte[360]. În Oltenia nu a fost identificată decât o singură staţiune în care s-au descoperit vase din sticlă, Ocniţa, toate celelalte aflându-se în Câmpia Munteniei. Există o serie de descoperiri în bazinul superior al Jiului, dar datele de acolo sunt încă incerte.

Chiar şi din punct de vedere al datării, se remarcă un balans în favoarea secolului I p. Chr., peste 60% din descoperiri provin însă de la Ocnița și Poiana (Anexa 15).

Se pot identifica cel puţin două categorii de vase din sticlă descoperite în acest spaţiu: colorate (în albastru, galben, verde, roşu, transparente) şi millefiori, prima categorie deţine însă o pondere mai însemnată.

La Poiana, au putut fi identificate cu atenţie produse italice, siro-palestiniene şi alexandrine aparţinând tipurilor Isings 3 şi 3b (Anexa 1, nr. 16.37 şi 16.38, 16.39 şi 16.40) sau tipurilor Isings 12, 17 şi 69, de provenienţă nord-italică şi siro-palestiniană – nr. 16.42. Isings forma 37, vase de tip sidonian (Anexa 1, nr. 16.43), Isings forma 6, 8, 28, 82 – unguentarii piriforme şi policrome – (Anexa 1, nr. 16.46.), provenind din bazinul răsăritean al Pontului, Siria şi Italia. La Pietroasele – Gruiu Dării, se remarcă circa 30 de fragmente provenind de la unguentari, ceşti, pahare din sticlă transparentă, verzuie, cu decor costat, importuri siro-palestiniene şi italice – (Anexa 1, nr. 14.3). La Popeşti, fragmente de sticlă provenind de la boluri, străchini forma Isings 3b (Anexa 1, nr. 18.14) sau forma Isings 3a – (Anexa 1, nr. 18.12).

Cele mai des întâlnite tipuri sunt străchinile costate, cupele, paharele, bolurile sau celebrele unguentarium[361]. Numărul vaselor este cu mult mai mare decât cel pe care îl regăsim în ilustraţie sau în Anexa 7a–7b, la Tinosu fiind menţionate de Radu şi Ecaterina Vulpe un număr de 27 de fragmente. Cum nu beneficiem de o evidenţă clară nici a numărului, și nici a formelor, ne limităm în a aminti aceste date în cadrul *Catalogului general al importurilor*.

5. Unelte și ustensile de uz casnic (Pl. XXXIV–XXXVI)

O categorie aparte în cadrul *Catalogului importurilor romane din Dacia Meridională* o reprezintă uneltele şi ustensilele de uz casnic, aici integrându-se obiecte confecţionate din bronz, fier sau marmură.

---

357 V. Pârvan, *Getica. …(n. 22)*, p. 352.

358 S. Teodor, C. Chiriac, *Vase de sticlă din așezarea geto-dacică de la Poiana (județul Galați) I*, în Arh. Mol., 1994, 183–221.

359 Numărul vaselor de la Ocnița se ridică mai nou la cel puţin 15, având în vedere un studiu publicat de M. C. Popescu, M. Iosifaru, *Vase de sticlă descoperite la Buridava dacică*, în Buridava, nr.10, 2012, p. 74–88; M. C. Popescu, M. Iosifaru, *Glass vessels Discovered in Dacian Buridava*, CAIETE ARA. Arhitectură. Restaurare. Arheologie., 4, 2013, p. 5–14; Acestea publică un număr de 14 vase de sticlă, importuri, integrabile sec. I a Chr. – până în sec. II p. Chr., cu numeroase analogii în siturile de la Răcătău și Poiana. Un alt fragment de vas provine din cercetările arheologice efectuate de noi în anul 2012, în zona așezării civile, într-o groapă, complex închis (Sesiunea Națională de Rapoarte Arheologice, Craiova, 2013).

360 Pentru o imagine clară asupra raportului descoperirilor şi a amplasării geografice, vezi Pl. LXII şi Anexele 7a–7b şi 15.

361 Ilustrația planşelor poate confirma aceste forme. Pl. XXII – XXXIII.

Numărul descoperirilor este cu mult mai redus decât în toate celelalte cazuri, doar cinci situri pun la dispoziţia cercetătorilor astfel de obiecte (Anexa 8a şi 8b; Pl. LXV). Acestea confirmă o polarizare a majorităţii tipurilor de *importur*i remarcată de câteva decenii încoace spre aşezările de la Poiana, Crăsani, Popeşti, Tinosu şi, după cercetările sistematice din anii ″70–80, la Ocniţa.

Obiectele descoperite se încadrează în şase mari categorii: instrumente medicale, clopote, căţei de vatră, candelabre, vase din marmură şi aplice[362]. Din cele 14 descoperiri, opt sunt integrabile secolului I a. Chr., celelalte, veacului următor. De data aceasta Ocniţa deţine numărul cel mai mare de descoperiri, fiind urmată de centrul de la Popeşti. Situaţia statistică din Anexa 8b reliefează un număr mai mare de candelabre, descoperite în trei din cele patru aşezări (Anexa 15).

O categorie aparte o reprezintă instrumentele medicale. Până la această dată singurele descoperiri de acest gen se mai înregistrează la Sarmizegetusa, acestea sunt din bronz şi provin din atelierele italice. Raritatea acestor obiecte denotă şi un interes mai scăzut pentru piesele care nu prezintă o valoare economică mai ridicată, dar totodată creşte şi importanţa aşezării unde au fost descoperite.

În analiza prezentă nu figurează situl de la Poiana, jud. Galaţi. Acesta este amintit, fără a fi înregistrat în Catalog, lucru care se datorează situaţiei ambigue de acolo. Volumul foarte mare al descoperirilor de la Poiana nu ne-a permis identificarea acestui tip de obiecte şi clasificarea lor, de aceea am ales formula menţionării sale pe lista descoperirilor, fără a preciza anumite date statistice, cronologice sau de altă natură. Fără îndoială situl de la Piroboridava va pune în evidenţă un număr mare de obiecte de acest gen. Pot fi date ca exemplu *furculiţa* şi *spatula* din fier descoperite în secţiunea N, campania din anii 1987 şi 1985, aparţinând etapei secolelor I–II p. Chr.[363].

6. Obiecte de port și podoabă

6.1. Fibulele (Pl. XXXVII–XLVIII)

Numărul cel mai mare de piese *importate* aparţine categoriei obiectelor de port şi podoabă (Anexa 15). Ne vom mărgini doar la datele care rezultă din catalogul întocmit aici, fără a intra în discuţii privind datele tehnice ale diferitelor categorii de fibule[364].

În 1974, Ioan Glodariu nu aborda în volumul dedicat schimburilor economice o categorie aparte, aceea a fibulelor. Repartiţia în teren a descoperirilor arată complet diferit față de situaţia constatată în cazurile prezentate până acum. Fibule regăsim într-o serie de aşezări cu un statut inferior celor de la Poiana, Popeşti, Crăsani sau Ocniţa.

Pe harta importurilor apar de această dată centre noi, precum cele de la Ostrovu Corbului (jud. Mehedinţi), Socu-Bărbăteşti (jud. Gorj), Cetăţeni (jud. Argeş), Coţofenii din Dos (jud. Olt), Grădiştea (jud. Brăila), Tinosu (jud. Ialomiţa) sau Zimnicea (jud. Teleorman)[365].

Fibulele constituie în foarte multe cazuri elemente certe de cronologie şi ne-au permis anumite clarificări în situația unor aşezări precum Crăsani, Sprâncenata, Grădiştea. În Catalogul dedicat acestui tip sunt înregistrate 239 de fibule, repartizate în 13 aşezări dacice (Anexa 9a). Statistica prezintă un număr de peste 60% din acestea ca aparţinând secolului I p. Chr., un număr limitat de fibule secolului I a. Chr. şi o cantitate medie sfârşitului de secol I a. Chr. – începutului de secol I p. Chr.[366].

---

[362] Pl. XXXIV–XXXVI.

[363] R. Vulpe, S. Teodor, *Piroboridava… (n. 45)*, p. 157, fig. 32.1 şi 32.2; probabil că avem de-a face cu două importuri, fără a putea preciza însă cu exactitate.

[364] Există cel puţin două lucrări dedicate fibulelor romane din Dacia preromană, lucrări citate aici şi aparţinând lui Aurel Rustoiu şi Sorin Cociş.

[365] Vezi Anexa 9a şi 9b; Anexa 10 şi Pl. LXIII.

[366] Pentru detalii pot fi consultate, alături de Catalogul fibulelor şi anexele amintite mai sus, şi lucrările lui A. Rustoiu, *Fibulele din Dacia preromană… (n. 39)*; Idem, *Le premier horizon de fibules romaines en Dacia preromaine,* TD, 16, 1995, p. 211–219; S. Cociş, *Fibule romane… (n. 40);* Idem, în AMP, 8, 1984, p. 149–157.

Davele de la Poiana cu un număr de 162 descoperiri, şi Ocniţa cu 52, deţin primatul absolut, fiind urmate de aşezările de la Popeşti – 6 fibule şi Tinosu 5 (Anexa 2, nr. 8.1–8.162 şi 5.1–5.50; Anexa 9b).

Ca tipologie, avem de-a face cu următoarele forme: Aucisa, Alesia, Jezerine, Almgren, puternic profilat, fibule cu disc, Augenfibel, Langton-Down, Unguiform, sau norico-panonice. Statistic, cele mai numeroase, peste 70%, sunt cele puternic profilate (vezi Anexa 2 şi Pl. XXXVII – XLVIII). În privinţa materialului din care sunt confecţionate, primează bronzul, un număr limitat fiind din argint şi fier.

Cronologic acestea acoperă secolele I a. Chr. – I p. Chr., precum şi începutul secolului II. Au fost *importate* din provinciile central şi vest-europene ale Imperiului Roman, (Pannonia, Noricum, Raetia, Galia) sau din mediul germanic învecinat[367]. La Poiana s-au putut descoperi numeroase imitaţii locale sau piese neterminate, mai ales după tipul *puternic profilat*, o variantă locală cu doi butoni pe arc şi resort lung[368].

6.2. Mărgele şi alte podoabe (Pl. XLIX–L)

O ultimă categorie aparţinând acestei clase a podoabelor, este cea a mărgelelor, descoperite în aşezările geto-dacice într-un număr apreciabil. În cadrul catalogului întocmit, au fost inventariate descoperiri provenind din zece situri; o parte a acestora apar pentru prima dată integrate listei aşezărilor în care s-au identificat importuri romane. În legătură cu o parte a pieselor inventariate se pot exprima îndoieli referitoare la provenienţa romană. Este cazul mărgelelor descoperite în aşezările de la Alimpeşti, Albeşti, Teleşti sau Turburea-Spahii, care sunt celtice sau locale.

În aşezarea de la Poiana, numărul acestui tip de podoabă este foarte mare. În catalogul importurilor nu am menţionat un număr exact, datorită originii incerte a acestora, aşa cum arătam şi pentru aşezările de pe cursul superior al Jiului. Cu toate acestea la Poiana ne-a atras atenţia o piesă din sticlă de culoare verzuie de forma unui scarabeu[369]. Piesa provine sigur din import, probabil din zona mediteraneană (Poiana – Anexa 1, nr. 16.77).

O descoperire importantă prin natura sa şi prin simbolistică este reprezentată de un inel din aur cu camee, aparţinând probabil unui cavaler conducător de unitate militară auxiliară romană[370], descoperit la Poiana (Anexa 1, nr. 16.50) şi care poate fi o captură de război sau o dovadă a cantonării în apropiere a unei unităţi auxiliare romane. A se vedea în acest sens Papirul Hunt şi întreaga discuţie pe marginea cronologiei acestuia[371].

Din categoria podoabe sau piese de port fac parte şi trei descoperiri de la Ocniţa, masca de bronz[372] (Anexa 1, nr. 13.60, Pl. L/13), pandantivul semilunar din bronz (Anexa 1, nr. 13.61, Pl. L/14), care are analogii cu placa de la Polovragi şi cu piesa de la Letniţa (Bulgaria) şi un alt medalion de bronz (Anexa 1, nr. 13.62, Pl. L/15).

În sfârşit, menţionăm şi amuleta reprezentându-l pe zeul Men (probabil produs alexandrin), secol I a. Chr., descoperită la Popeşti, Anexa 1, nr. 18.23..

Din repartiţia pieselor, se poate observa o concentrare în zona subcarpatică a Olteniei, în bazinul Jiului, contrar celorlalte descoperiri de până acum. (Pl. LXVIII) Precizăm că o mare parte din mărgelele şi brăţările descoperite la Ocniţa şi date ca importuri romane de către Dumitru Tudor s-au dovedit a fi produse celtice.

---

367 M. Babeş, *Recenzie.* D. Berciu, *Buridava dacică… (n. 42)*, SCIVA, 33, 2, 1982, p. 252, 253, 254; despre provenienţa şi cronologia unor fibule descoperite la Ocniţa-Buridava.

368 R. Vulpe, S. Teodor, *Piroboridava… (n. 45)*, p. 61, fig. 94/4,7,9, 114/1–4, 6, 8,9, 117/2.

369 R. Vulpe, S. Teodor, *Piroboridava… (n. 45),* p. 66, fig. 130.1.

370 R. Vulpe, 1957, p. 150, fig. 6; L. Petculescu, 1991, p. 209, 219; L. Petculescu, 2000, p. 208–209.

371 R. O. Fink, *Roman Military Records on Papyrus*, Princepton, 1971, p. 217–227; R. Syme, *Danubian Papers,* Bucureşti, 1971, p. 122–123; C. C. Petolescu, *Auxiliae Daciae*, Bucureşti, 2002, p. 22–23.

372 A se vedea în acest sens şi *Recenzia* lui M. Babeş la volumul dedicat aşezării de la Ocniţa-Buridava, p. 251, n. 6.

7. Oglinzi (Pl. XLIX)

Oglinzile sunt prezente într-un număr relativ mic pe teritoriul Daciei Meridionale.

Şase situri au evidențiat oglinzi sau fragmente ale acestora, patru din acestea aflându-se în Câmpia Munteniei, Pietroasele, Popeşti, Tinosu şi Zimnicea (Anexa 10; Pl. LXIV şi LXVIII).

Oglinzile sunt produse ale atelierelor italice şi orientale, putându-se distinge două tipuri, cu mâner şi fără, de obicei confecţionate din bronz acoperit cu o peliculă din metal alb (la Ocniţa – Anexa 1, nr. 16.51–56, Popeşti nr. 18.21, Tinosu nr. 22.8) sau din bronz puternic şlefuit (Zimnicea – Anexa 1, nr. 27.3).

Cele mai multe au fost descoperite la Poiana – circa 28[373] şi Ocniţa – 6, dar şi la Zimnicea, Pietroasele, Popeşti şi Tinosu[374], câte una. Cronologic, ele corespund intervalului secolelor I a. Chr. – I p. Chr., în cazul celor de la Poiana, acestea sunt confecţionate din bronz (Anexa 1, nr. 16.49).

8. Piesele de echipament militar (Pl. LI–LVII)

O categorie aparte în cadrul importurilor din Dacia preromană o constituie armele şi piesele de echipament militar.

Ne vom mărgini doar la a menţiona cele patru aşezări geto-dacice în care s-au descoperit astfel de piese şi la a evidenţia încă o dată primatul aşezărilor de la Poiana şi Ocniţa. Toate cele patru aşezări sunt situate în zona subcarpatică şi corespund punctelor de trecere spre Transilvania, pe Jiu, Olt, Dâmboviţa şi Siret (Anexa 11 a şi 11b; Pl. LXVI).

Pentru o imagine cât mai clară a răspândirii acestor piese, cât şi a cronologiei lor este necesară consultarea bibliografiei aferente[375]. Se remarcă astfel că, cel puţin în cazul acesta, descoperirea unor piese de echipament militar în zone submontane confirmă o repartiţie a principalelor aşezări geto-dacice în acest spaţiu, mai ales în secolul I p. Chr.

În ceea ce priveşte aşezarea de la Poiana, o serie de piese descoperite acolo, prezintă în continuare probleme de interpretare, după cum afirmă L. Petculescu[376]. Sub aspect cronologic, majoritatea pieselor (din cele 34) de la Poiana (Anexa 1, nr. 16.51–16.53, 16.57–58, 16.65, 16.69–72) aparţin etapei Claudius – Traian, restul putând fi încadrate şi secolului II p. Chr.[377]. Din situl de la Ocniţa, provin 12 piese de echipament militar roman (Anexa 1, nr. 13.63 – 13.74), toate încadrate secolului I p. Chr.[378]. O ultimă piesă este aceea de la Cetăţeni, încheietoare de lorica segmentata, Pl. LI /1 (nr. 8.1).

9. Inscripţii cu litere latine (Pl. LVIII)

O ultimă categorie de *importuri* este formată din inscripţiile cu litere latine sau greceşti, din perioada preromană. Avem de-a face mai degrabă cu un tip de import cultural, o atestare a faptului că la nivelul unor structuri sociale dacice, limba latină nu constituia tocmai o necunoscută.

Davele de la Crăsani, Cetăţeni, Ocniţa, Polovragi și Cârlomenești sunt singurele în care avem atestat acest tip de *import*. (Anexa 12, Pl. LXVII). Considerăm că este important de menţionat tipul inscripţiei, natura materialului şi eventuala cronologie.

---

[373] Probabil numărul acestora este cu mult mai mare, dar în inventarul realizat de noi nu am identificat cu siguranţă decât 28.

[374] În cadrul *Catalogului* Anexa 1, Pl. LXIII, se poate observa repartiţia acestora în teren.

[375] L. Petculescu, *Roman military equipment in Dacia in the first Century A.D*, Marburger Kolloquium, 1994, p. 61–77; Idem, *Roman military equipment in the Dacien hill-fort at Ocniţa*, The Thracian World at the crossroads of Civilization II, Proceedings of the Seventh International Congress of Thracology, Constanţa – Mangalia – Tulcea, 20–26 May 1996, 1998, p. 261–285; L. Petculescu, M. Nicu, *Echipamentul militar roman din cetatea dacică de la Poiana (jud. Galați)*, în Istro-Pontica – Muzeul tulcean la a 50-a aniversare, 2000, p. 203–220.

[376] L. Petculescu, M. Nicu, *op. cit.*, p. 203, 208.

[377] *Ibidem*, p. 208.

[378] L. Petculescu, 1998, p. 74.

Astfel, la Crăsani, descoperirea aparţine secolul I a. Chr., fiind vorba de un fragment ceramic provenind de la o fructieră, având incizate litere din alfabetul latin (Anexa 1, nr. 9.10). La Cetăţeni regăsim o inscripţie cu litere latine pe un denar din anii 52–50 a. Chr., *P E T R* (Anexa 1, nr. 8.2).

La Ocniţa-Buridava (Anexa 1, nr. 13.75–13.79), toate cele 5 inscripţii cu litere latine au fost făcute pe fragmente ceramice, dintre care amintim un fragment de la o amforă, prezentând un sgraffito redă un nume: LEGINII (Anexa 1, nr. 13.78, Pl. LVII). Tot de la Buridava provine şi celebra inscripţie cu litere greceşti, în care apare numele Thiamarcus[379], eponim asupra căruia există încă numeroase puncte de divergenţă printre specialişti[380]. Un ultim sit în care putem regăsi acest tip de *import* cultural, cu litere greceşti, este acela de la Cârlomeneşti[381].

10. Descoperiri monetare romane

Ultima componentă a acestui catalog al importurilor romane din Dacia Meridională o constituie descoperirile monetare. Asupra prezenţei monetare romane, şi nu numai, au fost scrise un număr impresionant de studii şi articole[382].

Secolul I a. Chr. s-a dovedit a fi unul extrem de complex pentru întreaga lume mediteraneeană, incluzând aici şi populaţiile nord-dunărene geto-dace. Problemele de ordin monetar rămân încă destul de neclare, mai ales pentru spaţiul nord-danubian, unde schimbările politice majore au indus şi prefaceri de natură economică şi socială.

Cuceririle lui Burebista şi apariţia unei structuri de putere de dimensiuni mari, întinsă din Pont până la Carpaţii Păduroşi şi până la munţii Haemus, a condus şi la dispariţia mai vechilor tipuri monetare, care aparţinuseră probabil formaţiunilor dinastice de tip local.

O parte a cercetătorilor acreditează ideea că, odată cu Burebista, se renunţă la mai vechile tipuri monetare şi la cele de provenienţă elenistică în favoarea monedei romane[383]. Pe baza acestui principiu ar fi trebuit să privim *regatul* lui Burebista ca pe o formaţiune politică unitară, cu o administraţie de tip provincial, cel puţin aşa credem că se putea realiza o reformă atât de amplă.

Vasile Pârvan susţinea însă că numărul mare de monede romane şi răspândirea lor în sec. I a. Chr. se datorează mai degrabă factoriilor şi negustorilor romani de la nordul Dunării. Iată două puncte de vedere care concordă, justificând numărul mare al descoperirilor, dar care nu mai pot fi considerate valabile în totalitate.

În contradicţie vizibilă cu aceste opinii se plasează M. Babeş şi L. Mihăilescu-Bîrliba, care consideră că cea mai mare parte a denarilor romani pătrund în Dacia la sfârşitul secolului I a. Chr. şi în prima parte a secolului I p. Chr.[384].

Fără a relua argumentele prezentate de cele două părţi, ne vom rezuma la o analiză a catalogului descoperirilor monetare de tip roman din Dacia Meridională, (*Anexa 3*), ținând cont de ambele opinii. În ceea ce priveşte numărul mare de imitaţii după denarii romani şi eventuala cronologie a acestora, ţinându-se cont şi de ştanţele monetare descoperite în diferite puncte ale spaţiului nord-dunărean, nu putem să nu remarcăm din nou cele două trasee divergente pe care merg specialiştii – imitaţiile

---

379 D. Berciu, *Buridava dacică… (n. 42)*, p. 136, 137.

380 M. Babeş, *Recenzie…*, 1982, p. 256.

381 M. Babeş, I. Motzoi Chicideanu, D. Măgureanu, Th. Isvoranu, E. M. Constantinescu, D. Sârbu, S. Matei, *Cârlomenești, com. Vernești, județul Buzău*, în Cronica Cercetărilor Arheologice, 2003 (2004), p. 76, 77; C. C. Petolescu, *Cronica epigrafică a României (XXI–XXIV, 2001–2004),* SCIVA, 54–54, 2003–2005, p. 382 (nr. 1071); M. Babeş, *Stațiunea geto-dacă de la Cârlomenești: Davă…*, p. 130–131.

382 M.Chițescu, *Numismatic Aspects of the History of the Dacian State. The Roman Republican Coinage in Dacia and Geto-Dacian Coins of Roman Type*, BAR Int. Ser. 112, Oxford, 1981; D. Moisil, G. Depeyrot, *Les tresor de deniers anterieur á Traian en Roumanie*, Moneto, Wetteren, 2003.

383 C. Preda, *Istoria monedei în Dacia… (n. 275),* p. 224, 234.

384 M. Babeş, *Problemes de la chronologie de la culture…*, p. 133; V. Mihăilescu-Bîrliba, *Dacia răsăriteană în secolele VI–I î. e.n. Economie și monedă,* Iași, 1990, p. 99–113.

debutează masiv în epoca lui Burebista[385] sau ele aparţin cu precădere celei de-a doua jumătăţi a secolului I p.Chr., cu precădere epocii războaielor dacice[386].

Gruparea tezaurelor, ţinându-se cont de anumite criterii cronologice puse ulterior în legătură cu datele istorice din izvoarele antice, reprezintă principala modalitate de argumentare pentru mai toţi istoriografii.

Constantin Preda făcea o afirmaţie interesantă, susţinând pătrunderea în Dacia a unor tezaure gata constituite[387], ceea ce pune sub semnul întrebării chiar ideile susţinute de autor referitoare la constituirea acestor tezaure pe considerente pur economice. Nu trebuie exclusă această idee, a constituirii acestor tezaure în afara Daciei şi a pătrunderii ulterioare la nordul fluviului. Există cel puţin o motivaţie, valoare intrinsecă a metalului, care ar explica şi numărul foarte mare al tezaurelor cu monedă de tip republican, în detrimentul monedei de tip imperial.

În al doilea rând, nu putem neglija numeroasele incursiuni dacice în provinciile romane sud-dunărene. Până la reforma monetară a lui Nero, mai mult de jumătate din moneda romană aflată în circulaţie era din perioada republicană, iar în urma deprecierii monedei prin denominare şi prin scăderea purităţii metalului, începând cu epoca neroniană, acest lucru a încurajat într-o măsură destul de mare folosirea în continuare, mai ales în spaţiile extraprovinciale, a monedei republicane[388].

De asemenea, numărul foarte mare de tezaure din etapa sec. II a.Chr. şi anii 70/48/31 a.Chr. (aproape 60% din număru total de tezaure se integrează acestui interval cronologic, Anexa 13), descoperite la nordul Dunării, reliefează şi întinderea stăpânirii lui Burebista până la Haemus, adică controlul unui spaţiu în care pătrunderea romană se realizase şi se intensifica în contextul inclusiv al războiului civil roman. Un argument în plus pentru afirmaţia de mai sus este şi prezenţa în tezaurele cu denari romani din acest interval a emisiunilor monetare de tip Macedonia Prima, Thasos, Apollonia sau Dyrrhachium (Anexa 3, nr. 3, 16, 11, 25, 34, 64, 78, 95, 125, 155…).

Un număr mare de dinaşti locali geto-daci se implică politic în războiul civil roman şi nu este de aşteptat ca plata acestor *aliaţi* să se fi făcut cu monedă romană republicană, la care se adaugă obiecte de preţ, piese de port şi podoabă, foarte bine primite în mediul *barbar*.

În contradicţie oarecum cu opinia generală, am vrea să exprimăm îndoiala că numărul mare al descoperirilor monetare romane din Dacia se datorează în mare măsură comerţului sau activităţilor economice. În sprijinul unei astfel de afirmaţii sunt şi cele prezentate mai sus, precum şi o serie de alte observaţii precum: caracterul compact al tezaurelor şi intervalul relativ mic de timp dintre prima şi ultima monedă a tezaurului (80% din tezaure sunt limitate în timp, vezi în acest sens Anexa 13).

Moneda romană nu înlocuieşte brusc, din motive pur economice sau ca urmare a reformelor lui Burebista, celelalte tipuri monetare, ci din considerente de ordin politico-militar, cum ar fi extinderea stăpânirii dacice la sudul fluviului şi numeroasele capturi realizate în urma acestei expansiuni.

În aceste condiţii, am putea vorbi de o *pătrundere* monetară romană masivă la nordul fluviului în etapa 82 – 44 a.Chr., dublată de prezenţa romană pe linia Dunării şi în Dobrogea, începând cu Augustus. Nu putem aprecia procentual numărul tezaurelor ajunse în Dacia astfel, dar ţinând cont că 60% din cele 174 de descoperiri monetare cu caracter roman, inventariate de noi pentru spaţiul Daciei Meridionale, aparţin etapei sec. II a.Chr. – 48/31 a.Chr., atunci putem presupune că o parte pătrund la nord până la Augustus, mai ales cele al căror început aparţine sec. II a.Chr., iar cealaltă parte până spre Nero (Anexa 13).

---

385 C. Preda, *Istoria monedei în Dacia… (n. 275)*, p. 235.

386 V. Mihăilescu-Bîrliba, *op. cit.*, p. 96–98.

387 C. Preda, *Istoria monedei în Dacia… (n. 275),* p. 287.

388 Denarul republican avea o greutate cuprinsă între 3,9 şi 3,7 g. În perioada augustană după reformarea sistemului monetar, s-a încercat menţinerea calităţii şi valorii denarului, cu toate acestea a fost preferată pe mai departe moneda republicană. În acest sens a se vedea şi K. Butcher, *Roman Provincial Coins. An Introduction to the "Greek Imperials"*, Londra, 1988; M. Chiţescu, *Tezaurul de la Poroschia, jud. Teleorman și unele probleme privind monedele geto-dace de tip roman republican,* în SCN, 7, 1980, p. 55–65; Idem, *Numismatic Aspects of the History of the Dacian State. The Roman Republican Coinage in Dacia and Geto-Dacian Coins of Roman Type*, BAR, 1981.

Nu putem neglija nici datele de natură cronologică ale siturilor din Dacia Meridională, majoritatea fiind distruse în intervalul Augustus – Vespasian, ceea ce implică o coroborare şi o echilibrare a acestor date cu cele de natură istorică.

Privind harta descoperirilor monetare la nordul fluviului (Pl. LXXIII), trebuie să ţinem cont şi de dispariţia marilor centre politice şi dinastice, ca cele de la Popeşti sau Tinosu, ceea ce ne permite să afirmăm că acest spaţiu, chiar dacă apare politic ca un *no man's land*, după expediţiile lui Catus şi Silvanus, ar trebui să apară şi puternic depopulat, ceea ce ne conduce la ideea că o mare parte din tezaure au ajuns în Dacia cel mai târziu în anii domniei lui Augustus, iar cel mai devreme la mijlocul secolului I a. Chr., adică după extinderea influenţei lui Burebista până la Apolonia şi Haemus.

Catalogul descoperirilor monetare de proveniență romană din în Anexa 4, cuprinde un număr de 159 de localități și circa 178 de descoperiri monetare, ceva mai mult decât cele 92 de tezaure luate în discuţie de C. Preda în volumul dedicat monedelor din Dacia preromană. Din totalul celor 178 descoperiri, 98 sunt tezaure, restul fiind descoperiri izolate (vezi Anexa 13).

Pentru a obţine o imagine clară asupra situaţiei monedelor romane din Dacia secolelor I a. Chr. – I p. Chr., am împărţit descoperirile ţinând cont de câteva repere de cronologie istorică. Astfel am pus în evidenţă cinci categorii:

- tezaure cu monede din perioada sec. II a. Chr. – 48/31 a. Chr.;
- tezaure cu monede din perioada sec. II–I a. Chr. – Augustus;
- tezaure cu monede din perioada sec. II–I a. Chr. – Nero – Vespasian;
- tezaure cu monede din perioada sec. II–I a. Chr. – Domitian – Traian;
- tezaure cu monede din perioada Vespasian – sec. III–IV p. Chr.

Acestora li se adaugă o categorie de monede (reprezentând circa 18%), fără o determinare cronologică clară, din lipsa publicării cu exactitate a descoperirilor şi un tezaur care începe în secolul I a. Chr. şi ajunge până în sec. IV p. Chr., fiind vorba de o descoperire de la Desa, jud. Dolj[389].

Nu am ţinut cont de momentul constituirii tezaurelor, dar am luat în calcul etapele istorice, care au avut implicaţii majore asupra situaţiei politice şi militare, chiar demografice la Dunărea de Jos. Acest tip de asociere a tezaurelor ne-a fost inspirat de etapele istorice foarte clar documentate, dar şi de modul în care au apărut datele, odată aşezate în catalog.

Statistic, am putut observa (Anexa 13), că aproape 60% din descoperiri se grupează în primul interval, adică data ultimei monede se plasează cel mai târziu în timpul disputei dintre Marc Antoniu şi Augustus. Acestui interval i se pot găsi cel puţin alte două orizonturi, în anii 70 a. Chr., respectiv 48–44 a. Chr.

Al doilea interval asociază doar 10% din descoperiri, ultimele monede fiind din perioada lui Augustus, cel mai târziu anul 14.

Menţionăm, odată în plus, că nu se impune asocierea dintre data de emitere a ultimei monede şi data ajungerii în tezaur, pentru a nu se lăsa loc de interpretare.

Intervalele care asociază monede republicane, cu emisiuni de până la / inclusiv Nero şi Vespasian, respectiv Domitian şi Traian nu reprezintă decât 4,5% din totalul monedei.

O categorie aparte o reprezintă tezaurele care debutează cu monede de la Nero şi Vespasian şi ajung până în secolele III–IV, acestea reprezintă un pic mai mult de 3%, dar sunt interesant de urmărit pentru că, geografic, sunt amplasate în apropierea Dunării: Bârca, jud. Dolj (Anexa 3, nr. 9), Bocşa, jud. Caraş-Severin (Anexa 3, nr. 10), Mălăeştii de Jos, jud. Prahova (Anexa 3, nr. 88), Pădureţu, com. Băbeni, jud. Vâcea (Anexa 3, nr. 107), Prahova (Anexa 3, nr. 126), în jud. Galaţi sau mai multe descoperiri izolate, în judeţul Caraş Severin care nu au fost preluate în catalog[390].

Pe baza acestor limite cronologice ne-am permis să emitem mai sus o serie întreagă de ipoteze, care ar putea fi luate în considerare pe viitor. Într-o proporţie de circa 30%, aşa cum se remarcă deja în literatura de specialitate, în tezaurele cu monede romane republicane, regăsim şi o serie de imitaţii

---

389 D. Tudor, *Oltenia romană*, p. 277.

390 C. Preda, *Istoria monedei în Dacia… (n. 275)*, p. 323–331.

de factură locală, asupra cărora nu vom insista. Sunt cunoscute ştanţele monetare de la Tilişca (jud. Sibiu), Grădiştea Muncelului şi Ludeşti (jud. Hunedoara) sau Poiana (jud. Galaţi), cu ajutorul acestora fiind realizate până la perfecţiune o mare parte de imitaţii după denarii romani. Acest element aparţine probabil secolului I p. Chr., şi denotă o adopţie tot mai clară a monedei romane în schimburile comerciale.

Constantin Preda susţine că aceste imitaţii încep să fie realizate începând cu anii 70 ai secolului I a. Chr.[391], contrar opiniei lui V. Mihailescu-Bîrliba şi I. Glodariu, care plasează aceste ateliere de *falsificare* a monedei în ultimul sfert al secolului I p. Chr. şi în timpul războaielor lui Traian[392]. Ne raliem punctului de vedere privind secolul I p. Chr. şi războaiele dacice, considerând în continuare că o parte din moneda republicană timpurie ajunge în Dacia în urma incursiunilor de jaf, ca tezaure deja formate, exclusiv din interes pentru metal şi nu intrinsec monetar, probabil cel mai devreme în intervalul 70–55 a. Chr., corespunzător implicării lui Burebista în Pont şi la Dunărea de Jos.

Comparativ cu datele prezentate de C. Preda în legătură cu situaţia statistică a descoperirilor pe regiuni istorice, Transilvania şi Banatul rămân să deţină primatul, aşa cum susţine acesta[393], cu 102 tezaure descoperite, faţă de cele 98 inventariate de noi şi faţă de cele 34 din Moldova. Diferenţele importante sunt date de problemele cronologice şi nicidecum de cele statistice.

Repartiţia geografică a descoperirilor acoperă întreg teritoriul Daciei Meridionale.

391 *Ibidem*, p. 235.

392 V. Mihăilescu-Bîrliba, *op. cit.*, p. 96–98; I. Glodariu, E. Iaroslavschi, A. Rusu, *Die Müzstätte von Sarmizegetusa Regia,* în EN, 2, 1992, p. 57–68.

393 C. Preda, *Istoria monedei în Dacia… (n. 275),* p. 292.

VI. CONCLUZII

Siturile geto-dacice ne oferă în secolul I a. Chr. imaginea unei societăţi aflate în plină dezvoltare economică şi edilitară, lucru datorat pe de-o parte schimburilor comerciale intense cu cetăţile greceşti, iar, pe de altă parte, interesului arătat de către dinaştii geto-daci pentru tot ceea ce înseamnă structuri de putere şi prestigiu după modelul elenistic.

Acestea sunt o serie de caracteristici ale societăţii geto-dacice, care se desprind din prezentarea pe care am realizat-o în capitolele precedente și pe care le considerăm importante pentru întreaga imagine a societății dacice din secolele I a. Chr. – I p. Chr.:

- societate războinică, cu o ierarhie patriarhală, cu centre de putere, în jurul cărora gravitează aşezări civile de mici dimensiuni, tributare unui dinast local;
- o religie a cărei structură nu ne este încă cu exactitate cunoscută, dar în care regăsim divinităţi ale războiului, vetrei şi familiei;
- o lume deschisă și aflată într-o fază de acumulare, nu exclusiv materială, ci și spirituală (este valabil mai ales pentru marile centre protourbane, pentru *inscripţiile* cu litere latine şi grecești). O demonstrează descoperirile de la Popeşti, Sarmizegetusa, Feţele Albe, Poiana, Ocnița, Cetățeni, Cârlomenești;
- bogăția resurselor naturale, de la produse agricole până la minereuri feroase (fier, aur, argint, plumb) sau produse precum sarea[394], peștele etc.;
- lumea dacică beneficia de o forţă armată considerabilă, aşa cum arătase în prima jumătate a secolului I a. Chr., iar amestecul în treburile interne ale Romei putea fi socotit ca o ameninţare directă asupra stabilităţii statului;
- nu în ultimul rând, interesul regilor geto-daci pentru una din zonele cheie ale comerțului grecesc, Pontul Euxin și gurile Dunării. Numărul mare de monede și imitații după monedele greco-elenistice arată intensitatea circulaţiei monetare, dar și o prezenţă getică și dacică mai accentuată în politica cetăților pontice, moneda putând fi obţinută la fel de bine în urma tratatelor de protecţie cu acestea, din plata stipendiilor pentru asigurarea păcii, dar și în urma incursiunilor militare din provinciile romane.

Acestea sunt doar câteva dintre caracteristicile și avantajele pe care le prezenta lumea geto-dacică la finele secolului I a. Chr., într-un moment în care Imperiul Roman își manifesta definitiv caracterul său *universalist.*

Implicaţiile politice ale prezenţei abundente a monedei tezaurizate în Dacia sunt mai plauzibile decat cele economice. Un text din Polibius vorbeşte de schimburile comerciale cu geţii, făcând precizarea ca avem de-a face cu un schimb în natură, produse contra produse (troc), nicidecum marfă contra bani.

Moneda provine mai degrabă de pe urma plații unor mercenari, a păcii sau a unor servicii, dar şi a incursiunior de jaf. Societatea dacică a perioadei respective se integrează mai repede unei astfel de imagini, în care domina forţa militară, decât a unei societăţi dominate de economie şi comerţ.

Acţiunile lui Burebista sunt făcute din interes politico-militar, înainte de a avea un pronunţat caracter economic. Statele elenistice sunt, de asemenea, state militare, a căror bază este forţa şi dominaţia, iar tezaurele regale se constituie în urma plăţii unor stipendii şi capturilor realizate prin cuceriri şi nu a unui schimb comercial. Istoriografia românească de la Pârvan încoace pare să fi căzut în capcana conturării unei societăţi plină de negustori, comercianți și de ateliere meşteşugăreşti.

394 D. Ciobanu, *Exploatarea sării în perioada marilor migrații (sec. I–XII e.n.) în spațiul carpato-dunărean*, Buzău, 2002, p. 31–55.

Existența unor mari emporium-uri în apropierea sau în jurul marilor cetăţi dacice este normală, evidentă şi corespunde nu unei societăţi în care schimbul se baza exclusiv pe monedă, ci unei societăţi care se ierarhizează în jurul unor structuri de putere. Controlul acestora devenea o prioritate a dinaştilor locali.

Numărul mare al tezaurelor monetare descoperite reflectă interesul pentru tezaurizarea metalului şi nici pe departe pentru valoarea intrinsecă a monedei, în acest sens putem aduce ca argument faptul că moneda romana republicană mai grea continuă să fie preferată celei imperiale cu mult după domnia lui Augustus[395].

Societatea dacică ni se relevă ca o structură lipsită de unitate politică şi militară. Chiar şi etapa *unităţii* lui Burebista este realizată pe cale militară, politică şi deloc în numele ideii de neam. După moartea lui Burebista, nici chiar pericolul roman nu a fost o motivaţie a unităţii politice, ci mai degrabă a oferit un prilej unor dinaşti să încerce a se afirma ca o forţă dominatoare asupra unor spaţii şi aşezări, fără a înţelege pe deplin riscurile apropierii de Imperiu.

Lumea dacică apare lipsită de unitate la nivel politic, singura unitate îi este conferită de aspectul material şi de cel spiritual[396].

Unitatea acestei civilizații este conferită de aspectele religioase şi de cele materiale, lucru normal dacă vom ţine cont că aşezările rurale sunt interesate de propria existenţă şi de asigurarea vieţii, nici pe departe de o devenire în planul politic. Realizarea *stăpânirii* lui Burebista este marcată prea puţin de conflicte deschise, iar descoperirile arheologice ne oferă imaginea distrugerii cel mult a unor centre mari de putere şi nu a așezărilor care gravitează în jurul acestora, ceea ce este semnificativ pentru afirmațiile de mai sus.

Conflictele militare se desfăşoară în numele impunerii forţei şi controlului unor zone, departe de interesele majorităţii supuşilor. Distrugerea siturilor din Câmpia Română şi crearea spaţiului de siguranţă au devenit necesare începând cu domnia lui Octavian, realizându-se un adevarat *limitibus*, care să asigure controlul militar şi economic pentru întreaga zonă a Dunării de Jos şi a Pontului.

Extinderea influenţei romane dincolo de Tiras nu putea fi realizată dacă Roma nu ar fi controlat militar Câmpia Română şi zona din sudul Moldovei. Capetele de pod de la nordul fluviului au devenit necesare odată cu stabilizarea frontierei moesice pe fluviu şi dispariţia regatului odris. Dispariţia centrelor multiple de putere de la nordul fluviului a fost necesară pentru o reducere a atacurilor diferiţilor dinaşti daci la sudul Dunării şi a convenit şi unor regi daci, care deveneau astfel *clienţi* ai Imperiului.

Regalitatea dacică din zona Oraştie, chiar dacă se revendica pe vechiiile principii ale stăpânirii lui Burebista, devine la rându-i clientă a Romei şi participă la jocul politic. Războaiele cu Domitian deschid însă o nouă realitate şi, pentru prima dată, pericolul roman apare la adevărata sa putere în teritoriile nord-dunăre.

Vremelnica expediţie de la sfârşitul secolului I a. Chr. a lui Vinicius, chiar dacă ajunsese până pe Mureşul Mijlociu (?)[397], nu a reușit să pună în pericol forța şi continuitatea dacică în zonă, cum nici incursiunile frecvente ale regilor daci la sud, în Macedonia sau Tracia, nu aveau menirea de a îndepărta pericolul roman, ci doar de a jefui şi a atrage atenţia asupra faptului că existenţa şi controlul frontierei depinde şi de ei.

[395] M. Babeş, *Relațiile geto-dacilor cu Imperiul Roman înainte de cucerirea traiană*, Cugetul. Revista de istorie și Științe Umaniste, p. 10; Idem, *Die Beziehungen der Geto-Daker zu dem Römischen Reich vor Trajans Eroberung*, ArhMold 17, 1994, p. 49–56.

[396] Idem, *Descoperirile funerare și semnificația lor în contextul culturii geto-dace clasice*, SCIVA 39, 1988, p. 3–32; H. Daicoviciu, *Le caractère de la societé et de l'Etat daces a l'epoque classique*, TD, I, 1976, p. 241–247.

[397] Expediţia lui Vinicius putea să se desfășoare, așa cum arătam într-un capitol precedent, și în zona Câmpiei Române, acest episod putându-se lega foarte bine de distrugerea unor cetăţi dacice de aici. În plus afirmaţia istoricului antic (Strabon VII, 3, 12–13) că astfel s-a putut realiza aprovizionarea trupelor romane pe râul Marisos, care se varsă în Dunărea de Jos, lasă să se întrevadă o realitate diferită şi care ar putea să concorde cu aceea de la sfârşitul secolului I p. Chr., când trupele romane vor pătrunde prin acest spaţiu fără a întâmpina o opoziţie vădită. Pentru plasarea râului Maris în Câmpia Munteniei a se vedea şi studiul lui I. Ferenczi, *Valea Mureșului și expediția militară a lui Marcus Vinicius*, Ziridava, XVIII, Arad, 1993, p. 39–47, citat de noi în capitolul anterior.

Statornicirea iazigilor în Câmpia Panoniei a fost prima care a avut efectul de a îngrădi forţa dacică la Dunărea Mijlocie, concomitent cu înaintarea romană în Oltenia sudică, Muntenia Centrală şi Moldova de sud. Depopularea acestor zone a creat un vid, care a avut rolul de a permite atât bastarnilor, cât şi roxolanilor controlul şi îngrădirea din răsărit a regatului dacic din Transilvania.

Eventualele alianţe daco-sarmatice din timpul războaielor dacice se realizează pe fondul unei situaţii speciale, în care Roma ameninţă să cucerească şi să transforme în provincie un spaţiu de siguranţă care conferea şi Imperiului, dar şi regatelor barbare beneficii financiare, militare şi politice.

Descoperirile arheologice ne oferă o situaţie cu mult diferită de cea imaginată în cărţile de istorie.

Avem de-a face cu o adevarată *terra deserta*[398] la sudul Carpaţilor, excepţie făcând marele centru politic şi economic de la Ocniţa-Buridava, care probabil beneficia de stipendii şi de alianţa cu Imperiul.

O situație similară întrucâtva constatăm şi la Poiana, unde aşezarea își continuă vieţuirea până în secolul II, așa cum arată descoperirile arheologice. Cele două centre de putere de la Ocniţa şi Poiana se regăsesc menţionate şi în Papirul Hunt. Fără a discuta cronologia papirului, considerăm ca cele două centre se aflau oricum în strânsă legătura cu Roma, faţă de care își manifestaseră bunăvoinaţa şi până atunci.

În sprijinul posibilei prezenţe romane la nordul fluviului amintim și un fragment din Martial (Epigr. V, 3, 1–6) *Diegis, locuitor de pe ţărmul care acum ne aparţine, a venit să te vadă, o Germanicus, tocmai de pe apele Istrului, care se află sub stăpânirea ta.* (…). Aminteam în capitolul dedicat *Limesului danubian* faptul că o serie de castre romane, precum cel de Drajna de Sus, Stolniceni-Buridava sau cele de pe cursul Superior al Jiului (ex. Răcari), prezintă încă elemente de incertitudine cu privire la cronologie. Ideea încorporării vremelnice a unor zone încă din timpul lui Domitian nu este nouă în literatura noastră. Pentru a ne putea edifica asupra situației exacte a relațiilor daco-romane, este nevoie și de o prezentare a elementelor de proveniență romană din Dacia.

În ceea ce priveşte *importurile*, remarcăm numărul mare al produselor de lux dintr-o serie de centre mai importante şi sărăcia obiectelor de acelasi tip din altele, ceea ce relevă importanţa acestora din punct de vedere al prestigiului (Anexa 14 şi 15).

Alături de tendința *centralizatoare* pe care istoriografia româneasca o adoptă în anumite lucrări, considerând că avem de-a face cu un singur stat dac dupa modelul *imperiului* lui Burebista, regăsim şi una complet diferită, în care fiecare davă nou cercetată devine centru al unei formaţiuni politice.

Aceste dava sunt însă pe bună dreptate centre de putere şi decizie poltică, iar interesul fiecărui *suveran* nu corespunde unei viziuni de ansamblu. Cu toate acestea ne e greu săcredem că avem 10–15 mici *state*, ci mai degrabă un număr de 4–5, conform precizărilor antice, formaţiuni care îşi modifică graniţele în funcţie de etapa istorică şi de afirmarea unui centru sau a altuia.

Propunem în acest sens o imagine diferită, în care centre precum Popeşti sau Tinosu, Grădiştea, Poiana sau Cârlomeneşti şi nu numai, au rol de conducere în etape diferite, în funcţie de forţa politică, militară şi economică de care beneficiază un dinast sau altul. Decăderea unui centru de putere nu însemna şi dispariţia *formaţiunii*, ci doar afirmarea unui alt centru.

La sudul Carpaţilor nu putem vorbi de un sistem unitar de apărare, ca în cazul zonei Oraştie şi a Porţilor de Fier ale Transilvaniei. Aici centrele de putere locale se afirmă şi dispar cu repeziciune, iar menţiunile despre linia dinastică de la Sarmizegetusa rămân singulare.

Sfârşitul unor centre politice precum Popeşti, Tinosu, Cârlomenești, Barboși, Crăsani, Radovanu, Căscioarele, Zimnicea, Grădiştea la finele secolului I a. Chr. sau cel mai târziu până la mijlocul secolului I p. Chr. a fost remarcată în mai multe rânduri, dar fără a se ajunge la o concluzie unitară.

Pe baza elementelor de cercetare prezentate în capitolele dedicate cronologiei siturilor din această spaţialitate şi *importurilor* romane din secolele I a. Chr. – I p. Chr., am constatat o situaţie complexă şi diferită de *tradiţia contemporană.*

---

398 Prin folosirea acestei sintagme a se înțelege nu un vid de populație și de așezări, ci doar dispariția marilor centre de putere. Așa cum reiese din Catalogul descoperirilor geto-dacice din Subcarpaţii Getici, aşezările de mici dimensiuni își continuă viețuirea.

Reluăm pe scurt, etapele cronologice surprinse de noi pentru aşezările dacice de la sud de Carpaţi (Anexa 5, Pl. LXX). Ținându-se cont de coroborarea datelor arheologice cu cele cunoscute astăzi prin intermediul izvoarelor antice ajunse până la noi, s-a impus identificarea a trei etape de timp corespunzătoare, subîmpărţite în cinci orizonturi temporare.

În *Etapa I. Orizontul 1–II* (Anexa 5), a fost inclus sfârşitul aşezărilor de la Radovanu, Zimnicea, Piscul Crăsani, Cârlomeneşti, Sucidava – Celei (Olt), Coțofenii din Dos (Dolj), Sprâncenata (Olt), București, Popești (Giurgiu), Bordușani (Ialomiţa), corespunzător ultimelor decenii ale sec. I a. Chr. şi primelor decenii ale secolului I p. Chr.

Consideram într-un capitol anterior că sfârşitul acestor situri nu trebuie pus în legătură exclusivă cu acţiunile lui Aelius Catus, ci şi cu expediţiile lui Marcus Vinicius (?), M. L. Crassus sau cu represaliile romane venite în urma atacurilor dacice la sud de fluviu. Nu trebuie exclusă nici ipoteza unor conflicte interne, situaţia campaniilor lui Crassus şi implicarea unui dinast local de partea generalului roman, impune rezerve asupra acţiunilor exclusiv romane. Câteva din aceste situri își pierd forța chiar la mijlocul secolului I a. Chr., după cum afirmam și într-un capitol anterior.

Geografic se poate observa că avem de-a face cu două zone distincte, în care așezările dacice suferă distrugeri semnificative; Oltenia sudică pe linia Dunării și centrul Câmpiei Olteniei, iar pe de altă parte zona central-răsăriteană a Munteniei (Pl. LXX).

Probabila înaintare romană ajunge în primele decenii ale secolului I p. Chr. pe linia centrală a Câmpiei Române, cu intenția clară de pacificare a liniei Dunării. Cele două linii paralele pe care armata romană le *creează* sunt: Sucidava – Zimnicea – Radovanu – Bordușani și Coțofenii din Dos – Sprâncenata – Popești – București – Piscul Crăsani.

Susţineam mai sus că expediţiile lui Aelius Catus și aceea a lui Cornelius Lentulus pot fi considerate ca punctele de reper major pentru constiutirea acestei prime zone romane, de control strategic. Le putem lega și de constiuirea în spațiul dintre Istru și Pont a unei *praefectura orae maritimae*[399], la comanda căreia se afla cel care se va implica în conflictele de la Aegyssus și Troesmis, orașe asediate de geți și aliații acestora[400].

Distrugerea așezării de la Popești a condus și la încetarea existeței unuia dintre centrele de putere majore ale geților din Muntenia. Se deschidea drumul spre regiunea subcarpatică, acolo de unde se simțea adevărata amenințare dacică, așa cum ne precizau și Florus (II, 28), Strabon (*Geografia* VII, 3, 13) sau Suetonius (*Augustus* 21).

Până la Claudiu Imperiul a reuşit să realizeze un *cordon de siguranță* pe Dunăre, prin disturgerea cetăților amintite și prin politica depopulării și strămutării geţilor la sudul Istrului.

Expediația lui Tiberius Plautius Silvanu Aelianus, ar putea fi considerată punctul de reper pentru debutul celei de-a II-a *etape* în cronologia siturilor sud-carpatice. Dar nu ar fi putut fi considerată o reușită fără consolidarea stăpânirii romane la sudul Dunării, prin crearea provinciei Moesia, în urma încorporării Dobrogei[401] şi prin aducerea legiunilor IV Scythica cantonată la Viminacium, V Macedonica la Oescus[402], VIII Augusta la Novae și VII Claudia adusă din Dalmația[403].

Aşezarea de la Tinosu, jud. Prahova[404] şi, probabil, davele de la Grădiștea, jud. Brăila, Barboși, jud. Galați, Homorâci (Prahova) sunt distruse în această perioadă sau cel mai târziu în primii ani ai domniei lui Vespasian, când vor avea loc puternice mișcări de trupe pentru întărirea limesului dobrogean pe linia Durustorum, Sucidava, Flaviana, Carsium, Troesmis, Salsovia și când a fost înființată flota *Classis Flavia Moesica*, având comandamentul la Noviodunum.

A treia *etapă* debutează cu domnia lui Domitian şi, în funcţie de datele arheologice, am putut să o împărţim în două orizonturi temporare. Primul cuprinde războaiele lui Domitian cu dacii, iar al

---

399 R. Vulpe, *Histoire ancienne…,* p. 122–124; C. C. Petolescu, *Dacia și Imperiul… (n. 2),* p. 36; I. Bogdan Cătănciu, *Muntenia în sistemul…,* p. 26.

400 C. C. Petolescu, *Dacia și Imperiul… (n. 2),* p. 32; *Istoria Românilor… (n. 7)*, p. 663.

401 D. M. Pippidi, *op. cit.*, p. 323; Al. Suceveanu, *op. cit.*, p. 25–27.

402 C. C. Petolescu, *Dacia și Imperiul… (n. 2),* p. 33.

403 *Ibidem*, p. 36; O. Bounegru, *op. cit.*, p. 41–49.

404 Anexa 9a şi 9b.

doilea, conflictele din timpul lui Traian. Înaintarea romană atinge zona subcarpatică. Așezările de la Polovragi şi Poiana, jud. Gorj, Cetăţeni (jud. Argeş), Pietroasele, jud. Buzău, Vlădiceasca, jud. Călăraşi, cunosc punctul terminus al existenţei.

Odată cu acţiunile militare traiane şi siturile de la Buridava şi Piroboridava devin parte a planului de cucerire a Daciei intracarpatice.

Afirmaţiile că puterea lui Burebista se destramă mai întâi în patru şi apoi în cinci formaţuni, din care nu este prezentată decât aceea de la Sarmizegetusa, devin astfel clare şi normale. Celelalte regate vremelnice şi instabile ca centre de putere, jocul alianţelor din timpul războaielor civile de la Roma ne arată doar implicarea suveranilor mărunţi şi nu este pomenit nici unul dintre aceia care rezidă la Sarmizegetusa.

Continuitatea de la Regia este dată, foarte probabil, şi de factorul religios, acolo suveranii sunt şi mari preoţi şi judecători, în restul teritoriului nici unul dintre dinaşti nu pare să aibă aura pe care o menţionează Iordanes despre ceilalţi.

Putem vorbi de o *splendidă izolare* a celor de la Oraştie?! Ceea ce le-a conferit, probabil, un statut aparte în lume geto-dacică şi greco-romană.

La sfârşitul secolului I p. Chr., Dacia lui Decebal era redusă ca întindere, dar puternică ca structură politică şi militară. Sistemul de apărare de la Ciclovina-Ponorici era unic în lumea *barbară*. Până la Domitian, diferitele conflicte se desfăşoara cu ultimele formaţiuni locale şi mai puţin cu regalitatea de la Sarmizegetusa.

Pănă acum, istorigrafia românească a privit războaiele de cucerire a Daciei și campaniile întreprinse de Traian într-un mod care lasă să se înțeleagă că armatele romane nu au desfășurat prea multe bătălii și că întreg conflictul se reduce la ciocnirea de la Tapae, diversiunea moesiană și cucerirea unor cetăți.

La sud de Carpați armata romană înaintează și își consolideze poziția încă de la început, ceea ce ar fi trebuit să apară ca fiind destul de surprinzător, o pătrundere romană fără prea mult efort.

Majoritatea specialiștilor admit că sistemul de castre de pe limesul alutan, o serie de cetăți de pe Limesul Transalutan și castrele din Subcarpații Getici și de Curbură au fost construite în perioada interbelică sau după terminarea ostilităților. Nu există dovezi concludente, dar nici o clipă istoriografia românească nu a putut concepe că acest amplu sistem de apărare al Imperiului ar fi putut fi construit altfel sau ar fi fost influențat de o altă realitate geopolitică.

De fapt situația la sfârșitul secolului I p. Chr. arăta, credem noi, astfel:

Roma controla întreg cursul Dunării de Jos (vezi în acest sens Pl. LXXI, LXXII). Sitemul de castre și cetăți permitea Imperiului cantonarea unui număr impresionant de trupe.

Teritoriul dintre Dunăre și Carpați nu mai era controlat de davele getice. Regatul Daciei, condus de către Decebal, nu avea acest spațiu sub control militar și politic. Nu există dave, cu excepția celor de la Ocnița și Poiana, care să viețuiască la finele secolului I p. Chr., iar acestea nu aparțineau regilor de la Sarmizegetusa;

La Ocnița şi la Poiana, precum şi la Tipia Ormenişului, avem de-a face cu ultimele centre de putere sud-carpatice și intracarpatice, primele două aservite intereselor romane, care au permis trupelor Imperiului să înainteze spre trecătorile Carpaților. Papirul Hunt confirmă că trupe ale Moesiei Inferior se aflau în Dacia.

Sistemul de apărare roman nu putea fi construit decât în timp, iar lipsa unor capete de pod pe o zonă complet incontrolabilă și deschisă ar fi creat probleme chiar și Imperiului, dacă ținem cont de știrile istoricilor antici, care îi redau pe daci, sarmați sau bastarni ca niște populații greu de supus și puse permanent pe jaf și război. Construirea castrelor de la Mălăiești, Târgșor, Drajna sau Filipeștii de Pădure a fost realizată într-un teritoriu care era parțial pacificat și nu între cele două războaie. Doar Decebal este cel care își întărește pozițiile, nimic nu lasă de înțeles că Roma își consolidează poziția la nordul fluviului între războaie sau doar cu câteva luni înainte. Efortul construirii a peste 50 de astfel de cetăți ar fi fost enorm, la aceea dată chiar și pentru Imperiu, și într-o perioadă de doar 2 ani. În concluzie, considerăm că o serie de fortificații precum cele amintite mai sus sunt ridicate fie la

sfârșitul conflictului lui Domitian cu dacii, fie începând cu anul 99. Dion Chrisostomos merge în Dacia, iar acest regat în accepțiunea lui Iordanes însemna la începutul secolului II, teritoriul din interiorul arcului carpatic (a se vedea delimitarea Daciei).

Pentru un strateg precum Decebal, este de neînțeles de ce zona sud-carpatică nu apare în nici un fel fortificată sau consolidată cu dave, dacă chiar o stăpânea, așa cum cred majoritatea istoricilor noștri. Cum se explică că acesta cedează rapid și ușor un teritoriu vast? Decebal pare să prefere o apărare strictă pe linia Tapae-Porţile de Fier ale Transilvaniei-Cioclovina Ponorici. Se aştepta Decebal la un atac doar pe zona amintită mai sus? Devine greu de înțeles de ce la sud de Carpați nu există nici o dava care să prezinte urme de arsură și distrugere din timpul conflcitelor dacice. Ocnița pare să fie părăsită în bună pace, iar bogăția inventarului ne arată o cetate care nu a fost nici măcar jefuită de armatele romane. Aceeași situație la Poiana pe Siret, unde avem chiar o continuitate până la mijlocul secolului II.

În opinia noastră, zona Daciei Meridionale se afla la începutul secolului II sub control roman. Nu era nevoie de o frontieră propriu-zisă. Roma nu avea nevoie de așa ceva, pentru că nu era interesată economic în controlul acestor zone.

Imperiul decide cucerirea Daciei intracapatice pentru că aceasta aducea foloase economice și înlătura și un dușman, înaintea conflictului cu parţii.

Muntenia, Oltenia şi sudul Moldovei nu reprezentau decât placa turnantă pentru viitorul război și nicidecum o zonă care să confere ceva Imperiului, lucru care s-a demonstrat atunci când Hadrian renunță la cea mai mare parte a acestui spațiu. Această *terra deserta*, era controlabilă deja.

Aceasta pare să fie situația reală a Daciei la finele secolului I p. Chr. Cum ar fi putut Claudiu să înceapă construirea drumului de la Cazane cu malul alăturat stăpânit de daci? Cum putea circula flota Flaviilor, chiar şi numai pe un segment al Dunării, dacă nu ar fi avut capete de pod la nordul fluviului? Cum a putut fi atât de rapidă construirea castrelor romane la nord, dacă acest teritoriu ar fi fost controlat de către Decebal? Unde sunt davele și punctele de rezistență dacice de la sudul Carpaților, în a doua jumătate a secolului I p. Chr.? Unde sunt descoperirile arheologice și numeroasele importuri romane?

Sunt evidente elementele care confirmă prezența romană, supravegherea sau oricum vom numi-o, la nordul Dunării. Lipsesc castrele romane de la sfârșitul secolului I?

În anumite cazuri, problemele de cronologie sunt atât de complicate, încât diferențele de 10–50 ani sunt invizibile în straturi și nu pot să ofere clarificări. Astfel stă cazul castrelor de la Drobeta, Bumbești sau al celor din Subcarpații de Curbură. Așa cum afirmam într-un capitol anterior, există posibilitatea ca o primă fază a castrului de la Drobeta să dateze din timpul conflictului dintre Domitan și Decebal[405], aducând în sprijinul afirmației noastre numeroasele monede de secol I descoperite pe suprafața orașului, cât și ideea strategică, necesitatea unui capăt de pod. Ion Stângă nu exclude ipoteza existenței unui capăt de pod roman și la Pojejena și Dierna, dovezile arheologice din ultimul castru amintit fiind grăitoare în acest sens[406], iar tezaurele monetare care debutează cu Nero și Vespasian ar putea fi elemente importante de cronologie.

În ceea ce privește Brazda lui Novac de Nord, rămâne ca cercetarea să definitiveze neclaritățile. Nu le putem considera concludente cercetările efectuate de noi în anul precedent, dar tehnica de contrucție ar putea să se integreze sistemului din secolul I p. Chr.

În lipsa unor dovezi concludente, nu ne exprimăm un punct de vedere defintiv, în speranța că ne vom continua cercetările în anii următori. Așezarea romană descoperită de curând lângă cetățile dacice de la Ocnița, asemănările izbitoare cu situația de la Magdalensberg din Austria, acolo unde romanii fuseseră prezenți înainte de tranformarea în provincie a zonei, datorită interesului pentru fier, toate acestea ridică semne de întrebare și lasă cercetările viitoare să ne edifice.

Relațiile daco-romane în spațiul Daciei Meridionale nu cunosc în secolul I p. Chr decât un singur sens: un conflict deschis cu regalitatea dacică, ce iese din ceea ce numeam *splendida izolare*, ce

405 D. Benea, *Din istoria militară a Moesiei Superior și a Daciei…*, p. 84; I. Stângă, *Despre evoluția Drobetei civile*, Drobeta, 3–4, 1994, p. 5.

406 M. Chițescu, Gh. Poenaru Bordea, *Contribuții la istoria Diernei în lumina descoperirilor monetare din…*, p. 183.

debutase la moartea lui Burebista și avea să dureze până spre anul 68/69, pentru a încerca să stopeze prezența romană la nordul Dunării. Citatul din Tacitus (*Historia*, I, 2,1) *s-a mișcat și neamul niciodată de bună credință al dacilor,* este relevant pentru ceea ce se întâmpla cu suveranii de la Regia.

Ceilalți dinaști jucaseră doar rolul de amici sau dușmani, fără a înțelege că Roma mai aplicase și în alte rânduri și etape aceiași politică: *Pax Romana*.

Pontul și Transilvania erau singurele puncte de interes ale Romei în zonă, ambele oferind controlul comerțului și bogăția resurselor și, nu în ultimul rând, anihilarea unor dușmani permanenţi și imprevizibli.

Domitian a venit la Dunăre decis să cucerească Dacia, altfel nu se explică efortul militar și economic masiv al Romei. Învins de daci, dar și de quazi, împăratul se vede nevoit să *renunțe* la planurile de anexiune, chiar dacă situația frontului, ar fi permis probabil anexarea măcar a unei părţi a teritoriilor nord-dunărene (și aici ne referim la Oltenia, Muntenia şi sudul Moldovei).

Învins, împăratul nu și-a putut valorifica poziția, renunțând și preferând un foedus, care aducea liniște Imperiului și consolida poziția romană la Dunăre. Mai sus, ne exprimam opinia că Domitian este cel care, va stabili probabil primele garnizoane permanente, cu rol de supraveghere la nordul fluviului, instituind poate chiar un comandament militar separat pe malul dacic, așa cum în trecut făcuseră alţi împăraţi pentru zone diferite. În lipsa unor dovezi concludente, ne vom mărgini doar la aceste supoziții.

Compromisul – pacea din 89 – a fost permanent considerată ca o victorie dacică de către romani, pentru că aceștia veniseră la fluviu să cucerească Dacia, nu să ofere un tratat. Pentru daci, tratatul nu este o victorie cum lasă cea mai mare parte a istoriografiei să se înțeleagă, ci o pierdere. Roma își consolidase poziția și își stabilise mai mult ca sigur noi puncte la nordul fluviului. De pe noua poziție, Dacia se vedea nevoită să devină tot mai precaută și neliniștită, intențiile Imperiului nescăpând suveranului de la Sarmizegetusa. Era conștient că orice schimbare de putere la Roma va redeschide conflictul dacic.

Actualul stadiu al cercetărilor arheologice la sudul Dunării ne demonstrează că Muntenia, Oltenia şi sudul Moldovei, deveniseră din a doua jumătate a secolului I p. Chr. o anexă a Imperiului, un spaţiu de siguranță.

Putem delimita trei etape în evoluția așezărilor şi a situaţiei politice a acestui spaţiu:

- etapa începutului sec. I a. Chr. până la moartea lui Burebista, (44 a. Chr.), în care se poate vorbi de o unitate politică (impusă);
- etapa 44 a. Chr. – 62/69 p. Chr. – fărâmițarea politică se accentuează și începe pătrunderea romană;
- etapa 62/69 până la 101, când Roma controlează complet acest spațiu și pătrunde militar la nordul fluviului.

În sprijinul celor afirmate mai sus vin descoperirile arheologice. Produsele romane din spațiul Daciei Meridonale sunt cu mult mai numeroase (Anexa 15) în secolul I p. Chr., decât în secolul I a. Chr. Este drept că majoritatea acestor produse sunt oferite de siturile de le Ocnița şi Poiana, dar acest lucru nu face decât să confirme cele spuse. Până acum termenul de *importuri* avea în literatura română de specialitate aproape un singur sens, cel economic. Majoritatea acestor produse provin din stipendii şi incursiuni de jaf. Dacă vom urmări Anexa 15b vom observa care sunt categoriile de obiecte, dar și repartiția lor procentuală.

La începutul secolului al XX-lea, Vasile Pârvan avansa ideea existenței în Dacia, încă din secolul II a. Chr., a unor adevărate factorii comerciale[407], ceea ce ar fi explicat totodată numărul mare de piese romane din teritoriile nord-dunărene. La rândul lui, Ioan Glodariu[408] întreţine această *idee*, transformând Dacia într-un adevărat *emporium*.

Aşezările de la Popeşti, Pietroasele, Crăsani şi Tinosu sunt cele mai bogate în importuri romane, dar cu o cronologie ce corespunde secolului I a. Chr., produsele cel mai des întâlnite aici fiind vasele

---

407 V. Pârvan, *Getica… (n. 22)*, p. 402.
408 I. Glodariu, *Relaţiile comerciale…(n. 1)*, p. 21, 27 şi urm.

din sticlă, piesele de port şi podoabă, ceramica (Anexa 15). Cetăţile din Câmpia Română au cunoscut dezvoltarea pe parcursul secolului I a. Chr., iar acest lucru se datorează pe de-o parte cuceririlor lui Burebista şi expasiunii sale asupra teritoriilor pontice, zone cheie pentru produsele de import greco-elenistice şi romane, dar şi schimburilor reale de produse, menţionate şi de Polibius.

Modificarea situaţiei strategice în peninsula Balcanică, prin implicarea Romei în Pont, a condus automat la dispariţia centrelor de putere din Câmpia Română, aşa cum subliniam şi mai sus, şi la afirmarea davelor din spaţiul subcarpatic.

Davele de la Ocniţa şi Poiana sunt privilegiate, aşa cum reiese din numărul mare de *importuri* descoperite aici, iar tipologia obiectelor ne îndreptăţeşte să credem că avem de-a face cu înţelegeri politico-militare între dinaştii locali şi Roma.

*

Situația siturilor dacice confirmă cele afirmate mai sus, și anume dispariția marilor așezări din Câmpia Română și Sudul Moldovei[409], ele putând fi puse în legătură marile expediții romane la nordul fluviului și cu depopulările realizate[410].

Aşa cum am tras concluzia în urma analizei făcută în cadrul acestei lucrări, harta Daciei apare dominată de patru centre de putere la sfârşitul secolului I p. Chr. Două intracarpatice, la Sarmizegetusa Regia şi Racoş, ambele opozante ale Romei, şi alte două extracarpatice, unul la Ocniţa-Buridava şi celălalt la Poiana-Piroboridava. Ultimele par să fie menţinute în numele politicii romane tradiţionale, bucurându-se de *amiciția* Imperiului.

Probabil că acel *ținut* dintre Subcarpaţii Getici şi Dunăre, la care făceam referire pe parcurs, reprezenta spaţiul de interferenţă al celor două lumi, romană şi dacică, punctul de plecare al romanizării, care debutează astfel încă de la sfârşitul secolului I a. Chr. Am putea merge şi mai departe şi afirma că Muntenia şi sudul Moldovei sunt lăsate în afara graniţelor romane după 117, pentru că politica începută cu Augustus şi finalizată la Traian dăduse roadele necesare.

Lumea dacică sud-carpatică acceptase *romanizarea* ca pe un element normal, care a permis nobililor daci accesul la puterea *orbis-ului* roman. Diploma militară de la Vespasian, din anul 70, (…)·*ZVRASIS*·*DECEBALI*·*F*· *DACVS*·, care face referire la un militar de origine dacică[411], precum şi alte menţiuni despre prezenţa la Roma a unor daci, în aceeaşi epocă a lui Vespasian[412], confirmă că romanizarea acestui spaţiu era în plină desfăşurare în secolul I p. Chr.

409 M. Babeş, *Problemes de la chronologie de la culture…*, p. 125–139.
410 A se vedea întreaga bibliografie din capitolele II, III și IV.
411 N. Sharankov, *op. cit.*, p. 37–38.
412 C. C. Petolescu, *Un get la Roma în epoca războiului civil din anii 68–69 e.n.*, în *Contribuţii la istoria Daciei romane I,* Bucureşti, 2007, p. 26–27; D. Dana, Fl. Matei-Popescu, *Le recrutement des Daces dans l'armee romaine sous l'empereur Trajan: une esquisse preliminaire*, Dacia, L, 2006, 195–206; C. C. Petolescu, *Dacia. Un mileniu… (n. 185),* p. 107.

ANEXE

ANEXA 1

CATALOGUL IMPORTURILOR ROMANE ÎN DACIA
Sec. I a. Chr. – I p. Chr.

1. Bălteni, jud. Buzău

1.1. *Situl*: aşezare geto-dacică; *complexul*: nu se menţionează; *data descoperirii*: nu se menţionează; *tipul obiectului*: amforă romană, fără ilustraţie; *descrierea*: fragment amforă romană; *datare obiect*: sec. I. p. Chr.; *datare sit*: nu se menţionează; *bibliografie*: I. T. Dragomir, MCA, VIII, 1962, p. 12.

2. Bordușani, jud. Ialomița

2.1. *Situl*: Popina-Bordușani – aşezare geto-dacică; *complexul*: locuința nr. 8, gropile 2, 8, 12, 22, 44, 67, 83, 89, 90; *data descoperirii*: nu se menţionează; *tipul obiectului*: fragmente provenind de la 14 vase de proveniență greco-romană; *descrierea*: ceramică greco-romană (elenistică) de culoare roșiatică și negru-cenușie; *datare obiect*: sec. I. a. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – mijl. sec. I p. Chr.; *bibliografie*: G. Trohani, *Locuirea getică din partea de nord a Popinei Bordușani (com. Bordușani, jud. Ialomița)*, vol. II, Târgoviște, 2006, p. 38, 39, 69.

2.2. *Situl*: Popina-Bordușani – aşezare geto-dacică; *complexul*: în stratul arheologic; *data descoperirii*: nu se menţionează; *tipul obiectului*: 28 de fragmente provenind de la vase de proveniență greco-romană; *descrierea*: ceramică greco-romană (elenistică) de culoare roșiatică și negru-cenușie; *datare obiect*: sec. I. a. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – mijl. sec. I p. Chr.; *bibliografie*: G. Trohani, *Locuirea getică din partea de nord a Popinei Bordușani (com. Bordușani, jud. Ialomița)*, vol. II, Târgoviște, 2006, p. 38, 39, 69.

3. Bucureşti

3.1. Situl: Arhivele Statului, aşezare geto-dacică; *complexul*: nu se menţionează; *data descoperirii*: 1953; *tipul obiectului*: ceramică romană, fără ilustraţie; *descrierea*: fragmente de vase romane; *datare obiect*: sec. I a. Chr. – I. p. Chr.; *datare sit*: nu se menţionează; *bibliografie*: S. Morintz, Gh. Cantacuzino, în StRefIstRom, I, 1954, p. 336, 341.

3.2. Situl: București, aşezare geto-dacică; *complexul*: nu se menţionează; *data descoperirii*: –; *tipul obiectului*: opaiț roman; *descrierea*: opaiț roman fragmentar, cu toartă verticală, sus cu un strugure în relief; *datare obiect*: I. p. Chr.; *datare sit*: nu se menţionează; *bibliografie*: I. Geodariu, *Relații comerciale ale Daciei… (n. 1)*, 1974, p. 210, no. 7 g.

3.3. *Situl*: Bucureşti-Herăstrău – aşezare geto-dacică; *complexul*: tezaur compus din monede şi obiecte din argint; *data descoperirii*: 1938; *tipul obiectului*: vas de bronz, Pl. XV/1; *descrierea*: fragmente dintr-un vas de bronz, acesta nu poate fi reconstituit; *datare obiect*: sec. I a. Chr.; *datare sit*: nu se menţionează; *bibliografie*: D. Popescu, Dacia, XI–XII, 1945–1947, p. 35/51, fig. 2/5 şi 6/3.

3.4. *Situl*: Bucureşti-Herăstrău – aşezare geto-dacică; *complexul*: tezaur compus din monede şi obiecte din argint; *data descoperirii*: 1938; *tipul obiectului*: vas de argint, Pl. XXI/1; *descrierea*: înălţime 11 cm, d gură 17 cm, grosime 4 mm, greutate 467 gr; *datare obiect*: sec. I a. Chr.; *datare sit*: nu se menţionează; *bibliografie*: D. Popescu, Dacia, XI–XII, 1945–1947, p. 35, fig. 1/1 şi 4.

3.5. *Situl*: Bucureşti-Herăstrău – aşezare geto-dacică; *complexul*: nu se menţionează; *data descoperirii*: nu se menţionează; *tipul obiectului*: bol din sticlă; *descrierea*: bol de culoare galben-verzuie, sticlă presată, Isings, forma I, p. 15–16; *datare obiect*: sec. I p. Chr.; *datare sit*: nu se menţionează; *bibliografie*: I. Glodariu, 1974, p. 245.

3.6. Situl: Bucureşti-Herăstrău – aşezare geto-dacică; *complexul*: nu se menţionează; *data descoperirii*: nu se menţionează; *tipul obiectului*: strachină costată; *descrierea*: strachină de culoare galben-verzuie, sticlă presată; *datare obiect*: sec. I. p. Chr.; *datare sit*: nu se menţionează; *bibliografie*: I. Glodariu, 1974, p. 245, (inf. M. Turcu).

3.7. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: nu se menţionează; *data descoperirii*: nu se menţionează; *tipul obiectului*: vase sticlă; *descrierea*: fragmente de culoare galben-verzuie, cu bule; *datare obiect*: sec. I. p. Chr.; *datare sit*: nu se menţionează; *bibliografie*: I. Glodariu, 1974, p. 245 (inf. M. Turcu).

3.8. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: nu se menţionează; *data descoperirii*: nu se menţionează; *tipul obiectului*: strachină din sticlă; *descrierea*: strachină millefiori, Isings, forma 3, p. 18–19; *datare obiect*: sec. I. p. Chr.; *datare sit*: nu se menţionează; *bibliografie*: I. Glodariu, 1974, p. 245 (inf. M. Turcu).

4. Calafat, jud. Dolj

4.1. Situl: nu se menţionează; *complexul*: tezaur compus din trei brăţări de aur, una de electron, două inele şi două ace de păr din aur; *data descoperirii*: 1903; *tipul obiectului*: vas din argint; *descrierea*: castron cu decor în relief; *datare obiect*: sec. I p. Chr.; *datare sit*: nu se menţionează; *bibliografie*: Gr. Tocilescu, *Archäologischer Anzeiger*, Berlin, 1904, p. 195.

5. Călăraşi, jud. Călăraşi

5.1. Situl: aşezare geto-dacică, „Grădiştea Borcii"; *complexul*: alături de ceramică dacică şi un fragment ceramic de provenienţă romană; *data descoperirii*: înainte de 1923; *tipul obiectului*: vas de bronz, fără ilustraţie; *descrierea*: obiect din bronz cu o parte îndoită; *datare obiect*: nu se menţionează, probabil sec. I a. Chr.; *datare sit*: nu se menţionează; *bibliografie*: R. Vlădescu, BCMI, XVII, 1924, p. 86.

6. Căscioare, jud. Ifov

6.1. Situl: Cătălui-Căscioarele; *complexul*: aşezare geto-dacică; *data descoperirii*: 1965–1977; *tipul obiectului*: ceramică romană Pl. V/28–32; *descrierea*: fragmente ceramice de factură romană provenind de la un castron decorat cu motive florale încrustate şi incizate (analogii Poiana, Glodariu, p. 215–216); *datare obiect*: a doua jumătate sec. I a. Chr.; *datare sit*: sec. I a. Chr. – înc. sec. I p. Chr.; *bibliografie*: Gh. Cantacuzino, G. Trohani, *Săpăturile arheologice de la Cătălui-Căscioarele, jud. Ilfov*, Cercetări Arheologice, III, 1979, p. 261–330, fig. 13/8.

7. Celei, jud. Olt

7.1. Situl: Sucidava-Celei; *complexul*: aşezare din a doua epocă a fierului, suprapusă de aşezarea romană, alături două vetre dacice; *data descoperirii*: 1957; *tipul obiectului*: ceramică romană, fără ilustraţie; *descrierea*: fragmente ceramice de factură romană; *datare obiect*: sec. I p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – I p. Chr.; *bibliografie*: D. Tudor, Bujor, A. Matraşenco, MCA, VII, 1961, p. 474–478.

7.2. Situl: aşezare geto-dacică suprapusă de aşezarea romană; *complexul*: secţiunea III; *data descoperirii*: 1957; *tipul obiectului*: opaiţe romane, fără ilustraţie; *descrierea*: un opaiţ roman întreg şi alte câteva fragmente, ştampilate; *datare obiect*: sec. I p. Chr.; *datare sit*: II a. Chr. – I p. Chr.; *bibliografie*: D. Tudor, E. Bujor, A. Matraşenco, MCA, VII, 1961, p. 478.

8. Cetăţeni, jud. Argeş

8.1. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: nu se menţionează; *data descoperirii*: 1960–1970; *tipul obiectului*: încheietoare de lorica segmentata, Pl. LI/1; *descrierea*: lungime 3,9 cm, lăţime 1 cm, grosime 0,2 cm, analogii cu piesele descoperite la Carnuntum, Corbridge şi Novae; *datare obiect*: sec. I p. Chr.; *datare sit*: sec II a. Chr. – I p. Chr.; *bibliografie*: Dragoş Măndescu, BMMN, 1, 2003, p. 29, fig. 5.

8.2. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: tezaur monetar; *data descoperirii*: 1960; *tipul obiectului*: inscripţie cu litere latine, Pl. LVIII/1; *descrierea*: inscripţie cu litere latine pe un denar din anii

52–50 a. Chr., P E T R; *datare obiect*: sec. I a. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – I p. Chr.; *bibliografie*: B. Mitrea, SCIV, 12, 1961, p. 149; B. Mitrea, D. V. Rosetti, SCIVA, 1–2, 1974, p. 22; D. Berciu, 1981, p. 144, fig. 28/3.

9. Crăsani, jud. Ialomiţa

9.1. Situl: aşezare geto-dacică Piscul Crăsani; *complexul*: nu se menţionează; *data descoperirii*: 1923; *tipul obiectului*: vas mic cu glazură roşie, fără ilustraţie; *descrierea*: fragment dintr-un vas mic cu glazură roşie; *datare obiect*: sec. I a. Chr.; *datare sit*: sec. III–I a. Chr.; *bibliografie*: I. Glodariu, 1974, p. 212, a.

9.2. Situl: aşezare geto-dacică Piscul Crăsani; *complexul*: nu se menţionează; *data descoperirii*: 1923; *tipul obiectului*: vas mic pictat cu linii roşii, fără ilustraţie; *descrierea*: fragment dintr-un vas pictat cu linii roşii; *datare obiect*: sec. I a. Chr.; *datare sit*: sec. III–I a. Chr.; *bibliografie*: I. Glodariu, 1974, p. 212, b.

9.3. Situl: aşezare geto-dacică Piscul Crăsani; *complexul*: nu se menţionează; *data descoperirii*: 1923; *tipul obiectului*: ulcior, fără ilustraţie; *descrierea*: fragment din peretele unui urcior cu angobă albă; *datare obiect*: sec. I a. Chr.; *datare sit*: sec. III–I a. Chr.; *Locul de păstrare*: MNA; *bibliografie*: I. Glodariu, 1974, p. 212, e.

9.4. Situl: aşezare geto-dacică Piscul Crăsani; *complexul*: nu se menţionează; *data descoperirii*: 1923; *tipul obiectului*: ulcior, fără ilustraţie; *descrierea*: gât de ulcior; *datare obiect*: sec. I a. Chr.; *datare sit*: sec. III–I a. Chr.; *bibliografie*: I. Glodariu, 1974, p. 212, f.

9.5. Situl: aşezare geto-dacică Piscul Crăsani; *complexul*: nu se menţionează; *data descoperirii*: 1923; *tipul obiectului*: ceramică, fără ilustraţie; *descrierea*: toartă trilobată cu angobă alb-gălbuie; *datare obiect*: sec. I a. Chr.; *datare sit*: sec. III–I a. Chr.; *bibliografie*: I. Glodariu, 1974, p. 212, g.

9.6. Situl: aşezare geto-dacică Piscul Crăsani; *Complexul*: nu se menţionează; *data descoperirii*: 1923; *tipul obiectului*: ulcior, Pl. 1/1; *descrierea*: urcior cu angobă alburie şi toartă trilobată; *datare obiect*: sec. I a. Chr.; *datare sit*: sec. III–I a. Chr.; *bibliografie*: I. Andrieşescu, 1924, p. 78, fig. 228.

9.7. *Situl*: aşezare geto-dacică Piscul Crăsani; *complexul*: nu se menţionează; *data descoperirii*: 1923; *tipul obiectului*: vase sticlă, Pl. XXII/1 a, b; *descrierea*: fragmente de sticlă provenind de la diferite vase tip millefiori; *datare obiect*: sec. I. a. Chr.; *datare sit*: sec. III–I a. Chr.; *bibliografie*: I. Andrieşescu, 1924, p. 82, fig. 263–264.

9.8. Situl: aşezare geto-dacică Piscul Crăsani; *complexul*: într-o locuinţă, incinta nr. 17; *data descoperirii*: 1923; *tipul obiectului*: candelabru, Pl. XXXIV/1; *descrierea*: candelabru din bronz cu trei braţe, H 9,1 cm, provenienţă greco-italică.; *datare obiect*: sec. I a. Chr.; *datare sit*: sec. III–I a. Chr.; *bibliografie*: I. Andrieşescu, 1924, p. 32, 85–87, fig. 277.

9.9. Situl: şantierul arheologic Piscul Crăsani*; complexul*: nu se menţionează*; data descoperirii*: 1923*; tipul obiectului*: mărgele, Pl. XLIX/7*; descrierea*: mărgele din sticlă*; datare obiect*: sec. I a. Chr.*; datare sit*: sec. III–I a. Chr.*; bibliografie*: I. Andrieşescu, 1924, p. 82, fig. 265–268.

9.10. Situl: aşezare geto-dacică Piscul Crăsani; *complexul*: groapa B I; *data descoperirii*: 1980; *tipul obiectului*: inscripţie cu litere latine, fără ilustraţie; *descrierea*: fragment ceramic provenind de la o fructieră, având incizate litere din alfabetul latin; *datare obiect*: sec. I a. Chr.; *datare sit*: sec. III–I a. Chr.; *bibliografie*: N. Conovici, MCA, XV, 1983, p. 195, fig. 5/4.

10. Dunăreni, com. Goicea, jud. Dolj

10.1. *Situl*: nu se menţionează; *complexul*: vas de bronz conţinând un tezaur monetar; *data descoperirii*: 1966; *tipul obiectului*: vas de bronz, Pl. XV/2; *descrierea*: vas din bronz, se apropie de tipul Eggers 122, probabil o variantă timpurie a acestuia; *datare obiect*: sec. I a. Chr. (tezaurul monetar se încadrează între 211–56 a. Chr.); *bibliografie*: B. Mitrea, Dacia NS, 22, 1978, p. 336–369; G. Popilian, Historica, I, 1970, p. 53–56, fig. 1.

11. Grădiştea, jud. Brăila

11.1. Situl: aşezare geto-dacică, în stânga râului Buzău, la 5 km în aval de comuna Grădiştea; *complexul*: locuinţe de suprafaţă; *data descoperirii*: 1979; *tipul obiectului*: ceramică romană, Pl. I/2; *descrierea*: fragmente de ceramică romană, circa 10% din totalul ceramicii descoperite; *datare obiect*: sec. I a. Chr.; *datare sit*: sec. III a. Chr. – I p. Chr.; *bibliografie*: V. Sârbu, Fl. Anastasiu, MCA, XIV, 1980, p. 212, pl. VI/5 c, d, e.

11.2. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: groapa 160 – atelier de prelucrare a metalelor; *data descoperirii*: 1989; *tipul obiectului*: vas de bronz, Pl. XV/3; *descrierea*: fragment dintr-un vas de bronz cu decor sub formă de şnur, fără corespondenţă; *datare obiect*: sec. I p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – I p. Chr.; *Locul de păstrare*: Muzeul Brăila; *bibliografie*: V. Sârbu, Istros, VI, 1992, pp. 37/38–46, pl. V/9.

12. Ipoteşti, jud. Olt

12.1. Situl: aşezare geto-dacică, descoperire întâmplătoare; *complexul*: nu se menţionează; *data descoperirii*: 1962; *tipul obiectului*: farfurie, Pl. I/3; *descrierea*: fragmente farfurie cu glazură brun-roşcată; *datare obiect*: sec. I. p. Chr.; *datare sit*: nu se menţionează; *bibliografie*: I. Glodariu, 1974, p. 213, pl. XXII (inf. M. Butoi).

13. Ocniţa, jud. Vâlcea

13.1. Situl: aşezarea geto-dacică Ocniţa-Buridava, Cetatea 1, Terasa I; *complexul*: ş. XXVII, nivelul II; *data descoperirii*: 1975; *tipul obiectului*: farfurie – patella, Pl. I/4 a, b, c; *descrierea*: fragmente ceramice colorate provenind de la o farfurie – patella; *datare obiect*: sec. I a. Chr. – sec. I p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – I p. Chr.; *bibliografie*: D. Berciu, 1981, p. 36, Pl. 28/5 a-c.

13.2. Situl: aşezarea geto-dacică Ocniţa-Buridava, Cetatea 1; *complexul*: groapa 14; *data descoperirii*: 1961–1981; *tipul obiectului*: opaiţ, Pl. I/5; *descrierea*: opaiţ roman cu o singură deschidere pentru fitil şi una pentru aerisire, cu reprezentarea lui Hercule pe partea superioară, L 0,085m, h. 0,025 m; *datare obiect*: sec. I p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – I p. Chr.; *bibliografie*: D. Berciu, 1981, p. 77, Pl. 69/1.

13.3. Situl: aşezarea geto-dacică Ocniţa-Buridava, Terasa 1; *complexul*: groapa 3; *data descoperirii*: 1961–1981; *tipul obiectului*: farfurie, Pl. II/6; *descrierea*: fragment ceramic provenit de la o farfurie, terra sigillata; *datare obiect*: sec. I p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – I p. Chr.; *bibliografie*: D. Berciu, 1981, p. 104, Pl. 83/16.

13.4. Situl: aşezarea geto-dacică Ocniţa-Buridava, Terasa I; *complexul*: groapa 26; *data descoperirii*: 1961–1981; *tipul obiectului*: ceaşcă, Pl. II/7; *descrierea*: fragment ceramic provenit de la o ceaşcă, produs fin, de culoare roşie, terra sigillata, d 0,087 m, h 0,05 m; *datare obiect*: sec. I p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – I p. Chr.; *bibliografie*: D. Berciu, 1981, p. 108, Pl. 83/7.

13.5. Situl: aşezarea geto-dacică Ocniţa-Buridava, Cetatea 1. Terasa II; *complexul*: nu se menţionează; *data descoperirii*: 1961–1981; *tipul obiectului*: farfurie, Pl. II/8; *descrierea*: fragmente ceramice probabil din farfurie; *datare obiect*: sec. I a. Chr. – sec. I p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – I p. Chr.; *bibliografie*: D. Berciu, 1981, p. 296, Pl. 92/14–15.

13.6. Situl: aşezarea geto-dacică Ocniţa-Buridava, Cetatea 1, Terasa V; *complexul*: groapa 5; *data descoperirii*: 1961–1981; *tipul obiectului*: ceramică, Pl. II/9; *descrierea*: fragment ceramică import roman; *datare obiect*: sec. I p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – I p. Chr.; *bibliografie*: D. Berciu, 1981, p. 266, Pl. 92/3.

13.7. Situl: aşezarea geto-dacică Ocniţa-Buridava, aşezarea civilă, nivelul II; *complexul*: nu se menţionează; *data descoperirii*: 1961–1981; *tipul obiectului*: farfurie?, Pl. II/10; *descrierea*: fragment ceramic dintr-o farfurie; *datare obiect*: sec. I p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – I p. Chr.; *bibliografie*: D. Berciu, 1981, p. 199, Pl. 23/4.

13.8. Situl: aşezarea geto-dacică Ocniţa-Buridava, Cetatea 1; *complexul*: groapa 11; *data descoperirii*: 1961–1981; *tipul obiectului*: amforă, Pl. II/11; *descrierea*: partea superioară a unei amfore

de provenienţă romană; *datare obiect*: sec. I p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – I p. Chr.; *bibliografie*: D. Berciu, 1981, p. 246, Pl. 72/6.

13.9. Situl: aşezarea geto-dacică Ocniţa-Buridava, Cetatea 1; *complexul*: groapa 11; *data descoperirii*: 1961–1981; *tipul obiectului*: farfurie, Pl. II/12; *descrierea*: fragment ceramic; *datare obiect*: sec. I p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – I p. Chr.; *bibliografie*: D. Berciu, 1981, p. 245, Pl. 71/9.

13.10. Situl: aşezarea geto-dacică Ocniţa-Buridava, Cetatea 1, Terasa II; *complexul*: nu se menţionează; *data descoperirii*: 1961–1981; *tipul obiectului*: farfurie, Pl. III/13; *descrierea*: fragment ceramic; *datare obiect*: sec. I p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – I p. Chr.; *bibliografie*: D. Berciu, 1981, p. 270, Pl. 96/3.

13.11. Situl: aşezarea geto-dacică Ocniţa-Buridava, Cetatea 1, Terasa II; *complexul*: groapa 25; *data descoperirii*: 1961–1981; *tipul obiectului*: farfurie, Pl. III/14; *descrierea*: farfurie – fragment ceramic; *datare obiect*: sec. I p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – I p. Chr.; *bibliografie*: D. Berciu, 1981, p. 263, Pl. 89/5.

13.12. Situl: aşezarea dacică Ocniţa-Buridava, Cetatea 1; *complexul*: nu se menţionează; *data descoperirii*: 1961–1981; *tipul obiectului*: ceramică, Pl. III/15; *descrierea*: fragment ceramic cu decor în relief; *datare obiect*: sec. I p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – I p. Chr.; *bibliografie*: D. Berciu, 1981, p. 282, Pl. 108/4.

13.13. Situl: aşezarea geto-dacică Ocniţa-Buridava, Terasa II; *complexul*: groapa 3; *data descoperirii*: 1961–1981; *tipul obiectului*: ceramică, Pl. III/16; *descrierea*: fragment ceramic roman de culoare roşie; *datare obiect*: sec. I p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – I p. Chr.; *bibliografie*: D. Berciu, 1981, p. 109, Pl. 89/3.

13.14. Situl: aşezarea geto-dacică Ocniţa-Buridava, Cetatea 1; *complexul*: încăperea 2; *data descoperirii*: 1961–1981; *tipul obiectului*: ceramică, Pl. III/17; *descrierea*: vas pictat, import roman; *datare obiect*: sec. I p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – I p. Chr.; *bibliografie*: D. Berciu, 1981, p. 224, Pl. 50/9.

13.15. Situl: aşezarea geto-dacică Ocniţa-Buridava, Terasa II, Nivelul IIa; *complexul*: ş. XIII, groapa 3; *data descoperirii*: 1983; *tipul obiectului*: ceramică, fără ilustraţie; *descrierea*: fragmente ceramică terra sigillata; *datare obiect*: sec. I p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – I p. Chr.; *bibliografie*: Berciu, M. Iosifaru, S. Purice, Gh. Andreescu, TD, V, 1–2, 1984, p. 178.

13.16. Situl: aşezarea geto-dacică Ocniţa-Buridava, Cetatea 1; *complexul*: nu se menţionează; *data descoperirii*: 1985; *tipul obiectului*: farfurie, Pl. III/18; *descrierea*: fragmente de terra sigillata provenind de la o farfurie; *datare obiect*: sec. I p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – I p. Chr.; *bibliografie*: D. Berciu, M. Iosifaru, S. Purice, Gh. Andreescu, TD, VII, 1–2, 1986, p. 142, fig. 1/8.

13.17. Situl: aşezarea geto-dacică Ocniţa-Buridava, Terasa III; *complexul*: locuinţa 8; *data descoperirii*: 1986; *tipul obiectului*: amforă, Pl. III/fig. 19; *descrierea*: mănuşă de amforă romană; *datare obiect*: sec. I p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – I p. Chr.; *bibliografie*: D. Berciu, B. Mitrea, S. Purice, M. Iosifaru, Gh. Andreescu, TD, VIII, 1–2, 1987, p. 155, fig. 1/2.

13.18. Situl: aşezarea geto-dacică Ocniţa-Buridava, terasa III; *complexul*: locuinţa 9; *data descoperirii*: 1987; *tipul obiectului*: amforetă, Pl. III /20; *descrierea*: amforetă de culoare cărămizie, D 0,065 m, H 0,11 m; *datare obiect*: sec. I p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – I p. Chr.; *bibliografie*: D. Berciu, M. Iosifaru, S. Purice, P. Gherghe, TD, IX, 1–2, 1988, p. 171, fig. 2/6.

13.19. Situl: aşezarea geto-dacică Ocniţa-Buridava, Terasele II şi V; *complexul*: secţiunile A 23 şi A24; *data descoperirii*: 1989; *tipul obiectului*: ceramică, fără ilustraţie; *descrierea*: fragmente vase terra sigillata; *datare obiect*: sec. I p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – I p. Chr.; *bibliografie*: D. Berciu, S. Purice, M. Iosifaru, TD, XI, 1–2, 1990, p. 136.

13.20. Situl: aşezarea geto-dacică Ocniţa-Buridava, terasele II şi V; *complexul*: secţiunile A 23 şi A 24; *data descoperirii*: 1989; *tipul obiectului*: amfore, fără ilustraţie; *descrierea*: fragmente amfore romane; *datare obiect*: sec. I p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – I p. Chr.; *bibliografie*: D. Berciu, S. Purice, M. Iosifaru, TD, XI, 1–2, 1990, p. 136.

13.21. Situl: aşezarea geto-dacică Ocniţa-Buridava, Terasa V; *complexul*: locuinţa 1; *data descoperirii*: 1990; *tipul obiectului*: farfurie, fără ilustraţie; *descrierea*: fragment farfurie romană, ceramică terra sigillata; *datare obiect*: sec. I p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – I p. Chr.; *bibliografie*: D. Berciu, S. Purice, M. Iosifaru, M. Diaconescu, TD, XII, 1–2, 1991, p. 109.

13.22. Situl: aşezare geto-dacică, Ocniţa-Buridava, aşezarea civilă, Nivelul II; *complexul*: şanţul XXXIX; *data descoperirii*: 1978; *tipul obiectului*: toartă caserolă din bronz, Pl. XV/4; *descrierea*: fragment toartă caserolă din bronz, cu cercul în relief crestat L 0,066m, corespondenţă Eggers tipul 144; *datare obiect*: sec. I p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – I p. Chr.; *bibliografie*: D. Berciu, 1981, p. 41, Pl. 32/3.

13.23. Situl: aşezarea geto-dacică Ocniţa-Buridava, Nivelul IIa; *complexul*: ş. XXXIX; *data descoperirii*: 1978; *tipul obiectului*: mâner caserolă; *descrierea*: fragment mâner caserolă din bronz, L 0,058 m, Pl. XV/ fig. 5; *datare obiect*: sec. I p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – I p. Chr.; *bibliografie*: D. Berciu, 1981, p. 41, Pl. 27/4.

13.24. Situl: aşezarea geto-dacică Ocniţa-Buridava, nivelul IIa; *complexul*: nu se menţionează; *data descoperirii*: între 1961–1981; *tipul obiectului*: mâner caserolă, Pl. XVI/6; *descrierea*: fragment mâner caserolă din bronz, de formă inelară, cu trei reliefuri concentrice, d 0,052 m; *datare obiect*: sec. I p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – I p. Chr.; *bibliografie*: D. Berciu, 1981, p. 41, Pl. 21/9.

13.25. Situl: aşezarea geto-dacică Ocniţa-Buridava, aşezarea civilă, nivelul IIa; *Complex:* nu se menţionează; *data descoperirii*: între 1961–1981; *tipul obiectului*: mâner caserolă bronz, Pl. XVI/fig. 7; *descrierea*: fragment dintr-un mâner de la o caserolă de bronz, probabil tipul; Eggers 140 *Datare obiect*: sec. I p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – I p. Chr.; *bibliografie*: D. Berciu, 1981, p. 203, Pl. 27/8.

13.26. Situl: aşezarea geto-dacică Ocniţa-Buridava, aşezarea civilă, Nivelul II; *complexul*: alături o monedă de la Augustus; *data descoperirii*: între 1961–1981; *tipul obiectului*: mâner de la o caserolă din bronz, Pl. XVI/8; *descrierea*: fragment mâner de caserolă din bronz, probabil tipul Eggers 141; *datare obiect*: sec. I p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – I p. Chr.; *bibliografie*: D. Berciu, 1981, p. 198, Pl. 22/4 şi 27/5.

13.27. Situl: aşezarea geto-dacică Ocniţa-Buridava, nivelul III; *complexul*: nu se menţionează; *data descoperirii*: 1974; *tipul obiectului*: mâner de tigaie, Pl. XVI/9; *descrierea*: mâner de tigaie, având miezul din fier, îmbrăcat la exterior în bronz, L 0,09 m; *datare obiect*: sec. I p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – I p. Chr.; *bibliografie*: D. Berciu, 1981, p. 41, Pl. 31/6.

13.28. Situl: aşezarea geto-dacică Ocniţa-Buridava, Nivelul II; *complexul*: ş. VIII; *data descoperirii*: 1967; *tipul obiectului*: mâner de la un vas din bronz, Pl. XVI/10; *descrierea*: fragment de mâner de la un vas din bronz, L 0,095 m; *datare obiect*: sec. I p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – I p. Chr.; *bibliografie*: D. Berciu, 1981, p. 42, Pl. 17/12.

13.29. Situl: aşezarea geto-dacică Ocniţa-Buridava, Cetatea 1; *complexul*: nu se menţionează; *data descoperirii*: 1961–1981; *tipul obiectului*: mâner de bronz, Pl. XVI/11; *descrierea*: fragment mâner de vas din bronz, l 0,055 m şi h 0,035 m, fig. 34; *datare obiect*: sec. I. p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – I p. Chr.; *bibliografie*: D. Berciu, 1981, p. 72, Pl. 72/10.

13.30. Situl: aşezarea geto-dacică Ocniţa-Buridava, pe panta de sud a Înălţimii nr. 1; *complexul*: locuinţă de suprafaţă, şanţul B3; *data descoperirii*: 1979; *tipul obiectului*: vas de bronz, Pl. XVII/12; *descrierea*: vas de bronz, confecţionat prin sudură, gura vasului este trilobată, vas oenochoe roman, d vas 0,10 m, h 0,122 m, d fund 0,065 m, tipul Eggers 125; *datare obiect*: sec. I p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – I p. Chr.; *bibliografie*: D. Berciu, 1981, pp. 97–99, Pl. 108/1 a-b.

13.31. Situl: aşezarea geto-dacică Ocniţa-Buridava, Terasa II; *complexul*: nu se menţionează; *data descoperirii*: 1961–1981; *tipul obiectului*: vas de bronz, Pl. XVII/13; *descrierea*: vas cilindric de bronz, pe una din laturi având încrustată o figură omenească, cu capac, h 0,042 m, d 0,025 m; *datare obiect*: sec. I. p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – I p. Chr.; *bibliografie*: D. Berciu, 1981, p. 108, Pl. 96/1 şi 91/8.

13.32. Situl: aşezarea geto-dacică Ocniţa-Buridava, aşezarea civilă sectorul Nordic; *complexul*: S VII, depozit de 33 piese; *data descoperirii*: 1967; *tipul obiectului*: vas de bronz, Pl. XVII/14; *descrierea*: vasul are

formă de amforetă, cu două toarte simple, h 0,19 m, d gură 0,07 m, d fund 0,055 m, tipul Eggers 129; *datare obiect*: sec. I p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – I p. Chr.; *bibliografie*: D. Berciu, 1981, p. 45, Pl. 34/12.

13.33. Situl: aşezarea geto-dacică Ocniţa-Buridava, nivelul IIa; *complexul*: nu se menţionează; *data descoperirii*: 1982; *tipul obiectului*: toartă de la un vas de bronz, Pl. XVII/15; *descrierea*: toartă vas de bronz, sub forma unui cioc de raţă, H 7,20 cm, lăţime 1,80 cm; *datare obiect*: sec. I a. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – I p. Chr.; *bibliografie*: D. Berciu, 1981, p. 42, Pl. 17/3.

13.34. Situl: aşezarea geto-dacică Ocniţa-Buridava, sectorul „palisadă", nord-estul acropolei; *complexul*: groapa 1; *data descoperirii*: 1988; *tipul obiectului*: vas de bronz, Pl. XVII/16; *descrierea*: vas de bronz de tipul unei farfurii sau al unui taler, D gură 16,4 cm, D fund 15,8 cm, H 2,1 cm; *datare obiect*: sec. I p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – I p. Chr.; *bibliografie*: D. Berciu, S. Purice, M. Iosifaru, P. Gherghe, TD, X, 1–2, 1989, p. 207–212, fig. 1/1 şi 2/1.

13.35. Situl: aşezarea geto-dacică Ocniţa-Buridava, Terasa III; *complexul*: locuinţa 8; *data descoperirii*: 1986; *tipul obiectului*: mâner provenit de la un vas simpulum, Pl. XVIII/17; *descrierea*: probabil mâner de simpulum (la D. Berciu apare ca mâner? sau ustensilă, mâner de oglindă?), L 23,2 cm; *datare obiect*: sec. I p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – I p. Chr.; *bibliografie*: D. Berciu, S. Purice, M. Iosifaru, Gh. Andreescu, TD, VIII, 1–2, 1987, p. 154–161, fig. 1/12.

13.36. Situl: aşezarea geto-dacică Ocniţa-Buridava, aşezarea civilă, nivelul III; *complexul*: nu se menţionează; *data descoperirii*: nu se menţionează; *tipul obiectului*: mâner provenit de la o caserolă, Pl. XVIII/18; *descrierea*: probabil mâner de caserolă din bronz (la D. Berciu apare drept cataramă); *datare obiect*: sec. I p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – I p. Chr.; *bibliografie*: D. Berciu, 1981, pl. 36/23 sau 38/1.

13.37. Situl: aşezarea geto-dacică Ocniţa-Buridava, Cetatea 1, Nivelul III; *complexul*: nu se menţionează; *data descoperirii*: 1961–1980; *tipul obiectului*: vas din sticlă, Pl. XXII/2; *descrierea*: fragment dintr-un vas de sticlă de culoare albastră, sticlă millefiori; *datare obiect*: sec. I p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – I p. Chr.; *bibliografie*: D. Berciu, 1981, p. 51, Pl. 38/5.

13.38. Situl: aşezarea geto-dacică Ocniţa-Buridava, Cetatea 1, Nivelul III; *complexul*: nu se menţionează; *data descoperirii*: 1961–1980; *tipul obiectului*: vas din sticlă, Pl. XXII/3; *descrierea*: fragment dintr-un vas de sticlă de culoare gălbuie, sticlă millefiori; *datare obiect*: sec. I. p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – I p. Chr.; *bibliografie*: D. Berciu, 1981, p. 51, Pl. 38/4.

13.39. Situl: aşezarea geto-dacică Ocniţa-Buridava, Cetatea 1; *complexul*: nu se menţionează; *data descoperirii*: 1961–1980; *tipul obiectului*: strachină din sticlă, Pl. XXII/4; *descrierea*: fragment sticlă de culoare gălbuie, cu decor în relief, l 0,06 m; *datare obiect*: sec. I p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – I p. Chr.; *bibliografie*: D. Berciu, 1981, p. 94, Pl. 48/2.

13.40. Situl: aşezarea geto-dacică Ocniţa-Buridava, Cetatea 1; *complexul*: nu se menţionează; *data descoperirii*: 1961–1980; *tipul obiectului*: vas din sticlă, Pl. XXII/5; *descrierea*: fragment dintr-un vas de sticlă colorată cu benzi brune pe fond alb, sticlă presată, L 0,032 m; *datare obiect*: sec. I p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – I p. Chr.; *bibliografie*: D. Berciu, 1981, p. 94, Pl. 48/1.

13.41. Situl: aşezarea geto-dacică Ocniţa-Buridava, Cetatea 1; *complexul*: nu se menţionează; *data descoperirii*: 1961–1980; *tipul obiectului*: vase sticlă, Pl. XXII/6; *descrierea*: fragmente vase sticlă cu decor de culoare albastru-gălbuie; *datare obiect*: sec. I p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – I p. Chr.; *bibliografie*: D. Berciu, 1981, p. 41, Pl. 120/17.

13.42. Situl: aşezarea geto-dacică Ocniţa-Buridava, Nivelul IIa; *complexul*: nu se menţionează; *data descoperirii*: 1982; *tipul obiectului*: vas de sticlă, Pl. XXII/7; *descrierea*: fragment vas de sticlă de culoare albastră, H 3 cm; *datare obiect*: sec. I p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – I p. Chr.; *bibliografie*: D. Berciu, Thraco-Dacica, IV, 1–2, 1983, p. 111, fig. 2/16.

13.43. Situl: aşezarea geto-dacică Ocniţa-Buridava, aşezarea civilă; *complexul*: S VII, depozit de 33 piese; *data descoperirii*: 1967; *tipul obiectului*: căţel de vatră din fier, Pl. XXXIV/2; *descrierea*: căţel de

vatră format dintr-o bară de fier cu secţiunea rombică, arcuită la extremităţi sub forma unor coarne de taur, variantă târzie a tipului etrusc, L 100 cm, h 0,35 m; *datare obiect*: sfr. sec. I p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – I p. Chr.; *bibliografie*: D. Berciu, 1981, pp. 42–47, Pl. 33.

13.44. Situl: aşezarea geto-dacică Ocniţa-Buridava, Terasa III, Cetatea 1; *complexul*: ş XLVI, caroul 3; *data descoperirii*: 1988; *tipul obiectului*: aplică din fier, Pl. XXXV/3; *descrierea*: aplică din fier având aplicată o foiţă de aur ornamentată cu un decor în linii paralele, L 0,107 m, l 0,05 m; *datare obiect*: sec. I p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – I p. Chr.; *bibliografie*: D. Berciu, S. Purice, M. Iosifaru, P. Gherghe, TD, X, 1–2, 1989, p. 205, fig. 1/2 şi 2/2.

13.45. Situl: aşezarea geto-dacică Ocniţa-Buridava, aşezarea civilă; *complexul*: S VII, depozit de 33 piese; *data descoperirii*: 1967; *tipul obiectului*: clopot din bronz, Pl. XXXV/4; *descrierea*: clopot din bronz, cu corpul în patru muchii, de formă piramidală; *datare obiect*: sec. I p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – I p. Chr.; *bibliografie*: D. Berciu, 1981, p. 45, Pl. 34/11.

13.46. Situl: aşezarea geto-dacică Ocniţa-Buridava, aşezarea civilă; *complexul*: S VII, depozit de 33 piese; *data descoperirii*: 1967; *tipul obiectului*: clopot din bronz, Pl. XXXV/5; *descrierea*: clopot din bronz, sub formă de cilindru, cu toartă trapezoidală, h 011 m, d deschiderii 0,05 × 0,055 m; *datare obiect*: sec. I p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – I p. Chr.; *bibliografie*: D. Berciu, 1981, p. 44, Pl. 34/10.

13.47. Situl: aşezarea geto-dacică Ocniţa-Buridava, Cetatea 1; *complexul*: nu se menţionează; *data descoperirii*: 1961–1981; *tipul obiectului*: candelabru, Pl. XXXV/6; *descrierea*: fragment candelabru din bronz de factură elenistico-romană; *datare obiect*: sec. I a. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – I p. Chr.; *bibliografie*: D. Berciu, 1981, p. 243, Pl. 69/12.

13.48. Situl: aşezarea geto-dacică Ocniţa-Buridava, Terasa I, Cetatea1, Nivelul III; *complexul*: nu se menţionează; *data descoperirii*: 1973; *tipul obiectului*: instrument medical, Pl. XXXV/7; *descrierea*: scalpellum, instrument medical, L 0,163 m; *datare obiect*: sec. I p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – I p. Chr.; *bibliografie*: D. Berciu, 1981, p. 102, Pl. 22/2.

13.49. Situl: aşezarea geto-dacică Ocniţa-Buridava, aşezarea civilă, nivelul III; *complexul*: nu se menţionează; *data descoperirii*: 1979; *tipul obiectului*: instrument medical, Pl. XXXV/8; *descrierea*: specillum – sondă, L 0,183 m având un capăt ascuţit, iar celălalt în formă de linguriţă; *datare obiect*: sec. I p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – I p. Chr.; *bibliografie*: D. Berciu, 1981, p. 102, Pl. 22/1.

13.50. *Situl*: aşezarea geto-dacică Ocniţa-Buridava, aşezarea civilă, Nivelul II; *complexul*: alături o monedă de la Augustus*; data descoperirii*: 1961–1981*; Tipul obiectului*: plăcuţă sau garnitură, Pl. XXXV/9*; descrierea*: plăcuţă din bronz, prezintă o nodozitate pe una din feţe; *datare obiect*: sec. I a. Chr. – I p. Chr.*; datare sit*: sec. II a. Chr. – I p. Chr.*; bibliografie*: D. Berciu, 1981, p. 198, Pl. 22.

13.51. Situl: aşezarea geto-dacică Ocniţa-Buridava, Cetatea 1, Nivelul III; *complexul*: groapă; *data descoperirii*: 1972; *tipul obiectului*: oglindă, Pl. XLIX/1; *descrierea*: fragment de disc dintr-o oglindă din metal alb, decorată cu cerculeţe incizate; *datare obiect*: sec. I p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – I p. Chr.; *bibliografie*: D. Berciu, 1981, p. 51, Pl. 36/25.

13.52. Situl: aşezarea geto-dacică Ocniţa-Buridava, Cetatea 1, Nivelul III; *complexul*: nu se menţionează; *data descoperirii*: 1974; *tipul obiectului*: oglindă, Pl. XLIX/2; *descrierea*: o jumătate din discul unei oglinzi din metal alb, d 0,03 m; *datare obiect*: sec. I p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – I p. Chr.; *bibliografie*: D. Berciu, 1981, p. 51, Pl. 36/24.

13.53. Situl: aşezarea geto-dacică Ocniţa-Buridava, Cetatea 1, Nivelul III; *complexul*: locuinţa 6, ş. XXVE; *data descoperirii*: 1974; *tipul obiectului*: oglindă, Pl. XLIX/3; *descrierea*: disc oglindă din metal alb, d. 0,033 m; *datare obiect*: sec. I p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – I p. Chr.; *bibliografie*: D. Berciu, 1981, p. 51, Pl. 38/6.

13.54. Situl: aşezarea geto-dacică Ocniţa-Buridava, Cetatea 1; *complexul*: nu se menţionează; *data descoperirii*: 1961–1981; *tipul obiectului*: oglindă, Pl. XLIX/4; *descrierea*: disc oglindă din metal alb,

fragment, d 0,038m, fig. 41; *datare obiect*: sec. I a.Chr.; *datare sit*: sec. II a.Chr. – I p.Chr.; *bibliografie*: D. Berciu, 1981, p. 94, Pl. 48/3.

13.55. Situl: aşezarea geto-dacică Ocniţa-Buridava, Terasa III; *complexul*: locuinţă; *data descoperirii*: 1987; *tipul obiectului*: oglindă, Pl. XLIX/5; *descrierea*: oglindă din metal alb, diametru disc 0,08 m; *datare obiect*: sf. sec. I a.Chr. – sec. I p.Chr.; *datare sit*: sec. II a.Chr. – I p.Chr.; *bibliografie*: D. Berciu, M. Iosifaru, S. Purice, P. Gherghe, TD, IX, 1988, p. 174, fig. 3/7.

13.56. Situl: aşezarea geto-dacică Ocniţa-Buridava, Nivelul IIa; *complexul*: nu se menţionează; *data descoperirii*: 1982; *tipul obiectului*: oglindă, fără ilustraţie; *descrierea*: fragment din discul unei oglinzi de metal alb; *datare obiect*: sec. I a.Chr.; *datare sit*: sec. II a.Chr. – I p.Chr.; *bibliografie*: Berciu, M. Iosifaru, S. Purice, Gh. Andreescu, TD, IV, 1–2, 1983, p. 111.

13.57. Situl: aşezarea geto-dacică Ocniţa-Buridava, Terasa VI, Turnul foişor; *complexul*: mormântul 1?; *data descoperirii*: 1961–1981; *tipul obiectului*: mărgele sticlă, Pl. XLIX/8 a, b, c, d, e, f, g, h, i, j, k; *descrierea*: 10 mărgele de sticlă cu decor floral sau ochi de păun, de culoare albă, neagră, albastră; *datare obiect*: sec. I a.Chr. – I p.Chr.; *datare sit*: sec. II a.Chr. – I p.Chr.; *bibliografie*: D. Berciu, 1981, p. 119, Pl. 120/2–8, 11–13.

13.58. Situl: aşezarea geto-dacică Ocniţa-Buridava, Cetatea 1, Nivelul III; *complexul*: nu se menţionează; *data descoperirii*: 1961–1981; *tipul obiectului*: mărgea de sticlă, Pl. L/9; *descrierea*: mărgea de sticlă, cu decor floral, tipul cu ochi de păun; *datare obiect*: sec. I a.Chr. – I p. Chr.; *datare sit*: sec. II a.Chr. – I p. Chr.; *bibliografie*: D. Berciu, 1981, p. 51, Pl. 120/9.

13.59. Situl: aşezarea geto-dacică Ocniţa-Buridava, Cetatea 1, Terasa 1; *complexul*: ş. XII/82; *data descoperirii*: 1982; *tipul obiectului*: mărgea de sticlă, Pl. L/10; *descrierea*: mărgea de sticlă, cu nuanţe argintii; *datare obiect*: sec. I a.Chr.; *datare sit*: sec. II a.Chr. – I p. Chr.; *bibliografie*: D. Berciu, M. Iosifaru, S. Purice, Gh. Andreescu, TD, IV, 1–2, 1983, p. 112, fig. 2/9.

13.60. Situl: aşezarea geto-dacică Ocniţa-Buridava, Cetatea 1; *complexul*: încăperea 3; *data descoperirii*: 1974; *tipul obiectului*: mască umană din bronz, Pl. L/13; *descrierea*: mască umană din lucrată dintr-o foaie de bronz, grosime 1,5mm, H 0,185 m, lăţime max. 0,095 m; *datare obiect*: sec. I p.Chr.; *datare sit*: sec. II a.Chr. – I p.Chr.; *bibliografie*: D. Berciu, 1981, p. 100, Pl. 21/10 şi fig. 114.

13.61. *Situl*: aşezarea geto-dacică Ocniţa-Buridava, nivelul IIa; *complexul*: vas borcan; *data descoperirii*: 1983; *tipul obiectului*: pandantiv din bronz, Pl. L/14; *descrierea*: pandantiv semilunar din bronz, analogii cu placa de la Polovragi şi cu piesa de la Letniţa (Bulgaria); *datare obiect*: sec. I p.Chr.; *datare sit*: sec. II a.Chr. – I p.Chr.; *bibliografie*: D. Berciu, TD, 1–2, 1984, p. 84–86.

13.62. Situl: aşezarea geto-dacică Ocniţa-Buridava, nivelul IIa; *complexul*: nu se menţionează; *data descoperirii*: 1983; *tipul obiectului*: medalion, Pl. L/15; *descrierea*: medalion din bronz; *datare obiect*: sec. I p.Chr.; *datare sit*: sec. II a.Chr. – I p.Chr.; *bibliografie*: D. Berciu, TD, 1–2, 1984, p. 84–86.

13.63. Situl: aşezarea geto-dacică Ocniţa-Buridava, Cetatea 1; *complexul*: încăperea subterană nr. 2; *data descoperirii*: 1973; *tipul obiectului*: sabie-gladius şi teacă, Pl. LI/2; *descrierea*: gladius din fier cu benzi din bronz, aflată în teacă din fier şi bronz. Sabia: L lamă 65 cm, l 4,25 cm, g 0,65 cm, fig. 68; *datare obiect*: sec. I p.Chr.; *datare sit*: sec. II a.Chr. – I p.Chr.; *bibliografie*: D. Berciu, 1981, p. 93–93, Pl. 62; L. Petculescu, 1998, p. 72, nr. 1, Pl. I.

13.64. Situl: aşezarea geto-dacică Ocniţa-Buridava, Terasa V; *complexul*: groapa 105, ş XIX/92, groapă săpată în stâncă, depozit; *data descoperirii*: 1992; *tipul obiectului*: teacă pumnal, Pl. LI/3; *descrierea*: teacă pumnal din fier, l 46,5 cm, L 24,4 cm, g 1,5 mm, analogie cu teacă de tip Scott B; *datare obiect*: sec. I p.Chr.; *datare sit*: sec. II a.Chr. – I p.Chr.; *bibliografie*: D. Berciu, M. Iosifaru, M. Diaconescu, TD, XIV, 1–2, 1993, p. 155, pl. IV/8; L. Petculescu, 1998, p. 72, nr. 2, Pl. 2, fig. 2 şi 2a.

13.65. Situl: aşezarea geto-dacică Ocniţa-Buridava, Terasa II; *complexul*: locuinţă; *data descoperirii*: 1978–1979; *tipul obiectului*: suspensie pumnal, Pl. LI/4; *descrierea*: suspensie pumnal, se păstrează doar partea centrală, din bronz, L 2,1 cm, l 1,85 cm; *datare obiect*: sec. I p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – I p. Chr.; *bibliografie*: L. Petculescu, 1998, p. 73, fig. 3.

13.66. Situl: aşezare geto-dacică Ocniţa-Buridava, Terasa V; *complexul*: groapa 105, ş XIX/92, groapă săpată în stâncă, depozit; *data descoperirii*: 1992; *tipul obiectului*: umbo scut, Pl. LII/5; *descrierea*: umbo, tipul cu calotă conică, din fier, D 19,3 cm, H 7,5 cm, g 0,15 cm, tip Zieling H1; *datare obiect*: sec. I p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – I p. Chr.; *bibliografie*: D. Berciu, M. Iosifaru, M. Diaconescu, TD, XIV, 1–2, 1993, pp. 152–155, pl. IV/4; L. Petculescu, 1998, p. 73, nr. 4, Pl. 2, fig. 4.

13.67. Situl: aşezare geto-dacică Ocniţa-Buridava, terasele III–IV; *complexul*: nu se menţionează; *data descoperirii*: nu se menţionează; *tipul obiectului*: disc cu cap în formă de cui; *descrierea*: disc cu cap în formă de cui, aplică, din bronz, D 2,9 cm, H 1,25 cm, g 0,37 cm, Pl. LII/6; *datare obiect*: sec. I p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – I p. Chr.; *Locul de păstrare*: Muz. Rm. Vâlcea; *bibliografie*: L. Petculescu, 1998, p. 73, fig. 5.

13.68. Situl: aşezarea geto-dacică Ocniţa-Buridava; *complexul*: nu se menţionează; *data descoperirii*: nu se menţionează; *tipul obiectului*: mâner de scut; *descrierea*: mâner de scut din bronz, fragmentar, L 4,9 cm, l 1,9 cm, g 0,15 cm, Pl. LII/7, Handgrip of Jahn tip 7, grupa 3; *datare obiect*: sec. I p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – I p. Chr.; *bibliografie*: L. Petculescu, 1998, p. 73, fig. 6.

13.69. Situl: aşezarea geto-dacică Ocniţa-Buridava; *complexul*: nu se menţionează; *data descoperirii*: nu se menţionează; *tipul obiectului*: cataramă; *descrierea*: cataramă din bronz, L 3,9 cm, l 2,1 cm, g 0,05 cm, Pl. LII/8; *datare obiect*: sec. I p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – I p. Chr.; *bibliografie*: L. Petculescu, 1998, p. 73, fig. 7.

13.70. Situl: aşezare geto-dacică Ocniţa-Buridava; *complexul*: într-o groapă de pe acropolă; *data descoperirii*: nu se menţionează; *tipul obiectului*: faleră, Pl. LII/9; *descrierea*: faleră din bronz, decorată cu motive vegetale puternic stilizate, D 6,2 cm, H; 0,55 cm; *datare obiect*: sec. I p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – I p. Chr.; *bibliografie*: L. Petculescu, 1998, p. 73, fig. 9.

13.71. Situl: aşezarea geto-dacică Ocniţa-Buridava, Nivelul IIa; *complexul*: într-o locuinţă de acropola cetăţii; *data descoperirii*: 1981; *tipul obiectului*: inel de prindere, Pl. XXIV/10; *descrierea*: inel sau buclă de prindere cu trei nituri, din bronz, L 7 cm, H 1,7 cm, l 1,4 cm, tipul Bishop 5a; *datare obiect*: sec. I. p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – I p. Chr.; *bibliografie*: Berciu, M. Iosifaru, S. Purice, Gh. Andreescu, TD, IV, 1–2, 1983, p. 111, fig. 2/3; L. Petculescu, 1998, p. 73, fig. 8.

13.72. Situl: aşezarea geto-dacică Ocniţa-Buridava, Terasele III–IV, în imediata apropiere a palisadei; *complexul*: nu se menţionează; *data descoperirii*: nu se menţionează; *tipul obiectului*: inel de prindere faleră, Pl. LIII/11; *descrierea*: inel de prindere faleră, din bronz, incomplet, L 4,9 cm, l 0,95 cm, g 0,3 cm; *datare obiect*: sec. I p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – I p. Chr.; *bibliografie*: L. Petculescu, 1998, p. 73, fig. 10.

13.73. Situl: aşezarea geto-dacică Ocniţa-Buridava, terasa II; *complexul*: nu se menţionează; *data descoperirii*: 1979; *tipul obiectului*: piesă de harnaşament, Pl. LIII/12; *descrierea*: saddle plate, din bronz, incompletă, L 5,55 cm, l 2,5 cm, g 0,03–0,05 cm; *datare obiect*: sec. I p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – I p. Chr.; *Locul de păstrare*: Muz. Rm. Vâlcea; *bibliografie*: L. Petculescu, 1998, p. 74, fig. 12.

13.74. Situl: aşezare geto-dacică Ocniţa-Buridava; *complexul*: în apropierea unei gropi; *data descoperirii*: 1972; *tipul obiectului*: montură curea, Pl. LIII/13; *descrierea*: montură curea din bronz, fragmentară, L 4,8 cm, l 1,67 cm, g 0,13 cm, tip Bishop 6b; *datare obiect*: sec. I p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – I p. Chr.; *bibliografie*: L. Petculescu, 1998, p. 73–74, fig. 11.

13.75. Situl: aşezarea geto-dacică Ocniţa-Buridava, aşezarea civilă, nivelul IIa; *complexul*: nu se menţionează; *data descoperirii*: 1972 şi 1973; *tipul obiectului*: inscripţii cu litere latine, Pl. LVIII/2; *descrierea*: fragmente ceramice provenind de la o strachină, o fructieră şi de la un vas în formă de

sac, toate cu inscripţia R E B; *datare obiect*: sec. I p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – I p. Chr.; *bibliografie*: D. Berciu, 1981, p. 141, fig. 27/1, 2.

13.76. Situl: aşezarea geto-dacică Ocniţa-Buridava, nivelul II; *complexul*: într-o locuinţă; *data descoperirii*: 1973; *tipul obiectului*: inscripţie cu litere latine, Pl. LVIII/3; *descrierea*: fragment ceramic provenind de la un castron, cu inscripţia M A I; *datare obiect*: sec. I p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – I p. Chr.; *bibliografie*: D. Berciu, 1981, p. 142–143.

13.77. Situl: aşezarea geto-dacică Ocniţa-Buridava, Cetatea 1; *complexul*: încăperea 2; *data descoperirii*: 1973; *tipul obiectului*: inscripţie cu litere latine, Pl. LVIII/4 a, b; *descrierea*: fragment ceramic provenind de la o cană bitronconică, cu inscripţia B U R; *datare obiect*: sec, I p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – I p. Chr.; *bibliografie*: D. Berciu, SCIVA, XXIV, 4, 1973, p. 611–619.

13.78. Situl: aşezarea geto-dacică Ocniţa-Buridava, nivelul I; *complexul*: groapa 4; *data descoperirii*: 1978; *tipul obiectului*: inscripţie cu litere latine, Pl. LVIII/5; *descrierea*: fragment ceramic provenind de la o amforă, prezentând un sgraffito care redă un nume: LEGINII;; *datare obiect*: sec, I p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – I p. Chr.; *bibliografie*: D. Berciu, 1981, p. 147–148, fig. 30/2.

13.79. Situl: aşezarea geto-dacică Ocniţa-Buridava, Terasa I, nivelul IIa; *complexul*: nu se menţionează; *data descoperirii*:1978; *tipul obiectului*: inscripţie cu litere latine, Pl. LVIII/6; *descrierea*: fragmente ceramic lucrat la roată provenind dintr-o fructieră, având incizate, după ardere, literele B R; *datare obiect*: sec. I p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – I p. Chr.; *bibliografie*: D. Berciu, 1981, p. 144, PL. 113/7.

14. Pietroasele, jud. Buzău

14.1. Situl: aşezare geto-dacică, Gruiul Dării; *complexul*: S_3; *data descoperirii*: 1980; *tipul obiectului*: bol din bronz, Pl. XVIII/19; *descrierea*: bol din bronz, puternic deformat, H 30 mm, D 50 mm; *datare obiect*: sec. I p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – I p. Chr.; *bibliografie*: V. Dupoi, V. Sârbu, 2001, p. 44, fig. 51/1 sau 55/13.

14.2. Situl: aşezare geto-dacică, Gruiul Dării; *complexul*: nu se menţionează; *data descoperirii*: 1976; *tipul obiectului*: ataşă de cazan din bronz, Pl. XVIII/20; *descrierea*: ataşă de cazan, H 105 mm, D 23 mm, L bază 42 mm; *datare obiect*: sec. I p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – I p. Chr.; *bibliografie*: V. Dupoi, V. Sârbu, 2001, p. 44, fig. 55/10 sau 62/4.

14.3. Situl: aşezare geto-dacică, Gruiul Dării; *complexul*: nu se menţionează; *data descoperirii*: nu se menţionează, *Tipul obiectului*: vase din sticlă, Pl. XXIII/8 a, b, c, d, e, f, g; *descrierea*: circa 30 de fragmente provenind de la unguentari, ceşti, pahare din sticlă transparentă, verzuie, cu decor costat, importuri siro-palestiniene şi italice; *datare obiect*: sec. I a. Chr. – sec. I p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – I p. Chr.; *bibliografie*: V. Dupoi, V. Sârbu, 2001, p. 43–44, fig. 65/1–2, 4, 5, 6, 7, 8.

14.4. Situl: aşezare geto-dacică, Gruiul Dării; *complexul*: nu se menţionează; *data descoperirii*: nu se menţionează; *tipul obiectului*: 4 oglinzi, fără ilustraţie, *Descrierea*: patru oglinzi toate păstrate fragmentar, D 60 mm; *datare obiect*: sec. I a. Chr. – sec. I p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – I p. Chr.; *bibliografie*: V. Dupoi, V. Sârbu, 2001, p.40.

14.5. Situl: aşezare geto-dacică, Gruiul Dării; *complexul*: nu se menţionează; *data descoperirii*: nu se menţionează; *tipul obiectului*: mărgele din sticlă, Pl. XXIII/11 a, b, c, d, e, f, g; *descrierea*: mai multe mărgele de diferite forme, decorate cu ochi, de culoare galbenă, albastră sau transparente; *datare obiect*: sec. I a. Chr. – sec. I p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – I p. Chr.; *bibliografie*: V. Dupoi, V. Sârbu, 2001, p. 40, fig. 64/5–6, 7, 8, 10, 11, 12.

15. Ploieşti, jud. Prahova

15.1. Situl: aşezare geto-dacică, cartierul Bereasca; *complexul*: nu se menţionează; *data descoperirii*: nu se menţionează; *tipul obiectului*: ulcică, fără ilustraţie; *descrierea*: ulcică fragmentară

cu toarta ornamentată cu proeminenţe aplatizate şi liniuţe incizate; *datare obiect*: sec. I. p. Chr.; *datare sit*: nu se menţionează; *bibliografie*: I. Glodariu, 1974, p. 214 (inf. V. Teodorescu).

16. Poiana, jud. Galaţi

16.1. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: secțiunea J, caroul 12; *data descoperirii*: 1950; *tipul obiectului*: farfurie; Pl. VI/1 *Descrierea*: farfurie cu marginea verticală și fundul inelar, H 3,2 cm, D 14,9 cm; *datare obiect*: a doua treime a sec. I. p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – înc. sec. II p. Chr.; *bibliografie*: R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 322, fig. 235/1.

16.2. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: secțiunea J; *data descoperirii*: 1950; *tipul obiectului*: farfurie; Pl. VI/3 *Descrierea*: farfurie cu pereţii drepţi și angobă roșie, H 3,1 cm, D 13,5 cm; *datare obiect*: sec. I – II p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – înc. sec. II p. Chr.; *bibliografie*: R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 322, fig. 235/3.

16.3. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: secțiunea N; *data descoperirii*: 1985; *tipul obiectului*: farfurie; Pl. VI/5. *Descrierea*: farfurie cu pereții curbați, cu cercuri roșii și albe incizate la interior, H 3,2 cm, D 13,6 cm; *datare obiect*: sec. II a. Chr. – sec. I p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – înc. sec. II p. Chr.; *bibliografie*: R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 322, fig. 235/5.

16.4. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: secțiunea P; *data descoperirii*: 1990; *tipul obiectului*: farfurie; Pl. VI/7; *descrierea*: farfurie cu pereţii verticali și firnis roșu cărămiziu, H 2,20 cm, D 13,9 cm; *datare obiect*: sec. I – II p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – înc. sec. II p. Chr.; *bibliografie*: R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 323, fig. 235/7.

16.5. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: secțiunea N, caroul 10; *data descoperirii*: 1987; *tipul obiectului*: farfurie; Pl. VI/11; *descrierea*: farfurie cu pereţii oblici, cu angobă roșie H 6 cm, D 26 cm; *datare obiect*: sec. I – II p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – înc. sec. II p. Chr.; *bibliografie*: R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 322–323, fig. 235/11.

16.6. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: secțiunea L; *data descoperirii*: 1951; *tipul obiectului*: farfurie; Pl. VI/9: *Descrierea*: farfurie cu pereţii drepţi, fundul ornamentat pe interior; *datare obiect*: sec. I a. Chr. – sec. I p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – înc. sec. II p. Chr.; *bibliografie*: R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 323, fig. 235/9.

16.7. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: nu se menționează; *data descoperirii*: nu se menţionează; *tipul obiectului*: farfurie; Pl. VII/1; *descrierea*: farfurie cu pereţii drepţi, pastă de culoare roșie, H 5,2 cm, D 27,5 cm; *datare obiect*: sec. I – II p. Chr.; *datare sit*: sec. I–II p. Chr.; *bibliografie*: R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 323, fig. 236/1.

16.8. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: nu se menționează; *data descoperirii*: nu se menţionează; *tipul obiectului*: farfurie; Pl. VII/2; *Descrierea*: farfurie cu pereţii drepţi, pe interior un decor în formă spiralică, H 2,5 cm, D 13,9 cm; *datare obiect*: sec. I – II p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – înc. sec. II p. Chr.; *bibliografie*: R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 323, fig. 236/2.

16.9. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: nu se menționează; *data descoperirii*: nu se menţionează; *tipul obiectului*: farfurie; Pl. VII/3 *Descrierea*: farfurie cu pereţii oblici și angobă roșie la interior și exterior, H 4 cm, D 19,1 cm; *datare obiect*: sec. I p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – înc. sec. II p. Chr.; *bibliografie*: R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 323, fig. 236/3.

16.10. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: nu se menționează; *data descoperirii*: nu se menţionează; *tipul obiectului*: farfurie; Pl. VII/4; *descrierea*: farfurie cu pereţii drepţi, cu angobă roșie la interior și exterior, decor în cercuri concentrice la interior, H 2,5 cm, D 27,8 cm; *datare obiect*: sec. I–II p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – înc. sec. II p. Chr.; *bibliografie*: R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 323, fig. 236/4.

16.11. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: nu se menționează; *data descoperirii*: nu se menţionează; *tipul obiectului*: farfurie; Pl. VII/5; *descrierea*: farfurie cu pereţii drepţi, pastă roșu/

cărămiziu, decor în formă de cer la interior, H 3 cm, D 14,1 cm; *datare obiect*: sec. I p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – înc. sec. II p. Chr.; *bibliografie*: R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 323, fig. 236/5.

16.12. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: nu se menționează; *data descoperirii*: nu se menționează; *tipul obiectului*: farfurie; Pl. VII/6; *descrierea*: farfurie cu pereții drepți, din argilă gălbuie, cu firnis roşu și décor *în solea*, H 3,5 cm, D 18,1 cm; *datare obiect*: sec. I – II p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – înc. sec. II p. Chr.; *bibliografie*: R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 323, fig. 236/6.

16.13. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: nu se menționează; *data descoperirii*: nu se menționează; *tipul obiectului*: farfurie; Pl. VII/7; *descrierea*: fragmente farfurii cu corpul curbat, din pastă cărămizie și angobă de aceeaşi culoare, H 2,5 cm, D –; *datare obiect*: sec. I p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – înc. sec. II p. Chr.; *bibliografie*: R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 324, fig. 236/7,11.

16.14. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: secțiunea D; *data descoperirii*: 1928; *tipul obiectului*: farfurie; Pl. VII/8; *descrierea*: farfurie cu pereții ușor oblici și angobă roșie, H 2,5 cm, D-; *datare obiect*: sec. I – II p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – înc. sec. II p. Chr.; *bibliografie*: R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 324, fig. 236/8.

16.15. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: secțiunea N; *data descoperirii*: 1987; *tipul obiectului*: farfurie; Pl. VII/9; *descrierea*: fragment farfurie cu pereții drepți și angobă roșie pe interior și exterior, H 2,4 cm, D –; *datare obiect*: sec. I–II p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – înc. sec. II p. Chr.; *bibliografie*: R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 324, fig. 236/9.

16.16. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: secțiunea N; *data descoperirii*: 1987; *tipul obiectului*: farfurie; Pl. VII/10; *descrierea*: fragmente farfurie cu marginea evazată și cu angobă roșie, H 2,5 cm, D –; *datare obiect*: sec. I–II p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – înc. sec. II p. Chr.; *bibliografie*: R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 324, fig. 236/10.

16.17. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: nu se menționează; *data descoperirii*: nu se menționează; *tipul obiectului*: farfurii; Pl. VI/2, 6;. *Descrierea*: fragmente farfurii cu angobă roșie, din pastă roz galbuie H 3,5 cm, H2 – 5,8 cm, D –; *datare obiect*: sec. I – II p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – înc. sec. II p. Chr.; *bibliografie*: R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 324, fig. 235/2, 6.

16.18. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: nu se menționează; *data descoperirii*: nu se menționează; *tipul obiectului*: farfurii Pl. VIII/2, 3; *descrierea*: fragmente farfurii cu pereții curbați și ușor evazată, firnis puternic lustruit, H 3,5 cm, fig. 237/2; fragment farfurie cu pereții oblici, fund drept, angobă pe ambele părți, H 3,9 cm, D –; fig. 237/3; *datare obiect*: sec. I–II p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – înc. sec. II p. Chr.; *bibliografie*: R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 324, fig. 237/2, 3.

16.19. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: secțiunea N; *data descoperirii*: 1986/ 1987; *tipul obiectului*: castronaş Pl. VIII/5, 7; *descrierea*: castronaș cu pereții obici și fund inelar, angobă roșie H 3,6 cm, D –; fig. 237/5; castronaș cu pereții oblici, argilă cărămizie cu firnis la interior și exterior H 3,5 cm, D 11 cm, fig. 237/7 produs italic –; *datare obiect*: sec. I – II p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – înc. sec. II p. Chr.; *bibliografie*: R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 325, fig. 237/5, 237/7.

16.20. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: secțiunea N; *data descoperirii*: 1987; *tipul obiectului*: castronaş Pl. VIII/10, 12; *descrierea*: castronaș cu corpul profilat și glazură roșie la exterior H 3,4 cm, fig. 237/10; castronaș cu pereții oblici marginea dreaptă și evazată, angobă roșie H 7 cm, D 13 cm, fig. 237/12 produs italic; *datare obiect*: sec. I–II p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – înc. sec. II p. Chr.; *bibliografie*: R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 325, fig. 237/10, 12.

16.21. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: nu se menționează; secțiunea P, locuința 4; *data descoperirii*: 1939; 1990; *tipul obiectului*: cupă Pl. VIII/8, 9; *descrierea*: fragmente cupă cu pereții oblici și fund inelar H 2,6 cm, D 8,5 cm, fig. 237/8; fragment cupă cu pereții oblici și fund inear H 3,7 cm, D 3,6 cm, fig. 237/9; *datare obiect*: sec. I – II p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – înc. sec. II p. Chr.; *bibliografie*: R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 325, fig. 237/8, 9.

16.22. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: secţiunea N; secţiunea B; *data descoperirii*: 1986; 1928; *tipul obiectului*: castron Pl. VIII/4, 6; *descrierea*: castron cu pereţii oblici, firnis roşu H 4,5 cm, fig. 237/4; fund de vas, cu angobă roșie H 1,5 cm, D –, fig. 237/6, produs italic; *datare obiect*: sec. I/ sec. II p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – înc. sec. II p. Chr.; *bibliografie*: R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 324–325, fig. 237/4, 6.

16.23. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: secţiuni diferite; *data descoperirii*: 1985–1987, 1990; *tipul obiectului*: cupe Pl. IX/1–13; *descrierea*: fragmente cupe cu pereţii curbaţi, angobă roșie, H1 – 4,2 cm; H2 – 4,6 cm, H3 – 4,7 cm, H4 – 5 cm, H5 – 5,5 cm, H6 – 3,4 cm, H8 – 4,4 cm, H9 – 4,9 cm, H10 – 6 cm, H13 – 1,5cm D –; *datare obiect*: sec. I–II p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – înc. sec. II p. Chr.; *bibliografie*: R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 326, fig. 238/1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 13.

16.24. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: secţiuni diferite P, L-J, N; *data descoperirii*: 1951, 1985, 1990; *tipul obiectului*: căniță Pl. IX/14–19; *descrierea*: fragmente cănițe și căni cu margine evazată, cu angobă roșie, H14 – 3 cm, H15 – 1,8 cm; H16 – 5,1 cm, H17 – 4,8 cm, H18 – 4,5 cm, H19 – 5 cm; *datare obiect*: nu se menționează; *datare sit*: sec. II a. Chr. – înc. sec. II p. Chr.; *bibliografie*: R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 326–327, fig. 238/ 14, 15, 16, 17, 18, 19.

16.25. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: secţiuni diferite; *data descoperirii*: 1928, 1985, 1990; *tipul obiectului*: căni, castroane, cești Pl. X/1–8 *Descrierea*: fragmente de la un număr de opt recipiente, căni, cești, castronane, ceamică roz-gălbuie, angobă neuniformă, H1 – 4,6 cm; H2 – 6 cm, H3 – 9,4 cm, H4 – 5 cm, H5 – 5,1 cm, H6 – 6,3 cm, H7 – 7,5 cm, H8 – 5,5 cm; *datare obiect*: sec. I–II p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – înc. sec. II p. Chr.; *bibliografie*: R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 328, fig. 239/1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8.

16.26. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: secţiuni diferite; *data descoperirii*: 1928, 1949–1950; *tipul obiectului*: frgamente ceramică Pl. XI/1–15; *descrierea*: fragmente de la diferite vase ceramice, cu decor smălțuit sau în relief; *datare obiect*: nu se menționează, doar pt. fig. 240/1 sec. I–II p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – înc. sec. II p. Chr.; *bibliografie*: R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 328–329, fig. 240/1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15.

16.27. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: secţiuni diferite; *data descoperirii*: 1928, 1940, 1949, 1951, 1976, 1990; *tipul obiectului*: fragmente ceramice PL. XII/1–15; *descrierea*: fragmente ceramice provenite de la căni, cupe, farfurii, cu pictură albă sau roșie, eventual decor vegetal și resturi de glazură; *datare obiect*: nu se menționează Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – înc. sec. II p. Chr.; *bibliografie*: R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 330, fig. 241/1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15.

16.28. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: secţiuni diferite; *data descoperirii*: 1930, 1950, 1985–1987; *tipul obiectului*: opaiţ; PL. XIII/1–8 *Descrierea*: opaițe de provenienţă romană de formă alungită sau rotundă, cu decor în relief; *datare obiect*: sec. I – II p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – înc. sec. II p. Chr.; *bibliografie*: R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 331, fig. 242/1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8.

16.29. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: secţiuni diferite; *data descoperirii*: nu se menționează la toate anul, 1968, 1988; *tipul obiectului*: unguentariu PL. XIV/1–5; *descrierea*: unguentariu, fragmente aparţinând unor tipuri diferite, cu corpul de formă ovală sau în formă de amforă, argilă cărămizie sau roz, fără decor; *datare obiect*: sfr. sec. I a. Chr. sec. I p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – înc. sec. II p. Chr.; *bibliografie*: R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 331–332, fig. 243/1, 2, 3, 4, 5.

16.30. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: secţiuni diferite; *data descoperirii*: 1930, 1949, în majoritatea cazurilor nu se menționează; *tipul obiectului*: amfore; *descrierea*: fragmente provenind de la un număr de 18 amfore, de culoare galben-cărămizie, torţi supraînălțate, cu gâtul scurt sau mai lung; *datare obiect*: nu se menționează; *datare sit*: sec. II a. Chr. – înc. sec. II p. Chr.; *bibliografie*: R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 332–333, fig. 246/1–18.

16.31. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: secţiuni diferite; *data descoperirii*: 1927, 1949, 1950 în unele cazurilor nu se menționează; *tipul obiectului*: amfore; *descrierea*: fragmente provenind de la un număr de 20 amfore, de culoare galben-cărămizie, torţi supraînălțate, cu gâtul scurt sau mai

lung; *datare obiect*: nu se menționează; *datare sit*: sec. II a. Chr. – înc. sec. II p. Chr.; *bibliografie*: R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 333–334, fig. 247/1–20.

16.32. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: secțiunea K; *data descoperirii*: 1950; *tipul obiectului*: mâner caserolă; Pl. XX/1 *Descrierea*: mâner caserolă din bronz, cu capăt inelar și decorat cu brâie, un mâner asemănător a fost descoperit la Ocnița-Buridava, Eggers tip. 140, L 14,6 cm; *datare obiect*: sec. I p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – înc. sec. II p. Chr.; *bibliografie*: R. Vulpe, 1951, fig. 23/8; R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 265, fig. 139/11.

16.33. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: secțiunea A; *data descoperirii*: 1927; *tipul obiectului*: mâner pateră Pl. XX/3; *descrierea*: mâner pateră din bronz, decorat cu vrejuri sau petale din flori, capătul se termină cu o protomă în forma capului unui berbec, Eggers tip 154, L 14 cm, D 2,2 cm; *datare obiect*: sec. I–II p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – înc. sec. II p. Chr.; *locul de păstrare*: nu se menționează; *bibliografie*: R. Vulpe, E. Vulpe, 1933, p. 336, fig. 112/11; R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 265–266, fig. 142/1.

16.33. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: nu se menționează; *data descoperirii*: nu se menționează; *tipul obiectului*: palmetă castron; *descrierea*: palmetă de la atașul unui castron din bronz, Eggers, tip. 92; *datare obiect*: sec. I p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – înc. sec. II p. Chr.; *bibliografie*: J. Werner, AISC, II, 1933–1935, p. 166; I. Glodariu, 1974, p. 239, fără iustrație.

16.34. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: nu se menționează; *data descoperirii*: nu se menționează; *tipul obiectului*: mâner amforetă; *descrierea*: mâner fragmentar probabil de a o amforetă; *datare obiect*: sec. I a. Chr. – sec. I p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – înc. sec. II p. Chr.; *bibliografie*: R. Vupe, SCIVA, III, 1952, p. 202, fig. 23/6; I. Glodariu, 1974, p. 239, fără ilustrație.

16.35. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: nu se menționează; *data descoperirii*: nu se menționează; *tipul obiectului*: opaiț Pl. XX/2; *descrierea*: opaiț cu corn lunar, analogii la Pompei; *datare obiect*: sec. I; *datare sit*: sec. II a. Chr. – înc. sec. II p. Chr.; *bibliografie*: V. Pârvan, Getica, 1982, p. 402, pl. XXI/2; I. Glodariu, 1974, p. 239, fără ilustrație.

16.36. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: nu se menționează; *data descoperirii*: nu se menționează; *tipul obiectului*: diverse vase bronz; *descrierea*: fragmente de la o serie de vase din bronz, fără alte informații; *datare obiect*: sec. I a. Chr. – sec. I p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – înc. sec. II p. Chr.; *bibliografie*: I. Glodariu, 1974, p. 239, nr. 25, f, g, h, I; fără ilustrație.

16.37. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: nu se menționează; *data descoperirii*: nu se menționează; *tipul obiectului*: sticlă Pl. XXV/1–4; *descrierea*: fragmente sticlă de proveniență bazinul răsăritean al Mării Negre fig. 248/1 fragment *alabastron*, culoare albastru-verzui (sec. II a. Chr. – I p. Chr.); fig. 248/2 fragment provenind de la un bol, culaore gălbuie, produs siro-palestinian, sec. I a. Chr.; fig. 248/3 fragment bol, culoare albastră, sticlă translucidă, forma Isings 3b, produs italic sau alexandrin, sec. I p. Chr.; fig. 248/4 fragmente de la un vas, de culoare albastră, produs italic sau alexandrin, sec. I p. Chr. *Datare obiect*: sec. II a. Chr. – I p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – înc. sec. II p. Chr.; *bibliografie*: R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 334–335, fig. 248/1–4.

16.38. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: nu se menționează; *data descoperirii*: nu se menționează; *tipul obiectului*: sticlă Pl. XXIV/2–8; *descrierea*: fig. 249/2, fragmente sticlă de culoare albastră cu benzi albe, produs italic/aexandrin, prima jum. a sec. I p. Chr.; fig. 249/2 matrice de sticlă albastră, produs italic/alexandrin, prima jum. a sec. I p. Chr.; fig. fig. 249/3–4 fragmente provenind de la vase diferite, de culoare albastră, transucidă, analogii Isings forma 3b, produse italice/alexandrine, prima jum. a sec. I p. Chr.; fig. 249/ 5, 6, 7, 8, fragmente provenind de la boluri, sticlă albă, opacă, proveniență est pontică, sec. I p. Chr. Isings forma 3; *datare obiect*: sec. I p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – înc. sec. II p. Chr.; *bibliografie*: Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 336, fig. 249/1–11.

16.39. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: nu se menționează; *data descoperirii*: nu se menționează; *tipul obiectului*: sticlă Pl. XXVI/9, 11; *descrierea*: fragmente sticlă provenind de la boluri

de tipul Isings forma3, culoare albastră, provenineță italică sau siro-palestiniană; *datare obiect*: prima jumătate a sec. I p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – înc. sec. II p. Chr.; *bibliografie*: R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 336–337, fig. 249/9, 11.

16.40. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: nu se menționează; *data descoperirii*: nu se menționează; *tipul obiectului*: sticlă Pl. XXVII/1,2,3,7; *descrierea*: fragmente sticlă provenind de la patru boluri, sticlă incoloră, produse siro-palestiniene sau italice; *datare obiect*: a doua jumătate a sec. I p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – înc. sec. II p. Chr.; *bibliografie*: R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 337–338, fig. 250/1, 2, 3, 7.

16.41. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: nu se menționează; *data descoperirii*: nu se menționează; *tipul obiectului*: sticlă Pl. XXVII/4, 5, 6; *descrierea*: fragmente sticlă provenind de la vase diferite, fără a se putea preciza cu exactitate tipul, sticlă incoloră sau albastră, produse siro-palestiniene sau italice; *datare obiect*: a doua jumătate a sec. I p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – înc. sec. II p. Chr.; *bibliografie*: R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 338, fig. 250/4, 5, 6.

16.42. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: nu se menționează; *data descoperirii*: nu se menționează; *tipul obiectului*: sticlă Pl. XXVIII/1–10; *descrierea*: fig. 251/1 fragment sticlă bol albastru adânc, tipul Isings 12, sec. I p. Chr.; fig. 251/2 cupă sau bol din stică transparentă, sec. I p. Chr.; fig. 251/4 bol de culoare albastră, forma Isings 17, produs nord-italic, sec. I p. Chr.; fig. 251/6 bol, sticlă albastră translucidă, produs nord-italic, sec. I; fig. 251/3, 5, 7, 9 fragmente boluri culoare alb-opac, proveniență nord-italică, sec. I; fig. 251/8, 10 fragmente boluri, culoare verzuie, Isings forma 69, produse siro-palestiniene sua italice, a doua jum. a sec. I p. Chr.; *datare obiect*: a doua jumătate a sec. I p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – înc. sec. II p. Chr.; *bibliografie*: R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 339–340, fig. 251/1–10.

16.43. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: nu se menționează; *data descoperirii*: nu se menționează; *tipul obiectului*: sticlă Pl. XXIX/1–5; *descrierea*: fig. 252/ 1, 2, 3, 4, 5 fragmente sticlă provenind de la tipul de vas numit *sidonian*, Isings, forma 37, produse italice și siro-palestinienen; *datare obiect:* sec. I p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – înc. sec. II p. Chr.; *bibliografie*: R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 340–341, fig. 252/1, 2, 3, 4, 5.

16.44. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: nu se menționează; *data descoperirii*: nu se menționează; *tipul obiectului*: sticlă Pl. XXIX/6–13; *descrierea*: fragmente sticlă provenind de la mai multe pahare decorate cu *muguri de lotus*, forma Isings 31, proveniență siro-palestiniană; *datare obiect*: a doua jumătate a sec. I p. Chr. – sec. II p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – înc. sec. II p. Chr.; *bibliografie*: R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 342–343, fig. 252/6–13.

16.45. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: nu se menționează; *data descoperirii*: nu se menționează; *tipul obiectului*: sticlă Pl. XXX/1–10; *descrierea*: fig. 253/1–2 fragmente cupe, culoare galben-oliv, produse siro-palestiniene, a doua jum. a sec. I p. Chr.; fig. 253/3, 8, 9, 10 fragmente pahare aparţinând tipului Isings 34, nu se poate stabili cu exactitate originea, sec. I–II p. Chr.; fig. 4, 5, 7 aparțin tipului Isings 21, bazinul estic al Mării Mediterane, sec. I–II; *datare obiect*: sec. I p. Chr. – sec. II p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – înc. sec. II p. Chr.; *bibliografie*: R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 343–345, fig. 253/1–10.

16.46. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: nu se menționează; *data descoperirii*: nu se menționează; *tipul obiectului*: sticlă Pl. XXXI/1–11; *descrierea*: fig. 254/1, 2, 3 fragmente numeroase unguentarium piriform și policrom, formele Isings 6, 8, 28, 82, provenind din bazinul estic al pontului și din Italia, Siria, sec. I–II; fig. 254/7, 10, 11, fragmente de tipul Isings 50, 62, 84, proveniență siro-palestiniană, sec. I–II; fig. 4, 5, 7, 8, 9 fragemnte unguentariu, fără a se putea preciza tipologia, probabil sec. I–II; *Datare obiect*: sec. I p. Chr. – sec. II p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – înc. sec. II p. Chr.; *bibliografie*: R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 345–347, fig. 254/1–11.

16.47. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: nu se menționează; *data descoperirii*: nu se menționează; *tipul obiectului*: sticlă Pl. XXXII/1–13; *descrierea*: fig. 255/1–2 fragmente de vase de tipul Isings 48 și 49, sticlă verzuie, proveniență italică sau siro-palestiniană, sec. I; fig. 255/3–13, fragmente

diverse sticlă albastră, verzuie, incoloră, nu se poate preciza un anumit tip, sec. I–II; *datare obiect*: sec. I p. Chr. – sec. II p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – înc. sec. II p. Chr.; *bibliografie*: R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 347–348, fig. 255/1–13.

16.48. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: nu se menţionează; *data descoperirii*: nu se menţionează; *tipul obiectului*: sticlă Pl. XXXIII/1–15; *descrierea*: numeroase fragmente de sticlă provenind de la 15 recipiente, nu se poate stabili cu exactitate tipul vasului, sticlă incoloră sau colorată, cu excepţia fig. 256/15 care este de provenineţă italică şi aparţinând tipului Isings 37, la celelalte nu se poate stabili originea; *datare obiect*: sec. I p. Chr. – sec. II p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – înc. sec. II p. Chr.; *bibliografie*: R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 348–350, fig. 256/1–15.

16.49. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: diferite secțiuni, în majoritatea cazurilor nu se fac precizări; *data descoperirii*: 1927–1990; *tipul obiectului*: oglindă bronz; *descrierea*: fragmente provenind de la un număr de circa 28 de oglinzi din bronz, dimensiuni diferite, în acest sens a se vedea intrările cu nr. 653–680, fig. 133/1–18; 134/ 1–9 și 135/1, p. 245–247; *datare obiect*: sec. I a. Chr. – sec. I p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – înc. sec. II p. Chr.; *bibliografie*: R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 245–247, nr. 653–680, fig. 133/1–18; 134/ 1–9 și 135/1.

16.50. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: descoperire întâmplătoare; *data descoperirii*: ante 1950; *tipul obiectului*: inel de aur; *descrierea*: inel din aur cu camee, aparţinând probabil unui cavaler, conducător de unitate militară auxiliară romană; *datare obiect*: sec. I p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – înc. sec. II p. Chr.; *bibliografie*: R. Vulpe, 1957, p. 150, fig. 6; L. Petculescu, 1991, p. 209/219; L. Petculescu, 2000, p. 208/209.

16.51. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: secţiunea K, sector 13; *data descoperirii*: 1950; *tipul obiectului*: gladius Pl. LIV/1; *descrierea*: fier întreg, fără părțile din material organic ale mânerului, puternic corodat și cu lama prezentând numeroase rupturi, L 645, L lamă 485, l 46–58; *datare obiect*: mijlocul sec. I – înc. sec. II p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – înc. sec. II p. Chr.; *bibliografie*: R. Vulpe, 1950, p. 207, fig. 27/1; L. Petculescu, 1998–1999, p. 266, nr. 19, pl. 5/19; L. Petculescu, M. Nicu, 2000, p. 209, nr. 1, fig. 1/1.

16.52. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: suprafata B; *data descoperirii*: 1928; *tipul obiectului*: gardă de sabie Pl. LIV/2 *Descrierea*: gardă dreptunghiulară decorată pe mijlocul feţei exterioare cu două grupe de caneluri verticale, divergente, iar colţurile superioare ale feţelor laterale sunt decorate cu incizii în formă de brăduţ, fabricată din os de culoare albicioasă, se păstrează doar fragmentar, L 62, H29, l 19; *datare obiect*:. mijlocul sec. I – înc. sec. II p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – înc. sec. II p. Chr.; *bibliografie*: L. Petculescu, 1998–1999, p. 266, nr. 20, pl. 6/20; Petculescu, 2000, p. 209–210, nr. 2, fig. 1/2.

16.53. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: suprafașa K; *data descoperirii*: 1950; *tipul obiectului*:. gardă de sabie Pl. LIV/3; *descrierea*: os calcinat cu suprafaţa negricioasă, păstrat fragmentar, decorat cu caneluri ce formează un brăduț, pe mijlocul feței superioare, aceșați tip ca dig. 1/2; *datare obiect*:. mijlocul sec. I – înc. sec. II p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – înc. sec. II p. Chr.; *bibliografie*: Vulpe, 1951, p. 207, fig. 22/1; L. Petculescu, 1998–1999, p. 266, nr. 21, pl. 6/21; L. Petculescu, 2000, p. 210, fig. 1/3.

16.54. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: nu se menționează; *data descoperirii*: 1927; *tipul obiectului*: mâner sabie Pl. LIV/4; *descrierea*: mâner de secţiune poligonală cu patru caneluri orizontale pentru sprijinirea degetelor, material – os, păstrat fragmentar, L 76, l 25; *datare obiect*: sec. II p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – înc. sec. II p. Chr.; *bibliografie*: R. Vulpe, Ec. Vulpe, 1927–1932, p. 323, nr. 5/3, fig. 129/38; Petculescu, 1998–1999, p. 266, nr. 22, pl. 6/22; L. Petculescu, 2000, p. 210, fig.1/4.

16.55. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: suprafaţa I, adâncime 0,60–1,10 m; *data descoperirii*: 1950; *tipul obiectului*: mâner de sabie Pl. LIV/5,7; *descrierea*: mâner de secţiune poligonală cu patru caneluri orizontale pentru sprijinirea degetelor, material – os, păstrat fragmentar L 83 (nr. 5, fig. 1/5); nr. 7, fig. 1/7 – mâner sabie același tip ca cele de dinainte, L79, l 27; *datare obiect*: sec. II; *datare sit*:

sec. II a. Chr. – înc. sec. II p. Chr.; Muzeul Tecuci; *bibliografie*: L. Petculescu, 1998–1999, p. 266, nr. 23, pl. 6/23; L. Petculescu, 2000, p. 210, nr. 5, 7, fig. 1/5 și 1/7.

16.56. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: suprafața L, c. 16/55; *data descoperirii*: 1951; *tipul obiectului*: mâner de sabie Pl. LIV/6; *descrierea*: mâner de sabie din os, același tip ca nr., păstrat fragmentar, cu secțiunea ovală; *datare obiect*: sec. II; *datare sit*: sec. II a. Chr. – înc. sec. II p. Chr.; *bibliografie*: R. Vulpe, 1952, p. 198, fig. 20/4; L. Petculescu, 1998–1999, p. 266, nr. 24, pl. 6/24; L. Petculescu, M. Nicu, 2000, p. 210, nr. 6, fig. 1–6.

16.57. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: suprafaţa L; *data descoperirii*: 1951; *tipul obiectului*: bandă ornamentală de teacă sau coif Pl. LIV/8; *descrierea*: bandă de tablă din bronz, cu două nervuri longitudinale, dispuse în apropierea marginii; *datare obiect*: mijlocul sec. I – înc. sec. II; *datare sit*: sec. II a. Chr. – înc. sec. II p. Chr.; *bibliografie*: L Petculescu, M. Nicu, 2000, p. 210, nr. 8, fig. 1/8.

16.58. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: nu se menționează; *data descoperirii*: 1927; *tipul obiectului*: pugio; Pl. LV/9; *descrierea*: lamă îngustă cu vârful alungit, fără nervură mediană, fragmentar păstrată, puternic corodată; *datare obiect*: mijlocul sec. I – înc. sec. II; *datare sit*: sec. II a. Chr. – înc. sec. II p. Chr.; *bibliografie*: L. Petculescu, 1998–1999, p. 266, nr. 25, pl. 6/25; L. Petculescu, M. Nicu, 2000, p. 210, nr. 9, fig. 2/9.

16.59. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: suprafața L, martor; *data descoperirii*: nu se menționează; *tipul obiectului*: gardă de pumnal Pl. LV/10 (?); *descrierea*: gardă ovală îngustă din bronz, ușor deformată L 56, l 15, H 7,5; *datare obiect*: sec. II; *datare sit*: sec. II a. Chr. – înc. sec. II p. Chr.; *bibliografie*: L. Petculescu, M. Nicu, 2000, p. 210, nr. 10, fig. 2/10.

16.60. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: nu se menționează; *data descoperirii*: 1987; *tipul obiectului*: bază de săgeată Pl. LV/11; *descrierea*: bază de săgeată cu corpul cilindric, terminată în două aripioare laterale, la partea anterioară prezintă o prelungire îngustă în care se introducea în coada de trestie a săgeții, decorată pe corp cu benzi de incizii în dinți de lup, material – os, L- 55; *datare obiect*: sec. II.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – înc. sec. II p. Chr.; *locul de păstrare*: Muzeul Tecuci; *bibliografie*: L. Petculescu, M. Nicu, 2000, p. 211, nr. 11, fig. 2/11.

16.61. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: suprafața J; *data descoperirii*: 1950; *tipul obiectului*: bază de săgeată Pl. LV/12; *descrierea*: probabil o piesă semiprelucrată, lăcașul pentru angajarea corzii arcului scobit foarte adânc, material – os, întreagă, L – 42; *datare obiect*: sec. II; *datare sit*: sec. II a. Chr. – înc. sec. II p. Chr.; *bibliografie*: L.Petculescu, M. Nicu, 2000, p. 211, nr. 12, fig. 2/12.

16.62. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: suprafața L; *data descoperirii*: 1950; *tipul obiectului*: verigă de coif Pl. LV/13; *descrierea*: verigă din bronz pentru fixare la un obrăzar sau la o apărătoare de ceafă a unui coif, întreagă, L – 20, d – 15; *datare obiect*: sec. II; *datare sit*: sec. II a. Chr. – înc. sec. II p. Chr.; *bibliografie*: L. Petculescu, M. Nicu, 2000, p. 211, nr. 13, fig. 2/13.

16.63. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: descoperire întâmplătoare, râpa Siretului; *data descoperirii*: 1950; *tipul obiectului*: umbo Pl. LV/14; *descrierea*: umbo de scut din bronz, în formă de cupolă, cu marginea plană rotundă, prezintă două găuri de fixare pe scut, cu decor incizat, păstrat fragmentar, L – 171, l – 75; *datare obiect*: sec. II; *datare sit*: sec. II a. Chr. – înc. sec. II p. Chr.; *bibliografie*: L. Petculescu, 1998–1999, p. 267, nr. 26, pl. 7/26; L. Petculescu, M. Nicu, 2000, p. 211, nr. 14, fig. 2/14.

16.64. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: descoperire întâmplătoare, râpa Siretului; *data descoperirii*: 1949; *tipul obiectului*: umbo Pl. LVI/15–15a; *descrierea*: umbo de scut din bronz, fragmentar, semisferic, cu marginea plană rotundă, decor *au repoussé*, cu motive figurate Meduza, Mercur și un câine (Cerber), motivele figurate delimitate prin șiruri de puncte, iar pe fond alte motive decorative poansonate – rozete și volute – pe margine cu două linii circulare, L – 100, H – 54, l margine – 30; *datare obiect*: sec. II; *datare sit*: sec. II a. Chr. – înc. sec. II p. Chr.; *bibliografie*: L. Petculescu, 1998–1999, p. 267, nr. 27, pl. 8/27; L. Petculescu, M. Nicu, 2000, p. 211, nr. 15, fig. 3/15.

16.65. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: nu se menționează; *data descoperirii*: 1927; *tipul obiectului*: placă de cataramă Pl. LVII/16; *descrierea*: placă de cataramă din bronz, cu patru prelungiri dreptunghiulare, cu două găuri de fixare, L – 24, l – 13; *datare obiect*: mijlocul sec. I – înc. sec. II; *datare sit*: sec. II a. Chr. – înc. sec. II p. Chr.; *bibliografie*: L. Petculescu, 1998–1999, p. 267, nr. 28, pl. 8/28; L. Petculescu, M. Nicu, 2000, p. 211, nr. 16, fig. 4/16.

16.66. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: nu se menționează; *data descoperirii*: 1927; *tipul obiectului*: aplică de *șorț*; Pl. LVII/17 *Descrierea*: aplică de bronz fragmentară, dreptunghiulară, nedecorată, cu patru nituri de fixare, L – 34, l – 21; *datare obiect*: sec. II; *datare sit*: sec. II a. Chr. – înc. sec. II p. Chr.; *bibliografie*: L. Petculescu, 1998–1999, p. 267, nr. 29, pl. 9/29; L. Petculescu, M. Nicu, 2000, p. 212 nr. 17, fig. 4/17.

16.67. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: suprafața L; *data descoperirii*: 1950/1951; *tipul obiectului*: aplică de *șorț*; Pl. LVII/18; *descrierea*: aplică din bronz, fragmentară, dreptunghiuară, nedecorată, cu patru găuri de fixare, L – 37, l – 17,5; *datare obiect*:. Sec. II; *datare sit*: sec. II a. Chr. – înc. sec. II p. Chr.; *bibliografie*: L. Petculescu, M. Nicu, 2000, p. 212 nr. 18, fig. 4/18.

16.68. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: suprafața L; *data descoperirii*: 1950; *tipul obiectului*: limbă de curea Pl. LVII/19; *descrierea*: limbă de curea din bronz, bipartită, întreagă, L – 45, l – 15; *datare obiect*: sec. II; *datare sit*: sec. II a. Chr. – înc. sec. II p. Chr.; *bibliografie*: L. Petculescu, 1998–1999, p. 898, nr. 26, pl. 3/26; L. Petculescu M. Nicu, 2000, p. 212 nr. 19, fig. 4/19.

16.69. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: suprafața L; *data descoperirii*: 1950; *tipul obiectului*: verigă de fixare (harnașament) Pl. LVII/20; *descrierea*: verigă de fixare din fier cu încrustați din metal alb și cupru, piesă de harnașament, fragmentară, L – 23, l – 16; *datare obiect*: mijlocul sec. I – înc. sec. II; *datare sit*: sec. II a. Chr. – înc. sec. II p. Chr.; *bibliografie*: L. Pectulescu, M. Nicu, 2000, p. 212 nr. 20, fig. 4/20.

16.70. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: descoperire întâmplătoare, râpa dealului; *data descoperirii*: 1949; *tipul obiectului*: terminal de curea (harnașament) Pl. LVII/21; *descrierea*: terminal de curea din bronz auriu, întreg, în forma cifrei 8, având în partea inferioară o bază dreptunghiulară scurtă, decorație din două șiruri mici de incizii circulare, L – 78, l – m 18; *datare obiect*: mijlocul sec. I – înc. sec. II; *datare sit*: sec. II a. Chr. – înc. sec. II p. Chr.; *bibliografie*: L. Petculescu, M. Nicu, 2000, p. 212 nr. 21, fig. 4/21.

16.71. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: descoperire întâmplătoare; *data descoperirii*: 1949; *tipul obiectului*: terminal de curea (harnașament) Pl. LVII/22; *descrierea*: terminal de curea de formă dreptunghiulară, pastrat fragmentar, L – 31, 5, l – 6; *datare obiect*: mijlocul sec. I – înc. sec. II; *datare sit*: sec. II a. Chr. – înc. sec. II p. Chr.; *bibliografie*: L. Petculescu, M. Nicu, 2000, p. 212 nr. 22, fig. 4/22.

16.72. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: nu se menționează; *data descoperirii*: 1927; *tipul obiectului*: aplică de curea (harnașament) Pl. LVII/23; *descrierea*: aplică de curea din bronz, placat cu metal alb și încrustații cu *niello*, întreagă, piesa are două nituri de prindere, decorația redă stilizat niște frunze, L- 65, l – 11; *datare obiect*: mijlocul sec. I – înc. sec. II; *datare sit*: sec. II a. Chr. – înc. sec. II p. Chr.; *bibliografie*: R. Vulpe, Ec. Vulpe, 1927–1932, p. 331, nr. 7, fig. 108/7, 113/32; L. Petculescu, 1998–1999, p. 267–268, nr. 30, pl. 8/30; L. Petculescu, M. Nicu, 2000, p. 212–213, nr. 23, fig. 4/23.

16.73. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: suprafața L; *data descoperirii*: 1950; *tipul obiectului*: două placi de fixare Pl. LVII/24,25; *descrierea*: două plăci de fixare din bronz, formă dreptunghiulară, cu două, respectiv trei găuri de fixare L24 – 54, l 24 – 8; L25 – 43, l25 – 12,4; *datare obiect*: sec. II; *datare sit*: sec. II a. Chr. – înc. sec. II p. Chr.; *bibliografie*: L. Petculescu, M. Nicu, 2000, p. 213, nr. 24, 25, fig. 4/24 și 4/25.

16.74. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: suprafața H, caroul 3 nord; *data descoperirii*: 1949; *tipul obiectului*: cataramă Pl. LVII/26; *descrierea*: cataramă din bronz, în formă de potcoavă, secțiune dreptunghiulară, deformată, L – 31, l – 27; *datare obiect*: sec. II; *datare sit*: sec. II a. Chr. – înc. sec. II p. Chr.; *bibliografie*: L. Petculescu, M. Nicu, 2000, p. 213, nr. 26, fig. 4/26.

16.75. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: caroul 3; *data descoperirii*: 1951; *tipul obiectului*: teacă de dolabră Pl. LVII/27; *descrierea*: teacă de dolabră din bronz, L – 27, l – 9; *datare obiect*: sec. II; *datare sit*: sec. II a. Chr. – înc. sec. II p. Chr.; *bibliografie*: L. Petculescu, M. Nicu, 2000, p. 213, nr. 27, fig. 4/27.

16.76. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: diferite puncte ale așezării; *data descoperirii*: 1949, 1950; *tipul obiectului*: diverse Pl. LVII/28–34; *descrierea*: nr. 28 – țăruș de cort, nr. 29 – panou ansat, nr. 30 – placă, nr. 31 –32 – plăcuță, nr. 33 – șaibă, nr. 34 – garnitură, toate obiectele sunt din bronz; *datare obiect*: sec. II; *datare sit*: sec. II a. Chr. – înc. sec. II p. Chr.; *bibliografie*: L. Petculescu, M. Nicu, 2000, p. 213–214, nr. 28–34, fig. 4/28–34.

16.77. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: secţiunea L; *data descoperirii*: 1951; *tipul obiectului*: mărgea-gemă-scarabeu; *descrierea*: mărgea-gemă sub formă de scarabeu, din sticlă opacă de culoare verde, H – 1,4 cm; *datare obiect*: sec. I a. Chr. (?); *datare sit*: sec. II a. Chr. – înc. sec. II p. Chr.; *bibliografie*: R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 66, 241, fig. 130/1.

17. Polovragi, jud. Gorj

17.1. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: locuinţă; *data descoperirii*: 1976; *tipul obiectului*: inscripţie cu litere latine, Pl. LVIII/7; *descrierea*: fragment ceramic având incizate literele D E E E B (sau A); *datare obiect*: sfr. sec. I a. Chr. – înc. sec. I p. Chr.; *datare sit*: sec. II a. Chr. – înc. sec. I p. Chr.; *bibliografie*: Floricel Marinescu, SMMIN, 10, 1977, p. 30–33.

18. Popeşti, jud. Giurgiu

18.1. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: nu se menţionează; *data descoperirii*: 1955; *tipul obiectului*: strachină, fără ilustraţie; *descrierea*: fragment dintr-o strachină pictată pe buză şi pe umăr cu o bandă brună; *datare obiect*: sec. I a. Chr.; *datare sit*: sec. IV a. Chr. – I a. Chr.; *bibliografie*: I. Glodariu, 1974, p. 216, 16 (inf. Al. Vulpe).

18.2. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: nu se menţionează; *data descoperirii*: 1954; *tipul obiectului*: strachină, Pl. III/21; *descrierea*: fragment dintr-o strachină şi mic umbo, decorată cu cercuri concentrice şi şapte frunze incizate; *datare obiect*: sec. I a. Chr.; *datare sit*: sec. IV a. Chr. – I a. Chr.; *bibliografie*: I. Glodariu, 1974, p. 216, 17, Pl. XXII (inf. Al. Vulpe).

18.3. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: nu se menţionează; *data descoperirii*: 1963; *tipul obiectului*: ulcior; *descrierea*: fragment dintr-un urcior pictat cu alb; *datare obiect*: sfr. sec. I a. Chr.; *datare sit*: sec. IV a. Chr. – I a. Chr.; *bibliografie*: I. Glodariu, 1974, p. 217, 29 (inf. Al. Vulpe).

18.4. Situl: aşezare geto-dacică, cartierul de sud-est al acropolei; *complexul*: locuinţa „palat"; *data descoperirii*: 1957; *tipul obiectului*: toartă de la un vas de bronz, Pl. XVIII/21; *descrierea*: fragment de toartă, în formă de cap de lebădă, provenind de la un vas de bronz; *datare obiect*: sec. I a. Chr.; *datare sit*: sec. IV a. Chr. – I a. Chr.; *bibliografie*: R. Vulpe, MCA, VI, 1959, p. 314, fig. 12/6.

18.5. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: nu se menţionează; *data descoperirii*: cu câţiva ani înainte de 1972; *tipul obiectului*: ataşă de bronz, Pl. XVIII/22; *descrierea*: ataşă masivă de bronz puternic profilată provenind de la un castron H 0,05 m, lăţime maximă la bază 0,057 m; *datare obiect*: sec. I a. Chr.; *datare sit*: sec. IV a. Chr. – I a. Chr.; *bibliografie*: D. Berciu, Apulum, X, 1972, pp. 661–668, fig. 1.

18.6. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: nu se menţionează; *data descoperirii*: 1954; *tipul obiectului*: tipsie de tablă din bronz; *descrierea*: tipsie din tablă de bronz, cu marginile simple, diametrul 0,16 m; *datare obiect*: nu se menţionează; *datare sit*: sec. IV a. Chr. – I a. Chr.; *bibliografie*: R. Vulpe, SCIV, VI, 1–2, 1955, p. 256.

18.7. Situl: aşezare geto-dacică: *Complexul*: nu se menţionează; *data descoperirii*: 1954; *tipul obiectului*: mânere masive din bronz; *descrierea*: mânere masive din bronz; *datare obiect*: nu se menţionează; *datare sit*: sec. IV a. Chr. – I a. Chr.; *bibliografie*: R. Vulpe, SCIV, VI, 1–2, 1955, p. 256.

18.8. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: nu se menţionează; *data descoperirii*: 1961; *tipul obiectului*: butelie patrulateră; *descrierea*: fragment butelie patrulateră, cu câte două nervuri în relief, confecţionată într-un tipar cu două valve (probabil provenienţă alexandrină, după I. Glodariu), H 25,6 cm; *datare obiect*: sec. I a Chr.; *datare sit*: sec. IV a. Chr. – I a. Chr.; *bibliografie*: I. Glodariu, 1974, p. 247, nr. 12 a (inf. Al Vulpe).

18.9. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: nu se menţionează; *data descoperirii*: 1961; *tipul obiectului*: butelie cilindrică; *descrierea*: butelie cilindrică cu şiruri de proeminenţe patrulatere în relief pe corp, H 21,3 cm; *datare obiect*: sec. I a. Chr. ?; *datare sit*: sec. IV a. Chr. – I a. Chr.; *bibliografie*: I. Glodariu, 1974, p. 247, nr. 12 b (inf. Al. Vulpe).

18.10. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: nu se menţionează; *data descoperirii*: 1958; *tipul obiectului*: strachină, Pl. XXIII/9; *descrierea*: fragment dintr-o strachină pictată de culoare gălbuie, sticlă presată; *datare obiect*: sec. I a. Chr.; *datare sit*: sec. IV a. Chr. – I a. Chr.; *bibliografie*: R. Vulpe, MCA, VII, 1961, p. 330.

18.11. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: nu se menţionează; *data descoperirii*: 1957–1958; *tipul obiectului*: vase sticlă; *descrierea*: fragmente din două vase de sticlă de culoare albastră; *datare obiect*: sec. I a. Chr.; *datare sit*: sec. IV a. Chr. – I a. Chr.; *bibliografie*: I. Glodariu, 1974, p. 247, nr. 12 d, e (inf. Al. Vulpe).

18.12. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: nu se menţionează; *data descoperirii*: 1961; *tipul obiectului*: străchini; *descrierea*: fragmente din două străchini de culoare albastră respectiv galben-brună, tipul Isings 3a, p. 18–19; *datare obiect*: sfr. sec. I a. Chr. – sec. I p. Chr.; *datare sit*: sec. IV a. Chr. – I a. Chr.; *bibliografie*: I. Glodariu, 1974, p. 247, nr. 12 f, g (inf. Al. Vulpe).

18.13. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: nu se menţionează; *data descoperirii*:1958; *tipul obiectului*: vase sticlă; *descrierea*: fragmente din trei vase de sticlă, primul de culoare roză şi cu bule, al doilea de culoare verde, ultimul tipul millefiori; *datare obiect*: sf. sec. I a. Chr. – sec. I p. Chr.; *datare sit*: sec. IV a. Chr. – I a. Chr.; *bibliografie*: I. Glodariu, 1974, p. 247, nr. 12 h, i, j (inf. Al. Vulpe şi M. Turcu).

18.14. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: nu se menţionează; *data descoperirii*: nu se menţionează; *tipul obiectului*: strachină; *descrierea*: strachină verzuie, sticlă presată, tipul Isings 3b, p. 19–20; *datare obiect*: sec. I a. Chr.; *datare sit*: sec. IV a. Chr. – I a. Chr.; *bibliografie*: I. Glodariu, 1974, p. 247, nr. 12 k (inf. M. Turcu).

18.15. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: nu se menţionează; *data descoperirii*: 1957, respectiv 1961; *tipul obiectului*: străchini; *descrierea*: fragmente de la două străchini transparente, cu coaste; *datare obiect*: sec. I a. Chr.; *datare sit*: sec. IV a. Chr. – I a. Chr.; *bibliografie*: I. Glodariu, 1974, p. 247, nr. 12 p, ş (inf. Al. Vulpe).

18.16. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: nu se menţionează; *data descoperirii*:1958; *tipul obiectului*: vase sticlă; *descrierea*: fragmente din două vase de sticlă, de culoare galben transparent, cu bule rare; *datare obiect*: sec. I a. Chr.; *datare sit*: sec. IV a. Chr. – I a. Chr.; *bibliografie*: I. Glodariu, 1974, p. 247, nr. 12 r, s (inf. Al. Vulpe).

18.17. Situl: aşezare geto-dacică, cartierul de sud-est al acropolei; *complexul*: locuinţa „palat”; *data descoperirii*: 1958; *tipul obiectului*: garnitură de bronz, Pl. XXXVI/10; *descrierea*: garnitură mare de bronz împodobită cu delfini; *datare obiect*: sec. I a. Chr. ?; *datare sit*: sec. IV a. Chr. – I p. Chr.; *bibliografie*: R. Vulpe, MCA, 1961, p. 333, fig. 9/1.

18.18. Situl: aşezare geto-dacică, cartierul de sud-est al acropolei; *complexul*: locuinţa „palat”; *data descoperirii*: 1955–1956; *tipul obiectului*: aplică, Pl. XXXVI/11; *descrierea*: aplică de bronz cu ornamente în relief, import greco-roman; *datare obiect*: sec. I a. Chr.; *datare sit*: sec. IV a. Chr. – I a. Chr.; *bibliografie*: R. Vulpe, MCA, III, 1957, p. 239, fig. 21/1.

18.19. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: locuinţa „palat”; *data descoperirii*: 1957; *tipul obiectului*: vas de marmură, Pl. XXXVI/12; *descrierea*: vas de marmură păstrat fragmentar; *datare obiect*: sec. I a. Chr.; *datare sit*: sec. IV a. Chr. – I a. Chr.; *bibliografie*: R. Vulpe, MCA, VI, 1959, p. 314, fig. 12/10.

18.20. Situl: aşezare geto-dacică, cercetări efectuate în zona complexului de locuinţe; *complexul*: nu se menţionează; *data descoperirii*: 1962; *tipul obiectului*: piuliţă fragmentară de marmură, fără reprezentare; *descrierea*: piuliţă fragmentară de marmură; *datare obiect*: sec. I a. Chr.; *datare sit*: sec. IV a. Chr. – I a. Chr.; *bibliografie*: D. Popescu, SCIV, XIV, 1–4, 1963, p. 456, nr. 52.

18.21. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: nu se menţionează; *data descoperirii*: 1954; *tipul obiectului*: oglindă din metal alb; *descrierea*: o oglindă întreagă împreună cu alte câteva fragmente de discuri şi mânere; *datare obiect*: sec. I a. Chr.; *datare sit*: sec. IV a. Chr. – I a. Chr.; *bibliografie*: R. Vulpe, Ec. Vulpe şi colaboratorii, SCIV, VI, 1–2, 1955, p. 247 şi 256; R. Vulpe, MCA, VI, 1959, p. 314.

18.22. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: nu se menţionează; *data descoperirii*: 1954/1956; *tipul obiectului*: mărgele, Pl. L/12 a, b, c; *descrierea*: mărgele din sticlă colorată; *datare obiect*: sec. I a. Chr., *Datare sit*: sec. IV a. Chr. – I a. Chr.; *bibliografie*: R. Vulpe, MCA, VI, 1959, p. 314, fig. 14/2; R. Vulpe, SCIV, VI, 1–2, 1955, p. 257, fig. 22/1.

18.23. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: nu se menţionează; *data descoperirii*: 1957; *tipul obiectului*: amuletă; *descrierea*: amuletă reprezentând pe zeul Men (probabil produs alexandrin, după I. Glodariu); *datare obiect*: sec. I a. Chr.; *datare sit*: sec. IV a. Chr. – I a. Chr.; *bibliografie*: R. Vulpe, MCA, VI, 1959, p. 314, fig. 14/1.

18.24. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: nu se menţionează; *data descoperirii*: 1958; *tipul obiectului*: inel; *descrierea*: fără descriere; *datare obiect*: sec. I a. Chr.; *datare sit*: sec. IV a. Chr. – I a. Chr.; *bibliografie*: R. Vulpe, MCA, VII, 1961, p. 331.

19. Radovanu, jud. Călăraşi

19.1. Situl: Radovanu aşezare geto-dacică; *complexul*: nu se menţionează; *data descoperirii*: 1963; *tipul obiectului*: vas, fără ilustraţie; *descrierea*: fragmente dintr-un vas; *datare obiect*: sec. I a. Chr.; *datare sit*: nu se menţionează; *bibliografie*: Glodariu, 1974, p. 217 (inf. B. Ionescu).

20. Sprâncenata, jud. Olt

20.1. Situl: Sprâncenata aşezare geto-dacică; *complexul*: secţiunea XI, caroul 8; *data descoperirii*: 1979; *tipul obiectului*: opaiţ, Pl. IV/22; *descrierea*: opaiţ roman de formă circulară, cu cioc prelung, cu reprezentarea unui personaj în picioare purtând o armă în mâna stângă ridicată; *datare obiect*: sec. I a. Chr.; *datare sit*: sec. II–I p. Chr.; *bibliografie*: C. Preda, 1986, p. 96, pl. XLVIII/3.

21. Socu-Bărbăteşti, jud. Gorj

21.1. Situl: aşezare geto-dacică, „Cioaca Boia”; *complexul*: nu se menţionează; *data descoperirii*: 1978; *tipul obiectului*: ceramică romană alături de o modenă de la Augustus 19–15 a. Chr.; *descrierea*: fragmente ceramice de provenineţă sud-dunăreană?; *datare obiect*: sec. I a. Chr.; *datare sit*: sec. I a. Chr. – I p. Chr.; *bibliografie*: Petre Gherghe, *Săpăturile din așezarea geto-dacă de la Socu-Bărbătești, jud. Gorj*, MCA, XIII, Oradea, 1979, p. 91–99.

21.2. Situl: aşezare geto-dacică, „Cioaca Boia”; *complexul*: nu se menţionează; *data descoperirii*: nu se menţionează; *tipul obiectului*: cataramă curea, Pl. LIII/14; *descrierea*: cataramă curea, din bronz, tipul „fleur de lys”; *datare obiect*: sec. I p. Chr.; *datare sit*: sec. I a. Chr. – I p. Chr.; *bibliografie*: L. Petculescu, 1994, p. 263, fig. 4.

21.3. Situl: aşezare geto-dacică, „Cioaca Boia”; *complexul*: nu se menţionează; *data descoperirii*: nu se menţionează; *tipul obiectului*: piesă de harnaşament, Pl. LIII/15; *descrierea*: inel de prindere a hamului, din bronz; *datare obiect*: sec. I p. Chr.; *datare sit*: sec. I a. Chr. – I p. Chr.; *Locul de păstrare*: Muzeul Târgu Jiu; *bibliografie*: L. Petculescu, 1994, p. 264, fig. 5.

22. Tinosu, jud. Prahova

22.1. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: nu se menţionează; *data descoperirii*: 1924; *tipul obiectului*: străchini, Pl. IV/23; *descrierea*: fragmente de străchini; *datare obiect*: sec. I a. Chr.; *datare sit*: sec. IV a. Chr. – I a. Chr.; *bibliografie*: R. Vulpe şi Ec. Vulpe, în Dacia, I, 1924, p. 203, 206, fig. 30/5, 31/5 şi 31/14.

22.2. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: nu se menţionează; *data descoperirii*: 1924;; *tipul obiectului*: cană, Pl. IV/24; *descrierea*: fragmente dintr-o cană; *datare obiect*: sec. I a. Chr.; *datare sit*: sec. IV a. Chr. – I a. Chr.; *bibliografie*: R. Vulpe şi Ec. Vulpe, în Dacia, I, 1924, p. 206, fig. 37/3.

22.3. Situl: aşezare geto-dacică, „Nucet"; *complexul*: nu se menţionează; *data descoperirii*: 1924; *tipul obiectului*: vase din bronz, Pl. XVIII/23; *descrierea*: fragmente provenind de la mai multe vase din bronz; *datare obiect*: sec. I a. Chr.; *datare sit*: sec. IV a. Chr. – I a. Chr.; *bibliografie*: R. Vulpe şi Ec. Vulpe, Dacia, I, 1924, p. 180/217, fig. 41/6–7, 43, 49/2.

22.4. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: nu se menţionează; *data descoperirii*: 1922; *tipul obiectului*: vas sticlă, Pl. XXIII/10; *descrierea*: fragmente de vas din sticlă, tip millefiori; *datare obiect*: sec. I a. Chr.; *datare sit*: sec. IV a. Chr. – I a. Chr.; *bibliografie*: R. Vulpe şi Ec. Vulpe, Dacia, I, 1924, p. 211, fig. 42 şi 49/1.

22.5. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: nu se menţionează; *data descoperirii*: 1922; *tipul obiectului*: vas de sticlă, Pl. XXIII/11; *descrierea*: toartă vas sticlă tip butelie; *datare obiect*: sec. I a. Chr.; *datare sit*: sec. IV a. Chr. – I a. Chr.; *bibliografie*: R. Vulpe şi Ec. Vulpe, Dacia, I, 1924, p. 211, fig. 43.

22.6. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: nu se menţionează; *data descoperirii*: 1922; *tipul obiectului*: vase sticlă, fără ilustraţie; *descrierea*: 27 fragmente din vase de sticlă transparente şi verzi; *datare obiect*: sec. I a. Chr.; *datare sit*: sec. IV a. Chr. – I a. Chr.; *bibliografie*: R. Vulpe şi Ec. Vulpe, Dacia, I, 1924, pp. 180–181 şi 184–186.

22.7. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: nu se menţionează; *data descoperirii*: 1924; *tipul obiectului*: caliciu de candelabru din bronz, Pl. XXXVI/13; *descrierea*: caliciu de candelabru din bronz, H 13,3 cm; *datare obiect*: sec. I a. Chr.; *datare sit*: sec. IV a. Chr. – I a. Chr.; *bibliografie*: R. Vulpe şi Ec. Vulpe, Dacia, I, 1924, p. 25–218, fig. 45–46.

22.8. Situl: aşezare geto-dacică; *complexul*: nu se menţionează; *data descoperirii*: 1922; *tipul obiectului*: oglindă, Pl. XLIX/6; *descrierea*: o oglindă întreagă şi alte cinci fragmente din metal alb; *datare obiect*: sec. I a. Chr.; *datare sit*: sec. IV a. Chr. – I p. Chr.; *bibliografie*: R. Vulpe şi Ec. Vulpe, Dacia, I, 1924, p. 173/217, pl. 47/2 şi 48/8.

23. Ţigăneşti, jud. Teleorman

23.1. Situl: „La deal", la baza unui mic promontoriu al terasei superioare a râului Vedea; *complexul*: tezaur; *data descoperirii*: 1984; *tipul obiectului*: cană din bronz, puternic deformată, Pl. XIX/24; *descrierea*: cană din bronz, puternic deformată, H 11,7 cm, diametrul gură 8,5 cm, d fund 7 cm, d maxim 10,5 cm, grosime perete 0,1 cm; *datare obiect*: sec. I a. Chr. – sec. I p. Chr.; *datare sit*: nu se menţionează; *bibliografie*: C. Beldiman, TD, IX, 1–2, 1988, p. 75–82, fig. 2/1 a-b şi fig. 3/1.

24. Ulmeni, jud. Călăraşi

24.1. Situl: aşezare geto-dacică în apropierea unei necropole sarmatice; *complexul*: nu se menţionează; *data descoperirii*: 1960; *tipul obiectului*: vas, Pl. IV/25; *descrierea*: fragmente ceramice de la un vas de mici dimensiuni; *datare obiect*: sec. I p. Chr.; *datare sit*: nu se menţionează; *bibliografie*: S. Morintz, B. Ionescu, în SCIVA, XIX, 1, 1968, p. 109, fig. 12/2.

24.2. Situl: nu se menţionează; *complexul*: nu se menţionează; *data descoperirii*: nu se menţionează; *tipul obiectului*: strachină, Pl. IV/26; *descrierea*: strachină cu angobă roşie; *datare obiect*: sec. I a. Chr. – sec. I p. Chr.; *datare sit*: nu se menţionează; *bibliografie*: I. Glodariu, 1974, p. 220, a (inf. după B. Ionescu), Pl. XXIII.

24.3. Situl: aşezare geto-dacică în apropierea unei necropole sarmatice; *complexul*: nu se menţionează; *data descoperirii*: 1941; *tipul obiectului*: caserolă din bronz, Pl. XIX/25; *descrierea*: caserolă romană din bronz cu corpul îngustat spre bază, aparţine tipurilor Eggers 144; *datare obiect*: sec. I p. Chr.; *bibliografie*: Radu Harhoiu, SCIVA, 44, 1, 1993, p. 46; Gh. Bichir, Dacia NS, 21, 1977, p. 192, fig. 25/2; S. Morintz, B. Ionescu, SCIVA, XIX, 1, 1968, p. 109–111, fig. 12/1 şi 13.

24.4. Situl: aşezare geto-dacică în apropierea unei necropole sarmatice; *complexul*: nu se menţionează; *data descoperirii*: 1957; *tipul obiectului*: vas din sticlă, Pl. XXIII/12; *descrierea*: unguentarium verzui cu bule, tipul Isings, 82 A_1, p. 97–98; *datare obiect*: sec. I. p. Chr. – înc. sec. II p. Chr.; *datare sit*: nu se menţionează; *bibliografie*: S. Morintz, B. Ionescu, în SCIVA, XIX, 1, 1968, p. 111, fig. 12/ 3.

25. Vedea, jud. Teleorman

25.1. Situl: Merii Goala; *complexul*: alături de fragmentul unei cupe de argint şi al unui vas ceramic în care erau depuse o serie de podoabe.; *data descoperirii*: 1938; *tipul obiectului*: vas din argint, Pl. XXI/2,3; *descrierea*: cană de argint bitronconică, fără toartă, H 9,8 cm, d gură 5,6 cm, d fund 5 cm, d maxim 7,6 cm; *datare obiect*: sec. I a. Chr.; *datare sit*: nu se menţionează; *bibliografie*: C. Beldiman, TD, IX, 1–2, 1988, p. 79, fig. 3/4.

25.2. Situl: Merii Goala; *complexul*: alături de un vas de argint şi un vas ceramic în care erau depuse o serie de podoabe.; *data descoperirii*: 1938; *tipul obiectului*: vas din argint, Pl. XXI/4; *descrierea*: fragmente provenind de la o cupă de argint; *datare obiect*: sec. I a. Chr.; *datare sit*: nu se menţionează; *bibliografie*: D. Popescu, Dacia, VII–VIII, 1937–1940, p. 183, 186–187, fig. 8.

26. Vlădiceasca, jud. Ilfov

26.1. Situl: așezarea geto-dacică de pe Ghergălăul Mare; *complexul*: nu se menționează; *data descoperirii*: *tipul obiectului*: vas ceramic; *descrierea*: fragmente provennind de la un castron de factură romană; *datare obiect*: circa 80 p. Chr.; *datare sit*: sec. I a. Chr. – I p. Chr.; *bibliografie*: G. Trohani, *Contributions a l'étude de l'importations de la ceramique romaine dans les etablissements geto-daces d'entre le Danube et les Carpates,* Dritter Internationales Thrakologischer Kongress, 2–6 Juni 1980, Wieen, Sofia, 1984, p. 173–179.

26.2. Situl: așezarea geto-dacică de pe Ghergălăul Mare; *complexul*: locuința nr. 4; *data descoperirii*: 1973; *tipul obiectului*: toartă vad bronz PL. XX/5; *descrierea*: toartă în forma unui cap de lebădă, de la un vas (căzănel) de bronz, decorată cu incizii; o toartă asemanătoare s-a descoperit și la Popești, vezi catalogul; *datare obiect*: sec. I a. Chr.; *datare sit*: sec. I a. Chr. – I p. Chr.; *bibliografie*: G. Trohani, *Raport asupra săpăturilor arheologice efectuate în așezarea geto-dacică de la Vlădiceasca, jud. Ilfov, în anul 1973*, C.A, I, 1975, p. 159–160, fig. 3/3.

26.3. Situl: așezarea geto-dacică de pe Ghergălăul Mare; *complexul*: secțiunea V, caroul 18, locuința nr. 30; *data descoperirii*: 1974; *tipul obiectului*: vas argint PL. XX/6; *descrierea*: fragment al unui vas din argint cu toartă, buza vasului decorată la exterior cu un şir de semiove duble, incizate, corpul vasului este decorat cu cercuri mici incizate; *datare obiect*: sec. I a. Chr.; *datare sit*: sec. I a. Chr. – I p. Chr.; *bibliografie*: G. Trohani, *Săpăturile din așezarea geto-dacică de la Vădiceasca*, C.A, II, 1976, p. 96, fig. 4/1.

27. Zimnicea, jud. Teleorman

27.1. Situl: pe locul unei necropole din epoca bronzului; *complexul*: nu se menţionează; *data descoperirii*: nu se menţionează pentru castron, doar pentru celelalte fragmente, 1967; *tipul obiectului*: castron şi fragmente de la alte vase, Pl. IV/27; *descrierea*: castron cu angobă roşie şi cu motive florale în relief şi fragmente ceramice cu decor în relief provenite de la alte vase, H 18,3 cm; *datare obiect*: sec. I p. Chr.; *datare sit*: nu se menţionează; *bibliografie*: I. Glodariu, 1974, p. 221, a-j, Pl. XXII (inf. A. Alexandrescu).

27.2. Situl: aşezare geto-dacică*; complexul*: nu se menţionează*; data descoperirii*: nu se menţionează*; tipul obiectului*: bol sticlă, fără ilustraţie*; descrierea*: fragmente dintr-un bol, fără alte

menţiuni (provenienţă alexandrină?)*; datare obiect*: sec. I a. Chr.?*; datare sit*: nu se menţionează; *bibliografie*: I. Casan-Franga, în ArhMold, V, 1967, p. 14, fig. 6/29.

27.3. Situl: necropolă; *complexul*: tumulul funerar C7; *data descoperirii*: 1949; *tipul obiectului*: oglindă, fără ilustraţie; *descrierea*: oglindă din bronz; *datare obiect*: sec. I a. Chr.; *datare sit*: nu se menţionează; *bibliografie*: I. Nestor, SCIV, I, 1950, p. 98.

28. *Localitatea*: necunoscută

28.1. Situl: ?; *complexul*: ?; *data descoperirii*: ?; *tipul obiectului*: vas de argint, Pl. X/fig. 4; *descrierea*: H 7 cm, d gură 11 cm, grosime 2 mm, greutate 75 gr; *datare obiect*: –; *datare sit*: –; *bibliografie*: D. Popescu, Dacia, XI–XII, 1945–1947, p. 55, fig. 11/1.

ANEXA 2

Catalogul fibulelor romane din spațiul Daciei Meridionale sec. I a. Chr. – sec. I p. Chr

Nr.	Localitatea	Situl	Complexul	Data descoperirii	Obiect	Descriere/ Tipologie	Datare obiect	Bibliografie	Ilustrația
1	**București – Tei**	Aşezare geto-dacică	Nu se menţionează	1935?	Fibulă	Fier, tipul Aucissa	Sf. sec. I a. Chr. – prima jum. A sec. I p. Chr	M. Turcu, 1979, p. 198, fig. 25/5, L 6,3 cm (inf. după D. V. Rosetti)	Pl. XXXVII/1
2.1	**Cetăţeni, jud. Argeş**	Aşezare geto-dacică	Nu se menţionează	1950–1960	Fibulă	Bronz, tipul puternic profilat	sec. I p. Chr.	M. Babeş, SCIVA, 50, 1–2, 1999, p. 29	Pl. XXXVII/2
2.2	**Cetăţeni, jud. Argeş**	Aşezare geto-dacică	Nu se menţionează	Nu se menţionează	Fibulă	Bronz, tipul Jezerine	Sf. sec. I a. Chr. – înc. sec. I p. Chr.	M. Babeş, SCIVA, 50, 1–2, 1999, p. 29	Pl. XXXVII/ 3
3.1	**Coțofenii din Dos, jud. Dolj**	Aşezare geto-dacică	Nu se menţionează	1980–1982	fibulă	Bronz	Primele decnii ale sec. I	V. Zirra, TD, IV, 1–2, 1983, p. 139	
4.1	**Grădiştea, jud. Brăila**	Aşezare geto-dacică	Necropolă, groapa nr. 84	1984	Fibulă	Bronz, tipul Jezerine	Sf. sec. I a. Chr. – înc. sec. I p. Chr.	V. Sârbu, Dacia N.S., XXX, 1–2, 1986, p. 91–108, pl. 4/14	Pl. XXXVII/4
4.2	**Grădiştea, jud. Brăila**	Aşezare geto-dacică	Nu se menţionează	Nu se menţionează	Fibulă	Bronz, tipul Alesia	a doua jum. a sec. I a. Chr. – prima jum. a sec. I p. Chr.	A. Rustoiu, 1997, p. 114 (inf. V. Sârbu), fără ilustraţie	
5.1.	**Ocniţa, jud. Vâlcea**	Aşezare geto-dacică	Terasa IV, nivelul III	Nu se menţionează	Fibulă	Bronz, tipul Almgren 236	Sec. I p. Chr.	D. Berciu, 1981, p. 53, pl. 36/6	Pl. XXXVII/5
5.2	**Ocniţa, jud. Vâlcea**	Aşezarea civilă, nivelul III	Nu se menţionează	1972	Fibulă	Bronz, tipul cu disc, D 0,02m, L 0,033m	Sec. I p. Chr.	D. Berciu, 1981, p. 53, pl. 36/16	Pl. XXXVII/ 6
5.3	**Ocniţa, jud. Vâlcea**	Cetatea 1	Locuinţă	Nu se menţionează	Fibulă	Bronz, tipul puternic profilat, L 0,028m	Sec. I p. Chr.	D. Berciu, 1981, p. 52, pl. 37/5	Pl. XXXVII/7

Nr.	Localitatea	Situl	Complexul	Data descoperirii	Obiect	Descriere/ Tipologie	Datare obiect	Bibliografie	Ilustrația
5.4	**Ocniţa, jud. Vâlcea**	Aşezarea civilă, nivelul III	Nu se menţionează	1978	Fibulă	Bronz, tipul cu ochi–Augenfibel, L 0,058m	Sec. I p.Chr.	D. Berciu, 1981, p. 52, pl. 36/2 şi 38/11	Pl. XXXVII/8
5.5	**Ocniţa, jud. Vâlcea**	Aşezarea civilă	ş. XXXIX	1979	Fibulă	Bronz, tipul cu disc emailat, D 0,035m şi H 0,05 m	Sec. I p.Chr.	D. Berciu, 1981, p. 39, pl. 120/1	Pl. XXXVII/ 9
5.6	**Ocniţa, jud. Vâlcea**	Nivelul II	Nu se menţionează	1969	Fibulă	Bronz, tipul cu disc, D 0,034 m	Sec. I p.Chr.	D. Berciu, 1981, p. 39, pl. 20/10	Pl. XXXVII/ 10
5.7	**Ocniţa, jud. Vâlcea**	Terasa I, cetatea 1	Locuinţă	1977	Fibulă	Bronz, tipul puternic profilat, L 0,073m	Sec. I p.Chr.	D. Berciu, 1981, p. 39, pl. 20/7	Pl. XXXVII/ 11
5.8	**Ocniţa, jud. Vâlcea**	Terasa I, cetatea 1	Locuinţă	1977	Fibulă	Bronz, tipul puternic profilat, L 0,06m	Sec. I p.Chr.	D. Berciu, 1981, p. 39, pl. 20/15	Pl. XXXVII/ 12
5.9	**Ocniţa, jud. Vâlcea**	Cetatea 1, terasa I	Nu se menţionează	Nu se menţionează	Fibulă	Bronz, tipul puternic profilat	Sec. I p.Chr.	D. Berciu, 1981, p. 39, pl. 31/12	Pl. XXXVII/ 13
5.10	**Ocniţa, jud. Vâlcea**	Cetatea 1, terasa I	Nu se menţionează	Nu se menţionează	Fibulă	Bronz, tipul puternic profilat	Sec. I p.Chr.	D. Berciu, 1981, p. 39, pl. 20/1	Pl. XXXVII/14
5.11	**Ocniţa, jud. Vâlcea**	Cetatea 1, terasa I	Nu se menţionează	Nu se menţionează	Fibulă	Bronz, tipul puternic profilat	Sec. I p.Chr.	D. Berciu, 1981, p. 39, pl. 20/2	Pl. XXXVII/15
5.12	**Ocniţa, jud. Vâlcea**	Cetatea 1, terasa I	Nu se menţionează	Nu se menţionează	Fibulă	Bronz, tipul puternic profilat	Sec. I p.Chr.	D. Berciu, 1981, p. 39, pl. 20/3	Pl. XXXVII/ 16
5.13	**Ocniţa, jud. Vâlcea**	Cetatea 1, terasa I	Nu se menţionează	Nu se menţionează	Fibulă	Bronz, tipul puternic profilat	Sec. I p.Chr.	D. Berciu, 1981, p. 39, pl. 20/13	Pl. XXXVIII/ 17
5.14	**Ocniţa, jud. Vâlcea**	Cetatea 1, terasa I	încăperea 2	Nu se menţionează	Fibulă	Bronz, tipul puternic profilat	Sec. I p.Chr.	D. Berciu, 1981, p. 39, pl. 20/4	Pl. XXXVIII/ 18
5.15	**Ocniţa, jud. Vâlcea**	Cetatea 1, terasa I	Nu se menţionează	Nu se menţionează	Fibulă	Bronz, tipul puternic profilat	Sec. I p.Chr.	D. Berciu, 1981, p. 39, 89, pl. 20/5	Pl. XXXVIII/ 19
5.16	**Ocniţa, jud. Vâlcea**	Nivelul III	Nu se menţionează	1976–1981	Fibulă	Bronz, tipul Langton-Down, L 0,085m	Sf. sec. I a.Chr. – sec. I p.Chr.	D. Berciu, 1981, p. 53, pl. 36/1	Pl. XXXVIII/ 20
5.17	**Ocniţa, jud. Vâlcea**	Cetatea 1	groapa 11	1976–1981	Fibulă	Bronz, tipul puternic profilat, L 0,04m	Sec. I p.Chr.	D. Berciu, 1981, p. 76, pl. 71/5	Pl. XXXVIII/ 21
5.18	**Ocniţa, jud. Vâlcea**	Terasa I	groapa 6	1976–1981	Fibulă	Bronz, tipul puternic profilat	Sec. I p.Chr.	D. Berciu, 1981, p. 76, pl. 72/9	Pl. XXXVIII/ 22
5.19	**Ocniţa, jud. Vâlcea**	Terasa I	groapa 6	1976–1981	Fibulă	Bronz, tipul puternic profilat	Sec. I p.Chr.	D. Berciu, 1981, p. 104. pl. 81/6	Pl. XXXVIII/ 23

Nr.	Localitatea	Situl	Complexul	Data descoperirii	Obiect	Descriere/ Tipologie	Datare obiect	Bibliografie	Ilustrația
5.20	**Ocniţa, jud. Vâlcea**	Terasa I	groapa 19	Nu se menţionează	Fibulă	Bronz, tipul puternic profilat, L 0,04 m	Sec. I p.Chr.	D. Berciu, 1981, p. 106, pl. 91/6	Pl. XXXVIII/ 24
5.20	**Ocniţa, jud. Vâlcea**	Terasa I	groapa 26	Nu se menţionează	Fibulă	Bronz, tipul puternic profilat, L 0,027 m	Sec. I p.Chr.	D. Berciu, 1981, p. 83/11	Pl. XXXVIII/ 25
5.21	**Ocniţa, jud. Vâlcea**	Terasa I, sectorul cisternă	Nu se menţionează	Nu se menţionează	Fibulă	Argint, tipul cu disc rombic	Sec. I p.Chr.	D. Berciu, 1981, p. 112, pl. 96/23	Pl. XXXVIII/ 26
5.22	**Ocniţa, jud. Vâlcea**	Terasa I	locuinţa nr. 1	Nu se menţionează	Fibulă	Bronz, tipul cu aripioare, L 0,6 m	Sec. I p.Chr.	D. Berciu, 1981, p. 114, pl. 92/12	Pl. XXXVIII/ 27
5.23	**Ocniţa, jud. Vâlcea**	Terasa VI	groapa nr. 12	Nu se menţionează	Fibulă	Bronz, tipul puternic profilat, L 0,023 m	Sec. I p.Chr.	D. Berciu, 1981, p. 115, pl. 91/11	Pl. XXXVIII/ 28
5.24	**Ocniţa, jud. Vâlcea**	Necropolă?	mormântul nr. 38	Nu se menţionează	Fibulă	Bronz, tipul puternic profilat, L 0,035 m	Sec. I p.Chr.	D. Berciu, 1981, p. 124, pl. 102/10	Pl. XXXVIII/ 29
5.25	**Ocniţa, jud. Vâlcea**	Necropolă?	mormântul nr. 89	Nu se menţionează	Fibulă	Bronz, tipul puternic profilat	Sec. I p.Chr.	D. Berciu, 1981, p. 124, pl. 106/8	Pl. XXXVIII/ 30
5.26	**Ocniţa, jud. Vâlcea**	Necropolă?,	mormântul nr. 89	Nu se menţionează	Fibulă	Bronz, tipul puternic profilat	Sec. I p.Chr.	D. Berciu, 1981, p. 124, pl. 102/16	Pl. XXXVIII/ 31
5.27	**Ocniţa, jud. Vâlcea**	În zona necropolei?	Nu se menţionează	Nu se menţionează	Fibulă	Argint, tipul cu disc, încrustată cu piatră preţioasă	Sec. I p.Chr.	D. Berciu, 1981, p. 126, pl. 102/18 sau 107/13	Pl. XXXVIII/ 32
5.28	**Ocniţa, jud. Vâlcea**	Terasa I	gropile 4–5	Nu se menţionează	Fibulă	Bronz, tipul puternic profilat	Sec. I p.Chr.	D. Berciu, 1981, pl. 82/7	Pl. XXXIX/ 33
5.29	**Ocniţa, jud. Vâlcea**	Aşezarea civilă, nivelul III	Nu se menţionează	Nu se menţionează	Fibulă	Bronz, tipul puternic profilat	Sec. I p.Chr.	D. Berciu, 1981, pl. 38/9	Pl. XXXIX/ 34
5.30	**Ocniţa, jud. Vâlcea**	Aşezarea civilă, nivelul II	Nu se menţionează	Nu se menţionează	Fibulă	Bronz, tipul puternic profilat	Sec. I p.Chr.	D. Berciu, 1981, pl. 23/5	Pl. XXXIX/ 35
5.31	**Ocniţa, jud. Vâlcea**	Cetatea I, terasa II	Nu se menţionează	Nu se menţionează	Fibulă	Bronz, tipul Jezerin	Sf. sec. I a.Chr. – înc. sec. I p.Chr.	D. Berciu, 1981, pl. 96/2	Pl. XXXIX/ 36
5.32	**Ocniţa, jud. Vâlcea**	Aşezarea civilă, nivelul I	Nu se menţionează	Nu se menţionează	Fibulă	Bronz, tipul Langton-Down	Sf. sec. I a.Chr. – sec. I p.Chr.	D. Berciu, 1981, pl. 4/7	Pl. XXXIX/37
5.33	**Ocniţa, jud. Vâlcea**	Aşezarea civilă, nivelul I	Nu se menţionează	Nu se menţionează	Fibulă	Bronz, tipul Almgren 236	Sec. I p.Chr.	D. Berciu, 1981, pl. 4/16	Pl. XXXIX /38

Nr.	Localitatea	Situl	Complexul	Data descoperirii	Obiect	Descriere/ Tipologie	Datare obiect	Bibliografie	Ilustrația
5.34	**Ocniţa, jud. Vâlcea**	Aşezarea civilă, nivelul III	Nu se menţionează	Nu se menţionează	Fibulă	Bronz, tipul cu ochi – Augenfibel	Sec. I p. Chr.	D. Berciu, 1981, pl. 36/3	Pl. XXXIX/39
5.35	**Ocniţa, jud. Vâlcea**	Aşezarea civilă, nivelul III	Nu se menţionează	Nu se menţionează	Fibulă	Bronz, tipul cu ochi – Augenfibel	Sec. I p. Chr.	D. Berciu, 1981, pl. 36/8	Pl. XXXIX/40
5.36	**Ocniţa, jud. Vâlcea**	Aşezarea civilă, nivelul III	Nu se menţionează	Nu se menţionează	Fibulă	Bronz, tipul cu ochi – Augenfibel	Sec. I p. Chr.	D. Berciu, 1981, pl. 36/11	Pl. XXXIX/ 41
5.37	**Ocniţa, jud. Vâlcea**	Aşezarea civilă, nivelul III	Nu se menţionează	Nu se menţionează	Fibulă	Bronz, tipul cu ochi – Augenfibel	Sec. I p. Chr.	D. Berciu, 1981, pl. 36/12	Pl. XXXIX/42
5.38	**Ocniţa, jud. Vâlcea**	Aşezarea civilă, nivelul III	Nu se menţionează	Nu se menţionează	Fibulă	Bronz, tipul puternic profilat	Sec. I p. Chr.	D. Berciu, 1981, pl. 36/4	Pl. XXXIX/43
5.39	**Ocniţa, jud. Vâlcea**	Aşezarea civilă, nivelul III	Nu se menţionează	Nu se menţionează	Fibulă	Bronz, tipul puternic profilat	Sec. I p. Chr.	D. Berciu, 1981, pl. 36/22	Pl. XXXIX/44
5.40	**Ocniţa, jud. Vâlcea**	Aşezarea civilă, nivelul III	Nu se menţionează	Nu se menţionează	Fibulă	Bronz, tipul puternic profilat	Sec. I p. Chr.	D. Berciu, 1981, pl. 36/26	Pl. XXXIX/45
5.41	**Ocniţa, jud. Vâlcea**	Aşezarea civilă, nivelul I	Nu se menţionează	Nu se menţionează	Fibulă	Bronz, tipul Tierkopffibel	Sec. I p. Chr.	D. Berciu, 1981, pl. 5/7	Pl. XXXIX/46
5.42	**Ocniţa, jud. Vâlcea**	Terasa VI, turnul foişor	Nu se menţionează	Nu se menţionează	Fibulă	Bronz, tipul Almgren 73	Sec. I p. Chr.	D. Berciu, 1981, pl. 95/7	Pl. XXXIX/47
5.43	**Ocniţa, jud. Vâlcea**	Cetatea 1	groapa 19	Nu se menţionează	Fibulă	Argint, tipul Unguiform	Sec. I a. Chr. – înc. sec. I p. Chr.	D. Berciu, 1981, pl. 71/3	Pl. XXXIX/48
5.44	**Ocniţa, jud. Vâlcea**	Necropolă?	mormânt deranjat	Nu se menţionează	Fibulă	Bronz, tipul puternic profilat	Sec. I p. Chr.	D. Berciu, 1981, pl. 102/11	Pl. XL/49
5.45	**Ocniţa, jud. Vâlcea**	Nivelul II	mormântul 89?	Nu se menţionează	Fibulă	Bronz, tipul cu ochi	Sec. I p. Chr.	D. Berciu, 1981, fig. 22/5	Pl. XL/50
5.46	**Ocniţa, jud. Vâlcea**	Nivelul II	mormântul 89?	Nu se menţionează	Fibulă	Bronz, tipul norico-pannonic	Sec. I p. Chr.	D. Berciu, 1981, fig. 22/6	Pl. XL/51
5.47	**Ocniţa, jud. Vâlcea**	Cetatea 1, terasa II	Nu se menţionează	Nu se menţionează	Fibulă	Bronz, tipul Langton-Down	Sf. sec. I a. Chr. – sec. I p. Chr.	D. Berciu, 1981, pl. 67/7	Pl. XL/52

Nr.	Localitatea	Situl	Complexul	Data descoperirii	Obiect	Descriere/ Tipologie	Datare obiect	Bibliografie	Ilustrația
5.48	**Ocniţa, jud. Vâlcea**	Aşezarea civilă, nivelul III	Nu se menţionează	Nu se menţionează	Fibulă	Bronz, tipul în formă de disc	Sec. I p. Chr.	D. Berciu, 1981, pl. 36/14	Pl. XL/53
5.48	**Ocniţa, jud. Vâlcea**	Nivelul II	Nu se menţionează	1982	Fibulă	Bronz, tipul puternic profilat, L 0,035 m	Sec. I p. Chr.	D. Berciu și colaboratorii, TD, IV, 1983, p. 111, fig. 2/15	Pl. XL/54
5.49	**Ocniţa, jud. Vâlcea**	Terasa II	groapa 4	1987	Fibulă	Fier, tipul puternic profilat	Sec. I p. Chr.	D. Berciu şi colaboratorii, TD, IX, 1988, p. 178, fig. 3/15	Pl. XL/55
5.50	**Ocniţa, jud. Vâlcea**	Terasa II	groapa 4	1987	Fibulă	Bronz, tipul puternic profilat, L 0,025m	Sec. I p. Chr.	D. Berciu şi colaboratorii, TD, IX, 1988, p. 178, fără reprezentare	
6.	**Ostrovu Corbului, jud. Mehedinţi**	Aşezare geto-dacică	Nu se menţionează	Nu se menţionează	Fibulă	Bronz, tipul puternic profilat	Sec. I p. Chr.	G. Severeanu, RMMB, 2, 1935, pp. 200–201, fără ilustraţie	
7.1	**Pietrosele, jud. Buzău**	Aşezare geto-dacică, Gruiul Dării	Nu se menţionează	Nu se menţionează	Fibulă	Bronz, tipul norico-pannonic	Sec. I p. Chr.	V. Dupoi, V. Sârbu, 2001, p. 37, fig. 56/8 sau 58/18	Pl. XL/56
7.2	**Pietrosele, jud. Buzău**	Aşezare geto-dacică, Gruiul Dării	Nu se menţionează	Nu se menţionează	Fibulă	Bronz, tipul cu balama şi aripioare	20–60/80 p. Chr.	V. Dupoi, V. Sârbu, 2001, p. 37, fig. 57/4	Pl. XL/57
7.3	**Pietrosele, jud. Buzău**	Aşezare geto-dacică, Gruiul Dării	Nu se menţionează	Nu se menţionează	Fibulă	Bronz, tipul în formă de disc	30/40– 60/70 p. Chr.	V. Dupoi, V. Sârbu, 2001, p. 38, fig. 56/9 sau 58/10	Pl. XIX/58
8.1	**Poiana, jud. Galați**	Aşezare geto-dacică	Nu se menţionează	1927	Fibulă	Langton-Down	Sf. sec. I a. Chr. – înc. sec. I p. Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 57, fig. 110/6	
8.2	**Poiana, jud. Galați**	Aşezare geto-dacică	Nu se menţionează	1950	Fibulă	Langton-Down	Sf. sec. I a. Chr. – înc. sec. I p. Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 57, fig. 104/6	Pl. XLI/6
8.3	**Poiana, jud. Galați**	Aşezare geto-dacică	Nu se menţionează	Nu se menţionează	Fibulă	Langton-Down	Sf. sec. I a. Chr. – înc. sec. I p. Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, Fig. 110/6	Pl. XLVII/6
8.4	**Poiana, jud. Galați**	Aşezare geto-dacică	Nu se menţionează	Nu se menţionează	Fibulă	Aucisa	Sf. sec. I a. Chr. – prima jum. A sec. I p. Chr	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 57, fig. 104/4	Pl. XLI/4
8.5	**Poiana, jud. Galați**	Aşezare geto-dacică	Nu se menţionează	Nu se menţionează	Fibulă	Bronz, tipul cu ochi – Augenfibel	Sec. I p. Chr. (prima jumătate)	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 58, fig. 104/5	Pl. XLI/5

Nr.	Localitatea	Situl	Complexul	Data descoperirii	Obiect	Descriere/ Tipologie	Datare obiect	Bibliografie	Ilustrația
8.6	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Nu se menţionează	Nu se menţionează	Fibulă	Bronz, tipul cu ochi – Augenfibel	Sec. I p. Chr. (prima jumătate)	R. Vulpe, 1957, p. 150, fig. 5/4	Pl. XLII/4
8.7	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Nu se menţionează	Nu se menţionează	Fibulă	Tipul cu *șarnieră*, variantă a tipului Alesia	mijlocul. sec. I p. Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 59, fig. 104/1	Pl. XLI/1
8.8	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Nu se menţionează	Nu se menţionează	Fibulă	Tipul cu *șarnieră*, variantă a tipului Alesia	mijlocul. sec. I p. Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 59, fig. 104/2	Pl. XLI/2
8.9	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Nu se menţionează	Nu se menţionează	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p. Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 60, fig. 105/8	Pl. XLII/8
8.10	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Nu se menţionează	Nu se menţionează	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p. Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 60, fig. 105/9	Pl. XLII/9
8.11	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Nu se menţionează	Nu se menţionează	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p. Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 60, fig. 105/10	Pl. XLII/10
8.12	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Nu se menţionează	Nu se menţionează	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p. Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 60, fig. 105/13	Pl. XLII/13
8.13	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Nu se menţionează	Nu se menţionează	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p. Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 60, fig. 105/8	Pl. XLII/8
8.14	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Nu se menţionează	Nu se menţionează	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p. Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 60, fig. 105/14	Pl. XLII/14
8.15	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Nu se menţionează	Nu se menţionează	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p. Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 60, fig. 106/1	Pl. XLIII/1
8.16	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Nu se menţionează	Nu se menţionează	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p. Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, fig. 106/2	Pl. XLIII/2
8.17	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Secțiunea L, c.3	1950	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p. Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 219, fig. 106/3	Pl. XLIII/3
8.18	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Secțiunea L, c. 5	1950	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p. Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 219, fig. 106/4	Pl. XLIII/4
8.19	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Secțiunea L	1950	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p. Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 219, fig. 106/5	Pl. XLIII/5
8.20	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Secțiunea L	1950	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p. Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 219, fig. 106/6	Pl. XLIII/6
8,21	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Secțiunea L	1950	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p. Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 219, fig. 106/7	Pl. XLIII/7

Nr.	Localitatea	Situl	Complexul	Data descoperirii	Obiect	Descriere/ Tipologie	Datare obiect	Bibliografie	Ilustrația
8.22	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Secțiunea L, c. 5	1950	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p. Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 219, fig. 106/8	Pl. XLIII/8
8.23	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Secțiunea L	1951	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p. Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 219, fig. 106/9	Pl. XLIII/9
8.24	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Secțiunea K	1950	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p. Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 219, fig. 106/10	Pl. XLIII/10
8.25	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Secțiunea L	1950	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p. Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 219, fig. 106/11	Pl. XLIII/11
8.26	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică		1951	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p. Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 219, fig. 106/12	Pl. XLIII/12
8.27	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Secțiunea K	1950	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p. Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 219, fig. 106/13	Pl. XLIII/13
8.28	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Secțiunea L	1950	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p. Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 219, fig. 106/14	Pl. XLIII/14
8.29	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Secțiunea KK	Nu se menţionează	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p. Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 219, fig. 106/15	Pl. XLIII/15
8.30	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Secțiunea KK	1950	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p. Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 219, fig. 106/16	Pl. XLIII/16
8.31	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică		1951	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p. Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 219, fig. 107/1	Pl. XLIV/1
8.32	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Nu se menţionează	1952	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p. Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 220, fig. 107/2	Pl. XLIV/2
8.33	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Nu se menţionează	1930	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p. Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 220, fig. 107/3	Pl. XLIV/3
8.34	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Secțiunea K	1950	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p. Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 220, fig. 107/4	Pl. XLIV/4
8.35	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Secțiunea K	1950	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p. Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 220, fig. 107/5	Pl. XLIV/5
8.36	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Secțiunea K	1950	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p. Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 220, fig. 107/6	Pl. XLIV/6
8.37	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Secțiunea K	1950	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p. Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 220, fig. 107/7	Pl. XLIV/7
8.38	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Secțiunea L	1951	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p. Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 220, fig. 107/8	Pl. XLIV/8

Nr.	Localitatea	Situl	Complexul	Data descoperirii	Obiect	Descriere/ Tipologie	Datare obiect	Bibliografie	Ilustrația
8.39	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Nu se menţionează	1950	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p.Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 220, fig. 107/9	Pl. XLIV/9
8.40	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Secțiunea L	1950	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p.Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 220, fig. 107/10	Pl. XLIV/10
8.41	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Secțiunea L	1951	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p.Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 220, fig. 107/11	Pl. XLIV/11
8.42	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Secțiunea KF	1951	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p.Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 220, fig. 107/12	Pl. XLIV/12
8.43	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Secțiunea KF	1951	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p.Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 220, fig. 107/13	Pl. XLIV/13
8.44	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Secțiunea J	1950	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p.Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, fig. 107/14	Pl. XLIV/14
8.45	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Secțiunea K	1950	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p.Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, fig. 107/15	Pl. XLIV/15
8.45	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Secțiunea K	1950	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p.Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, fig. 107/16	Pl. XLIV/16
8.46	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Nu se menţionează	1928	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p.Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, fig. 107/17	Pl. XLIV/17
8.47	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Secțiunea K	1950	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p.Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 60, fig. 111/1	Pl. XLV/1
8.48	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Nu se menţionează	1950	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p.Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 224, fig. 111/2	Pl. XLV/2
8.49	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Nu se menţionează	1950	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p.Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 224, fig. 111/3	Pl. XLV/3
8.50	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Secțiunea K	1950	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p.Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 224, fig. 111/4	Pl. XLV/4
8.51	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Secțiunea K	1950	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p.Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 224, fig. 111/5	Pl. XLV/5
8.52	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Secțiunea L	1951	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p.Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 224, fig. 111/6	Pl. XLV/6
8.53	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Secțiunea L	1951	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p.Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 224, fig. 111/7	Pl. XLV/7
8.54	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Nu se menţionează	1930	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p.Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 224, fig. 111/8	Pl. XLV/8

Nr.	Localitatea	Situl	Complexul	Data descoperirii	Obiect	Descriere/ Tipologie	Datare obiect	Bibliografie	Ilustrația
8.55	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Nu se menţionează	1950	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p.Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 224, fig. 111/9	Pl. XLV/9
8.56	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Nu se menţionează	1951	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p.Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 224, fig. 111/10	Pl. XLV/10
8.57	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Nu se menţionează	1951	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p.Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 224, fig. 111/11	Pl. XLV/11
8.58	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Nu se menţionează	1951	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p.Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 224, fig. 111/12	Pl. XLV/12
8.59	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Secțiunea B	1929	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p.Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 224, fig. 111/13	Pl. XLV/13
8.60	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Nu se menţionează	1930	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p.Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 224, fig. 111/14	Pl. XLV/14
8.61	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Nu se menţionează	1930	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p.Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 225, fig. 111/15	Pl. XLV/15
8.62	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Nu se menţionează	1930	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p.Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 225, fig. 111/16	Pl. XLV/16
8.63	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Nu se menţionează	1951	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p.Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 225, fig. 111/17	Pl. XLV/17
8.64	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Nu se menţionează	1951	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p.Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 225, fig. 111/18	Pl. XLV/18
8.65	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Nu se menţionează	1951	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p.Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 225, fig. 111/19	Pl. XLV/19
8.66	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Nu se menţionează	1951	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p.Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 225, fig. 111/20	Pl. XLV/20
8.67	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Secțiunea H	1949	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p.Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 60, 226, fig. 113/1	
8.68	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Secțiunea H	1949	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p.Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, fig. 113/2	
8.69	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Secțiunea N	1985	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p.Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 226, fig. 113/3	
8.70	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Secțiunea N	1985	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p.Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 226, fig. 113/4	
8.71	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Secțiunea L	1950	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p.Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 226, fig. 113/5	

Nr.	Localitatea	Situl	Complexul	Data descoperirii	Obiect	Descriere/ Tipologie	Datare obiect	Bibliografie	Ilustrația
8.72	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Secțiunea H	1951	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p.Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 226, fig. 113/6	
8.73	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Nu se menţionează	1927	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p.Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 226, fig. 113/7	
8.74	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Nu se menţionează	1927	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p.Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 226, fig. 113/8	
8.75	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Nu se menţionează	1927	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p.Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 226, fig. 113/9	
8.76	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Secțiunea K	1950	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p.Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 226, fig. 113/10	
8.77	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Nu se menţionează	1951	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p.Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 226, fig. 113/11	
8.78	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Secțiunea L	1950	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p.Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 226, fig. 113/12	
8.79	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Nu se menţionează	Nu se menţionează	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p.Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 226, fig. 113/13	
8.80	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Secțiunea L	1950	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p.Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 226, fig. 113/14	
8.81	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Nu se menţionează	1951	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p.Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 227, fig. 113/15	
8.82	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Nu se menţionează	1949	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p.Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 227, fig. 113/16	
8.83	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Nu se menţionează	1949	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p.Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 227, fig. 113/17	
8.84	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Secțiunea L	1950	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p.Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 227, fig. 113/18	
8.85	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Secțiunea L, c. 3.	1950	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p.Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 227, fig. 113/19	
8.86	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Nu se menţionează	1951	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p.Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 227, fig. 113/20	
8.87	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Nu se menţionează	1951	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p.Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 227, fig. 113/21	
8.88	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Nu se menţionează	1930	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p.Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 220, fig. 108/1	Pl. XLV/1

Nr.	Localitatea	Situl	Complexul	Data descoperirii	Obiect	Descriere/ Tipologie	Datare obiect	Bibliografie	Ilustrația
8.89	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Groapa 5	1950	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p. Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 221, fig. 108/2	Pl. XLV/2
8.90	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Nu se menţionează	1930	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p. Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 221, fig. 108/3	Pl. XLV/3
8.91	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Nu se menţionează	1930	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p. Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 221, fig. 108/4	Pl. XLV/4
8.92	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Nu se menţionează	1930	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p. Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 221, fig. 108/5	Pl. XLV/5
8.93	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Nu se menţionează	1928	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p. Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 221, fig. 108/6	Pl. XLV/6
8.94	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Nu se menţionează	1928	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p. Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 221, fig. 108/7	Pl. XLV/7
8.95	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Nu se menţionează	1930	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p. Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 221, fig. 108/8	Pl. XLV/8
8.96	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Secțiunea N	1986	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p. Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 221, fig. 108/9	Pl. XLV/9
8.97	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Secțiunea N	1986	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p. Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 221, fig. 108/10	Pl. XLV/10
8.98	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Secțiunea K	1950	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p. Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 221, fig. 108/11	Pl. XLV/11
8.99	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Secțiunea L	1950	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p. Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 221, fig. 108/12	Pl. XLV/12
8.100	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Secțiunea L	1950	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p. Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 221, fig. 108/13	Pl. XLV/13
8.101	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Nu se menţionează	1950	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p. Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 221, fig. 108/14	Pl. XLV/14
8.102	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Secțiunea KF	Nu se menţionează	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p. Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 221, fig. 108/15	Pl. XLV/15
8.103	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Secțiunea L	1950	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p. Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 221, fig. 108/16	Pl. XLV/16
8.104	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Secțiunea H	1949	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p. Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, fig. 108/17	Pl. XLV/17
8,105	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Secțiunea J	1950	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p. Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, fig. 108/18	Pl. XLV/18

Nr.	Localitatea	Situl	Complexul	Data descoperirii	Obiect	Descriere/ Tipologie	Datare obiect	Bibliografie	Ilustrația
8.106	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Nu se menţionează	1949	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p. Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 221, fig. 108/19	Pl. XLV/19
8.107	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Nu se menţionează	1930	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p. Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 222, fig. 108/20	Pl. XLV/20
8.108	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Secțiunea K, c.14	1950	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p. Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 222, fig. 109/1	Pl. XLVI/1
8.109	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Secțiunea K, c.14	1950	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p. Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 222, fig. 109/2	Pl. XLVI/2
8.110	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Secțiunea K, c.14	1950	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p. Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 222, fig. 109/3	Pl. XLVI/3
8.111	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Secțiunea J	1950	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p. Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 222, fig. 109/4	Pl. XLVI/4
8.112	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Nu se menţionează	1986	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p. Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 222, fig. 109/5	Pl. XLVI/5
8.113	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Secțiunea KF	1950	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p. Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 222, fig. 109/6	Pl. XLVI/6
8.114	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Secțiunea J	1950	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p. Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 222, fig. 109/7	Pl. XLVI/7
8.115	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Nu se menţionează	1949	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p. Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 222, fig. 109/8	Pl. XLVI/8
8.116	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Secțiunea K	1950	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p. Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 222, fig. 109/9	Pl. XLVI/9
8.117	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Secțiunea K	1950	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p. Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 222, fig. 109/10	Pl. XLVI/10
8.118	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Secțiunea K	1950	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p. Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 222, fig. 109/11	Pl. XLVI/11
8.119	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Nu se menţionează	Nu se menţionează	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p. Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 222, fig. 109/12	Pl. XLVI/12
8.120	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Nu se menţionează	Nu se menţionează	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p. Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 222, fig. 109/13	Pl. XLVI/13
8.121	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Secțiunea K	1950	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p. Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 222, fig. 109/14	Pl. XLVI/14
8.122	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Nu se menţionează	Nu se menţionează	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p. Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 222, fig. 109/15	Pl. XLVI/15

Nr.	Localitatea	Situl	Complexul	Data descoperirii	Obiect	Descriere/ Tipologie	Datare obiect	Bibliografie	Ilustrația
8.123	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Secțiunea L	1950	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p.Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 222, fig. 109/16	Pl. XLVI/16
8.124	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Secțiunea M	1968	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p.Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 223, fig. 109/17	Pl. XLVI/17
8.125	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Nu se menţionează	1950	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p.Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 223, fig. 109/18	Pl. XLVI/18
8.126	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Nu se menţionează	1949	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p.Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 223, fig. 109/19	Pl. XLVI/19
8.127	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Nu se menţionează	1949	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p.Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 223, fig. 109/20	Pl. XLVI/20
8.128	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Secțiunea K	1950	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p.Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 223, fig. 110/ 1	Pl. XLVII/1
8.129	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	C13	1951	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p.Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 223, fig. 110/ 2	Pl. XLVII/2
8.130	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Secțiunea L	1950	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p.Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 223, fig. 110/ 3	Pl. XLVII/3
8.131	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Secțiunea L	1950	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p.Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 223, fig. 110/ 4	Pl. XLVII/4
8.132	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Secțiunea L	1950	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p.Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 223, fig. 110/ 5	Pl. XLVII/5
8.133	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Nu se menţionează	1951	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p.Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 223, fig. 110/ 6	Pl. XLVII/6
8.134	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Secțiunea M	1968	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p.Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 223, fig. 110/ 7	Pl. XLVII/7
8.135	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Secțiunea L	1950	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p.Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 223, fig. 110/ 8	Pl. XLVII/8
8.136	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Nu se menţionează	1951	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p.Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 223, fig. 110/ 9	Pl. XLVII/9
8.137	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Nu se menţionează	Nu se menţionează	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p.Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 223, fig. 110/ 10	Pl. XLVII/10
8.138	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Secțiunea K	1950	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p.Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 223, fig. 110/ 11	Pl. XLVII/11
8.139	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Nu se menţionează	Nu se menţionează	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p.Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 223, fig. 110/ 12	Pl. XLVII/12

Nr.	Localitatea	Situl	Complexul	Data descoperirii	Obiect	Descriere/ Tipologie	Datare obiect	Bibliografie	Ilustrația
8.140	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Nu se menţionează	Nu se menţionează	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p. Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 224, fig. 110/ 13	Pl. XLVII/13
8.141	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Secțiunea M	1968	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p. Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 224, fig. 110/ 14	Pl. XLVII/14
8.142	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Secțiunea K	1950	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p. Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 224, fig. 110/ 15	Pl. XLVII/15
8.143	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Nu se menţionează	1950	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p. Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 225, fig. 112/ 1	
8.144	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Secțiunea N	1985	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p. Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 225, fig. 112/ 2	
8.145	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Secțiunea N	1985	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p. Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 225, fig. 112/ 3	
8.146	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Secțiunea N	1985	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p. Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 225, fig. 112/ 4	
8.147	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Secțiunea N,	1986	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p. Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 225, fig. 112/ 5	
8.148	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Secțiunea L	1950	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p. Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 225, fig. 112/ 6	
8.149	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Secțiunea N	1986	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p. Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 225, fig. 112/ 7	
8.150	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Secțiunea N	1986	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p. Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 225, fig. 112/ 8	
8.151	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Secțiunea O	1987	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p. Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 225, fig. 112/ 9	
8.152	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Secțiunea K	1950	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p. Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 225, fig. 112/ 10	
8.153	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Nu se menţionează	Nu se menţionează	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p. Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 225, fig. 112/ 11	
8.154	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Nu se menţionează	Nu se menţionează	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p. Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 225, fig. 112/ 12	
8.155	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Secțiunea L	1950	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p. Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, p. 226, fig. 112/ 13	
8.156	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Nu se menţionează	Nu se menţionează	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p. Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, fig. 112/ 14	

Nr.	Localitatea	Situl	Complexul	Data descoperirii	Obiect	Descriere/ Tipologie	Datare obiect	Bibliografie	Ilustrația
8.157	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Nu se menţionează	Nu se menţionează	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p. Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, fig. 112/ 15	
8.158	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Nu se menţionează	Nu se menţionează	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p. Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, fig. 112/ 16	
8.159	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Nu se menţionează	Nu se menţionează	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p. Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, fig. 112/ 17	
8.160	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Nu se menţionează	Nu se menţionează	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p. Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, fig. 112/ 18	
8.161	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Nu se menţionează	Nu se menţionează	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p. Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, fig. 112/ 19	
8.162	**Poiana, jud. Galați**	Așezare geto-dacică	Nu se menţionează	Nu se menţionează	Fibulă	tipul puternic profilat	Sec. I. p. Chr.	R. Vulpe, S. Teodor, 2003, fig. 112/ 20	
9.1	**Popeşti, jud. Giurgiu**	Aşezare geto-dacică	Locuinţa „palat”	1957	Fibulă	Bronz, tipul Unguiform	Sec. I a. Chr. – înc. sec. I p. Chr.	R. Vulpe, MCA, VI, 1959, p. 314, 318, fig. 13/2	Pl. XL/59
9.2	**Popeşti, jud. Giurgiu**	Aşezare geto-dacică	Locuinţa „palat”	1957	Fibulă	Bronz, tipul Unguiform	Sec. I a. Chr. – înc. sec. I p. Chr.	R. Vulpe, MCA, VI, 1959, p. 314 fără reprezentare	
9.3	**Popeşti, jud. Giurgiu**	Aşezare geto-dacică	Nu se menţionează	Nu se menţionează	Fibulă	Bronz, tipul Jezerine	Sf. sec. I a. Chr. – înc. sec. I p. Chr.	M. Turcu, 1979, p. 147, fig. 23/4	Pl. XL/60
9.4	**Popeşti, jud. Giurgiu**	Aşezare geto-dacică	Locuinţa „palat”	1958	Fibulă	Bronz, tipul Alesia	a doua jum. a sec. I a. Chr. – prima jum. a sec. I p. Chr.	R. Vulpe, MCA, VII, 1961, p. 333, fig. 9/3	Pl. XL/61
9.5	**Popeşti, jud. Giurgiu**	Aşezare geto-dacică	Nu se menţionează	Nu se menţionează	Fibulă	Bronz, tipul Alesia	a doua jum. a sec. I a. Chr. – prima jum. a sec. I p. Chr.	A. Vulpe, TD, I, 1976, p. 214, fig. 103.	Pl. XL/62
9.6	**Popeşti, jud. Giurgiu**	Aşezare geto-dacică	Nu se menţionează	Nu se menţionează	Fibulă	Bronz, tipul Aucissa	Sf. sec. I a. Chr. – prima jum. a sec. I p. Chr.	S. Cociș, AMP, VIII, 1984, p. 152, fără ilustraţie	
10	**Socu-Bărbătești, jud. Gorj**	Aşezare geto-dacică	Nu se menţionează	Nu se menţionează	Fibulă	Bronz, tipul norico-pannonic	Sec. I p. Chr.	P. Gherghe, teză doctorat, 1985, pl. 115/4; A. Rustoiu, 1997, p. 114	
11.1	**Sprâncenata, jud. Olt**	Aşezare geto-dacică	secţiunea VII	1978	Fibulă	Bronz, tipul norico-pannonic, L 0,075m	Sec. I p. Chr.	C. Preda, 1986, p. 98, pl. LI/8 sau LII/3	Pl. XL/63

Nr.	Localitatea	Situl	Complexul	Data descoperirii	Obiect	Descriere/ Tipologie	Datare obiect	Bibliografie	Ilustrația
11.2	**Sprâncenata, jud. Olt**	Aşezare geto-dacică	secţiunea VII	Nu se menţionează	Fibulă	Bronz, tipul Aucissa, L 0,06 m	Sf. sec. I a. Chr. – prima jum. A sec. I p. Chr	C. Preda, 1986, p. 65, pl. LI/5 sau LII/6	Pl. XL/64
12.1	**Tinosu, jud. Prahova**	Aşezare geto-dacică	Mormântul h	1922	Fibulă	Bronz, tipul puternic profilat	Sec. I p. Chr.	R. Vulpe, Ec. Vulpe, Dacia, I, 1924, p. 214, fig. 44/1	Pl. XL/65
12.2	**Tinosu, jud. Prahova**	Aşezare geto-dacică	Probabil în apropierea mormântului h	1922	Fibulă	Bronz, tipul puternic profilat, varianta răsăriteană	Sec. I p. Chr.	R. Vulpe, Ec. Vulpe, Dacia, I, 1924, p. 214, fig. 44/2	Pl. XL/66
12.3	**Tinosu, jud. Prahova**	Aşezare geto-dacică	Nu se menţionează	1922	Fibulă	Bronz, tipul în formă de disc	Sec. I p. Chr.	R. Vulpe, Ec. Vulpe, Dacia, I, 1924, p. 214, fig. 43	Pl. XL/67
12.4	**Tinosu, jud. Prahova**	Aşezare geto-dacică	Nu se menţionează	1922	Fibulă	Bronz, tipul în formă de disc	Sec. I p. Chr.	R. Vulpe, Ec. Vulpe, Dacia, I, 1924, p. 214, fig. 48/6, fără ilustraţie	
12.5	**Tinosu, jud. Prahova**	Aşezare geto-dacică	Nu se menţionează	1922	Fibulă	Bronz, tipul în formă de disc	Sec. I p. Chr.	R. Vulpe, Ec. Vulpe, Dacia, I, 1924, p. 214, fig. 49/1, fără ilustraţie	
13	**Zimnicea, jud. Teleorman**	Aşezare geto-dacică		1949	fibulă	Puternic profilată	Sec. I p. Chr.	Inf. din manuscris Teză doctorat Ioan Pătrașcu	

ANEXA 3

Catalogul descoperirilor monetare romane din Dacia Meridională sec. II a. Chr. – I p. Chr.

Nr.	Localitatea	Situl	Complexul	Data descoperirii	Descriere	Datare obiect	Bibliografie
1.	**Afumaţi, jud. Ilfov**	Pe șoseaua care leagă comuna de București	Descoperire izolată	Nu se menţionează	6 denari romani republicani	149–48 a. Chr.	D. V. Rosetti, Publicaţiile Muzeului Municipiului București, 2, 1935, pp. 7, 15, 61
2.	**Albești, com. Poboru, jud. Olt**	Nu se menţionează	Descoperire izolată	înainte de 1970	1 denar roman republican	78/76 a. Chr.	B. Mitrea, Dacia N.S., XVI, 1972, p. 364
3.	**Alexandria, jud. Teleorman**	Punctul „LaVii", pe terasa stângă a râului Vedea, așezare geto-dacică	tezaur	1938	Monede aparţinând Insulei Thasos și 85 denari romani republicani	150–75 a. Chr.	C. Moisil, CNA, 17, 1943, p. 157–158
4.	**Amărăști, com. Farcașu, jud. Dolj**	Nu se menţionează	Descoperire izolată	Înainte de 1906	4 denari romani republicani	86–72 a. Chr.	I. Winkler, SCȘCluj, Ser. III, VI, 1–2, 1955, p. 126, nr. 4
5.	**Amărăștii de Jos, jud. Dolj**	în punctul „Pisc, în apropiere urme ale unei aşezări romane	Descoperire izolată	1966	4 denari romani republicani	133–84 a. Chr.	D. Tudor, 1978, p. 25, 117, 221
6.	**Baziaș, jud. Caraș Severin**	Nu se menţionează	Tezaur	–	38 denari, 13 drehme Apolonia și Dyrrachium	Sec. II a. Chr. – 50 a. Chr.	B. Mitrea, ED, X, 1945, p. 104
7.	**Bălăneşti, com. Mărunţei, jud. Olt**	aşezare dacică, punctul „Vâlceaua Mărască"	Tezaur	1935	20 monede din care doar 10 publicabile, denari romani republicani	211/132–78 a. Chr.	B. Mitrea, SCN, 2, 1958, pp. 123–238
8.	**Bistreţu, jud. Dolj**	Nu se menţionează	Descoperire izolată	Nu se menţionează	Denari romani republicani	Fără datare	C. Preda, SCN, III, 1960, p. 166
9.	**Bârca, jud. Dolj**	Așezare romană	Tezaur	1962	Denari romani imperiali	Vespasian – Filip Arabul	C. Preda, SCN, 4, 1968, p. 175–195

Nr.	Localitatea	Situl	Complexul	Data descoperirii	Descriere	Datare obiect	Bibliografie
10	**Bocșa, jud. Caraș-Severin**	Urme dacice și romane	tezaur	Nu se menţionează	Denari romani	Vespasian – Traianus Decius	M. Gumă, C. Secăriu, Banatica, 6, 1981, p. 59–95
11.	**Brânceni, jud. Teleorman**	Nu se menţionează	Descoperire izolată	Nu se menţionează	Alături de monede din Thasos, 6 denari romani	92/91–89 a. Chr.	B. Mitrea, Dacia N.S., XVII, 1973, p. 407
12.	**Brâncoveanu, com. Odobești, jud. Dâmbovița**	punctul Voineasa, terasa râului Răstoaca, vas de lut	tezaur monetar	1968	15 monede din care s-au recuperat 13 denari romani republicani	141–49/48 a. Chr.	B. Mitrea, Dacia N.S., 13, 1968, pp. 544–545, nr. 25
13.	**Breasta, jud. Dolj**	punctul „Piscul Negru", la 100m de mânăstirea Creţeşti	vas ceramic	1948	11 monede din care 9 denari republicani și 2 imitaţii	118–32/31 a. Chr	Gh. Poenaru Bordea, O. Stoica, SCN, 7, 1960, p. 71–75
14.	**București-Tei**	Nu se menţionează	Descoperire izolată	Nu se menţionează	4 monede romane republicane și un denar imperial	Sec. I a. Chr.	M. Macrea, M. Rusu, Dacia N.S., IV, 1960, 223–224
15.	**Fundeni, București**	casa nr. 28	Descoperire izolată	1952	9 denari romani republicani din care s-au păstrat 2 monede și o imitaţie	87 a. Chr.	I. Glodariu, 1974, p. 278
16.	**Bugiulești, jud. Vâlcea**	În apropierea râului Şasea	Descoperire izolată	Înainte de 1964	2 denari romani republicani	120–105 a. Chr.	B. Mitrea, Dacia N.S., VIII, 1964, p. 376
17.	**Bujoru, com. Vârvor, jud. Dolj**	Nu se menţionează	Tezaur în vas ceramic	1941	60 monede romane, din care 22 denari republicani și 5 denari imperiali	84/83 a. Chr. – 72 p. Chr.; Augustus–Vespasian	G. Popilian, SCN, 6, 1975, p. 213–216.
18.	**Bumbești, jud. Gorj**	În aria aşezării romane	Descoperire izolată	1942	3 denari romani republicani	Sec. I a. Chr.	Gh. Poenaru-Bordea, Rev.Muz, VIII, 1971, 3, p. 259–260
19.	**Butculești, jud. Teleorman**	pe valea râului Tinoasa	Tezaur	Nu se menţionează	21 denari romani republicani	172–77 a. Chr.	GH. Ștefan, Dacia, IX–X, 1941–1944, p. 349–354.
20.	**Butimanu, jud. Dâmbovița**	Nu se menţionează	tezaur	Nu se menţionează	10 denari romani	Vespasian-Marcus Aurelius	B. Mitrea, Dacia, 22, 1978, p. 366
21.	**Buzău, jud. Buzău**	Nu se menţionează	Tezaur	1906	78 denari romani republicani	140–54 a. Chr.	C. Preda, 1998, p. 297
22.	**Câmpulung-Muscel**	Albia pârului Insei	Tezaur	1975	49 denari imperiali	Vespasian-Severus Alexander	F. Mîrtzu, Șt. Trâmbaciu, BSNR, 75–76, 1976–1980, p. 189–213
23.	**Câmpuri, com. Pâtârlagele, jud. Buzău**	Nu se menţionează	Descoperire izolată	Nu se menţionează	4 denari romani republicani	Sec. II a. Chr. – 87 a. Chr.	B. Mitrea, Dacia N.S., XVII, 1973, p. 407

Nr.	Localitatea	Situl	Complexul	Data descoperirii	Descriere	Datare obiect	Bibliografie
24.	**Caracal, jud. Olt**	Nu se menţionează	Descoperire izolată	1963	1 denar roman republican	32/31 a. Chr.	B. Mitrea, Dacia N.S., VIII, 1964, p. 376
25.	**Călărași, jud. Călărași**	punctul Grădiștea, în SE orașului	Tezaur	1957?	21 monede romane republicane și o tetradrahmă din Thasos	sec. I a. Chr.	B. Mitre, Dacia N.S., II, 1958, p. 496–497; C. Preda, SCN, II, 1958, p. 466–467.
26.	**Călinești, jud. Teleorman**	lucrări agricole, în apropierea pârâului Valea Câinelui	Tezaur	1961	92 denari romani republicani	194–54 a. Chr.	M. Chiţescu, SCIV, 17, 2, pp. 235–254; B. Mitrea, Dacia N.S., VI, 1962, p. 535
27.	**Călmăţuiu, jud. Teleorman**	Nu se menţionează	Descoperire izolată	Nu se menţionează	1 denar roman republican	90 a. Chr.	B. Mitrea, SCN, II, 1958, p. 156
28.	**Cătina, jud. Buzău**	Nu se menţionează	Descoperire izolată	Înainte de 1932	4 denari republicani și o monedă imperială	150/125 a. Chr. – 90 a. Chr., 1 de la Augustus	B. Mitrea, SCN, II, 1958, p. 159, nr. 9
29.	**Cătunu, com. Cornești, jud. Dâmboviţa**	Nu se menţionează	Descoperire izolată	Nu se menţionează	1 denar roman republican	172–151 a. Chr.	B. Mitrea, Dacia N.S., XVI, 1972, p. 365
30.	**Cetăţeni, jud. Argeș**	așezare geto-dacică	Tezaur	1960	127 denari romani și obiecte de podoabă	157/156–13 a. Chr.	B. Mitrea, SCIV, 12, 1961, p. 149
31.	**Cetăţeni, jud. Argeș**	așezare geto-dacică	Descoperire izolată	1962	4 denari romani republicani	sec. I a. Chr	B. Mitrea, Dacia, VII, 1963, p. 591
32.	**Chiţorani, com. Bucov, jud. Prahova**	Nu se menţionează	Descoperire izolată	1962	9 denari romani republicani	121–54 a. Chr.	B. Mitrea, Dacia N.S., VII, 1963, p. 592
33.	**Ciupercenii Noi, jud. Dolj**	vas ceramic	Tezaur	1920	161denari romani republicani și imperiali	138–12 a. Chr	B. Mitrea, Dacia N.S., 3, 1959, p. 603–605
34.	**Cocoșești, com. Păulești, jud. Prahova**	cu ocazia amenajării drumului prin pădurea Bleaja, vas ceramic	Tezaur	1961/1962	350 monede din care 79 au putu fi identificate, 18 denari romani republicani, restul monedelor aparţin epocii imperiale.	18 denari se încadrează între 129 – 108 p. Chr.	M. Dima, BSNR, …, 2003
35.	**Comoșteni, com. Gîngiova, jud. Dolj**	Nu se menţionează	Descoperire izolată	Nu se menţionează	2 denari romani republicani	58 și 46 a. Chr.	B. Mitrea, Dacia N.S., 24, 1980, pp. 371–378

Nr.	Localitatea	Situl	Complexul	Data descoperirii	Descriere	Datare obiect	Bibliografie
36.	**Corabia, jud. Olt**	Nu se menţionează	Descoperire izolată	Nu se menţionează	1 denar roman republican	60 a. Chr.	B. Mitrea, Dacia N.S, XVI, 1972, p. 365
37.	**Cornetu, com. Căpreni, jud. Gorj**	Nu se menţionează	Tezaur	1938	128 denari romani republicani	211/154–75 a. Chr.	O. Iliescu, SCN, 3, 1960, p. 477–486
38.	**Cornetu, com. Căpreni, jud. Gorj**	Nu se menţionează	Tezaur	Nu se menţionează	110 denari romani republicani	268 –75 a. Chr.	B. Mitrea, Dacia, IX–X, 1941–1944, p. 387
39.	**Craiova, jud. Dolj**	str. Bucovăţului	Tezaur	1940	14 denari romani republicani	137–64 a. Chr.	T. Răduleacu, S. Brezeanu, Oltenia, St. Com, 13, 2001, pp. 87–89
40.	**Crângeni, jud. Teleorman**	Nu se menţionează	Descoperire izolată	1960–1962	2 denari romani republicani	110/109–108 a. Chr.	B. Mitrea, SCIV, 16, 1965, p. 611, nr. 27
41.	**Crăsani, jud. Ialomiţa**	în groapa unei locuinţe.	Descoperire izolată	1978.	1 denar roman republican	de la L. Thorius Balbus.	Nicolae Conovici, MCA, XIII, 1979, p. 145
42.	**Cremenari, com. Galicea, jud. Vâlcea**	pe malul stâng al Oltului, vas din ceramică	Tezaur	1946	3 kg monede de argint din care 2 denari romani	111/87 a. Chr.	O. Iliescu, SCN, 2, 1958, pp. 449–450
43.	**Curtea de Argeş, jud. Argeş**	Nu se menţionează	Tezaur	1915	10 denari romani republicani	148–64 a. Chr	C. Preda, 1998, p. 300
44.	**Dăeşti, com. Popeşti, jud. Vâlcea**	Nu se menţionează	Tezaur	1907	18 denari romani republicani	sec. I a. Chr.	B. Mitrea, Dacia, V, 1961, p. 587
45.	**Dăeşti, com. Prundeni, jud. Vâlcea**	Nu se menţionează	Descoperire izolată	1930–1935	1 monedă de la Augustus şi 2 republicane	83–79 a. Chr. şi 19 a. Chr.	B. Mitrea, Dacia, 9–10, 1941–1944, p. 385–386
46.	**Dăiţa-Daia, jud. Ilfov**	Nu se menţionează	Descoperire izolată	Nu se menţionează	1 denar roman republican	99/94 a. Chr.	B. Mitrea, SCN, II, 1958, p. 161
47.	**Desa, jud. Dolj**	Castru roman, grindul Castraviţa	Tezaur	1966	Denari romani şi o cărămidă cu inscripţia LEG XIII Gemina	Augustus la Constantin cel Mare	B. Mitrea, Dacia N.S., XI, 1967, p. 384; Dumitru Tudor, *Oltenia romană*, p. 277
48.	**Diaconi, jud. Galaţi**	Nu se menţionează	Tezaur	1949	95 denari romani rep. şi imperiali	Sec. I a. Chr. – Vespasian	I. Winkler, SCS Cluj, 1955, p. 134
49.	**Dobreni, com. Vărăşti, jud. Ilfov**	Aşezare geto-dacică	Descoperire izolată	Nu se menţionează	1 denar roman republican	Fără datare	B. Mitrea, Dacia N.S., XVII, 1973, p. 407
50.	**Dolj?**	Nu se menţionează	Descoperire izolată	Nu se menţionează	3 denari romani republicani	137–32/31 a. Chr.	N. Conovici, TD, 6, 1985, p. 59–74

Nr.	Localitatea	Situl	Complexul	Data descoperirii	Descriere	Datare obiect	Bibliografie
51.	**Drajna de Sus, jud. Prahova**	Castrul roman, punctul *Grădiștea*	Descoperiri izolate	Nu se menţionează	Denari romani	88–117 p. Chr.	Gh. Ștefan, Dacia, 11–12, 1945–1947, p. 115–144
52.	**Drăgăneștii de Pădure, jud. Teleorman**	Nu se menţionează	Descoperire izolată	1959?	1 denar roman republican	sec. I a. Chr.	Ion Spiru, MCA, V, 1959, p. 704
53.	**Drăgănești-Olt, jud. Olt**	Nu se menţionează	Descoperire izolată		1 denar roman republican	Fără datare	I. Spiru, SCN, I, 1957, p. 467
54.	**Drăgășani, jud. Vâlcea**	Nu se menţionează	Tezaur	1908	10 denari romani republicani	Fără datare	B. Mitrea, Dacia, IX–X, 1941–1944, p. 385
55.	**Drobeta, jud. Mehedinţi.**	termele Drobetei și cimitirul medieval suprapus.	Descoperire izolată	1959	1 denar roman imperial.	anul 77–78 p. Chr.	Al. Bărăcilă, MCA, V, 1959
56.	**Dunăreni, com. Golcea, jud. Dolj**	Nu se menţionează	Tezaur în vas de bronz	1966	128 denari romani republicani	211–56 a. Chr.	G. Popilian, Historica, I, 1970, p. 53–56
57.	**Fântânele, com. Suhaia, jud. Teleorman**	punctul „Măgura Râiosului"	Tezaur	1967–1969	10 monede din care 8 denari și 2 imitaţii	121–42 a. Chr.	V. Mihăilescu-Bârliba, B. Bitrea, Memoria Antiquitatis, 2, 1970, pp. 491–498
58.	**Farcașele, jud. Olt**	căii ferate tronsonul Stoenești – Caracal, Km 116	Tezaur	1942	84 denari romani republicani	169–42 a. Chr.	B. Mitrea, Dacia, IX–X, 1941–1944, pp. 359–381
59.	**Farcașele, jud. Olt**	Nu se menţionează	Tezaur	1973	119 denari romani republicani	194/0–42 a. Chr.	C. M. Petolescu, BSNR, 77–79, 1983.1985, pp. 117–126.
60.	**Florești, com. Simlicul de Sus, jud. Dolj**	punctul „Drumul dealului"	Descoperire izolată	1940	2 denari romani republicani	96/84 a. Chr	B. Mitrea, Dacia, IX–X, 1941–1942, p. 390, note 3
61.	**Francești, jud. Vâlcea**	Nu se menţionează	Tezaur		Nu se menţionează	Până la Nero	D. Tudor, 1968, p. 27
62.	**Găești, jud. Dâmboviţa**	Nu se menţionează	Descoperire izolată	Nu se menţionează	1 denar roman republican	135/126 a. Chr.	B. Mitrea, SCIV, 16, 1965, p. 611, nr. 26
63.	**Gherghiţa, jud. Prahova**	Nu se menţionează	Descoperire izolată	Nu se menţionează	1 denar roman republican	90/88 a. Chr.	I. Glodariu, 1974, p. 283 (inf. V. Teodorescu)

Nr.	Localitatea	Situl	Complexul	Data descoperirii	Descriere	Datare obiect	Bibliografie
64.	**Giurgiu, jud. Giurgiu**	Malul Roșu	Tezaur și desc. izolate	1869/1956	250 stateri , tetradrahme și drahme, precum și denari romani	Sec. II a. Chr. – Domitian – sec. III	C. Moisil, BSNR, 10, 1913, p. 19–21; Al. Păunescu, Gh. Rădulescu, M. Ionescu, Materiale, 8, 1962, p. 127–140; M. Ionescu, BSNR, 67–69, 1973–1975, p. 327–331
65.	**Gliganu de Jos, com. Rociu, jud. Argeș**	punctul „Măgura”	Tezaur	1964	11 denari romani republicani	169–79 a. Chr.	V. Teodorescu, I. Rizea, V. Dupoi, St. Com., Muz. Pitești, 2, 1969, pp. 101–108.
66.	**Goranu, jud. Vâlcea**	așezare dacică?	Descoperire izolată	1945	5 denari romani	153–46 a. Chr	A. Dumitrașcu, St. Vâlcene, 4, 1980, pp. 89–92
67.	**Govodarva, com. Căzănești, jud. Mehedinţi**	Nu se menţionează	Descoperire izolată	Nu se menţionează	1 denar roman republican	Din timpul lui Caesar	I. Winkler, SCȘCluj, Ser. III, VI, 1–2, 1955, p. 136, nr. 78
68.	**Grădiștea, jud. Călărași**	Nu se menţionează	Tezaur	1938	21 denari romani republicani	119–67 a. Chr.	C. Preda, SCN, 2, 1958, pp. 466–467, nr. 5
69.	**Grozăvești (Obislav), com. Corbii Mari, jud. Dâmboviţa**	Nu se menţionează	Tezaur	1941	s-au descoperit 1000 monede din care au fost recuperate 51 denari și 2 imitaţii	157/156–32/31 a. Chr.	B. Mitrea, Dacia N.S., 24, 1980, p. 371–378
70.	**Gruiu, jud. Ilfov**	Nu se menţionează	Descoperire izolată	Nu se menţionează	I denar roman republican	Fără datare	I. Winkler, SCȘCluj, Ser. III, VI, 1–2, 1955, p. 136, nr. 80
71.	**Gura Padinii, com. Orlea, jud. Olt**	în apropierea lacului Potelu	Tezaur în vas ceramic	1962	232 denari romani republicani și 2 imitaţii	211/208-32/31 a. Chr.	B. Mitrea, Dacia N.S., VII, 1963, p. 592
72.	**Horezu, jud. Vâlcea**	Nu se menţionează	Descoperire izolată	Nu se menţionează	3 denari romani republicani	1 de la M. Antonius	B. Mitrea, SCIV, 15, 1964, p. 576, nr. 50
73.	**Hotărani, com. Vânjuleţ, jud. Mehedinţi**	în valea râului Bahniţa	Tezaur	achiziţionaţi de MNA în 1914	25 denari romani republicani	207/153–75 a. Chr.	V. Pârvan, ACMI, 1915, p. 179
74.	**Hotăroaia, com. Roșiile, jud. Vâlcea**	Nu se menţionează	Descoperire izolată	1969	9 denari romani republicani	113–71 a. Chr.	M. Rădac, Rev. Muz, 9, 6, 1972, p. 570

Nr.	Localitatea	Situl	Complexul	Data descoperirii	Descriere	Datare obiect	Bibliografie
75.	**Islaz, jud. Olt**	Nu se menţionează	Tezaur	1972	160 monede romane republicane din care 11 sunt imitaţii barbare	Sec. II –4 p. Chr.	B. Mitrea, Dacia, IX–X; 1941–1944, p. 383
76.	**Işalniţa, jud. Dolj**	la 400m de albia râului Amaradia,	Tezaur	1942	134 denari romani republicani	149–41 a. Chr.	B. Mitrea, C. S. Nicolaescu-Plopşor, MCA, I, 1953, p. 543–587
77.	**Izvorul Frumos, com. Burila Mare, jud. Mehedinţi:**	Nu se menţionează	Tezaur	1987	22 monede romane republicane şi o fibulă	91–81 a. Chr.	M. Davidescu, Symposia Thracologica, VI, 1988, p. 108
78.	**Jegălia, jud. Călăraşi**	aşezare dacică	Tezaur în vas ceramic	1967	492 monede din care 450 denari romani, 2 monede Thasos şi restul imitaţii	211–43 a. Chr	N. Conovici, N. Scăunaş, SCN, IX, 1989, p. 113–120
79.	**jud. Olt?**	Nu se menţionează	Tezaur	Nu se menţionează	10 denari romani republicani aparţinând familiilor Servilia, Papia şi Marcia.	Fără datare	B. Mitrea, Dacia, IX–X, 1941–1944, p. 385
80.	**Leşile, jud. Argeş**	Nu se menţionează	Descoperire izolată	1963	1 denar roman republican	Fără datare	B. Mitrea, Dacia N.S., VIII, 1964, p. 376 (inf. I. Nania)
81.	**Licuriciu, jud. Teleorman**	Nu se menţionează	Tezaur	1951	63 denari romani republicani	150–63 a. Chr.	C. Preda, 1998, p. 304
82.	**Licuriciu, jud. Teleorman**	punctul Plai.	Tezaur	1953	denari sunt emişi de către: L. Cassius Caecianus, Sextul Pompeius F, P. Servili M. Rulli, Vibius C. Pausa, C. Annius Luscus.	Fără datare	Ion Spiru, MCA, V, 1959, p. 705.
83.	**Lipăneşti, jud. Prahova**	Nu se menţionează	Descoperire izolată	Nu se menţionează	1 denar roman republican	Fără datare	B. Mitrea, Dacia N.S., XXV, 1981, p. 384
84.	**Lipovu, jud. Dolj**	Nu se menţionează	Descoperire izolată	1963	7 denari romani republicani	116/5–42/0 a. Chr.	G. Popilian, BSNR, 70–74, 1976–1980, p. 153–159
85.	**Locusteni, com. Daneţi, jud. Dolj**	Nu se menţionează	Tezaur	1957	87 denari romani republicani	195–48/47 a. Chr.	B. Mitrea, Dacia N.S., 2, 1958, pp. 493–498
86.	**Lunca, Ocnele Mari, jud. Vâlcea**	Nu se menţionează	Tezaur	1971	12 denari romani republicani	132–74 a. Chr.	B. Mitrea, Dacia N.S., XXIV, 1980, pp. 371–378

Nr.	Localitatea	Situl	Complexul	Data descoperirii	Descriere	Datare obiect	Bibliografie
87.	**Malaica, com. Cerătu, jud. Dolj**	Nu se menţionează	Descoperire izolată	1967	1 denar roman republican	85/84 a. Chr.	O. Toropu, O. Stoica, ComCraiova, IV, 1969, p. 5
88.	**Mălăieștii de Jos, com. Dumbrăvești, jud. Prahova**	Castru roman, punctul *Cetate*	Descoperiri izolate	Nu se menționează	Denari romani	Nero la Traian	C. Zagoriţ, *Castrul roman de la Mălăiești,* Ploiești, 1940; Gr. Florescu, Exspectatus Bujor, SCIVA, VI, 1–2, 1955, p. 271–279;
89.	**Mihai Bravu, jud, Ilfov**	în apropierea râului Neajlov	Tezaur	1958	57 denari romani republicani	211–75 a. Chr.	B. Mitrea, Dacia N.S., VI, 1962, pp. 533–541
90.	**Mihăești, jud. Vâlcea**	Nu se menţioneză	tezaur	Sfr. sec. XIX	Denari romani repubicani	172–74 a. Chr.	Gh. Poenaru Bordea, Șt. Chiţu, BSNR, 70–74, 1976–1980, p. 161–169
91.	**Mofleni, jud. Dolj**	într-o locuinţă	Tezaur	1936	10 denari romani republicani, din care 6 au fost dataţi	124–64 a. Chr.	O. Toropu, O. Stoica, Comunicări Craiova, Seria numismatică, 4, 1969, p. 5
92.	**Movila, com. Niculești, jud. Ilfov**	Nu se menţionează	Descoperire izolată	Nu se menţionează	1 denar roman republican	54 a. Chr.	B. Mitrea, SCIV, XI, 1960, p. 191, nr. 7
93.	**Mozacu, jud. Argeș**	Nu se menţionează	Tezaur	Nu se menţionează	13 denari romani republicani	Fără datare	B. Mitrea, Dacia N.S., VIII, 1964, p. 376
94.	**Nedeia, com. Ghighera, jud. Dolj**	Nu se menţionează	Tezaur	1951	19 denari romani republicani	150–79 a. Chr.	V. Cristu, SCN, 1, 1951, pp. 467–468
95.	**Nicolae Bălceascu, com. Călmăţui, jud. Teleorman**	punctul „Câmpul Cioarei"	Tezaur	1937–1939	100 monede din care 18 denari romani	148–43/42 a. Chr	M. Chiţescu, BAR, n° 130
96.	**Nicolae Bălceascu, com. Călmăţui, jud. Teleorman**	Nu se menţionează	Tezaur	1966	45 denari romani republicani	169–42 a. Chr.	C. Preda, 1998, p. 307
97.	**Ocniţa, jud. Vâlcea**	Nu se menţionează	Descoperire izolată	Nu se menţionează	3 monede din care 1 denar republican, o imitaţie și o monedă de la Vespasian	88 a. Chr., respectiv 71 p. Chr.	B. Mitrea, SCIV, 18, 1967, p. 197, nr. 38, 20
98.	**Ocniţa, jud. Vâlcea**	pe Terasa II, a înălţimii 1, groapa 1	Tezaur	până în 1986	16 denari romani republicani	211–42 a. Chr.	D. Berciu, 1981, p. 128–135 D. Berciu, TD, 8, 1987, p. 158–160

Nr.	Localitatea	Situl	Complexul	Data descoperirii	Descriere	Datare obiect	Bibliografie
99.	**Ocniţa, jud. Vâlcea**	pe acropola Cetăţii, încăperea nr. II săpată în stâncă	Descoperire izolată	Nu se menţionează	două monede de la Augustus și o monedă de la Tiberius	Fără datare	D. Berciu, M. Josifaru, MCA, XV, 1983, p. 227
100.	**Olari, com. Gherghiţa, jud. Prahova**	Nu se menţionează	Descoperire izolată	Nu se menţionează	1 denar roman republican	Fără datare	B. Mitrea, Dacia N.S., XXV, 1981, p. 385
101.	**Olteni, jud. Teleorman**	Nu se menţionează	Descoperire izolată	Nu se menţionează	1 denar roman republican	Fără datare	B. Mitrea, Dacia N.S., XXV, 1981, p. 385
102.	**Oltenia ?**	Nu se menţionează	Descoperire izolată	Nu se menţionează	3 denari romani republicani	Fără datare	Gh. Poenaru-Bordea, O. Stoica, SCN, 7, 1980, p. 71–81
103.	**Olteniţa, jud. Ilfov**	Nu se menţionează	Descoperire izolată	1925	1 as de la Claudiu	41–54 p. Chr.	C. Deculescu, SCIV, 17, 1966, p. 587
104.	**Orbeasca de Jos, jud. Teleorman**	Pe una din terasele râului	Descoperire izolată	1961	1 denar roman republican	103 a. Chr.	B. Mitrea, Dacia N.S., VIII, 1964, p. 376
105.	**Orbeasca de Sus, jud. Teleorman**	punctul „Gârla Morii", așezare dacică	Tezaur	1972	140 denari romani republicani	211–48 a. Chr. și un denar de la Augustus	E. Moscalu, C. Beda, SCIV, 25, 2, 1974, pp. 265–275
106.	**Orlea, jud. Olt**	„Grindul lui Iancu Mușat"	Tezaur	Nu se menţionează	denari romani republicani și imperiali	Sec. II–I a. Chr. și de a Nerva la Traian	D. Tudor, 1968, p. 28; Gh. Poenaru Bordea, BSNR, 75–76, 1981–1982, pp. 188–199
107.	**Pădurețu, com. Băbeni, jud. Vâcea**	Punctu *La Poieni*	Tezaur	1955	4942 de denari romani imperiali	Nero – Elegabal	Constantin Preda, BSNR, 86–87, 1992–1993 (1996), p. 109–115
108.	**Părăușani, com. Livezi, jud. Vâlcea**	Nu se menţionează	Tezaur	1900	104 denari romani republicani	Fără datare	I. Winkler, SCȘCluj, Ser. III, VI, 1–2, 1955, p. 142, nr. 127
109.	**Peretu, jud. Teleorman**	Nu se menţionează	Descoperire izolată	Nu se menţionează	6 denari romani republicani	149–32/31 a. Chr.	B. Mitrea, SCIV, 16, 1965, p. 612, nr. 33
110.	**Pietroasele, jud. Buzău**	punctul Gârla Dării, așezare geto-dacică	Descoperire izolată	înainte de 1940	1 denar roman republican și 2 imitaţii	67 a. Chr.	B. Mitrea, SCN, 2, 1958, p. 123–238
111.	**Pietroasele, Gruiul Dării, jud. Buzău**	Așezare geto-dacică	Descoperire izolată	1957	5 denari romani republicani	133–64 a. Chr.	V. Dupoi, V. Sârbu, 1998, p. 40–41

Nr.	Localitatea	Situl	Complexul	Data descoperirii	Descriere	Datare obiect	Bibliografie
112.	**Pietroșani, jud. Teleorman**	Nu se menţionează	Descoperire izolată	Nu se menţionează	1 denar roman republican	125 a. Chr.	B. Mitrea, Dacia N.S., VIII, 1981, p. 385
113.	**Piscul Sadovei, com. Sadova, jud. Dolj**	grădina lui Graure	Tezaur	1991	35 denari romani republicani	206–41 a. Chr.	Gh. Poenaru Bordea, Dacia N.S., 40–42, 1996–1998, p. 425–466
114.	**Ploiești, jud. Prahova**	Nu se menţionează	Descoperire izolată	1957?	6 denari romani republicani și imperiali	206/95–48 a. Chr.; denari de la Domitian și Nerva	C. Preda, 1998, p. 309; V. Teodorescu, SCIVA, 15, 1964, p. 485–503
115.	**Ploiești, jud. Prahova**	Nu se menţionează	Descoperire izolată		5 denari romani republicani dintr-un posibil tezaur	127–42 a. Chr.	C. Preda, BSNR, 80–85, 1986–1991, p. 289–296
116.	**Plopșor, com. Sălcuţa, jud. Dolj**	în partea de vest a satului	Tezaur	1969	52 denari romani	141–19 a. Chr.	
117.	**Poiana, jud. Gorj**	așezare dacică	Tezaur	1938–1940	23 denari în 1938 și 5 denari în 1940	123 a. Chr. – 81 p. Chr.	H. Metaxa, Dacia, 7–8, 1937–1940, p. 216
118.	**Poiana, jud. Galați**	Așezare dacică – Piroboridava	6 tezaure monetare romane	1928–1985	Tezaure cu monede republicane și imperiale romane	165 a. Chr. – Vespasian	Radu Vulpe, Silvia Teodor, *Piroboridava. Așezarea geto-dacică de la Poiana*, București, 2003
119.	**Polovragi, jud. Gorj**	Nu se menţionează	Descoperire izolată	Nu se menţionează	2 denari romani republicani	92 și 90 a. Chr.	I. Glodariu, 1974, p. 289 (inf. Al. Vulpe)
120.	**Popești, com. Novaci, jud. Giurgiu**	Nu se menţionează	Descoperire izolată	1932–1947	3 denari romani	150/125-Caesar și unul de la Augustus	I. Glodariu, 1974, p. 289 (inf. Al. Vulpe)
121.	**Popești, com. Novaci, jud. Giurgiu**	Nu se menţionează	Tezaur	Nu se menţionează	10–15 denari romani republicani	Fără datare	I. Glodariu, 1974, p. 289
122.	**Popești, com. Novaci, jud. Giurgiu**	Nu se menţionează	Descoperire izolată	Nu se menţionează	1 denar roman republican	Fără datare	R. Vulpe, MCA, VI, 1959, p. 321
123.	**Popești, com. Novaci, jud. Giurgiu**	Nu se menţionează	Descoperire izolată	1954–1955, 1958	3 denari romani republicani	150/125–90–85 a. Chr.	R. Vulpe și colab, SCIV, VI, 1–2, 1955, p. 258, 263; R. Vulpe, MCA, IV, 1958, p. 333.
124.	**Poroschia, Alexandria, jud. Teleorman:**	Nu se menţionează	Tezaur	1938	85 denari romani republicani	175–75 a. Chr.	I. Spiru, SCN, 3, 1960, pp. 553–555

Nr.	Localitatea	Situl	Complexul	Data descoperirii	Descriere	Datare obiect	Bibliografie
125.	**Poroschia, Alexandria, jud. Teleorman:**	pe terasa de pe malul stâng al râului Vedea	Tezaur	1964	552 monede din care 485 denari romani republicani	211–39 a. Chr.	M. Chiţescu, SCIVA, 16, 1, 1965, p. 169–175
126.	**Prahova?**	Nu se menţionează	Tezaur	1981	12 denari romani	1 monedă Vespasian, 5 Domitian, 6 Traian	Colin Hoards, 1981, VI, n° 96
127.	**Priseaca, jud. Olt.**	Nu se menţionează	Descoperire izolată	1953	2 denari	89/88 a. Chr.	M. Babeş, Dacia N.S., VII, 1963, pp. 589–599
128.	**Pruneni, com. Zărnești, jud. Buzău**	Așezare geto-dacică?	Tezaur	Înainte de 1900	Monede romane republicane și imperiale	Fără datare	B. Mitrea, SCN, II; 1958, p. 173
129.	**Racoviţa, jud. Olt**	Nu se menţionează	Tezaur	1913–1914	87 denari romani republicani	Fără datare	B. Mitrea, Dacia, IX–X, 1941–1944, p. 384
130.	**Râfov, jud. Prahova**	şoseaua Ploieşti-Râfov	Tezaur	1940	15 denari romani, 3 republicani și 12 imperiali	90 a. Chr. – 108 p. Chr.	B.Mitrea, SCN, II, 1958, p. 168
131.	**Râmnicul. Vâlcea, jud. Vâlcea:**	pe strada Calea Traian, nr. 358	Tezaur	1968	43 denari romani republicani	117/116–46 a. Chr.	A. Dumitrașcu, SCN, 12, 1997, p. 7–13
132.	**Râureni, jud. Vâlcea**	Nu se menţionează	Descoperire izolată	Nu se menţionează	1 monedă romană imperială din bronz	12 p. Chr.	O. Iliescu, SCN, II, 1958, p. 450, nr. 6
133.	**Răzvad, jud. Dâmboviţa**	Nu se menţionează	Descoperire izolată	1930	1 denar roman republican	84 a. Chr.	B. Mitrea, SCN, II, 1958, p. 168
134.	**Reșca, jud. Olt**	Nu se menţionează	Tezaur	1864	7 monede, din care 3 din epoca consulară, 3 din cea imperială și o monedă bizantină	Fără datare	B. Mitrea, Dacia, IX–X, 1941–1944, p. 384.
135.	**Roata, com. Roata de Jos, jud. Ilfov:**	Nu se menţionează	Tezaur	1910	35 denari romani republicani	130–49 a. Chr.	B. Mitrea, în BSNR, 38–41, pp. 35–40
136.	**Roata, com. Videle, jud. Ilfov**	Nu se menţionează	Descoperire izolată	Nu se menţionează	1 denar roman republican	90–89 a. Chr.	B. Mitrea, Dacia N.S., VIII, 1964, p. 376
137.	**Rociu, jud. Argeș**	Nu se menţionează	Tezaur	1965	Mai multe monede romane și obiecte dacice	Fără datare	B. Mitrea, Dacia N.S., XI, 1967, p. 385
138.	**Roești, com. Pesceana, jud. Vâlcea**	Nu se menţionează	Tezaur	1912	70 monede din care 17 au putut fi identificate	125–43 a. Chr.	B. Mitrea, Dacia, 9–10, 1941–1944, p. 385

Nr.	Localitatea	Situl	Complexul	Data descoperirii	Descriere	Datare obiect	Bibliografie
139.	**Roșiorii de Vede**	Nu se menţionează	Descoperire izolată	1900–1959	5 denari romani republicani	106–81 a. Chr.	B. Mitrea, SCIV, 16, 1965, p. 612, nr. 34
140.	**Sadina, com. Roata de Jos, jud. Ilfov:**	Nu se menţionează	Tezaur	1912	18 denari romani republicani	129–79 a. Chr.	C. Moisil, BSNR, X, 1913, p. 63
141.	**Sadova, jud. Dolj**	Nu se menţionează	Tezaur	1971–1972	30 denari romani	Fără datare	Gh. Poenaru Bordea, Dacia N.S., 40–42, 1996–1998, p. 425–466
142.	**Sadova, jud. Dolj**	domeniile Coroanei	Descoperire izolată	1924	2 denari romani	137 a. Chr., 4 a. Chr.	C. Moisil, BSNR, XXI, 1926, nº 118
143.	**Scundu, jud. Vâlcea**	Nu se menţionează	Descoperire izolată	Nu se menţionează	1 denar roman republican	102–100 a. Chr.	B. Mitrea, Dacia, V, 1961, p. 588.
144.	**Segarcea, jud. Dolj**	Nu se menţionează	Descoperire izolată	1968?	8 denari romani republicani	90–74 a. Chr.	O. Iliescu, în Creșterea colecţiilor. Caiet selectiv de informare, 39–40, 1972, pp. 15–18
145.	**Sfinţești, jud. Teleorman**	Nu se menţionează	Tezaur	1942	106 denari din care au fost recuperaţi 21	206–71 a. Chr.	Gh. Ștefan, Dacia, IX–X, 1941–1944, pp. 349–357
146.	**Sinaia, jud. Prahova**	Nu se menţionează	Descoperire izolată	Nu se menţionează	1 denar roman republican	Fără datare	B. Mitrea, SCN, II, 1958, p. 171, nr. 33
147.	**Snagov, jud. Ilfov**	Așezare geto-dacică	Descoperire izolată	Nu se menţionează	4 denari romani republicani	86–43/42 a. Chr.	B. Mitrea, SCN, II, 1958, p. 171, nr. 34
148.	**Socu, com. Bărbătești, jud. Gorj**	punctul „Cioaca Boia", așezare dacică	Descoperire izolată	1978–1979.	o monedă imperială de la Augustus, din bronz	19–15 a. Chr.	P. Gherghe, MCA, XIV, 1980, p. 186; vezi și MCA, XIII, 1979, p. 98, unde este vorba probabil de aceeași monedă
149.	**Sprâncenata (Roșești și Viespești), jud. Olt**	punctul „Livada Cucoanei"	Tezaur	1960	116 denari romani din care 110 studiaţi	169–46 a. Chr.	B. Mitrea, BSNR, 67–69, 1975, p. 320, nr. 49
150.	**Sprâncenata (Roșești și Viespești), jud. Olt**	așezare dacică	Tezaur	între 1981–1976	17 denari și o imitaţie	119–16 a. Chr.	C. Preda, M. Butoi, TD, 2, 1981, p. 65–71
151.	**Stăncuţa, jud. Brăila**	Nu se menţionează	Tezaur	1953	34 denari romani republicani	140–52 a. Chr.	C. Preda, SCN, 2, 1958, pp. 239–251

Nr.	Localitatea	Situl	Complexul	Data descoperirii	Descriere	Datare obiect	Bibliografie
152.	**Stănești, jud. Ilfov**	Nu se menţionează	Descoperire izolată		1 denar roman republican	Fără datare	I. Glodariu, 1974, p. 293, nr. 296 (inf. Gh. Rădulescu)
153.	**Stoenești, com. Berislăvești, jud. Vâlcea**	Nu se menţionează	Tezaur	1908	170 monede din care 10 denari romani republicani	Fără datare	D. Tudor, 1968, p. 29
154.	**Stolniceni, jud. Vâlcea**	Stolniceni-Buridava, pe malul drept al Oltului, vis-a-vis de Combinatul Chimic Govora.	Descoperire izolată	1981	1 monedă Tiberius, un dupontius din anul 73, denar de la Vespasian anul 75,3 monede din bronz de la Domitian (92–94), o monedă de la de la Nerva (96–98)	14–98 p. Chr.	Gh. Bichir, MCA, XV, 1983, p. 336
155.	**Suhaia, jud. Teleorman**	Nu se menţionează	Tezaur	1962 (1964)	200 monede din care 25 denari romani republicani	154–79 a. Chr.	B. Mitrea, Dacia N.S., XI, pp. 377–393
156.	**Suhaia, jud. Teleorman**	punctul „La Movilă”	Tezaur	1945–1946	10 monede	119–43/42 a. Chr.	M. Chiţescu, SCN, 4, 1968, p. 453–455
157.	**Surdulești, jud. Teleorman**	Nu se menţionează	Descoperire izolată	1946	monedă romană, cu legenda B.CAECIAN	89 a. Chr.	Ion Spiru, MCA, V, 1959, p. 701
158.	**Suseni, com. Runcu, jud. Gorj**	Nu se menţionează	Descoperire izolată	Nu se menţionează	1 denar roman republican	De la Marcus Antonius	C. Preda, SCN, III, 1960, p. 167
159.	**Șopot, jud. Dolj**	punctul „Faţa”	Tezaur	1957	32 denari romani	137–62 a. Chr.	C. Preda, Gh. Popilia, SCN, 4, 1968, pp. 450–492
160.	**Tâmpeni, jud. Olt**	Nu se menţionează	Tezaur?	Nu se menţionează	denari romani republicani	172–151 a. Chr. și 145–138 a. Chr.	B. Mitrea, Dacia, VI, 1962, p. 536.
161.	**Târgoviște, jud. Dâmboviţa**	Pe terasa râului Biserica Albă	Descoperire izolată	1964	1 denar roman republican	150 a. Chr.	B. Mitrea, Dacia N.S., XXV, 1981, p. 385
162.	**Târnava, com. Botoroaga, jud. Teleorman**	Nu se menţionează	Tezaur	1912–1913	25 denari romani republicani	131–48 a. Chr.	B. Mitrea, SCN, 4, 1968, pp. 381–383
163.	**Târnava, com. Botoroaga, jud. Teleorman**	Nu se menţionează	Tezaur	1970	148 denari romani	211–46 a. chr.	B. Mitrea, Dacia N.S., 16, 1972, pp. 359–374, nr. 48
164.	**Tătulești, jud. Olt**	Nu se menţionează	Descoperire izolată	1970	1 denar roman republican	72/68 a. Chr.	B. Mitrea, Dacia N.S., XVI, 1972, p. 367
165.	**Teiu, jud. Argeș**	Nu se menţionează	Descoperire izolată		4 denari romani republicani		B. Mitrea, Dacia N.S., VIII, 1964, p. 378

Nr.	Localitatea	Situl	Complexul	Data descoperirii	Descriere	Datare obiect	Bibliografie
166.	**Tinosu, jud. Prahova**	Așezare geto-dacică	Descoperire izolată	1922	1 sesterţ	41 p. Chr.	Radu și Ec. Vulpe, Dacia, I, 1924, p. 213
167.	**Tunși, com. Ţicleni, jud. Gorj**	Nu se menţionează	Tezaur	1968	203 denari romani din care 70 s-au pierdut	211–73 a. Chr.	B. Mitrea, SCIV, 24, 1, 1973, p. 146
168.	**Ulmeni, com. Bogdana, jud. Teleorman**	Nu se menţionează	Descoperire izolată	1957	1 denar roman republican	Fără datare	I. Spiru, SCN, III, 1960, p. 554, nr. 2
169.	**Valea (Strâmba), com. Bărbuleţu, jud. Dâmboviţa**	Nu se menţionează	Tezaur în vas ceramic	1929	250 monede din care 215 recuperate, 212 denari din care 11 imperiali și 3 imitaţii	217/196–29/27 a. Chr., respectiv 27–9 a. Chr.	B. Mitrea, SCN, II; 1958, p. 126
170.	**Valea Voievozilor, com. Răzvad, jud. Dâmboviţa**	Nu se menţionează	Descoperire izolată	1972	8 denari romani republicani	194–85 a. Chr.	L. Oancea, Scripta Valachica, 4, 1973, p. 111, no. 7
171.	**Vâlcan, jud. Gorj**	Pasul Vâlcan	tezaur	1855	46 denari republicani, 52 imperiali	Sec. I a. Chr. – Domitian	B. Mitrea, Ephemeris Dacoromania, X, 1945, p. 105
172.	**Văcarea, com. Mihăești, jud. Argeș**	Nu se menţionează	Descoperire izolată	Nu se menţionează	1 denar roman republican	172/154 a. Chr.	I. Glodariu, 1974, p. 296 (inf. Fl. Mârtzu)
173.	**Vădastriţa, jud. Olt**	Nu se menţionează	Descoperire izolată	1970	2 denari romani republicani	100–84 a. Chr.	B. Mitrea, Dacia N.S., XVI, 1972, p. 367
174.	**Vlădeni, com. Dărmănești, jud. Dâmboviţa**	Nu se menţionează	Tezaur	1962	13 denari romani și o imitaţie	149–43/42 a. Chr.	N. Simache, SCN, 5, 1971, p. 377–378
175.	**Voinești, jud. Dâmboviţa**	în apropierea drumului Târgoviște-Câmpulung	Tezaur	înainte de 1910	94 monede romane	211–16 a. Chr.	C. Știrbu, CN, 1, 1978, p. 90–93
176.	**Voinești, jud. Dâmboviţa**	Nu se menţionează	Descoperire izolată	1952	1 denar roman imperial	De la Augustus	I. Glodariu, 1974, p. 296 (inf. G. Mihăescu)
177.	**Zătreni, jud. Vâlcea**	Nu se menţionează	Tezaur	1907–1909	41 denari recuperaţi de MNA	179–75 a. Chr.	B. Mitrea, ED, X, 1945, p. 111, nr. 95
178.	**Zimnicea, jud. Teleorman**	așezare geto-dacică	Tezaur	1971?	10 denari romani republicani	148–84/83 a. Chr.	A. Popescu, BSNR, 85–86, 1992–1993, pp. 305–307

ANEXA 4

DESCOPERIRI DACICE DIN ZONA SUBCARPAȚILOR GETICI

1. Alimpeşti, com. Alimpeşti, jud. Gorj

Pe dealul Măgura au fost descoperite întâmplător în 1968 fragmente ceramice dacice, o vatră fragmente de chirpic, locuinţe de tip bordei şi semibordei, câteva mărgele tipul cu coadă de păun (CALOTOIU, MOCIOI, MARINOIU 1987, 51, 175; GHERGHE 1983, 52; GHERGHE 2001, 15–16).

2. Arcani, com. Arcani, jud. Gorj

Pe dreapta râului Jaleş, la 450 m nord-vest de şcoală, au fost descoperite ziduri şi morminte dacice – resturi osteologice (GHERGHE 2001, 17; MOISIL 1926, 125). Tot în zonă au mai fost descoperite şi şase monede de tip Filip al II-lea (WINKLER 1955, 74).

3. Baia de Fier, jud. Gorj

În punctul La Băi s-au descoperit urme ale extracţiei minereului de fier (GHERGHE 2001, 18; MĂRGHITAN 1981, 34). Pe muntele Florile Albe în partea dreaptă a râului Galbenul, într-o grotă, s-au descoperit fragmente ceramice aparţinând secolelor III–II a. Chr. (GHERGHE 1980, 92; GHERGHE 2001, 17). Urme de extracţie a minereului de fier au fost descoperite în punctul numit Peştera lui Decebal (GHERGHE 1980, 92; GHERGHE 2001, 17). La Peştera Muierilor, în cheile râului Galbenul, au fost descoperite urme de locuire şi fragmente ceramice (DAICOVICIU 1953, 203; GHERGHE 2001, 18).

4. Bălteni, com. Tigveni, jud. Argeş

În acest sat a fost descoperit un tezaur monetar din perioada geto-dacică, cu piese aparţinând tipurilor Vârteju-Bucureşti şi Janiform (VULPE 1966, 5–6; WINKLER 1969, 68).

5. Bistriţa, com. Costeşti, jud. Vâlcea

Prin anii 1961–1962 în apropiere de mănăstirea Bistriţa s-au descoperit mai multe monede geto-dacice între care şi o tetradrahmă imitaţie tip Filip al II-lea. Aceasta a fost încadrată în secolele IV–II a. Chr., celelalte monede aparţinând secolelor II–I a. Chr. (DUMITRAŞCU 1982, 29; PREDA 1973, 34).

6. Bivolari, com. Bivolari, jud. Vâlcea

Aici au fost descoperite întâmplător 11 monede geto-dacice imitaţii de tip Janiform, precum şi o brăţară (PREDA 1973, 145).

7. Bogdăneşti, com. Bujoreni, jud. Vâlcea

În colecţia lui I. Dimian din Bucureşti se află o didrahmă de tip Adâncata-Mănăstire, seria cu capul Romei, aparţinând secolului II a. Chr., descoperită în localitatea Bogdăneşti (DUMITRAŞCU 1982, 29; PREDA 1973, 207/211; WINKLER 1969, 77).

8. Boroşteni, com. Peştişani, jud. Gorj

Pe valea râului Bistriţa au fost descoperite fragmente ceramice de provenienţă geto-dacică aparţinând secolelor III–II a. Chr. (MOCIOI, VASILESCU, 1974, 10).

9. Brezoi, com. Brezoi, jud. Vâlcea

Pe Valea lui Stan, în 1966, Dumitru Berciu a identificat o necropolă geto-dacică datată secol V a. Chr. (PROTASE 1971, 19). Tot aici a fost descoperită şi o monedă de tip Koson, datată 42 a. Chr. (WINKLER 1955, 124).

10. Budeşti, com. Budeşti, jud. Vâlcea

În unghiul format de pârâul Sâmnicul şi DN Râmnicul Vâlcea – Piteşti, la km 5 a fost identificată o aşezare geto-dacică nefortificată (PETRE-GOVORA 1970, 476–481).

11. Bughea, com. Albeşti de Muscel, jud. Argeş

A fost descoperit un tezaur monetar geto-dacic, cu imitaţii de tip Filip al II-lea (ROSETTI 1964, 572). Conform informaţiilor lui Flaminiu Mârtzu ar putea fi vorba de o aşezare geto-dacică ce gravita ca şi aşezarea de la Câmpulung Muscel în jurul marelui *emporium* geto-dacic de la Cetăţeni (MÂRTZU 1981, 124–128).

12. Bujoreni, com. Bujoreni, jud. Vâlcea

În urma unei periegheze a fost identificată în punctul La Culă o aşezare geto-dacică nefortificată (PETRE-GOVORA 1970, 487).

13. Buleta, com. Mihăeşti, jud. Vâlcea

Pe drumul naţional Râmnicul Vâlcea – Horezu, la circa 3 km nord-est de gara Govora, în anul 1961, în punctul numit de localnici La Plută a fost identificată o aşezare geto-dacică nefortificată. Au fost descoperite o serie de bordeie semiîngropate, gropi de provizii, unelte de fier (un topor, o sapă, o teslă, 2 fragmente de seceră). Ceramică de aici fiind încadrată cronologic în secolele II a. Chr. – I. p. Chr. (PETRE-GOVORA 1970, 472, 487; VULPE 1966, 5–6).

14. Bumbeşti-Jiu, jud. Gorj

La km 82, pe şoseaua Târgu-Jiu – Petroşani, în punctul La Cetate, pe malul stâng al Jiului se află un castrul roman de pământ şi de piatră suprapus pe o aşezare geto-dacică deschisă. Au fost descoperite fragmente ceramice, precum şi un lănţişor cu motivul şarpelui confecţionat din verigi încopciate, atribuit secolelor I a. Chr. – I p. Chr. Aşezarea geto-dacică a fost inclusă probabil în timpul primului război daco-roman din 101–102 sau poate în timpul conflictelor lui Domitian cu dacii (BERCIU 1939, 190; CALOTOIU, MOCIOI, MARINOIU 1987, 51; GHERGHE 1986, 96, 97; TUDOR 1979, 97).

15. Buneşti, com Buneşti, jud. Vâlcea

În punctul Gătejeştii de Buneşti, în anul 1922, a fost descoperit un tezaur monetar cu emisiuni de tip Janiform, Prundu-Jiblea, precum şi o tetradrahmă imitaţie de tip Filip al II-lea (GHERGHE 2001, 33–34; PREDA 1973, 156).

16. Buzeşti, com Crasna, jud. Gorj

A fost descoperit un tezaur monetar compus din trei piese imitaţii tip Filip al II-lea (CALOTOIU, MOCIOI, MARINOIU 1987, 115; GHERGHE 1986, 99; WINKLER 1955, 76). În localitate au mai fost descoperite alte monede de tip Adâncata-Mănăstire şi tip Chereluş aparţinând secolului II–I a. Chr. (GHERGHE 2001, 34).

17. Călimăneşti, jud. Vâlcea

În perimetrul localităţii a fost descoperit un tezaur de peste 200 de piese de provenienţă dacică, care astăzi au dispărut (SCIVA 1958, 152; VULPE 1966, 5–6). În anul 1959 au fost identificate în zona

Valea Puturoasă două tetradrahme de tipul călăreţul cu pasăre, acestea aflându-se la Muzeul de Istorie din Râmnicul Vâlcea (GHERGHE 2001, 36–37).

18. Căzăneşti, municipiul Râmnicul Vâlcea, jud. Vâlcea

În timpul unor amenajări urbanistice au fost scoase la suprafaţă urme ale unei aşezări geto-dacice nefortificate (PETRE-GOVORA 1970, 476–481).

19. Câmpulung, jud. Argeş

Un tezaur monetar conţinând şi tetradrahme de tipul Filip al II-lea şi de tipul Jiblea-Călimăneşti a fost cumpărat de la un localnici. Totodată I. Winkler menţionează un tezaur cu acelaşi tip de monede. Ar putea fi vorba de unul şi acelaşi tezaur (SCIVA 1958, 152; WINKLER 1968, 39; WINKLER 1969, 78). Tot la Câmpulung a fost descoperită prin 1967 o monedă odessiană de tip Regling datată în jurul anului 200 a. Chr., precum şi un grup de piese de tip Adâncata-Mănăstire şi 10 monede de tipul Vârteju-Bucureşti (MÂRTZU 1981, 124–128; MITREA 1985, 52; PREDA 1973, 207, 236; VULPE 1966, 5–6).

20. Cepari, com. Cepari, jud. Argeş

Aici, în apropierea mormintelor tumulare de tip Ferigile, au fost descoperite trei morminte plane de epocă Latene, de tip Brandgrubengrab. Inventarul funerar compus din oase calcinate, fragmente ceramice, obiecte de podoabă, obiecte de fier, o lamă de cuţit, piese de harnaşament a permis o apropiere de mormintele identificate la Ocniţa–Vâlcea, dar şi de mormintele de tip celtic din Transilvania. Pe baza obiectelor de podoabă şi a ceramicii, cele trei morminte au fost încadrate cronologic în secolele II–I a. Chr. Obiectele de podoabă descoperite sunt fibule din bronz, cunoscute în Oltenia şi Bulgaria de Nord sub denumirea de Orlea-Maglavit. A fost descoperită şi o brăţară de sticlă în mai multe culori asemănătoare ca cea descoperită la Conţeşti şi aparţinând aceleaşi perioade a secolelor II–I a. Chr. (RUSTOIU 1997, 99; SÂRBU 1993, 75; VULPE, POPESCU 1982, 113).

21. Conţeşti, com. Davideşti, jud. Argeş

În pădure, în punctul numit Lacul lui Bârcă, pe o zonă ovală s-au descoperit fragmente de oase calcinate, fragmente ceramice, fragmente metalice, o brăţară, mărgele de sticlă şi o drahmă emisă la Dyrachium, toate aparţinând probabil unui complex funerar. Tot în apropiere s-au descoperit 45 de vârfuri de săgeţi, 12 cuţite, 5 pinteni, 11 piroane şi scoabe de fier, un inel de bronz, 5 fibule de bronz între care o fibulă tip Latene C, o alta cu picior lanceolat, toate aparţinând intervalului secolelor II–I a. Chr. Printre fragmentele de oase s-au identificat atât unele specii de animale, cât și oase umane (MOSCALU 1977, 331; NICOLĂESCU-PLOPŞOR 1976, 227–230; RUSTOIU 1997, 97; VULPE, POPESCU 1976, 217–226). Pe teritoriul satului au fost descoperite un denar roman republican, două drahme emise de cetăţile Apolonia şi Dyrachium, precum şi o tetradrahmă tip Macedonia Prima (MITREA 1958, 173).

22. Copăcel, o. Ocnele Mari, jud. Vâlcea

Aici a fost identificată o aşezare geto-dacică nefortificată. Pe baza numărului foarte mare de fragmente ceramice descoperite aici, aceasta a fost încadrată secolelor II–I a. Chr. (PETRE-GOVORA 1970, 476–481).

23. Corneteşti, com. Băleşti, jud. Gorj

Pe malul stâng al bălţii formate de apa Jaleşului, în 1957, a fost descoperită o sabie de tip celtic, un vârf de lance, o altă sabie, un umbo de scut de 0,114 m. Inventarul aparţine cronologic secolelor II–I a. Chr. După câţiva ani, tot aici a fost descoperit un mormânt de incineraţie celtic, cu două fragmente de umbo de scut dacic, din fier, un cuţit dacic de 0,28 m, toate aparţinând cronologic aceleaşi perioade de mai sus (GHERGHE 1986, 93; POPESCU 1963, 401).

24. Cosota, o. Ocnele Mari, jud. Vâlcea

La Cosota a fost descoperită o aşezare geto-dacică. În perimetrul acesteia au fost găsite o didrahmă de tip Ocniţa-Cărbuneşti şi o alta de tip Vârteju-Bucureşti (GHERGHE 2001, 48; MITREA 1969, 145).

25. Costeni, com. Tismana, jud. Gorj

În perimetrul localităţii mai sus numite au fost găsite fragmente ceramice specifice perioadelor Hallstatt şi Latène şi monede geto-dace de diferite tipuri (GHERGHE 2001, 48).

26. Costeşti, com. Costeşti, jud. Vâlcea

Lângă mânăstirea Arnota a fost descoperită o tetradrahmă din argint de la Filip al II-lea, postumă, datată 318–303 a. Chr. (GHERGHE 2001, 48). Cercetările ar putea pune în evidenţă o posibilă aşezare dacică în zonă.

27. Cozia Veche, o. Călimăneşti, jud. Vâlcea

Pe drumul naţional Râmnicul Vâlcea-Sibiu, la km 198, pe malul drept al Oltului în punctul Poiana, în unghiul format de pârâul valea Poştei cu Oltul la poalele muntelui Basarab, s-au descoperit în anul 1965 fragmente ceramice, chirpici, oase de animale. Descoperirile au pus în evidenţă o aşezare dacică nefortificată.

Ceramica identificată este fie lucrată cu mâna, fie la roată. Vasele tip borcan sau ceştile dacice predomină. Tipul de ceramică are analogii cu descoperirile din aşezarea de la Stogul lui Coţofan (Cuciulata-Braşov), dar şi cu cele de la Poiana, Ocniţa şi Cetăţeni. Totodată au fost descoperite şi fragmente ceramice de tip celtic.

Au fost identificate de asemenea fragmente de amforă elenistică, fructiere şi vase decorate cu rozete. S-au pus în evidenţă două straturi de cultură. Un strat dacic care datează din secolele I a. Chr. – I p. Chr., suprapus de un strat roman. În apropiere, în timpul ocupaţiei romane a fost construit castrul de la Bivolari (MOSCALU 1968, 629–641; MOSCALU 1977, 337; PETRE-GOVORA 1970, 468–470; PREDA 1980, 60).

28. Curtea de Argeş, jud. Argeş

Pe raza oraşului s-au descoperit în decursul anilor mai multe tezaure monetare. Astfel în anul 1934 a fost identificat un tezaur de 30 monede dacice de tipul Vârteju-Bucureşti, un alt tezaur de 10 monede romane republicane din perioada 172–17 a. Chr. Descoperirile arheologice atestă existenţa pe raza actualului oraş Curtea de Argeş a unei aşezări geto-dacice (MITREA 1958, 159; PREDA 1973, 236; SCIVA 1965, 610; VULPE 1966, 5–6; WINKLER 1968, 34; WINKLER 1969, 79).

29. Curtişoara, o. Bumbeşti, jud. Gorj

Pe malul stâng al Jiului, în dreptul satului Curtişoara, se presupune existenţa unei aşezări geto-dacice (GHERGHE 2001, 53).

30. Davideşti, com. Davideşti, jud. Argeş

În punctul numit Dealul lui Mădăran, în urma unei prăbuşiri de pământ din 1971 au ieşit la iveală o bară de fier, o verigă de lanţ din bronz, un vârf de lance şi un cuţit de tip celtic cu urme de ardere. Valeriu Sârbu încadrează descoperirea în categoria morminte geto-dacice – descoperiri incerte. Din punct de vedere cronologic descoperirile aparţin secolelor II–I a. Chr. (VULPE, POPESCU 1976, 224; SÂRBU 1993, 77).

31. Dăeşti, com. Popeşti, jud. Vâlcea

Pe teritoriul satului a existat o aşezare dacică fortificată cu val de pământ. În apropiere s-a descoperit un tezaur monetar compus din 100 denari romani republicani, aparţinând perioadei

82–19 a. Chr. şi un altul de 18 denari aparţinând aceleaşi perioade (BERCIU 1939, 191; MITREA 1958, 160; MITREA 1961, 149).

32. Dobriceni, com. Stoeneşti, jud. Vâlcea

Într-o colecţie particulară se află un denar roman republican şi câteva monede imperiale romane (GHERGHE 2001,56).

33. Dobriţa, com. Runcu, jud. Gorj

În urma unor cercetări pe teritoriul satului, s-a dezgropat o aşezare geto-dacică nefortificată din a doua epocă a fierului. S-au găsit fragmente de coase şi de seceri (101–122 cm), precum şi o fibulă din bronz, tipul tracic, în formă de apendice (BERCIU 1939, 190, 218; GHERGHE 1986, 105).

34. Frânceşti, com. Frânceşti, jud. Vâlcea

Aici s-a identificat o aşezare geto-dacică nefortificată şi un tezaur de denari romani anterior domniei lui Nero (GHERGHE 2001, 63).

35. Gătejeşti, o. Băile Govora, jud. Vâlcea

În vara anului 1969, în urma unor lucrări de amenajare a unei sonde pe partea dreaptă a râului Govora, s-au descoperit 5–4 gropi, urme de vetre, oase şi fragmente ceramice. Între altele o cană mare pântecoasă, o strachină, un vas de tip fructieră, vase tip borcan, ceşti-căţuie.

La Gătejeşti s-au identificat două aşezări, una de tip Hallstatt (secolele V–IV a. Chr.), alta de tip Latene (secolele II–I a. Chr.). La circa 200 m vest de aşezare, pe un bot de deal, Săcle, s-au descoperit două urne funerare, de incineraţie (PETRE-GOVORA 1971, 557–563). Aşezarea geto-dacică de aici este nefortificată, în preajma ei a fost descoperită şi o tetradrahmă de tip Jiblea (MITREA 1967, 196–197; PETRE-GOVORA 1970, 473; PREDA 1980, 60; TUDOR 1968, 367)

36. Govora, o. Govora, jud. Vâlcea.

Lângă mănăstire s-a identificat o aşezare nefortificată din Hallstatt, suprapusă de o alta din Latene. S-au descoperit fragmente ceramice, vase ornamentate cu rozetă prin ştampilare, asemănătoare cu cele de la Cetăţeni, Poiana şi Ocniţa (MOSCALU 1968, 631, 633; PETRE-GOVORA 1970, 479; PREDA 1980, 60). Au mai fost descoperite trei tetradrahme de tip Janiform, o tetradrahmă de tip Aninoasa-Dobreşti şi o imitaţie tip Filip al II-lea (GHERGHE 2001, 67–68).

37. Govora, com. Mihăeşti, jud. Vâlcea

În punctul Runcuri a existat o aşezare geto-dacică nefortificată, cu două niveluri de locuire. Cercetările au dus la descoperirea unor bordeie şi locuinţe de suprafaţă de formă patrulateră, cu vetre de foc şi ceramică lucrată atât cu mâna, cât şi la roată, secole IV–III a. Chr., II–I a. Chr. (GHERGHE 2001, 68).

În punctul Poieni, se afla o altă aşezare geto-dacică nefortificată. În bordeiele identificate şi aici s-a găsit o ceramică de factură geto-dacică şi elenistică (PETRE-GOVORA 1970, 476–477).

Într-un punct neprecizat de pe teritoriul localităţii a fost găsită o monedă de tip Janiform (GHERGHE 2001, 69).

38. Ioneştii Govorii, oraşul Govora, jud. Vâlcea

Aşezarea romană Pons Aluti suprapune o aşezare geto-dacică, dovadă ceramica descoperită aici (TUDOR 1978, 286–287).

39. Jiblea Veche, oraşul Călimăneşti, jud. Vâlcea

În 1954 a fost descoperit aici, în punctul Vârful Brănii, un tezaur monetar de 300 monede geto-dacice. Aceste monede sunt trecute în rândul imitaţiilor cu capul lui Lysimah, seria călăreţul cu

ramură, având pe avers un cap uman probabil al lui Zeus, iar pe revers un călăreţ cu ramură – monede tip Prundu-Jiblea (PREDA 1873, 156). Au mai fost descoperite monede geto-dacice, imitaţii de tipul Alexandru cel Mare, Filip al III-lea Arideul, iar în 1961 monede de tipul Jiblea şi didrahme de tipul Adâncata-Mănăstire (PREDA 1973, 208; WINKLER 1968, 41; WINKLER 1969, 78).

40. Leleşti, com. Leleşti, jud. Gorj

Pe teritoriul satului a existat o aşezare geto-dacică nefortificată (GHERGHE 2001, 77).

41. Novaci, com. Novaci, jud. Gorj

La Novaci sunt vizibile urme ale unor valuri şi şanţuri de apărare ale unei cetăţi geto-dacice (GHERGHE 2001, 82).

42. Olăneşti, oraşul Olăneşti, jud. Vâlcea

Pe teritoriul oraşului ar fi existat o posibilă aşezare geto-dacică (VULPE 1966, 5–6).

43. Pietrarii de Sus, com. Pietrari, jud. Vâlcea

S-au descoperit două tezaure monetare. Primul aflat într-un vas de lut şi compus din 44 de piese de tipul Aninoasa-Dobreşti, acestea sunt imitaţii târzii de tip Filip al II-lea (MITREA 1971, 121–122) şi un al doilea tezaur de 21 monede imitaţii de tipul Adâncata-Mănăstire, faza a doua de dezvoltare, etapa finală (PREDA 1973, 282).

44. Popeşti, com. Popeşti, jud. Vâlcea

S-a descoperit întâmplător un tezaur de 240 monede, tetradrahme imitaţii din argint după staterii lui Filip al II-lea (DUMITRAŞCU 1982, 34; PREDA 1973, 435–436; WINKLER 1955, 33).

45. Râmnicul Vâlcea, jud. Vâlcea

Pe dealul Capela au fost descoperite fragmente ceramice de culoare cenuşie, un chiup cu ştampilă tip rozetă şi decoraţie sub formă de brăduţi, ceramică asemănătoare cu cea de la Cetăţeni, Căscioarele şi Cozia Veche. Pe dealul Cetăţuia a existat o aşezare geto-dacică. În punctul dealul Petrişor a fost identificată o aşezare geto-dacică. Pe dealul Troianul au fost identificate fragmente ceramice şi urme de vetre. În cartierul 1 Mai s-a descoperit un mormânt de incineraţie. Inventarul fiind compus dintr-o amforă de tip thasian, o urnă bitronconocă şi un vas mare geto-dacic ornamentat prin tehnica ştanţării. În punctul dealul Viilor au fost descoperite fragmente ceramice lucrate la roată sau cu mâna prezentând similitudini cu ceramica de la Ocniţa şi Snagov. Din diferite puncte ale oraşului au fost recuperate o serie de monede, de tipuri diferite, imitaţii tip Filip al II-lea şi Filip al III-lea Arideul, de tip Janiform, Aninoasa-Dobreşti şi Adâncata-Mănăstire (PREDA 1973, 146–334). Ca datare, grupul de aşezări de la Râmnicul Vâlcea se încadrează secolelor II–I a. Chr. (IOSIFARU 1982, 28–32; IOSIFARU 2007, 82–94).

46. Runcu, com. Runcu, jud. Gorj

În punctele Peştera Pârleazului, Vârful Ciocanul Purului, Silişte au fost descoperite fragmente ceramice de origine geto-dacică. De asemenea, la Varniţele Părăsite s-a găsit o mânuşă rhodiană ştampilată datată în secolele III–II a. Chr. Într-o peşteră de pe Valea Sohodolului s-au găsit monede de argint, iar într-o altă peşteră şapte coase geto-dacice lucrate din fier, prin martelare, (CALOTOIU, MOCIOI, MARINOIU 1987, 85; GHERGHE 1986, 105).

47. Săcelu. com. Săcelu, jud. Gorj

Între cele două războaie mondiale s-a descoperit aici un tezaur monetar de 27 de piese din care 16 erau de tipul Adâncata-Mănăstire, iar 11 de tipul Răduleşti-Hunedoara. Monedele datează din perioada 150–70 a. Chr. (GHERGHE 1983, 59; GHERGHE 1986, 106).

48. Sâmbotin, o. Bumbeşti-Jiu, jud. Gorj

Castrul roman a fost construit peste o așezare dacică, conform datelor obținute din cercetările arheologice (GHERGHE 2001, 106).

49. Teleşti, com. Teleşti, jud. Vâlcea

În punctul Livezile Mari au fost descoperiţi 69 de tumuli datând din perioada secolelor V–IV a. Chr. (CALOTOIU, MOCIOI, MARINOIU 1987, 87–98). Într-un alt punct de pe teritoriul satului a fost descoperit un mormânt de incineraţie celtic. Inventarul funerar se compune dintr-o cingătoare de origine celtică, fibule de bronz de tip Latene, două mărgele tipul ochi de păun, o zăbală de fier, oase, ceramică, toate aparţinând secolului II a. Chr. (CALOTOIU, MOCIOI, MARINOIU 1987, 119–122).

50. Topeşti, com. Tismana, jud. Gorj

În punctul La Cetăţuiul s-a constatat existenţa unei aşezări geto-dacică nefortificate. Materiale ceramice aflate aici aparţin secolelor I a. Chr. – I p. Chr. (GHERGHE 1986, 111).

51. Vârţ, com. Teleşti, jud. Gorj

Cetatea de la Vârţu se ridică pe o înălţime din satul cu acelaşi nume, în locul Cioaca cu bani. Aceasta domină valea Jaleşului, fiind punct strategic spre defileul Jiului. Promontoriul pe care se află cetatea a fost tăiat în scări şi prevăzut cu şanţ şi trei valuri succesive de apărare.

Primul strat arheologic aparţine culturii Coţofeni, urmat de un strat dacic de epocă clasică. Săpăturile din 1934 au prelevat între altele fragmente ceramice, obiecte de podoabă, o spadă, un vârf de lance, un pinten de fier, un cuţit.

De asemenea, în anul 1976 au fost descoperite în imediata apropiere două morminte de incineraţie aparţinând unui războinic şi respectiv unei femei. Inventarul compus din fragmente ceramice, o lance, un cuţit, podoabe, o fibulă şi mărgele tip ochi de păun. Au fost descoperite şi o serie de monede de provenienţă dacică.

Cetatea se încadrează în categoria celor de pământ fortificate cu palisade, punct strategic aparţinând secolelor I a. Chr. – I p. Chr. În apropiere s-a construit castrul de pământ de la Pinoasa (BERCIU 1939, 190–303; GHERGHE 1986, 109; GHERGHE 1983, 50; PREDA 1980, 64).

ANEXA 5

Etape şi orizonturi culturale în cronologia siturilor din Dacia Meridională

Date istorice	Situri	Obiecte	Etape cronologice	Orizonturi
Sf. sec. I a. Chr.	Piscul Crăsani, jud. Ialomița	Fibulă cu port-agrafă lamelară; candelabru bronz de proveniență elenistico-romană	jumătatea. sec. I a. Chr. – primele decenii ale sec. I p. Chr.	ORIZONTUL I
	Radovanu, jud. Călărași	Ceramică elenistico-romană?		
	Cârlomenești, jud. Buzău	Fibulă-linguriță		
	Zimnicea, jud. Teleorman	Fibulă romană puternic profilată		
	Calafat, jud. Dolj			
	Dunăreni, jud. Dolj	Vas bronz		
	Țigănești, jud. Teleorman			
	Ulmeni, jud. Călărași			
	Vedea, jud. Teleorman			
Expediția lui Aeliu Catus	Călărași, jud. Călărași			ORIZONTUL II
	Căscioarele, jud. Ilfov	Ceramică		
	București, București	Tipul Aucissa		
	Sucidava-Celei, jud. Olt	Ceramică		
	Coțofenii din Dos, jud. Dolj	Fibulă bronz de proveniență romană		
	Sprâncenta, jud. Olt	Fibulă tipul norico-pannonic și tipul Aucissa, denar roman republican (16 a. Chr.)		
	Popești, jud. Giurgiu	Fibulă tipul Unguiform, Jezerine, Alesia, Aucissa, denar roman de la Augustus (23–12 a. Chr.)		
	Bordușani, jud. Ialomița	Ceramică romană, sf. sec. I a. Chr. – înc. sec. I p. Chr.		
	Cernele-Craiova Dolj			
	Bâzdâna-Calopăr Dolj			

Date istorice	Situri	Obiecte	Etape cronologice	Orizonturi
Expediția lui Ti. Plautius Silvanus Aelianus	Grădiștea, jud. Brăila	Fibulă tipul Jezerine, Alesia,	Jumătatea secolului I p. Chr.	ORIZONTUL III
	Tinosu, jud. Prahova	Fibulă puternic profilată, fibulă în formă de disc, monedă romană imperială (41 p. Chr.)		
	Barboși-Galați, jud. Galați			
	Homorici jud. Prahova			
Razboaiele lui Domitian cu dacii	Cetățeni, jud. Argeș	Încheietoare de lorica segmentata; fibulă puternic profilată și fibulă tipul Jezerine	Sf. sec. I p. Chr. – înc. sec. II p. Chr.	ORIZONTUL IV
	Pietrosele, jud. Buzău	Fibulă bronz cu balama și aripioare și tipul în formă de disc (80 p. Chr.)		
	Vlădiceasca, jud. Ilfov	Ceramică romană târzie, anul 80 p. Chr.		
	Poiana/Polovragi jud. Gorj	Tezaur monetar roman 81 p. Chr.		
	Socu-Bărbăteșri, jud. Gorj	Piese echip. militar		
Razboaiele lui Traian cu dacii	Ocnița, jud. Vâlcea			ORIZONTUL V
	Poiana, jud. Galați			

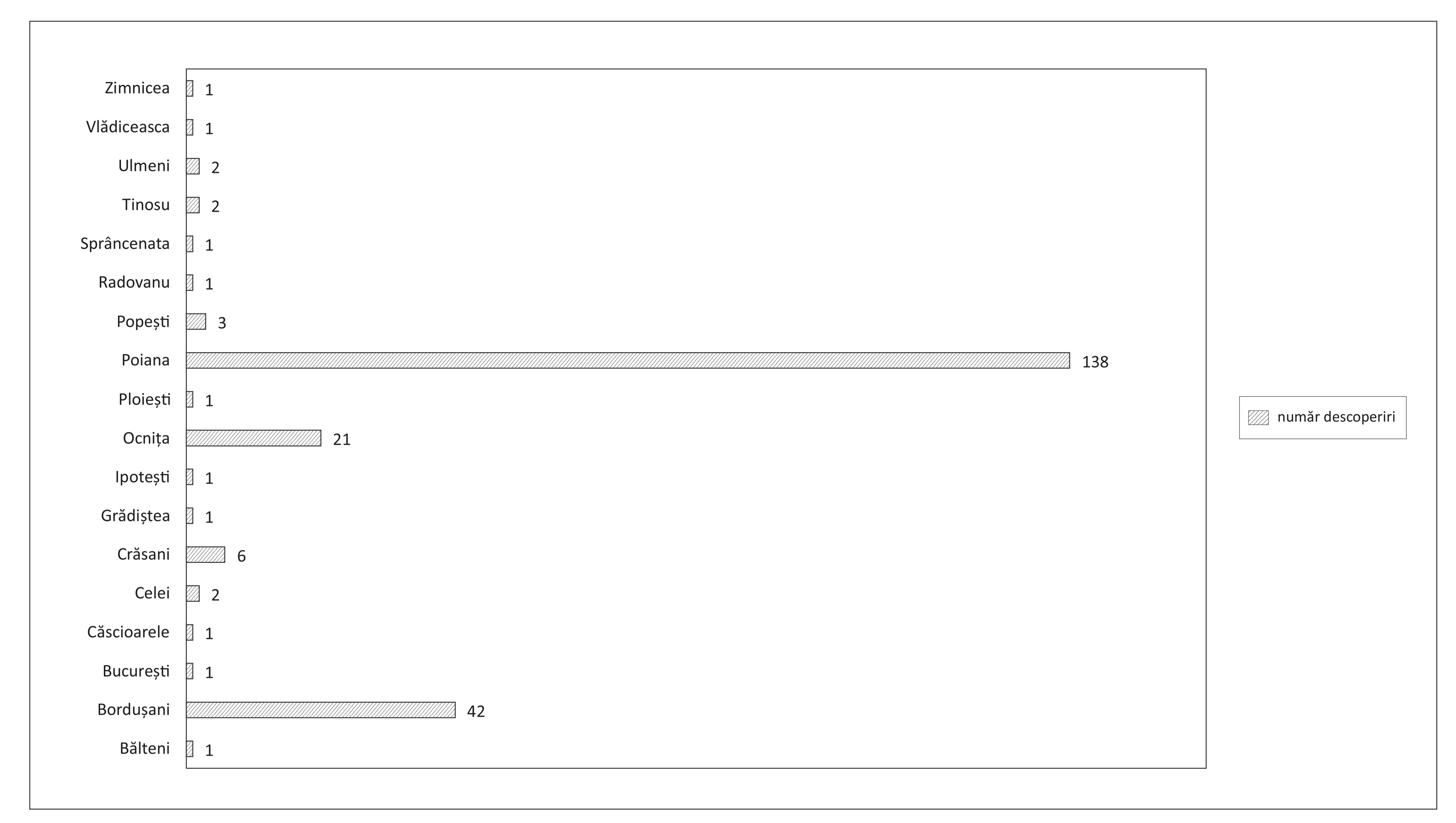
ANEXA 6a

TABELUL DESCOPERIRILOR CERAMICE

NR.	Localitatea / Judeţul	Amfore	Opaiţe	Terra sigillata	Ceramică glazurată	TOTAL DESC.
1.	Bălteni, jud. Buzău	X				1
2.	Bordușani, jud. Ialomița				X	42
3.	București – Arhivele Statului				X	1
4.	Căscioarele, jud. Ilfov				X	1
5.	Celei, jud. Olt		X		X	2
6.	Crăsani, jud. Ialomiţa				X	6
7.	Grădiștea, jud. Brăila				X	1
8.	Ipotești, jud. Olt				X	1
9.	Ocniţa, jud. Vâlcea	X	X	X	X	21
10.	Ploiești, jud. Prahova				X	1
11.	Poiana, jud. Galați	X	X	X	X	138
12.	Popești, jud. Giurgiu				X	3
13.	Radovanu, jud. Călărași				X	1
14.	Sprâncenata, jud. Olt		X			1
15.	Tinosu, jud. Prahova				X	2
16.	Ulmeni, jud. Călărași				X	2
17.	Vlădiceasca, jud. Ilfov				X	1
18.	Zimnicea, jud. Teleorman				X	1
	TOTAL					**226**

ANEXA 6b

CERAMICA ROMANĂ. STATISTICĂ

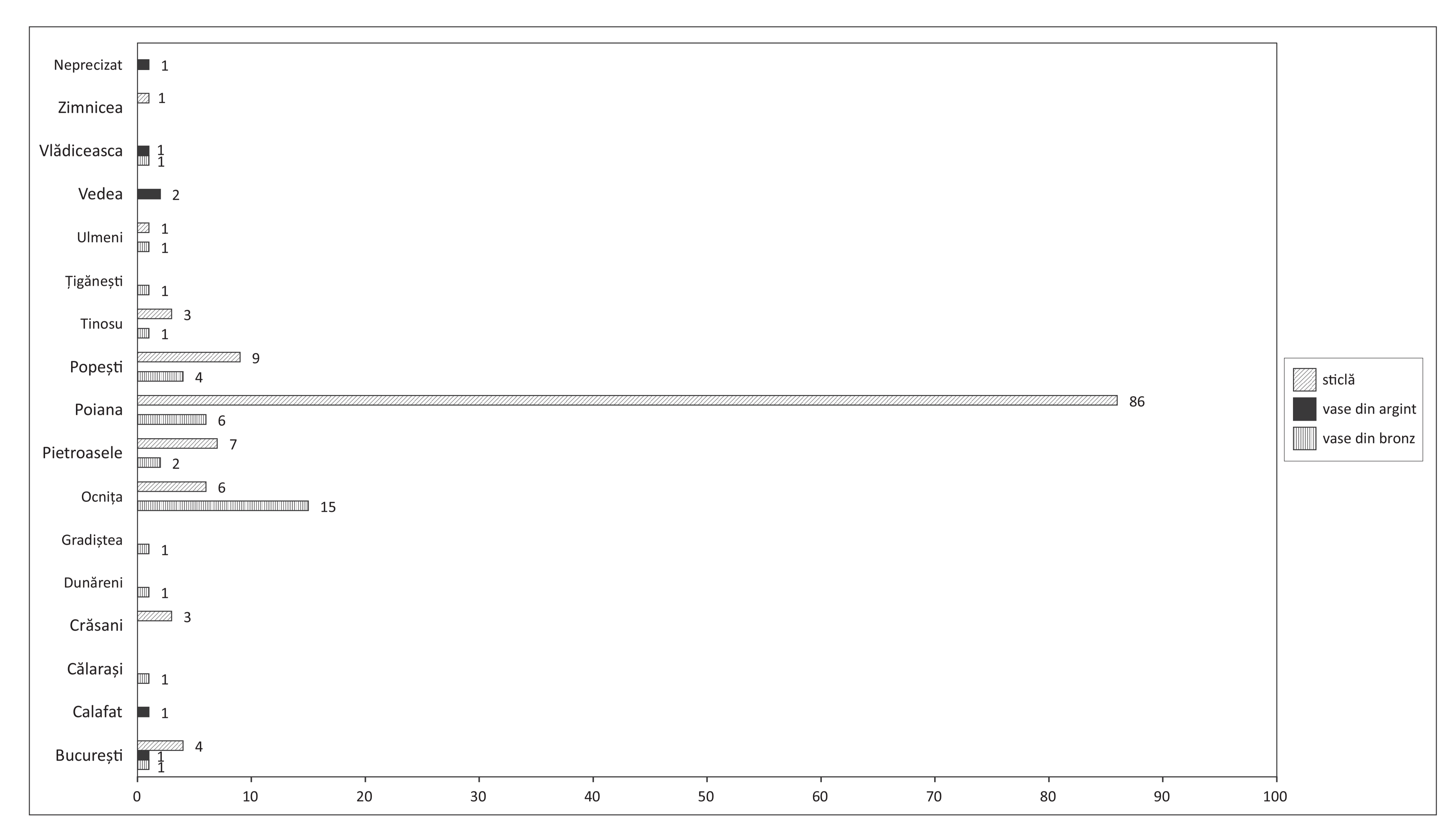
ANEXA 7a

TABELUL VASELOR DIN BRONZ, ARGINT ŞI STICLĂ

NR.	Localitatea / Judeţul	Vase din bronz	Vase din argint	Vase din sticlă
1.	Bucureşti – Herăstrău	1	1	4
2.	Calafat, jud. Dolj		1	
3.	Călăraşi, jud. Călăraşi	1		
4.	Crăsani, jud. Ialomiţa			3
5.	Dunăreni, jud. Dolj	1		
6.	Grădiştea, jud. Brăila	1		
7.	Ocniţa, jud. Vâlcea	15		6
8.	Pietroasele, jud. Buzău	2		7
9.	Poiana, jud. Galaţi	6	–	86
10.	Popeşti, jud. Giurgiu	4		9
11.	Tinosu, jud. Prahova	1		3
12.	Ţigăneşti, jud. Teleorman	1		
13.	Ulmeni, jud. Călăraşi	1		1
14.	Vedea, jud. Teleorman		2	
15.	Vlădiceasca, jud. Ialomiţa	1	1	
16.	Zimnicea, jud. Teleorman			1
17.	Loc neprecizat		1	
	TOTAL	**35**	**6**	**120**

ANEXA 7b

VASE DIN BRONZ, ARGINT ŞI STICLĂ. STATISTICĂ

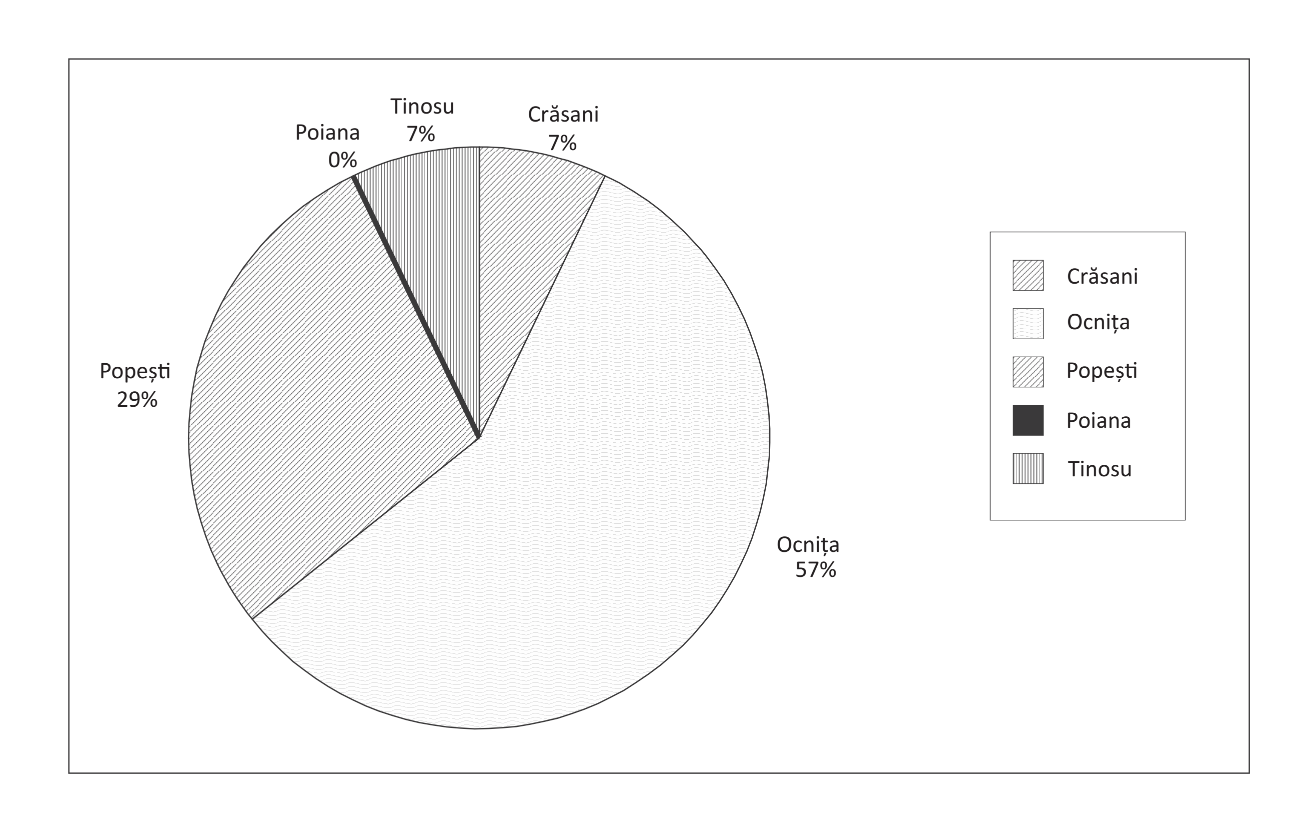
ANEXA 8a

TABELUL UNELTELOR ŞI USTENSILELOR DE UZ CASNIC

Nr.	Localitatea / judeţul	Instrumente medicale	Clopote	Căţei vatră	Candelabre	Vase marmură	Aplice	TOTAL
1.	Crăsani, jud. Ialomiţa				1			1
2.	Ocniţa, jud. Vâlcea	2	2	1	1		2	8
3.	Poiana, jud. Galați							?
4.	Popești, jud. Giurgiu					2	2	4
5.	Tinosu, jud. Prahova				1			1
TOTAL		**2**	**2**	**1**	**3**	**2**	**4**	**14**

ANEXA 8b

UNELTE ȘI USTENSILE DE UZ CASNIC. STATISTICĂ

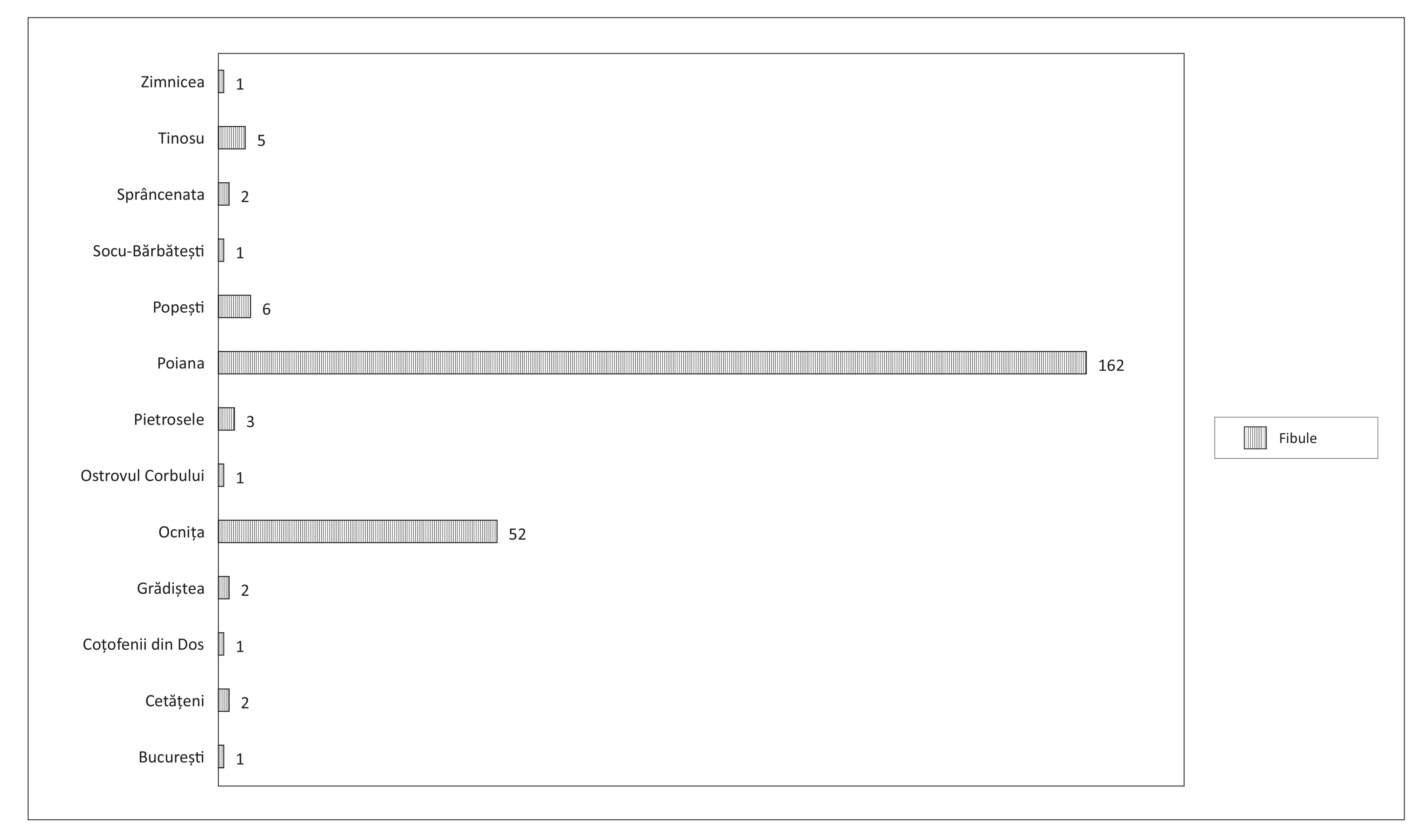
ANEXA 9a

TABELUL FIBULELOR

Nr.	Localitatea / Judeţul	Număr de descoperiri
1.	București – Tei	1
2.	Cetăţeni, jud. Argeş	2
3.	Coțofenii din Dos, jud. Dolj	1
4.	Grădiștea, jud. Brăila	2
5.	Ocniţa, jud. Vâlcea	52
6.	Ostrovu Corbului, jud. Mehedinţi	1
7.	Pietroasele, jud. Buzău	3
8.	Poiana, jud. Galați	162
9.	Popești, jud. Giurgiu	6
10.	Socu-Bărbătești, jud. Gorj	1
11.	Sprâncenata, jud. Olt	2
12.	Tinosu, jud. Prahova	5
13.	Zimnicea, jud. Teleorman	1
TOTAL		**239**

ANEXA 9b

FIBULE. STATISTICĂ

ANEXA 10

TABELUL PIESELOR DE PORT ŞI PODOABĂ. OGLINZI

Nr.	Localitatea / Judeţul	Fibule	Oglinzi	Mărgele	Altele
1.	Albești, jud. Gorj			1	
2.	Alimpești, jud. Gorj			1	
3.	București – Tei	1			
4.	Cetăţeni, jud. Argeş	2			
	Coțofenii din Dos, jud. Olt	1			
5.	Crăsani, jud. Ialomiţa			2	
6.	Grădiștea, jud. Brăila	2			
7.	Ocniţa, jud. Vâlcea	52	6	13	3
8.	Ostrovu Corbului, jud. Mehedinţi	1			
9.	Pietroasele, jud. Buzău	3	1?	7	
	Poiana, jud. Galați	162	28?	?	2
10.	Popești, jud. Giurgiu	6	1	3	1
11.	Rovinari, jud. Gorj			1	
12.	Socu-Bărbătești, jud. Gorj	1		1	
13.	Sprâncenata, jud. Olt	2			
14.	Telești, jud. Gorj			1	
15.	Tinosu, jud. Prahova	5	1		
16.	Turburea-Spahii, jud. Gorj			1	
17.	Zimnicea, jud. Teleorman	1	1		

ANEXA 11

TABELUL ARMELOR ŞI PIESELOR DE ECHIPAMENT MILITAR

NR.	Localitatea / Judeţul	Arme	Umbou scut	Piese echipament militar	Piese harnașament	TOTAL
1	Cetăţeni, jud. Argeş			X		1
2	Ocniţa, jud. Vâlcea	X	X	X	X	12
3	Poiana, jud. Galați	X	X	X	X	34
4	Socu-Bărbătești, jud. Gorj			X	X	1
	TOTAL					48

ANEXA 12

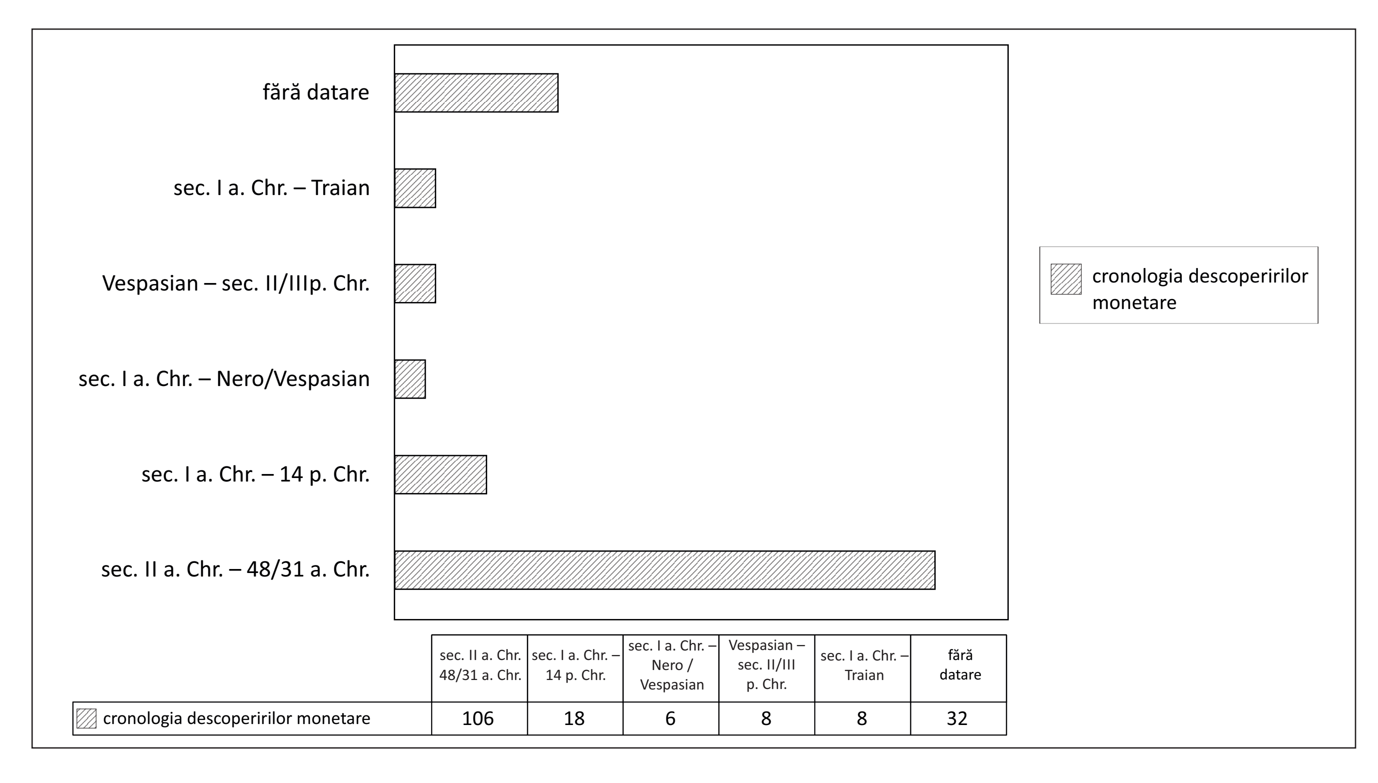
Inscripţii cu litere latine. Tabel și statistică

Nr.	Localitatea / Judeţul	Număr de descoperiri	Procente
1	Cetăţeni, jud. Argeș	1	12,5%
2	Crăsani, jud. Ialomiţa	1	12,5%
3	Ocniţa, jud. Vâlcea	5	62,5%
4	Polovragi, jud. Gorj	1	12,5%
	TOTAL	**8**	**100%**

ANEXA 13

Repartiţia cronologică a descoperirilor monetare. Tabel și statistică

Nr.	Etapa	Nr. descoperiri	Procentaj
1	Sec. II a. Chr. – 48/31 a. CHr.	106	59,55%
2	Sec. II–I a. Chr. – 14 p. Chr.	18	10,11%
3	sec. II/I a. Chr. – Nero/Vespasian	6	3,37%
4	Vespasian – sec. II/IIIp. Chr.	8	4,49%
5	Sec. II/I a. Chr. – Traian	8	4,49%
6	Datare incertă	32	17,97%
	TOTAL	**178**	**100%**

	sec. II a. Chr. 48/31 a. Chr.	sec. I a. Chr. – 14 p. Chr.	sec. I a. Chr. – Nero / Vespasian	Vespasian – sec. II/III p. Chr.	sec. I a. Chr. – Traian	fără datare
cronologia descoperirilor monetare	106	18	6	8	8	32

ANEXA 14

TABELUL GENERAL AL AŞEZĂRILOR ÎN CARE S-AU DESCOPERIT ALTE CATEGORII DE PIESE ROMANE DECÂT TEZAURE MONETARE*

N r.	Așezarea/ Judeţul	Ceramică	Vase din bronz, argint, sticlă	Unelte și ustensile de uz casnic din bronz, fier și marmură	Piese de port și podoabă: fibule, mărgele, oglinzi, piese de artă	Arme și piese de echipament militar	Descoperiri cu caracter monetar	Inscripţii cu litere latine	Număr descoperiri
1.	Bălteni, jud. Buzău	1							1
2.	Bordușani, jud. Ialomița	42							42
3.	București	1	6		1				8
4.	Calafat, jud. Dolj		1						1
5.	Călărași, jud. Călărași		1				1		2
6.	Căscioarele, jud. Ilfov	1							1
7.	Celei, jud. Olt	2							2
8.	Cetăţeni, jud. Argeș				2	1	2	1	6
9.	Coțofenii din Dos, jud. Dolj				1				1
10.	Crăsani, jud. Ialomiţa	6	3	1	2		1	1	14
11.	Dunăreni, jud. Dolj		1						1
12.	Grădiștea, jud. Brăila	1	1		2				4
13.	Ipotești, jud. Olt	1							1
14.	Ocniţa, jud. Vâlcea	21	21	8	71	12	3	5	141
15.	Ostrovu Corbului, 1jud. Mehedinţi				1				1
16.	Pietroasele, jud. Buzău		9		11		2		22
17.	Ploiești, jud. Prahova	1					2		3
18.	Poiana, jud. Galați	138	92	?	192	34	6	-	462

N r.	Așezarea/ Judeţul	Ceramică	Vase din bronz, argint, sticlă	Unelte și ustensile de uz casnic din bronz, fier și marmură	Piese de port și podoabă: fibule, mărgele, oglinzi, piese de artă	Arme și piese de echipament militar	Descoperiri cu caracter monetar	Inscripţii cu litere latine	Număr descoperiri
19.	Polovragi, jud. Gorj						1	1	2
20.	Popești, jud. Giurgiu	3	13	4	10		4		34
21.	Radovanu, jud. Călărași	1							1
22.	Socu-Bărbătești, jud. Gorj				2	2	1		5
23.	Sprâncenata, jud. Olt	1			2		2		5
24.	Tinosu, jud. Prahova	2	4	1	6				13
25.	Ţigănești, jud. Teleorman		1						1
26.	Ulmeni, jud. Călărași	2	2						4
27.	Vedea, jud. Teleorman		2						2
28.	Vlădiceasca, jud. Ilfov	1	2						3
29.	Zimnicea, jud. Teleorman	1	1		1		1		4
30.	Altele – Situri neprecizate		1		5				6
	TOTAL	226	161	14	309	49	26	8	793

*Sunt menţionate descoperirile monetare doar pentru aşezările unde au fost descoperite şi alte categorii de importuri.

ANEXA 15

Cronologia importurilor romane din Dacia Meridională (Poiana, Ocniţa, Popeşti, Pietroasele, Crăsani, Tinosu)

Nr.	Localitatea	Nr. obiecte	Sec. I a. Chr.	Dată incertă	Sec. I p. Chr.
1	Poiana, jud. Galați	462	3,46% **(16)**	12,33% **(57)**	84,19% **(389)**
2	Ocnița, jud. Vâlcea	141	3,54% **(5)**	9,21% **(13)**	87,23% **(123)**
3	Popești, jud. Giurgiu	34	70,5% **(25)**	29,5% **(9)**	
4	Pietroasele, jud. Buzău	22	68,18% **(15)**	-	31,81% **(7)**
5	Crăsani, jud. Ialomița	14	100% **(14)**	-	0%
6	Tinosu, jud. Prahova	13	61, 53% **(8)**		38, 46% **(5)**

THE DACO-ROMAN RELATIONS IN THE LOWER DANUBE BASED ON ARCHAEOLOGICAL RESEARCH (1ST CENTURY BC – 1ST CENTURY AD)

ABSTRACT

The pre-Roman history regarding the Getic and Dacian areas still provides little information, even with respect to archaeological sources. Referring to the doctoral thesis of Grigore Tocilescu, *Dacia before the Romans*, but particularly to the work of Vasile Pârvan, *Getica: The protohistory of Dacia*, we may assert that in one and a half century of Romanian archaeological activity, the issues related to ancient civilizations on Romanian land are still complex. The Romanian Academy has all the credit for organizing two times the historical matters of this area of the Romanian contemporary times.

A series of issues related to the Dacian civilization remain unsolved. This doctoral thesis pursues, on one hand, some old controversial and long debated subjects and, on the other hand, presents our own contribution related not only to reinterpretation, but also to the introduction of new sources in our discussion.

The subject of this research is *the type and means of the Roman presence and involvement in the area north of the Danube until the conquest and transformation of Dacia into a province.* At the same time, the *relations* between Romans and Dacians in the Lower Danube, considering all implicit and derived aspects of such phrase, are highlighted in this discussion.

A complex discussion regarding the political, economic, military, social and ethnic background in the Lower Danube between the 1st century BC and the 1st century AD, based on the two greatest information sources, written and archaeological sources, has not yet been held for the past few decades. Without taking for granted our success in objectively organizing the existing information through this thesis, we may consider that an analysis combining sources corresponding to this period of the Dacian history and civilization in the extra-Carpathian area is an indicated step. Arguments in favour of such historiographic course of action will be brought subsequently, not before establishing the minimum geographical, historical and chronological background, developed later.

From the geographical point of view, we will mainly discuss the archaeological discoveries belonging to contemporary regional and historical entities, Oltenia (Lesser Wallachia) and Muntenia (Greater Wallachia), as well as to Southern Moldova – the area adjacent to the Southern Dacia region.

For the introduction of our course of action regarding the geopolitical situation in the Lower Danube, the contribution of the other Romanian and Bulgarian historical regions is also significant, with special reference to Dobruja (Romanian *Dobrogea*) and to the area in the proximity of the Danube. Geographically speaking, we must also define the phrase *Lower Danube*, which represents the area positioned between the Defile of the Danube (Defileul Dunării) and its mouths – a historically controversial region if we are to consider the ethnical diversity dating back from ancient times and still surviving today. Thus, we only mention for Dobruja the presence of the Greeks, Scythians, Getae, Sarmatians, Romanians, Slavs, Turks, a.s.o. Moreover, we must point out that the Danube was only a

gate, not a border – irrespective of the historic period taken into account – a path towards successful trading, conflict and peace, which implies knowledge, not isolation.

Resuming the discussions related to the relations between the Geto-Dacian and the Roman people, emphasizing the archaeological discoveries, is imperative considering the many field research activities that have never gone beyond the research phase or the phase of mere articles in a general work. There are, however, two exceptions which we will further discuss in the chapter dedicated to the presentation of such issue. Firstly, we refer to the work of Ioan Glodariu of 1974[1], particularly dedicated to Greek and Hellenistic discoveries, highlighting economic aspects, and secondly, to the work of professor C. C. Petolescu *Dacia and the Roman Empire* (*Dacia şi Imperiul roman*[2]). The latter is known for having analyzed and organized especially epigraphic discoveries and narrative sources.

It is a known fact that the Romanian historiography tackled the subject of the Daco-Roman relations before the wars of 101–102 and 105–106, mainly on the grounds of texts written by ancient authors and of archaeological discoveries in the area of Orăştie, decreasing substantially the scope of discussions. Moreover, we must not leave aside the idea of Romanization and continuity, which modern and contemporary historiography and polemic find very dear to their hearts.

Following this trend of research argumentation, it is impossible for us not to further discuss the idea of a possible roman infiltration in the territory north from the river before the conquest and establishment of bridgeheads ensuring the Danube limes in the second half of the 1st century AD Research and monographic works published during the past three decades of the 20th century, with a strong archaeological component, impose their employment in a comprehensive work. Thus, the sites of Sprâncenata, Ocniţa-Buridava, Pietroasele, and also the ones of Dobruja and the ones in the proximity of the mouths of the Danube, of Orlovsca or Barbosi, represented the main focus of researchers. The importance of studies, articles and information regarding Dacian settlements and cities of Muntenia and Oltenia allow us to reanalyze the general background for the development of the Geto-Dacian society.

The chronology of some sites located in the area of Southern Dacia may reveal a completely special situation, even if we are not to consider the possible discussions regarding the vallums built here, Brazda lui Novac de Nord and Brazda lui Novac de Sud, mentioning in this respect the main theories and historiographic courses of action.

The course of action taken through the work dedicated to Roman imports in Southern Dacia, mentioned above, leads us to the idea – asserted by many researchers during the past decade – that the many roman discoveries in Dacia did not arise exclusively from economic relationships, but also from an aggregate of political, military and economic factors.

These are only some of the arguments – obviously – in favour of writing such a paper and of redefining the political, economic, military and rational context of the relations between Dacia and the Roman world during the 1st century BC and the 1st century AD, from a perspective that would connect and consolidate archaeological data with narrative sources.

For the purpose of clearly highlighting the situation of the relations formed between the Geto-Dacian and the Roman worlds, based on archaeological discoveries and ancient sources, this thesis was structured into three sections.

The first section comprises the ***Introduction (the Argument, Geographical background, Issues of ancient geography, Research presentation, Documentary basis and methodology).*** It presents some historical, documentary or methodological issues we had to face in our attempt to redefine or draw a historical sketch for pre-Roman Dacia. Historical arguments, as well as spatial and temporal

---

1 *Relaţii comerciale ale Daciei cu lumea elenistică şi romană*, Cluj, 1974 (*The Commercial relationship of Dacia with the Hellenistic and Roman world*).

2 C. C. Petolescu, *Dacia şi Imperiul Roman*, Bucureşti, 2000 (*Dacia and the Roman Empire*).

coordinates of the research are part of this first chapter. Citing, even without further discussion, books or researches was imperative as a background and starting point for this research.

The second section comprises chapters ***II. The Chronological, historical and political background*** which describes in detail the political history of the Dacian area during the 1st century BC and the 1st century AD, as well as the Roman infiltration in the Balkans.

This fundamental chapter based particularly on information provided by ancient authors, is followed by chapter ***III. The Danube limes during the 1st century BC and the 1st century AD, based on ancient sources and on archaeological researches***. This chapter clearly presents the Roman factor existing by the Danube, corroborating ancient information with archaeological data, as well as the means by which the Empire controls geopolitically the Danube limes. Some Romanian and foreign historiographic works have also contributed incontestably and fundamentally to the development of chapters II and III.

Chapters ***IV. Sites located in Southern Dacia and the stage of their development before the Roman conquest*** and ***V. Roman imports in Southern Dacia during the 1st century BC and the 1st century AD*** represent the backbone of this thesis, at the same time forming its third section. To the extent of the information available, we tried to clarify issues related to the chronology of certain sites, as well as to redefine the term *imports*. We believe that the theses of Vasile Pârvan and Ioan Glodariu, who saw Dacia as a real exchange market, may be reanalysed. The Roman products brought to Dacia may be considered the result of a political relationship based on a *foedus* and of repetitive acts of theft performed during military incursions.

Chapter IV is based on the analysis and chronological presentation of approximately 70 Dacian sites. The most important 21 sites were introduced in the chapter, while the rest of the 70 sites were listed in Annex 1.

The last chapter, V, was dedicated to the analysis of *imports*, considering each type of item, the chronology of the site and of the piece, the provenance of the item, the feature in which it was found and – last, but not least – the total number of findings. This entire chapter is based on the information in Annexes 2, 3 and 4.

The last section comprises the ***Conclusions***, a detailed analysis of the political, military and social situation of Southern Dacia during the 1st century BC and the 1st century AD We could make a clear chronological distinction with regard to the stages the Geto-Dacian society had gone through in its relation with the Roman world. We were able to identify a series of goals pursued by Geto-Dacian leaders in both internal and external politics. At the same time, some opinions stated earlier in this paper, as well as theses regarding the general stage of the development of the Geto-Dacian society, have been brought into discussion again, taking into account archaeological discoveries and ancient sources.

This paper also comprises an ***Annex Catalogue*** which contains:

- A record of Geto-Dacian discoveries in Southern Dacia from the 2nd century AD to the 1st century AD, emphasizing the demographic situation during the two centuries; approximately 70 sites are presented;
- A catalogue comprising discoveries of Roman provenance in Southern Dacia, compiled following the example of the *German Corpus of Roman finds in the Barbaricum*. The catalogue lists all discoveries in an alphabetical order, for each site. Moreover, a monetary catalogue, as well as one comprising fibulae are presented as part of this research. Approximately 800 monetary items and 200 monetary discoveries were carried and sorted;
- Annexes and statistics regarding the number, provenance, chronology and geographical distribution of Roman items in Southern Dacia;
- Boards with pictures and maps representing the status of all items discovered (Boards I – LVIII with pictures and Boards LVIX–LXXIII with maps).

Most of the elements of this catalogue are reflected in pictures. We attempted to work in an effective manner for the purpose of this research and to create compatibility between this catalogue and the works existing in Europe. Therefore, the piece entered in our inventory is described following standard columns: site, feature, date of discovery, description of the piece, analogies, dating of the piece, dating of the site, minimum bibliography and picture.

Geto-Dacian sites provide during the 1st century BC the image of a flourishing society as far as economy and civil engineering is concerned; such situation is due to the intense trade with the Greek cities, on one hand, and to the interest which Geto-Dacian leaders have shown in power and prestige structures, following the Hellenistic example, on the other hand.

A series of features of the Geto-Dacian society are pointed out in this thesis, which are considered to be important for the whole image of the Dacian society during the 1st century BC and 1st century AD:

- Warrior, patriarchal society with several centres of power which determined the existence of civil and small settlements around it, paying taxes to a local leader;
- A religion with a structure that we are not yet completely aware of, but in which we recognise deities of war, fire and family;
- An open world passing through an assimilation phase, both material and spiritual (valid particularly for the great proto-cities, for the *inscriptions* in Latin letters); as proof stand the discoveries of Popeşti, Sarmizegetusa, Feţele Albe, Poiana, Ocnița, Cetățeni.
- Abundance of natural resources ranging from agricultural products to iron ore (iron, gold, silver, lead) or products such as salt, fish, a.s.o.;
- The Dacian world had a powerful army, as we could see in the first half of the 1st century BC, and its involvement in the internal affairs of Rome might have been considered a direct threat to the stability of the state;
- Last, but not least, the interest of Geto-Dacian kings in one of the key areas of Greek trade, Pontus Euxinus and the mouths of the Danube (the large number of coins and coin reproductions following Greek and Hellenistic patterns, ascertain the intensity of the money flow, as well as the increased involvement of Getae and Dacians in the politics of Pontic cities, considering that the coins might have been obtained as a consequence of treaties signed for assuring the protection of the cities or through regular payments in exchange for peace), as well as following military incursions in the Roman province.

These are only a few of the characteristics and advantages that the Geto-Dacian world has at the end of the 1st century BC, in a time when the Roman Empire displays its *universalist* character.

The political implications of money hoards existing in Dacia are more plausible rather than the economic ones. A text of Polybius discusses the trade with the Getae, underlining that we are dealing with payments in kind, products in exchange for other products (barter), in nowise commodities in exchange for money.

Money is rather obtained by paying mercenaries, peace or some services and through theft. The Dacian society of the respective period corresponds to a picture dominated by military force rather than by economy and trade.

The actions of Burebista originate from military and political interest, preliminary to having a clear economic character. The Hellenistic states are also military states, counting on their force and domination, and their royal treasures comprise stipends and money appropriated during conquests; they are not the result of trade. Romanian historiography considered as of the times of Parvan seems to have been misled into shaping a society full of merchants, traders and workshops.

The existence of some large emporia nearby or around the great Dacian fortresses, is normal; it emphasized and corresponded not to a society in which trading was based exclusively on money, but to a society structured around centres of power. The control over the emporia became a priority

of local leaders.

The large number of the money hoards discovered reflects the interest in hoarding metal, not at all the interest in the inherent value of money. An argument supporting this point of view is the fact that the Roman republican coin, which was heavier, continued to be preferred over the imperial coin long after the reign of Augustus.

The Dacian society is revealed as a structure lacking political and military union; even the stage of the *union* of Burebista was accomplished by military and political means and not at all for the concept of nation. After the death of Burebista, not even the Roman danger could be enough motivation for political union, but it was rather an opportunity for some leaders to try to ascertain their dominating force over some areas and settlements, without actually understanding the risks of getting closer to the Empire.

The Dacian world lacks political union, yet it is united under material and spiritual aspects.

The unity of this civilization only exists under religious and material aspects, which is a normal thing if we are to consider that villages are interested in their own well being and life, not at all in political development. The process of forming the *empire* of Burebista is not considerably influenced by open conflicts, and archaeological discoveries give us the image of destruction of at most several great centres of power and not of the settlements around them, which is of considerable importance for the above statements.

Military conflicts are only meant to exercise force and control over certain areas, far away from the interests of most of the commoners. The destruction of the sites of Campia Romana (the Wallachian plain) and the creation of a safety area became necessary as of the reign of Octavius, building a real *limitibus* to ensure military and economic control for the entire area of the Danube and Pontus.

The Roman influence could not expand beyond Tiras unless Rome controlled Campia Romana and Southern Moldova by military force. The bridgeheads north from the river became necessary once the Danube became the Moesian borderline and the Odrysian kingdom was gone. The elimination of the several centres of power north from the river was necessary for the purpose of decreasing the number and frequency of the attacks of various Dacian leaders on the territory south from the river, and it also benefited some Dacian kings who, therefore, became clients of the Empire.

Though it pretended to rule under the old principles of the reign of Burebista, the Dacian royalty of Orastie, became one of the clients of Rome and participated in the political game. However, the wars with Domitian reveal a new state of affairs and for the first time the Roman danger emerges with all its power in the territories north from the Danube, threatening the existence of the kingdom with the centre at Sarmizegetusa.

Though it reached the river Muresul Mijlociu (?), the early expedition at the end of the 1st century BC of Vinicius could not jeopardise the Dacian force and continuity in the area, the same way the frequent pillages south from Macedonia or Thracia conducted by Dacian kings were not meant to eradicate the Roman danger, but to steal and draw attention to the fact that the existence and control over the border also depended on them.

The stability of the Iazyges in the Pannonian Plain was the first factor that limited the force of the Dacians in the Middle Danube at the same time with the progression of the Romans in Southern Oltenia, Central Muntenia and Southern Moldova. The depopulation of these areas created a void that allowed the Bastarnae, as well as the Roxolani to control and limit the east side of the Dacian kingdom of Transylvania.

The prospective alliances between Dacians and Sarmatians during the Dacian wars become a fact due to a special situation in which Rome threatens to conquer and turn into province a safety area that provided financial, military and political benefits to the Empire, as well as to Barbarian kingdoms.

Archaeological discoveries provide a completely different situation from the image in history books.

We are dealing with a real *terra deserta*[3] south from the Carpathians, except for the great political and economic centre of Ocnita-Buridava, which probably benefited from stipends and an alliance with the Empire.

At Poiana we find a rather similar situation, settlements continuing their life until the 2nd century, as shown by the archaeological finds. The centres of power of Ocnita and Poiana are also mentioned in the Papyrus of Hunt. Without analysing the chronology of the papyrus, we believe that the two centres were anyway tightly connected to Rome, towards which they had shown goodwill so far.

To support the version of a possible Roman presence north from the river, we would like to refer to a fragment of Martial (Epigr. V, 3, 1–6) *Diegis, inhabitant of the shore that now belongs to us, has come to see you, Germanicus, from the very waters of Istros, which are under your domination* (…). In the chapter dedicated to the *Danube Limes* we mentioned the fact that a series of Roman castra like Drajna de Sus, Stolniceni-Buridava or the ones on the upper course of the river Jiu, are still covered in mystery with regard to certain aspects related to chronology.

In order to shed light upon the exact situation of the Daco-Roman relations we also need to present elements of Roman origin in Dacia.

As far as *imports* are concerned, we notice the existence of a considerable amount of luxury products from a series of important centres, as well as a small amount of such products in other centres, which actually reveals their prestige. (Annexes 14 and 15a).

In addition to the *centralizing* trend which Romanian historiography embraces in certain works, considering that we are dealing with one Dacian state corresponding to the structure of the *empire* of Burebista, we found another completely different trend which describes each newly researched dava as a political centre.

However, these davae are rightfully centres of power and political decision-making; yet the interests of each king do not correspond to a general view. Nevertheless it is hard for us to believe that there are 10–15 small states, rather than 4–5 states according to ancient writings, and that these settlements change their borderlines depending on the historical phase and on the influence of one centre or another.

In this respect we introduce a different picture in which centres such as Popesti or Tinosu, Gradistea, Poiana or Carlomenesti a.s.o, exercise authority in different historical phases, depending on the political, economic and military force attributed to the leader. The fall of a centre of power did not mean the disappearance of the *settlement*, but it meant the rise of another centre.

In the case of the territory south from the Carpathians there is no unitary defence system as it is in the case of Orăștie and Porțile de Fier ale Transilvaniei (The Iron Gates of Transylvania). In these areas the local centres of power rise and fall rapidly, while all we have left is the comments concerning the line of rulers of Sarmizegetusa.

The collapse of some political centres such as Popesti, Tinosu, Barboși, Crăsani, Radovanu, Căscioarele, Zimnicea, Grădiștea at the end of the 1st century BC or latest by the end of the first half of the 1st century AD was noted several times, without reaching a unitary conclusion.

Based on research elements presented in the chapters dedicated to the chronology of the sites in this area and to Roman *imports* during the 1st century BC and the 1st century AD we could imagine a complex situation different from the *contemporary tradition*.

We will briefly describe here again the chronological stages we could distinguish for the Dacian settlements south from the Carpathians (Annex 5, board LXXI). The identification of three corresponding time stages, divided into five temporal spheres, was mandatory considering the

[3] This phrase does not designate lack of population and settlements, but the elimination of the great centres of power, as shown in the Catalogue of the Geto-Dacian finds in the Subcarpatii Getici (Getic Sub-carpathians), small settlements still exist.

corroboration of archaeological data with data known today due to available ancient sources.

The *1st Stage. Spheres I–II* (annex 5) comprises the decay of the settlements of Radovanu, Zimnicea, Piscul Crăsani, Cârlomeneşti, Sucidava–Celei (Olt), Coțofenii din Dos (Dolj), Sprâncenata (Olt), Bucharest, Popești (Giurgiu), Bordușani (Ialomița), corresponding to the last decades of the 1st century BC and to the first decades of the 1st century AD.

In a previous chapter we considered that the decay of these sites must not be exclusively connected with the actions of Aelius Catus, but also with the expeditions of Marcus Vinicius (?), M. L. Crassus or with the Roman retaliation following the Dacian attacks south from the river. However, we cannot exclude the hypothesis of some internal conflicts or the situation of the campaigns of Crassus; the involvement of a local ruler on the side of the Roman general draws doubt with regard to actions executed exclusively by Romans.

Geographically we are dealing with two different areas in which Dacian settlements suffer significant destructions: southern Oltenia along the Danube and the centre of Campia Olteniei (The plain of Oltenia) and, on the other side, the east-central area of Muntenia (board LXX).

The presumable Roman advancement reached during the 1st decades of the 1st century AD the central line of Campia Romana (the Wallachian plain), with a clear intention to pacify the territories north and south from the Danube. We can easily distinguish the two parallel lines *created* by the Roman army: Sucidava – Zimnicea – Radovanu – Bordușani and Coțofenii din Dos – Sprâncenata – Popești București – Piscul Crăsani. The only dava left outside the two lines is the one of Cârlomenești which is positioned too far away from the Roman zone of action.

We argued earlier that the expeditions of Aelius Catus and the one of Cornelius Lentulus may be considered major landmarks for the establishment of this first Roman area of strategic control, which we may also associate with the establishment of a *praefectura orae maritimae* between Istros and Pontus, commanded by the one who will become involved in the conflicts of Aegyssus and Troesmis, sieged by the Getae and their allies.

The destruction of the settlement of Popești had also led to the elimination of one of the greatest centres of power of the Getae in Muntenia, which opened the way towards the sub-Carpathian region, where the Dacian threat actually came from, as argued by Florus (II, 28), Strabo (*Geography* VII, 3, 13) or Suetonius (*Augustus* 21).

The Empire managed to create, by the reign of Claudius, a *safety belt* on the Danube, by destroying the above cities and by implementing a policy of depopulation and displacement south from the Istros of the Getae.

The expedition of Tiberius Plautius Silvanus Aelianus, may be considered a landmark for the beginning of the 2nd stage, in the chronology of the south Carpathian sites. Yet it would not have been successful without the consolidation of the Roman authority south from the Danube, by creating the province Moesia after attaching Dobruja and by bringing the fourth Scythian legion based at Viminacium, the fifth Macedonian legion at Oescus, the eight Augustan legion at Novae and the seventh Claudian legion brought from Dalmatia.

The settlement from Tinosu, Prahova county (Fibula with prominent shapes, disc-shaped fibula, roman imperial coin 41 AD)[4] and, probably the davae of Grădiștea, Brăila county (fibulae of the type Jezerine and Alesia), Barboși, Galați county, Homorici (Prahova), a money hoard of Claudius was discovered in Oltenița, Ilfov county (dated 41–54 AD) are destroyed during this period or at latest during the first years of the reign of Vespasian, when intense military activity will focus on the consolidation of the Danube limes, following the line Durostorum, Sucidava, Flaviana, Carsium, Troesmis, Salsovia and the fleet *Classis Flavia Moesica* was established and based at Noviodunum.

4 Annexes 9a and 9b.

The 3rd *stage* starts with the reign of Domitian and based on archaeological data we could divide it into two temporal spheres. The first covers the wars of Domitian with the Dacians, and the second covers the conflicts during the reign of Trajan. The advancement of the Roman troops reached the sub-Carpathian area and probably the sites of Polovragi and Poiana, Gorj county, Cetăţeni (Argeş county), Pietrosele, Buzău county, Vlădiceasca, Călăraşi county, reached the end of their existence.

Once the military activity coordinated by Trajan has started, the sites of Buridava and Piroboridava became part of the plan for the conquest of intra-Carpathian Dacia.

The assertions concerning the fragmentation of the power of Burebista into four and later on into five divisions, of which only the one of Sarmizegetusa is described, thus becomes clear and normal. All the other early kingdoms, instable as centres of power, interplay of alliances during the civil wars of Rome, only show the involvement of less important kings, while none of the ones residing in Sarmizegetusa is mentioned.

The continuity of Regia is, most probably, also supported by the religious factor, considering that in this region the rulers are also great priests and judges; in the rest of the territory none of the leaders seem to have the aura described by Jordanes in relation to the others.

We can also talk about a *splendid isolation* of the ones of Orasite, which grants them a special status in the Geto-Dacian and Greco-Roman worlds.

At the end of the 1st century AD, Dacia of Decebalus was not a big territory, but it was strong as political and military structure with a special status granted by the Ciclovina-Ponorici defence system. By the reign of Domitian the various conflicts that burst involve the last local divisions, not the royalty of Sarmizegetusa.

So far, Romanian historiography regarded the wars fought for the conquest of Dacia and the campaigns led by Trajan, as if the Roman army did not fight too many battles and as if the entire conflict could be reduced to the battle of Tapae, to the Moesian diversion and to the conquest of some cities.

South from the Carpathians, the Roman army had advanced and consolidated its position since the beginning, which should have seem surprising for a Roman infiltration without too much effort.

Most of the experts admit that the castra system on the limes alutanus, a series of cities on the limes transalutanus and the castra of the Subcarpații Getici and de Curbură (the Getic and Curvature sub-Carpathians) were built during the interwar period or after ending military hostility. There is no conclusive proof, yet not for an instant did the Romanian historiography conceive that this complex defence system of the Empire could have been built otherwise.

At the end of the 1st century AD the situation was, in fact, the following:

- Rome controlled the entire course of the Lower Danube, see for this matter Boards LXXI, LXXII, the castra and city systems allowed the Empire to quarter an impressive number of troops;
- The territory between the Danube and the Carpathians was no longer under the control of the Getae davae. The Dacian kingdom, under the reign of Decebalus, did not have this area under political and military control. There were no davae at the end of the 1st century AD, except for the ones of Ocnița Poiana, that did not belong to the kings of Sarmizegetusa;
- At Ocnița and Poiana, as well as at Tipia Ormenişului we are dealing with the last sub-Carpathian and intra-Carpathian centres of power; the first two are under the control of the Roman Empire and allowed Roman troops to advance towards the passes of the Carpathians. The papyrus of Hunt confirms that troops of Moesia Inferior were present in Dacia.
- The Roman defence system could only be built in time and the lack of bridgeheads in a completely incontrollable and open area could have posed a problem even for the Empire,

if we are to consider the information given by ancient historians who describe the Dacians, Sarmatians and Bastarnae as nations who are hard to conquer and who have theft and war in their blood. The castra of Mălăiești, Târșor, Drajna or Filipeștii de Pădure were built in a partially pacified territory, not between the two wars. Only Decebalus consolidates his position; nothing indicates that Rome might have been consolidating its position north from the river, between the wars or even a few months earlier. The effort of building over 50 such fortresses would have been huge even for the Empire at that time. To conclude, we consider that a series of fortifications like the ones mentioned above are built either after the conflict between Domitian and the Dacians, either starting with the year 99. Dio Chrysostom goes to Dacia, and this kingdom, from the perspective of Jordanes, meant, at the beginning of the 2nd century, a territory inside the Carpathian arc (see the delimitation of Dacia);

- For a strategist like Decebalus it is unthinkable for the area south from the Carpathians to lack fortresses or any kind of consolidation, such as davae, if he was actually ruling over it as most of our historians believe. What explanation does this act of rapidly giving up such a vast territory? Decebalus seems to prefer a strict defence on the line Tapae-Porțile de Fier ale Transilvaniei-Ciclovina Ponorici. Did Decebalus expect a surprise attack in the above territory? It becomes hard to understand why south from the Carpathians there is no dava showing signs of damage caused by flames or destruction during the Dacian conflicts. Ocnița seems to be left in peace and the many items of the inventory show us a city that has not even been pillaged by the Roman army. We recognize the same situation in Poiana along the river Siret, where there is continuity until the middle of the 2nd century.

In our opinion, the region of Southern Dacia was under Roman control at the beginning of the 2nd century. There was no need for a boundary for that matter. Rome did not need it because it was not interested in controlling those areas from an economic point of view.

The Empire decided to conquer intra-Carpathian Dacia because it would bring economic benefits and it would also eliminate an enemy before the conflict with the Parthians.

Muntenia, Oltenia and southern Moldova, were only a turntable for future wars, not an area that offered something to the Empire; this became a fact when Hadrian gave up most of this territory. This *terra deserta*, was already controllable, it had been depolluted and now it had absolutely nothing to offer to Rome.

This seems to be the actual situation of Dacia at the end of the 1st century AD. How could it have been possible for Claudius to build the road of Cazane if the other bank of the Danube was under the control of the Dacians? How could the fleet of the Flavian dynasty have navigated, even on a segment of the Danube, without bridgeheads north from the river? How could the Roman castra have been built so fast in the north if the territory were under the control of Decebalus? Where are the davae and the Dacian fortifications south from the Carpathians in the second half of the 1st century AD? Where are the archaeological discoveries and the abundant Roman imports?

The elements confirming the Roman presence, supervision or however we are to call it, north from the Danube, are obvious. Are the Roman castra missing at the end of the 1st century?

In certain cases, chronology issues are so complicated that differences of 10–50 years are not noticeable in layers and therefore cannot provide clarifications. This is the case of the castra of Drobeta, Bumbești or of the ones on the Subcarpații de Curbură (Curvature sub-Carpathians). As we mentioned in a previous chapter, there is the possibility that the early stage of the castrum of Drobeta to date since the conflict between Domitian and Decebalus[5], supporting this statement with the big

[5] D. Benea, *Din istoria militară a Moesiei Superior și a Daciei…*,(*Of the military history of Moesia Superior and Dacia)* p. 84; I. Stângă, *Despre evoluția Drobetei civile (about the evolution of civil Drobeta)*, Drobeta, 3–4, 1994, p. 5.

amount of 1st century coins discovered on the surface of the city, as well as with the strategic idea of the necessity of a bridgehead. Ion Stângă does not exclude the hypothesis that Roman bridgeheads also existed at Pojejena and Dierna, considering that archaeological proof found in the last castrum above speaks for itself in this matter[6], while the money hoards from the reigns of Nero and Vespasian might represent important chronological elements.

As far as the vallum Brazda lui Novac de Nord is concerned, further research will shed light upon unclear aspects. The research we undertook the previous year cannot be considered conclusive, but the building technique may correspond to the system used in the 1st century AD.

Without the support of relevant proof, we cannot express a final point of view, hoping that we will continue our research during the years to come.

Daco-Roman relations in Southern Dacia during the 1st century AD, are headed in one direction:

- An open conflict with the Dacian rulers, which overcomes the stage of what we used to call the *splendid isolation* that began when Burebista died and – we believe – lasted until the year 68/69, in an attempt to eliminate the Roman presence north from the Danube. The quotation from Tacitus (Historia, I, 2,1) *even the nation of the Dacians who never acted in good faith, moved,* is relevant for what was happening to the rulers of Regia.

The other rulers only played the part of the friend or the enemy, without understanding that Rome had used before in other situations and stages, the same master plan, *divide and conquer*.

Pontus and Transylvania were the only points of interest of Rome in that area, both providing control over trade, abundant natural resources and, last, but not least, annihilation of some permanent and disturbing enemies.

Domitian came to the Danube determined to conquer Dacia, otherwise the huge military and economic effort of Rome is unexplainable. Defeated by the Dacians, as well as by the quadi, the Emperor finds himself constrained to abandon his plans of annexation, though the situation on the battle field would have probably allowed the annexation of, at least, a part of the territory north from the Danube (i.e. Oltenia, Muntenia and southern Moldova).

Defeated, the emperor could not make use of his position, preferring a foedus instead, which brought peace to the Empire and consolidated the position of the Romans along the Danube. Earlier we asserted that we believe that Domitian is the one who, most probably, will set the first permanent military posts meant to monitor the area north from the river, perhaps even creating a separate military headquarters on the Dacian bank, as other rulers have done before for different areas. Without support from conclusive proof, we will not take this discussion to any level beyond the one of assumption.

Compromise – the peace of 89 was permanently considered a battle won by the Dacians, from the point of view of the Romans who had come to the river to conquer Dacia, not to sign a treaty. For the Dacians the Treaty was not a victory, as most historiographic works suggest, but a loss: Rome had consolidated its position and had certainly established new points north from the river. In this new position, Dacia found itself obliged to become increasingly cautious and anxious, since the intentions of the Empire were obvious for the king of Sarmizegetusa. He was aware of the fact that any change of power in Rome would cause the Dacian conflict to reburst.

The current stage of the archaeological research south from the Danube, proves that Muntenia, Oltenia and southern Moldova, had become an annex of the Empire, a safety area, in the second half of the 1st century AD

We can distinguish 3 stages in the evolution of the settlements and of the political situation of this area:

---

6 M. Chițescu, Gh. Poenaru Bordea, *Contribuții la istoria Diernei în lumina descoepririlor monetare din… (Contributions to the history of Dierna from the perspective of the money hoards discovered in...)*, p. 183.

- The stage of the early 1st century BC to the death of Burebista (44 BC), when we can discuss about political unity, and the number of the discoveries confirm a prosperous life;
- The stage 44 BC – 62/69 AD – political division and Roman infiltration;
- The stage 62/69 – 101 when Rome completely controls this area and sends its army north from the river.

All the above assertions are supported by archaeological discoveries. Roman products on the territory of southern Dacia are much more abundant (Annexes 15a and 15b), during the 1st century AD than during the 1st century BC It is true that most of these products were found in the sites of Ocnița and Poiana, yet this fact only confirms our assertions. So far, the term *imports* had almost one meaning for specialised Romanian literature, an economic meaning. Most of these products represent stipends or stolen items. Annex 15b categorises such objects and also makes available their percent distribution.

At the beginning of the 20th century, Vasile Pârvan, introduced the idea that, since the 2nd century BC, there were actual trade points[7] in Dacia, which, at the same time, explains the big amount of Roman pieces in the territory north from the Danube; Ioan Glodariu[8] also supports this *idea* and turns Dacia into a real *emporium*.

The settlements of Popeşti, Pietroasele, Crăsani and Tinosu are the ones that contain the most Roman imports, yet the chronology corresponds to the 1st century BC; the most common products found in this area are pots made of glass, clothes and jewellery, earthenware (Annex 15a). The cities of Campia Romana developed during the 1st century BC due to the conquests of Burebista and to his expansion over the Pontic territories – key points for Greek, Hellenistic and Roman imports – as well as to actual exchange of products, also referred to by Polybius.

The change in the strategic situation of the Balkan Peninsula – the involvement of Rome in the Pontic region – had automatically led to the disappearance of the centres of power in the Plain, as highlighted earlier, and to the rise of the davae in the sub-Carpathian area.

The Davae of Ocniţa and Poiana are privileged, taking into account the considerable amount of imports found here, and the typology of the items makes us believe that we are dealing with political and military agreements between local rulers and Rome.

The situation of Dacian sites confirms the above statements, while the disappearance of the great cities in Câmpia Română and southern Moldova[9], may be connected to the great Roman expeditions north from the River and to the depopulations[10].

At the end of the 1st century AD, the map of Dacia, as we concluded, after analyzing all aspects in relation to this thesis, is dominated by four centres of power: two in the intra-Carpathian area, at Sarmizegetusa Regia and Racoş, both fighting against Rome, and two in the extra-Carpathian area, one at Ocniţa-Buridava and the other at Poiana-Piroboridava. The last ones seem to be kept for the sake of the Roman traditional policy, enjoying the *friendship* of the Empire.

Probably that *no men's land* between the sub-Carpathians and the Danube, which we mentioned throughout, represented the land where the two worlds, Dacian and Roman, have met, the point where the process of Romanization has begun, thus associating the commencement of such process with the end of the 1st century BC. We might even go further and assert that Muntenia and Southern Moldova are left outside the Roman borders as of 117, because the political actions from Augustus to Trajan had served their purpose. The Dacian world in the sub-Carpathian area had accepted Romanization as a normal element granting Dacian aristocrats access to the power of the Roman *orbis*. The military diploma dating from the reign of Vespasian, from the year 70, (…)·*ZVRASIS*·*DECEBALI*·*F*·

[7] Vasile, Pârvan, *Getica… (n. 22)*, p. 402.

[8] I. Glodariu, *Relațiile comerciale… (Commercial relationships…) (n. 1)*, p. 21, 27 and the following.

[9] M. Babeș, *Problemes de la chronologie de la culture…*, p. 125–139.

[10] See the bibliography of chapters II, III and IV.

DACVS·, which refers to a Dacian soldier[11], as well as other observations regarding the presence of Dacians in Rome, during the same era, i.e. of Vespasian[12], confirm that the Romanization of this territory was underway during the 1st century AD.

---

[11] N. Sharankov, *A Military of 7 March 70 AD for Legio II Adiutrix*, Archaeologia Bulgarica, X, 2, Sofia, 2006, p. 37–46.

[12] C. C. Petolescu, *Un get la Roma în epoca războiului civil din anii 68–69 e.n.(A Geta in Rome in the age of the civil war of 68–69 e.n.)*¸ în *Contribuţii la istoria Daciei romane I (Contributions to the History of the Roman Dacia),* Bucureşti, 2007, p. 26–27; D. Dana, Fl. Matei-Popescu, *Le recrutement des Daces dans l'armee romaine sous l'empereur Trajan: une esquisse preliminaire*, Dacia, L, 2006, 195–206.

ABREVIERI BIBLIOGRAFICE

AARMSI	Analele Academiei Române. Memoriile Secțiunii istorice. București
AB	Analele Banatului, Timișoara
ACMI	Anuarul Comisie Monumentelor Istorice, București
AMN	Acta Musei Napocensis, Cluj
AMP	Acata Musei Porolissensis, Zalău
Apulum	Acta Musei Apulensis, Alba Iulia
Archaeologia Bulgarica	National Archaeological Institute with Museum by Bulgarian Academy of Sciences, Sofia, Bulgaria
Argesis	Argesis. Muzeul Județean Arges. Pitești
Arheoloski Radovi I Rasprave	Discuții și Cercetări Arheologice, Croația, Zagreb
ArhMold	Arheologia Moldovei, Iași – București
ArhOlt.	Arhivele Olteniei, Craiova
AȘUIași	Analele Ştiiţifice ale Univ. AL. Ioan Cuza, Istorie
ATS	Acta Terrae Septemcastrenssis, Sibiu
AUB–Istorie	Analele Universității București, Istorie
Banatica	Banatica. Muzeul Județean Reșița
BAR	British Archaeological Reports. Oxford
BMI	Buletinul Monumentelor Istorice. București
BSNR	Buletinul Societății Numismatice Române. București
Buridava	Buridava. Muzeul Județean Vâlcea
CA	Cercetări Arheologice. Muzeul Național de Istorie. București
CAIETE ARA	Caiete. Asociația Arhitectură. Restaurare. Arheologie. București
CAMNI	Cercetări Arheologice. Muzeul de Istorie al RS România/Muzeul Național de Istorie. București
Carpica	Carpica. Complexul Muzeul de Istorie din Bacău. Bacău
CCA	Cronica Cercetătărilor Arheologice. București
CIL	Corpus Inscriptionum Latinarum. Berlin
Classical Quarterly	The Classical Asociation. University of Liverpool. University of Manchester
Crisia	Crisia. Muzeul Țării Crișurilor. Oradea
Cugetul	Cugetul. Revista de istorie şi Ştiinţe Umaniste. Chișinău
Cumidava	Cumidava. Muzeul Județean de Istorie Brașov
Dacia / Dacia N.S	Revue d'archéologie et d'histoire ancienne. București
Danubius	Danubius. Muzeul de Istorie Galați
Drobeta	Drobeta. Muzeul Regiunii Porţilor de Fier. Drobeta
ED	Ephemeris Dacoromana. Academia di Romania. Roma
EN	Ephemeris Napocensis. Cluj-Napoca
Epigraphica	Epigraphica. Universitatea din Bologna
Istros	Istros. Muzeul Brăilei. Brăila
Litua	Litua. Compleul Muzeul Județean Gorj. Târgu Jiu
Marisia	Marisia. Muzeul Județean Mureș
MCA	Materiale și Cercetări Arheologice
MI	Magazin Istoric. București
MN	Muzeul Național. București
Mousaios	Mousaios. Muzeul Județean Buzău. Buzău
Pontica	Pontica. Muzeul de Arheologie Constanța. Constanța

Pontice	Pontice. Studii și materiale de istorie. Constanța
Rev.Muz	Revista Muzeelor. București
RRH	Revue Roumaine d'Histoire. București
Sargeția	Acta Muzei Devensis. Deva
SCIV(A)	Studii și Comunicări de Istorie Veche (și Arheologie). București
SCN	Studii și Cercetări Numismatice. București
Scripta Valachica	Scripta Valahica. Târgoviște
SCŞCluj	Studii și Comunicări Ştiințifice. Cluj-Napoca
SMMIM	Studii și Materiale de Muzeografie și Istorie Militară. București
St. Cl.	Studii Clasice. București
StRefIstRom	Studii și Referate de Istoria României. București
Studii Vâlcene	Studii Vâlcene. Muzeul Județean Vâlcea
TD	Thraco Dacica. Institutul Român de Tracologie. București
Thracia	Thracia. Academia Litterarum Bulgarica. Sofia
Ziridava	Ziridava. Complexul Muzeul Arad. Arad

BIBLIOGRAFIE

Izvoare

*** Fontes Historiae Daco-Romanae (*Izvoare privind istoria României*), vol. I, București, 1964.

POPA-LISSEANU, George, *Dacia în autori clasici*, București, 2006.

APIAN (IV, 15) = Apian, Istoria Romană, în *Izvoare privind istoria României*, vol. I, Bucureşti, 1964, p. 558–577.

DIO CASSIUS (LXVII, 6, 2) = Dio Cassius, Istoria Romană, în *Izvoare privind istoria României*, vol. I, Bucureşti, 1964, p. 668–707.

PLINIU CEL BĂTRÂN (I, 47) = Pliniu cel Bătrân, Istoria Naturală, în *Izvoare privind istoria României*, vol. I, Bucureşti, 1964, p. 396–411.

STRABON (VI, 3, 12) = Strabon, Geografia, în *Izvoare privind istoria României*, vol. I, Bucureşti, 1964, p. 216–253.

TACIT (41, 2) = Tacit, Agricola, în *Izvoare privind istoria României*, vol. I, Bucureşti, 1964, p. 486–503.

TROGUS POMPEIUS (3, 16) = Trogus Pompeius, Istoria lui Filip (rezumat făcut de Iustinus, pe la mijlocul secolului II), în *Izvoare privind istoria României*, vol. I, Bucureşti, 1964, p. 350–361.

IORDANES, *Getica*, București, 2001.

Lucrări generale

*** *Geografia României,* vol. I*, Bucureşti*, 1983.

*** *Corpus der römischen Funde im europäischen Barbaricum*, Deutschand Band 2. Freistaat Sachsen.

*** *Enciclopedia Geografică a României*, Bucureşti, 1982.

*** *Enciclopedia arheologiei și istoriei vechi a României*, vol. I, II, III, București, 1994–2000.

*** *Dicţionar de istorie veche a României*, București, 1976.

*** *Istoria României*, vol. I, București, 1960.

*** *Istoria Românilor*, vol. I–II, Bucureşti, 2001.

ANDRIEŞESCU, Ioan, *Piscul Crăsani*, Bucureşti, 1924.

ANTONESCU, Teohari, *Columna traiană studiată din punct de vedere arheologic, geografic şi artistic*, I, Iaşi, 1910.

ANTONESCU, Dinu, *Introducere în arhitectura dacilor*, Bucureşti, 1984.

ARICESCU, Andrei, *Armata în Dobrogea romană*, Bucureşti, 1977.

ALFŐDI, Géza, *Noricum,* Routledge & K. Paul, 1974.

BARNEA, Alexandru, *La Dobroudja romaine*, Bucureşti, 1991.

BARNEA, Ion, ILIESCU, Octavian, *Constantin cel Mare*,Bucuresti, 1982.

BĂRBULESCU, Maria, *Viața rurală în Dobrogea romană*, Constanța, 2001

BENEA, Doinea, *Din istoria militară a Moesiei Superior şi a Daciei, legiunea a VII-a Claudia şi legiunea a III-a Flavia*, Cluj, 1983.

BERCIU, Dumitru, *Arheologia preistorică a Olteniei*, Craiova, 1939.

Idem, *Lumea celților*, București, 1970.

Idem, *Buridava dacică*, Bucureşti, 1981.

Idem, *De la Burebista la Decebal*, Bucureşti, 1980.

BICHIR, Gheorghe, *Geto-dacii din Muntenia în epoca romană*, București, 1984.

BOBI, Victor, *Civilizaţia geto-dacilor de la Curbura Carpaţilor*, Bucureşti, 1999.

BOGDAN-CĂTĂNICIU, Ioana, *Muntenia în sistemul defensiv al Imperiului Roman sec. I –III p. Chr.*, Alexandria, 1997.

BOUNEGRU, Octavian, *Comerț și navigatori la Pontul Stâng și Dunărea de Jos (sec. I–III p. Chr.)*, Iași, 2002.

BUTCHER, K., *Roman Provincial Coins. An Introduction to the „Greek Imperials",* Londra, 1988 (http://rpc.ashmus.ox.ac.uk/intro/further-reading/).

CALOTOIU, Gh., MOCIOI, I, MARINOIU, V, *Mărturii arheologice în Gorj,* Târgu Jiu, 1987.

CHIŢESCU, Maria, *Numismatic Aspects of the History of the Dacian State. The Roman Republican Coinage in Dacia and Geto-Dacian Coins of Roman Type*, BAR Int. Ser. 112, Oxford, 1981.

CHRISTESCU, Vasile, *Viaţa economică a Daciei romane*, Piteşti, 1929.

CIOBANU, Doina, *Exploatarea sării în perioada marilor migrații (sec. I–XIII e.n.) în spațiul Carpato-dunărean,* Buzău, 2002.

COCIŞ, Sorin, *Fibule din Dacia romană*, Cluj-Napoca, 2004.

COSTEA, Florea, *Augustin – Tipia Ormenişului, comuna Augustin, judeţul Braşov. Monografie arheologică (I–II),* Braşov, 2006.

CRIŞAN, Ioan Horațiu, *Ceramica daco-getică*, Bucureşti, 1969.

Idem, *Materiale dacice din necropola și așezarea de la Ciumești și problema raporturilor dintre daci și celți în Transilvania*, Baia Mare, 1966.

Idem, *Burebista şi epoca sa*, Bucureşti, 1977.

CROITORU, Costin, *Fortificații liniare romane în stânga Dunării de Jos (secolele I – IV p. Chr)*, Galați, 2004.

DAICOVICIU, Hadrian, *Dacia de la Burebista la cucerirea romană*, Cluj, 1972.

DUPOI, Vasile, SÂRBU, Valeriu, *Pietroasele – Gruiul Dării. Incinta dacică fortificată (I)*, Buzău, 2001.

EGGERS, H. J., *Der römische Import in freien Germanien*, Hamburg, 1951.

FINK, Robert, O., *Roman Military Records on Papyrus*, Princepton, 1971.

FLOREA, Gelu, *Ceramica pictată. Artă, meşteşug şi societate în Dacia preromană (sec. I a. Chr. – I p. Chr.)*, Cluj, 1998.

Idem, *Dava et Oppidum. Débutes de la genèse urbaine en Europe au deuxième âge du Fer*, Cluj-Napoca, 2011.

GALINSKY, Karl, *The Age of Augustus*, Cambridge University Press, 2005.

GHERGHE, Petre, *Repertoriul informaţiilor şi descoperirilor arheologice din Oltenia în epoca Latene*, Craiova, 2001.

Idem, *Aşezări şi cetăţi geto-dacice din Oltenia*, Craiova, 1997.

GLODARIU, Ioan, *Relaţii comerciale ale Daciei cu lumea elenistică şi romană*, Cluj, 1974.

Idem, *Dacian Trade with the Hellenistic and Roman Word during the 2 nd Century B.C. – 1 st. Century A.D.*, Oxford, 1976 (British Archaeological Reports. Supplementary Series) .

GLODARIU Ioan, JAROSLAVSCHI, Eugen, *Civilizaţia fierului la daci*, Cluj, 1979.

GLODARIU, Ioan, JAROSLAVSCHI, Eugen, RUSU-PESCARU, Adriana, STĂNESCU, Florin, *Sarmizegetusa Regia. Capitala Daciei preromane*, Deva, 1996.

IONESCU, Mihai, PAPUC, Gheorghe, *Sistemul de apărare a litoralului Dobrogei romane (sec. I–VII p. Chr.)*, Constanța, 2005.

GOSTAR, Nicolae, LICA, Vasile, *Societatea geto-dacică de la Burebista la Decebal*, Iași, 1984.

HARL, Kenneth. W., *Civic Coins and Civic Politics in the Roman East, 180–275 A. D.*, Berkeley – Los Angeles – Londra, 1987.

IONIȚĂ, Ion, *Din istoria și civilizația dacilor liberi. Dacii din spațiul est-carpatic în secolele II–IV e. n.*, Iași, 1982.

ISINGS, Clasina, *Roman glass from dated finds*, Groningen-Djakarta, 1957.

LICA, Vaile, *Scripta Dacica*, Brăila, 1999.

Idem, *The Coming of Rome in the Dacian World*, Konstanz, 2000.

MARINOIU, Vasile, *Romanitatea în nordul Olteniei*, Craiova, 2004.

MAUER, Jakob, *Römische Frühzeit und frühe Kaiserzeit in Österreich*, 8N, BORG Linz, 2006 (http://www.unet.univie.ac.at/~a0605641/wp-content/uploads/downloads/2011/01/2006-Spezialgebiet-R%C3%B6mer-in-%C3%96sterreich.pdf).

MĂNDESCU, Dragoş, *Cetăţeni. Staţiunea geto-dacică de pe valea Dâmboviţei superioare*, Brăila, 2006.

MIHĂILESCU-BÎRLIBA, Virgil, *La monnaie romaine chez les Daces orientaux*, Bucureşti, 1980.

Idem, *Dacia răsăriteană în secolele VI–I î. e.n. Economie şi monedă,* Iaşi, 1990.

MÒCSY, András, *Pannonia and Upper Moesia. A History of the Middle Danube Provinces of the Roman Empire*, Londra-Boston, 1974.

MOISIL, Delia, DEPEYROT, Georges, *Les trésors de déniers anterieur á Traian en Roumanie*, Moneto, Wetteren, 2003.

OPREANU, Coriolan, *Dacia romană și Barbaricum,* Timișoara, 1998.

PATSCH, Carl, *Der Kampf um den Donauraum Unter Domitian und Trajan* (Beiträge zur Völkerkunde von Südosteuropa, v/2). Wien und Leipzig: Hölder-Pichler-Tempsky A.-G., 1937.

PÂRVAN, Vasile, *Dacia. Civilizaţiile antice din ţările carpato-danubiene*, Bucureşti, 1972.

Idem, *Getica. O protoistorie a Daciei*, Bucureşti, 1982.

PETOLESCU, Constantin, C., *Dacia şi Imperiul Roman*, Bucureşti, 2001.

Idem, *Auxilia Daciae*, Bcurești, 2002.

Idem, *Inscripţii latine din Dacia,* București, 2005.

Idem, *Contribuții la istoria Daciei romane*, București, 2007.

Idem, *Dacia. Un mileniu de istorie,* București, 2010.

PICCOTTINI, Gernot, *Bauen und Wohnen in der Stadt auf dem Magdalensberg.* Dsch. ÖAkadWiss., phil.hist. Kl. 208 (1989); http://wwwg.uni-klu.ac.at/archeo/archeost/magdalen/58magdal2.htm#deutsch.

PIPPIDI, Dimitrie M., *Contribuţii la istoria veche a României*, Bucureşti, 1967.

POPESCU, Mariana-Cristina, *Hellenistic and Roman Pottery in pre-Roman Dacia (2nd century B.C. – 1st century A.D.)*, București, 2013.

POPESCU-SPINEI, Marin, *România în izvoare geografice şi cartografice. Din antichitate până în pragul veacului nostru*, Bucureşti, 1978.

POSEA, Grigore, POPESCU, Nicolae, IELENICH, Mihai, *Relieful României*, Bucureşti, 1974.

PREDA, Constantin, *Monedele geto-dacilor*, Bucureşti, 1973.

Idem, *Geto-dacii din bazinul Oltului Inferior. Dava de la Sprâncenata*, Bucureşti, 1986.

Idem, *Istoria monedei în Dacia preromană,* București, 1998.

PROTASE, Dumitru, *La continuité daco-romaine*, Cluj, 2001.

RUSTOIU, Aurel, *Fibule din Dacia preromană (sec. II a. Chr. – I p. Chr.)*, Bucureşti, 1997.

SANIE, Silviu, *Civilizația la est de Carpați și romanitatea pe teritoriul Moldovei (sec. II î.e.n – III e.n.),* Iaşi, 1981.

TASSAUX, Francis, *Les importations de l´Adriatique et de l´Italie du Nord vers les Provinces danubiennes de Cezar aux Severs*, Atti de Fondazione Canussio, 2003 (http://www.fondazionecanussio.org/atti2003/tassaux.pdf).

TROHANI, George, *Locuirea getică din partea de nord a Popinei Bordușani*, vol. II, Târgoviște, 2006.

SÂRBU, Valeriu, *Dava getică de la Grădiştea, jud. Brăila*, I, Brăila, 1996.

SYME, Ronald, *Danubian Papers*, București, 1971.

STÂNGĂ, Ion, *Villa rustica de la Gârla Mare, județul Mehedinți*, Craiova, 2005.

SUCEVEANU, Alexandru, *Viaţa economică în Dobrogea romană*, Bucureşti, 1977.

SUCEVEANU, Alexandru, BARNEA, Alexandru., *La Dobroudja Romaine*, Bucuresti, 1991.

TEODOR, Dan, Gheorghe. *Romanitatea carpato-dunăreană şi Bizanțul în veacurile V–XI e.n.*, Iași, 1981.

TEODORESCU, Victor, *Tradiţii de luptă şi înfăptuiri socialiste*, Ploieşti, 1974.

TOCILESCU, Grigore, *Fouilles et recherches archeologique en Roumanie*, Bucuresti, 1900.
TROHANI, George, *Locuirea getică din partea de nord a Popinei Bordușani*, vol. II, Târgoviște, 2006.

TUFESCU, Victor, GIURCĂNEANU, Claudiu, MIERLĂ Ion, *Geografia României*, Bucureşti, 1986.

TUDOR, Dumitru, *Oltenia romană*, Bucureşti, 1942.

Idem, *Oraşe, târguri şi sate din Dacia romană*, Bucureşti, 1968.

TURCU, Mioara, *Geto-dacii din Câmpia Munteniei*, Bucureşti, 1979.

VLĂDESCU, M. Cristian, *Armata romană în Dacia Inferior*, București, 1983.

VULPE, Radu, *Aşezări getice din Muntenia*, Bucureşti, 1966.

Idem, *Studia Thracologica*, București, 1976.

VULPE, Radu, BARNEA, Ion, *Din istoria Dobrogei. Romanii la Dunărea de Jos*, vol. II, București, 1968.

VULPE, Radu, TEODOR, Silvia, *Piroboridava. Așezarea geto-dacică de la Poiana*, București, 2003.

ZAHARIADE, Mihail, DVORSKI, Traian, *The Lower Moesian Army in northern Wallachia (A.D. 101–118). An epigraphical and historical study on the brick and tile stamps found in the Drajna de Sus Roman fort*, București, 1997.

ZUGRAVU, Nelu, *Istoria romanităţii nord-dunărene (secolele II–VIII). Contribuţii la etnogeneza românilor*, Iaşi, 1994.

Lucrări speciale

ANASTASIUS, Florin, SÂRBU, Valeriu, *Aşezarea geto-dacă de la Grădiştea (jud. Brăila). Cercetări arheologice din 1978–1979*, Istros, 1980, 1, p. 157–175.

ALEXANDRESCU, Alexandrina, D., *Autour des fouilles de Zimnicea*, în Thracia, III, Sofia, 1974, p. 47–64.

Idem, *La nécropole gete de Zimnicea*, în Dacia, 24, 1980, p. 19–126.

BABEŞ, Mircea, *Puncte de vedere relative la o istorie a Daciei preromane*, SCIVA, 25, 1974, 2, p. 217–244.

Idem, *Problèmes de la chronologie de la culture geto-dace à la lumière de fouilles de Cârlomeneşti*, Dacia N.S., 19, 1975, p. 125–140.

Idem, *Despre fortificațiile Cetății Jidovilor de la Coțofenii din Dos*, SCIVA, 48, 3, 1977, p. 199–236.

Idem, *Le stade actuel des recherches sur la culture geto-dace à son époque de développment maximum (IIe siècle AV.NE – I er siècle de NE*, Dacia N.S., XXIII, 1979, p. 5–19.

Idem, *Unitatea şi răspândirea geto-dacilor în lumina documentelor arheologice*, SCIVA, 29, 3, 1979, p. 330–339.

Idem, *Cultura geto-dacă în perioada de maximă dezvolatare*, în 2050 de ani, 1979, 2, p. 57–71.

Idem, *Unitatea şi răspândirea geto-dacilor în lumina documentelor arheologice (secolele II a.Chr. – I p.Chr.)*, SCIVA, 1979, 30, 3, p. 327–345.

Idem, *Recenzie. D. Berciu, Buridava dacică, Bcureşti, 1981*, SCIVA, 32, 2, 1982, p. 250–257.

Idem, *Descoperirile funerare şi semnificaţia lor în contextul culturii geto-dace clasice*, SCIVA 39, 1988, p. 3–32.

Idem, *Geto-dacii din valea Buzăului*, Magazin istoric, IX, iunie 1975, p. 30–32.

Idem, *Statuetele geto-dace de la Cârlomeneşti (jud. Buzău)*, SCIVA, 28, 1977, 3, p. 319–352.

Idem, *Paftale Latene târzii din sud-estul Europei*, SCIVA, 34, 1983, 3, p. 196–221.

Idem, *Die Beziehungen der Geto-Daker zu dem Römischen Reich vor Trajans Eroberung*, Arheologia Moldovei 17, 1994, p. 49–56.

Idem, *Stațiunea geto-dacă de la Cetățeni: Descoperiri și informații recuperate*, SCIVA, 50, 1999, 1–2, p. 11–31.

Idem, *Stațiunea geto-dacă de la Cârlomenești: Davă sau centru religios?* Mousaios, XV, Buzău, 2010, p. 123–146.

BABEŞ, Mircea, CONSTANTINESCU, Marius, Raport *asupra săpăturilor de la Cârlomeneşti (jud. Buzău)*, MCA, XIII, Oradea, 1979, p. 147–148.

Idem, *Cercetările arheologice de la Cârlomeneşti*, Mousaios, 1981, p. 25–27.

Mircea Babeș, Ion Motzoi Chicideanu, Desoina Măgureanu, Theodor Isvoranu, Eugen Marius Constantinescu, Dorin Sârbu, Sebastian Matei, Cârlomenești, com. Vernești, județul Buzău, Cronica Cercetărilor Arheologice, 2003 (2004), p. 76–77.

BARNEA, Alexandru, *Valurile de pământ de la Nistru la Tisa*, in Timpul istorie (I). Memorie şi patrimoniu (in honorem emeritae Ligia Bârzu), Bucureşti, 1997, p. 162–166.

BĂRĂCILĂ, Alexandru, *Monede, podoabe de metal şi fragmente ceramice de la termele Drubetei şi din cimitirul medieval suprapus*, MCA, V, 1959, p. 769–792.

BÂRCĂ, Vitalie, *Pătrunderea sarmaților la Dunărea de Jos și de Mijloc și relațiile cu geto-dacii (sec. I a. Chr. – sec. I p. Chr.)*, Ephemeris Napocensis, XII, 2002, p. 45–97.

BELDIMAN, Corneliu, *Plăcuţe de cuirasă (Lorica Scuamata) din Dacia preromană*, Carpica, 1989, 20, p. 125–136.

Idem, *Semne de tip tamga din Dacia preromană*, Thraco-Dacica, 1990, 11, 1–2, p. 139–151.

Idem, *Cu privire la difuziunea produselor de bronz italice în Dacia preromană (descoperirea de la Ţigăneşti, jud. Teleorman)*, Thraco-Dacica, IX, 1–2, 1998, p. 75–82.

BENEA, Doina, *Contribuţii la istoria relaţiilor politice dintre Imperiul roman şi geto-daci (expediţia lui Aelius Catus)*, Apulum, 1989, 26, p. 147–159.

BERCIU, Dumitru, *Arheologia Preistorică a Olteniei (urmare şi sfârşit)*, Arhivele Olteniei, nr. 104–106, iul-dec 1939.

Idem, *Un import roman dintr-o aşezare geto-dacă din Câmpia Munteniei*, Apulum, X, 1972, p. 661–668.

Idem, *Cercetări şi sondagii în lungul valului de pământ numit Brazda lui Novac între satele Bălciţa şi Terpezita, reg. Dolj,* SCIVA, III, 1952, p. 172–174.

Idem, *Scriere cu litere latine şi greceşti descoperită la Buridava (Ocniţa, jud. Vâlcea)*, SCIVA, 1979, 30, 4, p. 481–499.

Idem, *Un vase romain d'importation à Ocnitza, département de Vâlcea* RRH, 1981, 20, 4, p. 615–618.

Idem, *O descoperire arheologică rară de la Ocniţa (Vâlcea),* SCIVA, 33, 1–4, 1982, p. 25–29.

Idem, *Un glaive romain (gladius) découvert dans la Buridava dace (Ocniţa, dep. Vâlcea),* TD, 1982, 3, p. 147–152.

Idem, *Nouvelles découvertes archéologiques concernant les Daces à l'epoque d'Auguste*, Nouvelle études d'histoire, vol. V, Bucureşti, p. 7–20.

Idem, *Asupra celor două opere de artă descoperite în 1983 la Ocniţa – Buridava*, TD, 1984, 5, 1–2, p. 84–91.

BERCIU, Dumitru, IOSIFARU, Mariana, *Săpăturile arheologice de la Ocniţa*, MCA, XIV, 1980, p. 183–185.

BERCIU, Dumitru, IOSIFARU, Mariana, *Săpăturile arheologice de la Ocniţa*, MCA, XV, 1983, p. 226–227.

BERCIU, Dumitru, IOSIFARU, Mariana, PURICE, Silviu, ANDREESCU, Gheorghe, *Descoperiri şi însemnări de la Buridava dacică. I*, Thraco-Dacica, IV, 1–2, 1983, p. 109–113.

BERCIU, Dumitru, IOSIFARU, Mariana, PURICE, Silviu, ANDREESCU, Gheorghe, *Descoperiri şi însemnări de la Buridava dacică. II*, Thraco-Dacica, V, 1–2, 1984, p. 177–186.

BERCIU, Dumitru, IOSIFARU, Mariana, PURICE, Silviu, ANDREESCU, Gheorghe, *Descoperiri şi însemnări de la Buridava dacică, III*, Thraco-Dacica, VII, 1–2, 1985, p. 140–143.

BERCIU, Dumitru, IOSIFARU, Mariana, PURICE, Silviu, ANDREESCU, Gheorghe, *Descoperiri şi însemnări de la Buridava dacică. IV*, Thraco-Dacica, IV, 1–2, 1986, p. 139–143.

BERCIU, D, MITREA, B, IOSIFARU, M, PURICE, S, ANDREESCU, Gh., *Descoperiri şi însemnări de la Buridava dacică, V*, Thraco-Dacica, VIII, 1–2, 1987, p. 154–161.

BERCIU, Dumitru, IOSIFARU, Mariana, PURICE, Silviu, GHERGHE, Petre, *Descoperiri şi însemnări de la Buridava dacică, VI*, Thraco-Dacica, IX, 1–2, 1988, p. 171–179.

BERCIU, Dumitru, IOSIFARU, Mariana, PURICE, Silviu, GHERGHE, Petre, *Descoperiri şi însemnări de la Buridava dacică, VII*, Thraco-Dacica, X, 1–2, 1989, p. 205–214.

BERCIU, Dumitru, IOSIFARU, Mariana, PURICE, Silviu, *Descoperiri şi însemnări de la Buridava dacică. VIII*, Thraco-Dacica, XI, 1–2, 1990, p. 135–138.

BERCIU, Dumitru, IOSIFARU, Mariana, PURICE, Silviu, DIACONESCU, Mihail, *Descoperiri şi însemnări de la Buridava dacică. IX*, Thraco-Dacica, XII, 1–2, 1991, p. 105–115.

BERCIU, Dumitru, IOSIFARU, Mariana, DIACONESCU, Mihai, *Descoperiri şi însemnări de la Buridava dacică. XI*, Thraco-Dacica, XIV, 1–2, 1993, p. 149–156.

BICHIR, Gheorghe, *Les sarmates au Bas-Danube*, Dacia, 21, 1977, p. 167–198 (191).

Idem, *Date noi cu privire la pătrunderea sarmaţilor în teritoriul geto-dacic, SCIVA*, 1996, 47, 3, p. 297–312.

BICHIR, Gheorghe, BARDAŞU, Petre, *Şantierul arheologic Stolniceni-Buridava*, MCA, XV, 1983, p. 255–268.

CANTACUZINO, Gheorghe, TROHANI, George, *Săpăturile arheologice de la Cătălui-Căscioarele*, CA, III, 1979, p. 261–368.

CASAN-FARANGA, Irina, *Contribuţii la cunoaşterea ceramicii geto-dacice. Cupele „deliene" getice de pe teritoriul României*, ArhMold, V, 1967, p. 7–35.

CĂTĂNICIU, Ioana-Bogdan, *Ptolemeu şi provincia Dacia*, AMN, 24–25, 1987–1988, p. 145–162.

CEAUŞESCU, Gheorghe, *Concepţiile lui Tacit asupra politicii externe romane*, Studii Clasice, 11, 1969, p. 145–155.

CHIŢESCU, Maria, *Un depozit de monede romane republicane descoperit în Muntenia*, SCIVA, 17, 2, 1966, p. 235–254.

Idem, *Două monede romane rare în colecţiile MNA din Bucureşti*, SCIVA, 20, 2, 1969, p. 457.

Idem, *Evenimente politice de la începutul secolului I din Dacia, oglindite prin îngropări de tezaure monetare*, SCN, 1975, 6, p. 55–61.

Idem, *Unele aspecte ale relațiilor dintre Dicomes și Marcus Antonius în lumina descoperirilor numismatice (o problemă de geografie istorică),* SCIVA, 19, 1968, 4, p. 655–664.

Idem, *Tezaurul de la Poroschia, jud. Teleorman și unele probleme privind monedele geto-dace de tip roman republican*, SCN, VII, 1980, p. 53–70.

CHIŢESCU, Maria, POENARU-BORDEA, Gheorghe, *Contribuții la istoria Diernei în lumina descoperirilor monetare din săpăturile arheologice din 1967,* BSNR, 129–130, 1983, p. 183.

CHRILĂ, Eugen, *Relaţiile dintre daci şi romani până la expediţia lui Marcus Vinicius*, AMN, 1964, 1, p. 125–136.

COCIŞ, Sorin, *Ateliere de bronzuri în Dacia preromană sec. II a. Chr. – I p. Chr.*, Sargeţia, XVI–XVII, 1982–1983, p. 140–142.

Idem, *Fibule romane în Dacia preromană,* AMP, 8, 1984, p. 149–157.

CONDURACHI, Emilian, *Influences grecques et romaines dans la Balkans, en Hongrie et en Pologne*, VIIIe Congr. Int. d'Arch. Class, Paris, 1963.

Idem, *Tiberius Plautius Aelianus şi strămutarea transdanubienilor în Moesia*, SCIV, 1958, 9, 1, p. 119–130.

Idem, *Tiberio Plauzio e il transferimento de 100 000 Transdanubieni nela Mesia*, Epigraphica, 19, 1959, p. 49–65.

Idem,Dunărea în orizontul geografic antic, SCIV, 20, 1969, 4, p. 533–540.

CONOVICI, Nicolae, *Şantierul arheologic Piscul Crăsani*, MCA, XIII, 1979, p. 143–146.

Idem, *Piese ceramice de interes deosebit descoperite la Piscul Crăsani*, SCIVA, 32, 4, 1981, p. 571–579.

Idem, *Şantierul arheologic Piscul Crăsani*, MCA, XV, 1983, p. 199.

Idem, *Aşezări fortificate şi centre tribale geto-dacice din Muntenia, sec. IV a. Chr. – I p. Chr.*, Istros, IV, 1985, p. 71–80.

Idem, *Monedele din așezarea getică de la Piscu Crăsani*, SCN, VII, 1980, p. 139–143.

Idem, *Piese ceramice de interes deosebit descoperite la Piscu Crăsani,* SCIVA, 32, 1981, 4, p. 571–579.

Idem, *Cercetările arheologice de la Piscu Crăsani și aprecierile lui Vasile Pârvan*, Thraco-Dacica, IV, 1985, p. 105–108.

Idem, *Noi descoperiri monetare în perimetrul davei getice de la Piscu Crăsani,* Cercetări Numismatice, V, 1983, p. 39–50.

CRĂCIUNESCU, Gabriel, *Morminte romane în zona Drobeta,* Drobeta, I, 3–4, 1994, p. 1–3.

CRIŞAN, Ion Horaţiu, *Statul la geto-daci (sec. I a. Chr. – I p. Chr.)*, File de istorie militară a poporului român, vol. XVII, Bucureşti, 1987, p. 94–109.

CROITORU, Costin, *Sudul Moldovei în cadrul sistemului defensiv roman. Contribuţii la cunoaşterea valurilor de* pământ, Acta Terrae Septemcastrenssis, I, p. 107–120.

DAICOVICIU, Constantin, *Sistemi e tecnica di construzione militare e civile presso i Daci nella Transilvania*, Alti del sett. Congr. Intern. Di Arch. Class., III, Roma, 1961.

Idem, *Dacii şi civilizaţia lor în secolele I a. Chr. – I p. Chr.*, AMN, 1968, 5, p. 51–58.

DAICOVICIU, Hadrian, *Epoca clasică a civilizaţiei daco-getice*, RI, 1980, 33, 3, p. 421–441.

Idem, *Coson sau Cotiso?*, AMN, 2, 1965, p. 107–110.

Idem, *Le caractère de la société et de l'État daces à l'époque classique*, Thraco-Dacica, I, 1976, p. 241–247.

DANA, Dan, POPESCU-MATEI, Florian, *Le recrutement des Daces dans l'armée romaine sous l'empereur Trajan: une esquisse préliminaire*, Dacia, L, 2006, 195–206.

DIACONU, Gheorghe, *L'ensemble archéologique de Pietroasele*, Dacia, XXI,1977, p. 199–200.

DOBÓ, Arpadus, *Inscriptiones extra fines Panonniae-Daciaeque repertae a dres earundem provinciarum pertinentes,* Budapesta, 1975, p. 92, nr. 489.

DUPOI, Vasile, *Aşezarea geto-dacică de la Dara, comuna Pietroasele, jud. Buzău*, în Timpul istoriei I. In honorem Ligia Bârzu, Bucureşti, 1997, p. 96–113.

DUMITRAŞCU, Aurel, *Repertoriul descoperirilor monetare geto-dacice de pe teritoriul judeţului Vâlcea*, Studii Vâlcene, V, 1982, p. 29–35.

FÂC, Sorin, *Fortificaţii dacice în clisura Dunării (jud. Caraş-Severin)*, BCŞS, 1998, 4, p. 97–103.

FERENCZI, Istvan, *Contribuţii la problema formării aşezărilor cu caracter protourban la daci*, Apulum, XXV, 1989, p. 129–156.

Idem, *Valea Mureşului şi expediţia militară a lui Marcus Vinicius*, Ziridava, XVIII, Arad, 1993, p. 39–51.

FLOREA, Gelu, *Comerț și societate la începuturile celei de-a doua epoci a fierului în Dacia,* în *Comerț și Civilizație. Transilvania în contextul schimburilor comerciale și culturale în antichitate*, Cluj-Napoca, 2005, p. 45–51.

FLORESCU, Radu, *Drumurile lui Traian la sud de Carpaţi în războaiele dacice. O nouă interpretare a imaginilor Columnei lui Traian*, Drobeta, 1985, 6, p. 51–58.

FLORESCU, Grigore, *Problema castrelor romane de la Mălăieşti, Drajna de Sus şi Pietrosele*, în Omagiu lui Constantin Daicoviciu, Bucureşti, 1960, p. 225–231.

Idem, *Săpăturile de salvare de la Bumbeşti*, MCA, IV, 1957, p. 103–118.

GHERGHE, Petre, *Săpăturile din aşezarea geto-dacă de la Socu-Bărbăteşti, jud. Gorj*, MCA, XIII, 1979, p. 91–98.

Idem*, Aşezarea geto-dacică de la Socu-Bărbăteşti*, MCA, XIV,1980, p. 186–194.

Idem, *Cercetările arheologice efectuate în necropola şi aşezarea geto-dacică de la Turburea, jud. Gorj*, Litua, 1978, 1, p. 15–31.

Idem, *Cercetările şi descoperirile arheologice cu privire la civilizaţia geto-dacică pe teritoriul judeţului Gorj*, Arhivele Olteniei, 2, 1983, p. 50–59.

Idem, *Repertoriul informaţilor şi descoperirilor arheologice pentru epoca geto-dacă din judeţul Gorj*, Litua, 3, 1986, p. 93–111.

Idem, *Aşezarea geto-dacică de la Cernele-Craiova*, Arhivele Olteniei, 1989, 6, p. 42–53.

Idem, *Locuirea geto-dacică de pe teritoriul judeţului Dolj*, Oltenia, 1988–1989, 7–8, p. 7–14.

GHERGHE, Petre, CALOTOIU, Gheorghe, *Aşezarea dacică de la Socu-Bărbăteşti, jud. Gorj*, MCA, I, Bucureşti, 1992, p. 153–160.

GLODARIU, Ioan, *La pénétration économique romaine dans la Dacie préromaine*, Dacoromania, 1977–1978, 4, p. 17–26.

Idem, *L'intensité de l'influence romaine en Dacie préromaine*, Thraco-Dacica, V, 1984, p. 150–155.

Idem, *Bronzes italiques en Dacie préromaine, pénétration et diffusion*, în Bronzes hélénistiques et romains. Tradition et renouveau. Cahiers d'Archéologie Romane, 17 Lausanne, 1979, p. 185–189, pl. 109–111.

Idem, *Comerţul roman şi cucerirea Daciei*, Sargetia, 1974–1975, 11–12, p. 237–249.

Idem, *Relations commerciales des Geto-Daces aux II av.n.é – I siècle*, Thracia, III, Sofia, 1974, p. 171–177.

Idem, *Vase de argint în tezaurele dacice*, Sargetia, 1974–1975, 11–12, p. 19–34.

Idem, *Importations hellenistico-italiques en Dacie avant la conquête romaine (II s.a.v.n.é. – I s.n. é.),* în Actes du VIII Congres International des Sciences Préhistoriques et Protohistoriques, Beograd, 9–15 september 1971, vol. III, Belgrad, 1973, p. 201–206.

GLODARIU, Ioan, IAROSLAVCHI, Eugen, RUSU, Adriana, *Die Müzstätte von Sarmizegetusa Regia,* Ephemeris Napocensis, 2, 1992, p. 57–68.

GOSTAR, Nicolae, *Săpăturile şi sondajele de la Şendreni-Barboşi*, MCA, VIII, 1962, p. 505–511.

Idem, *Cetăţile dacice din Moldova şi cucerirea romană la nordul Dunării de Jos*, Apulum, V, 1964, p. 137–149.

Idem, *Unităţile militare din casellum roman de la Barboşi*, Danubius, I, 1967, p. 107–113.

Idem, *Sur la résidances du roi dace Burebista*, Analele Ştiiţifice ale Univ. Al. Ioan Cuza, Istorie, XVI, 1970, fasc. 1.

Idem, *La population de la Dacie avant la conquête romaine*, Actes de IIe Congres International de Thracologie, vol. VII, Bucureşti, 1980, p. 25–32.

Idem, *Dinaştii daci de la Burebista la Decebal*, SCIVA, 1984, 35, 1, p. 45–53.

GOSTAR, Nicolae, DRAGOMIR, Ioan Teodor, SANIE, Silviu, SANIE, Seiva, *Castellumul şi castrul roman de la Barboşi*, in Sesiunea de comunicări ştiinţifice, 1, 1971, p. 418–424.

HARHOIU, Radu, *„Tezaurul" de la Buzău – 1941*, SCIVA, 44, 1, 1993, p. 41–51.

HARŢUCHE, Nicolae, *Descoperiri sarmatice din zona Brăilei,* Istros, 1980, I, p. 191–251.

ILIESCU, Vladimir, *Rubobostes oder Burobostes? Zu Trogus Pomp. Prol. XXXII*, St. Cl, 10, 1968, p. 115–122.

IOSIFARU, Mariana, *Descoperiri arheologice geto-dacice pe raza municipiului Râmnicul Vâlcea*, Buridava, 4, 1982, p. 28–32.

Idem, *Situri arheologice din oraşul Ocnele Mari, judeţul Vâlcea,* Buridava, IX, 2011, p. 88–89.

KLEMEC, Josip, *Der Pannonische Limes in Jugoslawien*, Arheoloski Radovi I Rasprave, III, Zagreb, 1963, p. 55–67.

LEAHU, Nicolae, TROHANI, George, *Săpăturile arheologice de la Vităneşti, jud. Teleorman*. CAMNI, III (1979), 127–1411979, 134–139.

LICA, Vasile, *Relaţiile politice daco-romane. Problema ostaticilor*, în 2050 de ani, Bucureşti, 1987, p. 144–154.

Idem, *Octavianus şi Rholes, getarum rex*, RI, 1989, 42, 5, p. 499–504.

Idem, *Relaţiile Imperiului cu dacii în timpul flavienilor*, Eph.Nap., VI, 1996, p. 113–121.

LUPU, Nicolae, *Civilizaţia dacică şi influenţele romane exercitate asupra ei în sec. I a. Chr. şi sec. I p. Chr.*, Apulum, 1978, 16, p. 73–89.

MATEI, Cristian, *Consideraţii privind raportul dintre Classis Flavia Moesica şi fortificaţiile limesului roman la Dunărea de Jos (sec. I–IV)*, Pontica, XXIV, 1991, p. 143–158.

MARINESCU-BÂLCU Silvia (COLECTIV), *Archaeological researches at Borduşani – Poplnă (Ialomiţa County) preliminary report' 1993 – 1994,* Cercetări Arheologice, X, 1997.

MARINESCU, Floricel, *Forţa militară a geto-dacilor (Fortificaţiile geto-dacilor)*, SMMIM, 14–15, 1981–1982, p. 42–56.

Idem, *Date noi cu privire la cetatea dacică de la Polovragi*, SMMIM, 4–5, 1971–1972, p. 8–12.

Idem, *Cercetările de la Polovragi 1969–1971*, Crisia, 1972, p. 79–85.

Idem, *Cetatea dacică de la Polovragi-Gorj*, SMMIM, 10, 1977, p. 25–34.

Idem, *Sistemul de fortificaţii al geto-dacilor*, LÎP, 1986, nr. special, p. 18–20.

MÂRTZU, Flaminiu, *Contribuţii la cunoaşterea vieţii dacilor*, StArtIst, V, 1963, p. 15–24.

Idem, *Fragmente de rhyton geto-dacic descoperite la Cetăţeni*, SCIVA, 15, 3–4, 1964, p. 529–533.

Idem, *O monedă autonomă odessiană la Câmpulung – Muscel şi implicaţiile ei economice şi culturale*, în BSNR, LXX–LXXIV, 124–128, Bucureşti, 1981, p. 23–34.

MĂNDESCU, Dragoş, *Arme din situl geto-dac de la Cetăţeni*, BMMN, 1, 2003, p. 26–31.

Idem, *Fibule din colecţia Muzeului Judeţean Argeş – Piteşti*, Argessis, VIII, 1999, p. 7–19.

Idem, *Ştampile amforice de la Cetăţeni păstrate în colecţia Muzeului Judeţean Argeş – Piteşti*, Argessis, IX, 2000, p. 67–75.

MITREA, Bucur, *Découvertes recentes de monnaies antique et byzantine sur le territoire de la RPR*, Dacia, IX–X, 1941–1944, p. 384–387.

Idem, *Le trésor de Farcaşele (dep. de Romanaţi)*, Dacia, 9–10, 1941–1944, p. 359–381

Idem, *Découvertes récentes de monnaies antique et byzantine sur le territoire de la RPR,* Dacia N.S., II, 1958, p. 496–497.

Idem, *Legăturile comerciale ale geto-dacilor din Muntenia cu Republica Romană, reflectate în descoperirile monetare*, SCN, II, 1958, p. 123–238.

Idem, *Découvertes récentes de monnaies anciennes sur le territoire de la RPR*, Dacia N.S, IV, 1960, p. 587–592.

Idem, *Découvertes récentes de monnaies antique et byzantine sur le territoire de la RPR*, Dacia N.S., V, 1961, p. 587–588.

Idem, *Découvertes récentes de monnaies antique et byzantine sur le territoire de la RPR*, Dacia N.S., VI, 1962, p. 535–536.

Idem, *Monnaies antique et byzantine découvertes en Roumanie*, Dacia N.S, VII, 1963, p. 591–592.

Idem, *Cronica descoperirilor recente şi mai vechi de monede antice şi bizantine în RSR*, SCIVA, 20, 1, 1969, p. 166–168.

MITREA, Bucur, DECULESCU, Constantin, *Unele descoperiri arheologice de la Curcani (r. Oltenița),* SCIVA, 17, 3, 1966, p. 538–548.

MITREA, Bucur, ROSETTI, Dinu, V., Date noi cu privire la tezaurul de la Cetăţeni-Muscel, SCIVA, 25, 1–2, 1974, p. 22–32.

MORINTZ, Sebastian, IONESCU, Nicolae, *Cercetări arheologice în împrejurimile oraşului Olteniţa (1958–1967),* SCIVA 19, 1, 1968, p. 95–128.

MORINZ, Sebastian, ȘERBĂNESCU, Done, *Rezultatele cercetărilor de la Radovanu punctul Gorgana a doua (județul Călărași) I. Așezarea din epoca bronzului. II. Așezarea geto-dacică*, Thraco-Dacica, VI, 1–2, 1985, p. 5–30.

MOSCALU, Emil, *Aşezarea dacică de la Cozia Veche*, în SCIVA, 19, 4, 1968, p. 629–641.

MURGESCU, Costin, *Unele aspecte privind relaţiile economice ale geto-dacilor*, RRSI, 1979, 13, nr. 3, p. 349–363.

NESTOR, Ioan, *Săpăturile arheologice de la Zimnicea*, Studii, II, 1949, 1, p. 116–125.

Idem, *Raport sumar asupra campaniei de săpături de la Zimnicea*, SCIVA, II, 1950, 1, p. 93–102.

NEAGU, Marian, CONOVICI, Nicolae, Şantierul arheologic Piscul Crăsani, A XV-a Sesiune Naţională de rapoarte, Braşov,1981, Materiale, Bucureşti, 1983, p. 193–200.

NICOLĂESCU-PLOPŞOR, S. Constantin, *Le trésor dace de Poiana-Gorj*, Dacia, VII–VIII, 1937–1940, p. 203–216.

Idem, *Considérations antropologiques sur l'ensemble rituel geto-dace de Conţeşti-Argeş*, Thraco-Dacica, 1, 1976, p. 227–330.

OANCEA, Luciana, *Încă o spadă de bronz cu limbă la mâner, la sud de Carpaţi*, Valachica, 1973, 5, p. 43–48.

OPRIȘ, Carol Ioan, *Fortificarea limesului dobrogean de la Dunărea de Jos în preajma războaielor daco-romane*, DACIA AVGVSTI PROVINCIA. Crearea provinciei, Actele simpozionului desfasurat în 13–14 octombrie 2006 la Muzeul Național de Istorie a României, București, 2006, p. 237–248, p. 237–248.

OȚA, Liliana, *Relations between the Roman Empire and Sarmatians on the Lower Danubian limes*. (Gudea, N.), *Proceedings of the XVIIth International Congress of Roman Frontier Studies*, Zalău (1999), 885–894.

Idem, *Sarmații din Muntenia și Imperiul* Roman, Analele Banatului, XV, 2007, p. 51–55.

PETCULESCU, Liviu, *Despre cronologia fortificaţiilor romane de la Barboşi*, Pontica, 1982, XV, p. 29–253.

Idem, *Roman military equipment in Dacia in the first Century A.D.*, Marburger Kolloquium, 1994, p.261–285.

Idem, *Roman military equipment in the Dacien hill-fort at Ocniţa*, The Thracian World at the crossroads of Civilization II, Proceedings of the Seventh International Congress of Thracology, Constanţa – Mangalia – Tulcea, 20–26 May 1996–1998, p. 61–77.

Idem, *The Roman Army as a Factor of Romanisation in the North-Eastern Part of Moesia Inferior*, in *Rome and The Black Sea Region Domination, Romanisation, Resistance*, Edited by Tonnes Bekker-Nielsen, 2006, p. 31–41 (http://www.pontos.dk/publications/books/bss–5-files/BSS5_02_Petculescu.pdf).

PETCULESCU, Liviu, NICU, Mircea, *Echipamentul militar roman din cetatea dacică de la Poiana (jud. Galaţi)*, în Istro-Pontica – Muzeul tulcean la a 50-a aniversare, 2000, p. 203–220.

PETOLESCU, Constantin, *La victoire de Trajan en Mésie Inférieure,* Thraco-Dacica, 16, 1995, p. 223–226.

Idem, *Cronica epigrafică a României (XXI–XXIV, 2001–2004),* SCIVA, 54–54, 2003–2005, p. 382 (nr. 1071).

PETRE-GOVORA, Gheorghe I., *Descoperiri arheologice din epoca fierului în judeţul Vâlcea*, MCA, IX, 1970, 469–487.

PIPPIDI, Dimitrie, M., *Tiberius Plautius Silvanus Aelianus şi frontiera Dunării de Jos în secolul I al erei noastre*, SCIV, VI, 3–4, 1955, p. 366–374.

POPESCU, Adrian, *Monede greceşti şi romane republicane dintr-un tezaur găsit la Zimnicea, jud. Teleorman*, BSNR, LXXXVI–LXXXVII (1992–1993), [1996], p. 305–307.

POPESCU, Dorin, *Objets de parure geto-daces en argent*, Dacia, VII–VIII, 1937–1940, p. 183–202.

POPESCU, Mariana-Cristina, IOSIFARU, Mariana, *Vase de sticlă descoperite la Buridava dacică,* Buridava, nr. 10,2012, p. 88–74.

Idem, *Glass vessels Discovered in Dacian Buridava*, CAIETE ARA. Arhitectură. Restaurare. Arheologie, 4, 2013, p. 5–14.

POPESCU-MATEI, Florian, *Trupele auxiliare romane din Moesia Inferior*, SCIVA, 52–53, p. 173–242.

Idem, *Armata romană în Moesia Inferior (teză de doctorat),* SCIVA, 61, 1–2, 2010, p. 189–198.

POPESCU-MATEI, Florian, ŢENTEA, Ovidiu, *Participation of the Auxiliary Troops from Moesia Superior in Trajan's Dacian Wars*, Dacia, L, 2006, p. 127–140.

POPILIAN, Gheorghe, *Tezaurul de monede romane republicane descoperit la Dunăreni, jud. Dolj,* Historica, I, 1970, 53–65.

PREDA, Constantin, *Aşezarea getică de la Sprâncenta (jud. Olt). Săpăturile din 1978*, MCA, XIII, Oradea, 1979, p. 115–117.

Idem, *Tipuri de aşezări geto-dacice din Oltenia*, Drobeta, II, 1978, 59–72.

Idem, *La dava de Cetăţeni, dep. Argeş,* RPH, 1981, 6, 3–4, p. 146–148.

Idem, *Cu privire la data şi cauzele dispariţiei unor davae geto-dacice sud-carpatice*, TD, 1985, 6, 1–2, p. 86–92.

Idem, *Dava de la Sprâncenata – judeţul Olt*, DDIA, 1984, p. 3–10.

Idem, *Săpăturile arheologice din așezarea getică de la Pleașov (jud. Teleorman)*, SCIVA, 44, 2, 1993, p. 185–196.

PREDA, Florentina, *Răspândirea produselor greceşti în Dacia extracarpatică (sec. VI–I a. Chr.)*, AUB, XV, 1966, p. 15–34.

Idem, *Contribuţii la cunoaşterea civilizaţiei geto-dacilor de pe cursul mijlociu al Oltului*, AUB, 1982, 31, p. 125–129.

PREDA, Florentina, PREDA, Constantin, *Politica externă a regilor geto-daci de la Burebista la Decebal*, SAI, 1977, p. 5–36.

PREDA, Florentina, DUPOI, Vasile, *Figurine de lut antropomorfe geto-dacice descoperite în așezarea de la Pietroasele Gruiu (jud. Buzău),* Crisia, IX, 1979, p. 77–87.

Idem, *Monede descoperite în așezarea getică de la Pietrosele (jud. Buzău)*, SCN, VII, 1980, p. 145–147.

PROTASE, Dumitru, *Unde a fost regatul lui Dicomes?*, SCIVA, 21, 1970, 1, p. 150–151.

ROSETTI, Dinu, V., *Un depozit de unelte, câteva ştampile anepigrafice şi o monedă din a doua epocă a fierului*, în SCIVA, 11, 1–2, 1960, p. 392–399.

ROSETTI, Dinu, V., CHIȚESCU, Lucian, *Cetatea geto-dacică de la Cetăţeni – Argeş*, BMI, XLII, 1973, p. 55–57.

RUSSU, Ioan I., *Dacia şi lumea romană*, Tribuna, 1980, 24, 27, p. 6.

RUSTOIU, Aurel, *Catarame în formă de liră în Dacia preromană*, Marisia, 1994, 23–24, p. 577–580.

Idem, Despre fibulele *Unguiforme* din Dacia preromană, SIB, 1992, 16, p. 71–81.

Idem, *Două simpula de tip Pescate din Dacia preromană*, AB, 1994, 3, p. 231–238.

Idem, *Le premier horizon de fibules romaines en Dacie préromaine*, TD, 1995, 16, nr. 1–2, p. 211–219.

Idem, *Dacia și Italia în secolul I a. Chr. Comerțul cu vas de bronz în perioada republicană târzie*, în *Comerț și Civilizație. Transilvania în contextul schimburilor comerciale și culturale în antichitate*, Cluj-Napoca, 2005, p. 53–90.

PETRESCU Sava, Gheorghe, NESTOR, Ioan, *Două localități preistorice pe Teleajen; Cetățuia de la Homorâci și Movila de la Gura Vitioarei (jud. Prahova)*, Revista de preistorie și antichități naționale, II–IV, iulie, 1940, p. 71–88.

SARNOWSKI, Tadeusz, FIEDLER, U.*, Studien zu Graberfeldern des 6. Bis. 9. Jahrhunderts an der unteren Donau*, Archeologia, ZLV, 1994, p. 118–119.

ŠAŠEL KOS Marjeta, *The early urbanization of Noricum and Pannonia*, în Roma e le Province del Danubio. Atti del I Convegno Internazionale Ferrara – Cento, 15–17 Ottobre, 2009, p. 209–230 (http://iza.zrc-sazu.si/pdf/Sasel_Kos_Early_urbanization_2010.pdf).

SÂRBU, Valeriu, *Un atelier de prelucrare a podoabelor din bronz descoperit în dava de la Grădiştea, jud. Brăila,* Istros, VI, 1992, p. 37–43.

SÂRBU, Valeriu, ANASTASIU, Florin, *Raport preliminar de cercetare arheologică în stațiunea de la Grădiștea (județul Brăila) – campania 1978*, MCA, XIII, 1979, p. 101–103.

Idem, *Cercetările arheologice de la Grădiştea, jud. Brăila*, MCA, XIV, Tulcea, 1980, p. 209–217.

Idem, *Cercetările arheologice din așezarea geto-dacă de la Grădiștea, județul Brăila*, MCA, XV, 1983, p. 235–241.

Idem, *Cercetările din așezarea geto-dacă de la Grădiștea, județul Brăila, campania 1979–1981*, Istros, II–III, Brăila, 1983, p. 165–189.

SÂRBU, Valeriu, ANASTASIU, Florian, *Cercetările arheologice din dava geto-dacică de la Grădiştea, jud. Brăila, 1982–1984*, Istros, 1985, 4, p. 127–141.

Idem, *Cercetările arheologice din staţiunea geto-dacă de la Grădiştea, jud. Brăila*, MCA, XVI, 1982, Bucureşti, 1986, p. 100–104.

Idem, *Aşezarea geto-dacă de la Grădiştea, jud. Brăila – campania 1986*, MCA, I, Bucureşti, 1992, p. 149–152.

SHARANKOV, Nicolay, *A Military of 7 March 70 AD for Legio II Adiutrix*, Archaeologia Bulgarica, X, 2, Sofia, 2006, p. 37–46.

SYME, Ronald, *M. Vinicius*, în Classical Quarterly, 27, 1933, p. 142–144.

SPIRU, Ion, *Aşezări străvechi în raionul Roşiorii de Vede*, MCA, V, 1959, 704.

STÂNGĂ, Ion, Morminte romane în zona Drobeta, Drobeta, I, 3+4, 1994, p. 1–3.

Idem, *Despre evoluția Drobetei civile*, Drobeta, 3–4, 1994, p. 3–9.

STROBEL, Karl, *Despre complexitatea mărimilor etnice, politice şi culturale ale istoriei spaţiului Dunării de Jos*, SCIVA, 49, 1998, 1, p. 61–96; 2. p. 207–228.

SUCEVEANU, Alexandru, *Două note privind istoria Moesiei în secolul I î.e.n.*, Pontice, 2, 1969, p. 269–274.

ŞTEFAN, Gheorghe, *Un petit trésor de monnaies découvert en Valachie*, Dacia, IX–X, 1941–1944, p. 349–354.

Idem, *Le camp romain de Drajna de Sus*, Dacia, XI–XII, 1945–1947, p. 115–144.

TĂTULEA, Mărgărit, Corneliu, *Sondajul arheologic în cetatea geto-dacă de la Bâzdâna (jud. Dolj)*, MCA, XV, 1981, p. 218–219.

TEODOR, Eugen Silviu, ALEXANDRESCU, Cristina Georgeta, NICOLAE, Corina, Cronica Cercetărilor Arheologice, campania 2008.

TEODOR, Silvia, *Ceramica de import din aşezarea geto-dacică de la Poiana*, jud. Galaţi, Carpica, 1994, 25, p. 73–122.

TEODOR, Silvia, *Objets de parure de Piroboridava*, in The Thracian World at the Crossroads of Civilization, Bucureşti, 1997, p. 391–400.

Idem, *Relations entre les Geto-daces de l´est des Carpates et les civilizations voisines*, Interacademica, II–III, 2001, p. 109–122.

TEODOR, Silvia, CHIRIAC, Costel, Vase *de sticlă din aşezarea geto-dacică de la Poiana (jud. Galaţi)*, AM, 1994, 17, p. 183–222.

TROHANI, George, *O placă de centură descoperită la Chirnogi (jud. Ilfov, sec. III–I a. Chr.)*, MN, 1974, I, p. 197–200.

Idem, *Raport asupra săpăturilor arheologice efectuate în aşezarea geto-dacică de la Vlădiceasca, jud. Ilfov, în anul 1973*, CA, I, 1975, p. 151–175.

Idem, *Săpăturile din aşezarea geto-dacică de la Vlădiceasa*, CA, II, 1976, p. 87–129.

Idem, *Contribuţii la istoria geto-dacilor din centrul Câmpiei Române*, Studii dacice, Cluj-Napoca, 1981, p. 94–102.

Idem, *Contribuţii la studiul importanţei ceramicii romane în aşezările geto-dacice din Câmpia Română*, Litua, 1986, 3, p. 117–124.

Idem, *Așezarea de la Popești, județul Giurgiu. Campaniile 1988–1991. Secțiunea II. Raport preliminar,* Cercetări arheologice Muzeul Național de Istorie a României*,* 10, 1997, p. 193–230.

Idem, *Liaisons commerciales entre les getes et le monde sud-danubien pendant les IIème – Ier siècle av. J.-C.*, Studia Danubiana. Pars Romaniae. Series Symposia, Bucureşti, 1998, p. 261–262.

Idem, *Autour de la fin des etablissements getes de la Muntenie*, în Important Sites from the Pre-Roman and Roman Time on the Lower Danube Valley (4th century BC – 4th century AD), Brăila, 2007.

TROHANI, George, ŞERBĂNESCU, Done, *Noi cercetări arheologice privind cultura materială a geto-dacilor din zona est-centrală a Munteniei*, MN, II, 1975, p. 273–286.

SUCEVEANU, Alexandru, *Două note privind istoria Moesiei în secolul I î.e.n.*, Pontice, 2, 1969, p. 269–274.

Idem, *Burebista et la Dobroudja*, în Thraco-Dacica, 4, 1983, p. 45–58.

TUDOR, Dumitru, *Amfore elenistice descoperite în adâncul teritoriului RPR*, StRefIstRom, I, 1954, p. 81–88.

Idem, *Ein in Suden Daciens gefundenes hellenistich-romisches Silbergefass*, Germania, 37, 1959, p. 232–242.

TUDOR, Dumitru, BUJOR, Expectatus, MATROŞENCO, A, *Sucidava V*, MCA, VII, 1961, p. 474–478.

TULUGEA, Claudiu, *Cronica cercetărilor arheologice pe anii 2009–2010 în județul Vâlcea*, Buridava, X, 2012, p. 98–99.

TURCU, Mioara, *Cultura materială a geto-dacilor din Câmpia Munteniei*, Studii dacice, Cluj-Napoca, 1981, p. 65–87.

VLĂDESCU, Cristian M., *Traseul Brazdei lui Novac în județele Olt, Argeș, Dâmbovița*, SMMIM, 12, 1979, p. 146–163.

Idem, *Brazda lui Novac pe teritoriul județului Dolj*, SMMIM, 11, 1978, p. 153–165.

VULPE, Alexandru, *Puncte de vedere privind istoria Daciei preromane*, R.I., Bucureşti, 1979, 32, 12, p. 261–284.

Idem, *Geto-dacii ca unitate etno-istorică în lumea tracă*, SCIVA, 31, 1980, 1, p. 5–13.

VULPE, Alexandru, GHEORGHIŢĂ, Marieta, *Şantierul arheologic Popeşti-Mihăileşti, jud. Giurgiu. Raport preliminar asupra rezultatelor din campaniile anilor 1979–1978,* CA, 1981, 4, p. 58–65.

VULPE, Radu, *Şantierul arheologic Popeşti*, SCIVA, VI, 1–2, 1955, p. 248–256.

Idem, *Şantierul arheologic Popeşti,* MCA, III, 1957, p. 227–246.

Idem, *Şantierul arheologic Popeşti*, MCA, VI, 1959, p. 307–324.

Idem, *Les getes de la rive gauche du Bas-Danube et les romains,* Dacia N.S, 4, 1960, p. 309–332.

Idem, *Les getes de la rive gauche du Bas-Danube,* Studia Thracologica, București, 1976.

Idem, *La Valchie et la Basse-Moldavie sous les romaines*, Dacia N.S., 5, 1961, p. 365–393.

Idem, *Şantierul arheologic Popeşti*, MCA, VII, 1960, p. 331–338.

Idem, *Les Valla de la Valachie, de la Basse-Moldavie et du Boudjak*, dans *Actes du IX[ee] Congrès International d'Études sur les Frontières Romaines, Mamaia 6–13 septembre 1972*, Bucarest – Cologne – Vienne 1974.

Idem, *Muntenia și Moldova de Jos în timpul lui Traian, în lumina unei noi lecturi a papirului Hunt*, Studii Clasice, II, 1960, p. 337–357.

Idem, *La civilisation geto-dace et ses problèmes à la lumière des dernières fouilles de Poiana, en Basse Moldavie*, în Dacia, I, 1957, p. 143–165.

VULPE, Alexandru, *50 years of systematic archaeological excavation at the pre- and protohistoric site at Popești*, Dacia NS, 48–49, 2004–2005, p. 19–37.

VULPE, Radu, VULPE, Ecaterina, *Les fouilles de Tinosu*, Dacia, I, 1924, p. 173–216.

Idem, *Les fouilles de Poiana*, Dacia, III–IV, 1927–1932, p. 259–262.

ZIRRA, Vlad, *Câteva date privind aşezarea fortificată de la Coţofenii din Dos (jud. Dolj) sec. I a. Chr. – I p. Chr.*, TD, 1983, 4, 1–2, p. 135–140.

Idem, *Beiträge zur Kenntnis des keltischen Latène in* Rumänien, Dacia, 15, 1971, p. 171–238.

Idem, *Stand der Forschung der keltischen Spätlatènezeit in Rumänien,* Archeologické Rozhledy XXIII, 5, Praha, Akademia Véd, Archeologický Ústav, 1971, pp. 529–547.

ZIRRA, Vlad, CONOVICI, Nicolae, TROHANI, George, GHERGHE, Petre, ALEXANDRESCU, Petre, GÂŢĂ, Gheorghe, ZIRRA, Vintilă Vlad, *La station getique fortifiée de Cetatea Jidovilor (Coţofenii din Dos, dep. De Dolj)*, Dacia N.S., XXXVII, Bucureşti, 1993, p. 79–157.

WINKLER, Iudita, *Contribuţii numismatice la istoria Daciei*, SCŞCluj, VI, 1–2, 1955, p. 13–180.

Idem, *Expansiunea economică a Romei în Dacia înainte de cotropirea ei*, St.Ref. Ist. Rom, I, 1954, p. 147–158.

LISTA ILUSTRAȚIILOR*

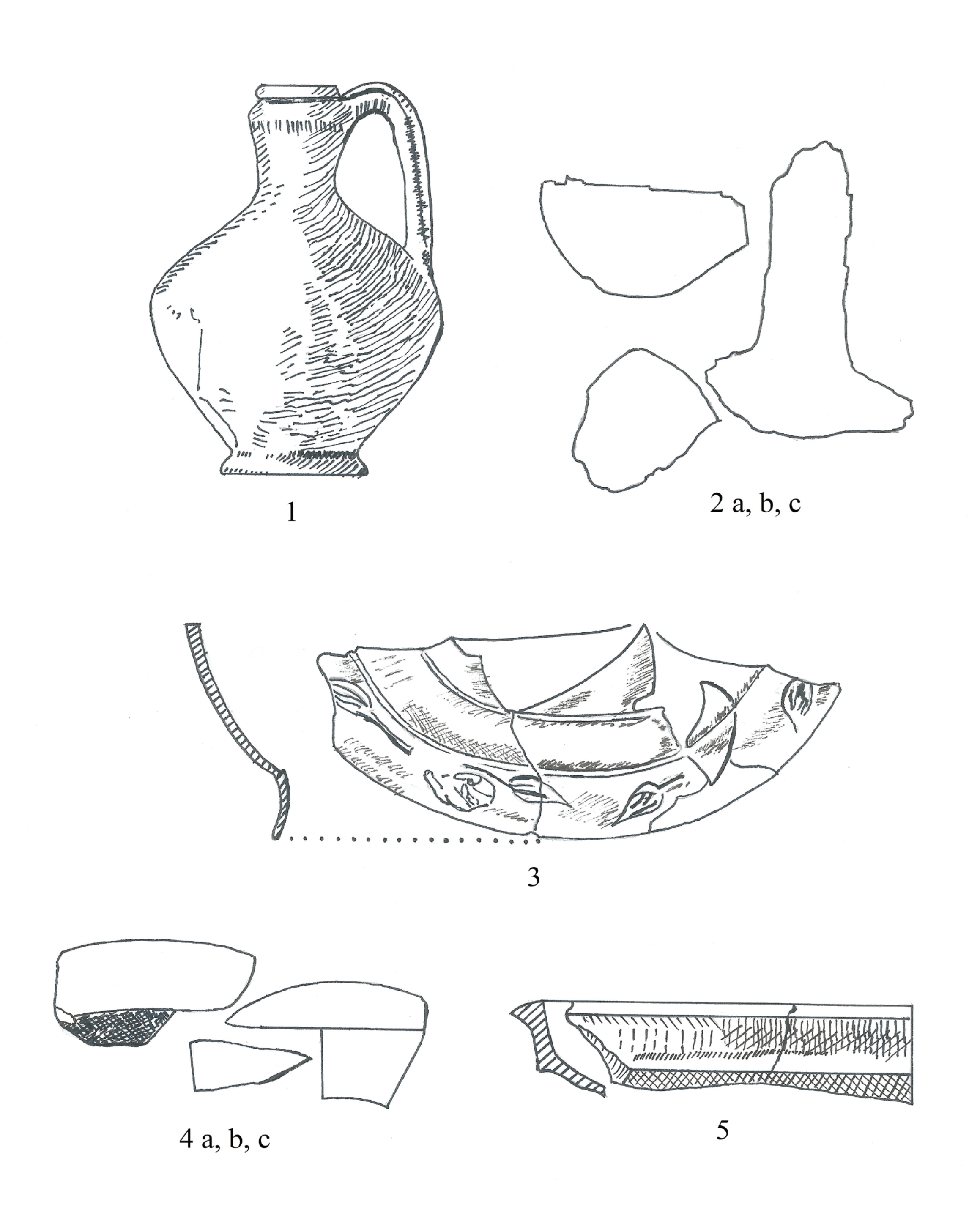
* Mulțumesc pe această cale domnilor Florin Olteanu și Codruț Ionel Florea pentru efortul depus în realizarea desenelor și ilustrațiilor.

Pl. XXX. Vase din sticlă. 1–10. Poiana (după R. Vulpe, S. Teodor, 2003).
Pl. XXXI. Vase din sticlă. 1–11. Poiana (după R. Vulpe, S. Teodor, 2003).
Pl. XXXII. Vase din sticlă. 1–13. Poiana (după R. Vulpe, S. Teodor, 2003).
Pl. XXXIII. Vase din sticlă. 1–15. Poiana (după R. Vulpe, S. Teodor, 2003).
Pl. XXXIV. Unelte şi ustensile de uz casnic. 1. Piscul Crăsani (după I. Andrieşescu, 1924); 2. Ocnița (după D. Berciu, 1981).
Pl. XXXV. Unelte şi ustensile de uz casnic. 3–9. Ocnița (după D. Berciu, 1989; 1981).
Pl. XXXVI. Unelte şi ustensile de uz casnic. 10–12. Popești (după R. Vulpe, 1961; 1957; 1959); 13. Tinosu (după R. Vulpe, Ec. Vulpe, 1924).
Pl. XXXVII. Piese de port şi podoabă. Fibule. 1. București-Tei (M. Turcu, 1979); 2–3. Cetățeni (M. Babeş, 1999); 4. Grădișea (V. Sârbu, 1986); 5 – 16. Ocnița (D. Berciu, 1981).
Pl. XXXVIII. Piese de port şi podoabă. Fibule. 17–32. Ocnița (după D. Berciu, 1981).
Pl. XXXIX. Piese de port şi podoabă. Fibule. 33–48. Ocnița (după D. Berciu, 1981).
Pl. XL. Piese de port şi podoabă. Fibule. 49–55. Ocnița (după D. Berciu, 1981; D. Berciu,1983; 1988); 56–58. Pietroasele (după V. Dupoi, V. Sârbu, 2001); 59–62. Popești (după R. Vulpe, 1959; 1961; 1976; M. Turcu, 1979); 63–64. Sprâncenata (după C. Preda, 1986); 65–67. Tinosu (R. Vulpe, Ec. Vulpe, 1924).
Pl. XLI. Piese de port şi podoabă. Fibule. 1–6. Poiana (după R. Vulpe, S. Teodor, 2003).
Pl. XLII. Piese de port şi podoabă. Fibule. 1–14. Poiana (după R. Vulpe, S. Teodor, 2003).
Pl. XLIII. Piese de port şi podoabă. Fibule. 1–16. Poiana (după R. Vulpe, S. Teodor, 2003).
Pl. XLIV. Piese de port şi podoabă. Fibule. 1–17. Poiana (după R. Vulpe, S. Teodor, 2003).
Pl. XLV. Piese de port şi podoabă. Fibule. 1–20. Poiana (după R. Vulpe, S. Teodor, 2003).
Pl. XLVI. Piese de port şi podoabă. Fibule. 1–20. Poiana (după R. Vulpe, S. Teodor, 2003).
Pl. XLVII. Piese de port şi podoabă. Fibule. 1–15. Poiana (după R. Vulpe, S. Teodor, 2003).
Pl. XLVIII. Piese de port şi podoabă. Fibule. 1–20. Poiana (după R. Vulpe, S. Teodor, 2003).
Pl. XLIX. Piese de port şi podoabă. Oglinzi. 1–5. Ocnița (după D. Berciu, 1981; 1988); 6. Tinosu (după R. Vulpe, Ec. Vulpe, 1924); Mărgele. 7. Piscul Crăsani (după I. Andrieşescu, 1924); 8. Ocnița (după D. Berciu, 1981).
Pl. L. Piese de port şi podoabă. Mărgele. 9–10. Ocnița (după D. Berciu, 1981); 11. Pietroasele (după V. Dupoi, V. Sârbu, 2001); 12. Popești (după R. Vulpe, 1959); 13–15. Ocnița (după D. Berciu, 1981; 1984).
Pl. LI. Arme şi piese de echipament militar. 1. Cetățeni (după D. Măndescu, 2003; L. Petculescu, 1998); 2–4. Ocnița (după L. Petculescu, 1998).
Pl. LII. Arme şi piese de echipament militar. 5–9. Ocnița (după L. Petculescu, 1998).
Pl. LIII. Arme şi piese de echipament militar. 10–13. Ocnița (după L. Petculescu, 1998); fig. 14–15. Socu-Bărbătești (după L. Petculescu, 1994).
Pl. LIV. Arme şi piese de echipament militar. 1–8. Poiana (după L. Petculescu, 2000).
Pl. LV. Arme şi piese de echipament militar. 15 a–b. Poiana (după L. Petculescu, 2000).
Pl. LVI. Arme şi piese de echipament militar. 9–14. Poiana(după L. Petculescu, 2000; 1994).
Pl. LVII. Arme şi piese de echipament militar. 16–34. Poiana (după L. Petculescu, 2000).
Pl. LVIII. Inscripţii cu litere latine. 1. Cetățeni (după B. Mitrea, 1961); 2–6. Ocnița (după D. Berciu, 1981; 1973); 7. Polovragi (după Fl. Marinescu, 1977).
Pl. LVIX. Harta descoperirilor ceramice.
Pl. LX. Harta aşezărilor unde s-au descoperit vase din bronz.
Pl. LXI. Harta aşezărilor unde s-au descoperit obiecte şi vase din argint.
PL. LXII. Harta aşezărilor unde s-au descoperit obiecte şi vase din sticlă
PL. LXIII. Harta aşezărilor unde s-au descoperit fibule.
Pl. LXIV. Harta aşezărilor unde s-au descoperit oglinzi.
Pl. LXV. Harta aşezărilor unde s-au descoperit unelte şi ustensile de uz casnic.
Pl. LXVI. Harta aşezărilor unde s-au descoperit arme şi piese de echipament militar.

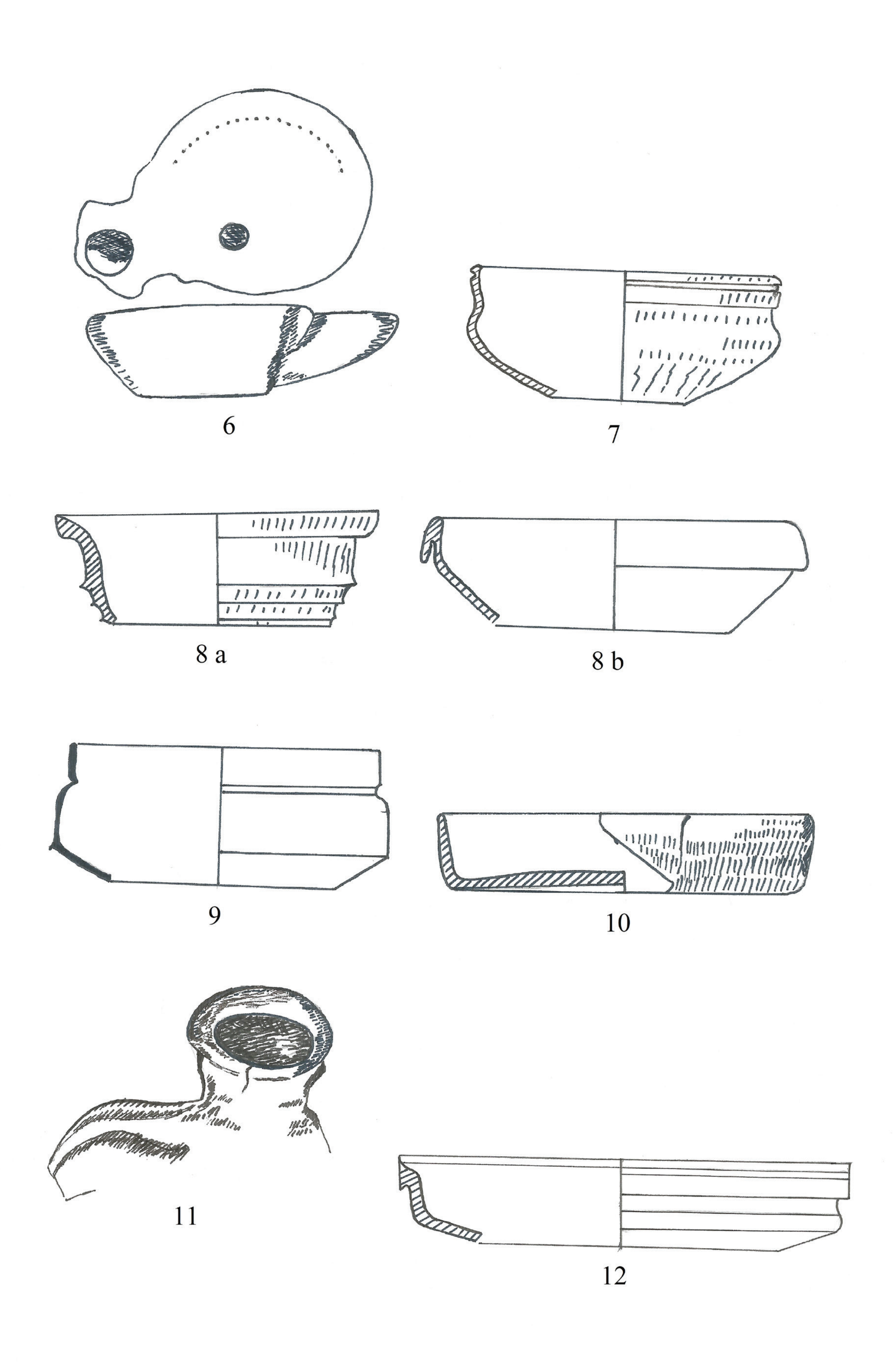
Pl. LXVII. Harta aşezărilor unde s-au descoperit inscripţii cu litere latine.
Pl. LXVIII. Harta aşezărilor unde s-au descoperit mărgele.
Pl. LXIX. Harta repartiţiei importurilor romane în Dacia.
Pl. LXX. Harta aşezărilor din Dacia Meridională. Etape cronologice sec. I a. Chr. – sec. I p. Chr.
Pl. LXXI. Harta Daciei în secolele I–II p. Chr. Castre romane. Fortificaţii liniare (după R. Vulpe, C. C. Petolescu, 2000).
Pl. LXXII. Limesul roman pe sectorul Dobrogei. 1. sec. I–II p. Chr.; 2. sec. II–IV p. Chr. (după M. Bărbulescu, 2001; L. Petculescu, 2006).
Pl. LXXIII. Harta descoperirilor monetare romane din Dacia Meridională.

LIST OF ILLUSTRATIONS

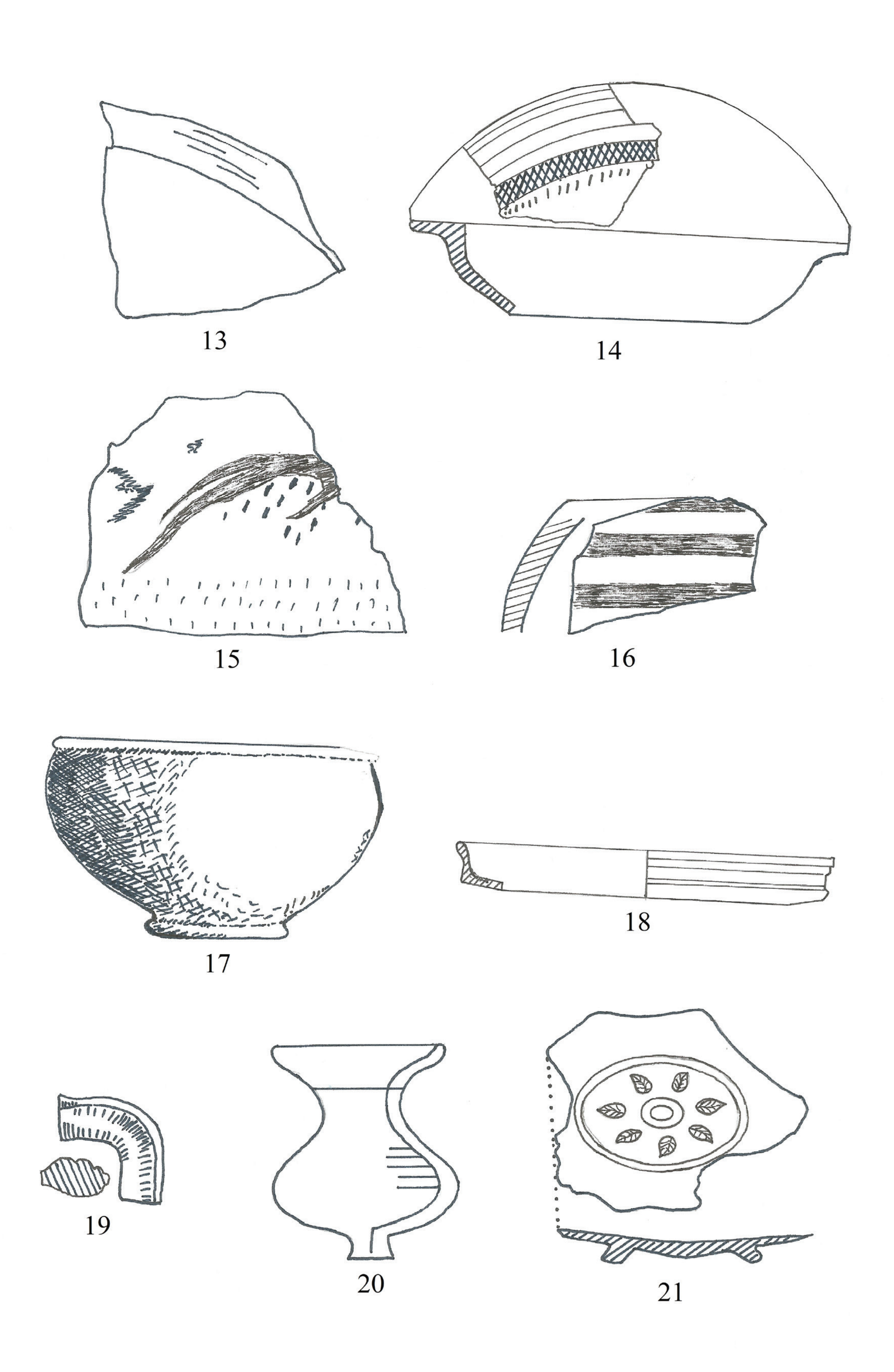
PLANȘE

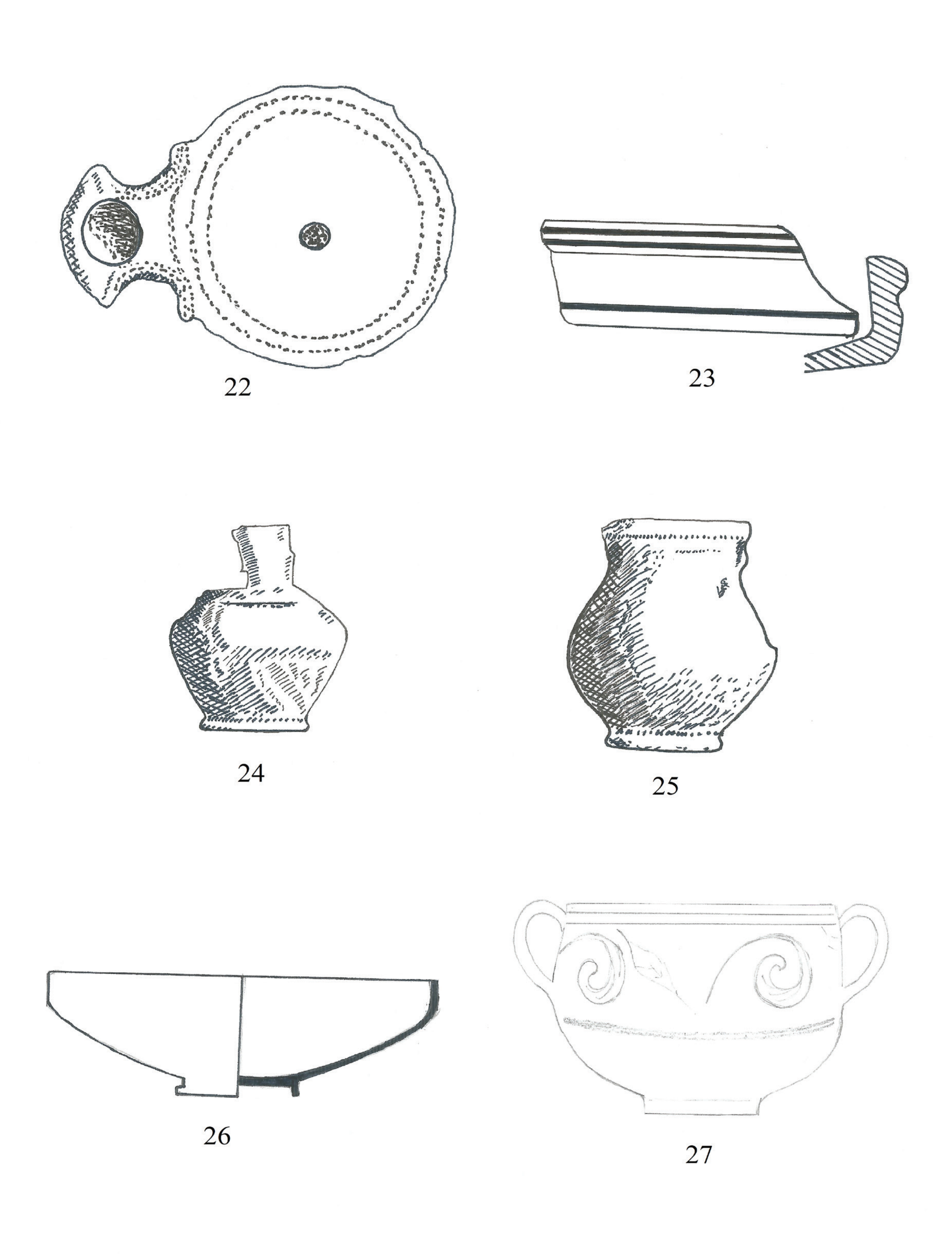
Pl. I. Ceramică de import. 1. Piscul Crăsani (după I. Andrieşescu, 1924); 2. Grădiștea (după V. Sârbu, Fl. Atanasiu 1980); 3. Ipotești (după I. Glodariu, 1974); 4-5. Ocnița (după D. Berciu, 1981).

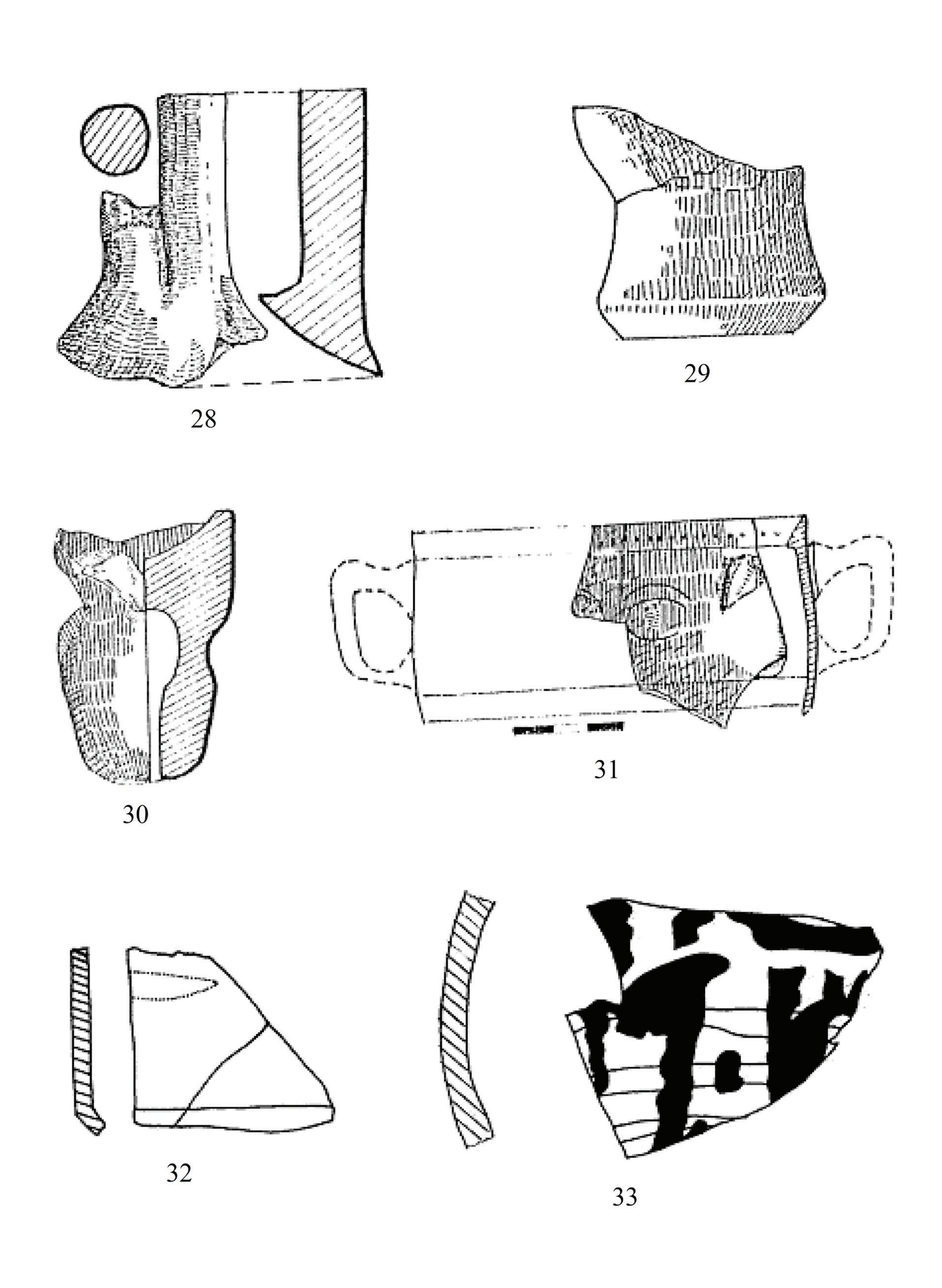
Pl. II. Ceramică de import. 6-12. Ocnița (după D. Berciu, 1981).

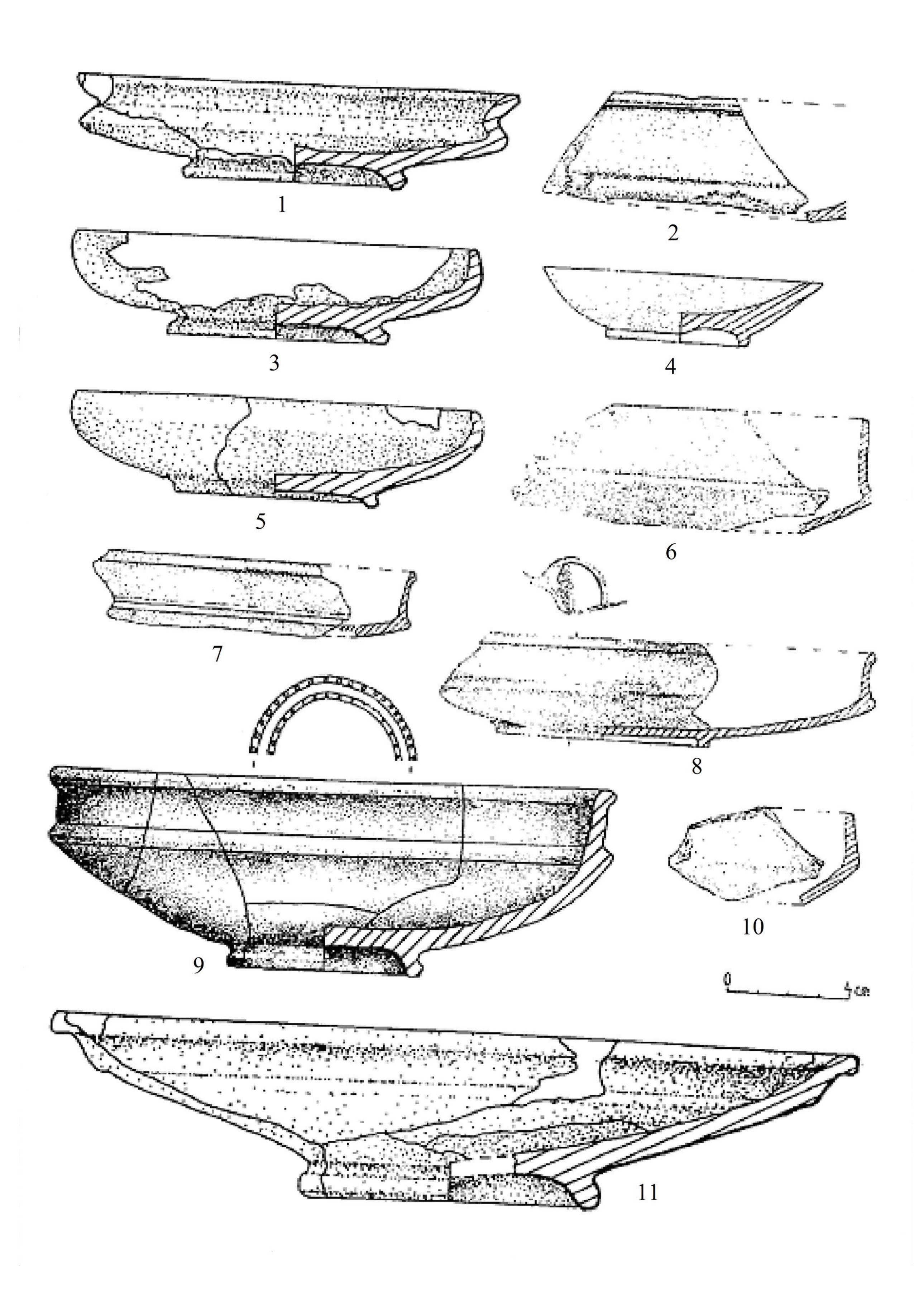
Pl. III. Ceramică de import. 13-20. Ocnița (după D. Berciu, 1981; 1983; 1986; 1987; 1988); 21. Popești (după I. Glodariu, 1974).

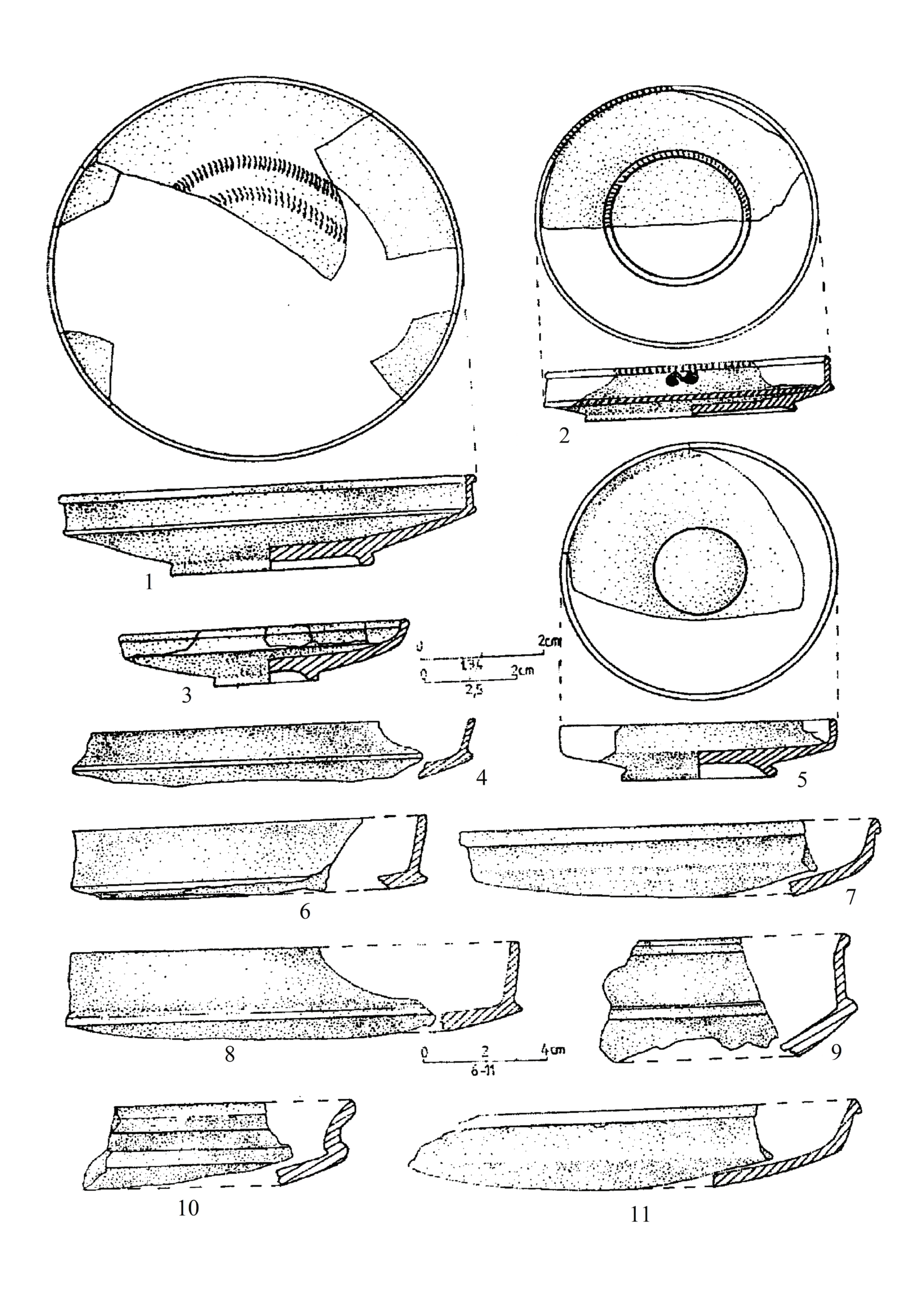
Pl. IV. Ceramică de import. 22. Sprâncenata (după C. Preda,1986); 23-24. Tinosu (după R. Vulpe, Ec. Vulpe, 1924); 25-26. Ulmeni (după S. Morinz, 1968; I. Glodariu, 1974); 27. Zimnicea (după I. Glodariu, 1974).

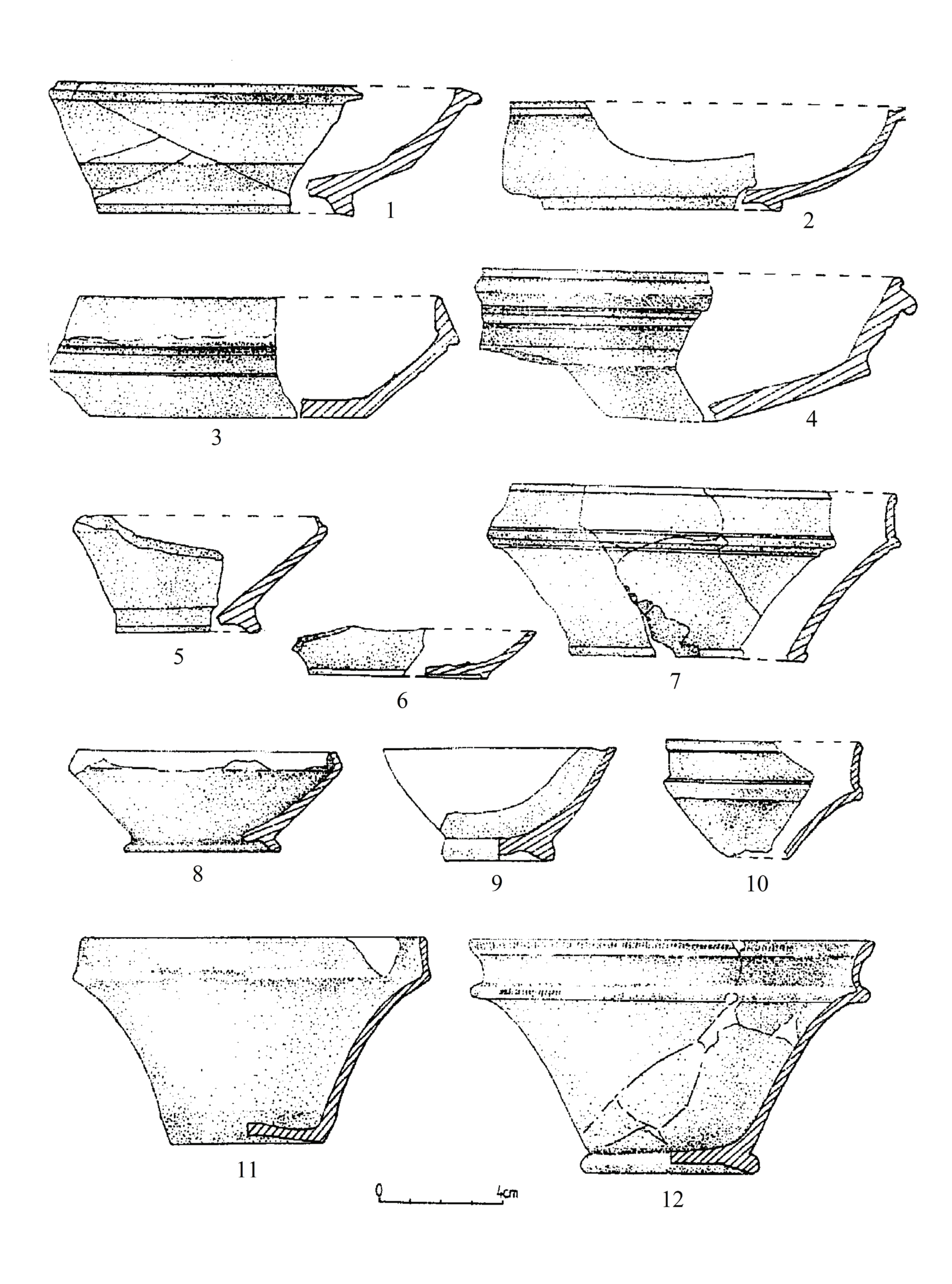
Pl. V. Ceramică de import. 28-33. Căscioarele (după Gh. Cantacuzino, G. Trohani, 1979).

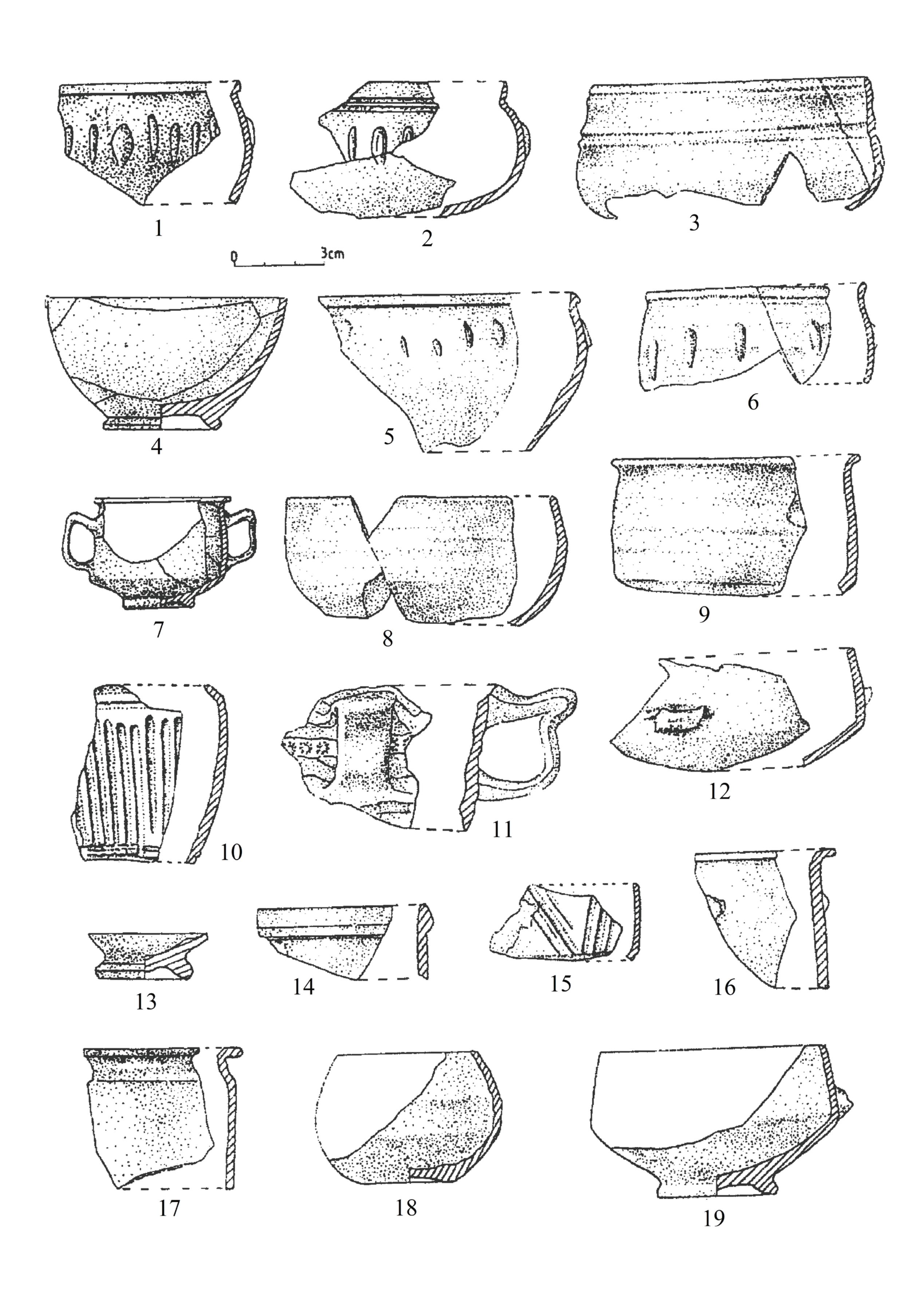
Pl. VI. Ceramică de import. 1-11. Poiana (după R. Vulpe, S. Teodor, 2003).

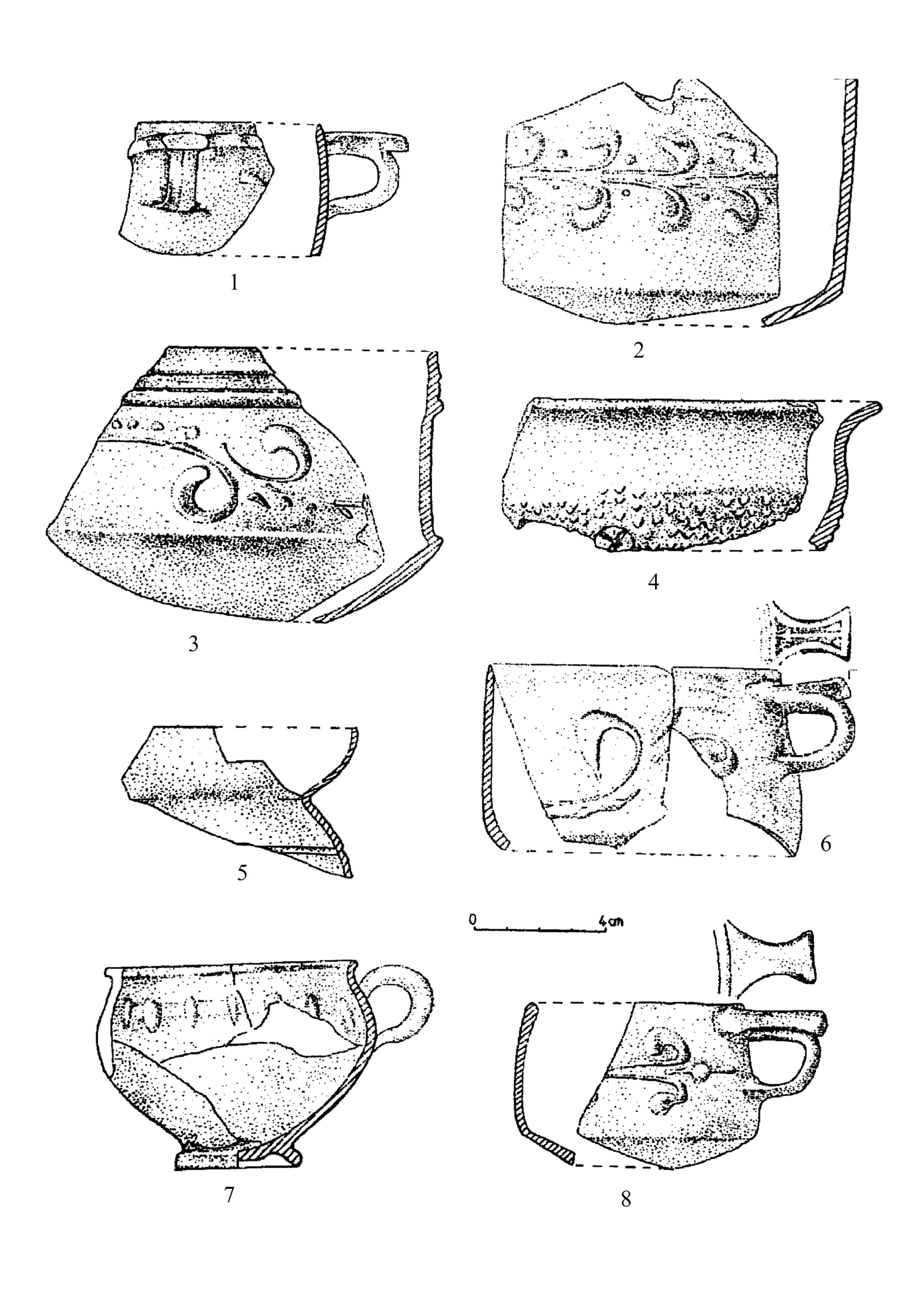
Pl. VII. Ceramică de import. 1-11. Poiana (după R. Vulpe, S. Teodor, 2003).

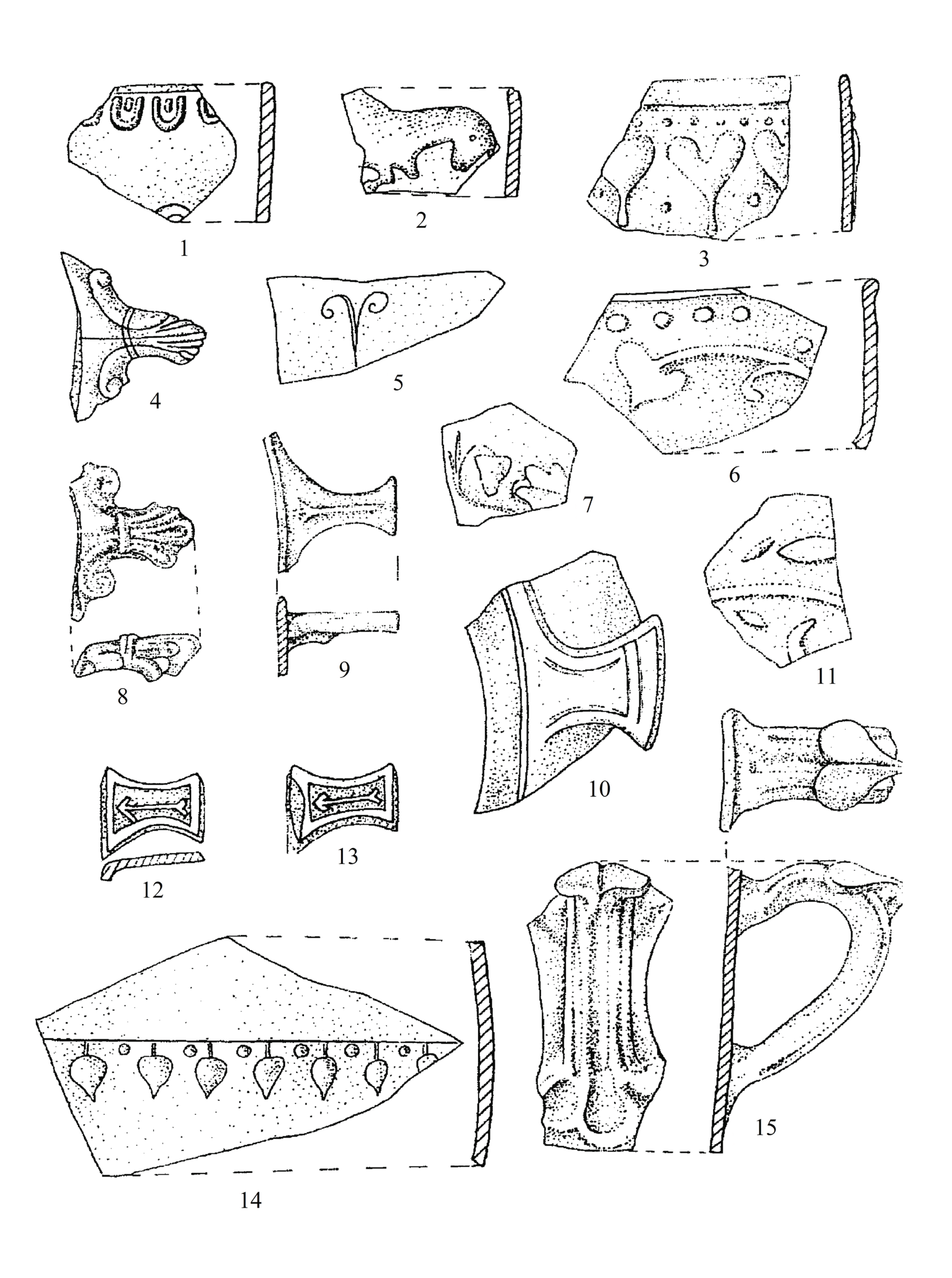
Pl. VIII. Ceramică de import. 1-12. Poiana (după R. Vulpe, S. Teodor, 2003).

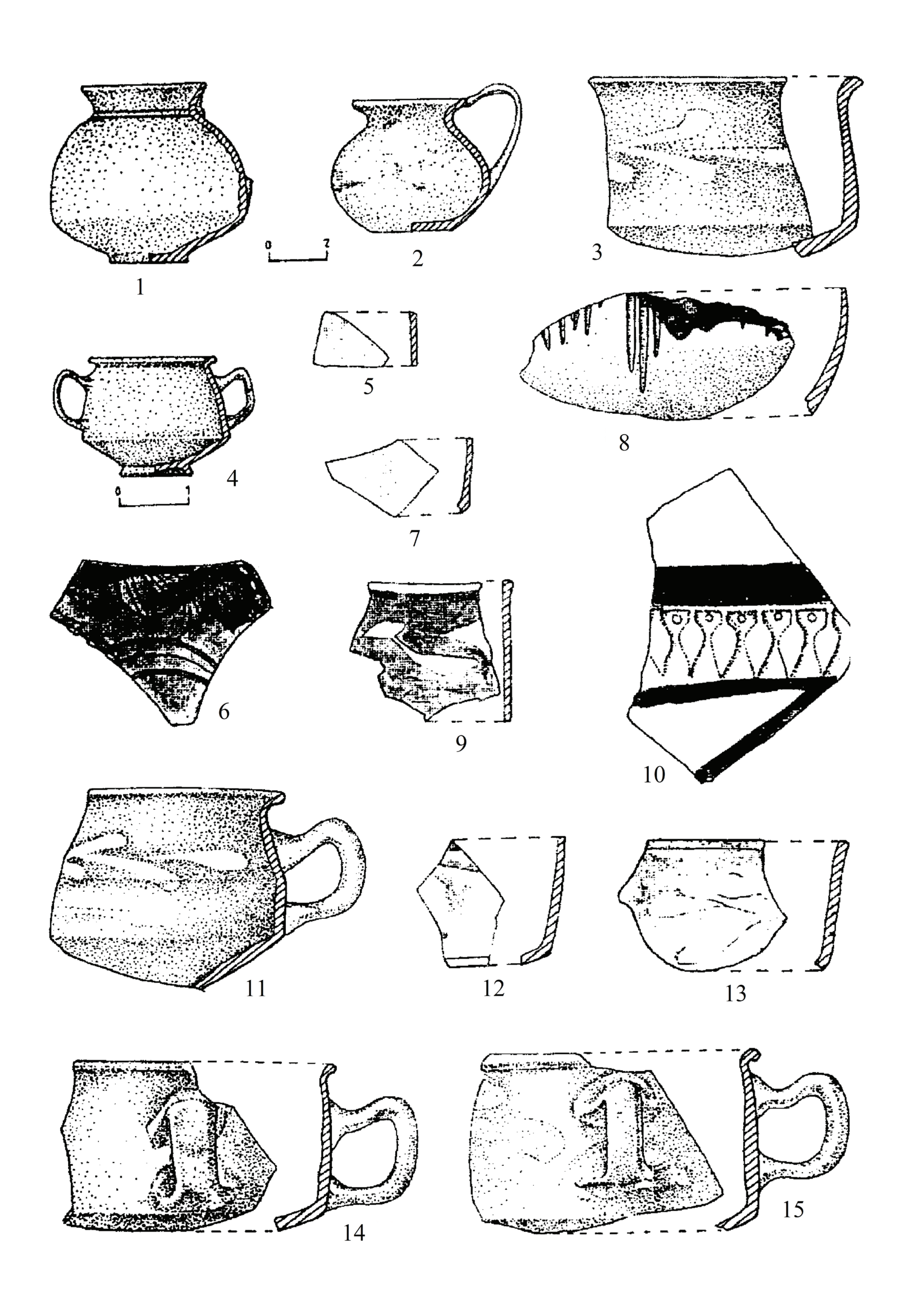
Pl. IX. Ceramică de import. 1-19. Poiana (după R. Vulpe, S. Teodor, 2003).

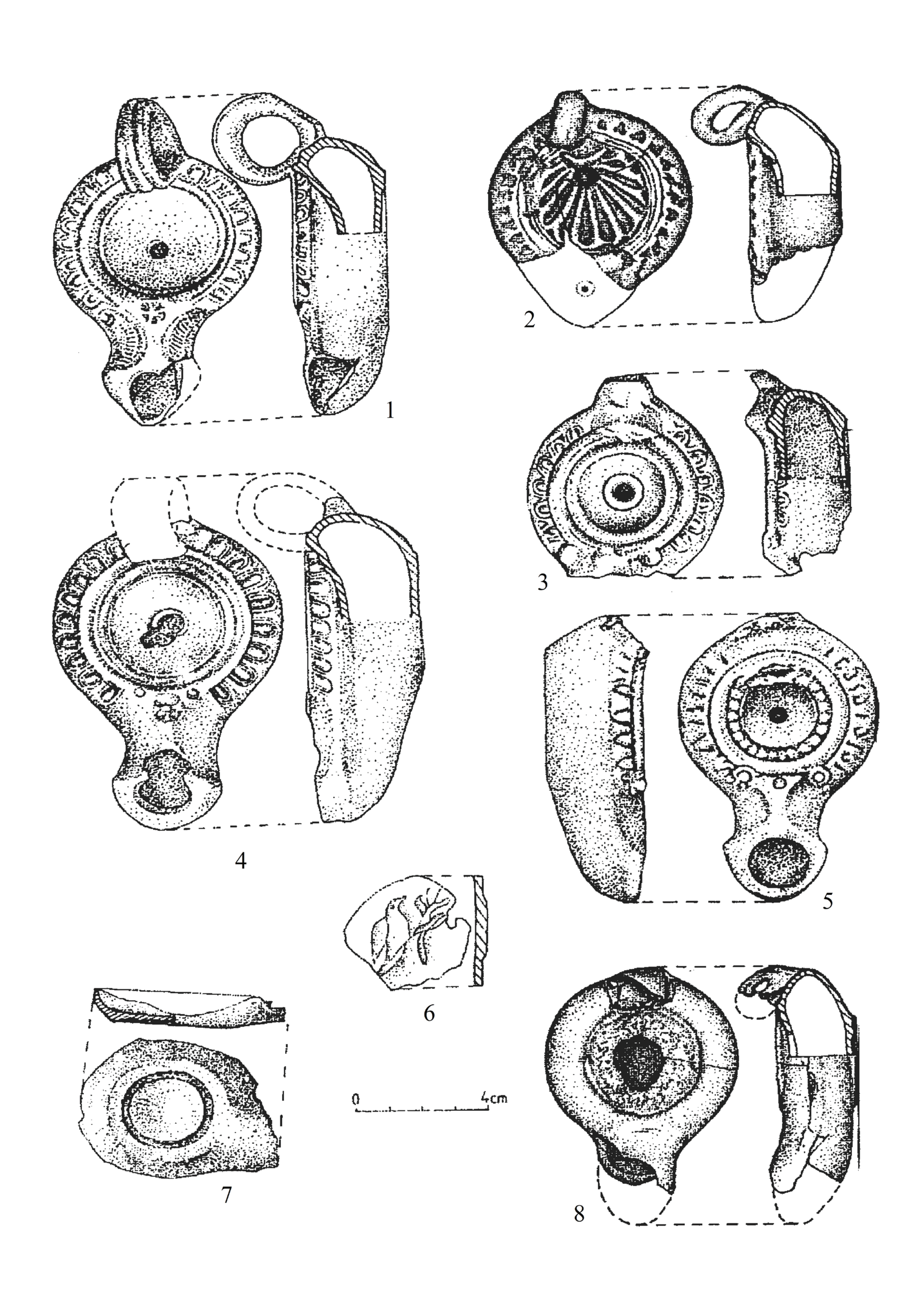
Pl. X. Ceramică de import. 1-8. Poiana (după R. Vulpe, S. Teodor, 2003).

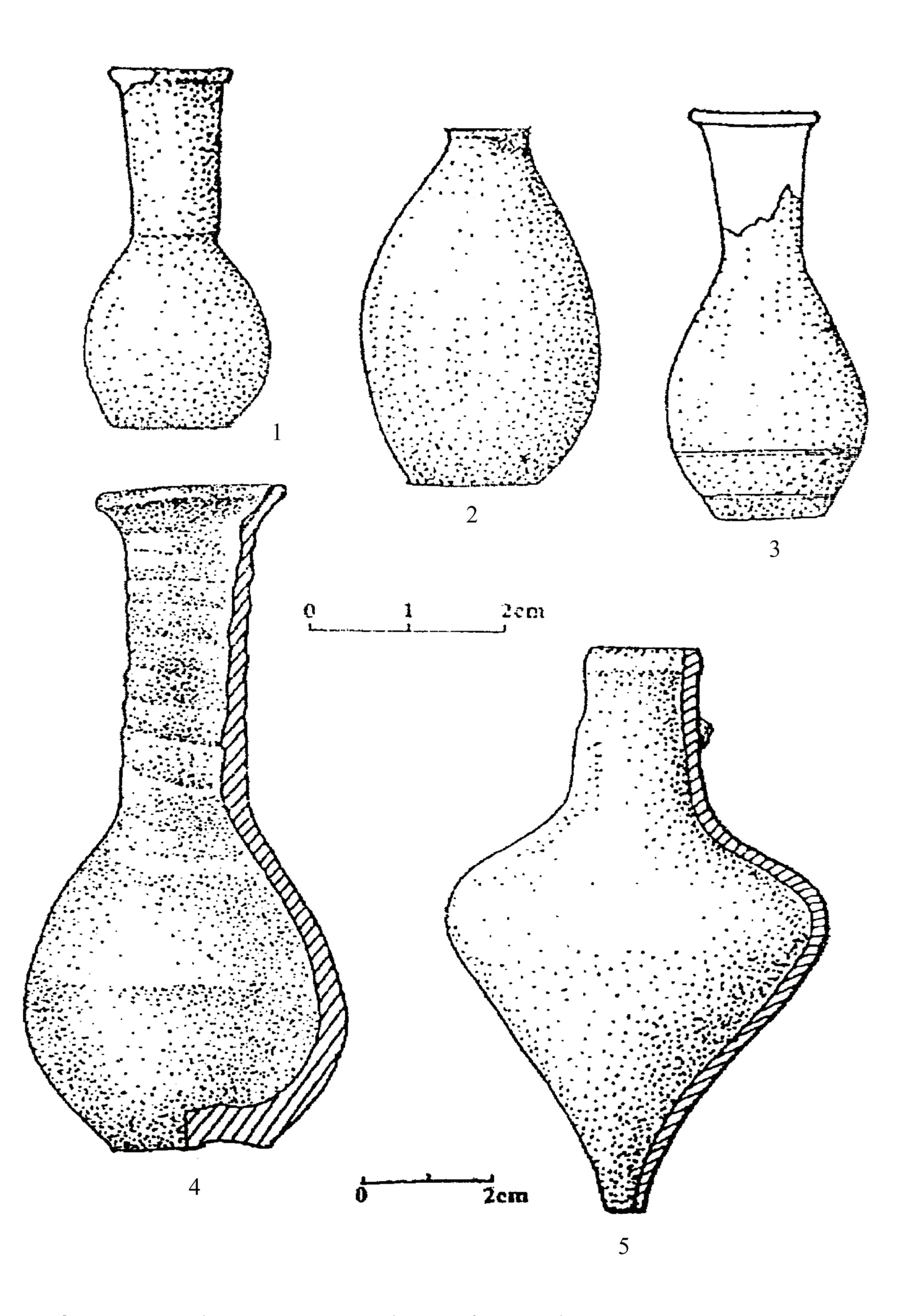
Pl. XI. Ceramică de import. 1-15. Poiana (după R. Vulpe, S. Teodor, 2003).

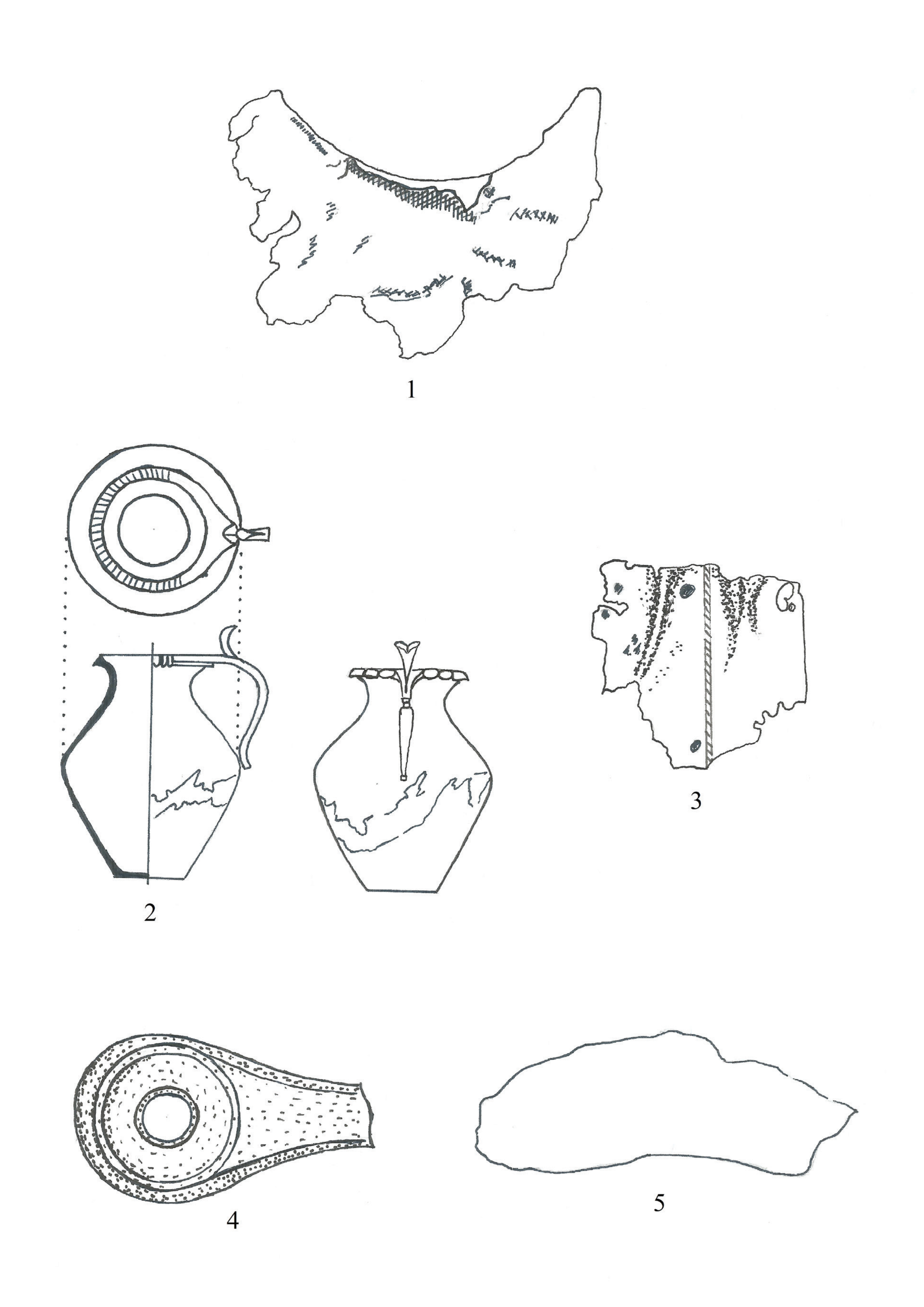
Pl. XII. Ceramică de import. 1-15. Poiana (după R. Vulpe, S. Teodor, 2003).

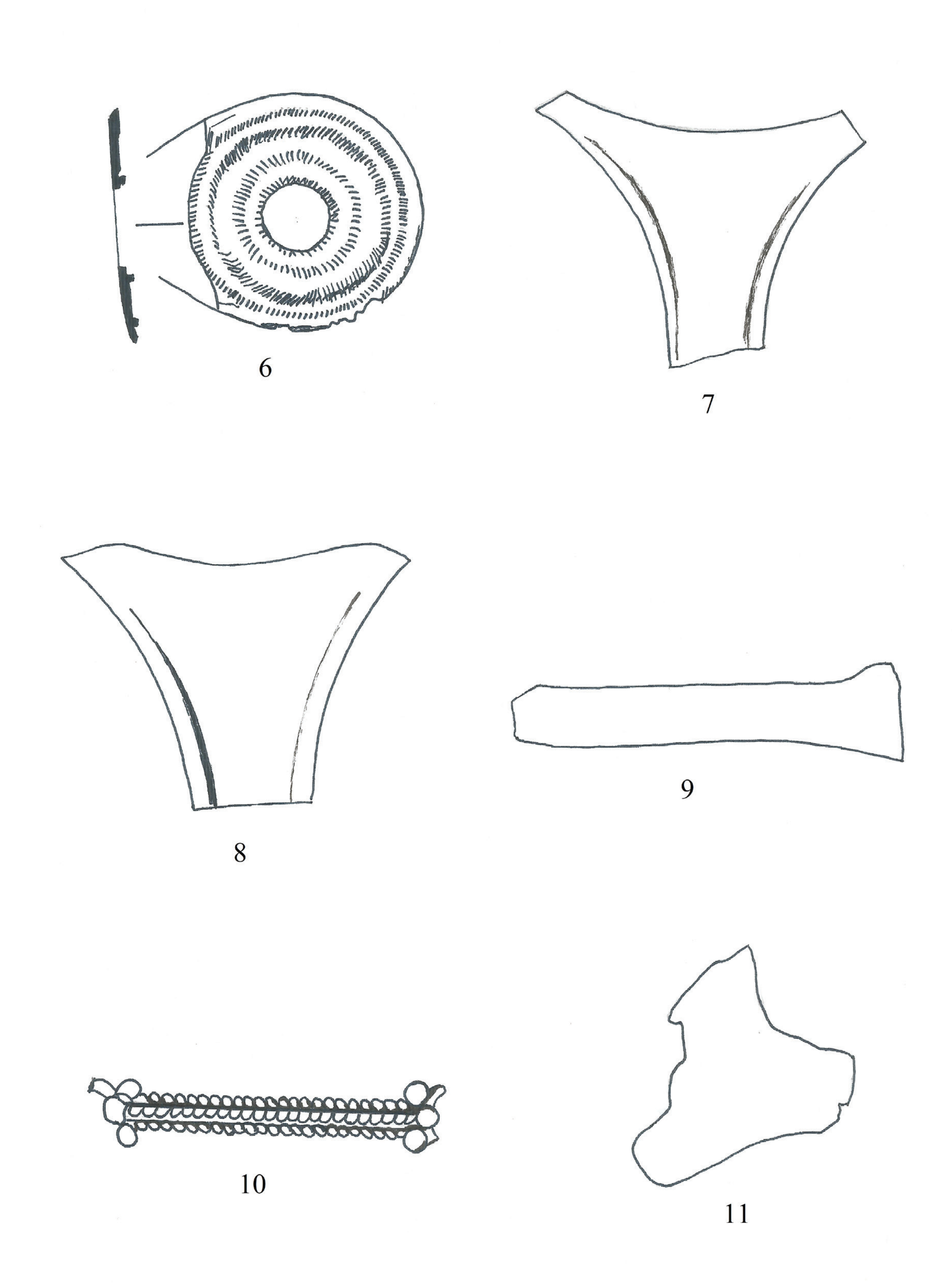
Pl. XIII. Ceramică de import. 1-8. Poiana (după R. Vulpe, S. Teodor, 2003).

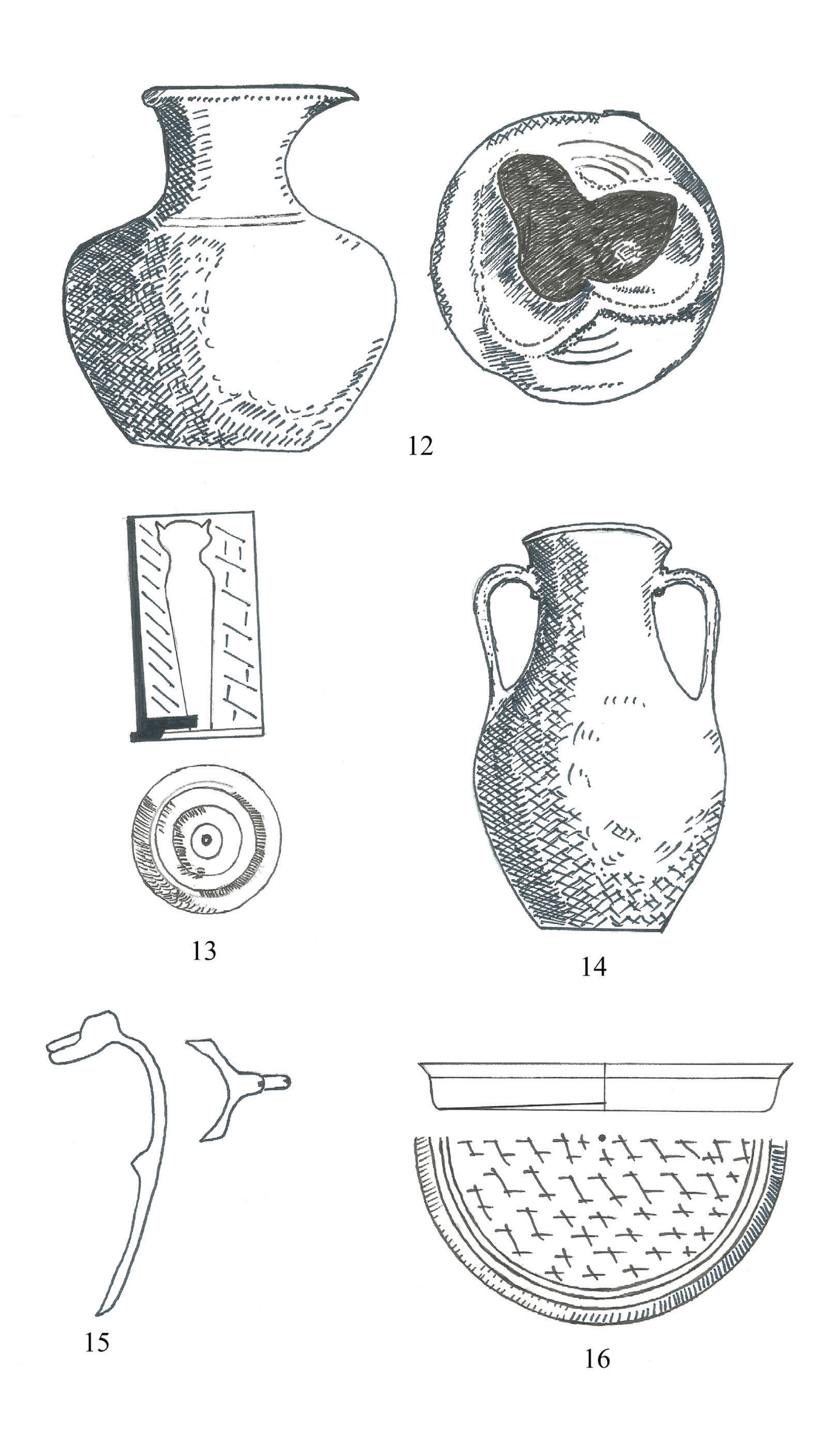
Pl. XIV. Ceramică de import. 1-5. Poiana (după R. Vulpe, S. Teodor, 2003).

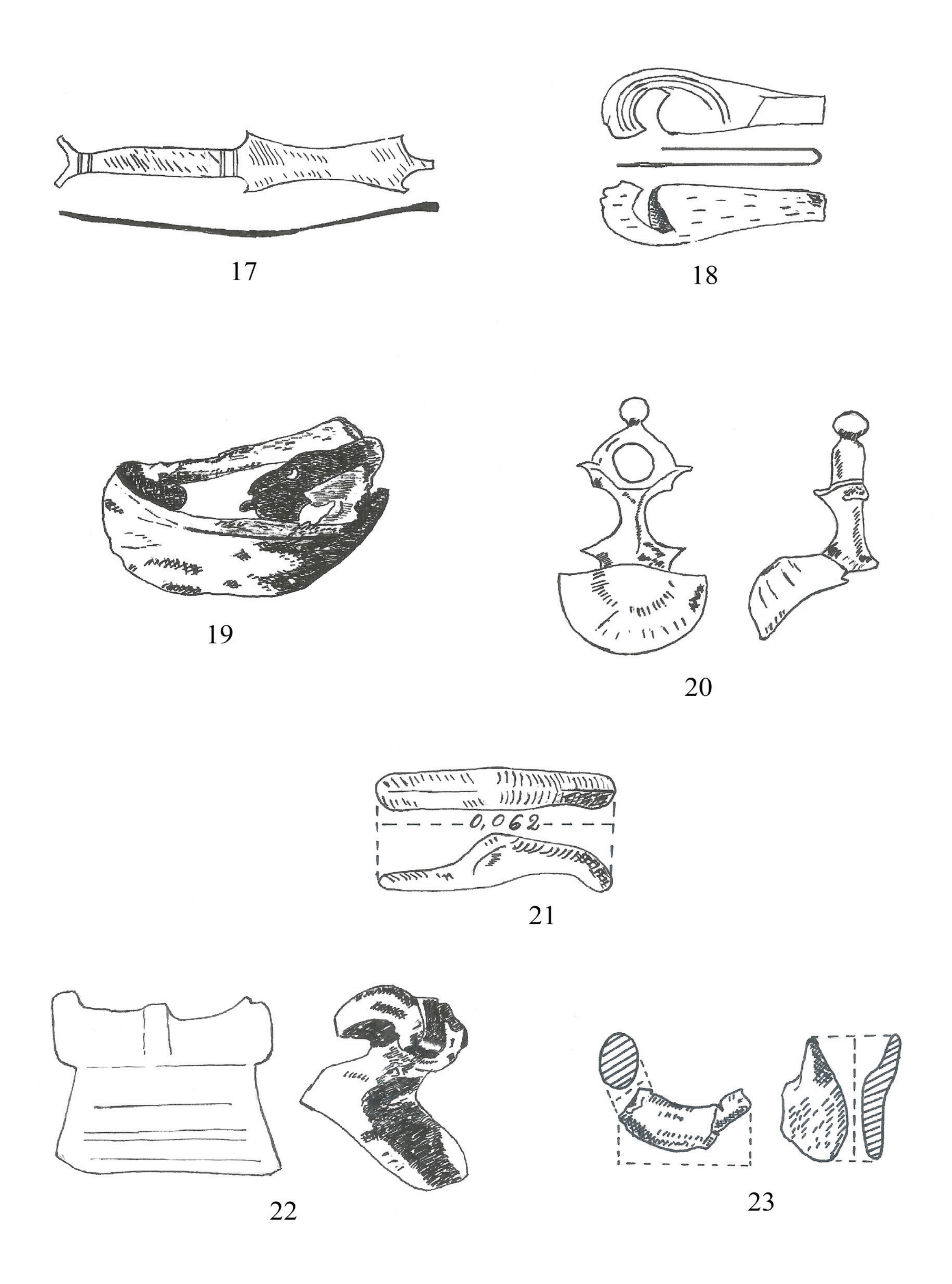
Pl. XV. Vase din bronz. 1. București-Herăstrău (după D. Popescu, 1945-1947); 2. Dunăreni (după G. Popilian, 1970); 3. Grădiștea (după V. Sârbu, 1992); 4-5. Ocnița (după D. Berciu, 1981).

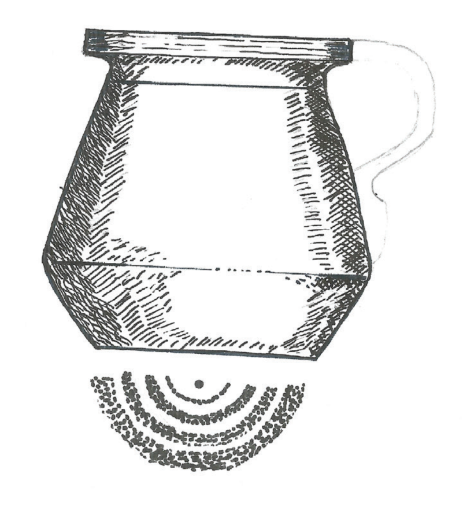
Pl. XVI. Vase din bronz. 6-11. Ocnița (după D. Berciu, 1981).

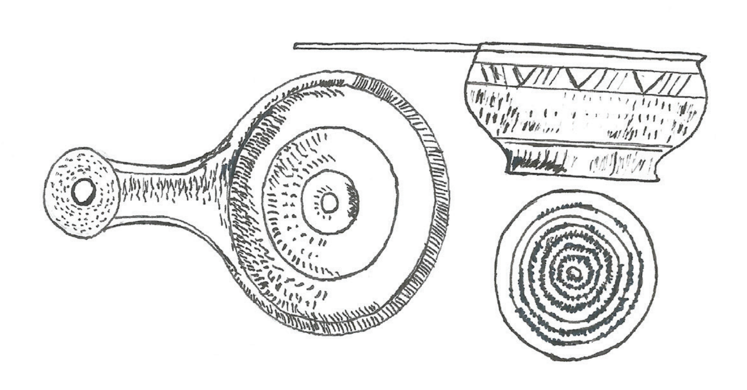
Pl. XVII. Vase din bronz. 12-16. Ocnița (după D. Berciu, 1981; 1989).

Pl. XVIII. Vase din bronz. 17-18. Ocnița (după D. Berciu, 1987; 1981); 19-20. Pietroasele (după V. Dupoi, V. Sârbu, 2001); 21-22. Popești (după Vulpe, 1959; D. Berciu, 1972); 23. Tinosu (după R. Vulpe, Ec. Vulpe, 1924).

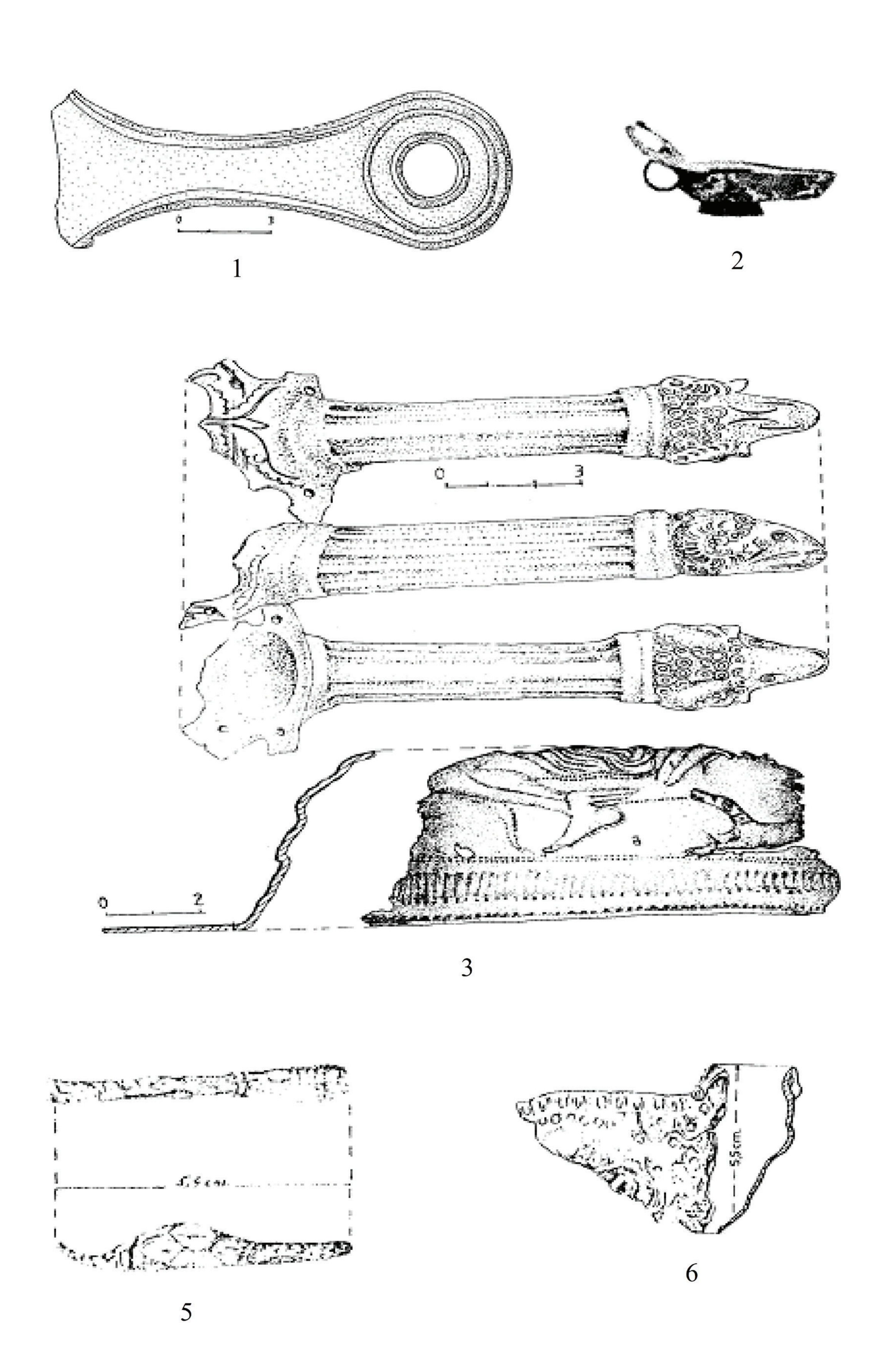

24

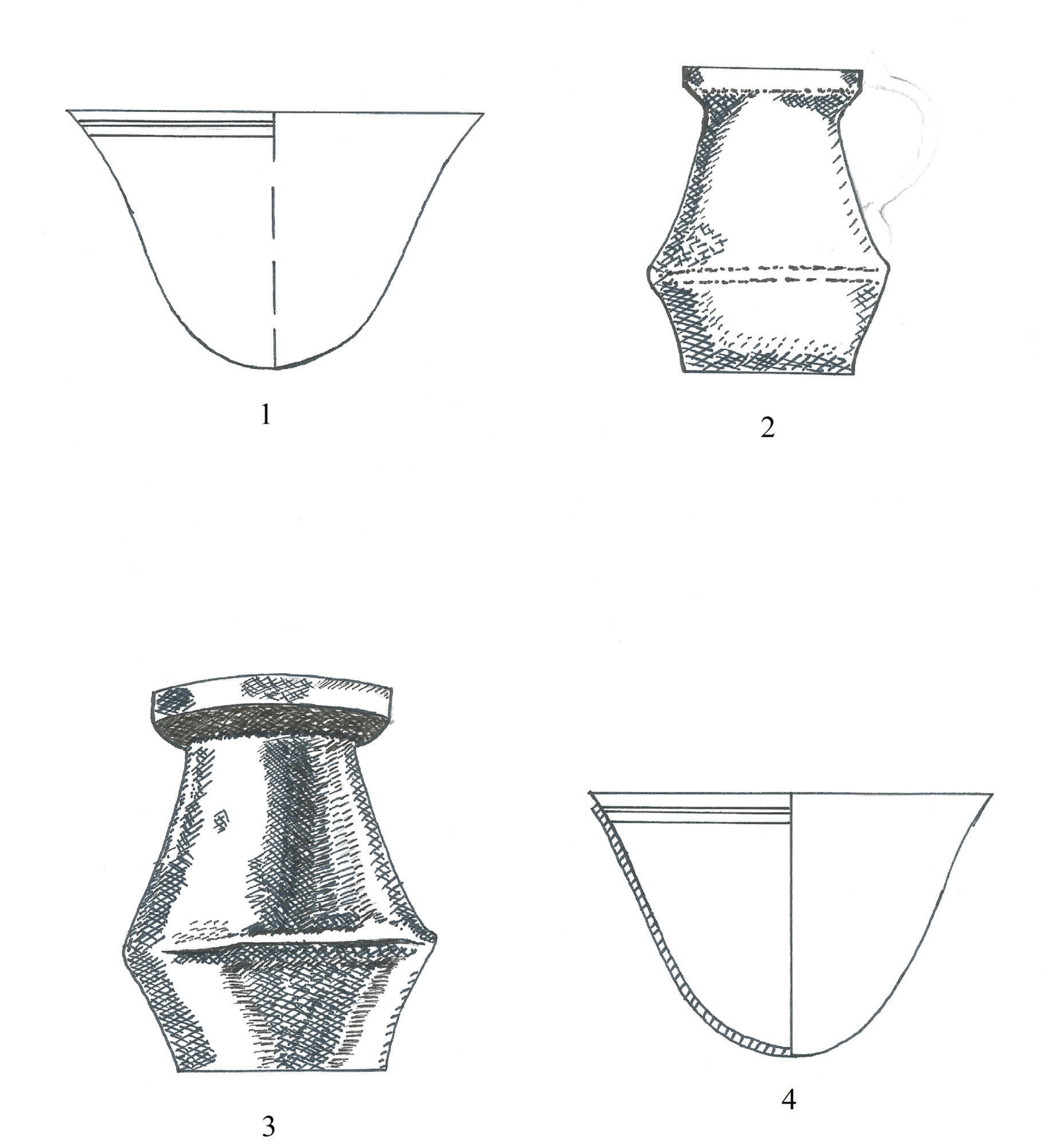

25

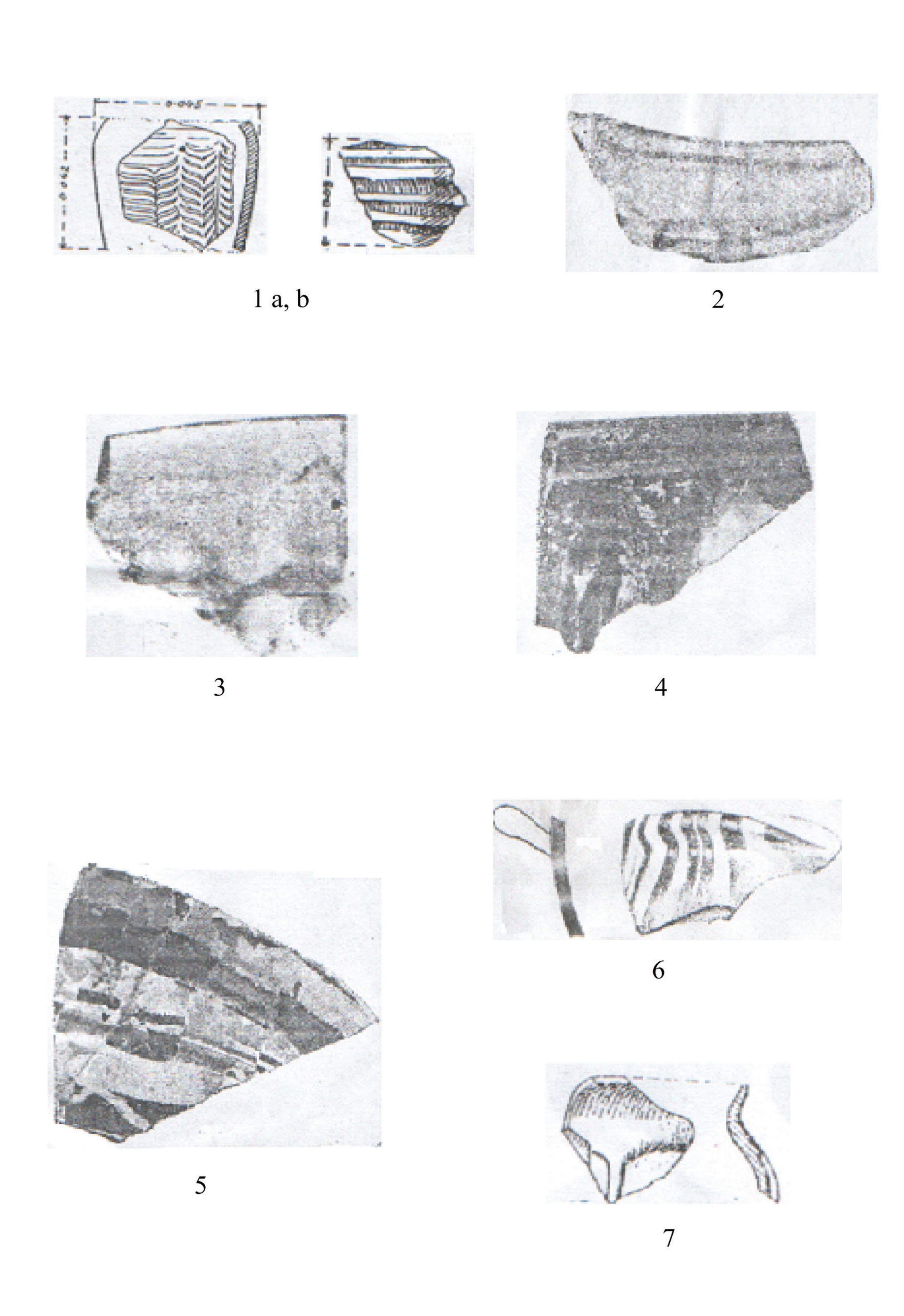
Pl. XIX. Vase din bronz. 24. Țigănești (după C. Beldiman, 1988); 25. Ulmeni (după S. Morinz, 1968).

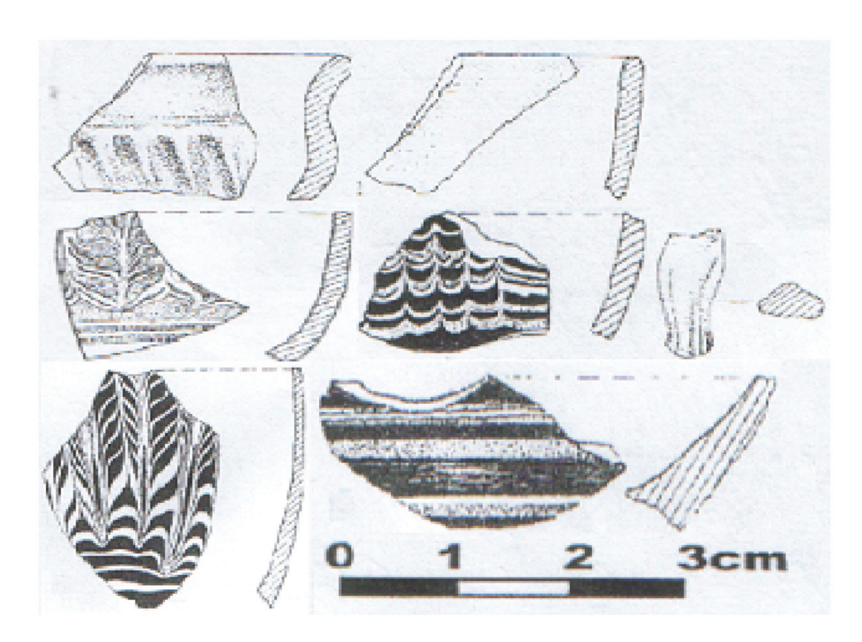
Pl. XX. Vase din bronz. 1-3. Poiana (după R. Vulpe, 1951; R. Vulpe, S. Teodor, 2003); 5-6. Vlădiceasca (după G. Trohani, 1975; 1976).

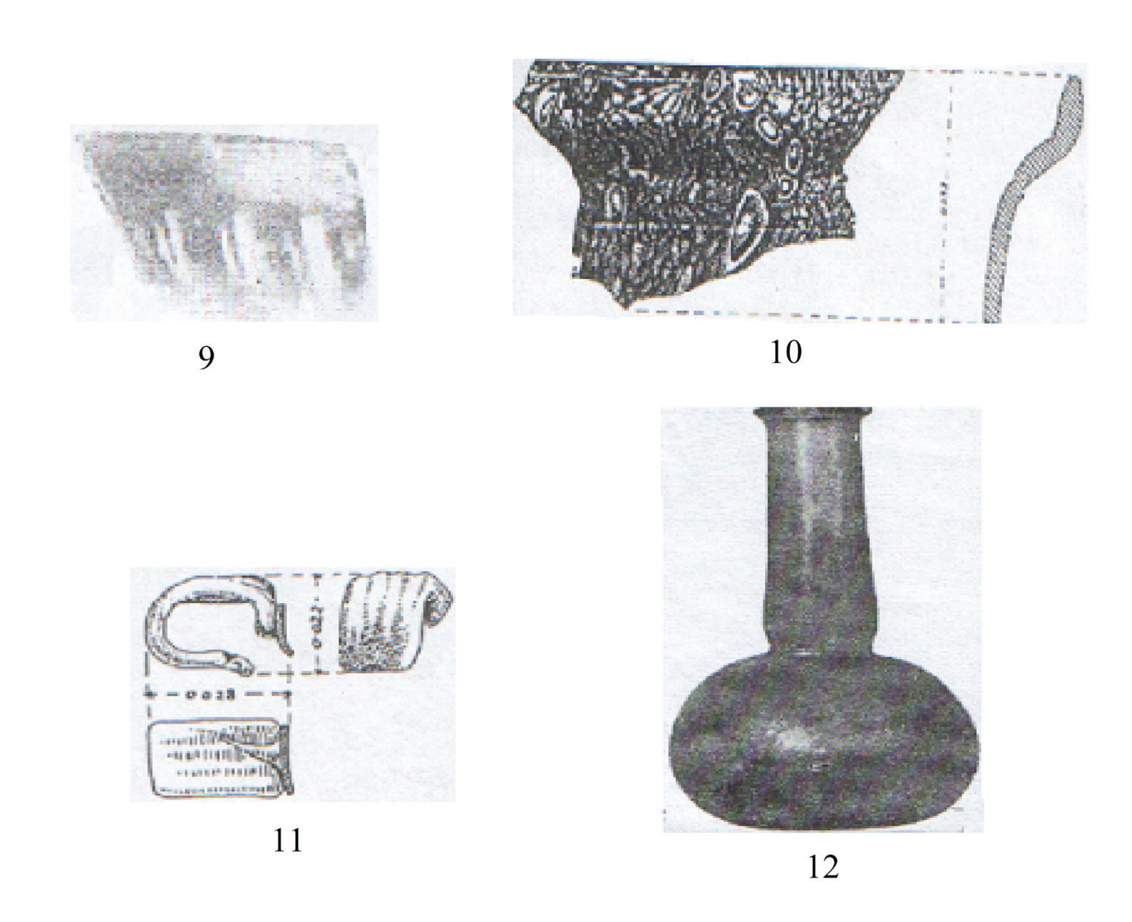
Pl. XXI. Vase din argint. 1. București-Herăstrău (după D. Popescu, 1945-1947); 2-4. Vedea (după C. Beldiman, 1988; D. Popescu, 1937-1940).

Pl. XXII. Vase din sticlă. 1 a–b. Piscul Crăsani (după I. Andrieşescu, 1924); 2-7. Ocniţa (după D. Berciu, 1981; 1983).

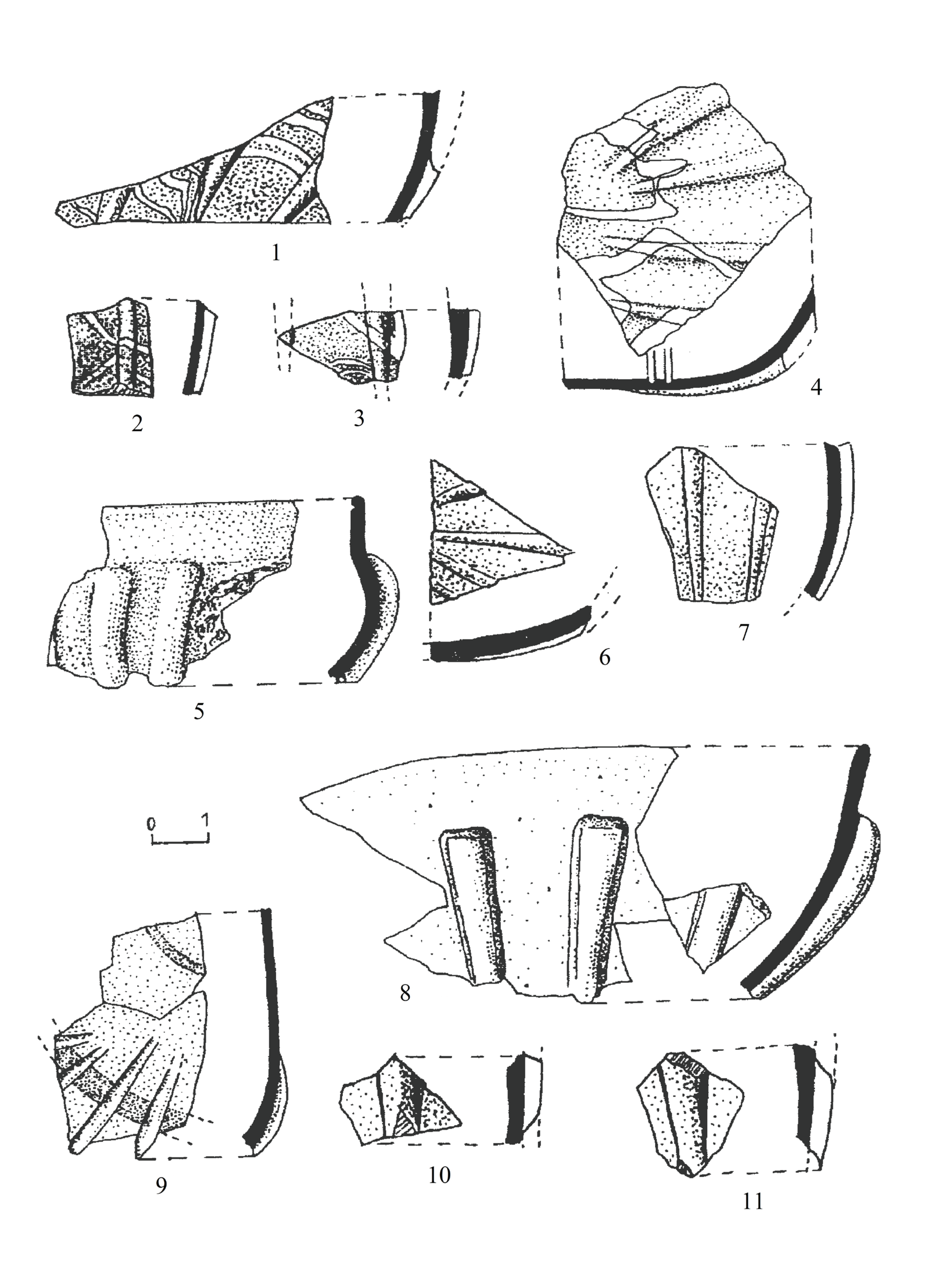
8 a, b, c, d, e, f, g

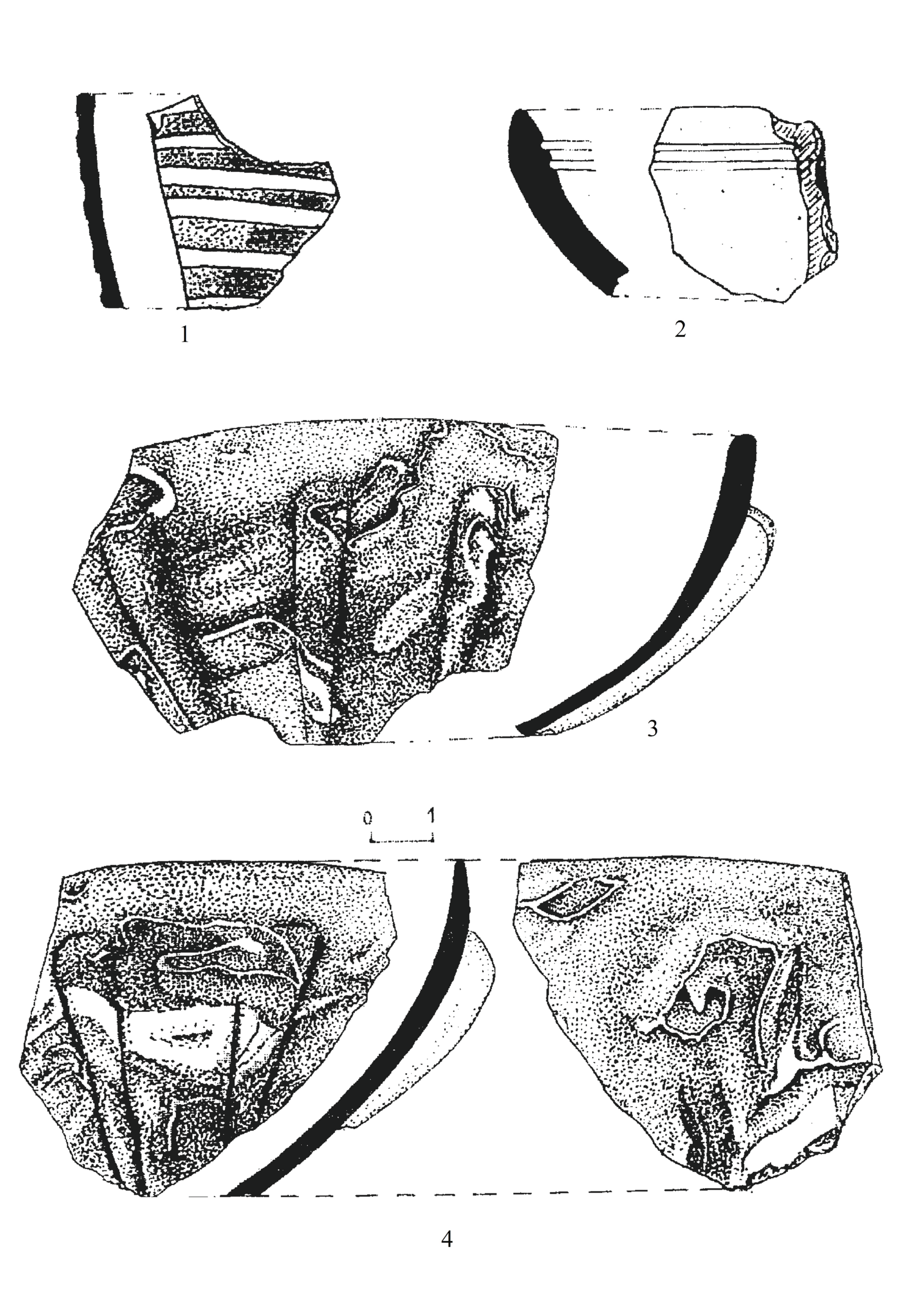
9 10

11 12

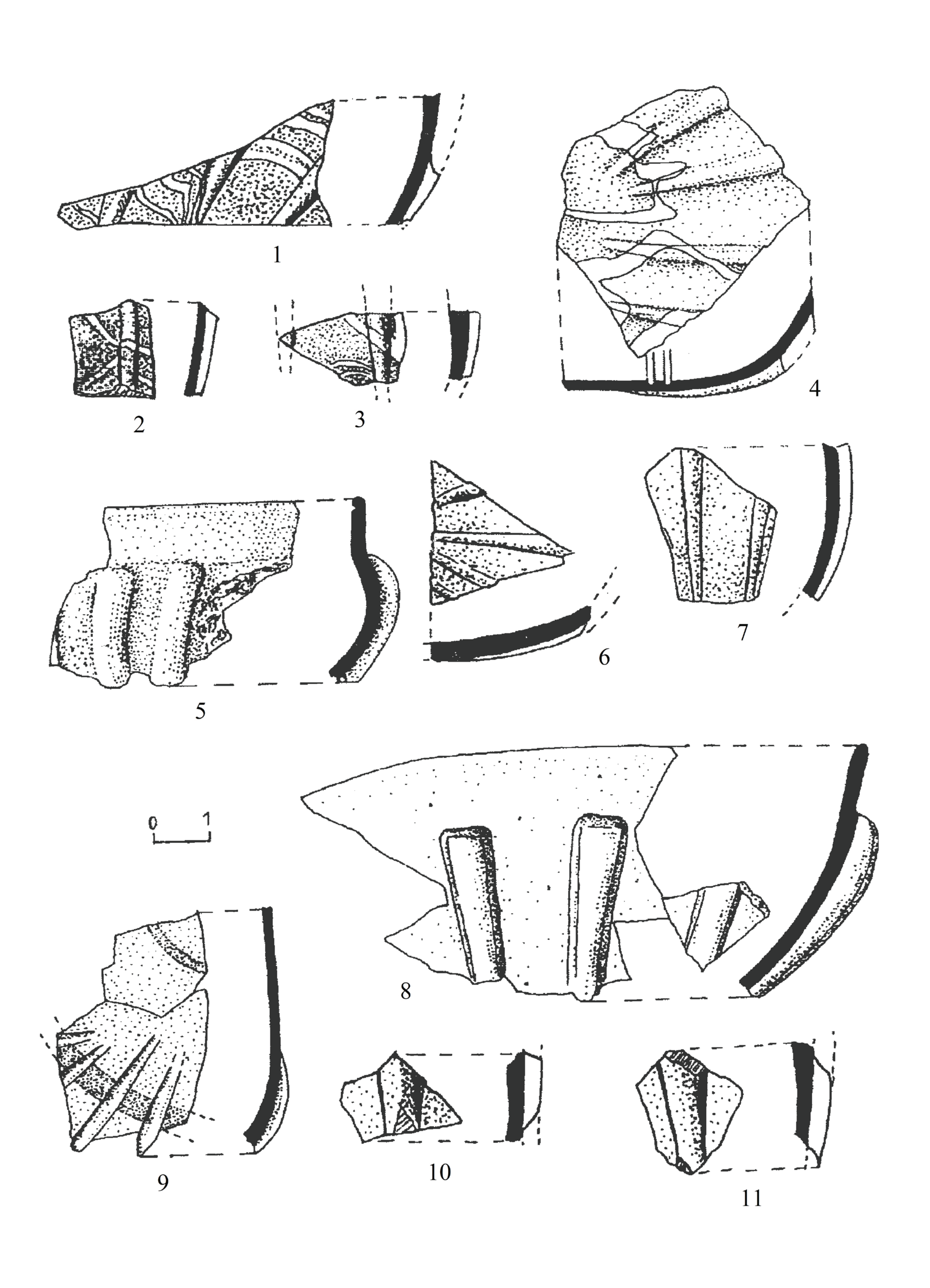
Pl. XXIII. Vase din sticlă. 8. Pietroasele (după V. Dupoi, V. Sârbu, 2001); 9. Popești (R. Vulpe, 1961); 10-11. Tinosu (R. Vulpe, Ec. Vulpe, 1924); 12. Ulmeni (după S. Morinz, 1968).

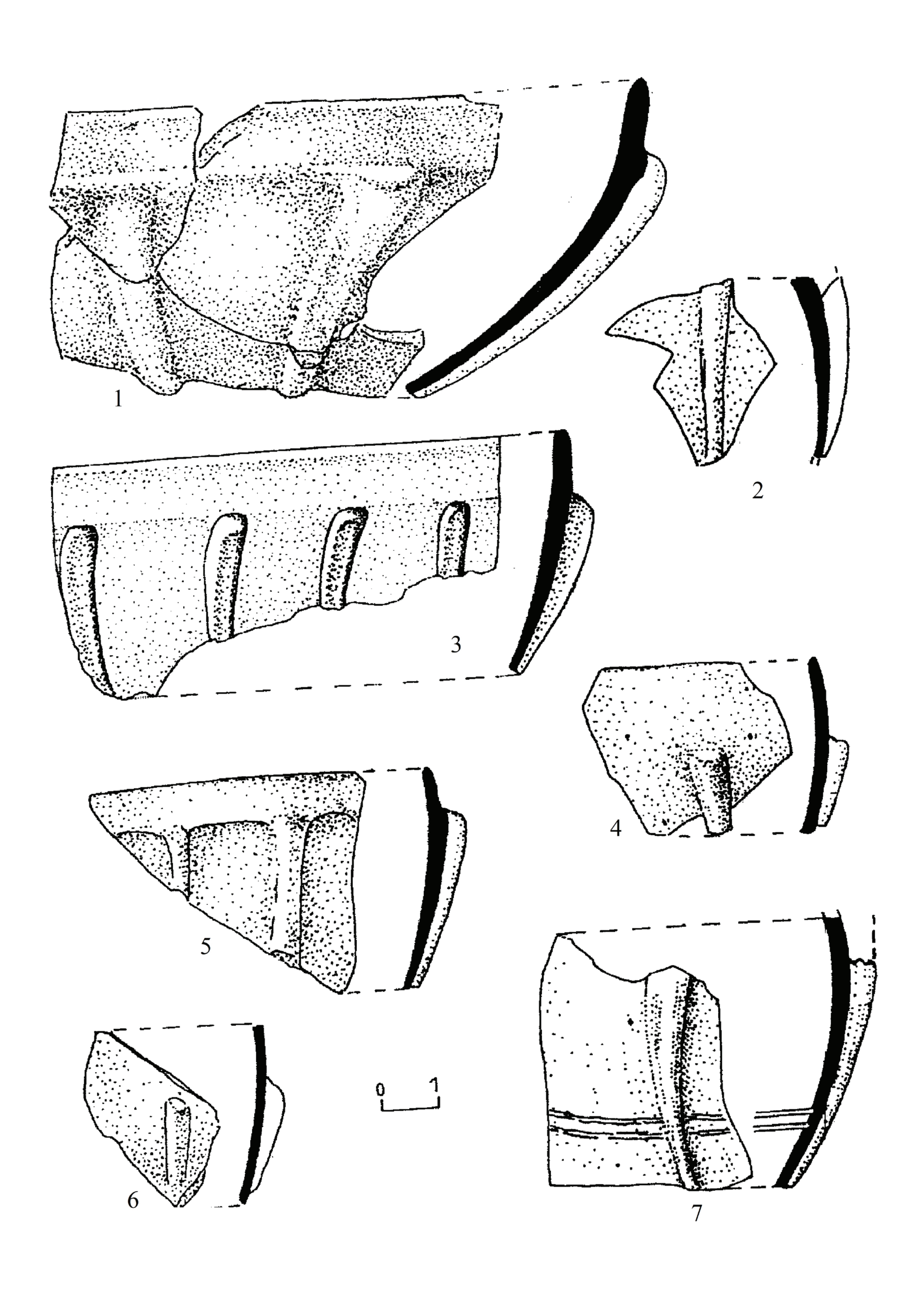
Pl. XXIV. Vase din sticlă. 1-11. Poiana (după R. Vulpe, S. Teodor, 2003).

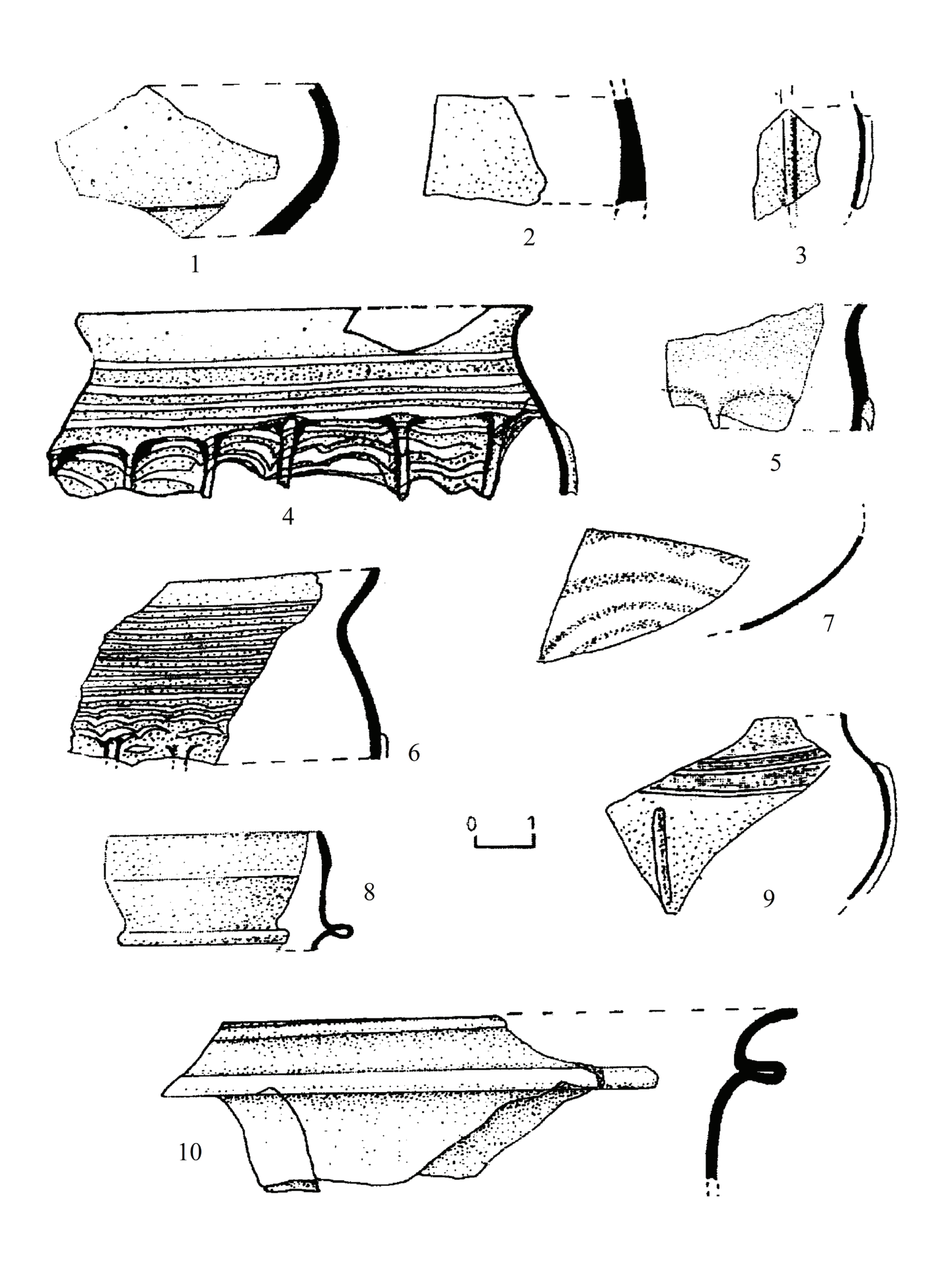
Pl. XXV. Vase din sticlă. 1-4. Poiana (după R. Vulpe, S. Teodor, 2003).

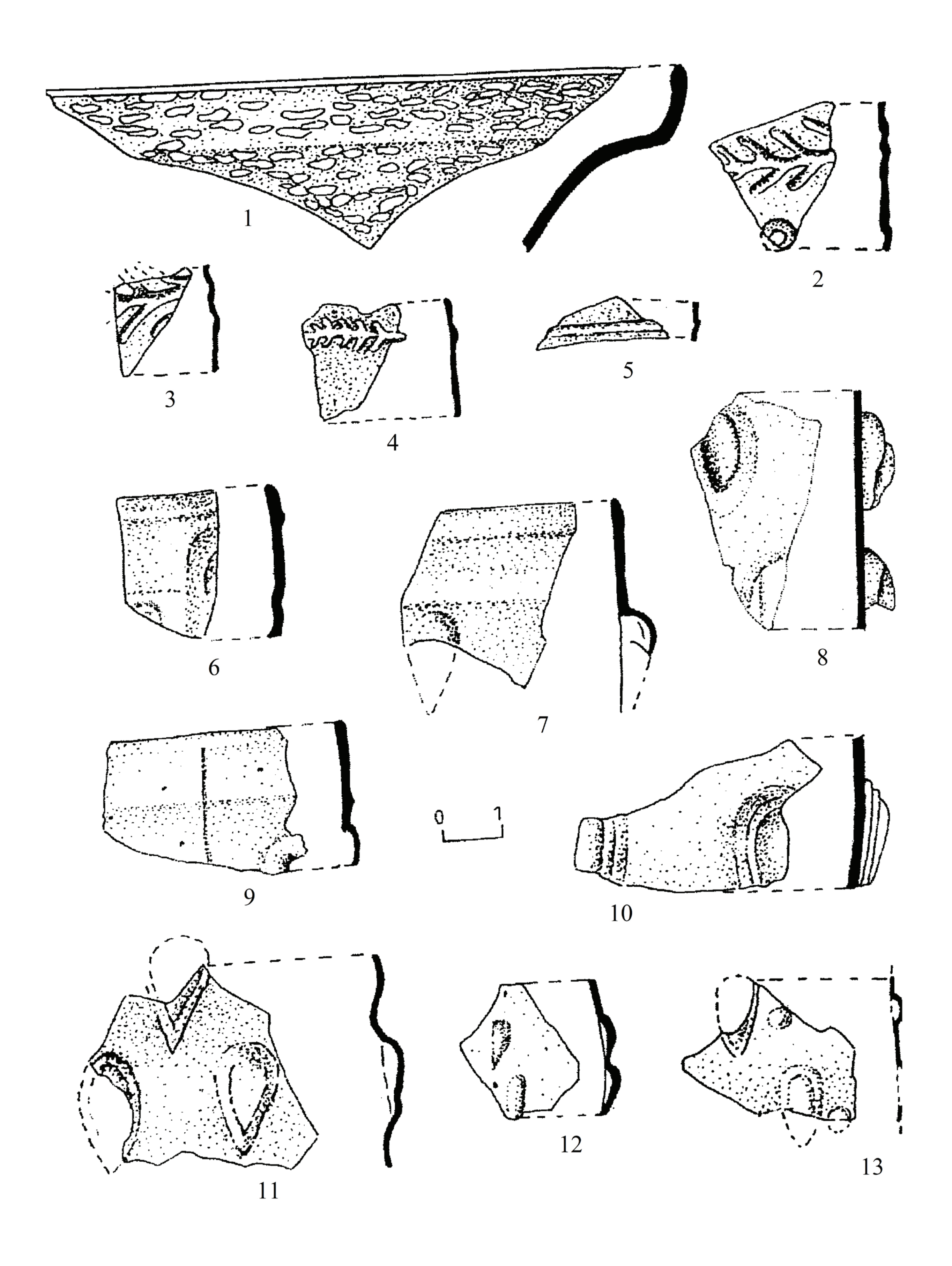
Pl. XXVI. Vase din sticlă. 1-11. Poiana (după R. Vulpe, S. Teodor, 2003).

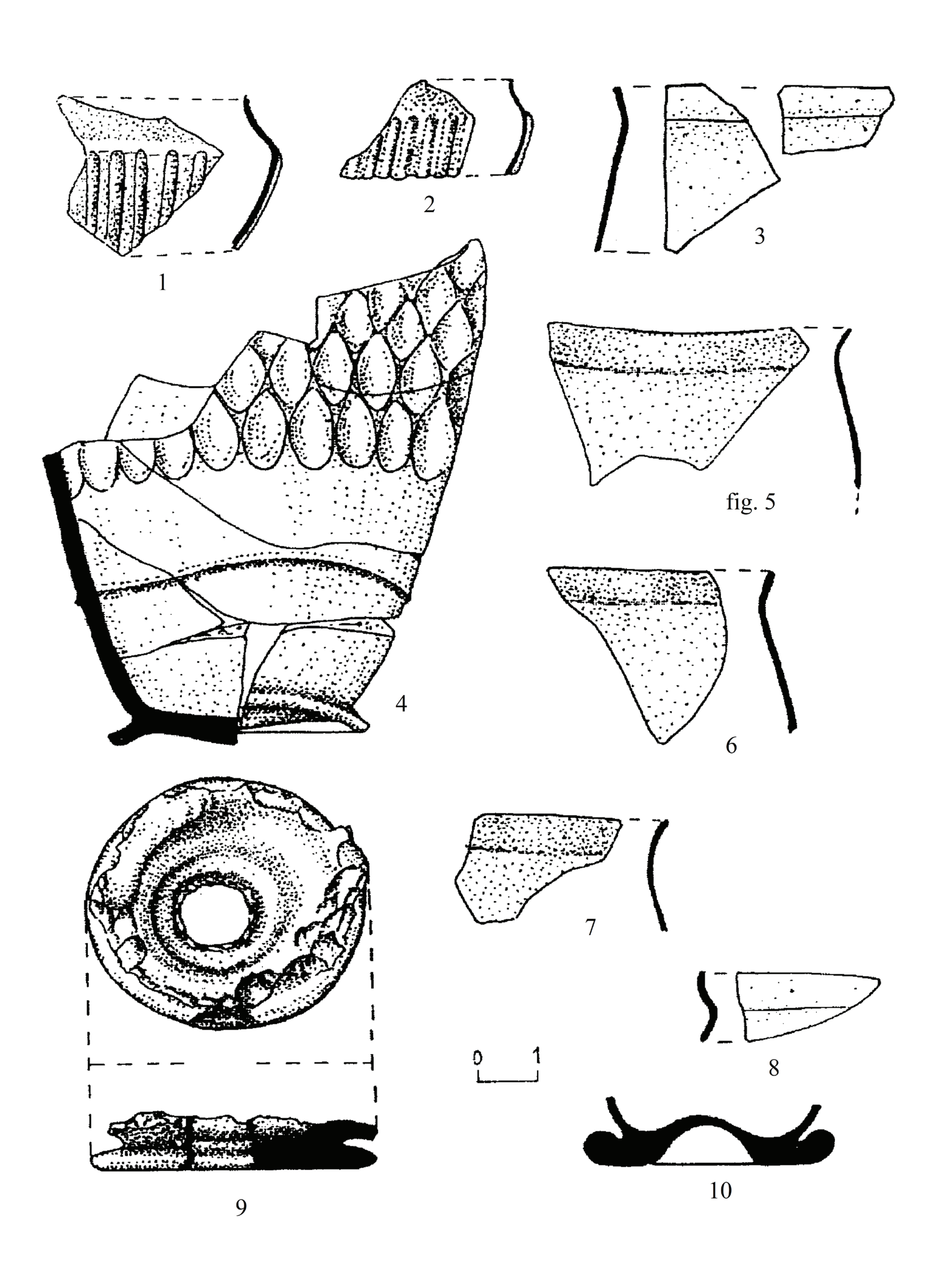
Pl. XXVII. Vase din sticlă. 1-7. Poiana (după R. Vulpe, S. Teodor, 2003).

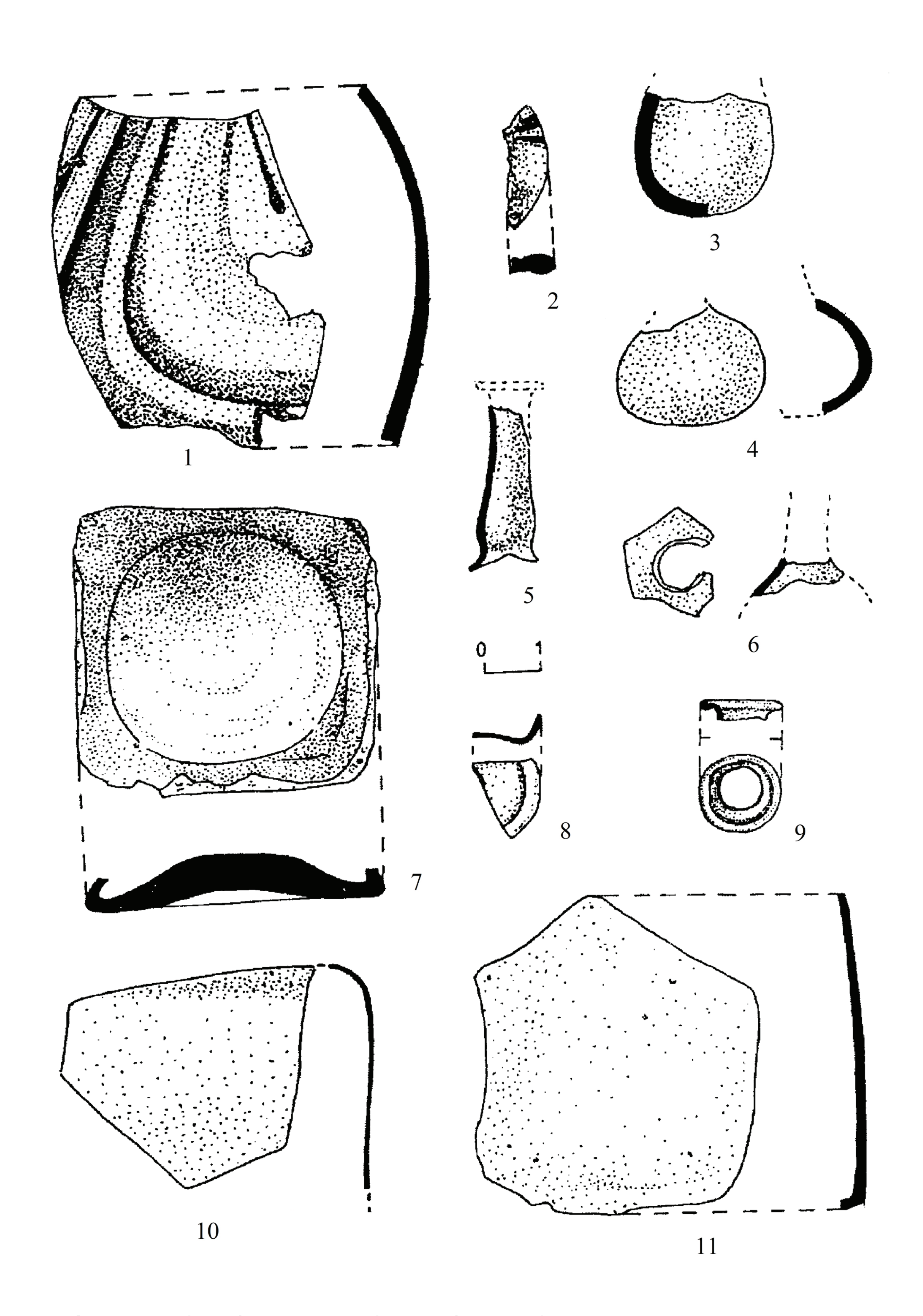
Pl. XXVIII. Vase din sticlă. 1-10. Poiana (după R. Vulpe, S. Teodor, 2003).

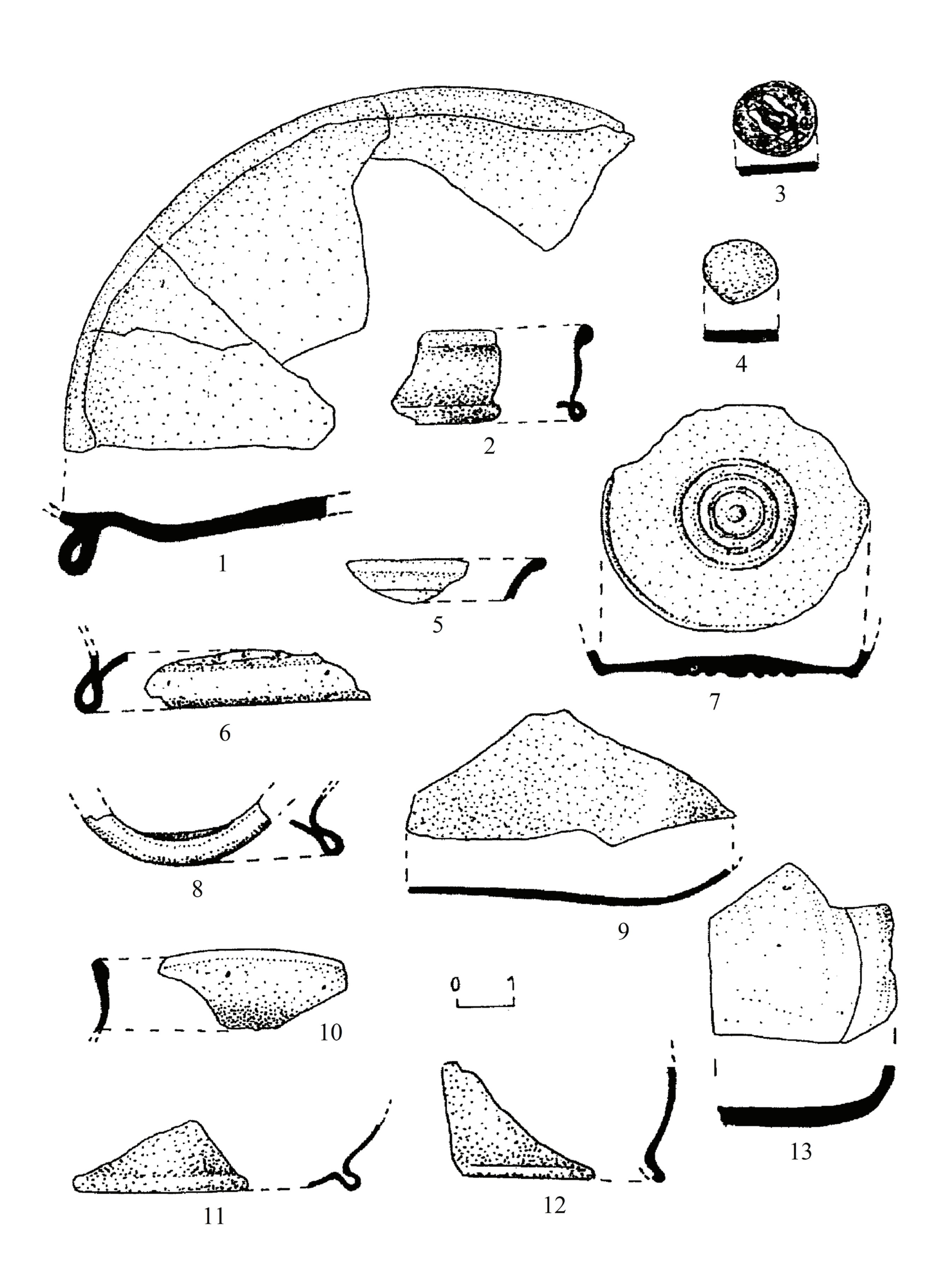
Pl. XXIX. Vase din sticlă. 1-13. Poiana (după R. Vulpe, S. Teodor, 2003).

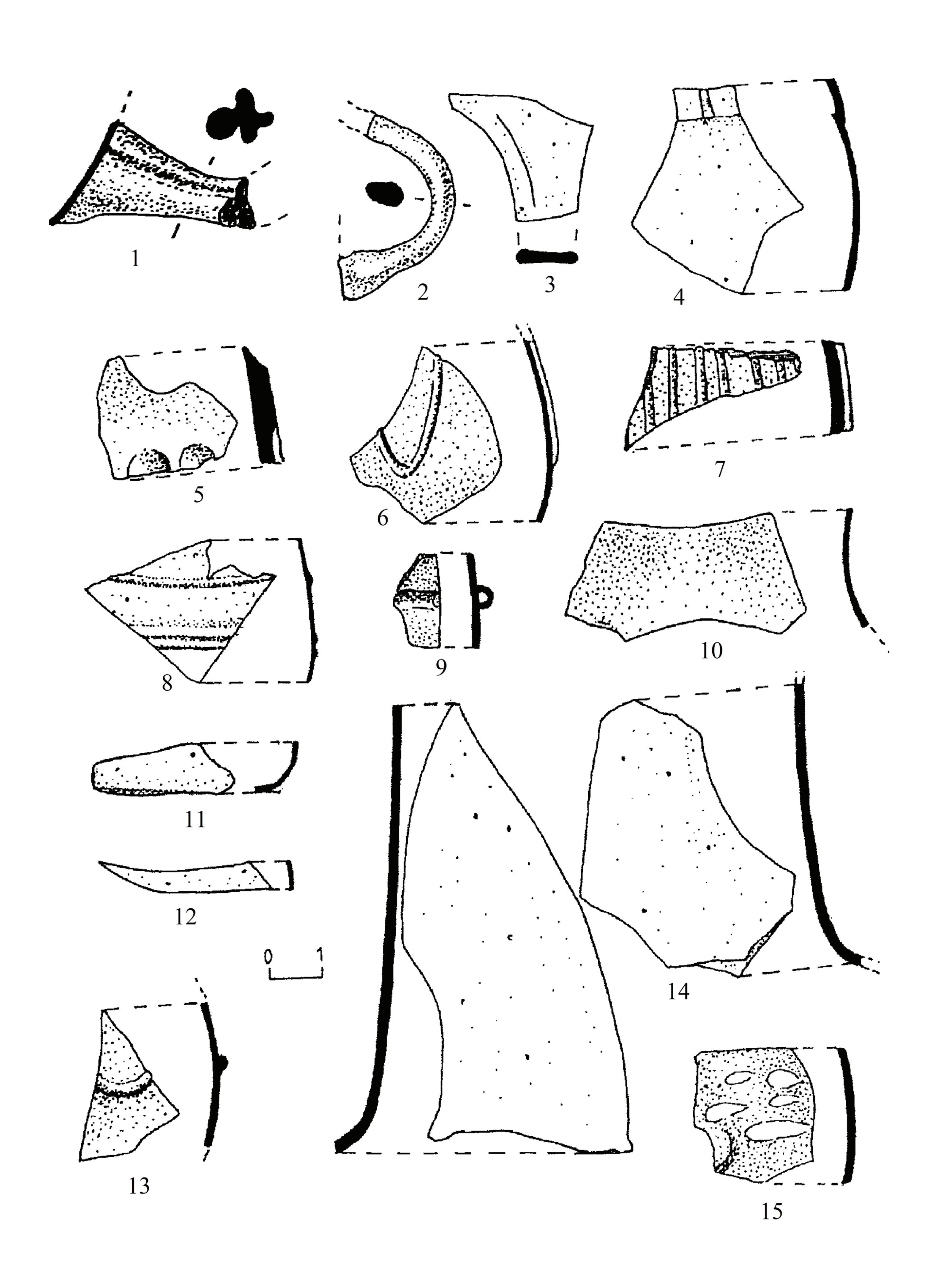
Pl. XXX. Vase din sticlă. 1-10. Poiana (după R. Vulpe, S. Teodor, 2003).

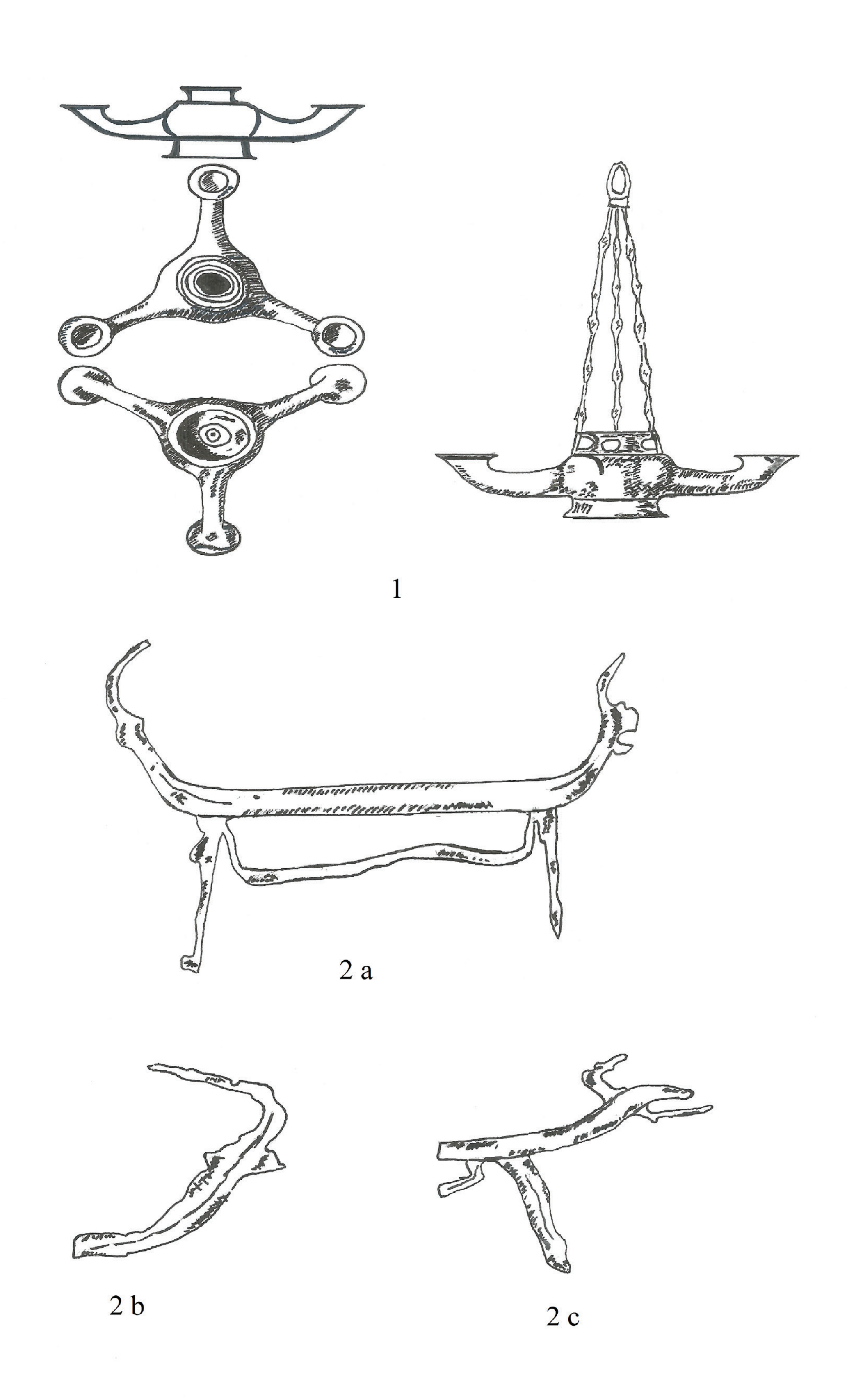
Pl. XXXI. Vase din sticlă. 1-11. Poiana (după R. Vulpe, S. Teodor, 2003).

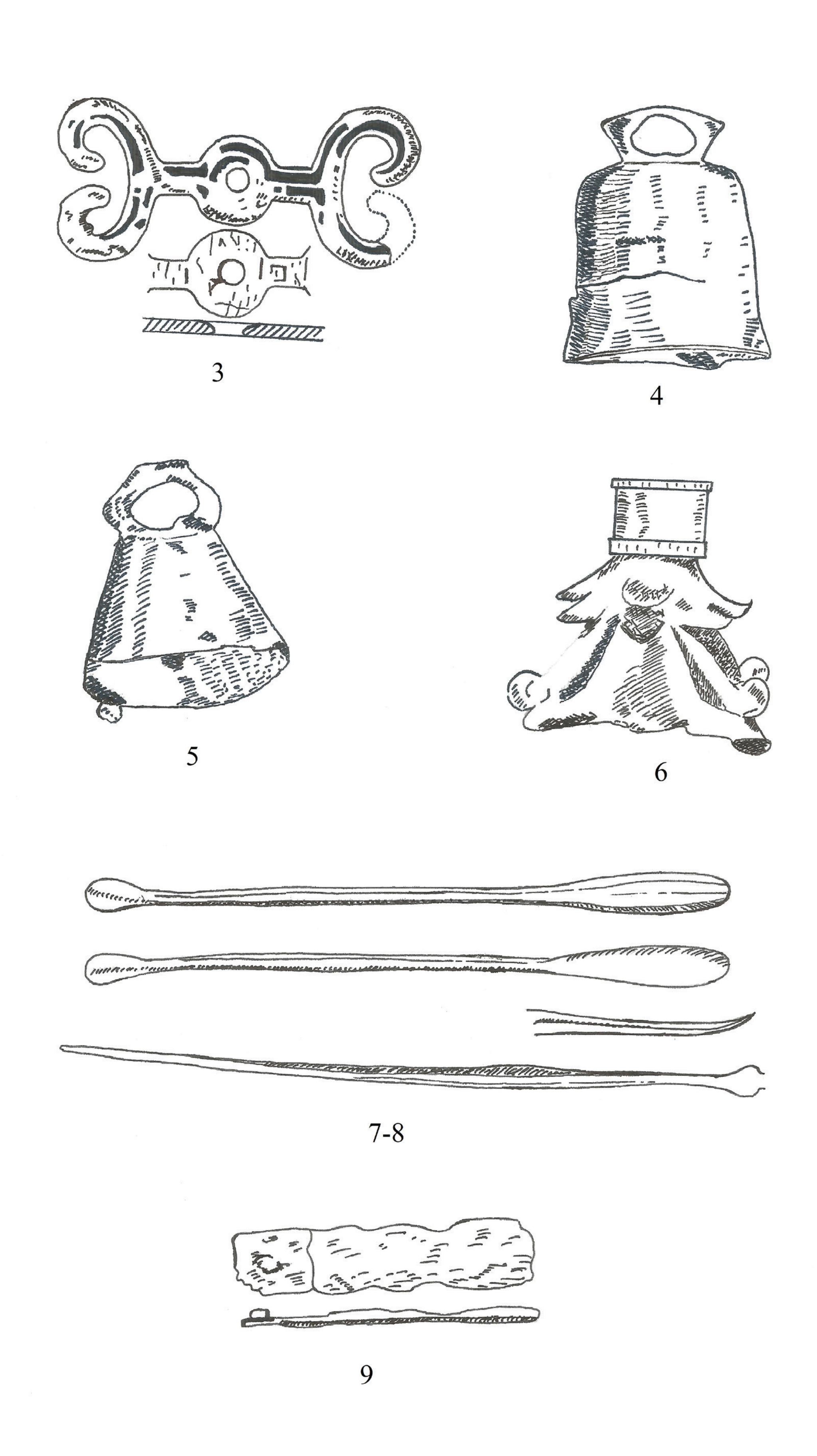
Pl. XXXII. Vase din sticlă. 1-13. Poiana (după R. Vulpe, S. Teodor, 2003).

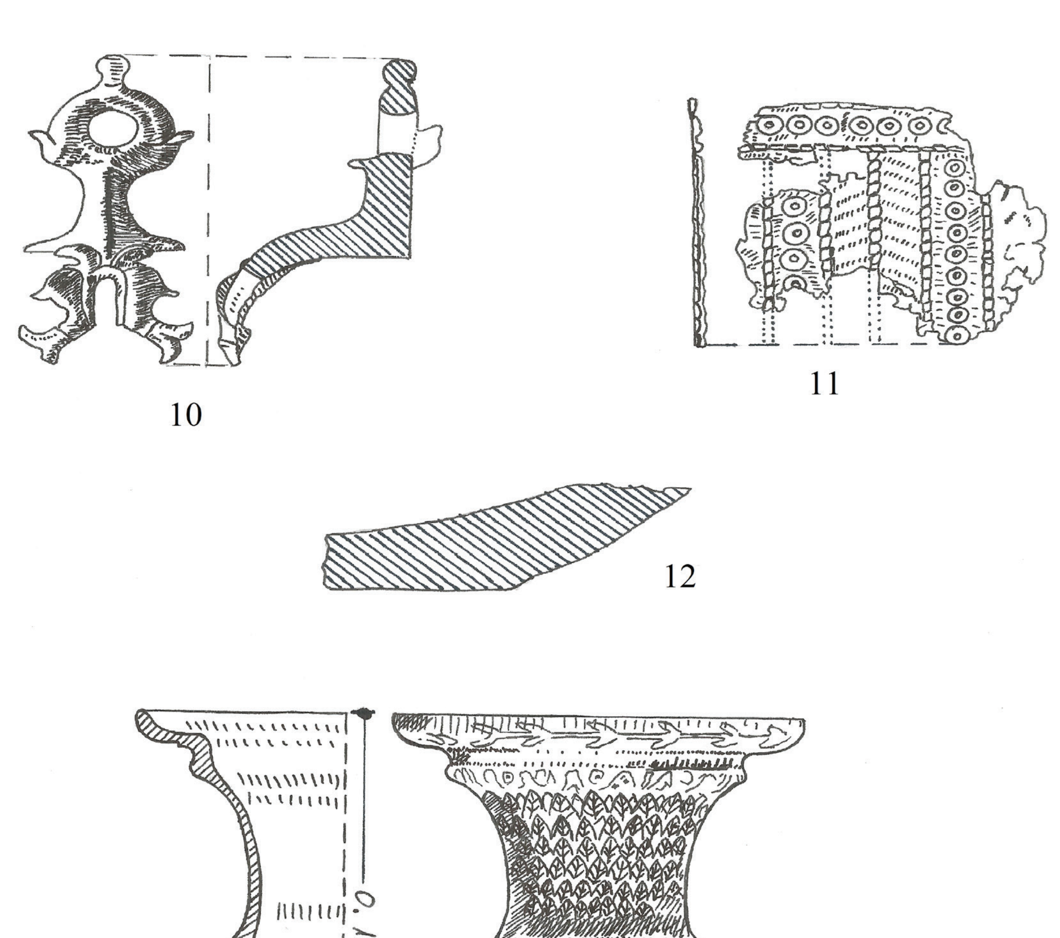
Pl. XXXIII. Vase din sticlă. 1-15. Poiana (după R. Vulpe, S. Teodor, 2003).

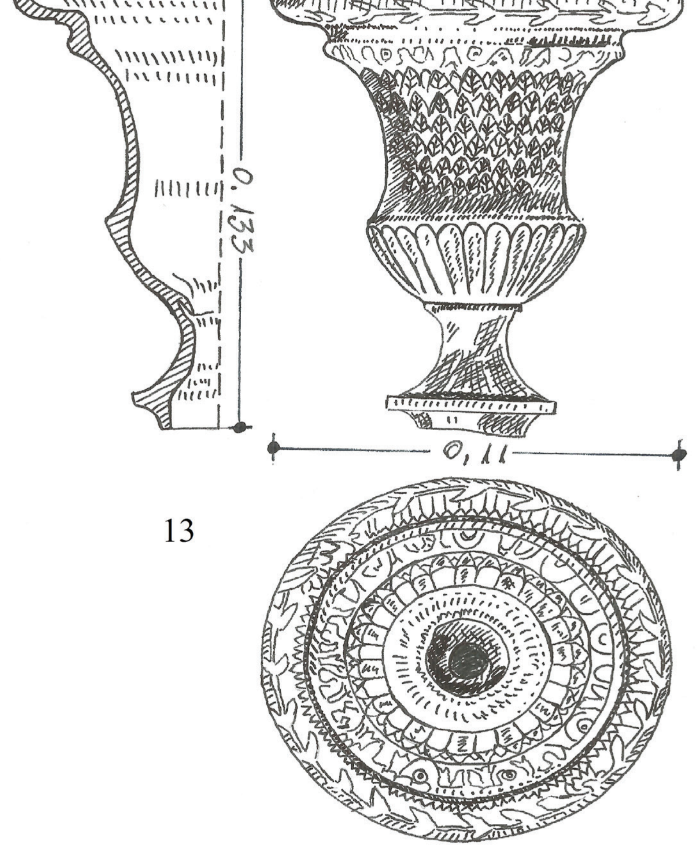

Pl. XXXIV. Unelte şi ustensile de uz casnic. 1. Piscul Crăsani (după I. Andrieşescu, 1924); 2. Ocniţa (după D. Berciu, 1981).

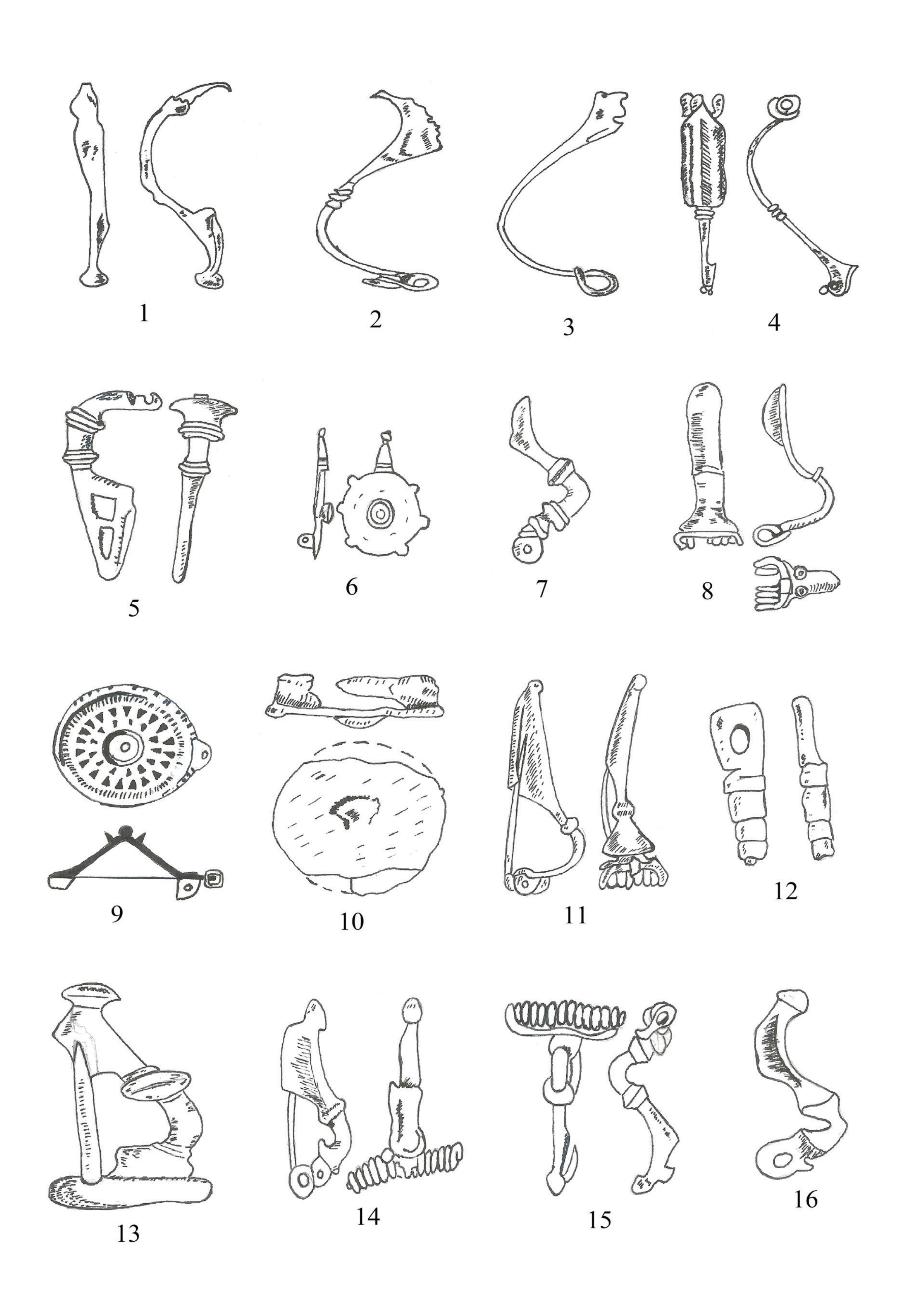

Pl. XXXV. Unelte şi ustensile de uz casnic. 3-9. Ocniţa; (după D. Berciu, 1989; 1981).

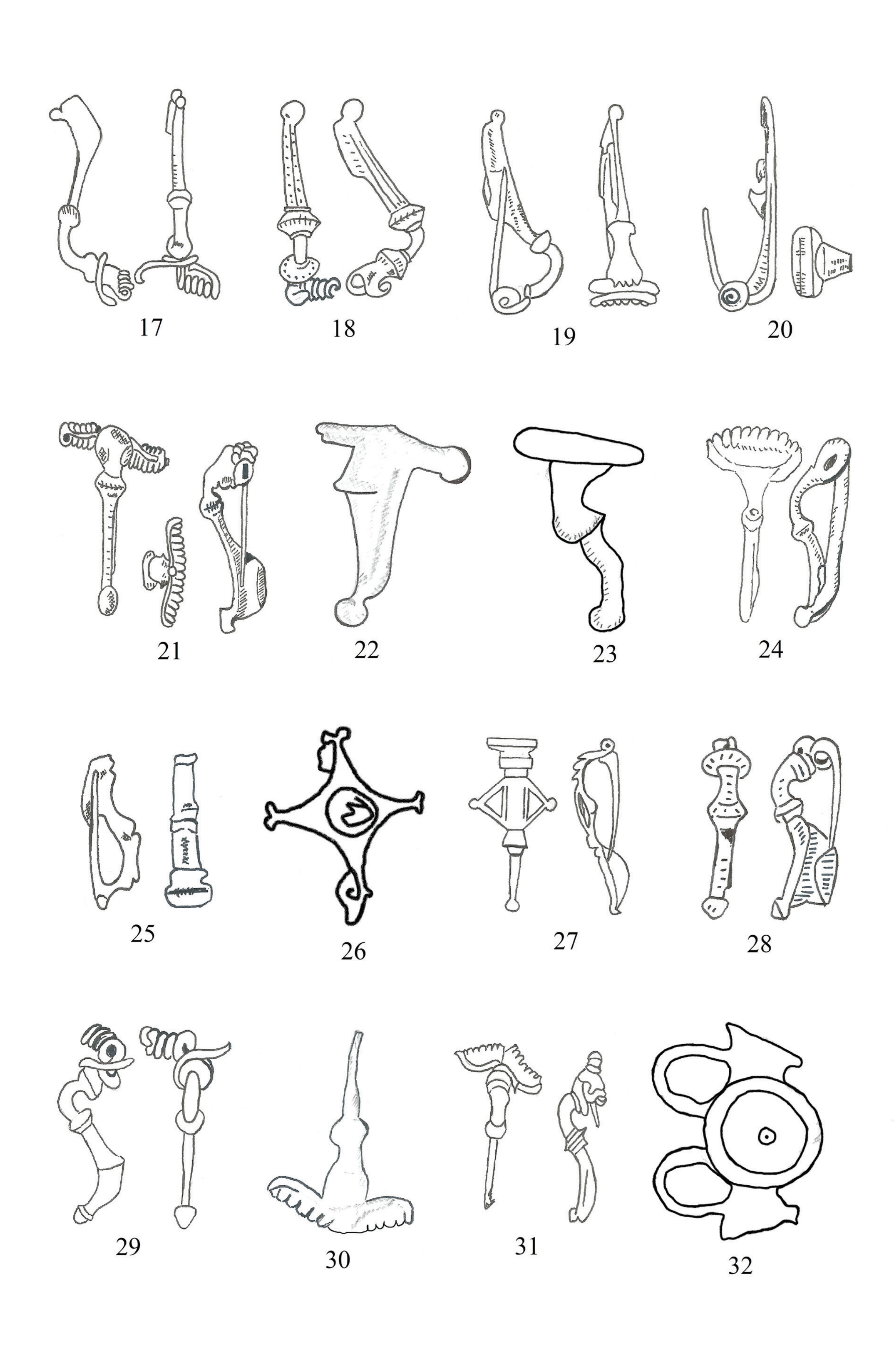

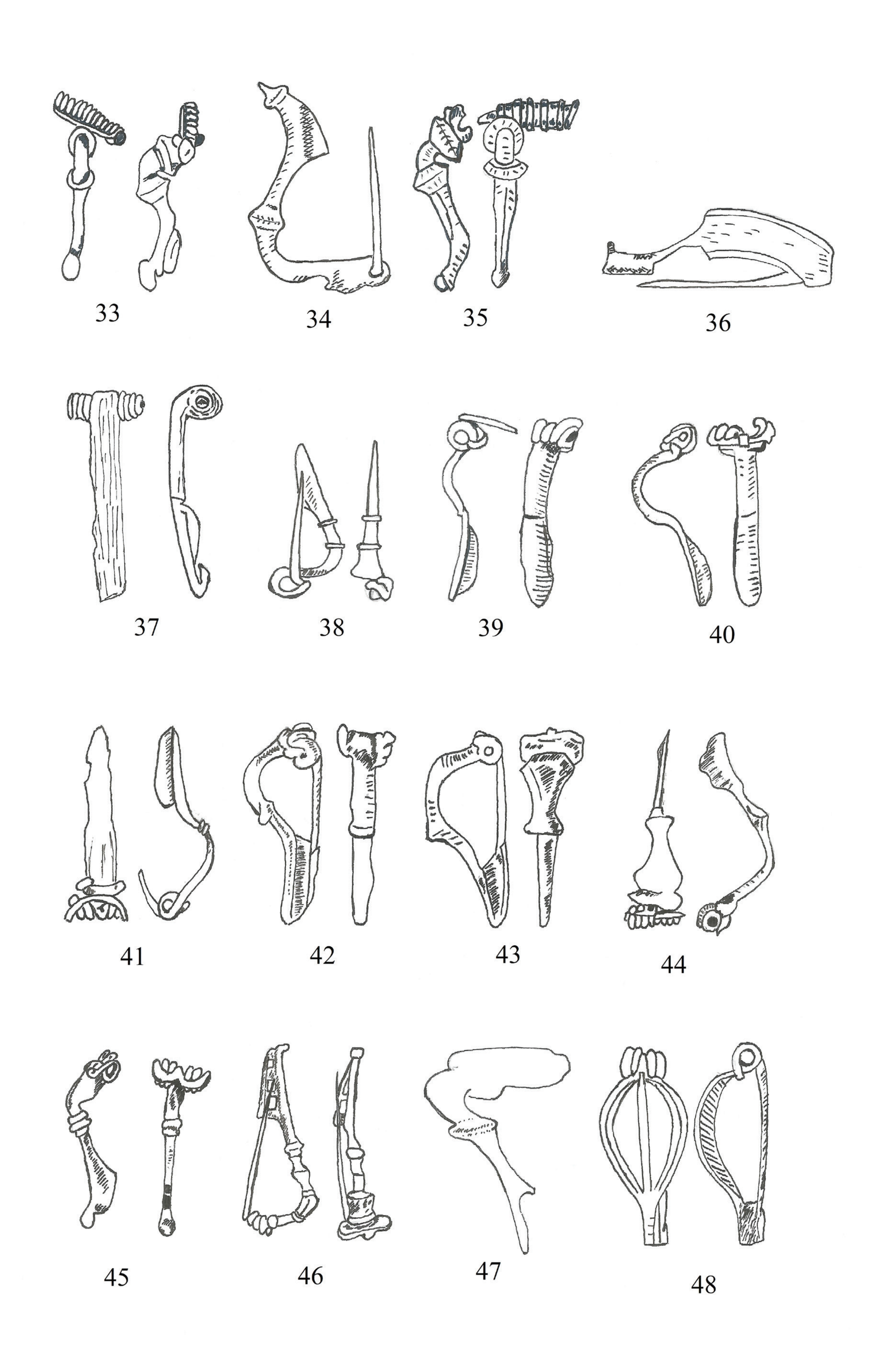
Pl. XXXVI. Unelte şi ustensile de uz casnic. 10-12. Popești (după R. Vulpe, 1961; 1957; 1959); 13. Tinosu (după R. Vulpe, Ec. Vulpe, 1924).

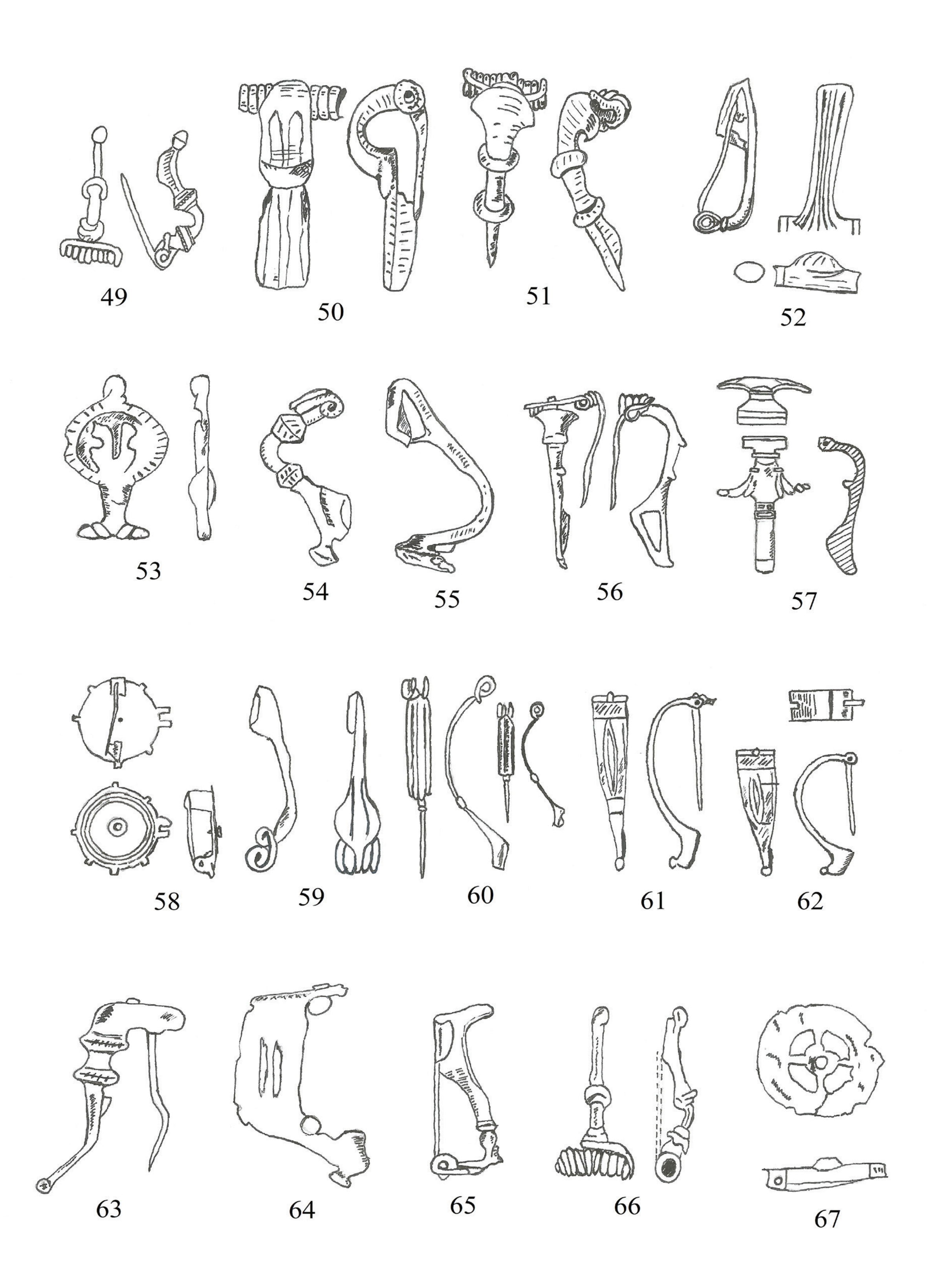
Pl. XXXVII. Piese de port şi podoabă. Fibule. 1. București-Tei (M. Turcu, 1979); 2-3. Cetățeni (după M. Babeș, 1999); 4. Grădișea (după V. Sârbu, 1986); 5-16. Ocnița (după D. Berciu, 1981).

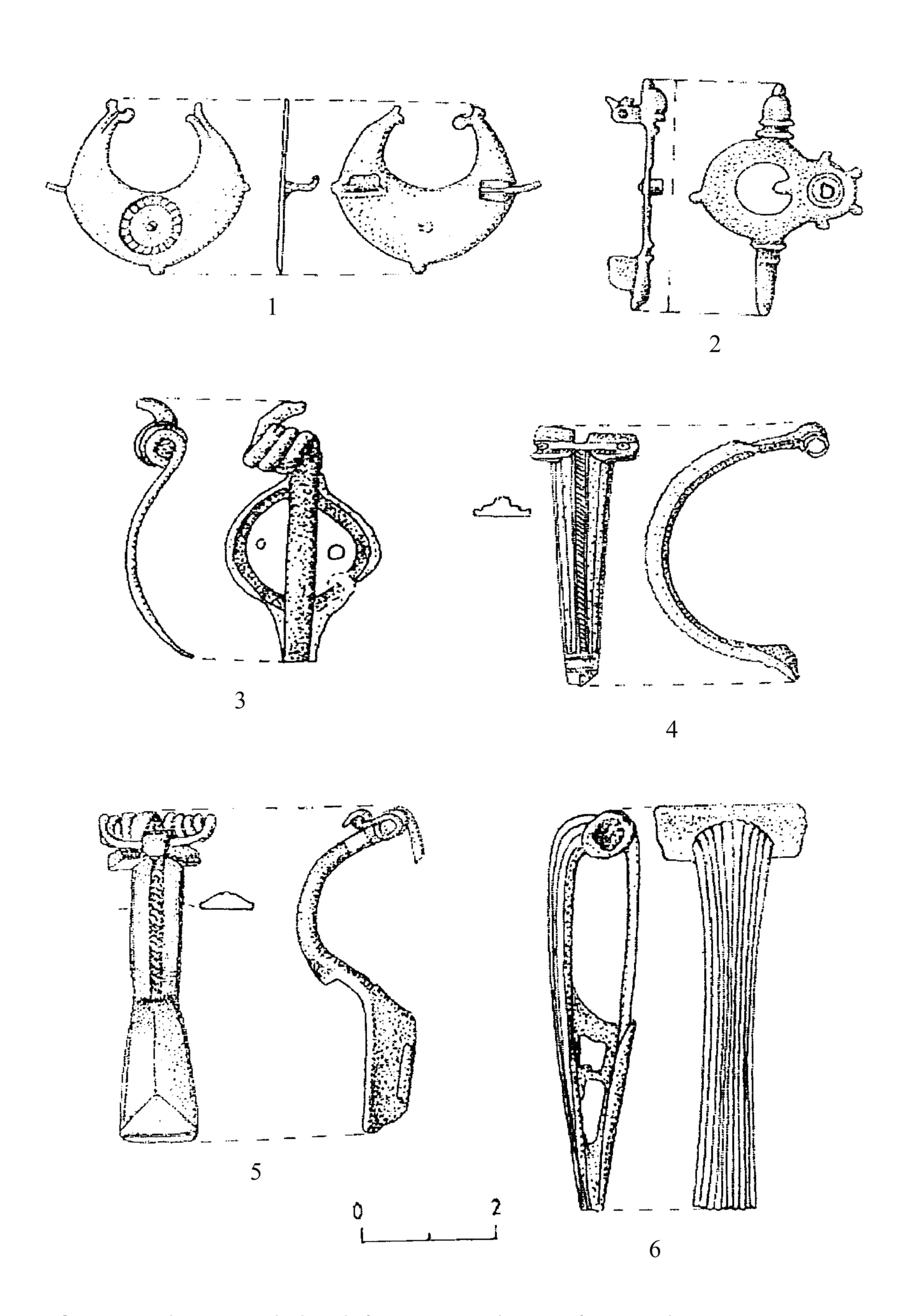
Pl. XXXVIII. Piese de port şi podoabă. Fibule. 17-32. Ocnița (după D. Berciu, 1981).

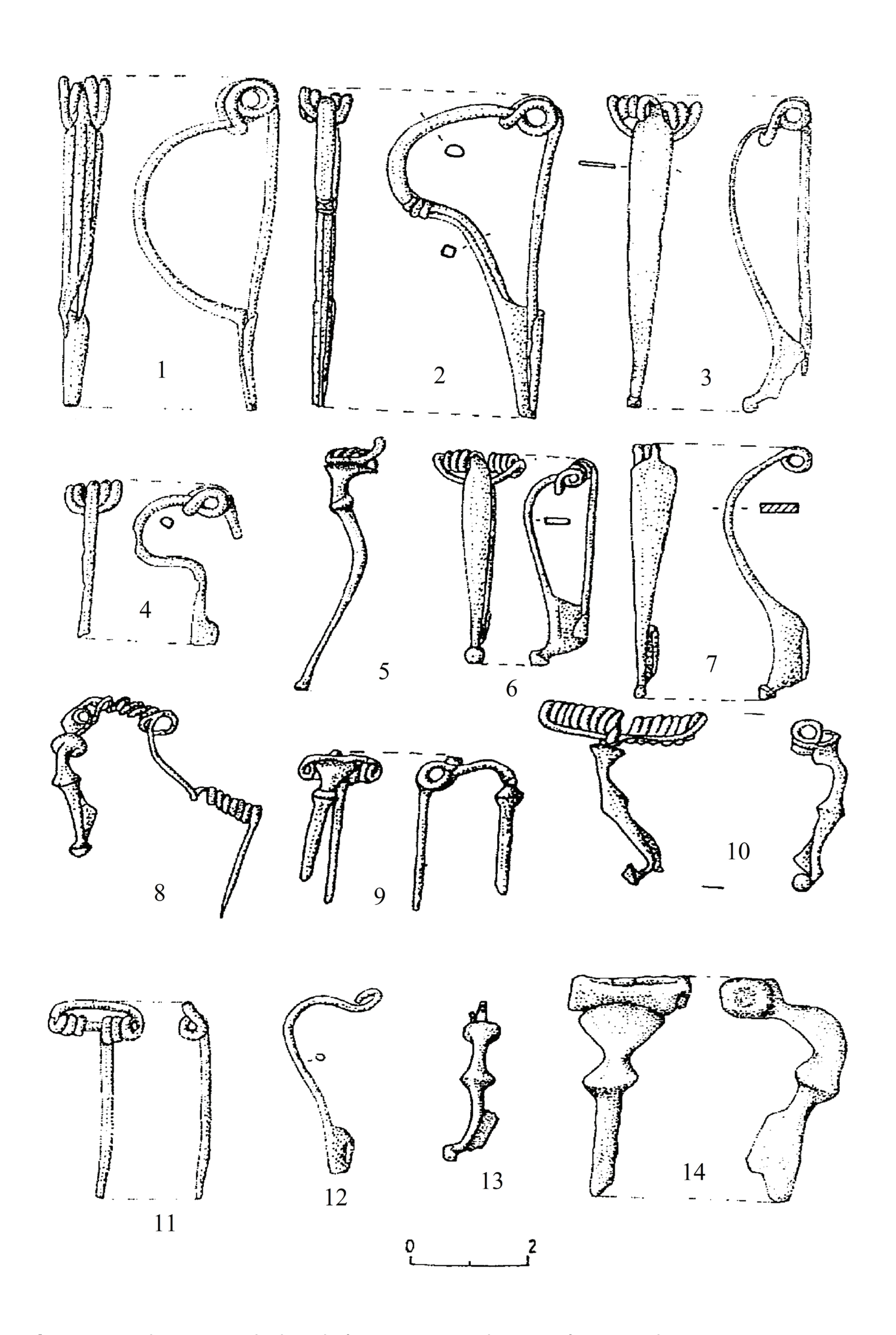
Pl. XXXIX. Piese de port şi podoabă. Fibule. 33-48. Ocnița (după D. Berciu, 1981).

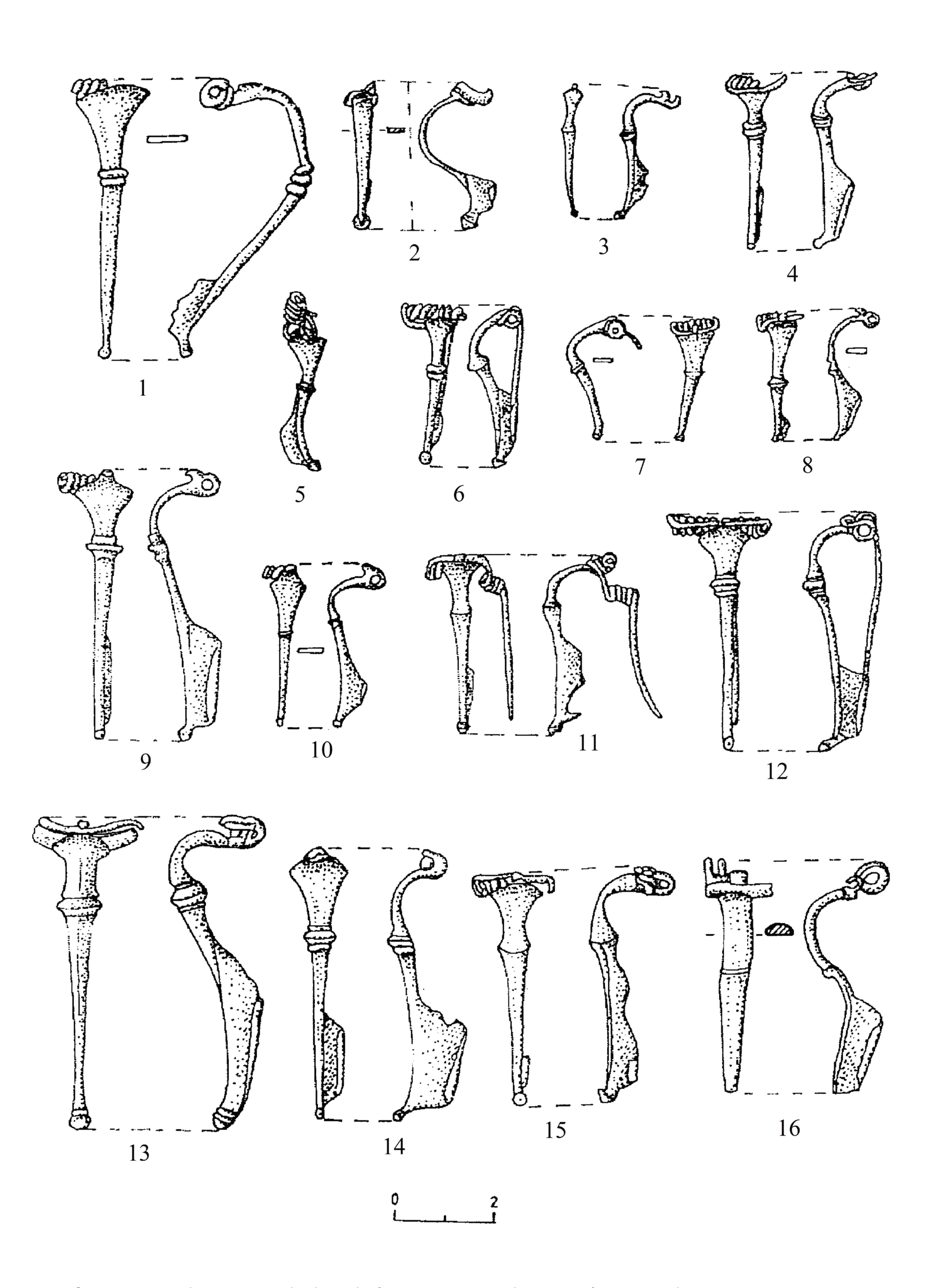
Pl. XL. Piese de port şi podoabă. Fibule. 49-55. Ocnița (după D. Berciu, 1981; D. Berciu, 1983; 1988); 56-58. Pietroasele (după V. Dupoi, V. Sârbu, 2001); 59-62. Popești (după R. Vulpe, 1959; 1961; 1976; M. Turcu, 1979); 63-64. Sprâncenata (după C. Preda, 1986); 65-67. Tinosu (R. Vulpe, Ec. Vulpe, 1924).

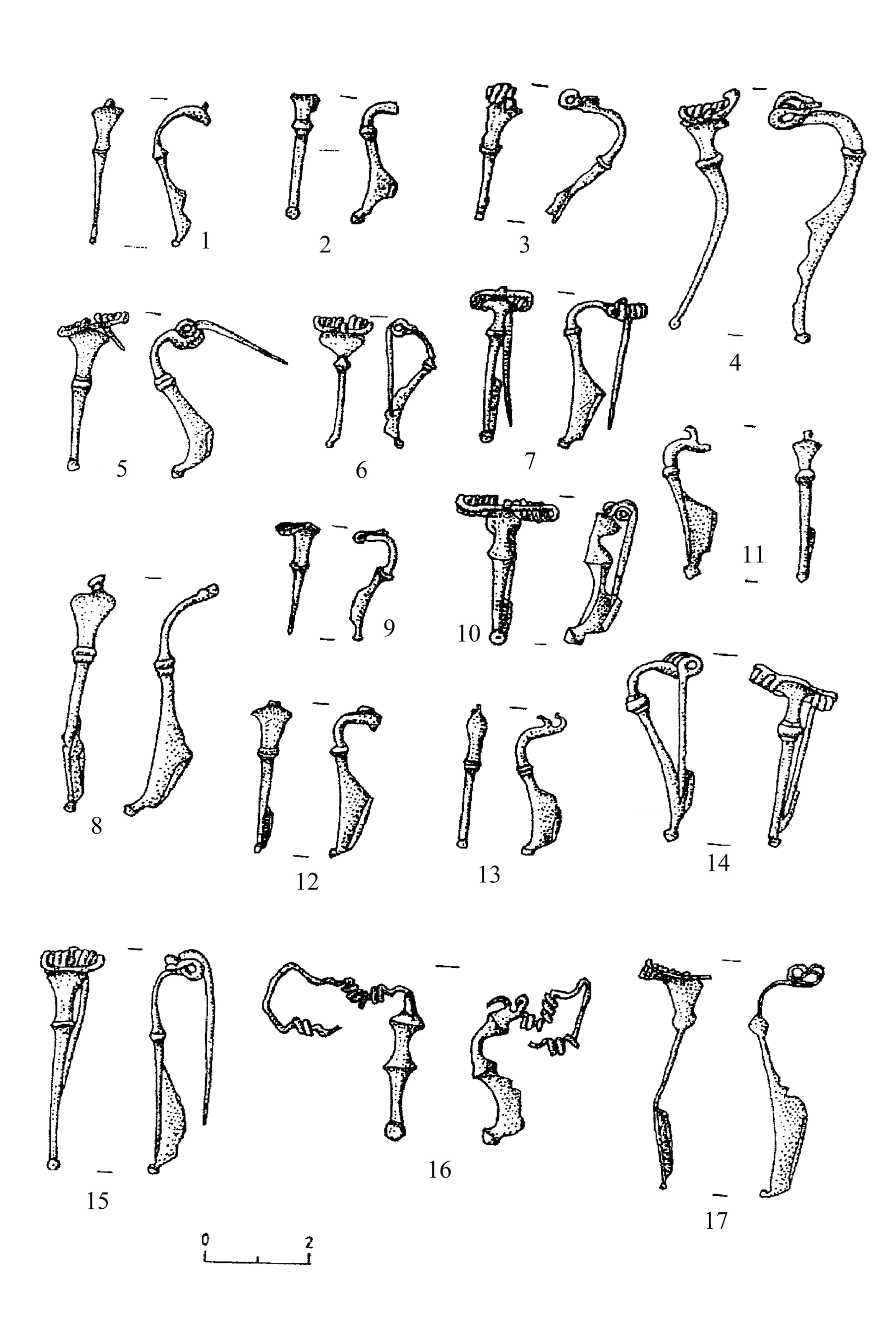
Pl. XLI. Piese de port şi podoabă. Fibule. 1-6. Poiana (după R. Vulpe, S. Teodor, 2003).

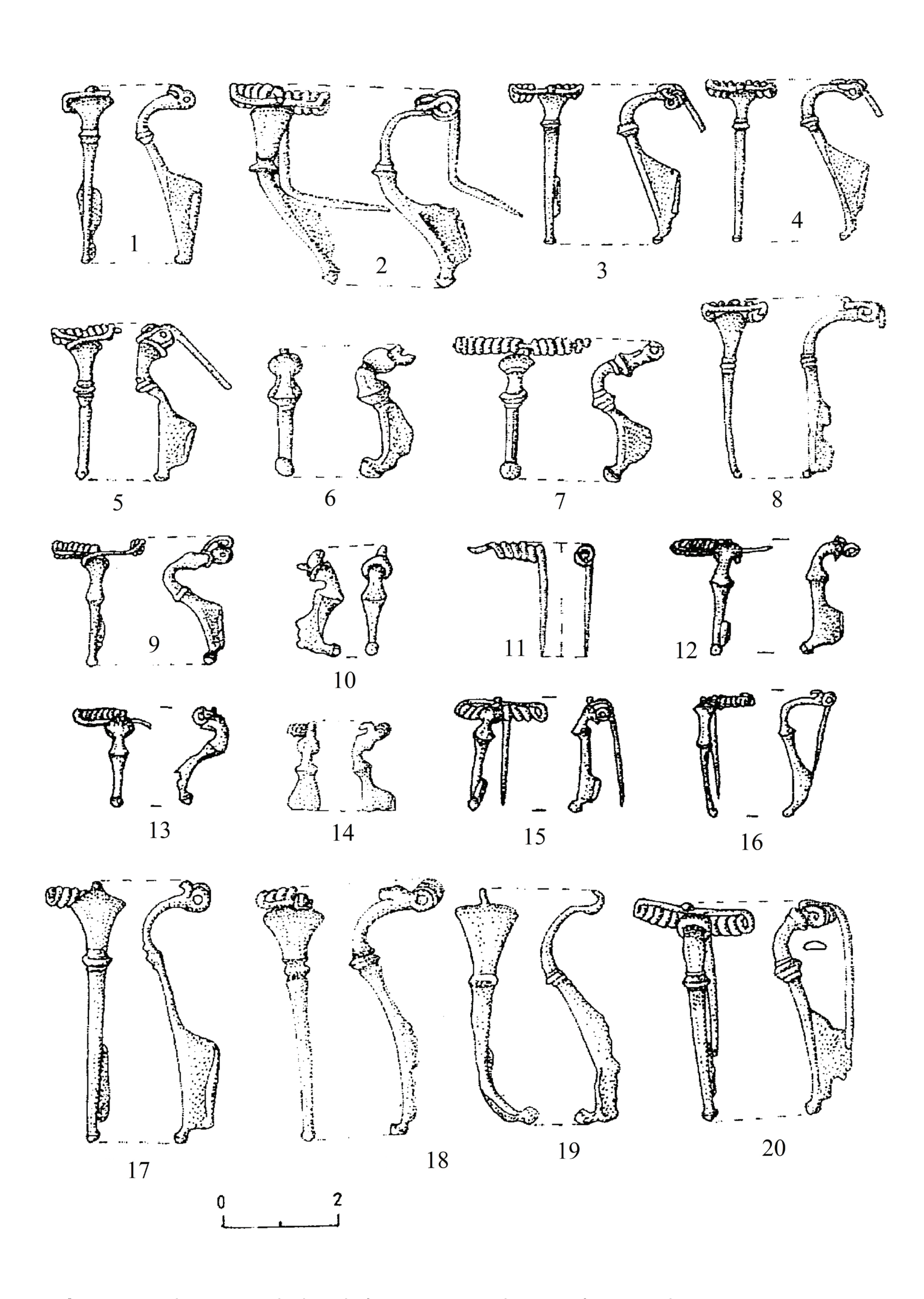
Pl. XLII. Piese de port şi podoabă. Fibule. 1-14. Poiana (după R. Vulpe, S. Teodor, 2003).

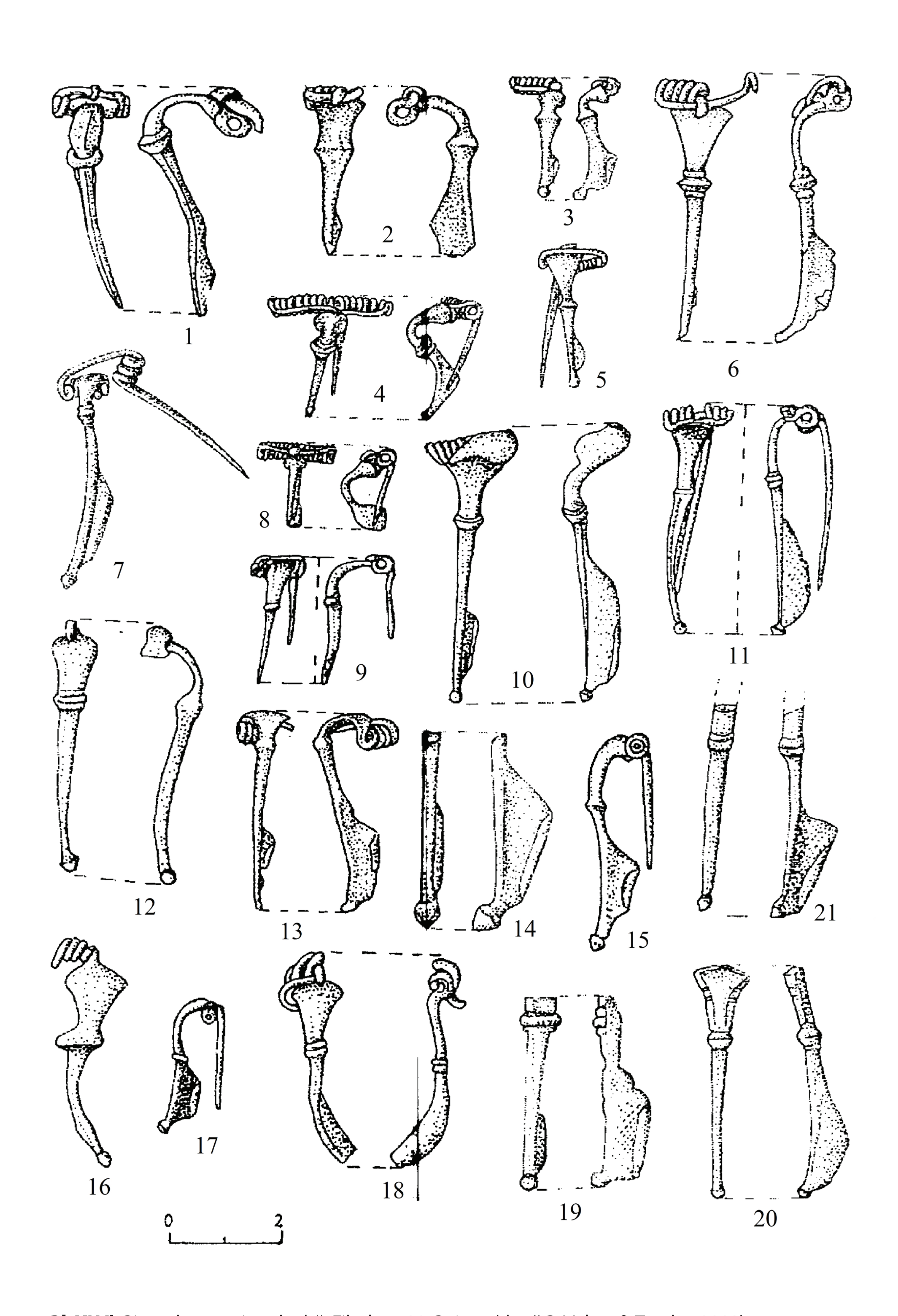
Pl. XLIII. Piese de port şi podoabă. Fibule. 1-16. Poiana (după R. Vulpe, S. Teodor, 2003).

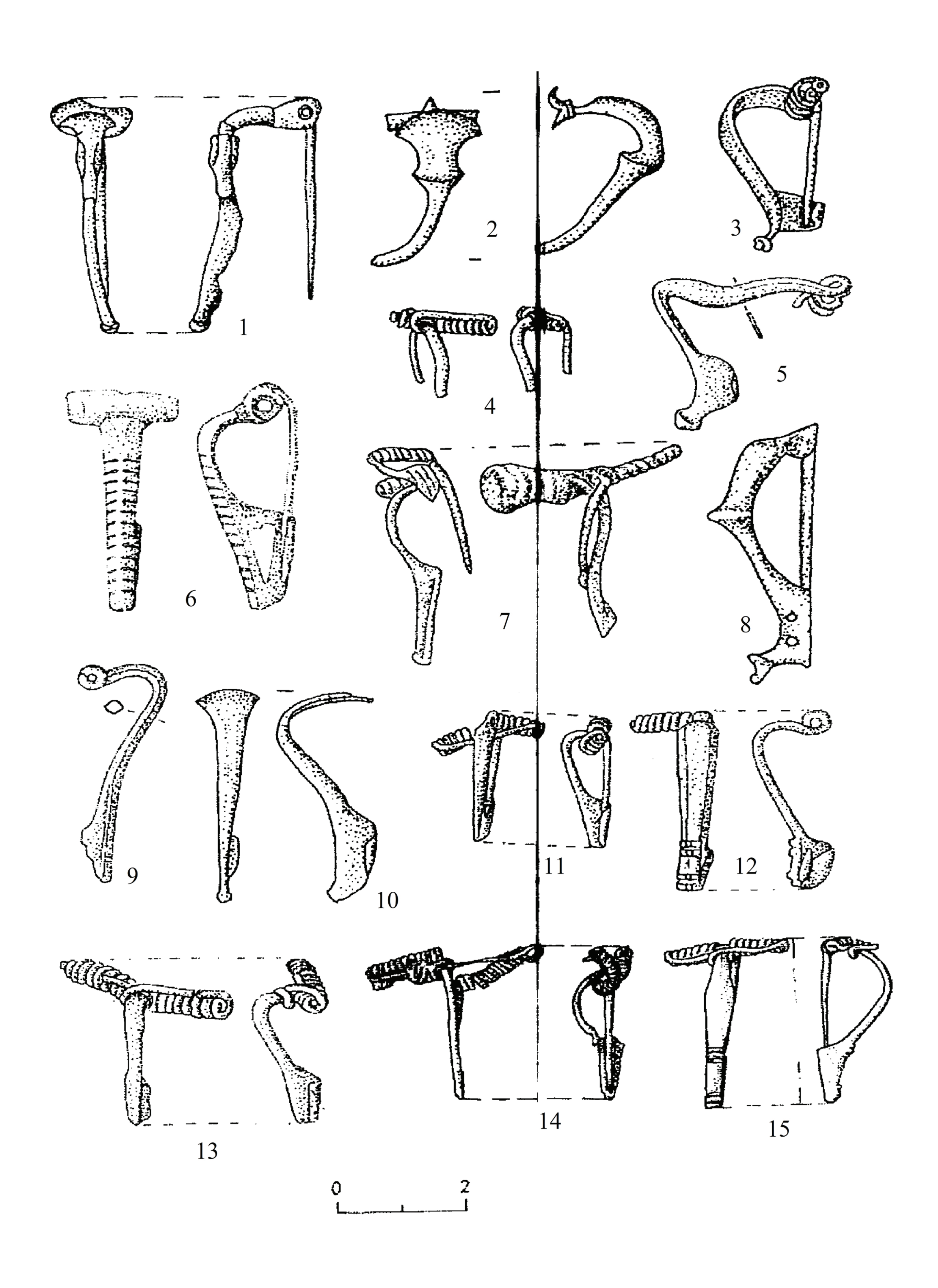
Pl. XLIV. Piese de port şi podoabă. Fibule. 1-17. Poiana (după R. Vulpe, S. Teodor, 2003).

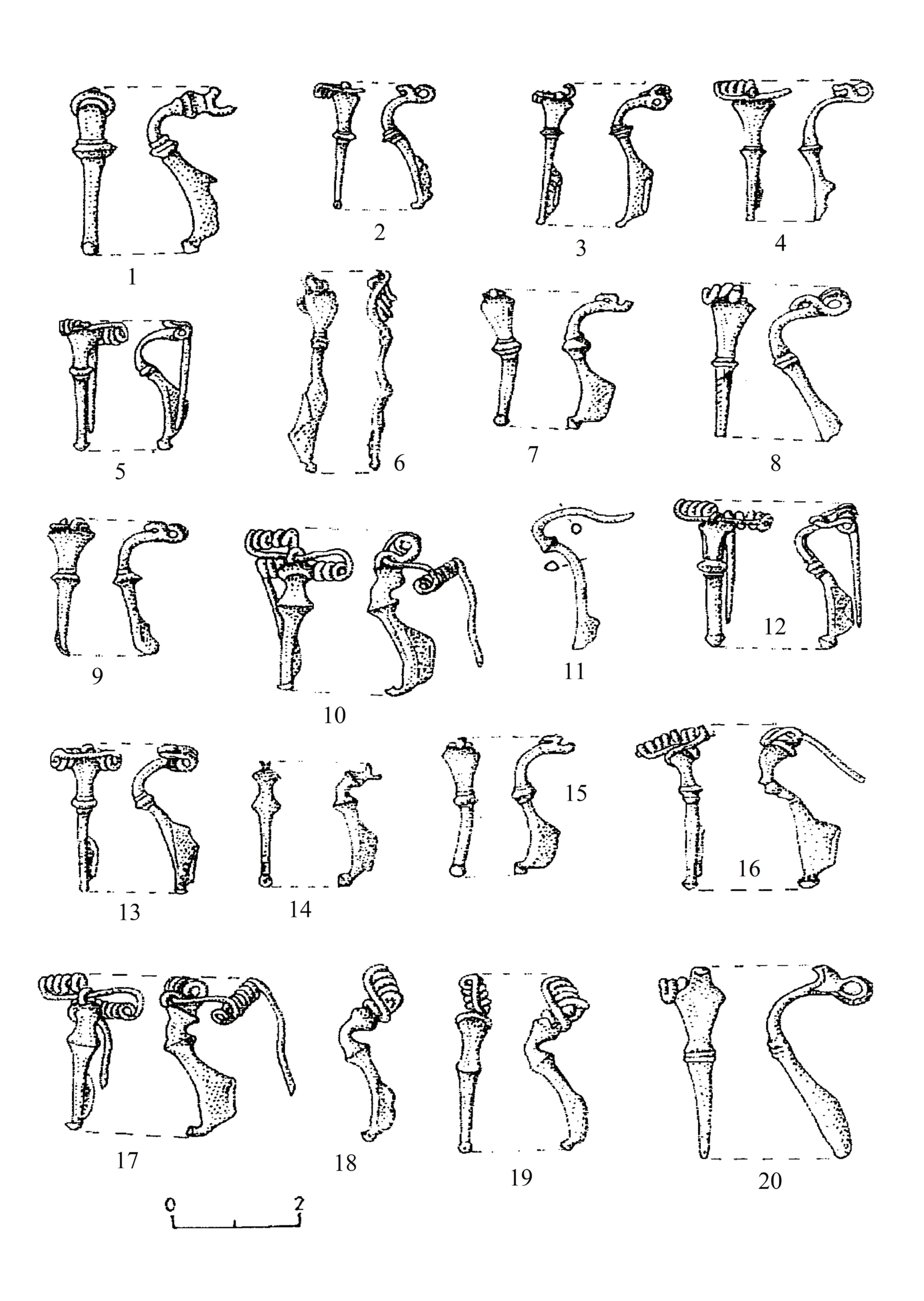
Pl. XLV. Piese de port şi podoabă. Fibule. 1-20. Poiana (după R. Vulpe, S. Teodor, 2003).

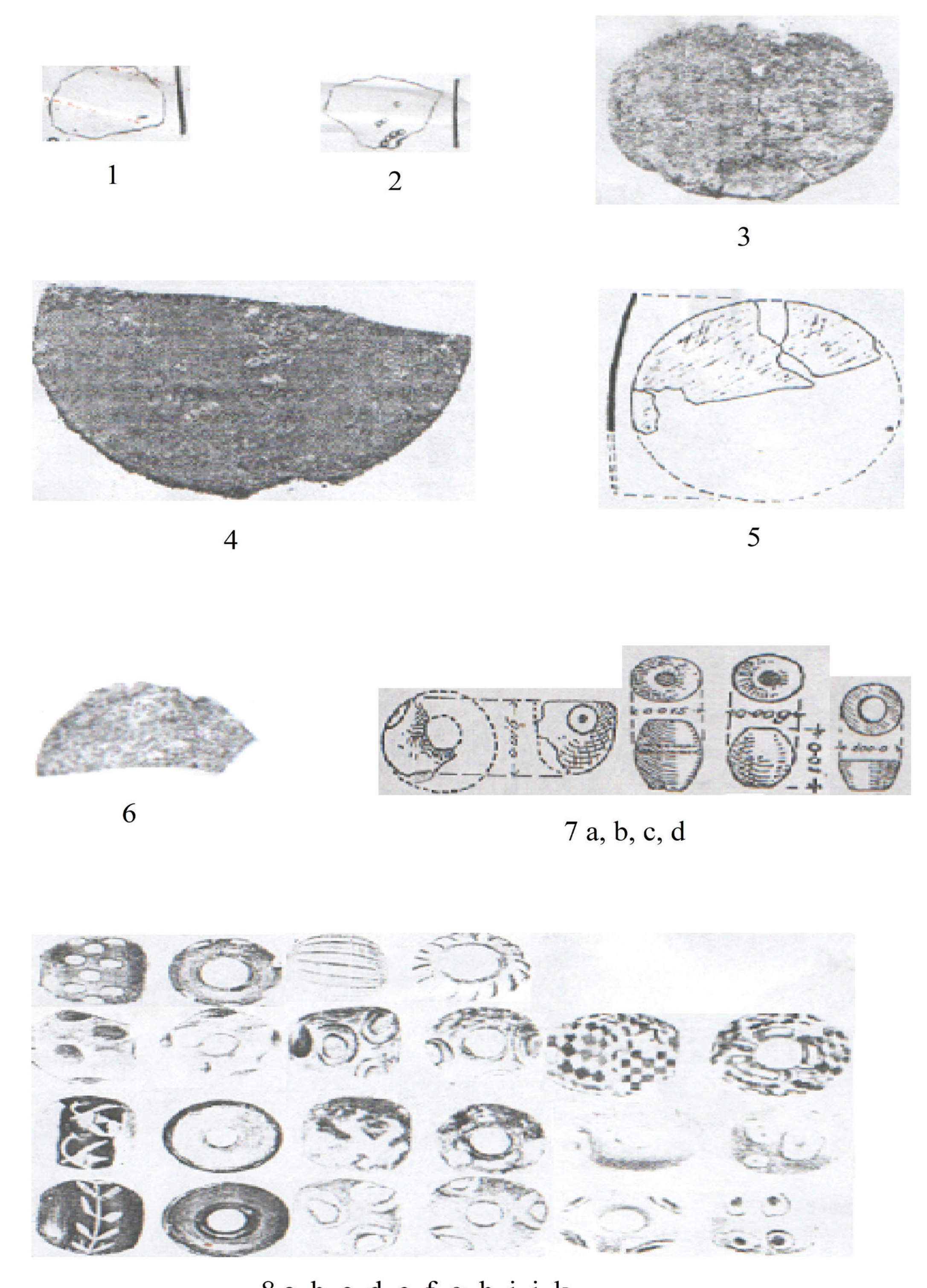
Pl. XLVI. Piese de port şi podoabă. Fibule. 1-20. Poiana (după R. Vulpe, S. Teodor, 2003).

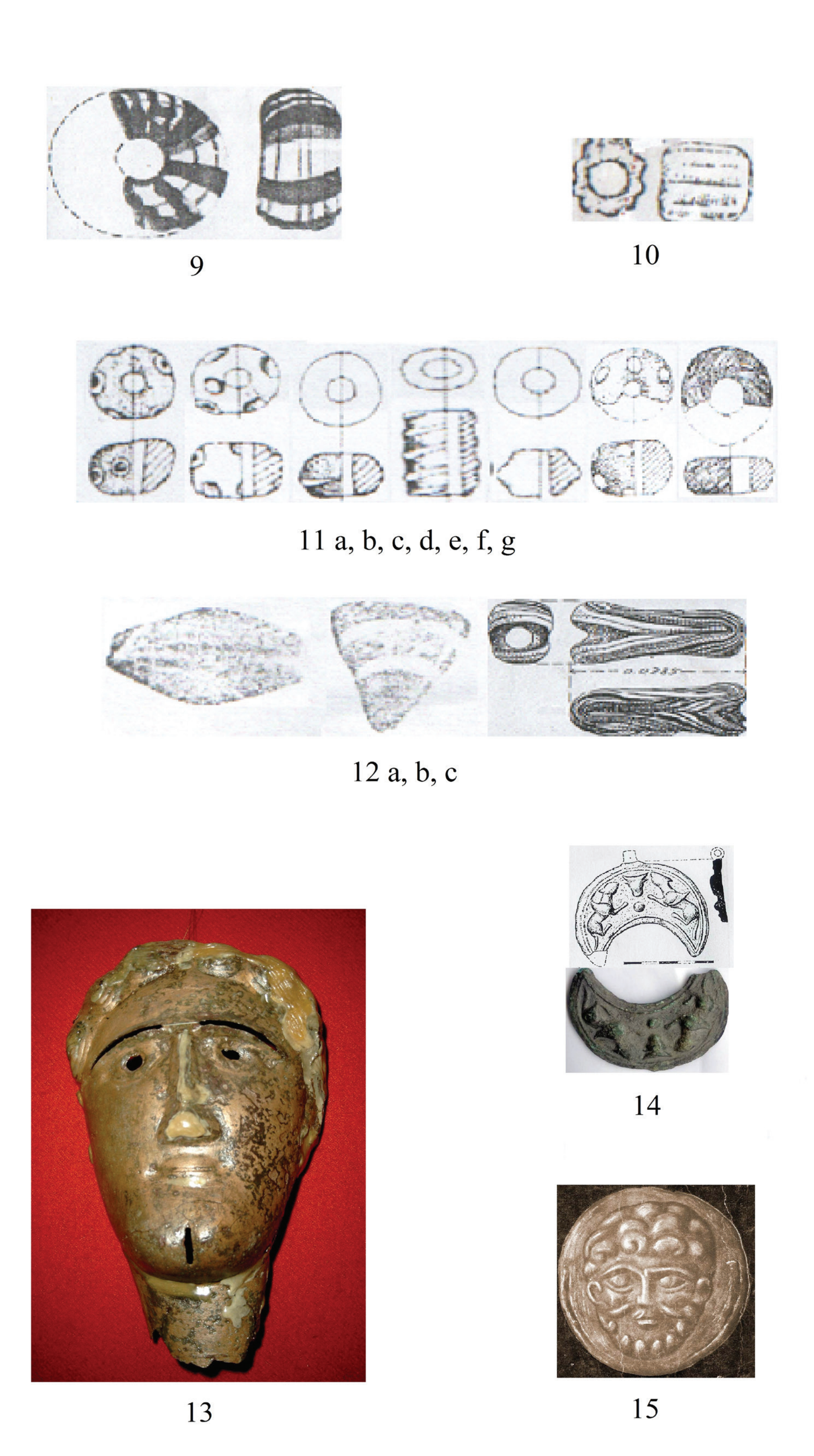
Pl. XLVII. Piese de port şi podoabă. Fibule. 1-15. Poiana (după R. Vulpe, S. Teodor, 2003).

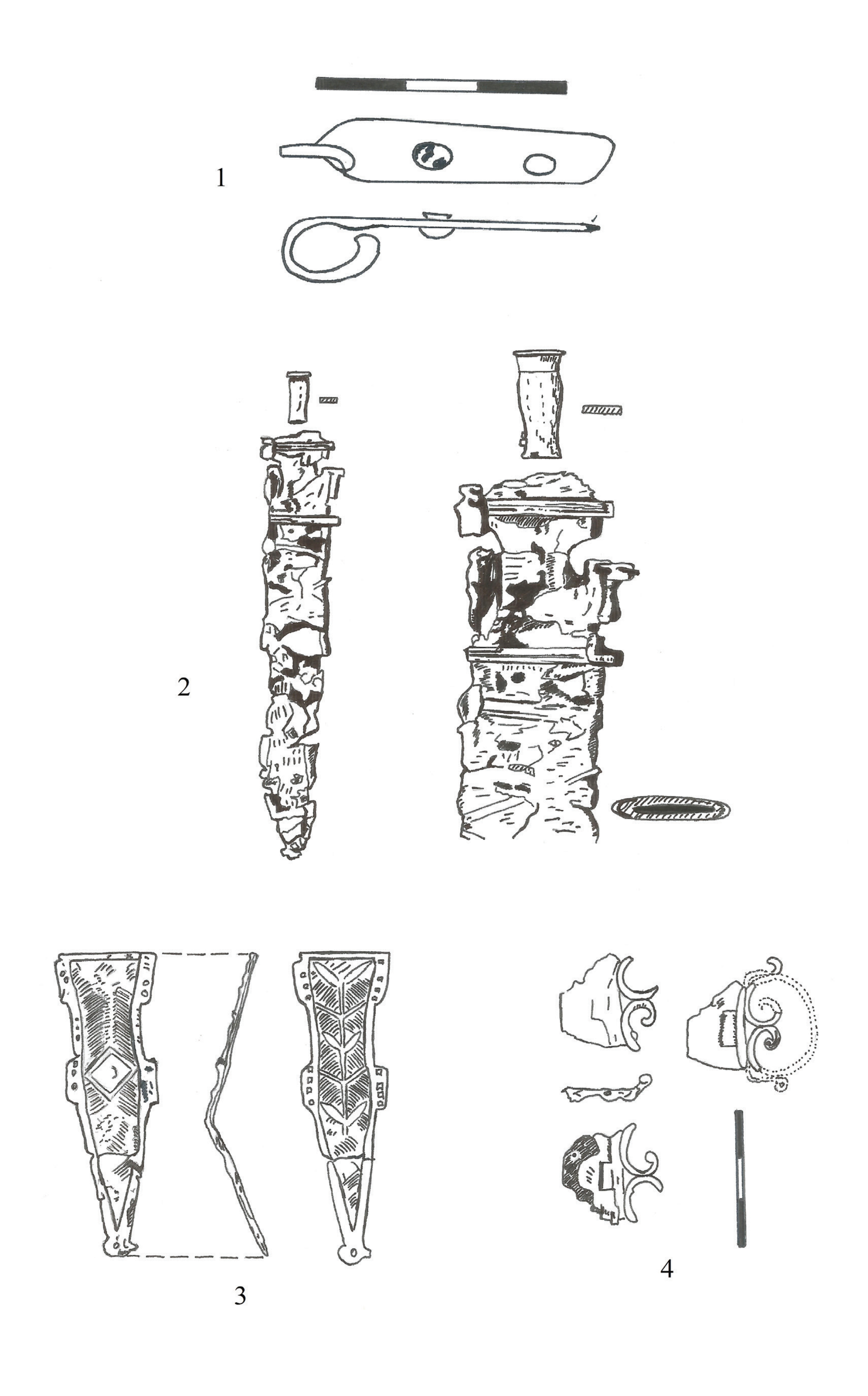
Pl. XLVIII. Piese de port şi podoabă. Fibule. 1-20. Poiana (după R. Vulpe, S. Teodor, 2003).

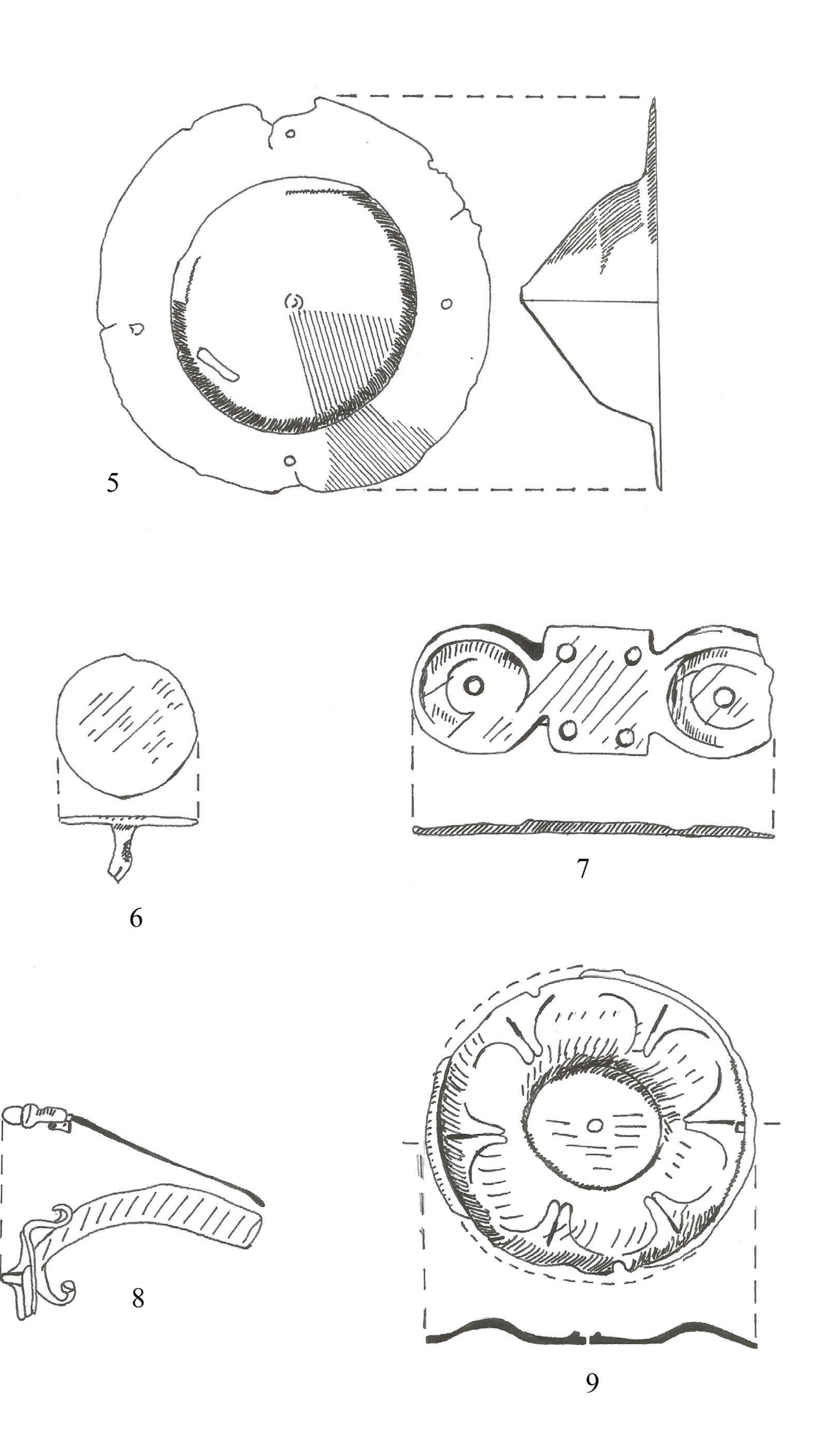
Pl. XLIX. Piese de port şi podoabă. Oglinzi. 1-5. Ocniţa (după D. Berciu, 1981; 1988); 6. Tinosu (după R. Vulpe, Ec. Vulpe, 1924); Mărgele. 7. Piscul Crăsani (după I. Andrieşescu, 1924); 8. Ocniţa (după D. Berciu, 1981).

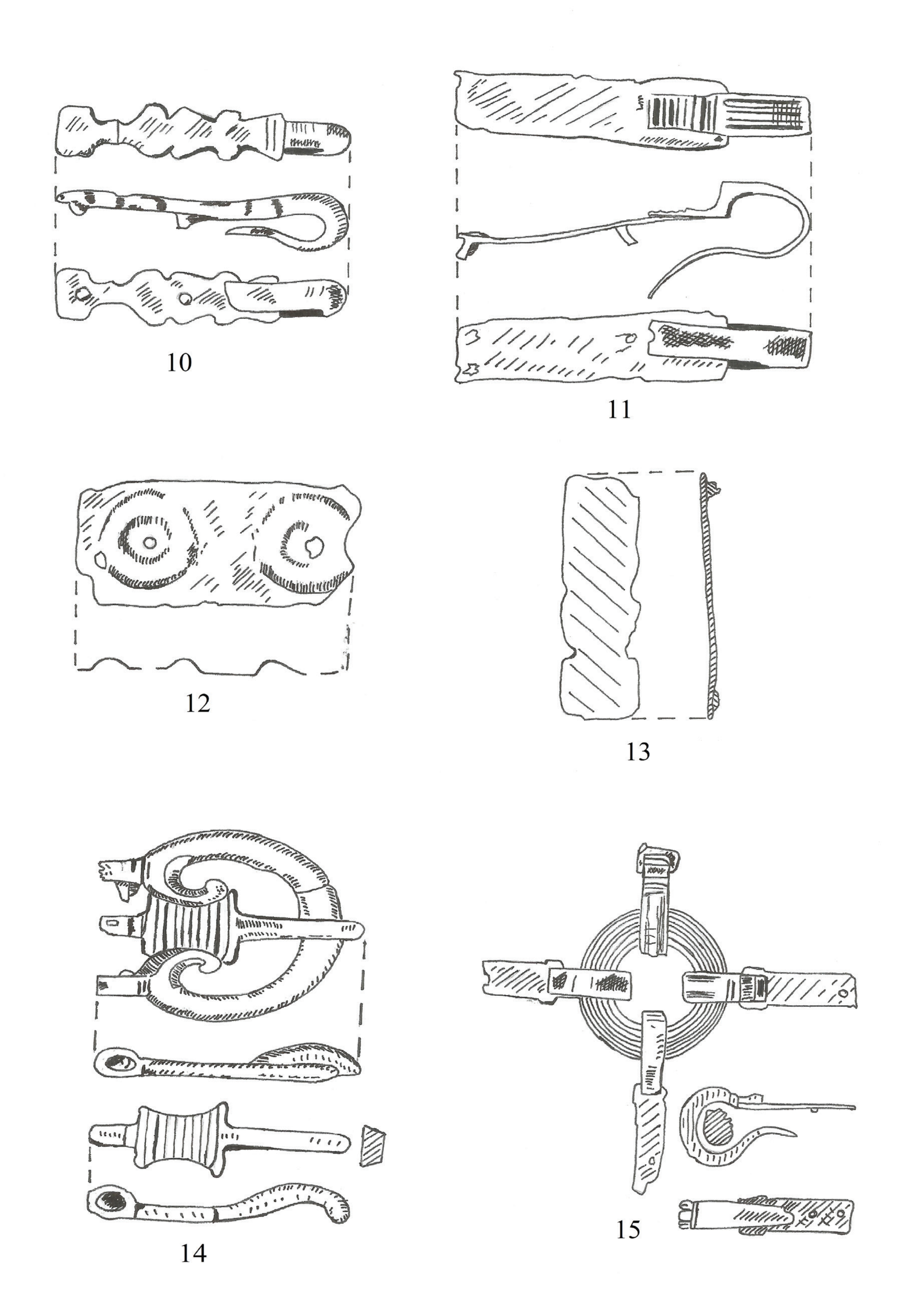
Pl. L. Piese de port şi podoabă. Mărgele. 9-10. Ocnița (după D. Berciu,1981); 11. Pietroasele (V. Dupoi, V. Sârbu, 2001); 12. Popești (după R. Vulpe, 1959); 13-15. Ocnița (după D. Berciu, 1981; 1984).

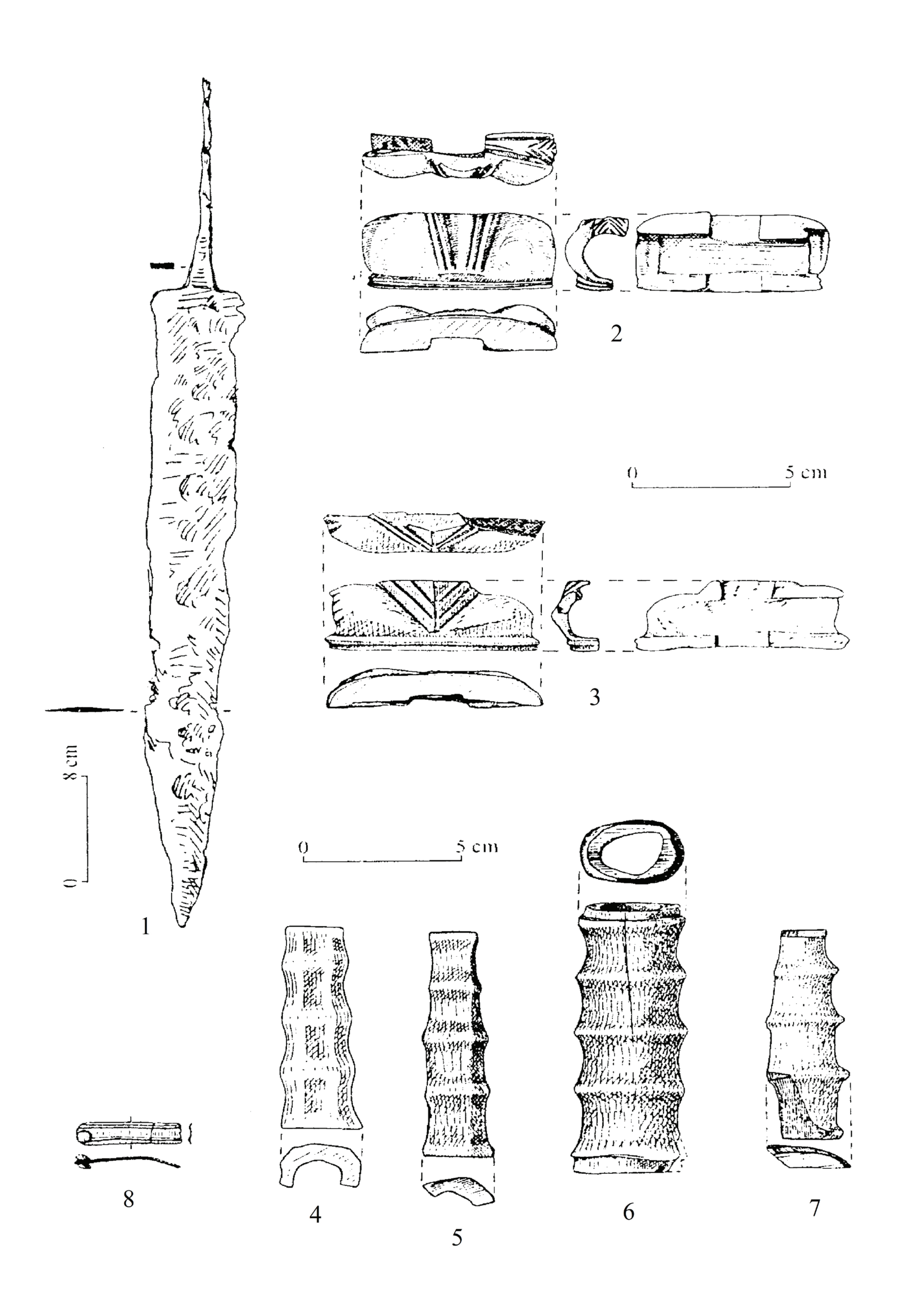
Pl. LI. Arme şi piese de echipament militar. 1. Cetăţeni (după D. Măndescu, 2003; L. Petculescu, 1998); 2-4. Ocniţa (după L. Petculescu, 1998).

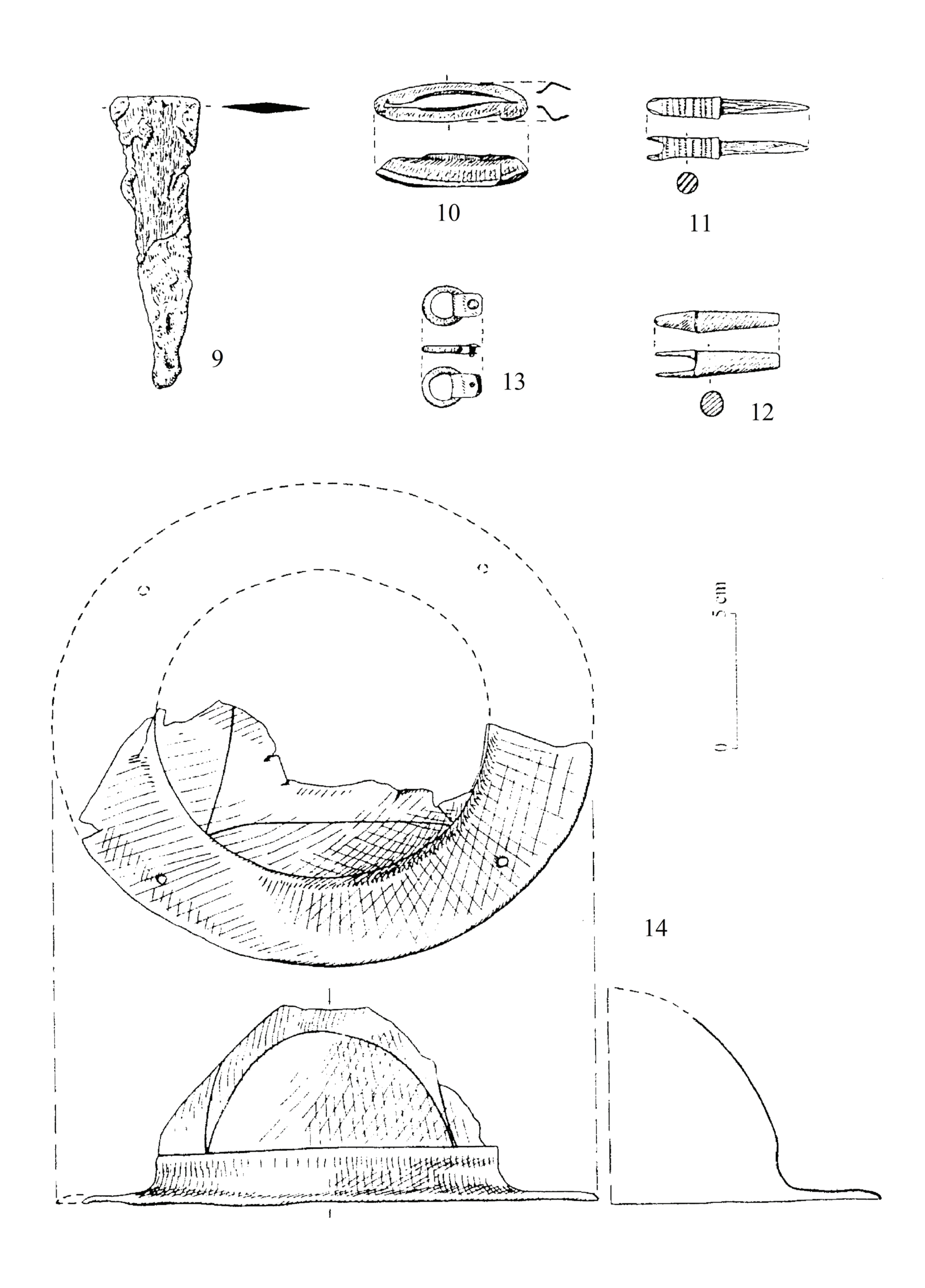
Pl. LII. Arme şi piese de echipament militar. 5-9. Ocniţa (după L. Petculescu, 1998).

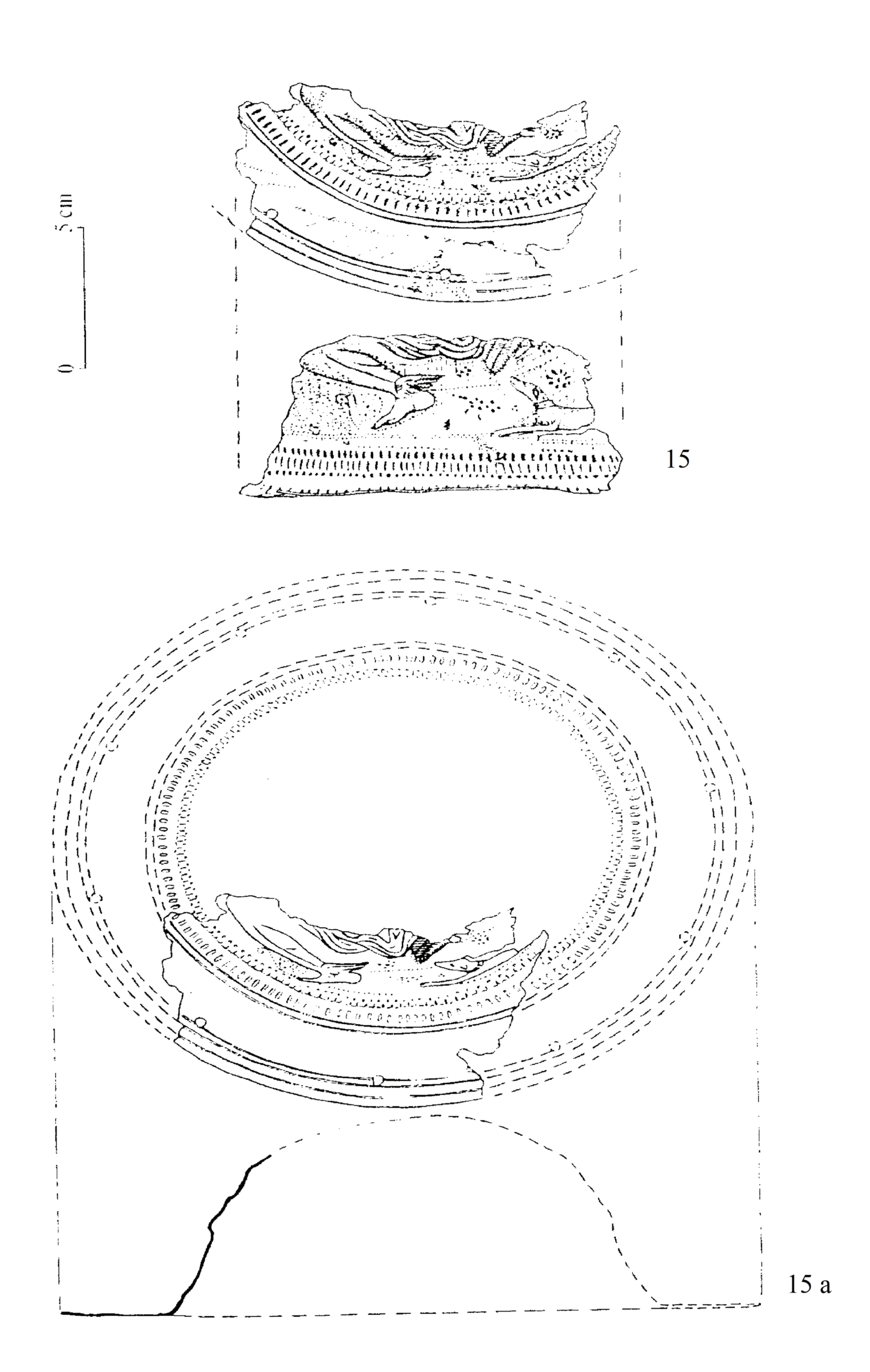
Pl. LIII. Arme şi piese de echipament militar. 10-13. Ocniţa (după L. Petculescu, 1998); 14-15. Socu-Bărbăteşti (după L. Petculescu, 1994).

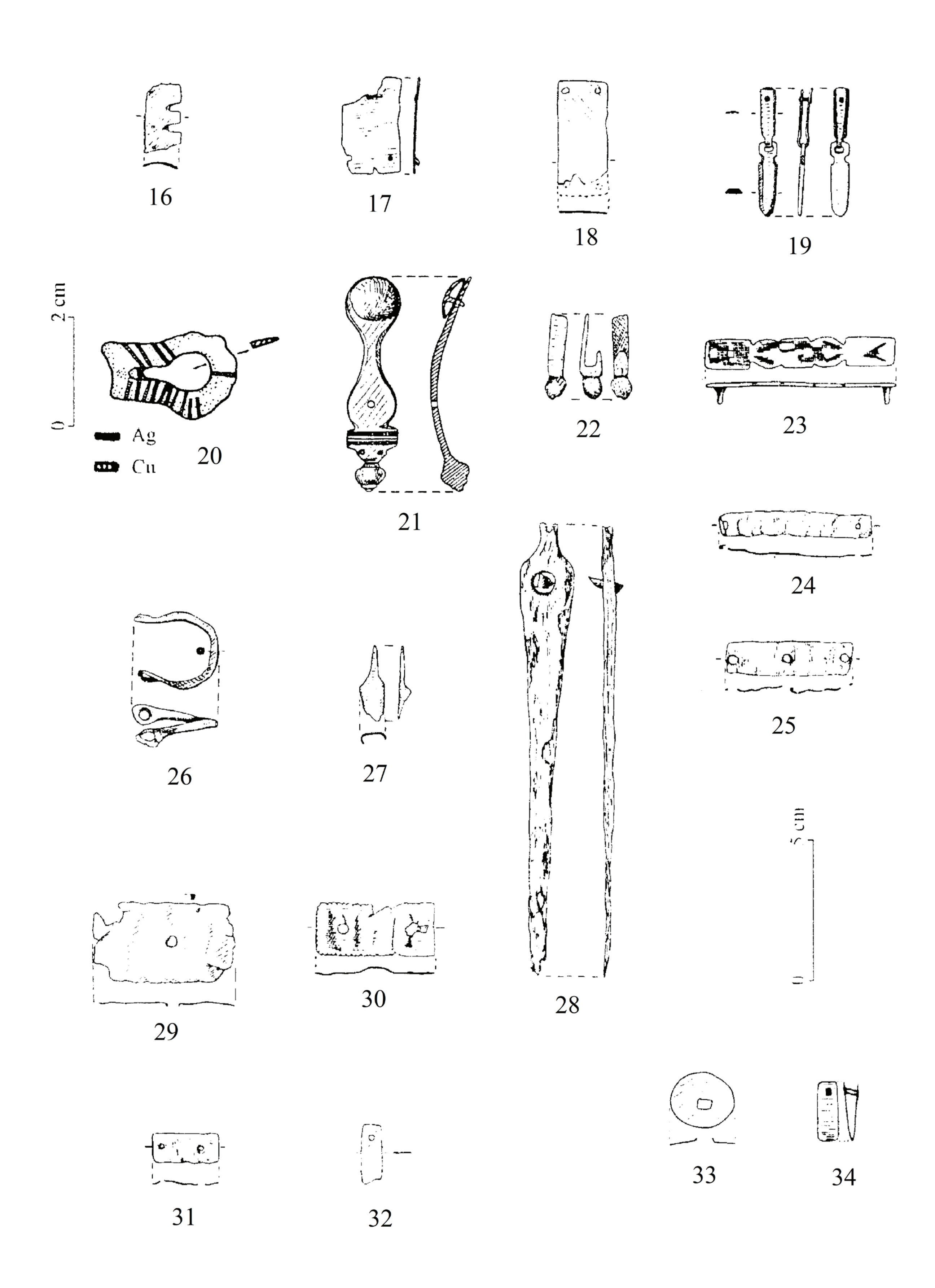
Pl. LIV. Arme şi piese de echipament militar. 1-8. Poiana (după L. Petculescu, 2000).

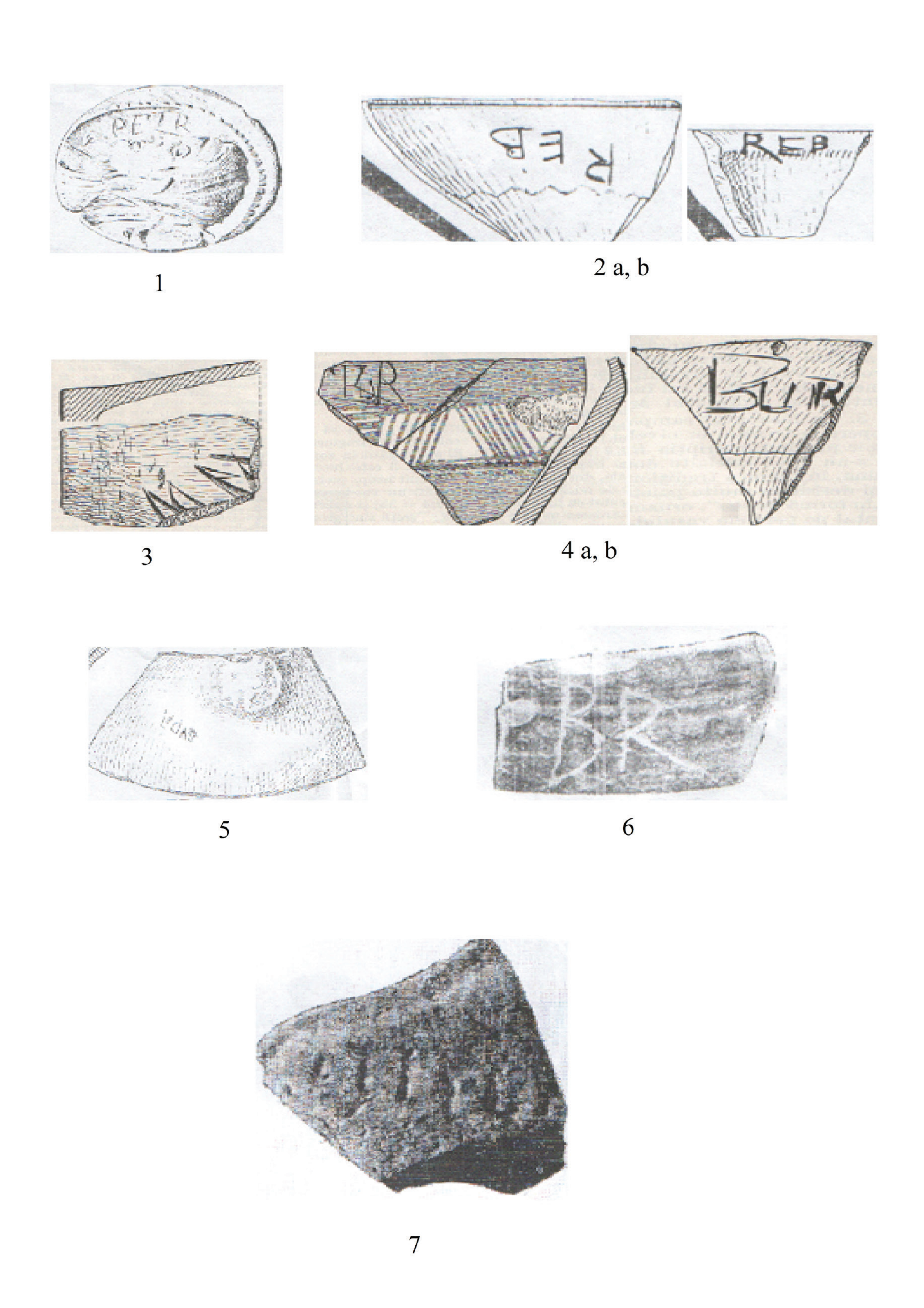
Pl. LV. Arme şi piese de echipament militar. 9-14. Poiana (după L. Petculescu, 2000; 1994).

Pl. LVI. Arme şi piese de echipament militar. 15 a-b. Poiana (după L. Petculescu, 2000).

Pl. LVII. Arme şi piese de echipament militar. 16-34. Poiana (după L. Petculescu, 2000).

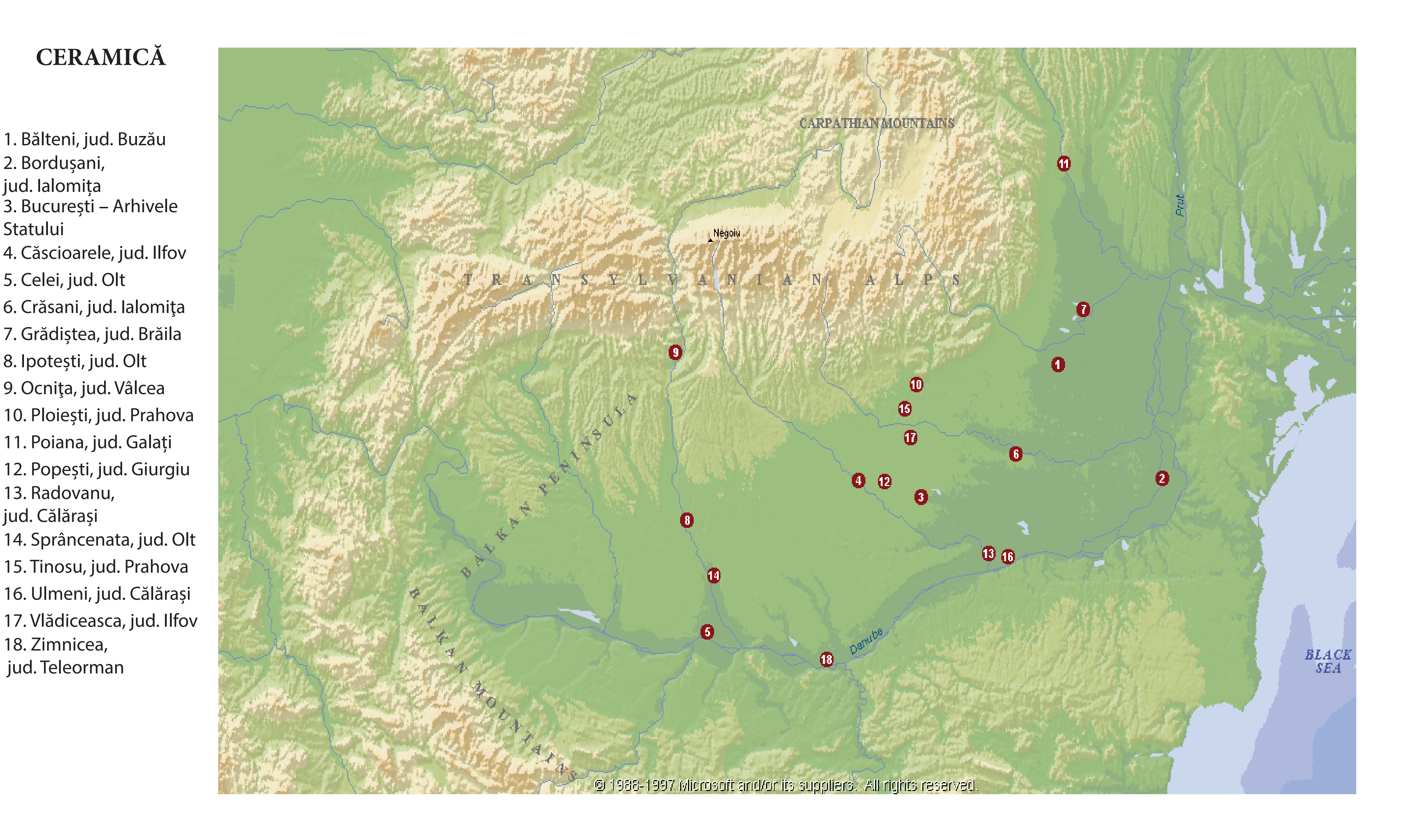

Pl. LVIII. Inscripţii cu litere latine. 1. Cetăţeni (după B. Mitrea, 1961); 2-6. Ocniţa (după D. Berciu, 1981; 1973); 7. Polovragi (după Fl. Marinescu, 1977).

HĂRȚI

CERAMICĂ

1. Bălteni, jud. Buzău
2. Bordușani, jud. Ialomița
3. București – Arhivele Statului
4. Căscioarele, jud. Ilfov
5. Celei, jud. Olt
6. Crăsani, jud. Ialomiţa
7. Grădiştea, jud. Brăila
8. Ipotești, jud. Olt
9. Ocniţa, jud. Vâlcea
10. Ploiești, jud. Prahova
11. Poiana, jud. Galați
12. Popești, jud. Giurgiu
13. Radovanu, jud. Călărași
14. Sprâncenata, jud. Olt
15. Tinosu, jud. Prahova
16. Ulmeni, jud. Călărași
17. Vlădiceasca, jud. Ilfov
18. Zimnicea, jud. Teleorman

Pl. LIX. Harta repartiţiei descoperirilor de ceramică romană din Dacia Meridională (sec. I a. Chr. – sec. I p. Chr.)

VASE DIN BRONZ

1. București –Herăstrău

2. Călărași, jud. Călărași

3. Dunăreni, jud. Dolj

4. Grădiștea, jud. Brăila

5. Ocniţa, jud. Vâlcea

6. Pietroasele, jud. Buzău

7. Poiana, jud. Galați

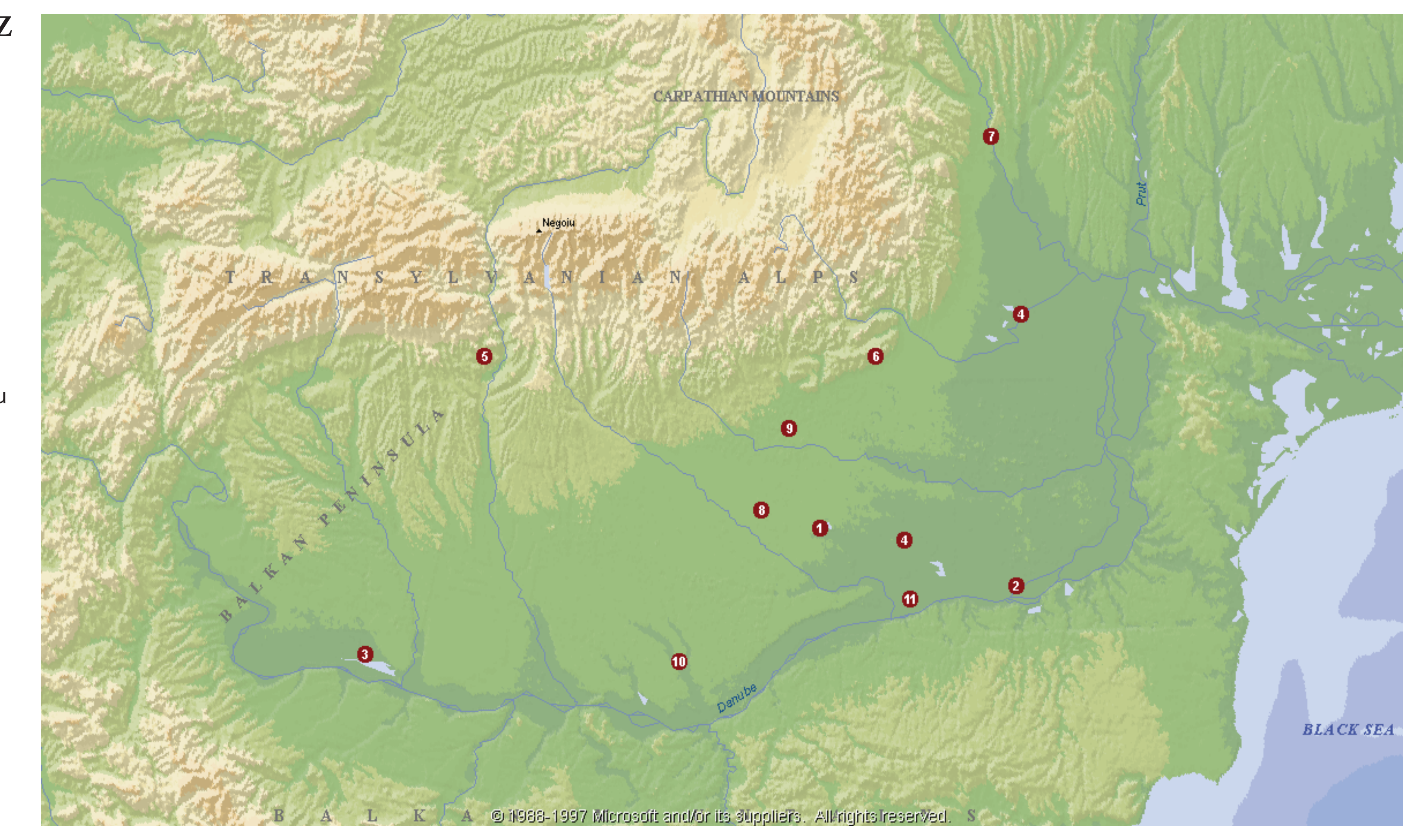
8. Popești, jud. Giurgiu

9. Tinosu, jud. Prahova

10. Ţigănești, jud.Teleorman

11. Ulmeni, jud. Călărași

12.Vlădiceasca jud. Ialomița

Pl. LX. Harta repartiţiei vaselor din bronz de provenienţă romană din Dacia Meridională (sec. I a. Chr. – sec. I p. Chr.)

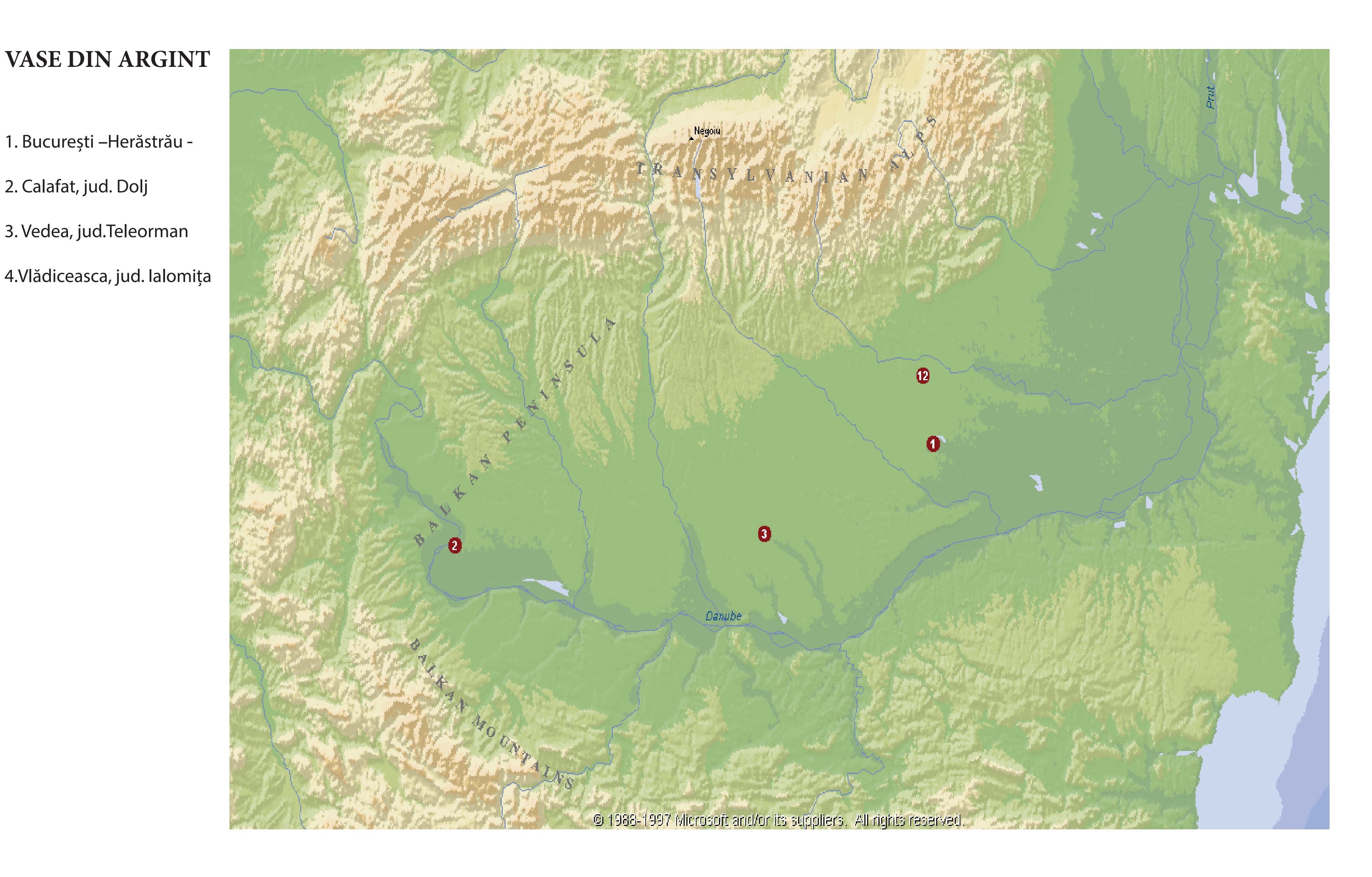
VASE DIN ARGINT

1. Bucureşti –Herăstrău -

2. Calafat, jud. Dolj

3. Vedea, jud.Teleorman

4.Vlădiceasca, jud. Ialomiţa

Pl. LXI. Harta repartiţiei vaselor de argint de provenienţă romană din Dacia Merdională (sec. I a. Chr. – sec. I p. Chr)

STICLĂ

1. București

2. Crăsani, jud. Ialomiţa

3. Ocniţa, jud. Vâlcea

4. Pietroasele, jud. Buzău

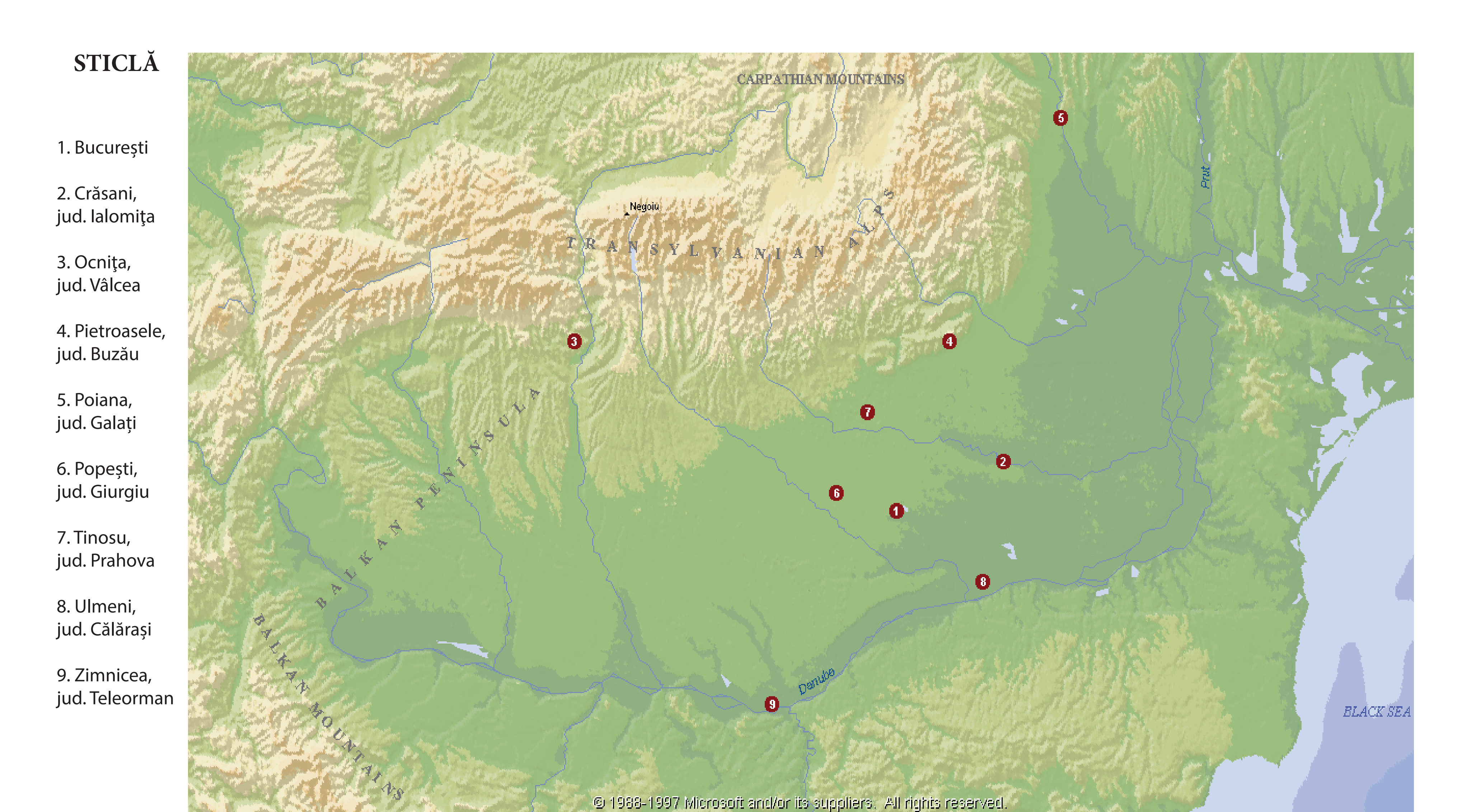
5. Poiana, jud. Galați

6. Popești, jud. Giurgiu

7. Tinosu, jud. Prahova

8. Ulmeni, jud. Călărași

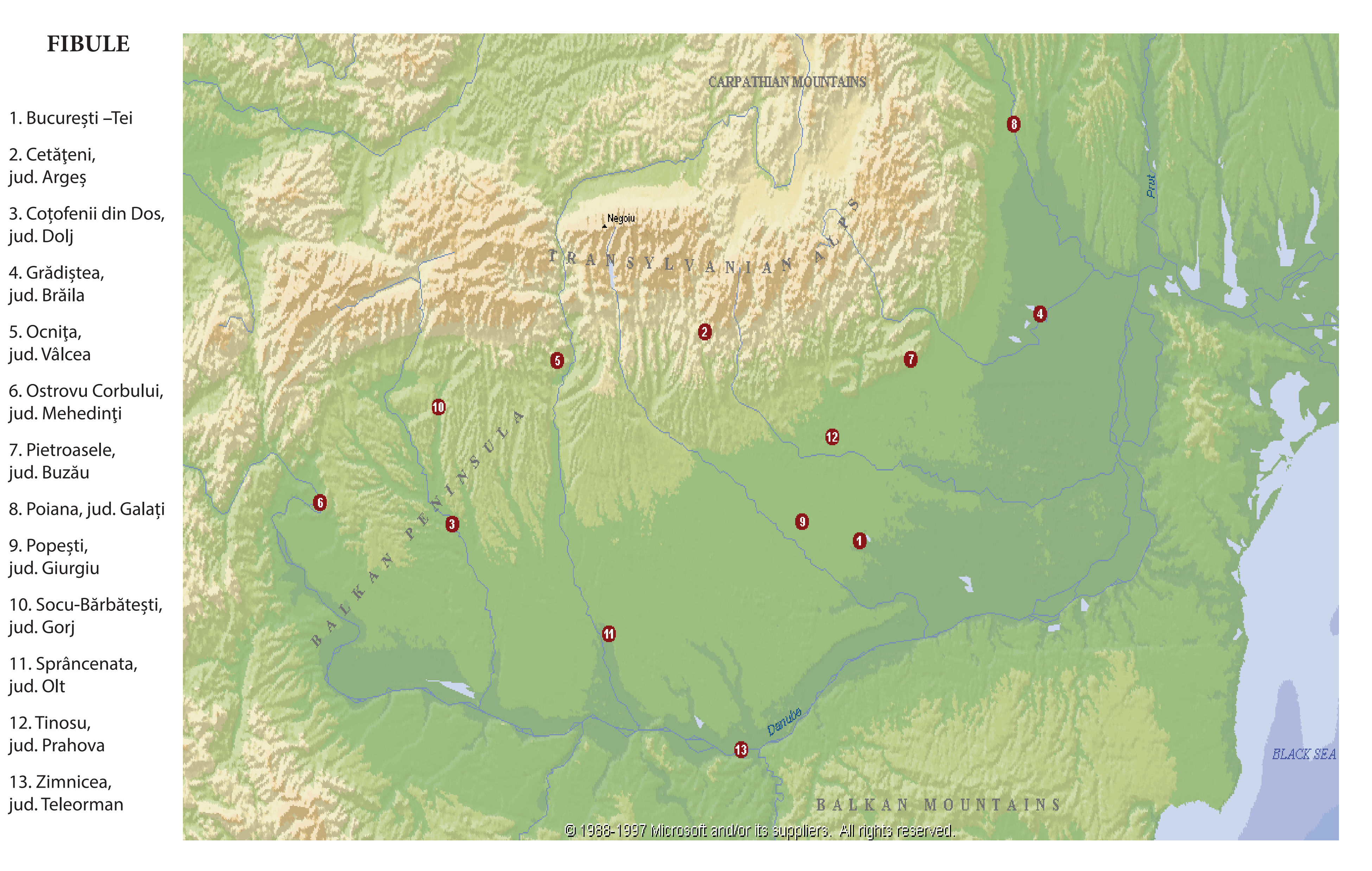
9. Zimnicea, jud. Teleorman

Pl. LXII. Repartiţia descoperirilor de vase şi recipiente din sticlă din Dacia Meridională (sec. I a. Chr. – sec. I p. Chr.)

FIBULE

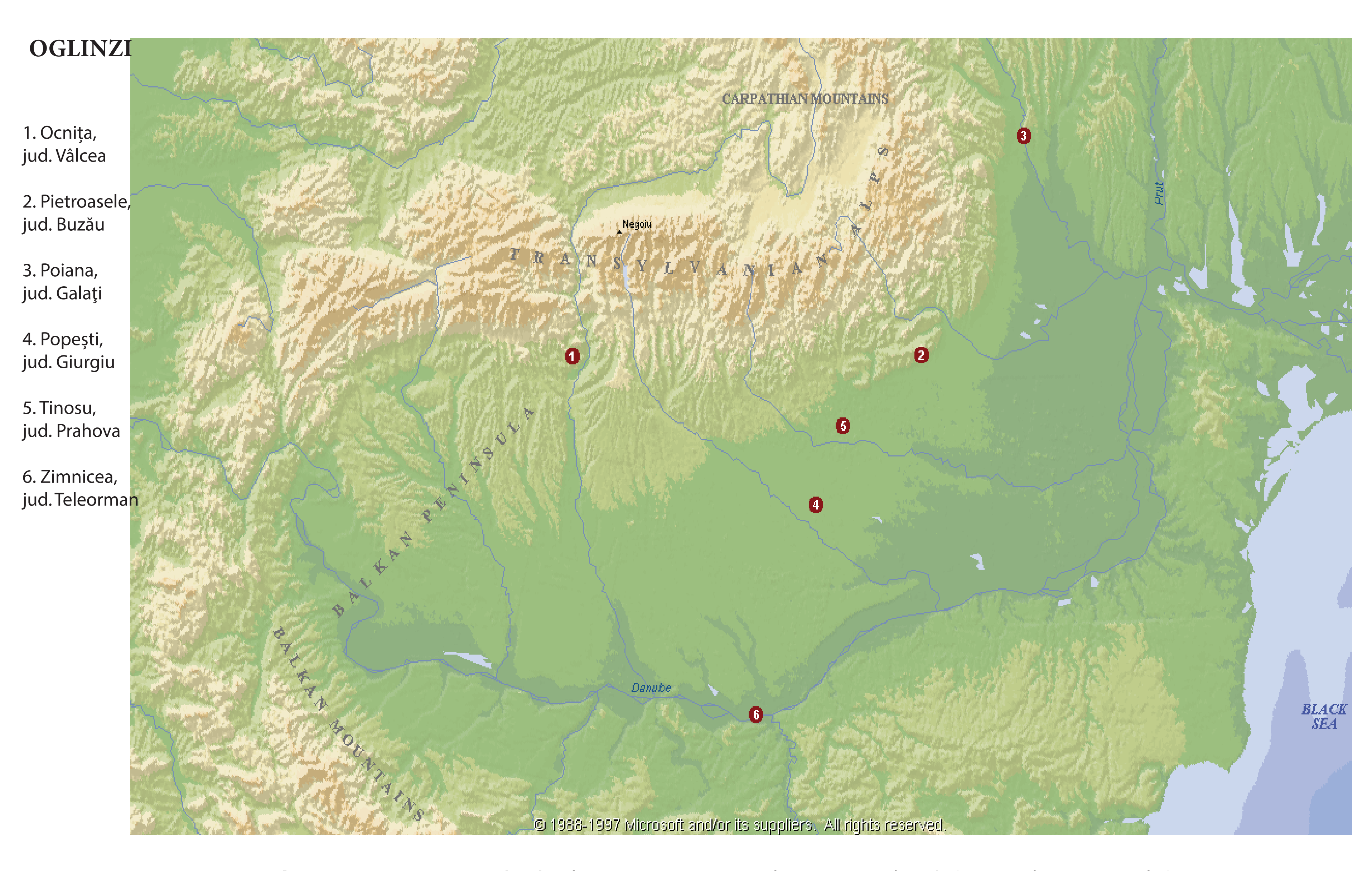
1. Bucureşti –Tei
2. Cetăţeni, jud. Argeş
3. Coțofenii din Dos, jud. Dolj
4. Grădiştea, jud. Brăila
5. Ocniţa, jud. Vâlcea
6. Ostrovu Corbului, jud. Mehedinţi
7. Pietroasele, jud. Buzău
8. Poiana, jud. Galați
9. Popeşti, jud. Giurgiu
10. Socu-Bărbătești, jud. Gorj
11. Sprâncenata, jud. Olt
12. Tinosu, jud. Prahova
13. Zimnicea, jud. Teleorman

Pl. LXIII. Harta aşezărilor în care s-au descoperit fibule

OGLINZI

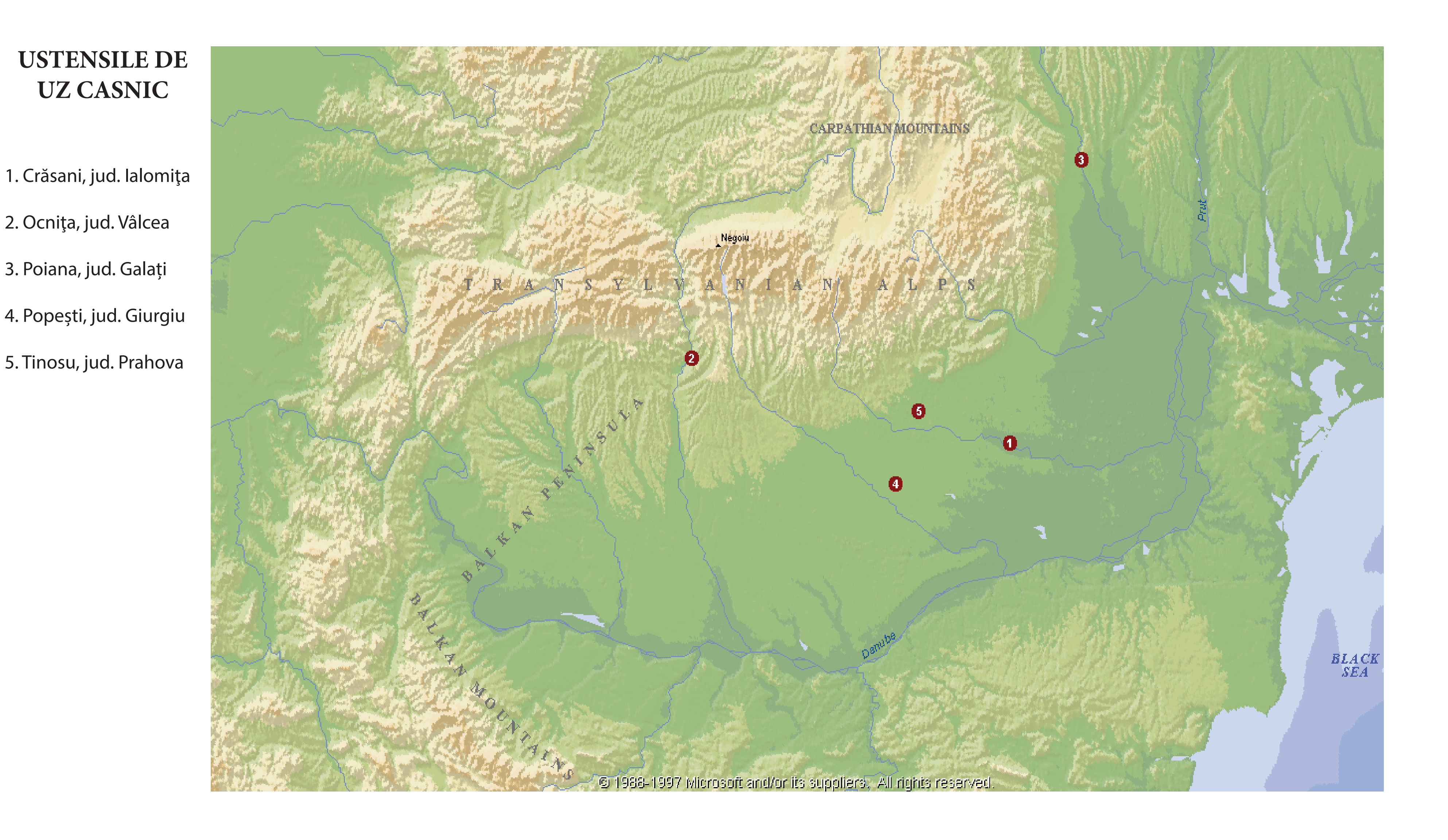
1. Ocniţa, jud. Vâlcea
2. Pietroasele, jud. Buzău
3. Poiana, jud. Galaţi
4. Popeşti, jud. Giurgiu
5. Tinosu, jud. Prahova
6. Zimnicea, jud. Teleorman

Pl. LXIV. Harta repartiţiei oglinzilor de provenienţă romană din Dacia Meridională (sec. I a. Chr. – sec. I p. Chr.)

USTENSILE DE UZ CASNIC

1. Crăsani, jud. Ialomiţa
2. Ocniţa, jud. Vâlcea
3. Poiana, jud. Galaţi
4. Popeşti, jud. Giurgiu
5. Tinosu, jud. Prahova

Pl. LXV. Harta repartiţiei ustensilelor de uz casnic de provenienţă romană din Dacia Meridională (sec. I a. Chr. – sec. I p. Chr.)

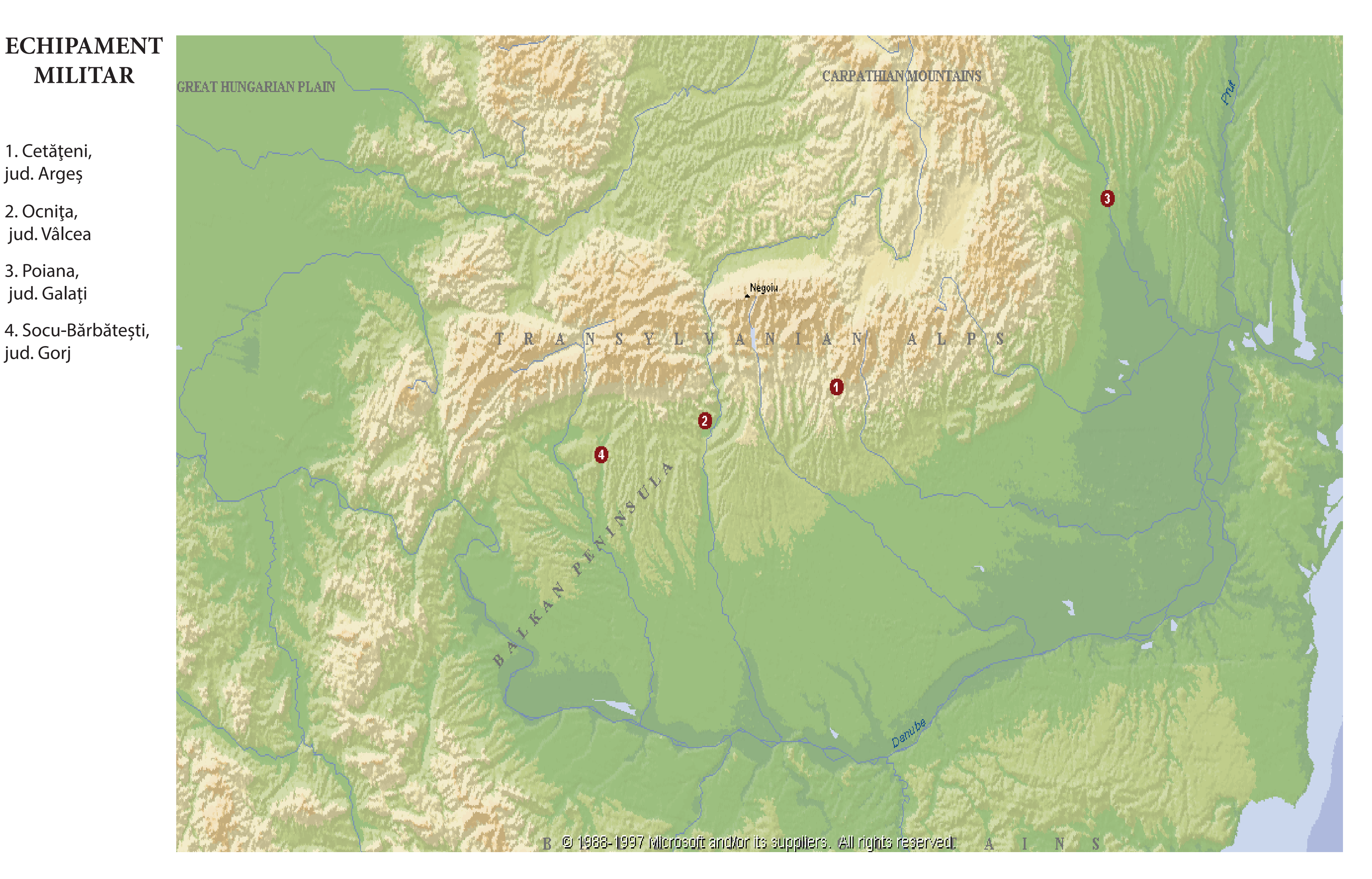
ECHIPAMENT MILITAR

1. Cetăţeni, jud. Argeş

2. Ocniţa, jud. Vâlcea

3. Poiana, jud. Galaţi

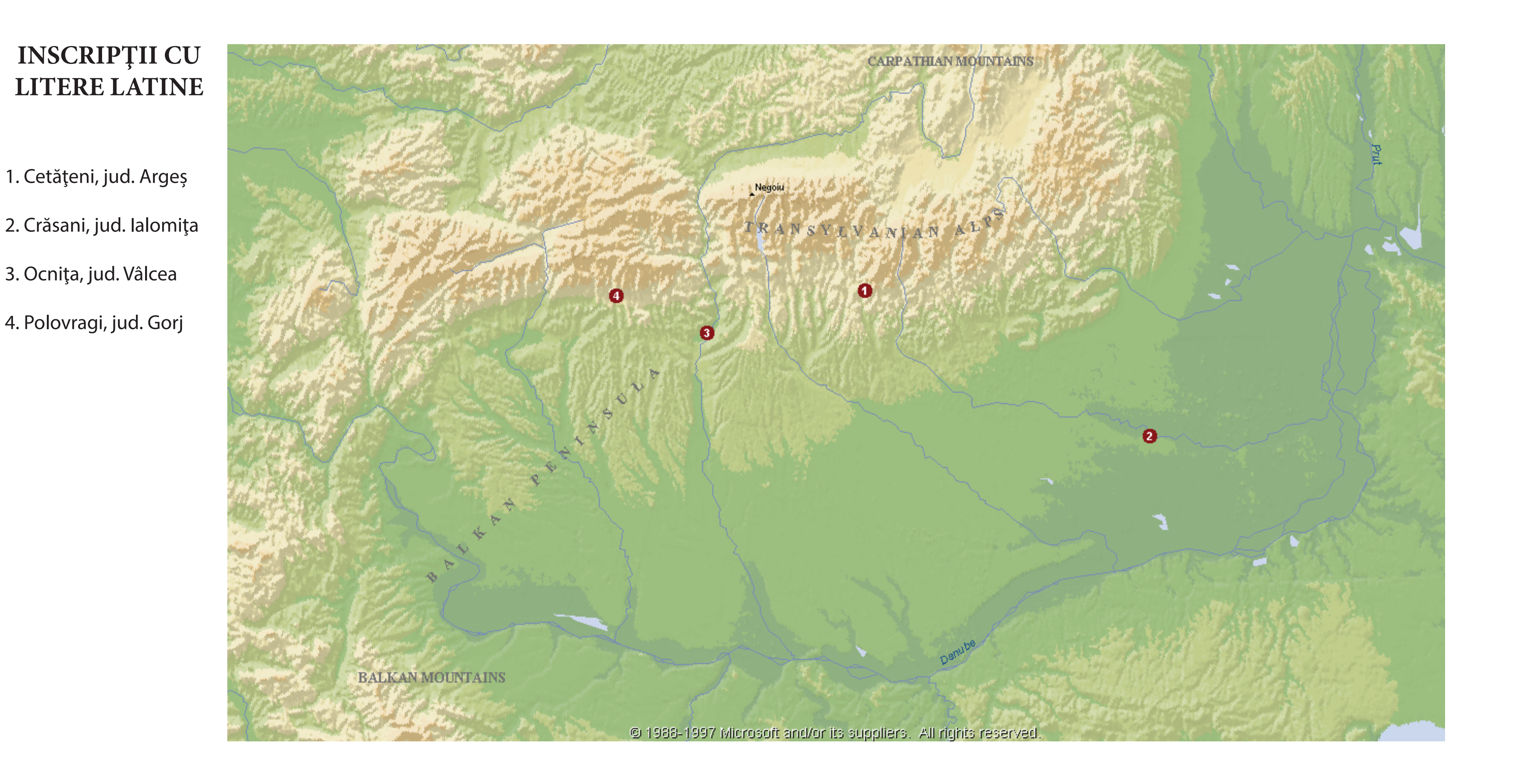
4. Socu-Bărbăteşti, jud. Gorj

Pl. LXVI. Harta repartiţiei pieselor de echipament militar roman din Dacia Meridională

INSCRIPŢII CU LITERE LATINE

1. Cetăţeni, jud. Argeş
2. Crăsani, jud. Ialomiţa
3. Ocniţa, jud. Vâlcea
4. Polovragi, jud. Gorj

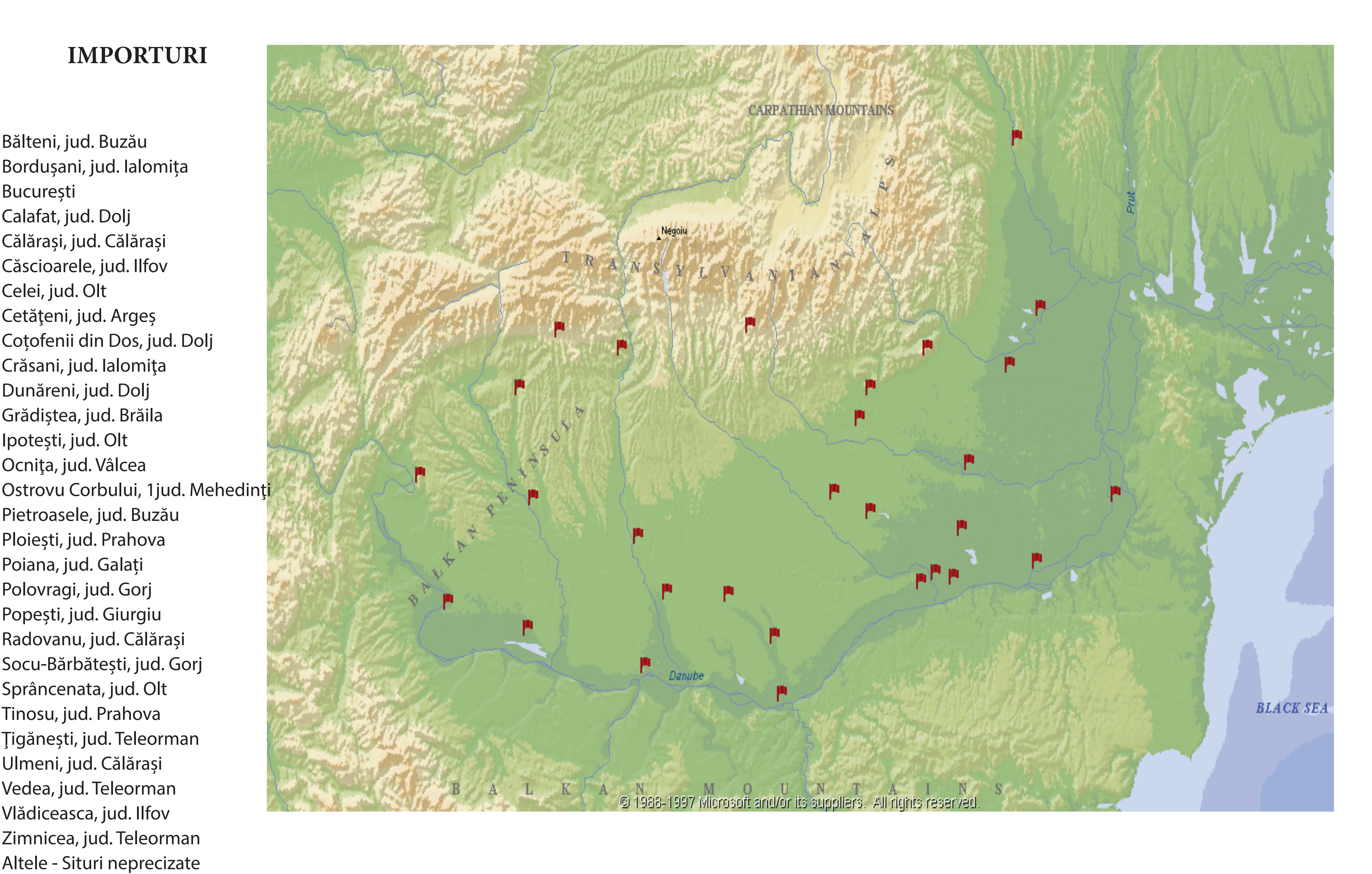
Pl. LXVII. Harta repartiţiei inscripţiilor cu litere latine din Dacia Meridională (sec. I a. Chr. – sec. I p. Chr.)

Nr.	Localitatea / Judeţul
1	Albeşti, jud. Gorj
2	Alimpeşti, jud. Gorj
3	Crăsani, jud. Ialomiţa
4	Ocniţa, jud. Vâlcea
5	Pietroasele, jud. Buzău
6	Popeşti, jud. Giurgiu
7	Rovinari, jud. Gorj
8	Socu-Bărbăteşti, jud. Gorj
9	Teleşti, jud. Gorj
10	Turburea-Spahii, jud. Gorj

Pl. LXVIII. Harta aşezărilor unde au fost descoperite piese de podoabă - *mărgele*

IMPORTURI

Bălteni, jud. Buzău
Borduşani, jud. Ialomiţa
Bucureşti
Calafat, jud. Dolj
Călăraşi, jud. Călăraşi
Căscioarele, jud. Ilfov
Celei, jud. Olt
Cetăţeni, jud. Argeş
Coţofenii din Dos, jud. Dolj
Crăsani, jud. Ialomiţa
Dunăreni, jud. Dolj
Grădiştea, jud. Brăila
Ipoteşti, jud. Olt
Ocniţa, jud. Vâlcea
Ostrovu Corbului, 1jud. Mehedinţi
Pietroasele, jud. Buzău
Ploieşti, jud. Prahova
Poiana, jud. Galaţi
Polovragi, jud. Gorj
Popeşti, jud. Giurgiu
Radovanu, jud. Călăraşi
Socu-Bărbăteşti, jud. Gorj
Sprâncenata, jud. Olt
Tinosu, jud. Prahova
Ţigăneşti, jud. Teleorman
Ulmeni, jud. Călăraşi
Vedea, jud. Teleorman
Vlădiceasca, jud. Ilfov
Zimnicea, jud. Teleorman
Altele - Situri neprecizate

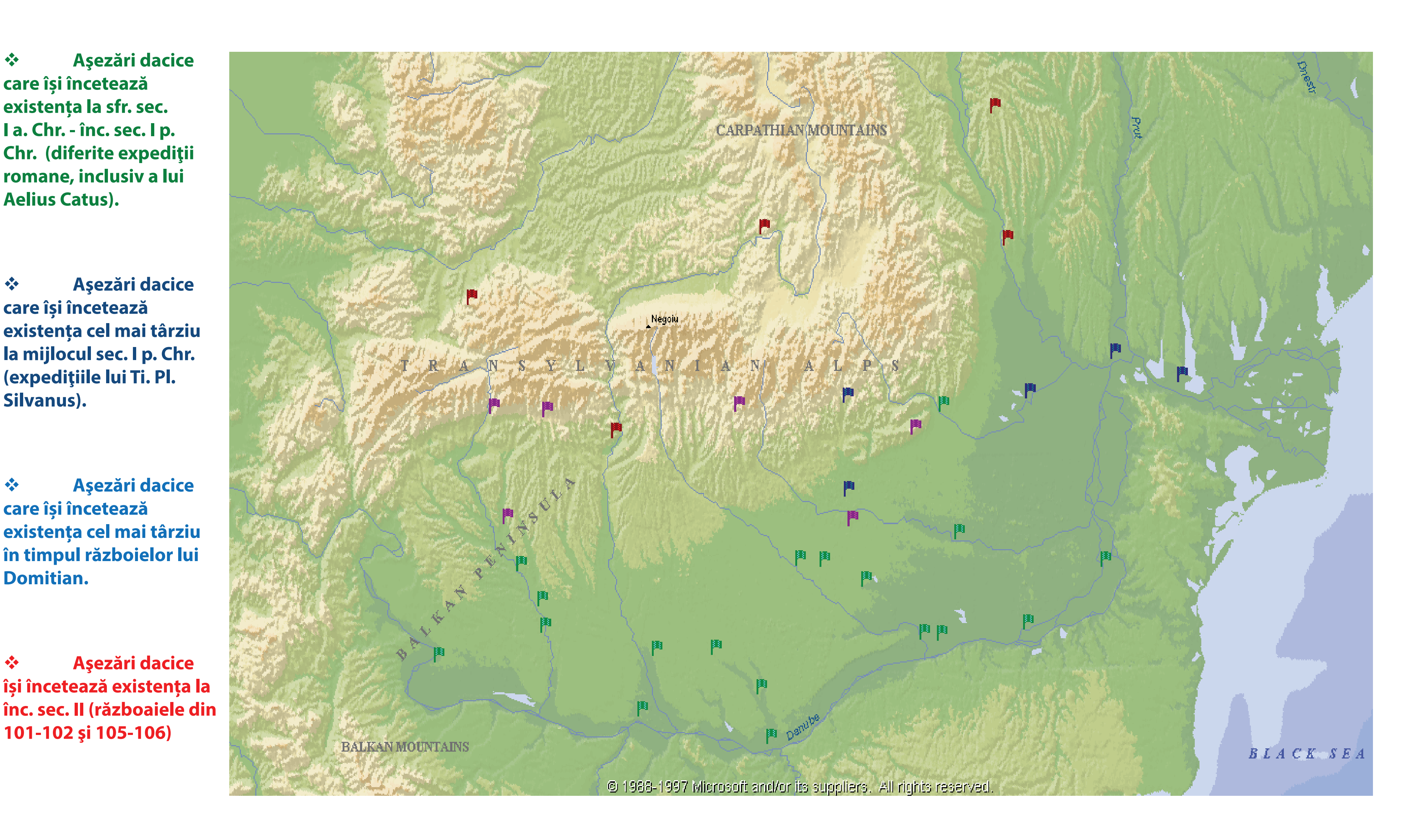
Pl. LXIX. Harta repartiției *importurilor* romane

❖ Aşezări dacice care îşi încetează existenţa la sfr. sec. I a. Chr. - înc. sec. I p. Chr. (diferite expediţii romane, inclusiv a lui Aelius Catus).

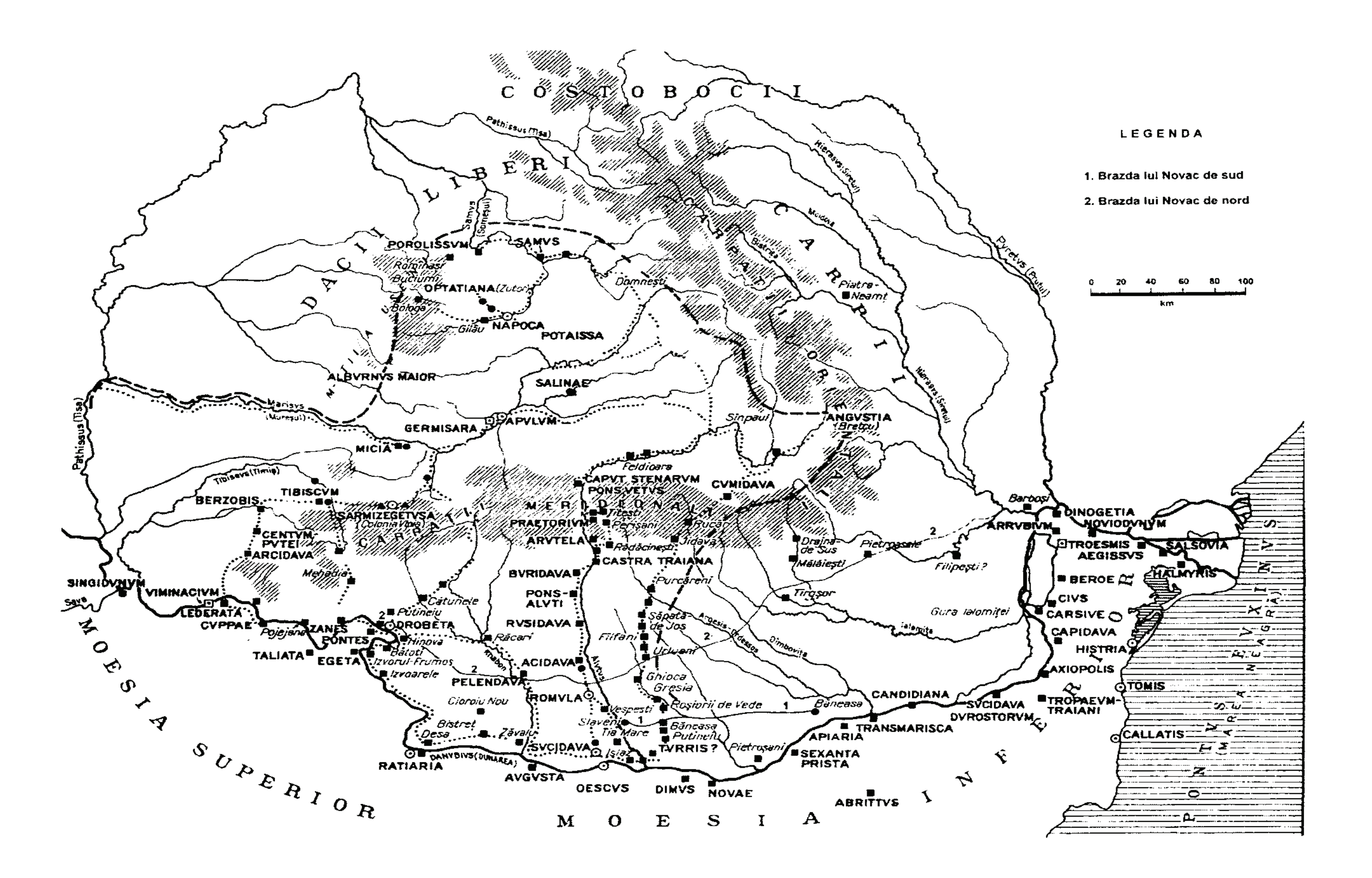
❖ Aşezări dacice care îşi încetează existenţa cel mai târziu la mijlocul sec. I p. Chr. (expediţiile lui Ti. Pl. Silvanus).

❖ Aşezări dacice care îşi încetează existenţa cel mai târziu în timpul războielor lui Domitian.

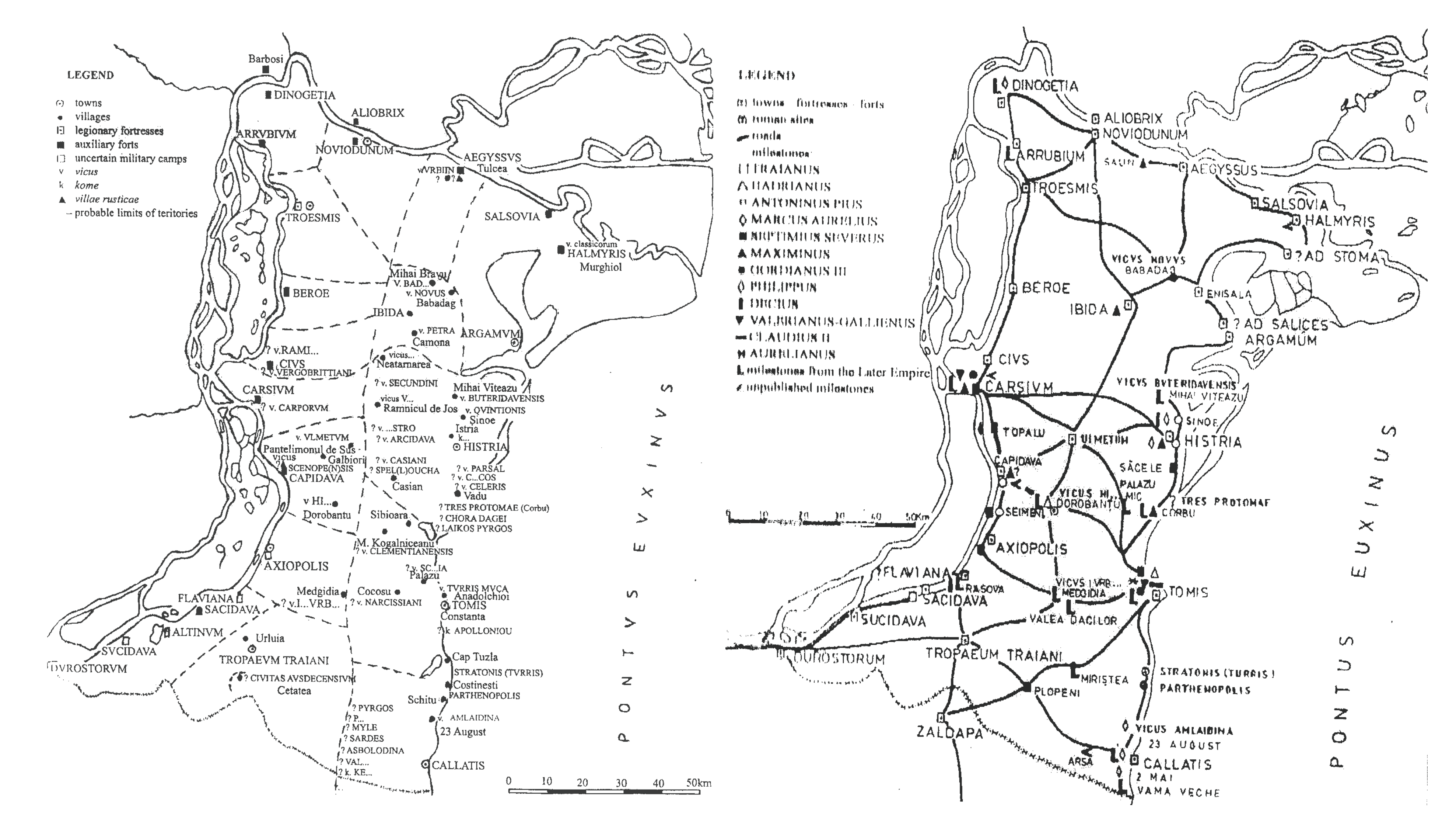
❖ Aşezări dacice îşi încetează existenţa la înc. sec. II (războaiele din 101-102 şi 105-106)

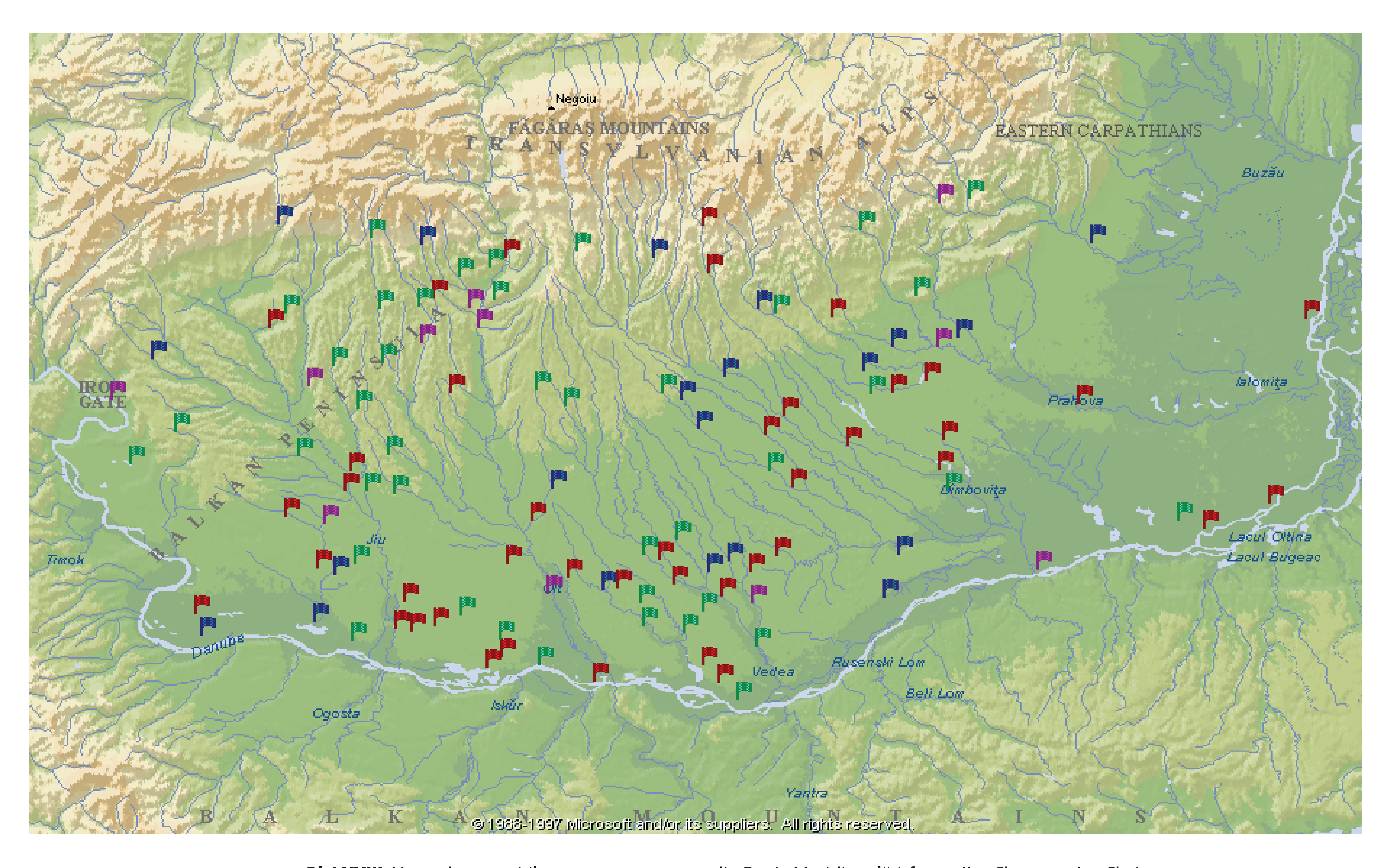
Pl. LXX. Harta aşezărilor din Dacia Meridională. Etape cronologice. (sec. I a. Chr. – sec. I p. Chr.)

Pl. LXXI. Harta Daciei în secolele I-II p. Chr. (Brazda lui Novac de Nord şi Brazda lui Novac de Sud. Dacia romană) (după C. Petolescu, 2000)

Pl. LXXII. Limesul roman pe sectorul Dobrogei (1. sec. I-II p. Chr.; 2. sec. II-IV p. Chr.) (după. M. Bărbulescu, 2001; L. Petculescu, 2006)

Pl. LXXIII. Harta descoperirilor monetare romane din Dacia Meridională (sfr. sec. II a. Chr. – sec. I p. Chr.)